

۲۰۲۳

چوکا

خاپه روکی یاده وه رییه کان

حازم عهلی کوتک

یادداشت و بیره وهری

منتدی إقرأ الثقافی

www.igra.ahlamontada.com

خاپەرۆكى يادەو ەرييه كان

حازم ەلى كوتك

خاپەرۆكى يادەو ەرييه كان

حازم ەلى كوتك

چاپى يەكەم

۲۰۲۳

ناوی کتیب: خاپه روکی یاده وهرییه کان
نووسەر: حازم عهلی کوتک
بأبەت: یاداشت و یاده وهری
تایپ: هەندرین شینخ راغب
پیداچوونه وەر و ریکخستن: ئارارات ئەحمەد
قەبارە: ۲۱-۱۴

چاپخانه: چوارچرا
چاپی یەكەم: سالێ ۲۰۲۳
تۆبەتی چاپ: یەكەم

له بەرپۆه به رایه تیی گشتیی کتیبخانه گشتییه کان ژماره سپاردنی (۹)
سالێ (۲۰۲۳) پیدراوه.

نیوهرۆک

۱۰.....	پروونکردنه وهیه کی پتویست
۱۲.....	پیشه کی
۱۶.....	فوغان بۆ مهینه تیه کان
۲۵.....	چۆن سوننهت کرام!
۳۰.....	له چاوه پروانی سبهینه یه کدا
۳۶.....	باپیرم تایه هه للاج
۳۹.....	سویند خواردن
۴۱.....	مردنی فهرهاد
۵۱.....	زیندانیکردنی باپیرم
۵۷.....	هیچ له باردا نه بوو
۵۹.....	هیستره قوله له کاتی ئالیک پینه دانی
۶۱.....	شهوتا
۶۳.....	قاله
۸۲.....	بزمووک
۸۳.....	شونه لگر
۸۷.....	مامۆستا کهم
۸۹.....	تهیره! عه لیت چی لیکرد؟
۹۴.....	مادی و میسالی
۹۵.....	بابم هاوینان به (هه للاج) ییه وه خه ریکبوو
۹۸.....	خه وینین به پاره وه
۱۰۰.....	عاملاندن
۱۰۳.....	مه لانه فته کێیه؟
۱۰۵.....	عیشق

۱۱۲.....	ياسين حاجى تايەر
۱۱۶.....	مام سەدىق
۱۲۲.....	كۆپتەرۈ سۈۋەتەندى نامەكان
۱۲۳.....	زەنگەسۈرە
۱۲۵.....	گۈمەشىن، گۈندىك بۇ بازگەي پىشمەرگە
۱۲۷.....	شەھىد ئىسماعىل چەمەزەردە
۱۲۷.....	براكوزى
۱۳۲.....	پەسەندنامە
۱۳۳.....	مەملەكەتى مەن بۇنى جىاۋازە
۱۳۴.....	لەدۋاى شىخ ئەحمەدى بارزان
۱۳۴.....	پىئى و چەقەلى دوۋپى
۱۳۵.....	مام كاۋىس
۱۳۹.....	تۈرەبۈۋىتىكى بە پۈۈكەش، لەنىۋ زەردەخەنەى ناخدا
۱۴۲.....	نەۋرۈزى شاخ
۱۴۵.....	مبادەرە
۱۵۴.....	مەزەنە مەۋف
۱۵۸.....	يەكسانى
۱۶۰.....	سەراۋېن
۱۶۲.....	پۇلا پۈۋەندى
۱۶۵.....	زىكەى ھەۋالىك كە نانوسرىتەۋە
۱۶۸.....	نەخۇشى ھەلمەت و دكتورە ساهىرە
۱۷۱.....	ھۆكى، گۈندى پىشەلەكان
۱۷۴.....	پىشمەرگە و شۈپنەۋار
۱۷۶.....	كىمىاباران
۱۷۹.....	پەبەندى مەۋفەكان

۱۸۱.....	له کانی تهلان بۆ گویزی
۱۹۱.....	ناپاکیک، له ده‌ریای تاوانه‌کانی خۆیدا خنکا
۲۰۵.....	کانه‌بی گچکه
۲۰۶.....	مه‌لا جه‌لال و مامز و زوهره، کین؟
۲۰۸.....	سه‌به‌ند
۲۱۰.....	سروه، بۆ مهرگی په‌ره‌سیلکه‌یه‌ک
۲۱۳.....	ماف و ئهرک
۲۱۵.....	په‌خوستکردنی که‌رامه‌ت
۲۱۸.....	مامۆستام هاوپی عه‌لی کوتک
۲۲۳.....	پاویژکار
۲۲۵.....	ئه‌و پیاوه‌ی که‌ ببووه‌ باوکمان
۲۴۲.....	مژده
۲۴۵.....	حه‌سه‌نه‌ گیل
۲۴۸.....	په‌ویشتن به‌نیو دۆزه‌خدا بۆ له‌تیک نان
۲۷۳.....	نغروبوونی کۆمه‌لگا
۲۷۶.....	ئازاره‌کانی که‌ه‌جانندن
۲۷۸.....	که‌واهی تیرۆرکردنیکی به‌کۆمه‌ل له‌ دوا‌ی ۲۷ سال
۲۷۹.....	((له‌پیناو راستیدا
۲۸۵.....	جاش
۲۸۷.....	خوینه‌ری قه‌درگران!
۲۸۸.....	ده‌سته‌ی به‌ناو ده‌سته‌پاکی
۲۸۹.....	سه‌روکی ده‌سته‌ جه‌نابی حاکم!
۲۹۰.....	سوتانی به‌ره‌می جوتیاران
۲۹۲.....	دیل کوشتن
۲۹۴.....	دانپه‌دانانی چه‌ند گورگه‌میشیک

۲۹۶.....	کۆچ
۳۰۰.....	پیشمه رگه
۳۰۲.....	رەوشت
۳۰۴.....	پیس و پاک
۳۰۴.....	سەنگەر
۳۰۵.....	نادادی
۳۰۸.....	لېپرسینه وه
۳۰۹.....	شۆفار
۳۱۰.....	گورگەمیش
۳۱۲.....	بیّه لویستی
۳۱۴.....	مروّقه کاللا
۳۱۶.....	مروّقه بیتسەرەکان
۳۱۷.....	کۆپی بە عس
۳۱۹.....	هەراچکردنی نیشتمان
۳۲۱.....	خەون
۳۲۳.....	شەقوہ شین
۳۲۴.....	خۆساغنه کردنه وه
۳۲۷.....	ئەزموون
۳۳۶.....	تییینی:
۳۳۷.....	ئەلبوومی وی نەکان

پيشهكه شه به دايكم...

ئەو ژنەى، تا ئەو كاتەى سەرى نايەو، ئاواتەخواز بوو ھەموو كچ
و كۆرەكانى لە دەورى خۆى كۆبكاتەو. بەلام بەداخەو، گۆریشمان
لە تەك يەكترييەو نەبوو!

سپاس و پىزانىم بۆ...

ھەموو ئەو دۆستانەى كە بە ھەرشىوھىك لە شىوھكان دەستباريان
لەگەل گرتووم لە تەواوکردنى ئەم كتيبەم، چ لە پووى پىدانى زانىارى، چ
ئەگەر بە تايپکردنى پەرەگرافىك ماندووم كردبن، وەك: ھەندرين شىخ
پاغب، دانا جەمال، بەكر ئالەبى، ئارام عەلى. ھەروەھا ئارارات ئەحمەد
كە پىداچوونەو و پىكحستنى بۆ كتيبەكە كرد.

پوونكردنه وهيهكى پيويست

خاپەرۆك، پاشه‌رۆك و پاشه‌به‌ره... هه‌موو ئه‌و ناوانه، ده‌كرێ به‌كاربێنين بۆ باقىمانده، يان پاشماوه‌ى به‌ره‌مىكى ساغكراوه‌ى دانه‌ويڵه‌ى وه‌ك: گه‌نم، جو، برينج، قه‌زوان، ترش... بۆيه منيش هاتووم ئه‌و يادوه‌ريانەى وه‌ك خاپەرۆك له‌ دواى چاپ و بلاوكردنه‌وه‌ى كتيبى (٥٧ سال خولانه‌وه‌ له‌ ژي‌ر وه‌همى شو‌رشد- ٢٠٢٠) ليم به‌جىمابوون، كو‌يان بكه‌مه‌وه‌ و به‌ جو‌ري‌ك ميشكى خوم بگووشم و ئه‌و پرووداوانه‌ى له‌ زه‌ينمدا تو‌مارن، بيانچوپينمه‌ سه‌ر دووتويى ئه‌و كتيبه‌ى له‌ به‌ردستت دايه‌ و چوپه‌بريان بكه‌م.

له‌ دواى ئه‌وه‌ى ده‌ستم له‌ بنى جي‌خونى گي‌را و ئه‌سكويم له‌ بنى مه‌نجه‌لى زه‌ينم وه‌ردا، هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م لى هه‌لكرا‌ند و ئه‌و خاپەرۆكه‌م به‌ ده‌سته‌وه‌ هات، كه‌ به‌ چاكم زانى ئه‌ويش وه‌ك كتيبى يه‌كه‌مم (٥٧ سال)ه‌كه‌، مه‌جليسى ئازيزانم پو‌شن بكاته‌وه‌. له‌ كو‌كردنه‌وه‌ى ئه‌و خاپەرۆكه‌دا، هه‌ولمداوه‌ ئه‌وه‌ى شياو و له‌ بار بى، نه‌يبويزم و بيه‌ينمه‌ حوزوورى ئيوه، جگه‌ له‌ چه‌ند راز و نه‌ينيه‌كى زور گرنگ و هه‌ستيار، كه‌ تا كو ئيستا به‌رگو‌يى هيجكه‌س نه‌كه‌وتوون، له‌ سينه‌مدا قوفل دراون، نووكى قه‌له‌م ليفه‌ى هه‌تيوداپوشى له‌ سه‌ر هه‌لنه‌داونه‌ته‌وه‌، ناچارم بو هه‌تايه‌ به‌ سه‌رمو‌رى بيانهي‌لمه‌وه‌ و له‌گه‌ل خوم بيانبه‌مه‌ ژي‌ر گل و ده‌ستى كه‌سيان نه‌گاتى، چونكه‌، هيج سووديك به‌ تو‌ى خو‌ينه‌ر و هيجكه‌سيكى ديكه‌ و، به‌رژه‌وه‌نديى گشتى ناگه‌يه‌نى.

وه‌ مه‌به‌ستيشم له‌ ياداشتكردن ئه‌و پروودا و به‌سه‌ره‌اتانه، ئه‌وه

حازم عەلى كوتك

نیه چیلکه له میژوویهکی شەرمەزار و شەرمئاوەرەو وەر بە دەم، یان دەر خۆنە لە سەر ئەو زیرابە هیلنجەینە هەلبەدەمەو، کە پووێ هێچ مەجلیسیکی نییه، بە لکو ئامانجم لە نوسینیان ئەو یە دەمەوئ میژوویهک تێو بکەم کە لە سەر درۆ و ناپاکی بنیادنراو.

بە پیچەوانە ی ئەوانە ی کە لە پیناوی سەبەتە ی نانی چاوشوپی، نووسینەکانیان کردۆتە سەر چاوە ی بژیوی و خوشگوزەرائی خۆیان و نانێکی پیس دەر خواردی منداڵەکانیان دەدەن! بۆ بەرژەوێندی دەسەلاتداران، میژووی پووداوەکان بەراوەژوو دەکەنەو و ئارایشتیکی ساخته کارانەیان دەکەن.

خوێنەری زرنگ و پیتۆلی کورد! تۆیش ئازادیت کە چۆنم لیوێ دەگریت!

حازم عەلى كوتك

پانیە شوباتی ۲۰۲۳

پېشەكى

خاپەرۆكى پووداۋ و يادەۋەرىيە بەجىماۋەكان، لەمىژسالە ختووكەى پووحىم دەدەن، بۆ ئەۋەى چىدىكە لىرەو لەۋى بەپرشوبلاۋى نەكەون، ھەليانگرمەۋەو دە خورجىنىك، كەشكۆلىكىان ئاخىم.

ھەتاۋەكو پۆژگار كۆنتر دەيىت، ئەو خاپەرۆكە بىنازانە پرسىيارگەلىكى نوئ لە ھىزىمدا دەپوئىن. ئاخىر، يادەۋەرىيە مرقۇقەكان ھەرگىز كۆن نابىن و كال نابنەۋە! ئەو خاپەرۆكانەش، سالەھى سالە لە پەرىزى زەينىمدا كەوتوون و چاۋەرىمىن ھەليانگرمەۋە. ئەو گولەگەنمە بەجىماۋانە، لە پىرىدا جۋانتر دەيىنم، پىك بە چەشنى شەراب، ھەتاۋەكو كۆنتر دەين، بەھادارتىر دەين لەلام.

خاپەرۆكى يادەۋەرىيە نابالق و بەمراندەگەيوۋەكان، لە مەزراى خەون و خولياۋ ھەستى خاۋىنى مندا لانەمەۋە فرچكىان گرتوۋەو، كاملبوۋەكان، لەوانەن بەجۆرىك ۋەكو زەروو بەدىۋارى زەينمەۋە نوساون لىم بوونەتە قىرى كەۋاى سىپى و تەۋقى عەزازىل، ۋەكو كابووس بە كۆلى خەيالەمەۋە نايەنە خوار و لە يەخەم نابنەۋە، بۆيە پەنام بىردەبەر نوسىنەۋەيان، بۆ ئەۋەى لە ئەستۆى خۆمىيان داپنم و بە ئەستۆى مېژۋىيەكى شەرمەزارىانەۋە ھەلبواسم.

ئەوانەى زەمەنى بەرائەت و مندالى، ۋەك دانەى مروارى و ياقووت و كرىستالى پەۋنەقدار، ھەمىشە دەدرەۋشىنەۋە، پووناكى دەدەنە سەر سەدەفى دل و، ۋەك مەرھەمىك ئارامى دەبەخشەنە سەر زامەكانى

حازم علی کوتک

ئەو ژيانە پىچاوپىچ و ئالۆزو شىواوهم. ھەندىكىشىيان ۋەك گىرفە و نىلى ئاگرو برووسكەى ژانىك، بەنىو دەمارەكانى مرقۇدا رۆدەچن، جەزىرەبەى رۆحم دەدەن. بۇ ئەو يادە تفت و تالانە، زۆرجار خۆزگەم دەخواست ۋەكو لاوكى (مازى^۱ چنىي)ى (برايم حسن بامەرنى^۲) تورەگەكەم بنى كون بوايەو يادە تالەكان ۋەك مازىيەكان، يەك يەكو دوو دوو و سى سى لە تورەگەى يادەوهرىم كەوتبونايە خوارى.

بەقەدەر بېرشتى زەينى خۆم و بارتهقاي تېروانىنەكانم بۇ پروداۋەكان بەو توانستە كەمەى لە پرووى ئەدەبىيەۋە ھەمە، ھەول دەدەم ھەموو شىيانى خۆم بخەمەكار بۇ ئەۋەى شتىكتان بۇ بنووسم، شايانى تېرامان و ليوردبوونەۋەى تىژبىنى چاۋى بەرېزتان بىت. ئامانجىش لە نووسىنەۋە و خويندەۋەى مېژوو، قورتاربوونە لە چەنگى رابردوو، ئەو مىراتەى باب و باپىران بۆيان جىھىشتوين، مىراتىكى بكوژە، دەبىي خۆمان راپسكىتىن بۇ دەرچوون لەو زمەرىرەى تىكەوتوين.

مرۇقى برنجى و گەلىكى زىندوو ئەۋەىە لەگەل پەۋتى پىشكەوتنى شارستانىەتى مۆدىرن لە دنيا دانەمالى و نەبىتە پىخوست.

۱- مازى: مازوو.

۲- لاوكى مازى چنى برايم ھەسەنى بامەرنى: لاوكىكە باس لە خۆشەويستى كچىكى مازوچن و خۆشەويستەكەى نەكات، كە بە ھۆى گەمە و نەستبازى، ھۆشى لە مازوچنن نەماۋە و نەيتوانىۋە ۋەك مازوچنەكانى دىكە، مازوو بچنى و كۆبكاتەۋە. ۋەختىك نەبىنن ئىۋارە ناھاتوۋە و ھىچ مازوۋى نەچنىۋە، نازانى چىكات، بۆيە پەنا نەباتە بەر برۆكرىن و لە مالى نەلن: بنى تورەكەكەم كون بوۋە و ھەرچى مازوۋى چنىۋومە، يەك يەك و نوو نوو لىم كەوتوون. برايم ھەسەن، لاوكىيژىكى سنوورى باينان بوۋە، لە سالانى ھەفتاكان كۆيگر و ھەۋانارى زۆر بوۋە و ئەو لاوكەى نەۋكاتە كوتوۋە.

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

هیوادارم خوینهری بیندریژو به سه لیه و ورده کار، لۆژیکانه راقه ی
بابه ته کان بکات و بیداته بهر تیشکو نه شته ری هه لسه نگاندن و
ره خنه ی بابه تیان.

گرنگ نیه مرووف له ژیر کاریگه ری چ هزر و میتۆدیک فکریدایه،
به لکو ئه وه ی پیویسته له ماک و بنچینه دا ره گه زو پیوه ری
مه رجه کانی هه لسه نگاندنیک مونسیفانه و نرخاندنیک به برشت له و
کاته دا بیت که ویزدان و مروه ت له ده ریایه کی ئارام و ئاسووده ی
ده روونیدا، له نگه ری گرتبیت، نه وه ک خوانه خواسته مرووف که وتبیته
ژیر هه ژموونی مجیزی تاکلایه نانه ی خوی و بهس.

گیانی من خوینهری خوشه ویستم!

کاتیک به نیو دهشت و دۆل و هه وراز و نشیو و توله پیکانی ئهم
کتیبه دا پیده که ی، له سه ر پی خۆت هه ندیک وشه و دهسته واژه و
ئیدیومی وات دینه ری، ره نگه یه که مجار بیت چاوت تیانه هه لنگوتبی
یان گوئیستی بووبیت، راستی، نه موسته ووه زاراه ی ناوچه یه کی
دیاریکراو به سه ر ناوچه کانی دیکه دا زال بکه و بیسه پیتم، مه به ست له
نوسینیان ته نیا پزگار کردنیانه له دهستی فه رامۆشکردن و فه وتانی
یه که جاره کی. پیتشم وانیه به نوسینی چهند په ره گرافیک شق القمر^۱
کردووه! لی ئه گه ر توانیبیت چهند وشه یه کی په سه نی که ونارای
کووردم له ئاویلکه و ئاوزینگان^۲ پزگار کردیبیت و گیانم
به به رد اکردبهنه وه، ئه و خوناو و ئاونگی ئاسوده ی و ئارامی ده پزینیته

۱- شق القمر: شفقو لقه مر. له تکرینی مانک. گویا پیغه مبه ری نیسلام به په نه ی، مانگی شق
(له ت) کربوه.

۲- ئاویلکه و ئاوزینگ: کاتی گیاننان، سه ره مرگ.

حازم عەلى كوتك

سەر مێرخوزارى^۱ وێژدانم.

هيوادارم کتیبی (خاپەرۆکی یادهوه‌رییه‌کان)، پرووی نێو کتیبخانه‌ی
کوردی هه‌بیت و لایه‌قی ئەوه بیت خشتیکی ئەو دیواره بیت و
بۆشاییه‌کی لی پر بکاته‌وه.

حازم عەلى كوتك

پانیه- شوباتی ۲۰۲۳

۱- مێرخوزار: مێرغوزار، مێرگوزار، مێرگی به‌ گیا و سه‌وزایی و کانی و ناو.

فوغان بۆ مهينه تيه كان

خوينه رى قه درگران، سوپاس كه كاتى گرانبه هاى خۆت به
خويندنه وهو به چنينه وهى ئەم خاپه رۆكه ده به خشيت! يه ك له
پايه كانى وشيارى هه رمروڤنك خويندنه وهيه، منيش به لىنت پىده دم
هه موو شيانم بخه مه كار، به ده ستىكى به ده ستنويز و قه له ميكي
بس ميلكراو، هۆكاره كانى ئەتكردى نيشتمانىك بنووسمه وه
گوله گه نمه كان هه لېگرمه وه، شه ن و كه وكردى كۆى پروداوه كانيش،
بۆ به ريزتان به جىدىلم.

نوسىنى ئەم پروپه پانه، ئاورپانه وهيه كى ئەمه كدارانه يه له كولتورى
گه له كه مان و گىرپانه وهى ميژووى ليوانليو له كاره سات و كه وتن و
هه ستانه وهيه. هه روه ها ژيانى سادو پاكزى رابردوومان، كۆله گه ي
به زيندوومان وهى ناسنامه ي هه رگه ليك، زمان و كولتور و
چانده كه يه تى. بۆيه ئەركى سه رشانى هه موومان وهك بىلبيله ي
چاومان پاريزگارى ليكه ين. به ش به حالى خۆم، هه موو هه ولو برستى
خۆم بخه مه كار، ئەوه ي له ژيانم ديوومه و گوييىستى بووم، هيچى لى
وه پاش نه دم، له كاتىكدا هه موو ته مه نم بۆ نوسينه وهيان زۆر
به تاسه و ئاره زوو بووم، بۆيه به لىنتان پىده دم كه كۆل نه دم تا
په وسه تان^۱ بۆ سوور ده كه م، چه نده م تا قه ت پييدا بشكى، پرسته كان
زىره وشان^۲ ده كه م.

داخه كه م بۆ من درهنگ بوو، دويىن ده ستيان له راوه دونانم
هه لگرت! چى بكه م هه ر ئەوه نده م له ده ست دى و هه ر ئەوه نده ش
پيىرا ده گه م، كات زۆر به خيراىى ده رواو چه ند ده كه م فريا ناكه وم

۱- رهوسه: خه رمانى پاككراو. كاتىك كا و گه نم لىك جيا ده ريتوه. گه نمكه پيىده كوتري رهوسه.

۲- زىره وشان: زىركفت، زىراو، ئاو زىر، كيف زىر.

حازم عەلى كوتك

كەلافەى پىسى مافورى ٦٦ سالاى تەمەنم ھەلبويزنم بىئەوھى داوتكى رايەلەكەى بقرتینم بەكوترە كوتر لەسەر تاقچكەى يادەوهریەكانى، وەكو ئەرشیف بۆ بەپیزتان دانیم.

من دەمىكە يادەوهرى ئەو پوداوانەم لەكوڵى خەيالْم بۆ شەتەك داو، پوژ نەبووھ بۆ بىخاوەنى ئەو چیرۆكە كەونارانە لەبەرخۆم نەكوركىمەوھ^١، لەلاى من ھىندە پیرۆزن بۆیە دەمەوئ لەسەر بالى پەريان پاریزگاربيان لیبكەم! ھەموو نیاز و مەبەستىكىشم لەو گىرپانەوانە ئەوھىە گەر بتوانم، ژيانى شیرینی گوندی بەوینەى شیلەى ھەنگوین و گەزۆتان دەرخوارد بدم. چاك دەزانم دۆلاب و چەرخى گەردوونیش لەدواى ئیمە ھەر ھارەى دئ وەك شەپۆلى پرووبارەكان دەھرکی^٢ و ھەدا ناداو داناسەكنی.

وەرزەكان بى پسانەوھ دین، ھەرەكان خویان ھەلدەكوتن بەپەلە و بەھەرەداوان ھەلدەكشین بەرەو كوستان، قازو قورینگ و مراوى شۆپدەبنەوھ بەرەو ئاقارى گەرمەسێر، لەدواى ئیمە ھیچ كاریك پەكى ناكەوئ، گەردوون ھەرەك بالئەى جەنجەر^٣ دەمانھاپئ و جیماندیلئ. كەممان ھەیە سەر دەرپبا لەو چەرخ و خول و گەمەیە، ھۆكارەكەى ئەقلى كورتى بە پارسەنگى خو بە زۆرزانى ئیمە، پیموايە مرووف سەرسەختترین بوونەوهرى سەرزەویيە كە دەتوانیت بەرگەى ئەو ھەموو تىكئالقان و تەوژمە فكريانە بگریت وەكو تەونى جالجالۆكە خۆى لە ھزرو بیركردنەوھمان دەھالئینئ! بۆیە دەبیت خۆمان پزگار بكەین لە ھزرى كۆمكراوى ئایسدۆلۆژیای بەرتەسك و، لیى

١- نەكوركىمەوھ (كوركانەوھ): گریانى لەبەرەخۆ، گریانى یتەنگ.

٢- دەھرکی: پەوان، جارى، پویشن بى وەستان.

٣- بالئەى جەنجەر: ئەو تەورانەن كە بە جەنجەرەوھ بەستراون و قرشى گەنم و جۆ لەسەر جۆخین ورد لەكن.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

دووربەكەۋىنەۋە كە خۇي لە رۇخ و ھزرو ھەلسوكە و تمان ئالاندوۋە ناھىيلى لە دەرەۋەي خۇمان كەسى دىكە بىينىن! ھەرۋەھا ئەقلىيەتى چەقبەستوۋ دۇگماي خىلەكيش تىپەرېنېن، مرقۇف دەبىت سەرنجى لەسەر ئامانجە پىرۋزەكانى خۇي ۋەكو يارى يوكا دانەكەلى و سەرچىغ نەچى.

زۇرجار ۋابوۋە، لە جەنگەي ئازاردانىكدا كە لە زەمانەي دەبىينىن، ۋا دەزانىن ھەر لە ئەزەلەۋە نووسراۋە، دەبىي ئىمە چونكە كوردىن ئاۋا بژىن! بەزەيىم بەۋ نەۋەي دۋاي خۇمان دىتەۋە، ئەۋ ھەموۋ فەرزو سوننەتەي كە لەسەر ئىمە بوۋ بىكەين، بە كى قەللا دەكرىتەۋە! بەرلەۋەي ئەۋ ژيانە لەدار بەكەمەۋەۋ فەنابوۋنم ھەلۋەرېتە نىۋ يادەۋەرىيەكانى ئىۋە، ھەۋلدەدەم يادۋ ھزرى خۇم بگوشم ھەتا دۋادلۇپى بچۇرېنمەۋە سەر ئەۋ تابلۇيەي كە بىيارە نىشانقان بدەم، پرىسكەي تۆمارەكانى ھزرم خالى بەكم.

بەنيازى ئەۋەي مېژۋوى كولتورى كەۋناراي گەلەكەمان سوۋد بەنەۋەي دۋارۋژ بگەيەنى، ھەۋلدەدەم بە دەمو راپۋىژىكى خۇش بۆتانى بگىرپمەۋە، من دلنىام ئەزمۋونى پىششىنان زاناپىمان پىدەبەخشن بۆ خزمەتى ئايندە، ھىۋادارم بەكەۋىتە بەردىدى خويئەران و نوسەرانىك، لەۋ كەسانەي كورتان بۆ كىچ دروست دەكەن!

من دلنىام لە ئايندە خويئەۋارى لە ئىمە باخۇشتر دىنە مەيدان، بەۋردى لەۋ كولتور و چاند و ئەۋ مېژۋوۋەمان دەكۆلنەۋەۋ ژىرانە كەنەي لىندەكەن. خويئەۋارى قەلەمپەنگىن پوۋپەرى كىتبانى پى دەنەخشىتن، ھونەرمەندان فىلمى بەچىژى لى بەرھەم دىنن، ئەكادىمىستەكان شىتەلىكى بەرپرسىارانە بۆ كۆي پوۋداۋەكان و ئەگىنداۋ باكگراۋندى پالئەرى پىشتى پوۋداۋەكان، دەكەن.

حازم علی کوتک

ئەو ئەركى ھەموومانە، ھەولبەدەين لەو مەنگەنەو فەلاقەى داگیرکەرەن و دوژمنانى فەرھەنگو زمانى کوردى کە کۆمەلگایان پى چواریخە کردوو، خو پاپسکینن و پادەست نەبین، خاوەندارى لە پیرۆزىەکانى گەلەکەمان بکەين. من دەزانم لە نووسینەکانم زۆرم وشەو دەستەواژەى کەونارى گوندنشینان بەکارھێناوە، پوچوومەتە نێو ژيانى بسمیلکراو و بەدەستنوێژى جوتیاران. لە ماک و بنچینەدا ھۆکارەکەى ئەو بىت خۆم لەنێو جەرگەى ژینگەى کى جوتیارى چاوم ھەلیناوەو ھەراش بووم. لیتان ناشارمەو، ئیستاش کاتیک لەفکران پادەچم، لەگەل حیلەى ئەسپ و حرمەى ماین و کوپژنى جوانەئەسپ بە ھۆش خۆم دیمەو! قەت ناتوانم لە حزوورى ئەو زەمەنە ئالتوونییەو بەلێنى مرقە مەزنەکان، ھەمیشە بۆى لە پکوع نەبم! من دەزانم بەو چەند دیرەى من دەینوسم، ناتوانم چیرۆکو پەندو بەسەرھاتى نزیکەى سەدەى کى پڕ لە کیشمەکیشى سیاسى و ئابوورى و کۆمەلایەتى و نەتەوەى و جیۆپۆلەتىکى ناوچەى کى دیاریکراوى نیشتمانم بنوسمەو، ھەولبەدەم بارتەقائى ئەو شەرەخویندەوارىیە چەپرەکەى ھەمە، بە نۆبەى خۆم، ئەو وشەو دەستەواژە پەسەنەنەى پەراگەندەو ئاوگەل^۱ بوون، یان لەلایەن وشەو دەستەواژەى بیانییەو جیگایان پى لەق کراوە، وەک کوردگوتەنى مال لە ماخۆى حەرام بىت، خەریکە پىخوست دەکړن. دەبى ھەموومان چاوەو^۲ پوځەى^۳ خەرمانى فەرھەنگى کوردى بدەینەو. داخەکەم، بە گەنجى شانسى ئەو م نەبوو کتیبیک بگرم

۱- ئاوگەل: بەو نازەلە بگوترى کە لە پان و مینگەلى خۆى ناسپرى و پەگەل مینگەلنکى دیکە نەکەوئ.

۲- چاوە: بیوى نێوہەى خەرمان لە کاتى گێرەکریندا.

۳- پوځە: بیوى نەروہى خەرمان لە کاتى گێرەکریندا.

خاپه‌زۆکی یاده‌وه‌رییه‌کان

به‌ده‌سته‌وه یان دوو دێر نووسراو له تینوسی‌کدا بنووسم. به‌هۆی
پووداوی ناله‌بارو پێگای سه‌ختی پر خه‌ره‌ندی ناهه‌موار، ژيانم
مه‌له‌کردن پووبه‌پووی نیله‌ی شه‌پۆلان و، چرنوو‌کگرتن له‌هه‌له‌موته
سه‌خته‌کان و، هه‌نگاوه‌لێنان به‌پێچه‌وانه‌ی زریان و وه‌یشوومه‌و
تیکه‌شانه‌وه بوو.

زۆرجار دیتم هه‌شاماتی به‌سته‌زمان له‌نیو لرفه‌ی شه‌پۆله‌کان
ده‌یان‌پروانیه‌ برینی گه‌رم و له‌ده‌ستدانی ئازیزانیان، ده‌مدی ئاهو نزوله‌ی
پیره‌ژن و پیره‌پیاوان به‌چاوی پر له‌ئه‌سیرینی که‌نه‌فته‌وه چاو به
مۆله‌ق نه‌زه‌ریان ده‌بریه‌ ئاسمانی، ده‌ستی قه‌لشیوو و له‌رزۆکیان
له‌به‌ر خودای خۆیان پانده‌کرده‌وه بۆ ئه‌وه‌ی هه‌قیان بۆ بکات و ئه‌و
ئازارو باره‌ گرانه‌یان له‌سه‌ر سووک بکات.

به‌ دوو چاوی خۆم ده‌مبینی دێوه‌زمه‌ی زوڵم و سته‌م، دوولینگانی
له‌سه‌ر ئه‌ستۆی بینه‌وایان داهێناوه، له‌وکاته‌دا شه‌پۆلی به‌ره‌نگاری و
تۆله‌ئه‌ستاندن له‌ ناخماندا مه‌وجی ده‌دا، ده‌بوو به‌ بوورکانی گه‌پژێنی
توو‌په‌یی و رق! له‌وه‌تای من به‌بیرم دێ، له‌ژێر قورسای بی‌دادی، دايم
نرکه‌و ناله‌مانه‌! خویتاویان پته‌ه‌لێناوین، بۆیه‌ منیش وه‌کو فه‌رزیکی
پینچ ئه‌رکان به‌جی‌بینم، هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی ئوبالم سووک بیت له‌سه‌ر شان
و، هه‌ر نه‌بیت ئه‌زعه‌فولئیمان، نه‌بمه‌ پالپشتی ئه‌وانه‌ی وه‌ک گورگی
که‌په‌نک به‌شان، ناویان له‌خۆیان ناوه‌ شوان! په‌نگه‌ هه‌ندیک که‌س
له‌وانه‌ی که‌ به‌ ئاقل ده‌یانناسم، له‌پاستیدا هیچ له‌ ده‌ردی دل نازانن،
ته‌وس و توانجم تیبگرن، که‌ من چۆن قسه‌ی وا ده‌که‌م له‌گه‌ل ئاره‌زوو
و به‌رژه‌وه‌ندی که‌سی ئه‌وان یه‌کتر ناگرێ و له‌یه‌کتر هه‌لده‌به‌زنه‌وه،
چه‌ندم پێخۆشه‌ تیبگه‌ن که‌ من خۆم، هه‌رگیز له‌ ده‌ستی ئه‌وان نیم!
ئه‌من ده‌میکه‌ بوویمه‌ خۆم، به‌ چاوی سه‌ری خۆم ده‌پۆم، هه‌ر بۆیه‌ شه‌
له‌چاو ئه‌وان، ئاوا په‌ریز و کیلگه‌ی وه‌ردوشۆم پاک‌ژه‌!

حازم علی کوتک

مافی خۆتانه بپرسن یادهکانت بۆ هه موویان سوورو ئالن وهکو
جۆگهی خورپی خویناو؟! باوهی بکهه هه هه موویم له خۆشه ویستی
ئێوهیه، پیاڵه پیاڵه له نیوکوپه ی دلم بۆتان هه لێنجاوه.

له سیتهری دهسهلاتی هاو زمانم ۳۰ سی ساڵه هه زو ئاواتمان له
خاکی وشکی بپۆخدا، به خه رهندو زهندۆله کانی چاره په شیدا
ده به نه خوار. زامه کانی نیشتمانم له ناخماندا هه تا دیت قووتر و
به سووتر ده بن. ولات ئیستا به سه ته له کی نه زانییه، به خشینه وه ی
بروانامه ی بێ باگراوندی زانستی به راورد به ئاستی خویندنی ولاتان،
له ژیر هیللی هه ژارییه. ئیفلجکردنی په روه رده و خویندن، دهر دو
کوانی زۆر به ژانی داخی دڵن، له قولایی ناخدا جیگا ده گرن، توخودا
وه رن هه ر بۆئه وه ی له ژیر په رده ی بیرکۆلیدا مات و سه رگه ردان
نه مینین، با پیره وه ی بالا ده ستی داهینانی ئه و فۆرم و کولتووره
بگۆرین که سیخناخه له گه وجاندن و کۆیله کردن و کپنۆش بردن. به
هه موو وجودمه وه، به بینینی خوینده واریکی کوردیزان، هه زیك له
گیانم ده گه پێ و گه زگه ز بالا ده کهم، ئارامیه که ده پڕیته سه ده فی
دلمه وه.

بۆ ئه وانه ی هه ر به پاکی ماونه ته وه له دادپه روه ری و یه کسان
له گه ل هه تاودا یه کسانن، به چاوی خۆتان ده بینن ناپاکه کان، خودای
پاکی هه موو ئاسمانه کان ده خه نه ژیر پرسیارو لیزمه ی گومان! له و
که سانه نزیک مه به، نه بادا پاکی تۆ وه کو چه تریک به کاربینن بۆ
داپۆشین ناپاکیه کانی خۆیان، ئه گه ر توانیت به زمانی جه سه ته پتی
بلی: خۆشیم له ئه توارت نایه!

ئیستا ئیمه سه رنشینێ که شتییه کین، له نیوه پراستی ده ریایه و په کی
که وتوو، له هه موو لا بای گه رده لول ده وری داوه، چارۆکه کانی
پاده وه شینی و دینی و ده با، نزیکه تیکیشکینیت، کاپیتی خه والوو

خابەرۆكى يادەوهرىبهكان

باویشك دهدا! من تیناگهم، كاپتن هر له ئەزەلهو كالفام و نابەلەد
بوو یاخود ئەقلی لە دەستداوه؟!

ئەو ئاجوج و باجوجانەى حوكمرانى، پوژ نیه چەند هیلکەیهكى نامۆ
به كولتوور و خاكمان نەترووكینن! پوژ نیه به شىك له و خاكەى
هەزاران قوربانیمان بۆدا، وەكو دیارییهكى بێبەها نەیدەنە دەست
داگیركەران و نەیدۆرینن! لەجیاتى خشت، كەللەسەرمان خستە
سەریەك، نەبوو پەسارگەو چواردیوار بۆ هەزاران! مەرووف دەبیت
هەمیشە لە هەولدا بێت لە جوغزى ئەو گێژەلووكەو گێژەنە سەر
دەرببا، بەدواى دەریچەدا بگەرێ، نوێژ بۆ تیریژی پووناكى قیبلەى
پزگاربوون دابەستێ! لەجیاتى ئەوێ بەدیار شكۆى شكۆى
مەرووفەكانەو دەست لە ئەژنۆ دابنیشێ، هەول بەدا شكۆیان بۆ
بگێریتەو، لەو هەتای من بەبیرم دێ میرغەزەب لەدواى میرغەزەب
یەك بە ئەویدیکەم دەسپێرێ! ئەو ژیانەى ساتەوختیک بە پووماندا
زەردەخەنەیهكى نەهاتى، ناشزانین چەپگەردى گەردوون لە دواپوژ
بەكویماندا دەداو چ پەندێكمان بەسەردینن! ئەو ئامانجە پیرۆزانەى
نەغدینەى ژيانى^۱ خۆمانمان پێبەخشى و ئەوێ ئیستاش نەیگەیشتی،
ئازادى و دادپەروەرى بوو لیتمان بوو بە دیدار حەسەرەت.

گیانەكەم... ئەو كتیبهى لەبەردەستتە، گێرپانەوێ پووداوهگەلیكە لە
كوورەى پوژگاریكى ئەنگوستەچاو جۆشداوه و بە ئارەقە و خوین و
فرمێسك سەقا و دەمەزەرد كراوه، بۆیه لاتان سەیر نەبیت ئەو
پووپەپانەش گر بگرن، كە دەپوانمە كەسوکاری شەهیدەكان، شەرمى
بە زیندوویمانەوهم بەرۆكى وێژدانم دەگرێ!

ئاخر ئەو هەتا، دەسەلاتى هەتیوچەكەى هاوزمانم، پەراسووى

۱- نەغدینەى ژيان: ناماژیه بە گیان. كە گەورەترین و شیرینترین سەرۆكى مەرووفە.

شەھیدانیان كرده شیشی كۆنكریتی بالەخانەكانیان!

من نامەوئ تابلۆی پانتاییەکی غەمگینی پەر لە شکست و
شەرمەزاریتان نیشان بەم، یان گەشتیکی عەزابی دۆزەختان پێبکەم!
لەسەرمانە بئ دوودلێ، ئەو کوێرەرپێیە بگۆڕین ئێمە ی گەیانداوتە ئێرە!
وەرن با غوسلێ بەحیزبیبوون بەحەوت ئاو لە خۆمان دەرکەین!
هەرچەندە ئەگەر بۆشەوئ، نازانم ئەو میژوووە شەرمەوەرە، وەك
پشیلە لە کێندەرئ تاقەت بکەم و بشارمەو، کە پووی مەجلیسانی نیە!
لەدوای کردنەوێ بوخچەیهك گوناھ و ھەگبەیهك تاوان و پێ
پۆیشتن بەنیو تونیلێکی تنوكد، نامەوئ وەكو بلوێر نوزەم بئ و
بکڕوزیمەو، بەلام نیازم لە دەستنیشانکردنی ھەلەو پەلەکان،
ھەنگاویکە بۆ چارەسەر. پێم وایە مەوۆقی بئ ھیواو ئامانج لە
ئەزەلەو مردوو و مەوۆقیکی شکستە باو!

ئەو پۆژە دیت تیریزێ پووناکی کلۆپۆژنەکان دپ بە تاریکایی
دەدەن، مالهەکان پۆشن دەبنەو، کۆدی دەستبەندو سەندمی زانستەکان
دەکرێنەو. دلێنام لە چەرخێ گەردوون بەرەو پێشکەوتنی
مەوۆقیاتەو شارستانی مۆدێرن، ھیچ ئاستەنگێک نایوەستینی. من
یەقینم پەیدا کردوو دیموکراسی و یەکسانی و پێکەوێریان دەبێتە
ھەوینی ئەزموونێکی شیرین لەنیو ئۆل^۱ و ئەتیک و پەگەزی
مەوۆقەکان. ئەو خورافیاتانە ی لەگەل ئەقلی پێشکەوتنی کۆمەلایەتی
سەردەمی خۆیدا ناگونجین و بەرانگیزی یەکتەر دەبن، دانە دانە
ھەلدەوێرن. لەدوای ئێمە بەچاوی خۆتان دەبینن نێرگەلەخانەکان
دەبنە یانە ی پۆشنیبیری و، تەزییح فرۆشیەکان دەبنە کتیبفرۆشی. دلم
سەرپێژی ھیوا یە دواپۆژێکی کریستالی پێشنگدار بۆ نەوێکانی

خاپەرقى يادەۋەرىيەكان

دوای ئىمە، ئاسمانمان پردهبىت لە ورشەى ئەستىرەى وشەى
رەسەن و رېگا نادەن پوژگار زانستيان لەدەست برفىتى.
لەدىرزمەنەۋە پياۋانى ئاينى لە نەتەۋەكانى عەرەب و تورک و فارس،
دینەكانيان، بەتايبەتى دىنى ئىسلام، لەخزمەتى نەتەۋەكانيان
بەكارهتەۋە و بوون بە شت! كاتى ئەۋە ھاتوۋە ئىمەى كوردىش لە
خەۋى غەفلەت بەئاگا بىيەنەۋە، پياۋانى ئاينى گەلەكەمان بە مەلا و
قەشەو شىخى برا ئىزىدىيەكان، ھەموو تواناكان خپ بکەنەۋە سەرىك،
بو ئەۋەى چىتر نەدۆرپىين و پىغەمبەران چىتر لە چاۋەپوانى
جىيەجىکردنى پەيامەكانيان نەھىلىنەۋە، مینبەرى پەرستگەكان و دین
بو خزمەتى گەلەكەمان بەكاربىين.

چۆن سوننەت كرام!

چاكم له بیره، مالمەن له گوندی گردلانكە بوو، تەمەنم چوار سال زیاتر دەبوو، تازە دایكم له نەخۆشی سیل چاك ببۆوه و گەرابۆوه لای باوكم. بەلام من، چونكە له شیرەخۆرییەوه، داپیرەم (عەیشی) بەختیوی کردبووم، پۆژ تا ئیوارە ئەنگوچكم بەر نەدەداو بەدواییەوه بووم.

هاوین بوو داپیرم عەیشی، کوندەیهکی نیریانی^۱ پڕئاو کرد لەسەر بیرى، بۆ ئەوەی بیباتەوه لەسەر کوندەلانی^۲ دابنیت، تا بۆ پۆژی دوایی، ئاوەکە شەوی^۳ بیت. هەرچەندە بەهۆی خاراندنی کوندەکە بە جەفت^۴، ئاوەکەى زەرد دەبوو، بەلام لەگەڵی راهاتبووین. داوام کرد داپیرم عەیشی لەسەر کوندەکە لەپشتیم بکات، ئەویش نەیدەتوانی، چونکە منیش هەراش ببووم. گوتی: با کوندەکە ببەمەوه بۆ مالى بۆ سەر کوندەلان، دیمەوه له قیلمقاسیت^۵ دەکەم، دەتەمەوه، گۆتم: نابى! گوتى با لەپیشدا تۆ ببەمەوه دواى بۆ کوندەکەى دیمەوه، گۆتم: نابى! دیارە منیش خالى لاوازی داپیرم عەیشیم دۆزیبۆوه، ئەویش بریتی بوو له گریان و مانگرتن و لاق له عەردیەوهژەنین. بەلام مانگرتنى من جیاوازیبوو، زۆر جار هیندەم پاشپانی له عەردی

۱- کوندەى نیریانی: ئەو کوندەیهی له پیستی بزە نیری خۆشە بەکری و نامادە بەکری. بۆ ناوتیکرین و زۆر شتی بیکەش بەکاربیت.

۲- کوندەلان: شوێنیک بوو له مال. تاییەت بوو بە لێدانانی بیزە و گۆزە و کوندەى ئاو و بۆ ...و

۳- شەوی: ئاوی شەوی، ئەو ئاوەی له بیزە یان گۆزە یان کوندەما، پۆژیک پیشتر له کانى و بیر دەهینرا و دادەنرا ئەو شەوه بێنیتەوه بۆ ئەوەی بۆ پۆژی نوایی سارد بیت.

۴- جەفت: جەوت، کلاوی بەروو.

۵- قیلمقاس: قەلەندۆشک، کاتیکی منداڵ دوولینگان بەسەر ملی کەسیکی گەورەدا یێن.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

دەدا دەمكردە خۇلەپۇت، ھەتا داخۋازىيەكەم بەدەستدەھىتا، ئەو كات مانگرتنەكەم دەشكاندا!

ھەر ئەۋەندەم زانى، مامم حسين گەيشتە سەرم، بەجلى بەقورەۋە،
دوۋ زىلەي كۆيىانى^۱ لە بنانگويى دام، ھەلاتم بۆ مالى.
لە يادەم، دايكم پاساۋى بۆ ئەو رۆژەي مامم دەھىنايەۋە، دەيگوت:
مامت زۆر ماندوۋ بوو، لە سوغرەو بىنگارو قورەكارى ئاغاكان بوو.
كە بۆ نانى نيۋەرۋيە ھاتبۆۋە، دايكم گوتى: مامت خەۋەكوتكەي^۲
دەبىردەۋە، بالىغم لۆ دانا گوتم كاكە، حسين! تۆزىك بخەۋە! گوتى:
بەدىيە دەترسم قسەيەكم پىللىن و منىش قىۋوللى ناكەم، با دووبارە
لىرەش توۋشى باركردن نەبىنەۋە.

ئەو رۆژە ھىچى باشم بۆ نەدەھات، لاي ئىۋارە دوۋ كەسى پانتۆر
لەپى و كلاسوۋورى بەگولىنگان، بەجانتاي دەستيانەۋە ھاتنە گوندى.
ئەو مىندالانەي لە ئىمە ھەراشتىر بوون و سوننەت كرابوون، گوتيان
ئەۋە كىرېن. ئەۋەي سوننەت نەكرابوۋ كىچ كەۋتە كەۋلى، دەبۋايە
بۆ خۇشاردەۋە خەمىك لە خۇي بخوات! بەلام ئىستاش نازانم مامم
حسین، چۆن من و مەۋلوۋدى گرت، بۆ ئەۋەي لە دەستى بەرەلا
نەبىن، يەكەنگ گوتيان بىانخەنە ژىر سەۋەشىرى^۳، تا تۆبەيان دىت.
ئەو كات ئىمە ھەراش بوۋىن لە ژىر سەۋەشىرى جىگامان
نەدەبۆۋە گومانى ئەۋەشيان دەكرد ھەلىيىن. ھەرچى دەھات لە ژن
و پىاۋ، بى ئەۋەي كەس پرسى پىيكات، پاي خۇي لەسەر

۱- زىلەي كۆيىانى: نامازىيە بە زىلەي بەھىز و بەنازار. زۆر بوون نىيە، بەلام پىندەچى زىلەي
كۆيىان بەھىزو بەنازار بوۋى.

۲- خەۋەكوتكە: كەسىك كە بە دانىشتەۋە تاۋ نا تاۋە خەۋە ھىياتەۋە بەناكا بىتەۋە.

۳- سەۋەشىر: ئەۋە سەبەتەيە بوو كە شىرى لۇشراۋ يان ھەۋىنكراۋيان دەخستە بن بۆ ئەۋەي
پىشەلە يان ھەر گىلانەبەرىكى بىكە دەمى تىنەخات و پىسى نەكات.

حازم عه لی کوتک

به ندرکردنمان دهرده بپری! یهک دهیگوت: گوریسی بیئن گری
به رانانیان^۱ لیبدن! یهک دهیگوت: له ته ویله ی و لاخان به گوریسی
جه له یان^۲ بکن! یهک دهیگوت: له سهرگیندان و قشیلدانیان^۳ بئاخن.

پی نه دهچوو ئه و رهوشه سوخته تکردنی دوو منداڵ بیت، ئه وهنده ی
هه ست دهرکرد دوو جوانه گای جووتی، یان ئه سپ دهخه سیندریت!
چونکه باسی به رزه فکردن و گوریس و فه لاقه له گورپی بوو!
به تایبه تی پلکه ئاسک، که زوری چاره ی منی نه دهووست، به هوکاری
ئه وه ی له گه ل مه عرووفی نه وه ی، زور شه رمان دهرکرد، مه عرووف
بابی نه مابوو، ده یانگوت هه تیمه نابیت کهس لیبدات!

ئای! ئه وکات وام بیرده کرده وه، خوژگه م دهخواست منیش هه تیم
بیم و وهک مه عرووفی، له گوندی بیمه ماسی بی کێرد!

پله ئاسک هه میشه دهستی مه عرووفی به دهسته وه بوو په لکیشی
دهرکرد، بۆ گله یی و به لیاندانی من. ده هاته مالی ئیمه. هه رچهند
مه عرووف هاروهاج بوو، کهس له گوندی له مه عرووف به دفه پتر
نه بوو. به لام پلکه ئاسک هه میشه دهیگوت: مه عرووفه ی من زمانی ده
زاریدا نه و بی سه روزمانه! زور جار ئه گهر پلکه ئاسک بۆ قهرزکردنی
شه کرو چاش^۴ هاتبایه مالی ئیمه، من باریکه م ده دایه^۱ و لای دهرکه م

۱- گری به رانی: گریبه که له و پته دهری که له ملی به ران دهری بۆ دهستینی شه و. نه و گریبه
نه شلتر ده بی و نه تووتتر ده بی. یهک نه ندازه ده وهستی.

۲- جه له: تیکهستن یان پیکه وه گریانی چهن و لاخیک به هو ی ریشمه کانیان.

۳- سهرگین: ته پاله، ریخی مالات کاتیک وشک ده بیته وه.

قشیلدان: شوینی نا کرین یان عه مبارکردنی قشیل به مه بهستی سووته مه نی.

۴- قهرزکردنی شه کروچا: له پوژگاری کوندا و تا هفتاکان و سه ره تای هه شتاکانی سه ده ی
بیستیش، گوننشینان له پرو ی بژی و گوزهرانه وه که مده رامهت بوون، که م مال هه بووه زاد و
زه خیره ی ته وای سالی هه بووین. شه کرو چاش به و شیوه یه، زور که م بووه. زور جار خه لک
شه کرو چایان لیبراوه له دهر و براوسی به قهرز و هریانگرتووه و نواتر که کریویانه. بۆیان

خاپەرۆکی یادهوهربیهکان

دهگرت نه بادا به لیدانم بدات، شوینی هه لاتنم دیاری دهکرد به کویدا هه لیم و خۆم بزر بکهه، به چه زهروه سه رنجی ده می پلکه ئاسکم دهدا. مام حسین گوتی: لیگه رین چاره یان ده کهه! چاله گهنمکی گه وره له بهرده رکى چه ساری بوو، گهنمی تیندا نه مابوو، قولاییه که ی به ژن و نیویک ده بوو، هه ردوو کمانی شو پر کرده وه نیو چاله که، کاتیک ته په م له بنی چالئوه هینا، بزماریکی سه رپانی جه نه چه ری له بنی پیم چه قی، هینده چوو بووه بنی پیم، به هیچ بۆم ده رنه ده هات، هاوارم ده کرد، ده یانگوت درۆ ده کات ده یه ویت خۆی ده رباز بکات، باوه ری پی مه کهن! ئه حمده به ره لا بیت به هه موو خه لکی گوندی ناگیریته وه! ته ماشا کهن مه ولوود چونکه نیازی هه لاتنی نیه، نه هاوار ده کاو نه ده گریه ت!

هینده م نزگه ره دابوو ده نگم نوسابوو، کاتیک ئیمه یان برده به رده ستی کیر بری، ئه و کاته بزماره که یان له پیم ده رهینا. له دوایی سوننه تیان کردم، ژانی سوننه ته کهه و ژانی پیم، یه که له یه که به ئازارتر بوو، دوو که وه نه کراسی بابمانیان له به رکردین، دامینیان له عه ردی ده خشا! سوننه تچه کان، دوو سی شه کرۆکه ی وردی به رازیانه یان داینی، که پیتانده گوت گوومشک، له گه ل سه رو شه کرۆکه ی دیکه به قه ده ر په نه چه یه که ده بوو، په نگا وره نگ کرابوو، پیتانده گوت کیری قازی.

ئو هه موو مندا له سوننه ته کراوه، له چه ساری ئیمه خر کرابوو زه ریه یان ده چۆ به ری عاسمانی. که چه هاوته مه نه کانیشمان له گه ل ئیمه ده گریان، پیم وابی له خۆیان ده ترسان! به لام له هه مبووی سه رنجرا کیشتر، شوانیکیان له به رمه ری هینایه وه، که بالق ببوو،

بربوونه ته وه.

۱- باریکه م نه یاه:

حازم عەلى كوتك

شەيتانى پێكەنى بوو، بەلام كالفام بوو، بۆيە سوننەت نەكرابوو،
سوننەتچيەكان گوتيان تا بەرى نەتاشن سوننەتى ناكەين.
براگەورەكەى چوو تاقمەتراشى باوكى بۆ هيناو پووخت بەرى بۆ
تاشى. لە كاتى سوننەتكردن، كلاًو و جەمەدانى لە تەنشت خۆى
دانابوو، بە دوو سى زەلامان بەرزەفتيان كردبوو، دەتگوت گاجووتى
دەخەسێنن، دەيەپاراند! ئەو گوندى بە ژن و پياووە هينابوو
سەرخۆى. لەجياتى شەكرۆكە جگەرەيەكيان بۆ داگيرساندبوو دايانە
دەستى.

ترس و هيشى سوونەتكردنەكە هيندە زۆر بوو، باوەرم پێبكەن
دواتر كە گەورە بووم، ترسى دائيرەى ئەمنى بەدناوى بەعس، ترسى
سوننەتچيەكانى لەبەر بردمەو!

لە چاۋەپوانى سبەينەيەكدا

ھاۋىنى ۱۹۶۰، پۇژىك باۋىك ھەرىي^۱ پىدام، سبەينى دەمباتە شارى. ھەموو ئاۋات و ئارەزووم، لە ھاتنى ئەو سبەينىيەدا نقووم بىۋو. سبەينە، بۆم بىۋو بە دونىايەك خەون و خەيالى پەنگالەيى. چەند بەتاسەو ئارەزوو بووم، لە بۆتەي ئەو سبەينىيەدا بتویمەۋە! سبەينە بۆم بىۋو ھەموو گۇماۋى گردلانكە، منىش ۋەك جوچكە مراۋى بەسەريدا بخولیمەۋە. ئەو پۇژە تاكو ئىۋارە بەرامبەرى خۇرئاۋابوون، ھۆشم ھەر لای زەردەپەپوۋ.

پۇژنە پرسىيارىك لە دايكم: دايە كەي دەيتتە سبەينە؟ دايە بۆ سبەينە نايە؟!

ئەۋىش دەيگوت: كورم چاۋت بنوقىنى ھەلىبەيتى، سبەينەيە! ۋەكو يارى يۇگا بكەم، ئەو كەردەيەم چەندىنچار دووبارە كەردەۋە، بى فایدەبوۋ، خۇر دەتگوت: سىندمكراۋە، يان بە ئاسمانەۋە نووساۋە، تەشرىفى نەدەھاتە خوارى!

لە چاۋەپوانىيەكى تاقەتپروكىندا، خۇر ئاۋابوۋ، سوورايى ئاسوگى دۋاى زەردەپەرىش ئاۋابوۋ. كاتىك دونىا لە تارىكايى ۋەرىپچرا، پاسارىەكان لە كۈنى خۇيان خزان، تا بۆقەكان دەيانقىراند، ئومىدم بە ھاتنى سبەينە زياتر دەبوۋ. ئىۋارە چام نەخواردەۋە، نەبادا مىز لەبنەخۆم بكەم!

لەسەر سەكۋى، بە ديار ئەستىرەكان و پىي كاكىشانەۋە چاۋ بە مۆلەق راكشام. مانگى دەستكرد دەھاتن و دەپۇشتن، دەمگوت: تۈ بلىنى بچنەشارى و لەگەل ئىمە ھاۋسەفەربىن!

بابم گوتى: بۆ ئەۋەي دەتبەم بۆ شارى، ويىنەت بگرم، تاۋەكو

۱- ھەرى: نەرى، قەۋل. بەلىن، گەتلىكى نەرىنى كە بە كەسىك بەرى.

ههویه نفوست بۆ دهر بهینین و له مه کته بئ ناوت بنوسین.
مالمان، له گوندی گردلانکه بوو، بۆ گه یشتن به شارپه گه ی هه ولیر -
که رکوک، به پیاده، یه ک کاتزمیر بوو. به رله وهی به رپه که وین، دایکم
گوتی: شه کر و دهرمانچاو دوو قالب سابوونی کۆری^۱ و کیسه
خه نه کمان بۆ بهینن.

به رپه که وتین. کزه بایه ک، وه ک بای بسکان، وه ک بای سه بای
سالخان، خۆی له دهم و چاومان ده خشان. نزیک جاده ی قیر بووین.
باوکم، تا ئۆتۆمۆبیلک له که رکوک وه به ره و هه ولیر دیت، لایدا بۆ
نیو په ریزیک، بۆ گه پان به دوا ی لانه که رویشک. تا زیه کانیش
به دواماندا هاتبوون بۆ ئه وئ، هینده ی پینه چوو، په ستی^۲ مه ولوود
بزی، له بستووی لای (سیقوچان) و (ئۆمه راوا) ی، شۆر بۆوه، باوکم
دهستی لیراگرت، ئه ویش ده میک بوو له قیری لای دابوو تا بۆی
راوه ستا، ئیمه ش به نیو دپه که زه رده و پووش و په لاشی قه راغ
جاده که ی، قه ره به قه ره ی په ستی، غارمان ده دا. ته بای ئیمه،
تا زیه کانیش غاریان ده دا، تا به سواربوونی په ستی شاد بووین.
تا زیه کان، تاوه کو راستی (قه لاهه) ی، له گه ل په ستی غاریان ده دا، تا
باوکم له په نجه ره ی په ستیه وه، هه رای کردنی و گه پانه وه.

شوفیره که، دیمکه^۲ ئاوکی به ئاوینه ی په ستی هه لواسیبوو، شاگرد
(سه کن) که گوتی: تینووتان نیه؟ بابم گوتی: به لئ تینوومانه. ئه منیش
خۆش خۆش دهستم له رانی باوکم ده دا، ده مگوت: ئه منیش، ئه منیش!

۱- سابوونی کۆری: سابوونی کۆلی. جۆریک سابوون بوو. په نگه مه یله و خه نه یی بوو. تاییه ت
بوو به جلشۆرین.

۲- په ستی: جۆره ئۆتۆمۆبیلکی گه ره ی نه فەر هه لگر بوو که بۆ بیه که ی له ته خته دروستکرا بوو.

۳- نیمکه: جوه نه نه، له مانده ی خه وه ت سازده کرا. لاکیشه یی بوو، ده میکی بچووکی هه بوو به
ناریکی لووله کی وه ک پیم ناده خرا. ناوی تیده کرا، دره وان بۆ به رپه ریز، شوان بۆ به ر مه ر و گاوان
بۆ کاران له گه ل خۆی ده برد.

دېمكە ئاويان بە دەمى ۋەنام، لەبەر جولەو تاسەى پەستى، تا
قوومە ئاويىكم دەچوۋە زارىەۋە دوو قووم بەسەر سىنگىدا دەپزا،
هەتا نىوكم تەر تەر ببوو.

لە خانەى پىشتەۋەى پەستى، بەرانىك و گۆلكىيان سواركردبوو، بۆ
مەيدانى ھەوليرى. چەند جارى بەران دەپشى، چلمى لە لووتى
دەردەپەرى، دەموچاۋى يەك دوو كەسى سواق دەدا، لىكاۋى
گۆلكەكەش لەوئى رابوۋەستى، كاتىك لووتى لە شانى پياۋەكان
دەسوۋى! بەشەقەشەق و جىرەجىرى پەستى گەيشتىنە ھەوليرى.

جىگەى (بازارى نىشتىمان) ئىستا، گۆرەستانىكى زۆر گەۋرەو
بەسام بوو، گۆرى خاۋاپنداۋەكان، قەفەزى رەنگاۋرەنگى لەسەربوو.
لە قەلاتى را، شار نەگەيشتبوۋە (شىراتون) و (نىقابەى)، كە جۆگە
ئاۋى پىدا دەپۆشت، لەودوايانەدا بەو شوپنەيان دەگوت فلەكى ئاۋى
كەسك و سۆر، نافوۋرەكانى رەنگاۋرەنگ بوو.

يەكەمجار بوو، بازارى شارى بىنم، بۆنى شارىم زۆر پىخۇش بوو،
بەجۆرىك قوشقى بوۋبووم، سەيرى ھەرچۈاردەۋرى خۇم دەکرد.
بابم نەيدەھىشت، بە كامى دلى، سەيرى شارى بكم، بەدۋاى خۇيدا
پەلكىشى دەکردم، دەستى تووند گرتبووم نەبادا ون بم! بەلام من
سەيرى بەرپىنى خۇم نەدەکرد، ھىندەى لەوبەرلەوبەرى شەقامەكە
بپوانم! كە ئۆتۆمۆبىلىك دەھات، لە دلى خۇمدا دەمگوت يارەسولەللا!
دەبى پانم نەكاتەۋە! زۆر بەپرتاۋ لە جادەى دەپەرىنەۋە، جارجار
سەرسىمىكم دەداۋ ساتمەم دەکرد، دەھات سەرانگرى بم و بابم
دەيگرتەۋە، ھەر لە دەستپىكى قەيسەرى، سەفارچىەكان پىيان لە نىو
مەنجەل و تەشتى سفر بوو بۆ سپىكردنەۋە، قونيان بادەداۋ ۋەك
سەما بكن، گۆرانىيان لەگەل دەگوت، دەنگى چەكوچكارى لەسەر
سندان بەرپىتم لىدەدرا، مەنجەل و تەشتەكانىيان راستدەكرەۋە،

حازم علی کوتک

ئاگریان به هه مبانهدف جۆش دهدا، لهو نیوه ببووه جهنگی مه غللوبه ی!

هه ندیك دوکانی خومچی لیبوو، هه له نه بم هه موویان کوردی بنجوله که بوون، پارچه ی جاویان له خمی دهدا. کوتالی ژنان، وهک ئیستا رهنگاو پهنگ و جوان نه بوو، جاوی چاوپانیان^۱ له خومی دهدا، پهنگی شینی زۆر توخ بوو، بهو شوینه دهگوترا خومخانه، به زۆری بۆ ده رپین و به رامپیلی^۲ ژنان به کارده هات.

بۆیه گهر ژنیک، به پیاویک رازی نه بوایه شووی پیکات، دهیگوت: "به خوی ده رپیی پین له خمی نادهم".

چووینه دوکانی مام شه ریفی (شه ریفی عیسمه تی)، له نیوه راستی قه یسه ری دوکانی کوتالی هه بوو. خالیدی کوپی، به رگدرووی جلی پیاوان بوو، له بهر دوکانی باوکی مه کینه ی خه یاتی دانابوو، بابم کوپته ک و شارواریکی مرادخانی، قوماشی فه تاح پاشای به پادان دا. دهیگوت: "ئه و کورته ک و شه رواره ی وه کهس نادهم به ئامانه ت!" ئه وکات کورته کوشه روار و پیللو و پشتیند و جامانه، دهخواران بۆ سه فهر و بوو کگواسته نه وه و پر سه و...، دوا ی چه ند پوژ بۆ خاوه نه که یان ده هیتاوه.

پیاویکی ریش سه پی، کزو لاواز، له بهر سه ختی باری ژیان پشتی کوو پ ببوو، سینه کی به ده سه ته وه بوو، عه ریج^۳ و گه زوو له وزینه ی له سه ر بوو بۆ فروشتن. ئه و پیاوه، بۆ بانگکردنی کریار، شیوازی تایبه تی هه بوو که دهیگوت: "یا که ریم! ئه لالا که ریم"

۱- جاوی چاوپان: جۆریک بوو له کوتال وهک خام.

۲- به رامپیل: به ره له یینه. پارچه خام یان کوتالێکی سه پی بوو. ژنان له کاتی نیش یان مالینی گهر و تهویله به سینگێ خۆیا نه وه گرێ دهدا.

۳- عه ریج: حه لوایه کی جیبری پهنگ سه پی بوو.

مام شهریف پیاویکی زۆر میهره بان بوو، له گهڵ گێرانه وهی هه ر
بیره وه ریه ک ده گریا. دوو فلووسی بۆ به له وزینه و شپرووب دام.
باو کم گوتی: "با برۆین!" دهستی توند گرتبووم، له نیو قه یسه ری
به ره و پارێزگای ئیستا، له چاپخانه ی مه چکو پرتبووین، به پیش
دوکانی (قه یسه ر^۱) ی ئاره قفرۆش، به ره و چاپخانه ی گیوی موکریان،
که له کۆتایی شهسته کان چاپخانه که ی له وێ بوو، هه لۆیسته م ده کرد،
دهنگی ده زگای چاپ، هه میشه چرپ و چاپی بوو، ده تگوت
شه ره شمشی ره له ژووری!

جیگه ی مزگه وته که ی به رامبه ری پارێزگا، زه وییکی چۆلی خاکی
بوو، ئاورشینیان کردبوو. له به رسیته ری دیواریکی بڵیند، هه ندیک
سپێکیان دانابوو، له گهڵ چه ند کورسیه کی دار، سپێکه کان باو لێکی
بچوکیان به په رۆیه کی ره شیان له سه ربوو، وینه یان پێده گرت،
پێیانده گوت: وینه ی شه مسی، له سه ر کورسی دایاننام، گوتیان: "نابی
بجولێ!" کابرا سه ری ده خسته نیو په رۆره شه که، ده یگوت: "چاوت
نه تروکێنی!"، ئه منیش له وزینه و شپرووبم خواردبوو، هه موو
ده موله وسی خۆم به شیرینی کردبوو، میشی ئه و نیوه له سه روچاوم
ئالابوو. کابراش به کاوه خۆ، نه یده زانی من له چ بارودۆخیکدام، هه ر
ده یگوت: "نه جولێ!" ده تگوت چاوشیلکانیم له گهڵ ده کات! سه ری له
په رۆره شه که ده ره ینا، خوا په حمی کرد گوتی ته واو! له گهڵ بابم
چاوه پروان بووین، پارچه کاغه زیکی له نیو په رۆره شه که ده ره یناو
خسته سته ئاوێک و دوا ی ماوه یه ک ده سپێدا هیتان، به مه قه ست
وینه کانی بری، سه یرم کرد، سه د سویندت ده خوارد ئه منم! زۆرم پێ
سه یر بوو، خوا به ئه و کاغه زه چه ند له من ده چیت!

۱- قه یسه ر پیاویکی مه سیحی خه لکی عه ینکاوه بوو. له و گوزه ره دا دوکانی مه یفرۆشی نانا بوو.

حازم عەلى كوتك

مالى باپىرم سۆفى شىخە، بابى دايكم، لەو شويئەى وئىنەمان لىگرت
زۆر نزيك بوو، چووین بۆ ئەوئ، جامىك بووزاويان^۱ بۆ كردین، من
هەزم لە دانىشتن نەبوو، دەچووم لە دەرکە سەیری كۆلانی بكەم،
بزانم لە شارى چ باسە! پوورم، كە لە دايكم گەورەتر بوو، بەهۆى
بىركۆلى شووى نەكردبوو، پرايدەكىشامەوہ بۆ ژوورئ، دىگوت: "يان
دەتدزن يان لە چاوت دەبەن! ئەمن لەلای كەس نەمگوتووہ بەديعەى
خوشكم كۆپى ھەيە، گوتوومە بەس كچى ھەيە نەبادا لە چاوبچن!"
ئاخر مندالى شارى ھەموو لە ئيمە جوانتر و خاويئترن، كى ھەيە
ھەسوودى بەو ھەموو چلمەى سەرقل و ئەو سەرە جەوى جەوى^۲
ئيمە ببات! لەپكەيەكى شىنيان لەگەل موفركى غەوسى بەغدايە لە
شانى دوريبووم، پوورم ئايەتەلكورسيەكى غەلەت و پەلەتى لە گەل
دوو فووى بەسەردا شۆركردمەوہ، باشبوو لەدواى نوێژى عەسرى
بەسەلامەتى گەپاينەوہ گوندى!

۱- بوزاو: بەفراو. سەھۆلاو.

۲- جەوى جەوى: ھەلپاچىنى سەر و قزى منال و پياو بە شىوہيەكى نارىك.

باپىرىم تايەر ھەللەج

حاجى تايەرى ھەللەج^۱، دەستەپياۋىكى چوارشانەى تىكسېرماۋى. رەشئەسمەر بوو. موۋى باسك و مەچەكى بە گروازە^۲ و رەش بوو. سەلتەۋ كەۋا و كەراسى بە ئەنگۈچكى لەبەرەدە كرد. ھەموو جارئ دەيگوت ئىمە لە بنەچەدا لە گوندى (ەلى قولى)ى تەپەى لای داقووق پەريووينەتە گوندەكانى دەشتى دزەيايەتى ھەولير. منداڵ بووم، زۆرجار گويم لىدەبوو دواى نويزكردن دەستى لەبەر خوداى خۆى پان دەكردەۋە و دەپاراپەۋە: "خوداى بزۆرگ، خۆم و كوپەكانم لە بەلای ناگەھان بپاريزى!" من، ۋەك مندالىكى دەشتەكى، ئەۋكات فارسىم نەدەزانى تاۋەكو بزەم بزۆرگ بە ماناى گەورە ديت. ئەۋيش دەرخەرى ئەۋە بوو ئىمە لە (ھۆزى لەك)ى ئىرانين.

تايەر ھەللەج پياۋىكى لەخواترس و لاشەر بوو. ھەموو جارئ بە مامەكانم و بابمى دەگوت: "پۆلە توخودا با چاوتان بىتەدەر، بەلام دەنگتان نىتە دەر!" عەيشە پىرەى داپىرىم ھەموو جارئ دەيگوت: "تايەر گىرەى قونجركانى لەسەر زگى بكەى، توورە نابىت، ھىندە بارقۇل^۳ و لاشەرە، لى ئەگەر توورە بوو و دەستى ۋەشانە، زۆر دەستپەشە، دەستى خۆى نەۋەشىنى ئارام نابىتەۋە!" يەك لەۋ گەۋاھيانەى كە بۆخۆم گويم لى دەبوو، لەيادەمە ئەۋ كاتەى ياسين حاجى تايەرى كوپى گچكەى، لە لايەن پىشمەرگەكانى پارتىيەۋە شەھىد كرا، لە دواى ھەمو نويزىك دەپاراپەۋە: "خوداىە بكۆزى ياسىنى كورم چۆن ناديارە،

۱- تايەر ھەللەج: لەنايكبوۋى سالى ۱۹۰۵ بوۋ سالى ۱۹۷۴ كۆچى ئوايى كرد. يەكتىك بوو لە پىشەنگى جووتيارانى دەشتى ھەولير لە نژى سىستىمى نەرمبەگايەتى.

۲- گروازە: لوول و گرژن.

۳- بارقۇل: نەفەسدرىژ و ھىمەن. لىنپورە.

ئاوا بە نادىيارى بىمىنئەتەو! بكوژ ئاشكرا نەبىت كىيە، حسين و على كورم و نەوەكانم نەزانن و نەيناسن! كەم مروقم ديووہ ئاوا كولافە^۱ بىت بۆ جگەرگوشەكانى. هالاوى هەناسەى، ئاگرى لىدەردەچوو، بە جۆرىك، دەمگوت ئاھى دەروونى پىر گىرى، ھەموو دنيا دەسووتىنى! وەنەبىت ئەو ئاھ و نزوولەى لە بىدەسەلاتى و دەستوپىسپىياتى بوويت، عايشە پىرەى داپىرم ھەمو جارى بۆى دەگىرپاينەوہ: تايەر ھەللەج بەرلەوہى بچىتە ھەجى، لە توغيانى ھەپەتى گەنجىدا بوو، پۆژىك دەچىتە ئاقارى^۲ سەرى دەغرى^۳ بدات، لەو دەشتە چۆلە، وسوى شەقرچى خزمەتكارى ئاغاي، لىراست دى^۴، بە سواری ئەسپىكى بۆرەى خارخارى لەسەر بىستوچوار بزمارى، ئەسپى جۆخۆر لە مەغرورىيان لە ھەوران پادەمىنى، ھەر فرمەى كونەكەپووہ زۆرپنايەكەى ھاتوہ. لە كاتىك ھەلدەكوتىتە سەر تايەر ھەللەجى و دەيداتە بەر سىنگە ئەسپان، چەند قامچىيەكى لە نىوشانى دەسروەيتنى، جنىوى ناشىرىنى پىدەدات، ھەرچەندى لەبەرى دەپارىتەوہ و دەلى لەسەرچى ئەو سووكايەتيەم پىدەكەى؟ من بە ھىچ خرابى خۆم شك نايە. وسو دەلى ھەى گەواد قاوہخۆرى وەك تۆ وای لىھات شەقرچيانەى گەنمى پار، ئاوا كەمى بۆ من دابىنى؟ تايەر ھەللەج دەلى بارى ھەنجەت بار ناكرى و پارانەوہ لە پياوى نامەرد بىسوودە! دوو خپكەبەردى لە سىنگوورك و پەراسووى دەدات، لە ئەسپى دەكەويتە خواری، بىمروەتانە دەكەويتەسەرى و وسو دەلى تايەر ھەللەج! ئەمن كردم ئەتۆ نەيكەى، خاوەن مال و مندالم، مەمكوژە!

۱- كولافە: بەپەروش و كولاو بۆ كەسكى خوشەويست.

۲- ئاقار: مەزرا، عەرد و زەوىي كشتوكال و شىنايى.

۳- دەغر: دەغل، گەنم و جۆ و...

۴- لىراست دى: لە راسترا دى، بەرەو دىووى دى.

به هه رحال، له ئه سپه که ی سوار ده کات و چونکه خۆی پاناگری، به پشیتینه که ی له سه ر خانه ی زینی دهیبه ستی، هه ی هه ی له ئه سپه که ی ده کات به ره و گوندی. تایه ر هه للاح ده چیته وه مائی بیر ده کاته وه خۆ ئاغا بزانی له گوندی ده ری ده کات و دوو سی شه ویش فه لاقه ی ده کات، ده زانی وسو له نیو ژن و کچی گوندی، زۆری شایی به خۆیه و وای خۆی پیشانداوه و کهس ناتوانی چاو له چاوی بکات!

تایه ر هه للاح به عایشه پیره ی خیزانی ده لئ: "هه رچی زووه برۆ له سه ر بیر ی ئاوئ له نیو ژن و کچی گوندی بلئ وسوی خزمه تکاری ئاغای، له ئاقاری زۆری له تایه ری میردم داوه، له مائی که وتۆته نیوجینی. بۆخۆشی به شه له شه ل و کووپه کووپه خۆی ده که یتیته دیوه خانی ئاغای، خۆی به ئه رزی دا ده دات. ئاغا ده لئ ها تایه ر هه للاح بۆ وات به سه ره اتووه؟ ئه ویش ده لئ ئاغا چیت لیتشارمه وه وسوی شه قرچی هاتووه له ئاقاری هه موو ئازای به ده نی شکاندووم! ئه گه ر ته مئی نه که ی له گونده که ت بار ده که م، بی سووچ و گونا ه چ خوا به رداره وسو ئاوامان لیتکات؟ ئاغاش سمیره خنجه ی دیتی که خزمه تکاره که ی ئاوا ئازایه، به له خۆباییبوونه وه ده لئ ته مبیی ده که م! وسوش ده بیستیته وه له گوندی بلابۆته وه وسو زۆری له تایه ر هه للاحی داوه و ژنانی ئاوایی یه ک بۆ یه کتری باس ده که ن، ئه ویش بیتده نگه ی لیده کات.

تایه ر هه للاحی باپیرم، یه ک براده ری خۆی راده سپیری بچیته لای وسوی، بزانی حالی چۆنه. که ده چی، ده بین ی وسوی له هیزه ی ده گرن، جئ ساغی نه ماوه هه مووی شین و مۆر بۆته وه. ده لین باشه خۆ ئه تۆ له تایه ر هه للاحی داوه، ئه ی ئه تۆ بۆ وا له پیستیدا ورد کراوی و ده لئنی وه به ر جه نه پری که وتووی! وسوش ده لئ ئه من له ئه سپی به ربوومه وه و پیتم له رکیتفی عاسی مابوو به دوا ی خۆیدا رایکیشام. خه لک ده لین بۆچی هینده ت له تایه ر هه للاحی داوه؟

وسوش دەلى بەسەرى ئاغاي ھەر بېيىنم لە ئاقارى، چىنىكى خوش
داركارى دەكەم!

سوئند خواردن

كاتى سوئندخواردنىكى دىكەيە ۋەكو سالى ۱۹۵۳... دايكم وای بۆ
گىرامەۋە:

بابت گوتى: بانگم مەكەن با تىرخەو بىم، بەشى دوو پۆژ جووتم
كردوۋە! ئاخىر ئەو پۆژە باوكم، جىگەي يەك قەزناغ^۱ گەنمى بە
ھەوجارپ كىلابوو، بۆيە دەيگوت: ئەمشەو لەجياتى دوو شەو دەخەوم!
لە خەويكى ھىندە قولدادوو، ھەر بە دەم خەۋەۋە بەدەنگىكى بەرز
ھۆى دەدايەۋە^۲، لەگەل جووتە ھىستىرەكەي دەدوا، دەيگوت: "ھۆۋۋ
ۋەرە دايكم، خەتسى بگرن!" ھىند شەكەت بوو، لەگەل ئەو
ھۆۋۋدانەۋانەش خەبەرى نەدەبۋەۋە!

لەبىرمە، ھەموو جارى باوكم دەيگوت: دەبى مرق بە ئارەقەي
نېۋچەۋانو پەنجى شان و پىلى خۆى مندالەكانى گەۋرە بكات،
پاروۋى خەلاليان لە دەم بنى.

دايكم دەيگوت: "پۆلە بىدەنگ بن، بابتان تىرخەۋىت!"
يەك تەپالته^۳ جلوجۆرى بەدەستەۋە بوو، لەو دەلاقەي لاي
دىۋەخانى مالى ئاغاي دەپەستا، بۆ ئەۋەي باوكم لەگەل لەرانەۋەۋ
زىرىنگەي دەنگى ئاونى قاۋەكوتانى قاۋەچى دىۋانى ئاغا، خەبەرى
نەبىتەۋە.

۱- قەزناغ: قەزناخ، قزناخ، قسناغ: چوار پەيە. پەش ھەشت كىلۋىە.

۲- ھۆى دەدايەۋە: دەنگدانى گاجووت يان ئىستىر لە كاتى گەرانەۋە لە سەرەسەدەي جووتكرىن.

۳- تەپالته: گرمۇلەيەك لە پەروپاتالى بىكەلك كە دەئاخىرىتە كوئىك يان شوئىنكەۋە.

ئەۋ زىنگانەنى دەنگى ئاۋنى قاۋەچى، ئاماژە بوۋ بۇ بانگەشتى
كرمانجە قاۋەخۆرەكان، بۇ گەرمكردنى مەجلىسى دىۋانى ئاغاكان!
بەلام بەپىچەۋانەنى پۇژانى بەرى، لەگەل زىنگانەۋەنى ئاۋنىش،
كەسىك ناچى بۇ دىۋەخان، تەنھا چەند گۆردەيەك^۱ نەيىت!

لەۋسالەدا، بەپىشەنگى (حاجى سىمايلى سوراحى) و (كوپخا عەلى) و
(حاجى تاهىر) و چەند جوتيارىكى جەربەزە، سويندىيان خوارد بۇ
يەكترى، دەستيان لەسەردەستى يەكتر دانا، بە يەك دەنگ ئەۋ گاتا و
سرووتەيان كرد بە ئارمى ژيانيان: (خىرمان خىرو، شەپمان شەپ!)
بە يەك دەنگ بە ئاغا بلىين: نەخىر، بۇ سەرانەۋ سوخرەۋ بىگارو
چەۋسانەۋەۋ پلەبەندى مۇۋقەكان، بەلى بۇ يەكسانى و دادپەرۋەرى
كۆمەلايەتى!

ئىستا لەدۋاى ۶۷ شەست و حەۋت سال، چەندمان پىۋىست بە
حاجى سىمايل سوراحىكى ئەۋسەردەمە ھەيە، بۇ ئەۋەنى پىشەنگمان
بىت، فىرى ئەۋ گاتاۋ سرووتانەمان بىكات، دەستمان بخاتە
سەردەستى يەكتر، سويندىمان پىبخوات، بە يەك دەنگ لە دژى
پلەبەندى مۇۋقەكان و نادادپەرۋەرى و چەۋسانەۋەنى چىنايەتى ئەۋ
سەردەمە، بە يەك دەنگ بلىين: (خىرمان خىرو، شەپمان شەپ!).

حاجى لەكويى؟! ھەردوۋ دەستت لەبن گويىت نىي، ئەۋ ھەيرانە
مەعنەۋىيە بۇ خەلكى زەحمەتكىش و مافخوراۋى مەملەكەتى گەنم و
ھەتاۋ بلىيتەۋە! كە بەر لە شەست و حەۋت سال، لە ۱-۱-۱۹۵۴
لەسەر پردى (مىرزاپۇستەم) لە كاتى دوورخرانەۋەت بۇ پانىيە، بۇ
بەرزكردنەۋەنى ۋەرى جوتيارە دوورخرانەۋەكان چىپووت.
ھۆۋۋۋ، ھۆۋۋۋ!... پىاۋە بەۋەجەكەنى نىشتىمانە ئەتكىراۋەكەم!

۱- گۆرە: بە ناماژەنى سووكايەتى بە نۆكەرى ئاغاكان نەگوترا.

حازم عەلى كوتك

حاجى... تۆ بلىنى له جيڭاي تۆ كه سىڭ نه بى، هەردوو دەستى له بناگووى نى، ئەو حەيرانە سەرچىايىه پىر مەعنەوئەتە بۆ ئەو نەوئەى ئىستاكەنە بلىتەو!

مردنى فەرهاد

زىستانىكى ساردو سەقەم، وەرزی شەختەو داروبەردى لىك بەستوو، چلوورە بە گوئسووانەى خانووەكانەو وەك كرىستال دەدرەوشیتەو. بەيانىەكى زووو تازە لىوى گەرمى گزنگى خۆر، كۆلى چلوورەى گوئسووانەكان پادەمووسى، ئەوانىش لەشەرمان دەتوئەو دۆپە دۆپە ئارەقى شەرمىان لىدەتکى! پشپەلەكان قونئاگردان جىناهيئن، لىسەكان^۱ پىبوون له گمەى كۆترى مەست، خرمةخرمى شكانى شەختە ئاماژەى بۆ هاتنى كه سىڭ! خانووەكانى گوندى، هەر هەموويان له قوپ دروستكراون، دىوارەكان خشتەى قوپ و، سەربانەكانىش هەر قوپە. خانووەكان دوو جۆرن، يەكەمیان پىياندەگوتري شەبەكى، كه پىكها توو له دوو ژوور، دىوارەكانيان بلندن، سەربانەكانيان وەك پشپى كىسەل كووپن، بۆ ئەوئەى له كاتى باران ئاو پانەگرئ. جۆرى دووهم پىياندەگوتري جىزىرى، بانەكانيان وەك ژمارە هەشتى كوردى بە هەردوو لادا ئاو دادىلى. لەدواى چەند سال جۆرىكى دىكەيان خانوو دروستكرد كه پىياندەگوت شارستانی، بانەكەى تەخت و پاست بوو، بۆ خەوتنى وەرزی هاوین بەكاردهات لوساوکەى تەنەكەيان پتووه دەخست بۆ ئاوو پۆى سەربانى. نەوت و دارى قەلاشكەرى^۲ لەو دەشتە پان و بەرىنەى هەولنر نىيە،

۱- لىس: هیلانەى كۆتر.

۲- دارى قەلاشكەرى: ئەو دارانە بوون كه خەلكى گوندى له چيا دىيانهينان. بە بىور دىيانە قەلاشتن

تهنها قشپلو سهرگین و پهروشه^۱ و کای پاشماوهی پځوستی مهرو
مالات ههیه بۆ خوځه رمکردنهوه، ئاگردان سی کوچکه بهردی له
دهوری دانراوه که پیندهلین کوچاگر^۲. ههندیک مال سۆبهی قشپلیان
دادهنا که لوهلهی دووکه لکیشی نهبوو، دووکه له کهی هه مووی له
ژورئ پهنگاوهی ده دایه وه، وهک پځوی قانگ بدهی! چاو چاوی
نه ده بینسی له چهره دووکه ل بنمیچی خانوهکان وهک قیر رهش
هه لگه رابوون، ده تگوت به پهنگی رهشی قه ترانی بۆیه کرایه، ته نانه ت
کیشکه کانیش^۳ رهش بیوون و وهک ریشۆله یان لیهاتبوو. ده ماغو
خه ون و خولیا ی هه موو ههسته وهری ناسکی گوندیهکان ئه وه بوو، که
له و زستانه پزگاریان بیت، به هاتنی وهزی به هار، پرشنگ و
په ونه قیکی تازه بداته وه به چرای ئومیدیان. دیار بوو پیره ژنو
پیره پیا وهکان وره و ئومیدیان ده دایه بهر دانیش تان ده یانگوت
هینده مان نه ماوه کوریک و حاجیله دهشتی دزه یایه تی برارینیه وه،
ده ستمان به تۆرکه و کهنگرو کاردوو و پیفۆکو قیز به له و دوومبه لان و
گیاوگۆلی به هاری پابگات، له دوا ی هه موو زه یقه ت و ته نگانه یه ک
فه ره حنا یش هه یه!

کوردنشینانی ئه و ناوچه یه، له هه رگه لیککی ناوچه که زیاتر ریشالی
میژوویان هه یه، له ماکو بنه رته دا خاوه نی خاکو نه ژادو کولتوورو
زمان و هونه رو سیمو جلوه به رگی خویانن، میژووی کولتووری
که ونارای گه له که مان لیوانلیوه له به ها جوانه کانی مروقبوون و

و. وهک سووته مه نی بۆ زستان هه لیانده گرتن.

۱- پهروشه: تۆپه له رهگه ریشالی گیایه که لوی وشکبوون له دهشتی هه ولیر وهک سووته مه نی
به کار بیت.

۲- کوچاگر: کوچک ناگر، کوچکی بهر ناوری.

۳- کیشکه: چۆله که، چۆله که.

۴- کوریک: گولیلک، گولانه ی دهشت و دهر.

بەرئەت.

هەموو منداڵانی ئاوايي، لە پەنای دیواری هۆلی مەپان خۆمان داوێتە بەرھەتو، بۆ ئەوێ تۆزیک گەرم ببینەو، ئاخر شەقەشەقی ددانمان دیت لە سەرمان ھەردەلەرزین^۱، ھەندیکمان شەوی پابردوو زۆرمان میز لە بنە خۆمان کردییە، جلی زیادیشمان نیە جلمان لێ بگۆرین، ھەر بابایە لە بەرھەتو خۆی وشک بکاتەو، ھەندیک لە منداڵان ھەتاوێکو چیشتنەگاوی ھەر ھەلمیان لێھەلەستێ!

پەو پەشوڵە لەسەر زبلی پاشماوێ بەرپیتی ورساتی^۲ لەسەر گوفەکی گوندی گەوالەیی دەکات، یاسین دەچیتە پارێزیان لەگەڵ یەکەم تەققەیی تاپری، چەند پەشوڵە یەک بەجیمان، کۆتر لە شەققەیی بالیاندا، منداڵەکان غار دەدەن بۆ پەشوڵە کۆکردنەو، بلە ناھیلێ کەس پەشوڵە بۆ خۆی بەرئو لە منداڵەکانی دەستینیتەو، یاسینی مامی دەلی لێیان بگەرێ با ھەر منداڵەیی پەشوڵە یەک بۆ خۆی بەرئ.

منداڵانی ئاوايي دەیانویست تاو و بان گەرم بیت و وەک ھەر پۆژیکیی بەرئ، یاری ھەلووکانی، قاشوانی^۳، تەتۆکانی^۴، خوشترۆکانی^۵، قاقایانی^۶، تەپو وشک، جۆلانە، شیروخەت، حوول بولل تەکانە^۷، پشتەپەقە، گوێفپکانی و قورقورۆکە^۸، غندرەوێ و

۱- ھەردەلەرزین: ھەلەلەرزین.

۲- ورسات: حەوانی وریە. ولسات.

۳- قاشوانی: یاریبەکی فۆلکلۆری کورییە. قاشو داریکی لە شێوێ گۆچانە پێی لە گۆی دەدەن.

۴- تەتۆکانی: نەو پارچە ژیریپالە فەخفورییە منداڵ یاری پێ دەکەن.

۵- خوشترۆکانی: کاتیکی منداڵ سواری پشتی یەکتەر دەبن.

۶- قاقایانی: چەند بەرنیک یاری پێ دەکەن و ھەلی دەدەن و دەیگرنەو.

۷- حوول بولل تەکانە: خەلوور بلوور تەکامە.

۸- قورقورۆکە: یاریکرن بە قور بۆ دروستکرنی بوکڵە.

۹- غندرەوێ: خەندرەوێ، حیندرەو. جۆریکە لە یاری منداڵان.

يارىهكانى دىكه بكهين.

رۆژى پىشتىرى، بنپىالەيهكمان شكابوو، دايكم دايمن بۆ تهتۆكانى،
منىش ھەموويم ۋەك فلسى، ورد كوردبوو لە گىرفانم كوردبوو بۆ.
تەتۆكانى و شىروخت.

ھەمەگىلى گاوان، گارپانى گوندى كۆكردهۋەو قورەپىچى^۱ كردن بۆ
دەو رووبارى^۲ تورگەى نانەكەى بە گۆمكى گۆپالەكەيدا كوردبوو
لەسەر شانى دانابوو، پلكەناسك بەو دەنگە زىقەى خۆى بانگى كرد:
"كۆرە ھەمەگىل دايكەزەردى من بەجى مەھىلە!" مەبەستى چىرە
زەردەكەى بوو، ھەمەگىل گوتى: "ئەو دايكەزەردەى تۆ، چىرە يان
ئاغاژنە؟! ھەموو رۆژى لە خەودا دەمىتى و پاش ھەموو مانگى
ئاوايى خانمانە دىتە نىو گارپانى، رۆژ نىە لەسەر جۆخىناندا بەدوايدا
نەگەریمەۋە!"

عەلى، جلى لە تاژىە چوارپەل بە خەنە و مل بە قەرەيتەكانى^۳
كردەۋە، دەستيان بە راوچىكەو راۋەدونانى يەكتر كرد، سەرچىكى
مەيدانىان، جى جۆخىنان بوو، سەرەكەى دىكە دەھاتنەۋە سەر
لەودەى كاي^۴. عەلى سويندى دەخوارد دەيگوت: "بە فەخرى عالەم!
تاژىە پرووتە بىيتە ۱۲ مانگى، بە ھىشكەتى^۵ مامزى دەكوژى!" تايەر
ھەللاج دىتى سەر لەودەى كايەكەيان ھەلدپەلدپ كىردى، بەردىكى
رئ ئالاندنى و گوتى: "ۋشتە ۋشتە!" ئەو لەودەكايەيان نەھىشت
ھىندەى ھەلدپەلدپى بكەن! باران ببارى كايەكە ھەمووى تەر دەبى،

۱- قورەپىچ: كۆمەل و تۆپكرنى مالات و پانانىان بۆ لايەك.

۲- دەو رووبارى: دەم رووبارى، سەرچۆمى.

۳- قەرەيتە: قەرەيتە، قەلە، ملەوانە. ئەو قايشەى لە مىلى تاژى دەكرىت.

۴- لەودە كا: لۆدە كا. كاي قەلەپچنە و لەسەرىك.

۵- بە ھىشكەتى: بە ۋشكەتى، بە ۋشكى، بە نىشكى.

حازم علی کوتک

ئەوکات چى بدهينه ئەو مەپرو مالاتەى؟

لەناکاو لە مالى ئىيمە بووھ دادو فيغانو لەخۆدان و پرچرپينهوھ، گويم لە دەنگى دايکەم لەعلى بوو دەيگوت: "وھيرۆ! پۆلە پۆ! فەرھاد پۆ! جەرگت سوتاندەم!" زيرھو قيژەى دايکەم لەعلى، لە قولايى پۆھمدا دەنگىكى ناشاز بوو، ھەميشە ئەو چرکەساتە لە بوليتى يادەوھريپھە منداليەکانم زايەلەى ديتو لە يادەوھريم ناييتەوھ. فەرھادى برام ۳ سال لە من بچوکتەر بوو، تەمەنى ۳ سال بوو، دايکمان جياوو، باوکم دوو ژنى ھەبوو. دوو سى پۆژ بوو فەرھاد ھەوکى ئاوسابوو، (لەوزە) ھەستابوو، دکتۆر نەبوو چارەسەرى بکات، بۆيە گيانى سپارد.

بەھەشتاوى يەکپى پامکرد بۆ مالاھوھ، چونکە پىلاوھکەم لاستىک بوو چەندجار پىنەکراوو، قەيتانى پتوھ نەبوو لە پىم بەجىتاو بەپىخواسى غارمدا. ئەنگوستى گەرھى پىم لە بەردىكى ھەلقوچاو نىنۆکم ھەلقەناو سەرانگري بووم، ھەستامەوھ، خۆم گەياندە مالاھوھ، داپىرم ھەندىک خۆلەميشى ئاگردانى بە خويئەکە داکرد، بە دەم پەپۆک لىپچانەوھ داپىرم دەيگوت: "چاوم کويربى! ئەو تيارە پىلاوى بە پتوھ نەماو، لەميژە بە بەنى، ئەندازەى پىم گرتوھ پىياندەلیم ئەگەر يەکتان چوونە شارى، پىلاوىكى بۆ بکرن، بەلام زەلام قسەى ژنانيان لە کن قاويت^۲ و پەشەبايە^۱ و لەو گوييان دى و لەو گوييان دەردەچى!

مەلا وھيسى، بە گازپلايزىک گويى نيرەکەرە شىنەکەى گرتبوو باى

۱- تيار: تفر، تفل، مندال.

۲- قاويت: قاوت، پۆخين، بۆراو، نان يان قەرەخەرمانى ھارپراو وھک نارد.

۳- قاويت و پەشەبا: دوو شتى پىکەوھنەگونجان، چونکە خوارىنى قاوت لە وھختى پەشەبادا زۆر زەحمەتە، لەبەرئەوھى تۆزە، با دەيات.

خاپه‌ریکی یاده‌وه‌رییه‌کان

ده‌دا، ده‌یگوت: "پوژ نیه به ددانی می‌خزنجیری هه‌لنه‌کیشی و زه‌په‌کی نه‌کات، ده‌بی هه‌موو پوژی منداله‌ورتکه‌ی ئاوا‌یی به‌دوا‌دا بی‌خم هه‌تا ده‌یگرمه‌وه، ئاخ‌ر پاشی مانگیکی دیکه قه‌رسیلی ده‌وری ئاوا‌یی شین ده‌بی‌ت، ده‌بی هه‌ر سه‌لامی له‌ خه‌لکی وه‌ربگرمه‌وه که بو‌گازانده‌ی دینه‌لام له‌ده‌ست نیره‌که‌ری شین!"

له‌ به‌ختی نیره‌که‌ره‌شینی، کاتیک به‌ مامۆستا وه‌سیان گوت فهره‌ادی عه‌لی مریدییه، ده‌ستی له‌ پلا‌یزی شل کرد و گو‌یی که‌ره‌که‌ی به‌رداو تووکی که‌ره‌که‌ی له‌ خو‌ی ته‌کاند، به‌تورپه‌یی گو‌تی: "خوات به‌ قوربانی مردنی ئه‌و تفاره‌ی بکات، ئه‌گه‌ر نا به‌رمه‌نده‌ی هه‌تا قازی به‌غدا‌یی بانگی ده‌دا!"

به‌ر له‌ هه‌رشت، مامۆستا بو‌ خه‌لکی ئاوا‌یی دوا: "به‌ قورئانی قه‌دیم که‌ له‌سه‌ر رانی چه‌په‌م داناوه‌ خزمینه‌ جه‌حه‌نده‌م حه‌وت ده‌رگای هه‌یه، هه‌رکه‌سیک حه‌وت مندالی نابالقی بم‌ری، هه‌ر حه‌وت ده‌رگایه‌که‌ی ده‌گرن. له‌ پوژی حه‌شری نایه‌لن دایکو باوکیان بچه‌ جه‌ه‌نده‌می و ئیسکیان به‌ ئاگری دۆزه‌خ ناسو‌وتی!" باو‌کم، له‌ به‌ره‌ی دوو ژنان حه‌وت مندالی نابالقی مردبوو، لی تا ئیستا که‌سیک له‌ولایرا نه‌هاته‌وه‌ لی پیرسم هه‌وارو بارگه‌ و بنه‌ی دایک و باو‌کم له‌ کو‌ییه؟! پرسیاری حالیان بکه‌م بو‌ پشت‌راست‌کردنه‌وه‌ی فهرمووده‌که‌ی مامۆستای!

پیاو‌یکی بالا‌به‌رزی ره‌قه‌له‌ ته‌نها ئیسکو پیتست مابوو، چه‌ندین نو‌شته‌و کشته‌کو په‌پۆی سه‌وزی متفه‌پکی سه‌رچاک و پیرانی به‌ کلاوه‌که‌یه‌وه‌ هه‌لواس‌رابوو، کلاوه‌که‌یان به‌ ده‌ردی داری سه‌رچاکان بردبوو، له‌گه‌ل هه‌ره‌ه‌نگاو‌یکی، نرکه‌ و ناله‌یه‌کی لیوه‌ده‌هات، ئه‌گه‌ر لیوه‌ی نزیک بای، به‌ ئاسانی گو‌یت له‌ خه‌رخه‌ی سینی ده‌بوو کاتیک هه‌ناسه‌ی ده‌دا. دانیش‌ت، سایلی خه‌لکی ئاوا‌یی فاتیه‌یه‌کی خو‌یند،

دەستى بە پىشى داھىناو شوكرانه بژىرى خواى گەورەى كرد،
هەموويان لىي بوون بە تەبىبو لوقمان، يەك دەيگوت كاكه تۆ بۆ
سماقاو ناخۆى؟ يەكى دىكه دەيگوت بۆ لەلای شىخ كاكهى نوشتووى
ناكهى؟ يەك دەيگوت بۆ خۆت لە هيزەى پۆنى ناگرى و... دەرويش
محمد بە سرتە بەوەى تەنىشتى دەلى و نايەلى حەمەنەخۆش گوئى
لىيى، دەلى: "بە شىخ نورەدىنى برىفكان! هەركەسىك زوقمى بەربەيان
لىيىبات جارىكى دىكه نانى كەرت ناكات و فەراقى پەشى لىدەبەرى!"
حەمەنەخۆشيش زوقمى بەربەيان لىيداوه خودا پەحمى پىيكات ئەو
پياوه رابردىيە! حەمەنەخۆش چەند سالىك بوو بەدەست نەخۆشى
سىلەوه دەيناڵاند، هەر بەو ھۆيەشەوه بسوو ناويان نابوو
حەمەنەخۆش.

لەوسەرى مەجرىسى، خەلىفە سوليمان، كە ئەو گوند ئەو گوندى
دەكرد بەھۆى بەقالى، گوتى: "بۆ ناچىە گوندى باقرتەى، قادر بەغدایى
لەگەل خۆت ببەى بۆ بەغدایى، لەوئى چارەى نەخۆشەكەت دەكەن،
دەرىن لە بەغدایى تەبىبو لوقمانى باشى لىيەو خۆشت دەخىلى
مەرقەدى حەزرەتى غەوسى گەيلانى بكە!" عەولا گلفرۆش، ئەویش
گلەسەرى ژنانى دەفرۆشت بۆ پرچ نەرمکردنەوه، گوتى: "ئىستا كەس
قادر بەغدایى وەكو چاوساغ و شارەزا لەگەل خۆى ناباتە بەغدایى،
كەس ھاموشۆى ناكات، دەلىن مەلای ئاوەدانى فتواى داوہ قادر
بەغدایى گومرايووہ ديارە ئەنگۆ بى خەبەرن!"

قادر بەغدایى، پۆژىك بە چاوساغى يەكێك دەباتە بەغدا، كاتى
گەپانەوه، لە گوندى سویند دەخوا: "بە چاوى خۆم شتىكم دیتووه
دەرىى حىفرىتە ھىندەى خانويەكى گەورەيە، ھىندەى سى قەمەرەى

خاپه رۆکی یاده وه ریه کان

٥٧' له سه ریه ک دانینی، گه ورهیه. ته باره ی گهنمی ده داته پیشه خۆی، هه ندی ٢٠ سه پانان له گه ل خۆی ده دووری و گهنم و جۆت لۆ له فهرده ی ده کات! مزگینتی! له یه خه ی داس و قهیناغ^٢ و قه رانگ و گیشه و تیله کیش و گه لاویژو شه غره و گیره و جه نه رو شه نه بای ده بنه وه! گهنمی سۆر له لایه کی دیته خواری، قه سه ل و کاش له لایه کی، پینده لێن ده پرپاسه^٣.

مه لای گوندی گوینی له و قسانه ی قادر به غدایی بووه، سویتندی خوارییه: "به قورئانی قه دیم! ئه وه عیلمی شه یتانییه و هه رچی ئه و درۆ و ده له سانه بکات، گومرپایه و هه رچی هاموشۆی بکات گومرپا ده بی و چاوی به به هه شتی ناکه وی و به بی ئیمانی ده مری!"

بۆیه ئیستا که س وه کو چاوساغ و شاره زای شاری به غدایی، قادری له گه ل خۆیان نابهن. خه لک بی چاوساغ ماونه ته وه و قادریش که س سه راسووی ناکا له ترسی گومرپاوون! له دوای دوو سال، که ده پرپاسه هاته ناوچه که، خۆیان هاویشته وه ماری قادر به غدایی!

گه لیککی نه خوینده وارو بیده ره تان و گیرۆده ی چه و سانه وه یه کی چینایه تی بیره حمانه و کلۆمکراوی خورافیات، وه ک باربه ر له ژیر باری نه زانیدا، هه رگیز له ژیر سیته ری ئه و دنیا یه به خاترجه می دانه نیشت، هه روه کو ئه و وشکه سو فیانه ی له سه ر خۆل مه له ده که ن و خه به ریان له ده ریا نییه!

مه لا وه یسی به شه له شه ل، جووتی به دوو که ران ده کرد، له قه لشه کانی نیو له پی ده سستی، ئایه ته کانی ره نه کیشانت ده خوینده وه! ئایینی نه کردبووه ئامرازیک بوو خو به خه لک ژیانندن، هه میشه

١- قه مه ره ی ٥٧: جۆریک قه مه ره ی مؤیدیل سالی ١٩٥٧ بوو.

٢- قهیناغ: په نه وانه ی ناسنین که نه وان له کاتی نه روینه نا ده ی کاته چوار په نه ی ده سستی چه پیه وه.

حازم علی کوتک

لایه‌نگیری جوتیاره هه‌زاره‌کان بوو، دۆستی کۆمه‌نیسته‌کان بوو، پرووی له‌عه‌لی کرد گوتی: "ئهو پۆژه له‌مه‌یدانی قاشوانی و که‌لایانی، بۆچی له‌گه‌ل کورپی ئاغای به‌ده‌مه‌قاله‌هاتنو به‌رانگژی^۱ یه‌کتر بوون؟" عه‌لیش گوتی: "مامۆستا به‌قورئانی له‌سه‌ر رانی چه‌پت داناوه، من گوناهم نه‌بوو، له‌یاریه‌که‌ من برده‌وه‌ ئاغه‌کۆر که‌لا به‌رده‌که‌ی منی هه‌لگرت و هه‌تا ده‌ستی تێدايه، تێپه‌لدا، ئه‌منیش که‌لایه‌که‌ی ئه‌وم تێپه‌لدا، ئاغا ده‌ستی بۆ قرتی ده‌مانچه‌ی بردو جنیوی پێدام و گه‌فی لیکردم، گوتی له‌ژنان که‌متر بم ئه‌گه‌ر ئهو دپکه‌ت له‌بن پێی ده‌رنه‌ینم، با له‌نیو دوو نانی گه‌رم بێت هه‌تا پۆژی خۆی. ئه‌منیش گوتم هه‌موو پۆژی من به‌ته‌نیا له‌و ئاقاره‌یمه‌ له‌به‌ر مه‌پی و له‌جۆتی، ئه‌وکات ئه‌گه‌ر هاتی ساغی ده‌که‌ینه‌وه‌ کێ به‌رخه‌ و کێ به‌رانه‌!" مه‌لا گوتی: "لاتان یه‌قین بێت خودا له‌گه‌ل زالمی نیه، پێغه‌مبه‌ر ده‌فه‌رموی هه‌رچی زولم قه‌بول بکات له‌ئۆمه‌تی من نییه‌ و له‌پۆژی هه‌شری شه‌فاعه‌تی بۆ ناکه‌م!"

ئه‌گه‌ر چه‌وسانه‌وه‌و زولمی ئاغا‌کان نه‌بوايه، مرۆقه‌کانی ئه‌وان سه‌رده‌مان کاژی له‌خۆبایبوون و به‌رگی توپه‌ییان له‌به‌رخۆیان داکه‌ندبوو. ساته‌کانی ژیا‌نی ئه‌وان سه‌رده‌مان، ئازیزن و اجلیووه‌ی پیروژن و شایانی ئه‌وه‌ن ستایش بکری‌ن. هه‌موو ساته‌کان و هه‌لسوکه‌وتی پۆژانه‌یان وه‌ک پرسته‌ مرواری و یاقووت به‌یه‌که‌وه به‌ستراون، وه‌ک ئاوینه‌ی به‌رامبه‌ر هه‌موو لایه‌نه‌کانی ژیا‌نی ئه‌وان سه‌رده‌مان، له‌حه‌ره‌می پاکی و ساده‌یی و به‌رائه‌ت، نیشان ده‌دات.

ترۆپکی ته‌مه‌نی خۆم ون کردووه، هه‌موو تابلۆکانی پیریم لێده‌بێته دیواری مندا‌لیم، پرسته‌ی یاقووت و گه‌وه‌ری بیره‌وه‌ری و یارییه‌کانی

۱- به‌رانگژی: به‌گژناچوونه‌وه، له‌پرووه‌ستانه‌وه، پرووبه‌پرووبوونه‌وه‌ی یه‌کتری، ته‌حه‌دا.

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

مندالیم که وته ژیر دارو په ردووی زه مه نیکي مه لعوونه وه. نه شه ی ژيانيان له نیو له پمان پفاند، خه ونه په نگاله ییه کانم، حیکایه ته کانی داپیرم، به سهر ئه و تاریکاییه بی شوناسه دا په ژموورده بوون. شه وان به حیکایه ته کانی داپیرم : بزئوکه و مه پوکه، پی هات و نه هات، خوشکی هه وت برایان، ئه حمه دو محمه دو کلاوی سه خره جندی^۱، کوپه که چهل و ... هه رچهند ده که م وهک جار ان خه و نامباته وه!

کاتیک مروف هه ست ده کات به کولتوور و خاکو میژووی که ونارای گه له که یه وه به ستر او ته وه، ئه وکات هه ست به ژيان ده کات! گریدانی زار او هی که ونارای گوندنشینانی به ری و ئیستا که، هه ری که و جیهان بینی تایبه ت به زه مه نی خو ی هه یه، سوودیکی یه کجار زور به ئاینده ی زمانی کوردی ده گه یه نی.

کاتیک مروف، که ده بینیت ده توانی سهر چاو هی ئاسه واریک بیت، ئه وکاته هه ست ده کات بوونیکي راسته قینه ی هه یه له نیو حه شیمه تی مروفا یه تی. له زور قونا غدا نوسین ده بیت ده دیکومینت و په یام و له سه ره وه ستانی میژووی و شایه تیدانی سه ره ده می خو ی، پرو د او گه لیک ناکری فه راموش بکری، چونکه میراتی ئه ده بی ئه و سه ر زه مینه یه. ناکری به هاو قورسایي ئه و ژيانه پاکژو بسمیلکراوه ی باپیرانمان به که م ته ماشا بکه ی، ئه و نوسینانه گه شتیکن به خه لوه ت و کویتستانی زهینه وه، بۆ زه خیره کردنی ئه زموونه کان، بۆ ئه وه نیه ئاینده له رابردو ودا بتوینینه وه، به لکو ده بیت رابردو و بخه یه خزمه تی داها توو، مه به ستم ئه وه نییه مروف هه میشه له رابردو ودا بمینیتته وه، لی ده بیت وانه ی لیوه فیر بیت.

۱- کلاوی سه خره جندی: کلاویکی خیالییه له نه فسانه کۆنه کاننا بوونی هه بووه. گوا یا به له سه رکرنی، که سه که ون ده بیت و که س نایینیت.

حازم عەلى كوتك

هەرگەلىك پىنى وابىت دوينى باشتر بووه له ئىستا و هەولبەت
ئەمپرو سەبەينى بىباتەوه دوينى، بەدلىيايەوه ئەو گەلە له
بەرەوپىشچونى شارستانىەت و مۆدىرنە چەقى بەستوووه له
پىشكەوتن و ژيانىكى سەردەميانه بەرخوردار نەبووه، بە ئەرکى
مرۆفانەى خۆى را نەبووه له ئافراندىن، لەژىر کارىگەرى ئەقلىەتى
دۆگماى خىلەكى و بىرى كورتمانەوه پەى بەو نەينىە نابەين كە ئىمە
بۆ لەسەر ئەو زەويه دەژين و بەهرەى بوونمان بۆ مرۆفایەتى و
داهيتان و ژینگەو ئايندەيەكى گەشتەر، چيە؟!

ئىمە هيشتا چەندان فەرسەخ^۱ له دانايى و خۆناسين و حىكمەتەكانى
ژيان و مردن دوورين، بەداخەوه هىچ هەوليكيش نابيئى بۆ ئازوانى
كۆمەلگا بە ئاراستەى ئەو دانايە.

زىندانىکردنى باپىرم

سەرم سوپما له حەيرەتى ئەو بەربەيانە ناوەختە، كازيوەى ئەو
بەربەيانە، له بەيانى پارسال ناچيت. پىگای شكاندى قەلاى ئەو
بىدەنگىە زۆر سەختە. بەرلەوهى كابانى چەلەنگ، ئارام، ئارام، كاتى
دۆشين مانگاگەى بلاوينىتەوه، لەوكاتەدا سەگ و گورگ لىك جيا
دەكرىتەوه^۲. كەلەباب، له دەريچەى كولانەكەى سەردەردىنى و بانگى
دەدات، تا ئەو بىدەنگىيەى نۆرەسارى، چلەك نەكات.
بەرلەوهى يەكەم تيشكى زىپىنى خۆر، سەربانى خانووەكانى گوند

۱- فەرسەخ: فەرسەخ. پىوانەيەكى كۆن و مىللى بووه، ماوەكەى لەنێوان چوار بۆ شەش كىلۆمەترە.
پەسەنى وشەكە فارسىيە و لە (پەرسەنگ)ەوه هاتوو.

۲- لەو كاتەدا سەگ و گورگ لىك جيا دەكرىتەوه: نونیا پروناكبوونى بەربەيانە. بە رادەيەك كە
سەگ و گورگ لىك جيا دەكرىتەوه.

پامووسی و شیتانه له ئامیزیان کات، کوتر له لیسای بن ساییتهی خانوهکان دوژ داماون و ناگمیتن، له ناخه وه زکر و ته هلیله یهک دهکهن، دهلیی هاواریکی بیدهنگ بو دهو روبه ده درکیتن.

بو منیکی، که هیشتا تالی و سویری ئه و زه مانه م نه چه شتبوو، به نیوخومدا دهتوامه وه، هر وهکو ئه و په شیمانیهی له نیو بیره وه ریی تاوانهکانی خویدا نقومبوو. ئاخو من تاسهی ئه و مروقه دهکهم، که به یانیان، لچکی سه له ته و که وایه که ی له به رپشتیتن پرا ده کرد. کلکه ئه نگوچکی کراسه که ی، له زه ند و باسکی تووند ده کرد، یه که م ئه نگوتکه هه ویری بو گو لکه سووره که ی ده برد. کوپش! کوپش! بانگی جاشکه (حورپه) ده کرد، هه ندیک کووزر و بنجوخینی له پیش ده کرد. ده چوو هه سیری پارانه وه ی ننگای چاوی بیسؤمای ئه و سه گه پیر و که نه فته ی که وه ک پیزگرتن و وه فایه ک له پاسه وانی چه ند ساله ی، به (دیوه) بانگمان ده کرد، دوو سه پکی^۱ جوی له بو ده برد.

جلی له تاژییان داده کهنه ند، ئالیکی مایینه که ی ده داو توژیک قه شاویشی^۲ ده کرد. چه ند تاژی چوارپه ل به خه نه، له هه ویزی^۳ کلکه سووته و مه شق و راویچکه یان ده کرد. باعه باعی مه پ و به رخ کاتی هاویر، کاريله م له ئامیز ده کرد، قه ت له بیرم ناچیته وه، دیمه نی ئه و تابلو برۆنزیانه یان لیکردمه سه راب!

له و پۆژه وه، له به رامبه ری ئه وانه ی سروودی بالنده کان و گو له گه نمی قه نده هاری و ئاو و گیاو گۆلیان سئندم و به رزه فت کرد، بووم به بوپکانی گرپژینی تووپه یی و پق، له و پۆژه وه به ره نگاریی له دایک بوو، ته سلیمبوون مرد، له نیوچاوانی کازیوه ی ئه م پۆژه وه،

۱- سه پک: سه وله، خه پله. کولێریه که نه ستوورتره له کولێره ی ناسایی و تایه ته به سه ک و تاژی.

۲- قه شاویش: رنه ک، نه رنه ک، نامیزیکی ده ستیه بو خوراندنی جه سه تی و لاخ.

۳- هه ویز: مۆلگه ی مه ر.

به کول ده گریم، پیکه نینم بیرچۆته وه.

یه کهم ئه لف و بئ و وانه بوو، له گه وره کانی خۆم فیربووم، له سه ر
ماقم بیده نگ نه بم، بۆ زالم نه چه میمه وه!

سالی ۱۹۶۰، مالممان له گوندی گردلانکه بوو، باپیرم تۆمه تبار
کرا بوو، گوایه هه ستاوه به روخاندنی خانووی ئاغا کان. دیاره
جوتیاریکی وه ک باپیرم، له ئاست زانیاری باری یاسایی، کۆله وار
بوو، به لام ئاغا کان شاره زا بوون، بۆ تۆمه تبارکردنی، چه ند
چلکاوخۆریکی بیژدانیان، وه ک شاهید له سه ر پهیدا کردبوو. به وانه
ده گوترا (چه لاوخۆر) یان (گۆرده) دروست وه ک کۆیله کانی
ئه مپۆژگاره ی ئیستای دهسته لات و حیزبه کان. باپیرم بۆیه حوکم
درا بوو.

ئه وکات ته مه نم شه ش سال ده بوو، داپیره م عه یشتی منی
به خێو کردبوو، بۆیه له دوای نه ده بوومه وه، ته نانه ت شه وانیش
ئه نگوچکی کراسه که م به رنه ده دا، نه با دا بۆ شوینیک جیمبه یلێت!
شه هید حسینی مام و داپیره م بریاریان دا بوو، بچن بۆ به ندیخانه ی
موسل، بۆ دیده نی باپیرم حاجی تاهیر. داپیرم و مام به دایکمیان
گوتبوو، سه به ینی ئه حمه دیش له گه ل خۆمان ده به یین.

دایکم له دوو سئ که سی پرسی: ئه مپۆ چوارشه م نه؟ دیاره دللی
به که سینک ئاوی نه ده خوارده وه، ده یویست دلنیا بیت که چوارشه م
نه. منیش واقم و پرما بوو، خوایه ده بی ئه گه ر چوارشه م نه بیت، دایکم
چ کاریکی گرنگ ئه نجام بدات! نه مزانی ده یه ویٹ کراسه که م بشوات و
منیش پشیلشه شۆر بکات! ئه وکات چوارشه ممان که س نه ده بوو خۆی
بشوات و جلی بشوات، چونکه وه ک نه ریتیک، ئه وه ی باری ده روونی
تیکده چوو، ده یانگوت به چوارشه ممان کۆری کردیه، یان ئاوی
کولێووی بی بیسم الله، به سه ر زه ویدا رشتوو! جنۆکه و مه لایکه تی

حازم علی کوتک

به کول ده گریم، پیکه نینم بیرچۆته وه.

یه کهم ئه لف و بئ و وانه بوو، له گه وره کانی خۆم فیربووم، له سه ره مافم بیده نگ نه بم، بۆ زالم نه چه میمه وه!

سالی ۱۹۶۰، مالممان له گوندی گردلانکه بوو، باپیرم تۆمه تبار کرابوو، گوایه هه ستاوه به پوخاندنی خانووی ئاغاگان. دیاره جوتیاریکی وهک باپیرم، له ئاست زانیاری باری یاسایی، کۆله وار بوو، به لام ئاغاگان شاره زا بوون، بۆ تۆمه تبارکردنی، چه ند چلکاوخۆریکی بیژدانیان، وهک شاهید له سه ره پهیدا کردبوو. به وانه ده گوترا (چه لاوخۆر) یان (گۆرده) دروست وهک کۆیله کانی ئه مپۆژگاره ی ئیستای دهسته لات و حیزبه کان. باپیرم بۆیه حوکم درابوو.

ئه وکات ته مه نم شه ش سال ده بوو، داپیره م عه یشئ منی به خێو کردبوو، بۆیه له دوای نه ده بوومه وه، ته نانه ت شه وانیش ئه نگوچکی کراسه که م به رنه ده دا، نه با دا بۆ شوینیک جیمبه یلئیت! شه هید حسینی مام و داپیره م بریاریان دا بوو، بچن بۆ به ندیخانه ی موسل، بۆ دیده نی باپیرم حاجی تاهیر. داپیرم و مام به دایکمیان گوتبوو، سه به ینی ئه حمه دیش له گه ل خۆمان ده به ین.

دایکم له دوو سئ که سی پرسئ: ئه مپۆ چوارشه م نه؟ دیاره دلئ به که سیئک ئاوی نه ده خوارده وه، ده یویست دلنیا بیت که چوارشه م نه. منیش واقم ورمابوو، خوایه ده بی ئه گه ر چوارشه م نه بیت، دایکم چ کاریکی گرنگ ئه نجام بدات! نه مزانی ده یه ویئ کراسه که م بشوات و منیش پشيله شور بکات! ئه وکات چوارشه ممان که س نه ده بوو خۆی بشوات و جلی بشوات، چونکه وهک نه ریتیک، ئه وه ی باری ده روونی تیکده چوو، ده یانگوت به چوارشه ممان کۆری کردیه، یان ئاوی کولئووی بئ بیسم الله، به سه ره زه ویدا رشتوو! جنۆکه و مه لایکه تی

سووتاندوو، له غه یبه وه دهستیان لیوه شانددوو!

دایکم که دلنیا بوو، چوار شه م نیه، مه نجه لێکی ئاوی له سه ر
ئاگردانی ده کولاند، کراسه که ی له به ردارنیم، ده یگوت: ته ماشا! کراسی
بوویته مه دونه^۱ ناشه لیت بیشۆم! کراسه که ی شۆردو هه لێخست تا
زوو وشک بیته وه، چونکه کراسی دیکه م نه بوو. له سه رشۆرکی
داینام، جامه ئاوێکی به سه ریدا کردم، وامزانی پیستی سه رم دامالا
هینده گه رم بوو، زیراندم: دایه گه رمه!

کۆله مستیکی له تریقه ی^۲ پشتی دام گوتی: گه رم نه بیت ئه و چلکه ت
لی ناکاته وه، هه فته ی ئه و لاش خۆت شارده وه نه ته یشت بیشۆم!
ده ستیک سابوونی قاپانی^۳ لیدام، گوتی: له به ر ئه و هه تا وه ی دابنیشه
له سه ر ئه و پارچه هه سیره ی، تا کراسه که ت وشک ده بیته وه. منیش
له فکران راچوو بووم دۆژ دامابووم، هه تا ده هات زیاتر دلنیا ده بووم،
که به یانی ده مبه ن بۆلای بابه حاجی.

مام حسین به یانی گوتی: برۆ له دوورپانی له ده ره وه ی گوندی،
چاوه ری بکه با مه ولودی ئاموزات نه تبینیت، هه فته ی دادی مه ولودی
ده به ی. له دوورپانی خه ریکی خرنووک خواردنی بووم هه تا ئه وان
گه یشتن.

بۆ گه یشتن به شارپێگای هه ولێر - که کوک، ده بوايه کاترمێرێک به
پێیان برۆین، ئیمه ش هه یپیمان لێکرد بۆ جاده ی قیر، تۆزیکمان مابوو
بگه ینی، په ستیک هات، مام جه مه دانی لێراوه شانده، خوا روحمی کرد،
شوفیره که ئیمه ی بینی، به نه رمه غار گه یشتین، په ستیش رایگرت و
سوار بووین، خه لکیکی زۆری سوار کردبوو، له راست گوندی

۱- مه نۆنه: جلوه رگیک که به ناره قه ی جه سه سه سپی بووینت.

۲- تریقه: تیره غه ی پشت، تیره ی پشت.

۳- سابوونی قاپان: سابوونی هه وران، سابوونی تایبه ت به شۆرینی قاپ و قاچاخ.

گرده پەشەى، ئۆتۆمۆبىلەكە بەنزىنى تەواۋبوو، بەلام شوفىرەكە زۆر چوختى و سەرسەرى بوو، سۈندەو دۆلكەى بەنزىنى لە پىتى خۆى بەستبوو، پالېدا بۆۋە. ئەوكات ئۆتۆمۆبىل كەم بوو، درەنگ درەنگ دەردەكەۋتن، مام حسين بەپەلەبوو بۆ چوونە موسىل، كاتىك ئۆتۆمۆبىلىك دەھات شوفىرەكە زۆر بى ئەدەبانە پىتى بەرزەكردەۋە بە ئاماژەى داۋاكردىنى بەنزىن. ئەوان سەردەمان شوفىر سام و ھەيەتەى ھەبوو، پىيان سەير بوو كەسىك دەتوانىت بەتەنيا ئەو ئۆتۆمۆبىلە لىدەخوپىت و لەژىر فەرمانى ئەودايە، كەس زاتى ئەۋەى نەدەكرد، قسە لە قسەى شوفىر بكات، ئەو ھەموو سەرنشىنە كەس نوتەقى نەدەكرد. مام دوۋەمجار بوو، پىنگوت: كاكە ھەستە پىتو دەست لە ئۆتۆمۆبىل رابگرە، چۆن كەسىك يارمەتت دەدات ئەتۆ بەو بىرپىزى بەرخورد دەكەيت؟ ئەوجار بۆ ئىمە درەنگىشە، دەچىن بۆ بەندىخانەى موسىل ملاقات نامىنىت. شوفىرەكە جرتىكى سەرسەريانەى بۆ مام حسين كىشا، مام پىاۋىكى رەشئەسمەرى تىكسپماو و چوارشانە، زۆر سەنگىن بوو، بەھەۋەنتە توۋرە نەدەبوو، خۆى لە شوفىرەكە نزىك كردهۋە، داپىرم گوتى: نەكەى حسين! مام ويستى دۆلكەكە لە قاچى شوفىرەكە بكاتەۋە و بەرپىزەۋە دەست لە شوفىرەكان رابگرىت. شوفىرەكە لەقەيەكى لە مام دا، مامىشم لاقى گرت و بەدۋاى خۆيدا رايكىشا بۆ سەرقىرەكە، دوۋجارى بەقىرەكەدادا، دوو كۆلەمەستى بەھىزى لە خالىكەى^۱ دا، بەلام گويم لە جنىۋىكى مام نەبوو. شوفىر بوو بە پۆرى خوراۋ! داپىرم ھاۋارى كرد گوتى: بەسە كافرباب كوشتت، ھىشتا بابت ھەروا لە سچنە! مام گوتى: بۆ ھەوت پىشتى تەمبىى دەكەم چۆن پىزى خەلك بگرىت! شوفىر ھاۋارى دەكرد شاھىد بن پەراسۋى شكاندووم شكايەتى لىدەكەم!

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

ئەو خەلگە، دار قەرەشت بەرد قەرەشت^۱ ئەر قومىيان نەكرد،
نە بەچاك نە خەراپ ئەلفازيان نەگەرا. مامم دەستى منى گرت و
گوتى: با برۆين! بەرەو لای گوندی گەراينەو. خەلگەكە وایانزانى
دەرۆينەو مالهو، ئۆتۆمبېلىك ھات و بۆی راگرتين و سواربووين بۆ
ھەولير، بەلای خەلگەكەدا پەت بووين بى ھەلوستانە دۆژ دامابوون،
پوشكەيان لە ھەردى ۋەردەدا، ھەروەك ئىستا خەلگ كە لەسەر مافى
خۆيان نایەنەدەنگ!

كاتىك گەيشتىنە بەندىخانەى موسل، بەندىەكان، ھەموويان يەكجۆر
جلى ۋەك گونىەيان لەبەر بوو، زنجير لە ھەردووك پىيەكانيان
بەسترايوو، منىش لە داپىرم دەپرسى، بابە حاجى بۆ گونىەى لەبەرەو
زنجيرى لە پىيە؟ داپىرم ۋەك نارازىبوونىك بۆ ئەو شەپەى مامم،
گوتى: نازانم، دەلىلى ئاوقاتى^۲ و ئەتۆش لەو پەچەلەك و توخمەى،
گەرەبى ئەو زنجير و گونىە بە تۆۋەش دەبينم!

لەو پۆژەو ھاخىبوون و بەرەنگارى زولم و ستەم و بىدادى لە
ناخمدا مووتەربە بوو، تاكو ئىستا ۋەك خەسلەتتىكى ئەزەلى لە
ويژدانم پەگورپىشەى داکوتاۋە! لەو پۆژەو ھەرىم بە بابە حاجى دا:
گەر لەو رىگەيە ھەلوەرم،

يان ۋەكو تۆ پى بە زنجير، گونىەى سىپى بکەمە بەرم،
بۆ گەيشتن بە دادپەرۋەرى و يەكسانى،
ھەرزانە لام دانىم سەرم!

۱- قەرەشت: قەلشت، كىنايەيە بەۋەى كە دار و بەرد ۋەدەنگ ھاتن. بەلام زارىيان لىك نەبۆتەو
قسەيەك بكن.

۲- ئەر قومىيان نەكرد: نوتقيان نەكرد، قسەيەكيان لە زارى نەھاتە دەر.

۳- ئاوقات: مەحامى، پارىزەر.

هیچ له باردا نه بوو

هاوینی ۱۹۶۱، مالمان له گوندی گردلانکه بوو، پوښته مه گوجی جامبازو پیاوړی دیکه، له گوندی په یدا بوون. باپیرم حاجی تاهیر، له بهر سینه ری له سهر لبادیک دانیشتبوو، شهره ئاویک و جامیکی فافونی له پیش بوو. جامبازو کان ئه سپیکی که ویتی قاپره شیان پنبوو، هرکه چاویان به شهره ی ئاوکه کهوت، هینده یان ئاو خوارده وه ده تگوت ته ریفه^۱ بویه له تینوان، هه ناسه یان هاته وه به ری گوتیان: مام حاجی بو ئه و ئه سپه مان لیناکری؟ باپیرم زوری حز له ولاخی باش بوو، بانگی مام حوسینی کرد گوتی: حوسین بزانه ئه و ئه سپه چونه؟ مام له ده وره ی سورپا به چاوی کپیری تپیراما، زاری ئه سپه که ی لینکرده وه ته ماشای ددانه کانی کرد، گوتی: شيله ی^۲ فریداو، تازه به رازه ی^۳ ده رکریبه. واتا ته مهنی چوار به هاره و هه رته تی.

دیاربوو باپیرم نرخه که ی پی هه رزان بوو، ئه سپه که یان لینکری. جامبازو پاره یان وهرگرت و لیناندا پویشتن. باپیرم گوتی: کوپم حوسین با بزاین ئه و ئه سپه بو چ کاریک باشه؟ بنمل و نیر و بارینه یان هاویشته سهر ملی، ئه سپی تاین چه نگی له ئاسمانی ددها، قه بولی نه ده کرد، واتا جووت و جه نه پری ناکات. باپیرم گوتی کیشنه نییه، عاره بانه ی بینن بزاین بو عاره بانه ی چونه؟ هینده ی له خق هه لداو هه لپه پری، مژانه ی عاره بانه که ی شکاند. هی عاره بانه ش نه بوو! باپیرم گوتی: زینی لینکه ن ئه گهر بو سواری باش بیت، ده یکه ینه

۱- ته ریفه: تیوتیه کی بینه نناز.

۲- شيله: ددانی شیریی ولاخ.

۳- به رازه: ددانیکه که نوای چوار سال ته مهنی ولاخ به ربه که ویت.

ئەسسى سوارى بۆ راۋى. زىنيان لىكرد گوتيان ئەحمەد يان مەۋلودى سوار دەكەين و دەيىبەستين. مامم گوتى ئەوانە مندالان نەبادا يەكيان بكوژى، با ياسىنى سوار بكهين. مامم ياسىنيان سوار كرد، ئەسسى تايين ھەستاۋە سەر پاشۋان، ۋەك گاي خودارى، لەخۆي ھەلدەدا. ھەلات بۆ سەر جۆخينان. ئەسسى، مامم ياسىنى ھەلگرت، لە ناكاو مامم ياسين خۆي فرىدايە سەر قرشەي جۆخيني، باش بوو بە سەلامەتى دەرچوو، جەلەۋى ئەسسى گرتەۋە و ھىنايەۋە، پەتك و سنگىك لەۋى بوو ئەسسى چەمووشيان لىبەستايەۋە. باپىرم بە فيكەفيك چوۋە لاي، دەيوست بىلاۋىتتەۋەۋ قەشاۋىشى بكات، كاتىك گەيشتەلەي ئەسپەكە، ئەسسى چەنگەبازى^۱ باپىرم بوو، خەرىكبوو بە چەپۆك بىكوژى. باپىرم، ئەگەر دەستى بوەشاندايە، زۆر دەستەش بوو، نازانم داركراۋە^۲ يان سەرمژانكەبوو بە دەستىەۋە، پايۋەشاندا سەرى ئەسپەكە، ئىسكى پىشتى چاۋى شكاند، نىۋچاۋانى بەخوينداھات. باپىرم گوتى: دايكى ساحىبى ئەۋەلىت ئاۋا لىكەم، نەيزانىۋە بتەاملىتى! ئەتو ھى جۆت و جەنجەرى نەبى، ھى عارەبانەي نەبى، ھى زىن و سوارى نەبى، پىم نالىي ھى چ كارىكى؟ بەس ھى خواردن و لەۋەپانىي؟!

گوتى: كوپم ھەتا زەپىكى نەكردوۋە، چەندى زووتر لە يەخەي خۆتانى بگەنەۋە زياترتان قازانجە!

بنۆرنى، لەگەل ئەۋ حكوۋەتە سى بەھارىيەي خۇمان چەند ويك دەچن! حكوۋەتىش ھى پەرۋەردەي نىيە، ۋلات پىر بوو لە نەخويندەۋار و بىروانامەي ساختە. ھى تەندروستى نىيە، ئەۋەي سەددامى دىكتاتورىش دروستى كردبوو وىرانىان كرد. ھى دادپەرۋەرى نىيە،

۱- چەنگەباز: بەرانگىز، بەگىزناچۋەنەۋە.

۲- داركراۋە: داركلاۋە، كەلاۋە.

دادگاځانی خسته ژیر پرسیار و پړی کرد له دادوهری جاسووس. هی ئیداره دانی هاوولاتیان نییه، ده بینین حالی خه لک چونه! هی خزمه تگوزاری نییه، هی ده ست و تفهنگی نییه، له شهنگالی و له کهرکووکي چون قوچانديان! ناوی پيشمه رگه یان سووک و پيسوا کرد. هی... هی... هی هیچ نین. وهرن مه ردی خوی بن ده ستباره کم له گهل بگرن، نه و به ناو حکومت، هه تا پوژیک زووتر له یه خه ی خومان بکه ی نه وه زیاترمان قازانجه! هه تا وهک نه سپه که ی باپیرم حاجی، زه پیکي گه وره تری نه کردووه!

هیستره قوله له کاتی ئالیک پینه دانی

مالمان له گوندی گردلانکه بوو، باپیرم حاجی تاهیر چوار کورې هه بوو، کورې گه وره ی ناوی هه سهن بوو، مردبوو، من نه مدیبوو. واته مام حسین و باوکم و شه هدی یاسین مابوون. ماموژنم گوستان، چونکه به ته من له هه موو بوو که کانی مالی باپیرم گه وره تر بوو، وهک گوناوی کرد بیت که به هوکاری گه وره یی ته مه نییه وه، مام حسین به کامی دل هاوسه رگیری نه کردووه. بویه من هه ستم ده کرد له هه موان زیاتر کاری پیده کړی و دهره تیندری. به رامپيله که ی، له کاتی کارکردندا هه میسه مندالیکي تیدابوو به پشتیه وه. زورجار له سیبهری کونده رانی نیوه ندی هه ساری، جگه ره یه کی قامیشی پیده کرد، به لام که بانگیان ده کرد به ناچاری جگه ره که ی به نیوه چلی ده کوژانده وه، ده چوو هه سر کاره که ی. ده سته کانی، به هوکاری کارکردن گه وره بیوون، قه لشه کانی نیو له پ و په نجه کانی، به ده ستی ژن نه ده چوو نه وه ندی به ده ستی پیاوړیکي زه حمه تکیش ده چوو! سومای چاوه که نه فته کانی ماندوو بوونیکي بیتامان نیشان دده. له کارکردندا، له پیش هه موان و،

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

بۇ نانخواردن و پشودانىش ھەمىشە لەدواى دوايى بوو!
با لەباسەكەم لانەدەم. ولاغمان زۆر بوو، ئەسپەكەوئىت و ماينەشى
بۇ سواری لەكاتى راوکردن و سەفەر، ھىستەرەپەش بۇ عارەبانەو
قرشە كىشانەو، نىرەكەرە دىزە بۇ دۆراب،^۱ ھىستەرە قولە، بۇ
جەنجەر و جووت. بەو ھىستەرە دەگوترى قولە، كە پەنگى لە بەينى
سوور و زەرد بىت، ئەو پەنگە لە ئەسپ و ماين پىدەگوترى شى.
لەو كاتەى دەبوايە ولاغەكان ئاليكىان پىدەرى، تەنھا ھىستەرەقولە
دەيكرد بە زۆرە زۆر و، لەسەر ئاليكى خوى بىدەنگ نەدەبوو، بۆيە
داپىرم عەيشى ھەتا دەنگى تىدابوو ھاوارى دەکرد: كچى گۇستان!
زوو ئاليكى بگەينە ھىستەرەقولەى، ئەگەرنا ئەو گوندەمان بەسەر
وەردەكا! ھىستەرەقولە لەسەر ئاليكى خوى بىدەنگ نابى! كاتىك
مامۆزىم گۇستان، ئاليكى بۇ دەبردنە تەويلەى، من و شەھىد حاجى
ئامۆزام كە ھاوتەمەن بووين، پامان دەکرد بەدووايدا، پىش ھەموويان
ئاليكى ھىستەرەقولەى دەدا، ئىمەش لەنىو قەرسەقول و زبلى بەرپى
ولاغەكان، لە خۆمان ھەلدەدا و چەپلەمان لىدەدا دەمانگوت بڑى
ھىستەرەقولە! مامۆزىم لىمان توورە دەبوو، دەمانپرسى بۇ لەپىش
ھەموان ئاليكى ھىستەرەقولەى دەدەى؟ دەيگوت: بچنە دەرى! بەو
كچكەيىەى دەرىى ئاوقاتن ئەو پرسىيارانە دەكەن، گەورە بن
لە ھىستەرەقولەى بىچەياتر دەبن!

۱- دۆراب: پاكىشانى بۆلكەى ئارى ئاعور بە ولاخ.

شەوتا

چەند پۆژىك بوو، پۆستەم لە كاتى زەردەپەپى ئىواران بۆ
پاوه بارانبەرە^۱ ديار نەبوو. لە ھاویشتى دارلاستىك، زۆر كارامەو
دەستراست بوو، زۆر جار ھەر لە ھەوا دەيئەنگاوتن و دەيھيتانە
خوارەو. بارانبەرە، بالئەدەيەكى رەشە، لە پەرەسىلكەى گەرەترو
ھەراشتەرە، لاقى زۆر كورتە، لە ئاسمان بکەويئە سەرزەوى ناتوانى
بفریتەو. تەنھا لە كونی دیوارە بەرزەكان دیتە دەرەو، ناتوانن
لەسەر زەوى ھىچ خواردنىك بخۆن، تەنھا لە ھەوا ئەو مێروولە بە
بالانە و پەپولە و ھاوشیوكانیان دەخۆن. منداڵانى ئاوايى، يەك لەوى
دیکەمان دەپرسى: بۆ چەند پۆژىكە پۆستەم ديارنييه؟ برا بچوکهكەى
گوتى: ئەو لە ھەفتەى رابردوو دەو کەوتۆتە ناو جىگا، نەخۆشە،
دەلێن پەنگە گرانەتای بێت. لەوکاتەى ئیمە چوینە لای، ھەركەسەو
ھەر لە گۆترە بە مەزەندەى خۆى، نەخۆشەكەى دەستنيشان دەکرد.
نەنكى دەيگوت: لەو تەى سەفارچى^۲ ھاتبوونە گوندى بۆ
سپیکردنەو ھىربارى سفر، وەك مەنجەل و تەشت و سینی و قاپو
لەگەنى خەلكى ئاوايى، ئەو كۆپىژگە كەوتیتە نێو نوینی. مامۆژنى
دەيگوت: لال بىم بۆت پۆستەم، بە خواى دەرە پيسەكەيەتى
بەمەرەدى جوانەمەرگى برام دەچى! دايكى دەيگوت: پۆلە ياخوا
چاوى داکت كۆرەبى بەخواى ئەو كۆپرەم لەو پۆژەى بارانە
سەربەكراو و تەزرەكە بارى، لەگەل گرمەى گەوالە و بروسكان واى

۱- بارانبەرە: بالئەدەيەكى وەكو پەرەسىلكە بە رەنگى رەشتەنھا لە قەدى دیوار و كەندەلان ھیلانە
بەكات. ناتوانن لەسەر زەوى بفری و تەنھا لە شويى بلئەمەو ۆى فری دەنا و بالەكانى لە يەكتر
جیا بەكاتەو. بکەويئە سەر زەوى نیدی ناتوانن بفریتەو.

۲- سەفارچى، سفرچى، مزگەر، مسگەر. ئەوانەى كە مەنجەل و تەشتى مسیان سپی بەكرنەو.

بەسەرھات، دەبى مىزى بەسەردا بتوینمەۋە بزانم لەچى ترساۋە!
باۋكى لەو قىسەى زۆر تورە بوو كە گوتيان لە بروسكو گىرمەى
گەۋالەى ترساۋە، بۆيە گوتى: حەيفو مخابن نەۋەى ئۆمەرەچۆپەى
بىترسى! دەگىرنەۋە ئۆمەر لە ھەرەتى گەنجى لە شەۋارەى منداىكى
تازە لەدايكبوو، خەنجەرى دەبانى ھەلگىشاۋەو لەسەر مىلى شەۋەى
داناۋە، ھەر زوو داۋاى دەرزى لىفان و سوژنى كردوۋەو لە يەخەى
شەۋەى داۋە، مسەخەرى كردبوو بۇ خۆى تەنھا ئەو دەيتوانى بىبىنى،
چونكە كىلاۋى سەخرەجندى لەسەر بوۋە!

پۇژى دوايسى باۋكم چووبوۋە گوندى شىراۋەى بۇ لاي
چەخماخسازى چەك چاككردنەۋە، باقەنەزمەى^۱ تەنەگەكەى بۇ چاك
بكاتەۋەو بزانى ئاخۇ ئەو تەنەگە لولەكوش^۲ كراۋە يان نا! ھەروا
جفارە خۆرىك دەبوو گەيشتبۆۋە مالى، گەنجىكى ھاوسىمان ھات
گوتى: ۋەستا عەلى، ئەمشەو بانگراۋەدىرىن بۇ پۇستەمى، دەلىن
گرانەتايەتى، ئەتۇش دەبىت دەرمانى شىفائى نەخۇشەكەى بۇ ديارى
بەكەى!

ئاخر دەبوايە ئەۋەى دەرمانەكە ديارى دەكات، دوو ژنى ھەبىت.
پىيان دەگوت ماخۆى چوار چاو، بەو پىتە بابم ماخۆى چوارچاو بوو.
بە زۆرىش فروجىكى پەشى بى نىشان ديارى دەكرا ۋەك دەرمانو
شىفائى گرانەتا. ئەو مالى نەخۇشەكەيان ھەبوو، خىزانىكى قەۋغەو
زۆر بوون، پىشەيان ئازەلدارى بوو، خاۋەنى مىگەلەمەپىكى زۆر
بوون. بەلام دىيان نەدەھات مەپىك سەربىن و گۆشتەكەى بخۆن. لە
دواى نوپژى خەۋتتان سەگەكەمان كە ناۋى قەلە بوو، دەحەپىو

۱- باقەنەزمە: مىلى تەنگ.

۲- لولەكوش: كاتىك لولەى تەنگ، بەھۆى تەقەپىنكرىن و بەكارھىنانى زۆرەۋە. فەراخ دەبوو،
چەخماسازەكانى چەك، دەركى لولەكانيان دىگوشى و تەنگيان دىكرنەۋە.

حازم علی کوتک

سه گوه پښکی توند بوو، هیرشی دهرېد، دیاربوو ههنگامه و غه لېبه غه لېب له پېش مائی ئېمه په یدابوو، هاواریان دهکرد: (شهوتا، شهوتا، به شهو دهگری تا، به پوژ بهردهدا، ماخوی چوارچاوا! چ دهرمان دهدا؟). بابیشم که ماخوی چوارچاوا بوو گوتی: (جهرگو ههناوی کاوپښکی قهلهوا!) سیجار ئه و بانگه وازه یان لیکرد، باوکم هر گوتی کاوپ! چونکه دهیزانی ئه و ژنو مندالانه ی ئه و ماله مه پرداره چهند تامه زرووی گوشتن! خه لکی گوندی دهیانگوت وهستا علی ئه و کاره ی به حه جیکی هه بوو، یاخوا دهسته کانت خوشبئی ئه و مال و مندالانه تیرگوشت کرد!

قاله

پووداوه لیک کتومت به ئه قل و لوژیک و ئه ندیشه ی سهرده می خوی، دهیاننوسمه وه. په نگه له گه ل چه مک و تیگه یشتنی سهرده می ئیستاو گوړانکارییه خیراکانی، به رانگزی یه کتربین، له گه ل سهرده می ته کنولوژیا هاوته ریب نه بی، مه به ست له تو مارکردنیان ه ولدانیکه بو به دیکومینت کردنی پووداوه کان و دابونه ریت و کولتووری سهرده مانیک، له ژیر کاریگه ری نه ریښه کانی ئه قلیه تی دوگمای خپله کی و دهره به گایه تی کومه لگا چ ژیانیکي سه ختی به پښی دهکرد، له گه ل شیرینی و چیژی ساده ییه که ی ژیانی ئه وکات...

هاوینیکي هینده گهرمه دنیا بونسوی لیدی، ئه و دهشته پانو به رینه ی هه ولیر، هه تا چاو برده کات وهک هالای گپی ئاگر هه لده چیت، وهک تراویلکه (سهراب) میرووله ی دهکات! گونده که، شش ریگای دههاته وهسهر، هر ریگایه کی به ناوی ئه و گونده وه بوو

كە ليۋەى دەھات بۇ ئاۋايىيەكە. لەجىنى جۆخىنان چەند قۆمەتە^۱ كاۋ كوزرو بنجۆخىنى لى بەجىماۋو، تەماشاي پىشتى ھەرىپاۋىكى ئاۋايىت دەكرد، لە ئارەقەى سېى، سېى بوۋە، دەلىنى دۆۋ ماستاۋت بە پىشتىدا كىردۈۋە! بۆتە مەدۇنە، ئەۋەى لە ھەموو خەلكى ئاۋايى ھەساۋەتر بو، سەگەكانيان بوون، لەژىر چكەى دلوپە ئاۋەكانى كۈندەلانى ۋەردەكەۋتن.

ئەۋ پۇژانەى باى ھورەى دەھات، نەماندەتۋانى كۆترە تەقلەبازەكان ھەلبىرىتىن، چونكە پەراگەندە دەبون و بايەكە لەگەل خۆى لوولى دەدان و دەبىردن، ناچار دەچۈۋىنە گز ەلەشىشەكان و فىتۈومان بۇ لىدەدان و دەمانگوت ەلەشىش گارپان ھات، ئەۋانىش قلوقلويان دەكردو خۇيان فش دەكردەۋە. ئەۋ پۇژانەى خۇلباران و دىنيا تۈزو غوبار بوايە، دايكم دەيگوت: ئاخۇ لەكۈى جەنگ پروىدايىت، ئاۋا دىنيا لە خۇلىدا غەرق بوۋە، چاۋ چاۋى نابىنى!

بابم بۇ ئەۋەى لەۋ جۆرە پۇژانە نەچىتە دەرەۋە، دەيگوت تۈزىك چاۋم گەرم دەكەم، لىمگەپىن با تۈزىك بىپۇرژىم^۲، بەۋ شىۋەيە گورگەخەۋىكى دەكرد، چونكە تازە لەسەر قەبران گەراپۋو. لەگەل گەردى بەيانى، لە قەبرىستانى گۈندى خەرىكى گۆرپەلەكەندن بوون، بۇ مەلایەك كە مردبوو. گۆرپەلەكەندن لەۋ گۈندەى، ۋەك ئەۋە ۋابوو فەرھاد كىۋى بىستۈون بىكۈلى، ھىندە پەق بوو، بۆيە دايكم دىمكە ئاۋىكى دايە دەستىم گۈتى: بىرۇ بۇ باۋكتو ئەۋ پىاۋانەى بەرە، خەرىكى گۆرپەلەكەندن، ئەۋا منىش چاۋم لىتە. كاتىك دىمكە ئاۋەكەم دايە دەست باۋكم، خۇليان بەسەر تەرمەكەدا دەكرد، ئەۋەى تاۋەكو ئىستا لەلام ئاسايى نەبوو، لەجىياتى دوو كىل سى كىليان بۇ ئەۋ

۱- قۆمەت: كۆمەلە قەسەل.

۲- بۇرژان: سەرخو، نىۋەخەۋلىكەۋتن. لەنىۋان خەۋ و بەناگايىدا.

حازم علی کوتک

مه لایه چه قاند، منیش له باوكم پرسى: باوکه ئه وه بۆ هه موو گۆر په کان دوو کێلیان هه یه ئه وه گۆر په له نێوه پاستى هه ر دوو کێله که کێلیکی دیکه شى هه یه؟ باوكم گوتى: ئاخړ ئه وه مه لای دوا زده عیلمه، ده بی سى کێلى هه بیت، بۆ ئه وه ی له گه ل گۆر ی خه لکی جیا بکریته وه.

هه ر له پاش نوێژى عه سرى، به نیازى شیولیتان بۆ مالى مردو وه که، له هه موو ماله کانى ئاوا یى ئاگردانه کان دوکه لیان لیه له ده ستا به ره وه ئاسمان کۆله گه ی ده به ست، سى رۆژ ئه وه شیولیتانه به رده وام ده بوو، هه رکه سه وه به گۆیره ی توانای خۆی شیویان بۆ مزگه وت ده برد بۆ پیاوه کان. وه هه روه ها بۆ ژنانیشیان ده برد، به وه شیوه ده گوترا (شیوه غه ریه^١)، ژنانى ئاوا یى هه ریه که وه سینه شیویکی له سه ر ده ستى بوو، به ره وه مالى مردو وه که. باهو په که په پۆکی سه ر شیوه که ی ده رفاند، ژنانى ئاوا یى ده یانگوت: ئه وه باهو په یه غه زه بی خودایه لیمان ده گیرى، به هو ی مردنى ئه وه عالیمه گه وره یه، ئاخړ قورئانى هه موو له سینگیدا بووه، خۆزگه م به خۆی که ئیستا له نێوه ندی به هه شتییه!

قاله، ته مه نى دوا زده سالان ده بوو، تۆزیک له ئیمه باخۆشتر وه هه راشتر بوو، هه میشه به رده قانى راست و چه پ له ملی حه مایل ده کردو دارلاستیکى به ملییه وه بوو. گیرفانه کانى، یه کیان پر له به ردی دارلاستیکو ئه وه ی دیکه یان به ردی به رده قانى بوو. تازه چاویکی برازای حه مه نه خۆشى کوێر کردبوو که کچیکى عازهب بوو. به دارلاستیکه که ی، حاجی له قله قیکی له سه ر جو جکان کوشتبوو. به کارانه ی ناوى ده رکردبوو. له ئاوا یى وا ناسرابوو کاتیک په ره سیلکه یه ک، باران په یه ک به مردوویى بدۆزرا بوا یه وه خه لک

١- شیوه غه ریه: ئه وه شیو یان چیشته ی بۆ مالى خاوه نمردوو سازمه کرئ.

خاپەرۆكى يادەۋەرىيەكان

دەيانگوت كارى قالەيە! مريشكىك لاقى بشكابوايە دەيانگوت قالەيە. خولاسە بەردىك لە ئاسمان بەسەرى يەككىك كەوتبا دەيانگوت كارى قالەيە. قالە ۋەك فەرماندەيەكى سەربازى ناۋى دەركدبوو، پۆژ تا ئىۋارە مندالانى ئاۋايى بەدۋايەۋە بوۋىن، ھەرچى ئىمەش بمانكردايە ھەر بەملى قالەيدا دەھات! ئەۋىش باكى پىي نەبوو. بابى، پياۋيىكى لەسەرخۆۋ ھەژار بوو، قالەي بۆ بەرزەفت نەدەكرا.

خۆشناۋ ھاتتە ئاۋايى ترييان ھىناۋو، بانگيان دەکرد: دە ۋەرنە ترييان، سەر بەسەر بە گەنم، يەكو نىو بەجۆ. ھەر بابا بوو بە جامىك، لەگەنىك، تەشتىك گەنمەۋە يان جۆ دەگەيشتە لاي خۆشناۋەكان و لەبەر تەرازوۋى دەناۋ بەترييان دەگۆرپەۋە. مام قادر پياۋيىكى پىرى نابىناۋو، جامىكى پىر لە ئاۋى شەۋى كوندەي لەپىش بوو، ھىشوۋە ترييەكى زۆر گەۋرەي لەنىو بوو، چەند دەنكىكى لىن خواردبوو، كاتىك دەستى لەنىو ئاۋەكە گىرا ترييەكە نەماۋو، تۈزىك دەستى لەۋلاۋ لەۋلاي خۆي كوتا، ھىچى ۋەبەردەستى نەكەوت. ھاۋارى كرد: بىگەنى قالە ترييەكەي برد! ھەرچەندە چاۋى فېر نەيدەبىنى بەلام ئەۋ كارەي لە قالەي دەزانى!

غارمان دەدا بۆ سەر جۆخىنان، پوومان لە ھەر خاۋەن جۆخىنىك دەکرد دەمانگوت خەرمان بەرەكەت، ئەۋىش دەيگوت ئاي خىرو بەرەكەتى خواتان لەگەل بىت، ۋەرن كوپم با گەنمتان بدەمى، لەلاي مام خۆشناۋى بە ترييى بدەن. ئىمەش كۆشمان دەگرتەۋە بۆيان پىر گەنم دەكردىن، ئاي چ بەخشندەيىك و چاۋتيريىكە لە ئارەقى نىۋچاۋان و قەلشەكانى نىۋ لەپى دەستيان دەپژا!

قالە، شەۋانىش دانەدەكاسا، چالاكىمان ھەبوو، كۆدەبوينەۋە دەچوۋىنە ھەۋىزى مىگەلەمەرى ماري مام فەندى، سوۋارى پشتى بەرانەكان دەبوۋىن، ئەۋ مىگەلەمەرە دەپەۋىيەۋە، غرمەي دەکرد،

دەنگی زەنگولی ملی نیریەکان ھارەیی زڕینگانەوہی لە ھەموو گوندی دەبیسترا، لەکاتیەک مام فەندی بە ھەشتاوی دەھاتە دەرەوہ بە خۆ بە گۆپالەوہ، ئیمەش لەنەویایی گەپێ^۱ لەسەر زگ پادەکشاین و ھەناسەمان لە خۆمان دەبەری، مەگەر پێی لەسەر پشستی دابناباینا ئەگەرنا ئیمەئە دەبینی. مام فەندی ھەتا دەنگی تێدابوو فیکەو ئحی ئحیی بۆ میگەلەکە دەکرد، دەبینی لە ھەویزی تۆز بەری ئاسمانی گرتیە، مەر قورەپێچ بوو و بۆتە تۆپ، وەک گورگی بەنیو وەر بوو بیت! مام فەندی دەیگوت پێم سەیرە سەگەکانیش ناوہ پەن ھیچیش دیار نییە! ئاخەر سەگەکان ئیمەیان دەناسی چونکە نانمان دەدانی بە ئیمە نەدەوہ پین.

کاتیەک مام فەندی دەچۆوہ ژووری، دووبارە سواری پشستی بەرانەکان دەبووینەوہ و غارمان پێدەدان، ھەتا بە ناچاری شوانەکە بە قاپووتەوہ دەھات لەنیو میگەلەکە پادەکشا. ئیمەش بە سەر و گوێلاکی تۆزاوی و کراسی دپاوہوہ بە پارێز دەچووینەوہ مالی، لە ترسی لێدانی دایکم، بە دزیەوہ خۆمان لە جیگای دەخزاندا. قالە، پۆژی ھێندەئە دەپەتانندین بەو لاد بەولادا، شەوان ھێندە کەفت دەبووین، ھەر سەرمان بە بالیفی دەکرد خەومان لێدەکەوت. زۆر جار قۆلی کراسم پێوہ نەدەما لەبەر شەپەمنداڵی! بەیانی لە دەنگەدەنگی دایکم خەبەر دەبووہ دەیگوت: ھەردووک چاوم کوێر بیت، ئەو قۆلە کراسەئە بۆ پێوہ نەماوہ! بەلام ھەتا بەخەبەری نەدەھێنام، دەستی بە لێدانم نەدەکرد، دەیگوت لەخەویدا لە منداڵی بەدەئە شیت دەبیت!

بەیانی، تازە سروہی نەسیمی سەبای سالتان دەنگوت، بە ھەمان

۱- گەپێ: قۆلاییەکی گەورە و خڕ، بازنەیی.

خاپەرۆكى يادەۋەرىيەكان

شيۋەي پۇژاننى بەرى، قالە لەسەر گوفەكى حازرو ئامادەباش چاۋەرۋانى دەكردىن. ھەر ئۆتۆمبىلىك، سوار ولاخىك، پىادەيەك، رېۋى لە گوندى بىكردايە قالە دەچۈە پىشۋازى و ئىمەشى بەدۋاۋە بوۋىن، دەبۋايە قالە بزانى بۇ ھاتۋتە گوندەكەمان و چ كارىكى ھەيە دەچىتە مالى كى؟ خۇي لىدەكرد بە چاۋساغ و بەپىشى دەكەوت ھەتاۋەكو شوپنى مەبەست، ئىمەشى بەدۋاۋە بوۋىن.

چىشتەنگاۋىكى درەنگ بوو لە دوورىانى ئۆتۆمبىلىك تۈزى دەكرد، بەرەو گوندى دەھات، رەشاش برىنيان لەسەر ئۆتۆمبىلەكە دابەستېوو. قالە گوتى ئەوانە چەكدارن. دياربوو ھەمەي سابىر ئاغاي بوو لەگەل جاشەكانى، مام غەلى كويخا قادريان ئاگادار كرىبوو ميوانى دەبن، ئەۋىش بۇ سەلامەتى گوندەكەمان و ۋەك دەم چەوركردن، گىسكى بۇ سەرېرېبوون. بەرلەۋەي نانوشىو ئامادەبىت، گوتيان با تەھەنگانى بىكەين، بزىنين كامەمان نىشانەشكىنە، ھاتنە سەر گوفەكى پىش مالى ئىمە، بەردىكى سىپان لە گردى موھەندىسى نىشانەكرد، بە رەشاش برىن و تەھەنگى ئىنگلىزى و كەنەدى تەھەيان لە بەردەكە دەكرد و نەياندەئەنگاۋت. ئىمەي منالېش ھىشتا قەۋان نەدەگەيشتە ئەرزى، خۇمان بۇ فېدەدا و دەمانكرد بەشەپ لەسەر قەۋان. يەك لە جاشەكان ناۋى ئەنۋەر شەشخەرىتە بوو، يەكى قولەخرەي تىكچەقىوو بوو لەبەر خەرىتە و فېشەكدان ھىچ شوپىنىكى بەدەرەۋە نەبوو!

كە ئەنۋەر شەشخەرىتە بىنى ئىمە زۆر بە تاسەيىن بۇ قەۋان، گوتى ناھىل قەۋانەكان بۇ خۇتان بەرن، دەبى بۇتان بىكەم بە گوئېفكانى، دوورى ھەلدەدەم بزىنم كامەتان زووتر دەھىننەۋە! ھەر مىندالىك قەۋانەكەي ھەلدەگرتەۋە ئەۋانى دىكە گوئىيان رادەكىشا. تاۋەكو قەۋانەكەي فېدەدا، گوئىيان بەرنەدەدا. گوئى ھەر مىندالىكان

پادەكیشا، لەتاو ئازاری گویی قەوانەكەى فرێدەدا. دیاربوو ئەو جاشە لە بەشەردانی منداڵەکان لەزەتی دەکرد! هیندەیان گویی خەسرۆی پاكیشا گویی بەخویندا هات، سۆتەكە جگەرەیان بەپشتی گوییدا كرد. قالە گوتی منداڵینە وەرن با برۆین قەوانی جاشانمان ناوی، كە پیشمەرگە هاتنە گوندی و تەقەیان كرد قەوانی پیشمەرگان هەڵدەگرینهوه!

زۆرم برسی بوو، گوتم بەجیم مەهیڵن دەچم نانێكى دینم دەيكەمە پاروو. چومە گژ تەشتی نانی نانەكم پاكیشا، دایكم گوتی كۆرم نەكەى لە مالى داكاسیی هەتا هەموو گوندی سەراوبن دەكەى! بەتەوسەوه واى گوت، تەپ ئارای قالەتان هەلگرتیە وەك سەى پى سوتاو لەوسەرى بۆ ئەوسەرى گوندی! بە توپەهێى نانەكەى لێوەرگرتم، سەوه شیرەكەى هەڵدایەوه هەندىك ماستى بۆ لە نانەكەى هەلسوويم و بۆى كردمە بابۆلەو دایە دەستم و گوتى برۆ با ئیشەكەتان مەعتەل نەبیت، منداڵ چاوه پیت دەكەن، بەغەوسى بەغدایی، قالە سەرى هەمووتان بە فەتارەت دەدات! هەر بەخۆى گوتى ئەنگۆش گەلەك لە قالەى سالتەر نین، بەلام وەك دەلێن هەموو تەیر گۆشتخۆرە هەر ناوى گورگی بەدە! بەلاى مالى پلكە عەیشى دا پەت بووین، دیاربوو لە سێبەرى خانوى، لەگەڵ چەند ژنیكى گوندی بە دەم دەستاپ سوراندن و گەنم هاپین بۆ برۆیش، گۆرانیان دەگوت، قالە گوتى كۆرپینە وەرن فرسەتە لەبەر دەنگى دەستاپو گۆرانى، ئاگایان لە ئیمە نیه، پشتم بۆ دانیتەوه دەچمە سەربانى داندۆكو كەشكتان بۆ فرێدەدەمە خوارى، دەچین لەلاى باخچەى توور و سرقى مالى شیخ جەلالى دەیخۆین، بە هەموان قالەمان سەرخست، كۆشمان گرتەوه بۆ كەشكو داندۆكى، بەشى خۆمان برد، لە پەناى باخچەى، هیشتا تەواومان نەخواردبوو لەوسەرى گوندی حەشاماتىك

خاپەرۆكى يادەۋەرىيەكان

لە باربەر بەرەو گوندی دەهاتن، چوینە پیشیان سى پیاومان بىنى،
يەك رەۋە ھىسترو بارگىن و كەريان پىيوو، بەنىو ئاۋايى ۋەربوون.
قالە گوتى دەچنە مالى كى و چ كارىكتان ھەيە؟ گوتيان دەچىنە مالى
نالەندەكەي ئە و لاخانە نال دەكەين، ھەموويان بنى سميان سواۋەو
قەياريان^۱ درىژبوۋە ناتوانن برۆن لەبەر بى نالى. ۋەك ھەمىشە قالە
بە پىشكەوت و گوتى ۋەرنە دوام! بوو بە چاوساغيان و ئىمەش
بەدۋايەۋە!

كاتىك لە مالى نالەندە نزىك بوۋىنەۋە كە ولاشپراۋچى باۋكم بوو،
دىلە تاژىيەكى زۆر خىراي ھەبوو ناۋى قوتە بوو، دياربوو بە قاپوتى
شوانان خويان بەسەر تاژىيەكەدا دابوو، قروچكەو نوسكەي دەچوۋە
كەشكەلانى فەلەك! تاژىيەكە بە با ھاتبوو^۲ خاۋەنەكەي نەيدەۋىست
تاژىيەكە لەگەل گۆلە تاژى جووت بىت، نەبادا توتكەي لى پەيدابىت و
لە راۋبكەۋىت و خنۆك^۳ بىت، بۆيە خەرىك بوون دوو سىنجاۋ
(قولابە)يان لە ئەندامى زاۋوزى دەدا. يان زۆرجارىش بە چەقۋى
سووركرۋە ئەندامى زاۋوزى دىلە تاژىيەكەيان داخ دەكرە، بۆ ئەۋەي
لە با بچىتەۋە. لەوان رۆژگارەن، ئاژەلى مېنەش دەبۋايە باجى
مىبوۋنى خۆى بدات!

دايكى قالەي ھاتبوۋە مالى ئىمە، دايكىم لەسەر تەندوۋرى خەرىكى
برژاندنى ئەستۈۋرەكە ئاردەساۋارى بوو. ئەۋىش مندالىكى ساۋاي لە
ئامىزى بوو، بە دايكىمى دەگوت: ھەر خىرم لەسەربوۋ ئەۋشەو
كچەكەم نەخىنابوو، بەيانى كاتىك لە خەو ھەستام چ بىينم،
دەسترازەي لانكەكەي شل بېۋە سەرى شۆر بېۋە، نەيگە يىشتبومايە

۱- قەيار: سىمى ولاخ نەگەر درىژ بوو پىيى نەلەن: قەيارى ھاتوۋە. لە جىيى نەۋەي بلىن: نىنۆكى ھاتوۋە.

۲- بە با ھاتبوو (بە باھاتن): ۋە ھەۋەسھاتنى ۋەختى جووتبوۋنى سەك و تاژى.

۳- خنۆك: تاژىيەكە كە لە راۋ دەكەۋى و ناگاتە كەرويشك.

دهخناو قورم به سهری ده بوو. ئیستاش نه خوښه و هیناومه ته لای. تو
 نه وه ههفته یه که سهرومی راناگرئ، شه شده رمانه^۱ داوه تی و له لای
 شیخ ته های نوشته و کشته کم بو کردوو و له شه من مشتم^۲ گرتوو و
 نه وه تا له شانیم دوریوو، به لام هیچ چاکتر نه بووه، هه ندیک ده لئین
 بوئی کردیه و به بوئی که وتییه، هه ندیک ده لئین چاووزاره، هه ندیک
 ده لئین په رکه مه، هه ندیک ده لئین فرچکی که وتوو. به قوربانت بم ده لئین
 دهرمانیکی باشت هه یه نه گهر بمانده یی! دایکم مه لاشوی هه لدایه وه و
 گوتی: نه وه چاوی خیل بووه! فرچکه وه جیی پتکرد، ده یگوت
 فرچکه وه جی فرچکی نه و مندا له ی بیته وه جی، فرچکی ریویان بجی
 له جی، سه له وات له دیداری محمدی و، نیو له پی دهستی له پی پتی
 ده داو سهرابونی ده کرد. له وکاته دا من خهریکی ته ماشا کردنی نه و
 تۆزقاله تۆزانه بووم له دهوری نه و کۆلکه تیشکانه ی دهرژانه نیو
 ناندینی به چاو دهبیندران فووم لیده کردن. دایکم بانگی کردم: برۆ له
 ده لاقه ی لای مالی پلکه خه یاری^۳، شووشه دهرمانه کی لیه بۆم بیته
 دوو مراکه چای بده من، ده سته جی چاک ده بیته وه، نه وه پازیانو
 زه نجه فیل و دارچینی هاردراره، متفه رکی غه وسیشی تیدایه.

له دوا ی نه وه ی دهرمانه که یان دهرخواردی مندا له که ی دا، دایکی
 قاله ی که وته گازاندان له قاله ی کوپی: قادرۆکه ی من نه وه ونده
 سهره پۆو سهردره^۴ هه ر پیده وه ستم ئانیشکی کورته کو سهرچۆکی
 شهرواری بو بدوورمه وه و پینه بکه م، نه بزگور و نه پیلایو به

۱- شه شده رمانه: دهرمانیکی میلی بوو تاییه بوو به مندا لی به بوئکه وتوو، له شه ش جور گژوکیا ساز نه کرا.

۲- شه من مشتم: نه و نوعا و نوشته یی که له (شه من) مۆم ده گیرا.

۳- ده لاقه ی لای مالی پلکه خه یاری: نه و ده لاقه یه یی ده که ویته ی لای مالی پلکه خه یال.

۴- سهرپ: مندا لیک که به هوی عه جوولی و جوله و بزۆزییه وه جلوه برک زۆر دهرپ.

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

به ره وه نه ماوه، شمهك خۆی له بهر ناگرئ! خوشكۆره له خهفه تی ئه و
كوپه ئاگرو په نگره ی نه بوایه، به بیست سالی دیکه داوم له سه ری سپی
نه ده بوو ئاوام به سه ر نه ده هات، ئه وها برپا داوی په شم له سه ری
نامیتئ له خهفه تی قاله ی، پوژ تا ئیواره منداره هورتکه ی گوندی
به دو خۆی ده دا له وسه ری گوندی بو ئه وسه ری گوندی! ئاخو ئه وئ
پوژئ کابرایه ک ئه سپی هیتاوه، حاجی حه کیم بو ی بخه سینئ، قاله ی
كوپم ده لحازی له وئ حازر بووه. ئه سپیان له عه رزی داوه، ئه سپی
تایین له تاوی ژانی خۆی په له فركی کړدوه، سمی پاشووی له
شهرواری قاله ی کوپم گیربووه، هه ر له نیفۆی هه تا ده لینگی
هه رزپاندبوو، هه ر خیره کم له سه ر بووه گوشتی نه گرتبوو، ئه گه رنا
جیی ده کړده ئه و جئ و کوپم به سه ری ده بوو، ئیستا قاله له نیو
قه بری بوو! دونئ هه موو دونئ هه ردوو ده ستو نینۆکم چوو له گه ر
داوودوورمانی، شهرواری لۆ قاله ی بدوورمه وه. خۆ لوشکه ی ئه سپی
بیگرتا بوایه به غه وسی به غدایئ فه راقی په شی لیده برپاو جاریکی دیکه
قاله نانی که رت نه ده کړدو جئ ده کړده ئه و جئ! له سه ر نانی نیورانئ
لۆ بابی ده گێژاوه چۆن گوونی ئه سپیان قه لاشتوه و هیلکه کانیا ن لئ
ده رهیتاوه. خۆم پئ پانه گیرا چه په رۆکه کی زپدایکانه م له ته پلی
سه ری داو نه قم لیبری پیمگوت پۆله له سه ر نانی چۆن باسی ئه و
شتانه ده که ی! خوشكۆره ئه وه هه مووی به ختو یه غباری منه، قاله ی
من به گژ گه ورا نیشدا ده چیت، پوژئ پینجشه من پابردوو، له شایی
مالئ سه لیمی ئه حمه دی، دۆل و زوپنا ده ی کوتا، شایی و په شبه له ک
ئه وسه ری دیار نه بوو، سمه ی خه جئ جاحیله، نه یزانیبوو پیاو ده بی
له پیترا بچه نیو شایی و ژن له دوا ییرا بچه شایی، وه کو ژنان له

پاشرا چووبوه نێو شایى، ئەو زیرەكوشتیەى^١ كورم بەوێ زانیووه لەنێو گوندی بە سمەى گوتوووه سمەژنانى! ئەویش خڕكەبەردىكى را ئالاندۆتى، خوا پوحمى بە من كردوووه قالەى نەگرتوووه، دەیانگوت بە دیواری ماری كەرىمى كەوتوووه، هیندەى سەرکەپەنیرەكى كەستەك لە دیواری كردۆتەوه! ئەگەر بە قالەى كورم كەوتبایە جێى دەكرده ئەو جێ، كەسى بە زمان نەدەگەیشته سەرى!

هەر كەسێك لە گوندی بیویستایە كاریك بە منداڵانى ئاواى بكات، دەبوايه قالەى پاسپىزى، بۆیه دایك بە نیازى راچاندنى^٢ چیغىك بوو، دەبوايه رایەلەكانى چەند بەن بوايه، دوو هیندە بەردەى بەقەد بستىك درێژوكانى بێنن، بە هەویری سەرى داوه مووه پسراره كەى تێوهرپێچن. دایك گوتى برۆن ها ئەوه گونیه و جۆرك و توره گان بەرن، برۆنه لای چاكەغەریبەى بەردم بۆ بێنن. قالە گوتى: پلكە بەدیعه چەند بەردى بێنن، دایك گوتى رایەلەكەى زیادهیه، یانى سێزده، چونكه كەس ناوى ژماره سێزدهى نەدەهیتا پێیان وابوو شوومه، دەیانگوت زیاده. دایك گوتى جارەك بیست و شەش بەردان بێنن، واتا بیست و شەش بەرد. بە ژماره حەفتاشیان دەگوت سێ جار بیست و دە.

قالە بە پێشمان كەوت چوینه ئەو زورگەى بەر ئاواى، لەو كاتەدا سەرەتای پایز داهاتبوو، هەورەكان بەرەو كوێستان دەپۆیشتن. سێبەرەكانیان بەسەر ئەو گردو تەلان و تەپۆلكانە و دەشتاییهكانى پادەخوشین و خۆیان لە زەوى هەلدەسوو. ئێمەش لەنێو سێبەرەكاندا غارماندەدا، كاتێك لە پەرپەرپۆچكەى ئاسمانى پۆلىك سىسار كە كەچەل و دالاشە كەلاكخۆرەمان بىنى جۆخینهیان بەستبوو بە دواى

١- زیرەكوشتى: منداڵێك كە زیرە دەكا و دەبێتە هوى مرینى.

٢- راچاندن: رایەلكرنى بەن و ناو.

یه کتردا له ئاسمانی دهخولانه وه، ئه وهش ئاماژه بوو بۆ بوونی که لاک له و نیه دا.

قاله گوتی وهرن کورینه با برۆین بزانی ئه و دیووی گردی، که لاکێ چی لیه؟ بۆ ئه وهی دالاشیک بگرین، په ری باله که ی بکه ین به پیکو دووزله بۆ شایی! به پارێز له گه وهی گردی سوراینه وه، قاله وهک ئه و پلنگانه ی ده چنه راوی ئاژه لی کیوی، خوی ده چه مانده وه، به ئه سپایی پتی له سه ر زه وی داده نا، کاتیک ئه و دیووی گردیمان لی به دیار که وت، که لاکێ لی بوو. سیسارکو دالاشه کان هه ر بابا بوو سه ری له هه ناوی که لاکێ مایه که نابوو به شی خوی لیده چکراند، چه ند هه نگاوێک له که لاکه که ی دوور ده که وتنه وه و ده یانخوارد.

قاله گوتی: ئه من له سه ر زگو ئانیشکم بۆیان ده چم، ئیه نابێ بچولین! دالاش و سیسارک وهک بالنده ی دیکه نین یه کسه ر بفرن، به هوی قورسی لاشه یان، چه ند هه نگاوێک به پی غار ده که ن و بالیان فش ده که ن، تا وه کو به ئاسمان ده که ون.

کاتیک قاله زور نزیک ببۆوه لیان، لنگی دانێ و که وته سه ریان به ردیکی به دالاشیکدا دا، په ری لی به باکرد به لام نه که وت، قاله هه زار سویندی ده خوارد: ئه و چاکه غه ربیه هه ردووک چاوم مجرۆ بکات، ئه و په رانه له گه ل به رده که ی ئه من لیمدا لی هه له وه ری به لام نه که وت.

هیئنده ماندوو ببوین له و زورگانه هه مومان وهک ته ماته ی سووره له گه رابووین، قاله گوتی با برۆینه وه لای به رده کان. هه ری که و به گویره ی توانای خۆمان به ردمان هه لگرت، گه یشتینه دووریانی، سوورمایه نک له لای ته ته راوه ی را ده هات، گه یشته لای ئیمه، پیاوێکی ردین ماشوبرنج، ریشی قه له م و کۆرپه کردبوو، هه مومان به یه که وه گوتمان خاله ماندوو نه بی، ئه ویش گوتی ئای عه مر درێژ بن، ئه وه

ئەو کۆلەبەردانەتان بۆ چیە؟ قالە بەر لەهەمووان گوتی ئەو پلکە بەدیعه چیغی رادەچیت، بۆ ئەومانە. پیاوێکە لە ماینەکە ی دابەزی، گوتی بێنن منداڵینە بەردەکانتان بۆ لەو تێرە ی دەنیم. هەر زوو بەردەکانمان دایە دەستی و لە تێرەکە ی هاویشت. قالە وەک پێشە ی هەمیشە یی خۆی، کەوتە پرسیاران: خالە دەچیە مالی کێ؟ ئەویش گوتی دەچمە مالی مام حەمەدی، نازانم نێرەکەرە شینەکە ی ماینانی مایەیان نا، قالە گوتی بۆ ماینەکە ت بە تەرەبە^۱؟ پیاوێکە گوتی بەلێ، قالە گوتی ئێمە لەگەڵت دین بۆ لای مام حەمەدی پێدەلین ئەو نێرەکەرە ی ماینان بدە بەو میوانە ی ماینەکە ی لێ چا دەکات^۲، بۆ ئەوێ جاش هیستری ببیت. لەسەر گوفەکی، قۆلتی ماین چاکردنی لێ، پێدەلین (قۆلتی ماینان)، دوینێ شێخ فاتیحی پۆریجەش هات ماینی لێ چا کرد. پیاوێکەش گوتی زۆر باشە. کاتیک پیاوێکە پشتی دەکەوتە ئێمە، قالە هەردووکی دەستی لێک دەخشانو تەماشای ئێمە ی دەکرد، زەرەبەکی دەهاتی یانی ئەمڕۆش بەزمیکم بۆ سازکردن، دەچینە سەیری ماین و نێرەکەرە شینی لە قۆلتی ماینان! پیاوێکە بەردەکانی لەپیش مالی ئێمە دانان. دایکم گوتی ئەو بۆ هیندەتان پێچوو؟ خۆ هەویرەکە هەمووی رەق بۆو، ئێو هەر نەهاتنەو! بە فافۆنان هەر ئاوی بۆ دیناین و ئێمەش هەموومان دەخواردو، دەیگوت دەلێی لە جەنگی مەغلوبە ی گەپاینەو تەریفە بووینە لە تینوان و چاویان رەش بوو!

قالە پیش کابرای کەوت بەرەو مالی مام حەمەدی، کابرای بە مام حەمەدی ناساند، مام حەمەدیش لە دوا ی بەخێرھێنانی میوانەکە لە بن سمیلانەو هەر لێوی لە قالە ی دەکروشت بەوێ کە هەموو پوژێ

۱- بەتەرەب: بەتەلەب، وە هەوسەتان و وەختی جووتییوونی ماین.

۲- لێ چاک ئەکا (لێچاککەرن): کەرباری جووتکەرنی نێرەکەر و ماین لە یەکتەری.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

مىشتەرى ماين چاكردىنى بۇ دىنى و دەرگای مالى لىندەگرى، بە خۇ و بە خاۋەن ماینەۋە. قالەش تەباى كابرای خاۋەن ماين، نىرەكەرەكەى لە مام حەمەدى دەخواستەۋە.

هەموو بەرەو قۇلتى ماينان بەرىكەۋتەن، قالە خاكەناسىكى ھىناۋ دايەدەستى خاۋەن ماینەكە پىنگوت ئەو قۇلتەى ھەندىك دەرەۋە دەرى، ماینەكەى تۇ زۆر بلندە با نىرەكەرەكە پىنپرا بگات. كاتىك مام حەمەد بە نابەدلى نىرەكەرى ھىنا دەرى، نىرەكەر ھەر چاۋى بە ماينى كەۋت، ھەر زوۋ ئامادەبوۋ بۇ سواربوۋن. لە كاتى ئەنجامدانى كارى جوتبوۋنەكە، قالە خۇى كرده خاۋەنى ئىشەكەى، خۇش خۇش بە كابرای خاۋەن ماينى دەگوت خالە زوۋكە شانت بدە بەر پاشوۋى نىرەكەرەشىنى پالى پىۋە بنى بۇ لای ماینەكەى، بەلكو دوۋ جاش ھىستىرى جەكەى بىن!

سەرەتاي پايزەۋ نىزىك بوۋىنەۋە لە گىژەلۈلۈكەى باى پشیلۈكان، كاتىك پشیلۈكەكان لە قوربىنى دىۋارەكان كۆدەبۈنەۋە، ئەۋە يەك لە نىشانەكانى ھاتنى پايزە. قەتئى، ئەۋ دەشتە پان و بەرىنەى ھەۋلىرو قەرەچو كەندىناۋەۋ شەمامك بەجىدەھىلن و كۆچ دەكەن. قازو قورىنگو مراۋى بە تاقى ئاسمانەۋە پۇل پۇل بە عىشقى گەرمەسىر، ۋەك بە كۆرس گۆرانى كۆچ بەرەۋ مەفتەن بلتەۋە، كاتىك يەككىيان، بە ھەرھۆكارىك بى، لە پىز دەرەچى يان دۋادەكەۋىت، سەركرەكەيان دەگەرپىتەۋە سەرى و ھەموۋيان باليان

۱- باى پشیلۈكان: پشیلۈكە: گۈلى گىياھكى دەشتىيە. ۋەك لۈكە سېى و توركە، كاتىك ۋىشك دەبن، بەھۋى سوۋكىيەكەيۋە. با دەبات. لە رۇمانى (كارىتە يا ئەۋدىۋى چىاي) يەشار كەمال. لە ۋەرگىترانى شوکورور مستەفا، (نىزگىل)ى بۇ بەكارھاتوۋە.
باى پشیلۈكان: ئەۋ بايەيە كە ھەلدەكات و ئەۋ پشیلۈكانە بىرو بەۋىنا دەبات. كە نىشانى ھاتنى پايزە.

شۆڤدەكەنەو، خولیک لێدەدەن و بەردەوام دەبن بەرەو مەنزل.
كاتی سواخذانەوێ سەری خانوو و لەودەكایەكانە بە قور و،
داكردنی گەنم و جۆیه لە چال و عەمباران. گوندییەكان
بەرەمەكانیان كۆدەكەنەو، ئەوێ لە پێداویستی خۆیان زیاده،
دەیفروشن و پوو لە شارەكان دەكەن بۆ كڕینی پێداویستیهكانیان لە
جلوبەرگو شەكرو چاو برنج و پۆن و... كەس ژمارە پێلاوی خۆی
نەدەزانی، لە هەرمالەێ یەك یان دوو كەس بە كاری ئەو كڕینه
هەلەدەستان، بەنی پەنگاوپەنگیان بە پێی هەمووان دەگرت و گرتیان
لێدەدا، بەنە سوورەكە هێ مەحمودییه، زەردەكە هێ مەمەدییه،
كەسكەكە هێ هەمینێ و... دە جاریان لێ دەجووێو تەواو كۆلێ تێك
نەچێ.

كاتی دابینكردنی زەخیرەێ زستانە. لە گوندی، بە نۆرە هەرپۆژەێ
مالێك مەنجهلە گەورەكانی ساواركۆلاندنی دەخواست. مەنجهل لەسەر
كوچاگرێ پیز دەكران، مالی وا هەبوو زۆر خێزان بوو، یەك عەرە
گەنمی پەشگۆل، یان زیاتریشی دەكرد بە ساوار. كاتیك ساوار بە
كۆل دەهات، مندالانی ئاواپی بە خۆ و بە جام و لەگەنەو پیزمان
دەبەست بۆ وەرگرتنی دانوولە. مالی مام علی كوێخا قادر و
برایەكانی، مالی سەلیمی مام برایم و برایەكانی، هەموویان پێكەو
دەژیان. ئەو مالە زۆر خێزانانە، ژمارەیان دەگەیشته سی كەس یا
زیاتریش، مەزەندە دەكەم عەرە و نیوو یان دوو عەرەش ساواریان
دەكۆلاند. لە نیوهندی حەسارێ قۆلتێكیان لێدەداو بە هەویر سواخیان
دەدا لە جیاتی قور، دەیانسووێو بۆ ئەوێ ساواری تێدا بكۆتنەو.
ئەو ساواركۆتانەوێه پیاوان ئەنجامیان دەدا، زۆرجار خەلكی
گونەدەكانی دەوروبەریش بەشدارییان لەو ساواركۆتانەوێه دەكرد،
وەك مەراسیمی ئاھەنگێك چاوی لێدەكرا. بە گۆرانێی تاییهتی

خابەرىكى يادەۋەرىيەكان

ساۋار كوتانەۋە دەستى پىدەكرد، ھەر جارەى چوار پىاو بەشدارىيان دەكرد، ژنانىش ئەۋ ساۋارەى لەگەل كوتكە بە زەبرەكانى پىاۋان بلاۋدەبوو، كۆيان دەكردەۋە نىۋ قۇلتەكە. ئەۋكات، رۆژى سىجار چايە نەدەخورايەۋە چونكە كەم كەس تواناي مادی ھەبوو. لەۋ بۆنەيەدا چايان لىدەنا يان سەبەتەترىيەكى گەۋرەيان دابەش دەكرد، ھىندەى ئاھەنگى بوو كگۈاستنەۋەيەك خۇش بوو! ئەۋ گۈرانىانەى لەيادىم مابىن كە تايىبەتە بە ساۋار كوتانەۋە، يەك لەۋ چوار پىاۋەى ساۋارىيان دەكوتا گۈرانى دەگوت و ئەۋانى بەرانىبەرى بۆيان دەگىرايەۋە. گۈرانىەكان:

كىژ ھەر كىژى دىمەكارى
چاۋى ۋەكى چاۋى مارى
خۇم لۆ ھەردا سەر دىۋارى
ماچى دەكەم پېر بەزارى!

كىژ ھەر كىژى دىبەگەيە
دەرىى بىزە بە تەگەيە!

ئەۋ كانىەكەى لە چىغلۆكى
بەخۇم لىدا بە نىنۆكى
كى ئاۋ لىبىرد؟
ئاۋ عەيشۆكى

ئەۋ كانىەكەى لە كەندارى
بەخۇم لىدا بە گۆپارى
كى ئاۋ لىبىرد؟

کیژئی خاری
ماچت دهکهم پږ به زاری!

کیژ هر کیژئی گردهسؤری
گهردن پږ مهرجان و مۆری
کورپان دهبهن لو لای ژوری

دانیشتوه له بن تووئ
ئارووی دهخوا به چهقوئ
سبحان الله تهبعم چووئ^۱

کیژ هر کیژئی میرهکانی
پهنجه م گوشتی له گهل رانی
دایکی حیفريت بوو، پئی زانی!

له گوندی ئیلنجاخی، پیاویک به ناوی ههسه ن هاتبوو به شداری له
ساوارکوتانه وه بکات، ئه و ساوارکوتانه وه یه به ته نه ها به شه و ئه نجام
دهدرا، هه سه ن کاتیک گه یشته لای ساوارکوتانه وه که زۆر په شوکاوو
خۆلاوی ببوو، ده پوانیه دواي خوئی و ههر چوارده وری. که لیئت
ده پوانی له سه ر گۆنای هه تاوگازو ته ویل و قه لشه کانی له پی دهستی،
ئایه ته کانی حه لالخورى و زه حمه تکیشتیت ده خوینده وه.
په شوکاوییه که ی سه رنجی هه موانی راکیتشا، چونکه ههر بسم الله ی
ده کردو فووی له ههر چوارده وری خوئی ده کرد، وهک ئه وه ی شتیک

۱- تهبعم چووئ: ته بیاتم چۆیه، ئاره زروم کرد.

خاپه رۆکی یاده وهرییه کان

له دهو روبه ری خۆی دهر بکات! یهک لینگه کلاشی به پتوه مابوو. جامه ئاو یکیان بۆ هیتا به سه زاری خۆی دهکرد، هیتده به په له و به هه شتاوی ئاوه که ی ده خوارده وه، ئه وه نده ی نه ده خوارده وه دوو هیتده ی به سنگ و به رۆکی خۆیدا دهرشت! له په له په لیان، ئاوی په پیبوو به پۆی هه ناسه یه وه، کۆخه یه کی پتوه نووسا، ده میک بوو خه لکه که چاوه پوانیان ده کرد هه ناسه ی بیته وه به رو کۆخینه که ی ته واو بیت. تۆزیک ئاسایی بویه وه، پرسیاریان لیکرد: حه سه ن ئه وه چی بووه؟ چیت لی قه و ماوه؟ ئاوا په شوکاوو له خۆلی وهر دراوی؟ خیره ئاوات لی به سه رهاتوو؟ خۆ شه رت نه کردوو؟ ئه ویش گوئی خۆزگه شه پ با! ئه وه ی له من قه و ماوه له کافری نه قه و می!

شاخی گاو انان که و تۆته به ینی ئیلنجاخ و گونده که ی ئیمه، هه موی که رتکه شاخی پووخواه، به ناو بانگ بوو که گوايه شاری جندوکانه و به شه و که س خۆی لینه ده دا. حه سه ن گوئی خزمینه به قورئانی له سنگی مامۆستا یدا یه، کاتییک گه ی شتمه شاخی گاو انان، سویتد تان له سه رم نیه، کوتان بۆ ده گێر مه وه ئه و هایه، شاییه ک ده گه را نه سه ری دیار بوو، نه بن! دۆل و زور نا ده ی کوتا، شاییه کی په شبه له ک هه ر ژنه ک و له دهستی پیاویکدا بوو، هیچ پیاویک بی دۆ نه بوو!

١- نۆ: ١) به رهه میکی سپیاییه و له ماست به رهه م لی. ماست و بری پنیو یست ناو ده کریته نیو مه شک وه، ده ژه یندری و پاشان دۆ و پۆنه که ره ی لی په ینا ده بیت.

٢) له شایی ره شبه له که کور ده وار ییه کان، هه رییاویک نافره تیکی (کچی خۆی، یان خوشکی، یان کچی مام، یان کچی پورزا و...) له گه ل بووایه، ئه و نافره ته پینده گو ترا (نۆ). ئه و کچه له شاییه که نا ده چوو دهستی پیاویک و ئه و پیاوه ش نافره تیکی نزیک به خۆی نیزن ده نا بجیته دهستی ئه و پیاوه یان ئه و کۆره و. هه له پ ریت.

زۆر جار که شاباش ده را به چاوه شه کان، چاوه ش پاره که ی به دهسته وه ده گرت و به به ره م شاییه که نا غاری ده نا و هاواری ده کرد: شاباش به سه ر فلان که سی نا، یان به سه ر بووک و زاوای نا و زۆر جار یش له گه لیا نه یگوت: به قوزی نایه (بیندۆ یه وه! یانی به قوزی نایکی ئه و کۆره ی که

حازم علی کوتک

هه رچاویان به من کهوت، جندۆکهکان بانگیان کردم: حهسهن وهره مه پۆ سه رچۆپی شاییه که بگره، ژنی بۆ کورپی شای جندان دینین، زۆری نه ماوه بووک بگاته ئیره و له سه ر خانێ زینی دایبه زینین. ئه منیش له ترسی ئه وهی نه وهک له غه یبه وه دهستم لیبوه شینن، هه یپیم لیکرد، هه ر غارمداوه هه تاوه کو ئیره هه ر به دواوه م بوون، پیره ژنیکیان یه کی ره شه ی ددان که وتوو پرچ قژن، پێیانده گوت دایکه دیو، که وته سه رم، چه ندجار که وتووم و هه ستاومه وه، که رکه که شم^۱ لئ به جیماو له به ری کردم هه وه، هه تا خوا روجمی پیکردم گه یشتمه لای مالی شیخ ته های، جندۆکه له دوام بوونه وه، گیسکه کم خێر له خۆم گرتوو. حهسهن به رده وام بوو له گیرانه وه و هه موو ئه وانیه ساواریان ده کوتاوه و ژنه کانیش کهسیان نوقه یان لیبوه نه ده هات، وایان گوئ دابوو حهسه نی هه موو ئه ندامه کانی جهسته یان ببوو به گوئ، هه ر بابا بوو له بن لیوان بسم اللهی ده کردو فوی به چوارده وری خۆیدا ده کرد .

کهسی وا هه بوو خۆی به سویتدانه وه رهش ده کرد، ده یگوت به غهوسی مار له به غدایه ئه و کاته ی له ماری هاتمه ده ری بيم بۆ ئیره، گویم له دهنگی دۆل و زورپنای بوو له لای شاخی گاووانان! حهسهن زیاتر باوه ری به خۆی ده کرد که هه ر به راستی دوو چاری ئه و راوه دونانه بووه، هه موو ئازای به ده نی ده له رزی کاتی که سهیری سه روسیمات ده کرد، جه مه دانی که وتبووه ملان و له توزیدا غه رق ببوو، وهک کریکاری خۆلکیشانی لیهاتبوو! ده یگوت: پیره ژنه حیف ریه که دوو جار که رکه که ی گرتم و له به ریدا که ند، خۆم راپسکاند

به رانه ر شاییه که راوه ستاوه و ته ماشا نهکات و نۆی خۆی له گه ل نییه. له باب ته که نا مه به ست له لیکدانه وهی ژماره دووه.

۱- که رکه: پهسته کیک که له لوا (به رگن) ی به رخ دروست نه کری.

لە دەستى، ئىستا پەنگە كەركەكەم لەبەر پىرەژنە حىفرىتەكە بىت.
لە دواى ئەو شەۋەو گىرپانەۋەى حەسەنى، لە ھەرمالېك گويىت
ھەلدەخست، باس باسى جندۇكەو پىرەژنەكەو شايى
بوو كگواستەۋەى كوپى شاي جندۇكان، مېشكو ھزرى ئاژىن
دەكردى و زور ژن ھەبوو مندالەكانى پى دەترساند و ھەترەشبرىدى
دەكرن!

بزمووك^۱

دوو بزنەدۆمان ھەبوو. بزنەدۆ بەو چەند بزنەكەمە دەگوتىڭ كە
تەنھا بۆ ماست و دۆى مال و مندالى خۆت كەلكى لىۋەردەگرى و
بەحال بەشت دەكات. ئەوانەى مەپو بزىيان بە مېگەل ھەبوو،
شوانيان دەچوۋە بەر مەپو بزنان، مندالىكىشى دەچوۋە بەر كارو
بەرخان بۆ ئەۋەى بېچوۋەكان لەگەل دايكيان تىكەلاۋ نەبن، نەبادا
داكيان بمرنو شىرەكەى ھەموو بخۆن، شىرى لە گوانىدا نەمىنى بۆ
دۆشىن. ئەوانەى بزنەدۆيان ھەبوو نەياندەتوانى شوانىك بۆ مەپو
بزنەكان بگرن و بەرخەۋانىشيان ھەبىت. بە ھەموو ئەوانەى كەمىان
مەپو بزن ھەبوو، شوانىك دەگىراۋ ھەموو ئەو ئاژەلانەى
كۆدەكرەۋە، بەو شوانە دەگوترا شوانى (ناۋ ھۆزە)ى. شوانى ناۋ
ھۆزەش ۋەك ھەرشوانىكى دىكە بە شەرت دادەمەزراۋ دەبوۋە
پىنجبەر بۆ سالىك، جارى واش بوو لەگەل خەلكەكەى پادەھات،
شوانىكەى جىنەدەھىشت و شەرتى نوئ دەكرەۋە بۆ سالىكى دىكە.
شوان دادەمەزرا، بۆ نمونە سالى بەنيو عەربە گەنم و دەستىك

۱- بزمووك: نارىكە نرىژىيەكەى نرىكەى ھەشت سەنتىم و نەستورىيەكەى ھىندەى قەلەمىكە،
بەھۆى بەنىكەۋە دەخرىتە زارى كار، بۆ ئەۋەى شىرى نايكى نەمژى.

جلوبه رگو دوو جۆت کلاش و بزنده دۆیه کو توتن و په په سیگار.
ئه وانه ی بزنیان کهم بوو، بۆ ئه وه ی کاره کان بزنده کان نه مژن
به دوا ی چاره سه ریکدا ده گه پان. باو کم گوتی برۆ داریکی به قه د
بستیکم بۆ بینه، منیش بۆم هینا له به رسیته ری دانیشتبوو، قه له مبری
ده رهینا داره که ی له نیوه ندیرا کرد به دوو که رتی وه ک یه ک، له
هه ردوو سه ری داره که دوو له له ی کرد بۆ ئه وه ی به نی لی گرییدات،
به شیوه ی لغاوی ئه سپ، گوتی برۆ ئه و کارانه م بۆ بینه با ئه و
(بزموک) انه یان له زاری بکه م، کاره کانم هینا و بزموکی له زاری
کردن و گوتی ئیستا له گه ل دایکیان بن ناتوانن دایکیان بمژن. له دوا ی
دۆشین بزنه کان بزموکیان له زاری کاره کان ده ردینا بۆ ئه وه ی بۆ
ماوه یه کی دیاریکراو دایکیان بمژن.

شونه لگر

ئه و به یانییه کزه بایه کی شه ماری، جله شۆراوه کانی سه ر پسته ی
حه ساریی ده بزاوت. ئاسمان هینده شین و په نگ شه فه قی بوو، چاو له
ته ماشای پر نه ده بوو، دایک به بابمی گوت ناسکه نانیکت بۆ بکه م به
پۆنی که ره ی؟ بابم گوتی ناسکه نانم^۱ بۆ مه که، ناخۆم گه رمایه،
ماستاوینکم بۆ بگروه! ئه و پۆژه ئه ستورکی گه رممان به ماستاوو
خوارد له گه ل باو کم به مراکی دار به نۆره له و کۆتکه^۲ ماستاوه مان
ده خواردوه.

له ناکاو له گرده که ی به رامبه ری ئاواپی، به و به یانه زووه، هیشتا

۱- ناسکه نان: نانیک شتوه چوارگۆشه یه، به چهند تۆپیه کی تنک و به پۆن دروست ده کری.

۲- کۆتک: بایی، ده فرینکی نارینه بۆ ماستاو و بۆ به کاریت.

خېرو شەر بەش نەكرابوو، ھەشاماتىك لە خەلك شورېبونەۋە بۇ گوندى، كاتىك باوكم بىنى پياۋى مىرى (ھكومت)يان لەگەلە و چەكى شانى پۇلىسەكان دەبرىقايەۋە. ۋەك ھەرجارىكى دىكە، گوتى ياللە خېر، دىسان پۇلىس ھاتن! ئىمە بىئاگا لەۋەى بەدۋاى شوين پىي ونبوۋى خەتايەكدا دەگەرپن. ئاخىر لە دۋاى كوشتنى سمايلەدرىژو خەجى، كە لە مالاكەى خۇيان لەنىۋەراستى گوندى و بەقرچەى نىۋەپۇيەكى ھاوين، لەلايەن دوو براى خەجى پىزەپىزەى گوللان كران ھەر لەسەر ئەۋەى بىريارىاندا بوو بەيەكەۋە بژين، لەو كاتىيەۋە پۇلىس نەھاتبۇۋە گوندى.

كاتىك نىزىك بوونەۋە، باوكم گوتى ئەۋەى لە پىشەۋە دەروات، ەلى عبداللەى شوننەلگرە، ئەۋەى دى باشچاۋەشەۋ پۇلىسى لەگەلن، ھەندىك خەلكى گوندەكانىشيان بەگەل كەۋتبوون. ەلى عبداللەى شوننەلگر دىاربوو، شوينپىي دزەكانى ھەلدەگرت. شويننەلگر شوينەكەى گەياندە ھەۋىزى مەپى، كە لەگەل گەردى بەيانى ژنان بۇ كۆكردنەۋەى قشپىل، ھەۋىزەكەيان مالىبوو، بۇ ئەۋەى لە زستان بىسووتىنن. ەلى ەبدوللاى شوننەلگر گوتى: بوۋەستىن! لە دەۋرى ھەۋىزەكە سوورپا، شوينەكەى دەرکرد، دووبارە بەردەوام بوو. كاتىك ھەموو خەلكى ئاۋايى گەۋرەۋ بچوك لىيان كۆبوونەۋە، باشچاۋەش گوتى: نابى ھىچ پياۋىك لە مالاۋە بىمىننەۋە، ھەموان بچنە مزگەوت. لە ئاكامى چەند پرسىياريكى خەلكى ئاۋايى بۇ خەلكى گوندنشىن و ئامادەبوان ئاشكرابوو، ئەۋ پياۋەى لە تەنىشت باشچاۋەش ۋەستابوو، جووتەھىستىرىكى بارەبانى لى دىزابوو. دزەكان دىۋارى خانوۋى ھىستىرەكانيان بەدىۋاربىر بىبوو. دىۋاربىر بىرىتبوو لە ئاسنىكى سەرتىژكراۋ ھىندەى پىشەقانىك درىژ بوو، بۇ دىۋاربىر بەكاردەھات. دىۋارى خانوۋەكان لە خشتى قور بوون،

حازم علی کوتک

کاتیک خشتیکت دهرهینا، دهرگایهک دهبیتهوه بۆ دهرهینانی چهند خشتی بتهوئ، ئاسان دهبیئت. ههرچهنده زۆربهی خاوهنی هیسترهکان و ولاخه بهرزهکان له تهنیشت ژووری نووستنی خۆیان ولاخهکانیان دادهکردو یهک دهرگاشی ههبوو بۆ چوونه ژورهوهی مرۆقهکان و ولاخهکان، لئ دزی کارامه دهیتوانی زهفهریان پیتیات.

خه لکی ئاواپی گه وره و بچووک ته ماشای زاری باشچاوهشیان دهکرد، ههر بابا بوو چاوی له مۆلهق وهستاوو، نقه ی لیوه نه دههات، کهس زاتی ئه وهی نه دهکرد ئه لفازی بگه پئ، له تۆمه تبارکردنی خۆیان دهترسان بیته وهی تاوانیکیان کرد بیئت. له چاوه پوانی تۆمه تبارکردنی خۆیان غهرقی چاوه پوانی ببوون. باشچاوهش هاته گو: باش گویم لئ رابگرن ههرچی درۆم له گه ل بکات، به و قامچیه ره شهی، هه موو ئازای به دهنی شین و مۆر ده کهم و له چه پسخانه ی دایده پزینم! ئه و پیاوهی له بهردهستان وهستاوه، ئه مشه و جووته هیستریکی لئ دزراوه، ئیستا شونه لگر شونی هیناوته ئه و گونده ی ئیوه، ده بیئت دلی پاک بکه نه وه که ئیوه نه تاندزیوه!

ئه و سهرده مان باووو دهیانگوت کوپ ئه و کوپه یه بچیته هه وئ 'و بیته وه! یانی شه وئ نه ترس بیئت و بچیته که لینی، ئه وهی ئه و کارانه ی پینه کرابوايه دهیانگوت دهستو پئ سپیه و بیده سه لاته و زهلامی شه وئ نییه، به هه ندیکیش دهگوترا دۆخینی له تهنیشتیه یانی ژنه، یان دهیانگوت فلانکهس زهلامی پشت لانکییه!

مام چه مه د بئ ئه وهی کهس لینی بپرسی، به دهرپیته کی سپی خوتبه ی^۲، وهک هه رگوندیه کی دیکه، هاتبووه نیو چه شاماته که ی

۱۱- هه وئ: ۱) ئه و ژنه ی که به سه ر ژنیک دهچیت. ۲) که سیک به شه و بچیت کاریک نه انجام بدات و به سه لامه تی و سه رکه وتووی بگه رپته وه. لیره دا مه به ست له نووه میانه.

۲- خوتبه: نوێژی پۆزی ههینی.

ئاوایی، خۆی لیک ده‌کیشاوه و باوشکی درۆینه‌ی ده‌هینا خۆی، ده‌یگوت شه‌وی ئه‌مشه‌و خه‌و له‌ چاوم نه‌که‌وتوو. به‌مانای ئه‌وه‌ی ئه‌و گویا هینده‌ ئازاو په‌شیده‌و زه‌لامی شه‌وییه، په‌نگه‌ ئه‌و دزینه کاری ئه‌و بووبیت وای خۆ نیشان ده‌دا. خاوه‌نی هیستره‌ دزراوه‌کان گوتی: خزمینه‌ گازنده‌م^۱ لیمه‌که‌ن، یان ده‌بیت شونه‌که‌م له‌ گوندی بۆ ده‌ربکه‌ن یان ده‌بیت هه‌مووتان ئه‌وه‌ی ده‌ستی داری ده‌گری، قورئان و ته‌لاقم بۆ بخۆن که‌ ئیوه‌ هیستره‌کانی منتان نه‌دزیوو و دلم پاک بکه‌نه‌وه!

مام حه‌مه‌د، جیا له‌ هه‌موو که‌س و خه‌لکی گوندی، گوتی: ئه‌من قورئانی ده‌خۆم، به‌لام ته‌لاقێ ناخۆم، خاوه‌نی هیستره‌کان گوتی: حه‌مه‌د، حه‌مه‌د ئه‌تۆ نه‌ قورئانی بخۆ نه‌ ته‌لاق، ئه‌گه‌ر ئه‌تۆ هینده‌ ئازاو جه‌ربه‌زه‌بیت بتوانی ئاقارو تخوبی سی گوندان به‌شه‌و بی‌ری و هیستری من له‌ ژورێ بدزی و دیواربری به‌کاربینی، گه‌ردنی بابیش ئازاد بیت، ئه‌من له‌گه‌ل تۆم نییه، له‌گه‌ل ئه‌و که‌سانه‌مه‌ که‌ پیاوی شه‌وی و که‌لینان!

بابم، به‌ حوكمی ئه‌وه‌ی راوچی بوو، هه‌ندیک سه‌ری له‌ شونه‌ه‌لگرتن ده‌رده‌چوو، گوتی: تۆ بلی ناله‌کانیان پاشوپیش نه‌کردیت؟! عه‌لی عه‌بدوڵا شاره‌زاتربوو له‌ باوکم، گوتی: نه‌خیر ناله‌کان پاشوپیش نه‌کراون، چونکه‌ کاتیک سمیان له‌ زه‌وی داوه، خۆله‌که‌ی بۆ پیشه‌وه‌ فریدراوه.

له‌ده‌وری ئاوایی سووپان، دیاربوو خه‌لکی گوندی به‌خت یاوه‌ریان بوو، شوینه‌که‌ له‌ گوندی ده‌رچوو بوو، بۆ یه‌ک له‌ گونده‌کانی ده‌وروبه‌ر. مه‌لاو پیشسپی ئاوایی ده‌ستیان به‌ پیشیاندا دیناو

دەيانگوت: شوكر بۆ خوا ئەو بەلايەى ناگەھانە بەرۆكى ئاوايى بەرداو لە يەخەمان بوويەو، بىئەوھى تخوونى قورئان بکەوين! ئاخىر قورئان، بە چاک و خراپ نابى تخوونى بکەوى و دەستى لىبدەى، نەبادا ھەردووک چاومان مجرۆ بکات.

مامۆستاکەم

لە دواى ٦٦ سال تەمەن، ئىستاکەش شەرمت لىدەکەم!
سالى ١٩٦٧ لە قوتابخانەى ناوەندى ئىشکان لە ھەولير، پۆلى يەکەمى ناوەندى بووم. مامۆستاي ئىنگليزيمان ناوى محەمەد بەرزنجى بوو، پياويكى تىکسپرماوى بەژن مامناوەند بوو، چاوەکانى وەکو ئاويكى مەند شين بوون. پۆژىک باسى ماستى لای خۆمانمان کرد. مالمان لە گوندى گەرەشخان بوو، پۆژى ھەينى کە ھاتمەوھ مال، دايکە مەنجەلىک ماستى مانگاي پىچاوە، لەگەل خۆم بۆ مامۆستا محەمەدم برد، ماستەکە لە بازار ھەر بايى ١٠٠ فلس (دوو درھەم) دەبوو. مامۆستا، ھەر بۆ ئەوھى من لەبەرچاوى قوتابىەکان تەريق نەبمەوھ پارەم بداتى، گوتى ئەحمەد عەلى! کتیبى ئىنگليزىم بدەيە، ئىستا بۆت دىنمەوھ، ئەمنيش کتیبەکەم دا پىي، ھەر زوو کتیبەکەى دامەوھ. کە چوومەوھ ئەو ژوورەى لە گەرەكى تەعجیل بە کریمان گرتبوو، ويستم دەرسى ئىنگليزى بخوینم، کتیبەکەم لىککەردەوھ، دەرسمان لە کام لاپەرە بوو، دىتم پوبەيکى کاغەزى سەوزى تىدابوو، مامۆستا محەمەد ئەو برەپارەيەى دانابوو، کە ئەو کات سى مەنجەل ماستى پىدەھات. ئەوھى پەوشتى بەرزى مامۆستا. لەو کاتەوھ خۆم بە قەرزدارى مامۆستاي راستەقىنە دەزانم. لەو چەند سالانەى

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

رېابدوو، كە مامۇستايان بۇ داۋا رەۋاكانى خۇيان لەسەر شەقام
بوون، منىش ۋەك تاكىكى ئەۋ كۆمەلگايە شانبەشانى نارازىبوۋان
لەسەر شەقام بووم، بەرپرسىك بە تەلەفۇن پىنگوتم: كاك حازم خۇ
تۇ مامۇستا نىت، بۇچى بەشدارىي لەۋ خۇپىشاندانە؟ گوتم: كە بووم
بەپىشمەرگە، لەسەر مافى رەۋاى خەلك، ھەموو گەنجى خۇم
بەخشى. ئىستاش لەسەر ئەۋ پرەنسىيە ئەخلاقىانەى باۋەرەم پىيەتى
داناكەلىم! بۇ شەۋەكەى، ئەۋ چەند دىرەم نووسى، پىشكەشە بە
ھەموو مامۇستايەكى راستەقىنە، بە تايىبەتى مامۇستا شىخ محەمەد
بەرنىجى.

بەيانىت باش مامۇستاي خۇم
ئەمن پەرۋەردەى دەستى تۇم
بە قەلەمەكەت سويند دەخۇم
لەسەر تۇ بېرى نان و دۇم
پىشت بەرنەدەم، قەت نەپۇم
كە پىم گرت ھاتم بۇ لاي تۇ
لە پاش دارى و دوو دارى و دۇ
فىرت كردم نەكەم درۇ
نىشتىمانى خۇم خوشبوۋى
نەشكىنمەۋە گول و چرۇ
چەكى شەرەف لە شانم كەم
بە داگىركەر بلېم بېرۇ
من ۋەك بەرپرسان سېلە نىم
دىمەدەر لە ژىر قەرزى تۇ

تہیرہ! علیت چی لیکرد؟

نہ گولزاری پر لہ ہوزار و پہپولہ، نہ دہریای پازاوه بہ
نہ ورہسہکان، نہ ئاسمانی رہنگالہیی، نہ ستوونی تیریژی پرووناکی
کلاورپورنہکان، نہ جوانی کولکہ زپرینہ، نہ چلورہی بن ساپیته و
گویسوانہکان، نہ ئاونگی قہرسیلی دہوری گوندان، نہ ئہستیرہی
کاروانکوژہی نیوہشہوان، ہیچ دلخوشیم پی نابہخشن، بیڑہونہقن،
نادرہوشینہوہ و ہک جاران!

ماکی جہوہری ہہرشتیک، لہ سای سہری ہاوزمانی ہہرامزادہ و
بہرپرسی گیرفانبپر و زہلیلی دہرگای بیگانہ، ہیچی وہکو خوی
نہماوہ، رہوشتی بہرزی کومہلگای کوردہواریش، ئاتاری لہسہر
پاتاری خوی نہماوہ، سووپی گہردوون پیچہوانہو بہراواژوو
بوتہوہ!

پہریشان و بیربلالوم بہو ہہموو دہرد و کہسہر و بہو ہہموو ئیش
و ژانہوہ!

ئازادیان زہوت کردووم، دہرہتانم بق نہماوہ، لہوہی زیاتر کہ
چیرۆکی کہلہپووری زہمانی زوو بگتیرمہوہ...

بہربہیانی ہہمو پورژیک لہگہل ئہنگووتنی ہہتاو، لہگہل پی و
قہدہمی سروہ، کہ پرووناکی خوی بہ ژورہکہمدا دہکا، دہریای دلم
دہکہویتہ گیتژن و شہپول دہدا، بق ئہو گہنجانہی پیرکران، خوین
لہ دوو دیدہم سہردہکا!

سہت مخابن! لہ مہلبہندی برشت و پیز، ئہوہی دہیچینی و
دہیدوری لہ بہرہکەتی گولہ گہنم بیتہشہ! خەلکی ولاتی دہریاینہو لہ
عہزرتی تتوکیک ئاو، تہریفہینہو جہرگمان رہشہ!
بہ ناچاری دہست دہبہم و دہچمہ گژ سندووقہ رہشہی یادگاربیہ

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

ھەرەكۆنەكان، بەبى پىرس و بەبى فەرموو، تەمەن بەرەو ژوور ھەلەكشى بە بىوچان، بۆيە وا بە ھەرەداوان، بەرلەۋەي بىكەومە ئاوزىنگان، لە پايزى تەمەندا نامەۋى پىشتان تىبىكەم، ئەگەر سەرتان نەيەشىنم بۆتان دەبمە حىكايەتخوان...

لە ئاقارى ھەمو دىھاتى كوردستان، ھەموو گىرد و دۆل و كەندەلان و شاخىك، ناۋى تايىبەت بەخۆي ھەيە. گوندى گەرەشىخان، گوندىكى قەۋغەبوو، لەلەي باكوورىيەۋە شاخى گاۋانان و گىردى نىسكان و زورگى شىخ سىمايلى. لەلەي خۆرەلەتەۋە كەندى بە كىفرو كەندار لەشكر. لەلەي خۆرئەۋايەۋە گىردى مەھەندىسى كەندى مامەسىنيان بە بەر گەرەي تىپەردەبى. لەي باشوورى، گەرەي ھەمەدى و نسان و چاكەغەرىيە ھەيە، چاكەغەرىيە، لەسەر گىردىكى قوت، غەرەبەردىك داريكى تىچەقەندراۋە، بە چەند پەرۋىكى سەۋز ھەموۋى تىتۆل تىتۆل بوون، ھىندەي ۋەك مەفەرك لىنى بىكەنەۋە! ديارە دەيانگوت پياۋچاكە، لىرە نىژراۋە بە تاقى تەنھا، ھىچ گۆرى دىكەي لە تەنىشتو دەۋرەبەرى نىيە. بەردەكانى پەش و لووس بوون، ھىندەي خەلك ماچى بىكات و لە بەرۋك و نىۋچاۋانى خۆي بىخشىنى، بە تايىبەتى ئەۋ شۈينەي ئازارى ھەبوۋايە، يان بۆ داۋاكارى مازى كچ و كوپان، يان بۆ داۋاي مىندال و زۆر داخۋازى دىكە. گۆرى پياۋچاكان لە كوردوستان، زۆر كەس كەلۈپەلى لەسەر دادەنا، بۆ ئەۋەي لىنى نەدزىر، كەس دەستى بۆ نەدەبرد لەترسى ئەۋەي نەۋەكو چاك ھەردوۋ چاۋى مجرۆ بىكات! مانگايەكمان لە دۆمان كرىبوو، دايكەم گوتى: بىرۋ لە چاكەغەرىيەي مەفەركى بۆ بىتە، لە مىلى دەبەستم بۆ ئەۋەي گۆلكەمىي بىي و شىرى زۆر بىي و بۆ دۇشىن ئارام بىت!

بۆ داۋاكارى و زىارەت، چۈرەشەممان دەچوون، ۋەك ماملى دەفەرمى: چۈرەشەممەي دەچنە چاكى! دايكەم مەفەركى چاكەغەرىيەي

له گهل چهند مرویکی شین له ملی مانگا زهردی بهست.
من له قوتابخانه له بیرکاری زور خراپ بووم، دهچومه سهر
چاکه غریبهی، بهرده کانم له سهر و چاوی خوم دهخشان و ماچم
دهکرد، قهلمم به بهرده کاندا دهینا، بهلام بهداخه وه پوژیک له
بیرکاری دوو نمره ی بۆ زیاد نه کردم!

پوژیکی کوتایی شهسته کان، زستانیکی زور سارد بوو،
کوردگوتنه تیفت ههلباویشته بایه دهمهیی. چهند پوژ بوو باو باران
بوو، کاتیک باران زور دهباری، باوکم گوتی ئه وپو پوژی
پاوه مامزیه. دیار بوو مجیزی له پاوچی بوو، خوی هه لکردو به
پتخواسی، تاژی رست کرد. گوتی ده پوم ئه و له بنی هه ریرینگاند^۱ و
پونی کرد! دوو نان و سه رکه پیازیکی له نیو پشدینی گریدا، پویشته
بۆ ئاقاری گرده سووری بۆ لای که ندار له شکرو گردوسین و بهستی
شاقازی. ئه و پوژ له دورپانی لوله ی ده بابان به دیار که و تن. به
زنجیره کانیا ن ئه و قورپه یان ده شتلا. له و گونده ی ئیمه زیروح له ده ری
نما^۲، هه ر بابا بوو خوی له ژورچی خزان، ته نها له ده لاقه بچوکه کانرا
ده بابا به کانمان ده ژمارد، که ژماره یان ۱۸ ده بابا به بوو بیجگه له زیلی
سه ربازی و ته داروکاتی جهنگی.

له گوندی، بهس عوسمانی مام برایمی چووه پیش سه ربازه کان،
ده یویست هه لاتووی سه ربازی و دواکه وتوی سه ربازی، له
گونده که مان بپاریزی و، له یه خه ی گوندیان بکاته وه. به و عه ره بییه ی
که هه ر کوردی بوو مام عوسمان عه ره باندبووی ده یگوت: (هازا
ته ریق ئیلنجاغ بهس سی کهندی له پیشه!) به ره و گرده سووری سیانان
ملیان پتوه نا، له ویشه وه به ره و کهلی قه شقه ی، که دویان بپرا،

۱- هه ریرینگاند: هه لیرینگاند. برونگی نابین. بارانه که خوشیکرده وه.

۲- نما: نه ما.

پۇيشتن. خەلگ وردەوردە لە ماله كانيان هاتنە دەرى.
ئەو پۇژە، لە برسان و لەسەرمان، پيشۆلە و بوغاز^۱ و سۆفەقیتە^۲ و
سۆفەقیتە^۲ و كيشكە پاسارى، گەوالەى دەکرد. بەتایبەتى كە زبلى نوێ
بەرپى ورساتى پۇدەكرا. خەجى خار ئەحمەدى، دوو سى پاشۆل
كاوكۆت و زبلى لە ھۆلى مەرى مالى سەلىمى مام برايمى، دەرھىنا لە
بن دیۋارى لەودەى كای پۆکرد. بەلكو پۇژ بىتەدەر لە بن ھەوران،
زبلەكە وشك بىتەوہ بۆنىو سۆبەى عەۋابى^۳. شەھىد كەرىمى برام و
چەند مندالى ھاوتەمەنى، لەسەر ئەو زبلەى خەرىكى فاق دانانەوہ
بوون. لەسەرمان، خۆمان دابوۋە بن ساپىتەى سواندەى خانوۋى
مارى خار ئەحمەدى، ھەلدەلەرزىن، لە چاۋەروانى دندووك لىدانى
پيشۆلەيەك لە دانەى داو و، لە ھەستانەوہى گازمالوكە^۴ و تەقىنى
فاقدان قوم ببوون! كات بەرەو ئىۋارە دەچوو، لە ناكاو چەند زىلىكى
سەربازى، كە چەند سەربازىكيان تىدابوو، گەرانەوہ. كە بىنيمان،
باوكم لەنىو زىلىكياندا دەستو چاۋى بەستراوو، بە پىخواسى برديان
بۆ ھەولير.

كاتىك لە ئاقارى گردە سۆرى، كە باوكميان گرتبوو، پىيانگوتبوو تو
موخەرىب (تىكدەر)ى بۆ سۆسەكردن ئاۋا خۆت ۋەك پراۋچى نیشان
دەدەيت!

لە ھەموۋى سەرنجراكىشتەر، لەو شوينەى باوكميان گرتبوو،
ويستبويان تازىيەكە بكۆژن، باوكم زۆر زۆرى تىكاردبوو تا تازىيەكە

۱- بوغاز: جۇرە بالندەيەكى كىۋىيە.

۲- سۆفەقیتە: سۆفە قیتە، پۇپنەقیتە، پۇپیتە. جۆرىك لە چۆلەكى كىۋىيە و دوو ھىندەى پاسارى
دەيت.

۳- عەۋابى: ئەو جۆر زۇپايانەيە كە لوولەى دووكەلگىشيان ھەيە بۆ سەربان.

۴- گازمالوكە: نارىكى بچووكە نزيكى سى سەنتىم دەبى، لە فاقەى گرتنى چۆلەكەدا نانەى نارى
پىنۋە نەكرى.

حازم علی کوتک

نه کوژن. تازییه که ناوی (تهیره) بوو، هه تا گه یشتنه وه گوندی، تهیره به دواي ئه و زیله ی باوكمی تیدابوو غاری دابوو، که تهیره هاته وه له حه ساری مالی خۆمان وه رکه وت، دایکم هه ستیکرد، تهیره برسی و ماندوو ه نانی بۆ برد، پینگوت: تهیره! عه لیت چ لیکرد؟ تهیره ده چوو ه ده ری و ده هاته وه ژوور، ده یویست پیمان بلیت به کویدا بر دیان، نانه که ی نه خوارد و وه ک مانی گرت بیت! چه ناگه ی له سه ر هه ردوو ک له پی داناوو، وه ک بگریه ت بۆ باوكم!

له گه ل دایکم، چووینه سه ر چاکه غه ریبه ی، دایکم دوعای ده کرد، به لکو هیمه تیک بکات بۆ ئازادبوونی باوكم. دایکم، به ردیکی به قه د دنکه گوژیکی هه بوو، زۆر جار له گوندی بۆ مندالبوون و ژانه زگ و سه رئیشه ده یانبرد، ده یانگوت یه که ویه که! دایکم ده یگوت: ئه وه نده ی ئه ختوچارم کرد، که عه لی ئه و به رده ی له گه ل خۆی بیات، نه یبرد. چونکه دلم خه به ری دابوو عه لی شتیکی به سه ردیت! باوکت گالته ی به وشتانه ده هات، خۆ ئه گه ر به رده که ی پینا، سه ربازه کان له عاندی کویر ده بوون و نه یانده بینی، ئاخو ئه و به رده م، له مه رقه دی غه وسی به غدایه خشانده وه!

له دواي چه ند پوژو هه ولتیکی زۆری دۆستان، باوكم ئازاد بوو، به لام له سه ربازگه ی هه ولیر، په نجه ی گه وه ریه یان شکانده بوو. کاتیک باوكم هاته وه، تهیره له حه ژمه تی هاتنه وی باوكم، ده نوسکایه وه و کلکه سووته ی له بهر ده کرد. دایکم پووی له باوكم کردوو گوتی: چاکه غه ریبه به هاناته وه هات، گه رنا، به مه رده ی قادر فه راشی ئۆمه راوه ی ده چووی! گیانی شاد، قادر فه راش له سالی ۱۹۶۳ هه رهس قه ومی شه هیدیان کرد. بابیشم له بهر دلی دایکم ده یگوت: ئه و به ربوونه ی له چاکه غه ریبه ی ده زانم!

مادى و مىسالى

هاۋىنى سالى ۱۹۷۱ مالىمان لە گوندى گەپەشىخان بوو، سالىك و شەش مانگ بەسەر دەرچوونى رېككەوتتنامە و بەيانى ۱۱ى ئازار تېپەپ بېوو. حكومەتى عىراق دەرگاىەكى دروستكردبوو بە ناوى ئاۋادانكردنهۋەى باكوور (اعمار شمال). ديارە برپار بوو، ئەو گوندانەى لە كاتى شەپى رېژىم و پېشمەرگە، لە لاىەن رېژىمەۋە سووتىندرابوون، خانوويان بۇ دروستىكەنەۋە. لەو كاتەدا، بەرپرسە سەربازىيەكانى پارتى، بوون بە قوۋنتەراتچى (مقاولى) دروستكردنهۋەى خانۋەكان، يان بۇ چاۋبەستنى خەلك، كەسىكىيان لەگەل خۇيان دەركد بە ھاۋبەش (شريك).

هەر بەرپرسىك هەۋلى بۇ چەند گوندىك دەداو بۇ لای خۆى رادەكىشا. فارس باۋە بۇ بىستانەى گەورە، عەرىف عسمان بۇ باغەمرەى گەورە، سەيد كاكە بۇ ئۆمەرەسۆروو مىرزاغا.

هەر لە هەمان سال، كە عبدلولوھاب ئەتروشى پارىزگارى هەولير بوو، شىخ رەزاش مەدير شورته بوو، برپارىياندا بەرپرسە سەربازىيەكانى پارتى، لە سەرپەل بۇ سەرى، بۇيان هەيە ئۆتۆمۆبىلىك بە قاچاغ لە كوۋتەۋە بەيىن بۇ كوردستان. دەبوايە بەتابلۇ ئۆتۆمۆبىلى عىراقى دەر بازىيان بكەن، پاشان لە هەولير بۇيان ژمارە بكەن.

ئىمە خىزانىكى ۱۶ كەسى بووين، بەرەى دوو دايك بووين، بەھۆى تىكەلاۋى باوكم بە سىياسەت لە رېزەكانى حىزبى شىوعى، هيندەى لەو گوند بۇ ئەو گوند باربەكەين، ئەۋەى هەمان بوو لە دەستمان دابوو، تەنانەت زەۋى كشتوكالىشىيان بە ئىمە نەدەدا. لە گوندى گەپەشىخان تاقەمال ئىمە بووين كە زەۋيمان نەدراپۆيەو تەنانەت لە

حازم عەلى كوتك

گوند خانوشمان بە كرى بوو. باوكم هاوینان پیتش كړینی جلوبه رگ،
هەر زوو گهنمی باراشی ده كړی، زور كەس نانی (مزاښ) ی ده خوارد،
توانای نانی گهنمی نه بوو، جوو گهنمیان تیكه ل ده كړد پییده گوترا
مزاښ. زورجار باوكم دهیگوت: ئوخه یش كه له كه م كه و ته عه ردی،
باراشی سالیكم دابین كړد!

بابم هاوینان به (هه للاج) بیه وه خه ریکبوو

ته مه نم ۱۷ سال بوو، كوپى گه وره بووم، ده بوايه ده ستباريک له گهل
باوكم بگرم. له گهل خه لكى گونده كانى ده وروبهر چووم بو گوندى
(كانى بزره) بو كړيكارى، كه هه نديك له و خانوانه ی بو ده رچووبوو.
سه رپه رشتى كړيكاره كان، گهنجيكى بيست ساله بوو، ناویم له ياد
نه ماوه، پتيانده گوت چاودير (مراقیب) وهك ئیستا ده بوايه چاوديریش
له حيزبى ده سته لاتدار بیت، مقاوله كەش هەر به رپرسيكى سه ربازى
پارتى بوو، بويه مراقیبه كه ی پاسپاردبوو پوژانه چەند كاتژميړيک
كارمان زیاتر پتيكات بیت به رامبه ر. منیش، كړيكاره كانم هان ده دا هه شت
سه عات زیاتر كاری زیادى نه كهن.

یه كيک له كړيكاره كان بو ئه وهى خوى خوشه ويست بكات لای
مراقیب، گوتبووى ئه وه كوپى عه لى حاجى تاهيره باوكى شيو عيه كى
زور پیسه! مراقیب كه به وهى زانیبوو، مقاولى ئاگادار كړدبووه، گوايه
من خه سلته كړيكاره كان تيكده دم. مقاول مراقیبه كه ی پاسپاردبوو،
بو چاوشكاندننى كړيكاره كانى ديكه، له به رچاوى كړيكاره كان لیم بدات
و دهرمبكات، تا كه س زاتى ئه وه نه كات داواى مافى په وای خوى
بكات.

ئهو پۆژهی خه ریکی قوره په سستی^۱ سه ری خانوویه ک بووین،
سه عات ببوو به پینجی ئیواره، هیشتا به شی سه عاتیک قور مابوو،
مراقیب هاتبوو سه ربانی خانووه که، گوتی: ده بی هه مووی ته و او بکه ن!
منیش گوتم: فریانا که وین به پرووناکی نانیک دروست بکه ی ن، با قوره که
بو به یانی بیت، به لێن بیت من شلی ده که مه وه، بیتا گابووم بریاریدا وه
له به رچاوی کریکاره کان چاوم بشکینیت، گوتی: سه گبابی شیوعی
بۆت نیه یه ک قسه بکه ی ت، ئیوه ماددین! منیش گوتم چاک نیه وه ک
تو سه گبابیکی میسالی نیم و کریکاران ناچه وسینمه وه!

ئهو کات، نه ئه من ده مزانی میسالی چیه و نه ئه ویش ده یزانی مادی
چیه، ته نها یه کتریمان پی تومه تبار ده کرد. له و کاته دا ستلیک قورم
به ده سته وه بوو، قوره که م پۆکردو هه ر ئه وه نده م زانی یه ک زله ی
غروورانیه ی له بنانگویم سه ره واندو ویستی شاپیکیش رابوه شینیت،
له به ختی من پیتی له هه لاشی خانووه که گیر بوو، منیش زۆری لی
داخدار بووم و زۆری چه وساندبوومه وه و زولمی لی کردبووم، به
هه موو هیزی خۆم و پالپشتی ره وایه تی ئه و رقه پیرۆزه م، یه ک ستم
له بنانگویتی قایمکرد، قولفی ستله که له گویتی گیربوو برینداری کرد،
خوین و قور تیکه لبوو، چاوی نهیده دی، هینده ی قور تیهه لساو بوو.
بردیان له خواره وه ده موچاوی بشۆنه وه. کریکاریکی به ته مه ن که
ریشی قه له م کردبوو، به بیانووی نیو بژیکردن، هاته لام گوتی: تا زوه
برۆ له و نیوه نه میتی، ئیستا پیاوه کانی فارس باوه بین زۆرت لی ده ده ن
و ده شتگرن.

پیکه بیک، که چی هینابوو له سه ر پۆیشتن بوو، له گه ل کریکاره کان
سواربووم، شوفیر گوتی: بۆ کوئی؟ گوتم: خه لکی گه ره شیخانم دایکم

۱- قوره په ست: قوره په ست. ئه و قوره په که له جیاتیی گله بان، به نه ستووری له سه ر هه لاشی سه ربانی
خانوو رابه خری.

مردووه، دهمه ویت هه تا ئازیانە له گەل ئیوه بیڤ، ئه ویش زۆری
 پهحمهت بۆ دایکم نارد، گوتی: له ویش تا گردهسۆری وهره، دهچمه وه
 گردهسۆری. بهو شیویه پینگه نزیك دهبۆوه. گێژه لۆوکه ی گهچی نیو
 پیکه به که، سهراپای سپی کردبووم، وهک پهیکه ری گهچم لینهاتبوو،
 ههستم دهکرد برژانگم سپی بوون، گهر بهدواشم کهوتبان
 نه یانده ناسیمه وه. بهلام زۆر برسی و تینوو ببووم، له بهیانیه وه
 کریکاری و ئیوارهش شهپ! له گردهسۆر که دابه زیم، له سه رهپه ری
 گوندی له مالیک لاما. دنیا دههات تاریک دابیت و سیره ههلبگیریت،
 چوومه گژ کونده لانی، ده رکی کوندهم کرده وه، دهمم پیوه نا دهتگوت
 ته ریفه بوویمه له تینوان، خۆم زگا و کرد. ده رکی کونده کهم
 ده به ستایه وه، ژنی ماله که که چاوی پیمکه وت، گوتی: بیسم الله! بیسم
 الله! ئه تق له مه چیتری^۱ یان جندۆکه ی؟ گوتم: دایه! نه جندۆکه م، نه له
 ئیوه چیترم، کریکاری گهچم، خه لکی گه په شیخانم دایکم مردووه و
 دهچمه وه. ئه ویش به نۆره ی خۆی دایکمی پهحمه تبارانکرد و خۆی
 کویرکرد بۆ هه تیوکه وتنی من. گوتم: گهر نوردووه نانیکم بده یی
 زۆرم برسیه. دوو ئه ستوورکی ئارده ساواری دامی، ملی پینگه م گرتو
 هه ردو وکیانم خواردو به لایه کی زگم رانه گه یشت! ده مو یست پینگه که
 به گورگه لۆقه^۲ بېرم، به لام به حال پیمده کرا برۆم، کاتیک گه یشتمه وه
 گوندی. مالمان به کرێ له خانووی حاجی باپیری بوو له سه رهپه ری
 گوندی.

ئه وان سه رده مان، خه لک وهک ئیستا نه بوو، خه ریکی پۆجی و
 فه یسبوک بیت، هه ر سه ره له ئیواره دهخه وتن، به تاییه تی وهرزی هاوین.
 که گه یشتمه وه ماله وه، جگه له باوکم هه موویان خه وتبوون. ئه منیش

۱- له مه چیتری: له ئیمه باشت. مه بهست له جۆریک له جنۆکه یان بوونه وه ری دهره وه ی مرۆف.

۲- گورگه لۆقه: رۆیشتنیکه له نینوان غار و رۆیشتنی ناساییایه.

يەكجار ماندوو بووم، ھەر لە ھەسارى لىبادىكم پاختىست و لىتى خەوتىم. بەيانى كاتىك گوجىلە تازىيەكانى باوكم دەست و دەموچاويان دەلىستىمەۋە خەبەريان كىردمەۋە. دىاربوو دەمىك بوو منيان نەبىنىبوو ۋا ھالى بووم خۇشھالى خۇيان دەردەبىرى، دايكم كە زانى گوجىلە منيان لىستوتەۋە، گوتى: دەبى گلاۋىت لىدەربكەم! قورپاويان گرتەۋە، سى قورپاۋ و ھەوت ئاۋى پوونيان پىداكردىم، لەگەل چەند بىسمەلايەك گولاويان لىدەركردىم!

خەۋىبىنن بە پارەۋە

سالى ۱۹۷۲، باوكم سەرپەرشتى چەند شانەيەكى حىزبى شىۋى دەكرد لە گوندى. خەلكى ئاۋايى، ئەۋانەى شىۋىش نەبوون باوكمىيان خۇشەدەۋىست، پەيۋەندى كۆمەلايەتيان لەگەلى بەھىز بوو، بۆيە بۇ زۆر شت پاين ۋەردەگرت. پىاۋىك ناۋى كاك ھەمەد بوو، ھەموو ژيانى بە كرىكارى لە كەركوك و موسل بەرىكردبوو، خۇى. بە دۆستى شىۋى دەزانى، خىزانەكەى شىۋى بوون. ۋەك خواست و ھىۋاي ھەر كرىكارىك، ھەموو ئاۋاتى ئەۋە بوو، پۆژىك دەۋلەمەند بىت و لە كرىكارى پزگارى بىت. ئەۋ پىاۋە لە پوۋى پۆشنىرىشەۋە ھەندىك لە پاش بوو. فىترەتى ئەۋ جۆرە مەۋقائە ۋايە كە لە ژيانى ھەژارى بىچارە دەمىنن، ئومىد لەسەر شتگەلىكى خورافى ھەلدەچنن، بۇ ئەۋەى دەستىك لە غەيبەۋە بىيىتە فرىادەرس بۆيان. ئەۋسەردەم بەبىرمىدى لە پەنا دىۋارى مزگەوت و دىۋەخان و كۆپى شەۋان، گىرپانەۋەى خەۋن پانتايىيەكى زۆرى گەت و گۆيەكانى بەردەكەوت، ھەر بابا بوو خەۋنى خۇى دەگىرپايەۋە، يەككىك دەبوو بە دەمپاست و تەفسىرى خەۋنەكانى بۇ دەكردن. ھەندىك كۆلكەمەلاۋ

كۆلكەخویندەواریش ككتیبى خەوننامەیان هەبوو.

كاك حەمەد، نازانم لە كێى بیستبوو گەر یەكێك لە خەودا گوو
بخوا، نیشانهی ئەوێه دەوله‌مه‌ند دەبێت و دەستی به‌ گەنجینه‌یه‌كى
زۆر پاده‌گات. پۆژێك هاته‌ لای باوكم، له‌وكاته‌ دوو میوانی
دیکه‌شمان هەبوو، كاك حەمەد دانیشت، به‌ پوخساریه‌وه‌ دیاربوو
هه‌والێكى خۆشى پێیه‌و ده‌یه‌وێ به‌ ته‌نها بۆ باوكم باسی بكات. كاتێك
میوانه‌كان پۆیشتن، كاك حەمەد گوێ: وه‌ستا عەلى ئەمشه‌و
خه‌ونێكى زۆر سه‌یرم بینى، خودا به‌ چاكی بگێرێ! باوكم به‌
ته‌وسه‌وه‌ گوێ: یاالله خێر! خه‌ونی خێرێ بى، به‌خێر گه‌رابى، یوسفی
مسرئ سه‌ده‌قه‌ی لێدابی، فه‌رموو خه‌ونه‌كه‌ت چیبوو؟ كاك حەمەد
گوێ: ئەمشه‌و له‌ خه‌ونمدا یه‌ك له‌گه‌نى پر له‌ پيساییم له‌پیش بوو،
به‌مراكان^۱ كه‌وتمه‌ سه‌ر خواردنى، ۱۲ مراكم خوارد له‌ مراكى ۱۴ى
به‌خه‌به‌ر هاتم! باوكم گوێ: ده‌ك په‌ببى نۆشى گیانت بێت، ئایا
له‌گه‌نه‌كه‌ پيسایى تێدا مابوو؟ كاك حەمەد گوێ: كه‌مێكى له‌ بنى
مابوو، باوكم گوێ بریا بنى له‌گه‌نه‌كه‌ت بلیستباوه‌و هیچت تێدا
نه‌هیشتباهه‌، ئەوه‌ نیشانه‌ی ئەوێه انشاالله ده‌وله‌مه‌ند ده‌بیت، ده‌ستت
به‌ گەنجینه‌یه‌كى زۆر پاده‌گات و له‌و ته‌نگه‌ژه‌یه‌ی تێكه‌وتوى پزگارت
ده‌كات! كاك حەمەد دیار بوو هه‌زو ئۆخژنه‌ك له‌ ناخیدا چه‌كه‌ره‌ی
كرد، هه‌ر زوو ماله‌ئاوایی كرد، بۆ ئەوه‌ی ئەو هه‌واله‌ خۆشه‌ به‌
خیزانه‌كه‌ی پابه‌یه‌نى.

۱- مراک: كه‌وچكى چیشخوارین. له‌ بنه‌ره‌تلا (ملعه‌)ی عه‌ره‌بیه‌.

عاملاندن

لە نىۋەپاستى پايزى سالى ۱۹۷۲، لە چەند پوژى پابردوو نەرمەبارانىك باريبوو، ھەر بايى ئەۋەى زەۋى نەرم كىرىۋو ۋ لە جى جۇخىنان پاشماۋەى كووزر ۋ بنجۇخىن، ۋەك كاكۆل ۋ سىمىلى تازەلاۋىك قان قان سەوز پروابوو.

ئەو پوژە، لە بەربەياندا لەگەل ئەنگوتنى سروۋە، ئەستىرە خۇيان شارەدەۋە مانگيان بە تەنھا ھېشتەۋە! ھەرچەند دەمپروانى، تاقە ئەستىرەيەكم لە دەۋرى مانگ بەدى نەكرد، تەنھا بۇ پارو نياز لەگەل مانگ، ھەربۆيە مانگ لە ھەسرەت تەنھايى لەت بوو.

تىشكى زىپىنى خۇر، تازە سۋانەى خانوۋە گەلەكانى گەپەشىخانى ماچ دەكرد، تىرىژى خۇر دەلاقەكانى ئاۋەدان دەكردەۋە. نوزەى باي نەدەھات بايى ئەۋەى پەپەموچەيەك بجولنى، پوژىكى ھىندە سىيى ۋ بە دەستىۋىژ بوو، ئاسمان پەنگى ئەلماسى گرتىبوو. ساماللىك، دەتگوت پىۋى ئاسمانى لىستۋتەۋە! شۋانىك بە ناۋى جەمىلى مام ھەمدەلى، لە پىگاي گىردەسۋرى شۇپبۆۋە بە ھەرداۋان نىۋەدى گۇپالەكەى گرتىبوو بۇ لاي مالى ئىمە دەھات، بە باۋكىمى گوت: دوينى لەلاى گىردى نىسكان كەرويشكىك لە پىش مىگەلەمەپەكەم ھەستەۋە! ئەو ھەۋالە بۇ بابم زۆر گرنگ ۋ خۇش بوو. بابم، خەرىكىبوو ئەسسى زىن دەكرد، بۇ ئەۋەى بچىتە گۇر كەرويشكەشىنى. پىۋىك لە گوندەكەمان ھەبوو، لەۋسەرى گوندى بۇ ئەۋسەرى گوندى لەگەل ھەموۋان بەشەپ دەھات، جارى ۋا ھەبوو كەسى بەدەست نەدەكەوت لەگەلى بەشەپ بىت، لەگەل براپەكانى خۇى كە جىرانى بوون، بەشەپدەھات! سال نەبو سەرى لە شەش جىيانەۋە نەشكى!

ئەو پوژە دەرگاي لە مالى ئىمە گرت گوتى: اسماعىل (ھەردى برام)

حازم علی کوتک

که له بابی ئیمه ی گرتوووه و لیی داوه. باوکم به دهم زینکردنی. ئه سپه که ی گوتی: ئیمه سی که له بابمان ههیه، کامهت پی باشه بیبه، من که له بابی ئیوه سه رده بپرم و دهیخوم! دیاربوو ئه و به نیازی شه پ هاتیوو، باوکم گوتی ئه گهر به نیازی شه پیت، یه کهم، له وده مهیدا شه پرم نایی، دووهم، ئیستا سی مالم له پیش ماوه، هه رکات شه پت له گه ل کردن، له نوبه ی خوم سایی گوندی، شه پی خومت له گه ل ده کهم. هه ردیش، بۆ ئه وه ی خوی پزگار بکات، گوتی: ئه من نه بووم، کوپی حه سه نی پلکه فاتمئ بوو. کابرا که زانی باوکم شه په که ی له گه ل ناکات، به بۆله بۆل پویشت بۆ سه ر مائی حه سه نی پلکه فاتمئ. دایکم به هه ردی گوت کوپم یاخوا لوغلوغه ت له زمانی که وی، ئیستا له گه ل مائی حه سه نی ده ی کاته شه پ، ئه تۆ پیم نالئی وه کی سه ی پی سوتاو کو گه یشتیه ئه و سه ری گوندی؟ دایکم ئه و پۆژه له به رخویه وه هه ر ده یگوت: ته مه شا! شه پ له بادینان تۆز له ده رکئ مه!

باوکم پویشت بۆ پراوی. کاتی که رویشک له لانی دیاردی ده کاو هه لیده ستینئ و تاژی تیه رده دا، به سواری ئه سپی ده که ویتته دوايان، ئه سپه که له ئاودرپکی قوول بازده داو ناگاته ئه و به ری، سه رانگری ده بیت، بام له هۆش خوی ده چیت، به لام ئه سپه که باوکم به جی ناهیلئت! تاژییه که هاته وه، ده نووسکایه وه، دایکم گوتی: برۆ به دواي سادقی که چه لی خانه ی و حه یده ری قادری، پێیان بلئ تاژییه که هاتۆته وه باوکم دیارنیه. له دوايان چووم له گه لم هاتن، دایکم گوتی: به گویره ی ئه وه ی تهیره ده نووسکیتته وه، عه لی شتیکی به سه رهاتوووه. دایکم ده یگوت: هه رچه ندی پیمگوت عه لی! بۆ ئاودهنگی یه کیک له گه ل خۆت ببه، گوئی نه دامی، هه ندیک قه سپی کوردکوژی له بارکی کردو پویشت، ئه و پیاوه قسه ی منی ژانه سه ره.

خاپەرۆکی یادهوهرییهکان

من و سادق و ههیدەر ههپێمان لێکرد، تاژییهکه له پێشمان وهک دهلیل دهپروا، کاتیک ئێمه ی برده لای باوکم، ئهسپهکه لموزی له باوکم دهدا بۆ ئهوهی قیتی بکاتهوه. سادق و ههیدەر بابمیان قیت کردهوه، باوکم تازه بههۆش خۆی دههاتهوه، چاوی ههڵنا گوتی: ئهوه چی بووه؟ گوتیان بۆ نازانی له سهه ئهسپی کهوتویه خوار و سههت شکاوه! گوتی: ههه ئهوهندهم لهبیره دیاردی کهرویشکیکم کرد و تاژیم تێبهردا.

باوکمیان سواری ئهسپهکهی کردهوه، بهلام تاژییهکه بۆ لای زورگی شیخ سمایی دهپۆی، سادق گوتی: با برۆین بهدوایدا، گومان دهکهه تاژییهکه کهرویشکهکهی کوشتییت. ئێمه ی برده سهه کهرویشکهکه بهلام فهراقی رهشی لێپرابوو. کهرویشکهکه خۆی ههڵکوتابوو بگاته قهیمه ی^۱، تاژییهکه ههریگرتبوو.

باوکم دهستیکی بالای ههبوو له عاملاندن و پهروهردهکردنی ئهسپ و تاژی. ئاخه تاژی پهسهن نیچیری ناخوات به مافی خاوهنهکهی دهزانیت، به پێچهوانه ی گهندهل و پیسخورهکانی ئیستای ولات، که نه عاملیندراون و بی پهروهردهن، بۆیه دهست بۆ ههموو پیسخوریهک درێژ دهکهن!

۱- قهیمه: قایمه. لانه یان نهو شوینهی که تیندا سهلامهته.

مەلەنەفەتە کێیە ؟

سالی ١٩٧٣، ھاورپی کۆچکردوو مەلەنەفەتە، لە دەشتی ھەولێر ئیشرافی گوندەکانی پشت پێ بوو. دیارە بەر لە شۆڕشی چواردەمی تەموزی مەزن، بۆ ئەوەی وەک کادیر دەرئەکەوێ، حیزبی شیوعی پێداویستی نەوتفرۆشتنی بۆ کەربوو، تا بە ئازادی بەسەر رێکخستەکانی گوندەکاندا بگەرێ. بەو پێیە ناوی مەلەنەفەتە بەسەردا دەبێ و، شانازی بۆ نازناوەوە دەکرد. لە کاتی زیندانیکردنی، بە خێوکردنی منداڵە سەرکەوبنەکانی دەکەوێتە ئەستۆی شیرەژنی ھاوسەری بە ناوی ھەیبەتخان. ھاورپی مەلا، ورتکەنانی زیندان کۆدەکاتەو، لە کاتی سەردانی زیندان دەیداتە خوشکە ھەیبەت، ئەویش بۆ منداڵەکانی دەباتەو بۆ ئەوەی بیخۆن! ھاورپی مەلا، پیاویکی بە ھەلۆیست و موکۆپ لە سەر بیرو باوەرپەکی، نەترس، قسە لە ڕوو. لەنیو جووتیارانی دەشتی ھەولێر و شەمامک و قەراج و کەندیناوە، ھەتا بلیی خوشەویست و خاوەن کەسایەتیەکی سەنگین و باوەرپێکراو بوو.

من وەکو شاگردیکی ئەو مەزنی مەزنە، زۆرم یاداوەری تال و شیرین لەگەڵ ئەو مەزنی مەزنە لەبیرکراوە ھەیە، چ لە رێکخستنی نەینی و چ لە پێشمەرگایەتی، بەداخەو بەرتەقای خەبات و میژووی پەر لە شانازی، ئاوپی لێنەدراوەتەو، بگرە دەفتەری کردەوێکانی تۆزی چەند دەییەکی دایبۆشیوو! بۆیە بە ئەرکی ئەخلاق و وێژدانی خۆمی دەزانم، ئەوەندە تەمەن و تەندرووستیم مەودام بەدات، یادیک لەو مەزنی تێکۆشەرانی بکەمەو.

ھاورپی مەلا، لە تەمەنی مندا نەبوو، بەلکە چەند سالیکیش لە باوکم گەورەتر بوو، لێ ھەمیشە وەک ھاوتەمەنیکی خۆی ھەلسووەتی

له گه لدا ده کردم، له پرووی سۆزو ئامۆژگاریشه وه، وهک کوپی خۆی!
به پێچهوانه ی رۆژگاری ئیستا، حیزبایه تی پراوپر بوو له ئه خلاق و
هه لویست و راستگویی و فیداکاری. وهک ئیستا خه لک به حیزبایه تی
شه رم نه بوو، به داخه وه ئیستا حیزبه کان خالی بوونه ته وه له و
پره نسییه ئه خلاقییانه، به رژه وه ندی که سی، بۆته تاکه ئامانج!

کورپکی گهنج، پالئوراو بوو بۆ ئه ندامییتی له حیزبی شیوعی، به منی
گوت شیعر ده نووسم، تۆ بلینی له پۆژنامه ی بیرى نوی بۆم
بلاوکه نه وه؟ منیش گوتم با ئه و سه ره مانگه هاوپی مه لانه فته بیت،
شیعره که ی نیشان بده. من ده مزانی شیعره که ی پرووی مه جریسی
نییه، لئ نه مه ده ویست ئه و فرسه ته له ده ست بدهم بۆ وروژاندن و
توپه کردنی هاوپی مه لا!

کاتیك هاوپی مه لا هاته مالی ئیمه، هه ر زوو بانگی کاکی شاعیرم
کرد، هاوپی مه لا گووتی: ده ی بۆم بخوینه وه بابه، ئه گه ر ده سته ی
نوو سه ران پێیان باشییت ئه وه به لاوی ده که نه وه، ئه گه ر پێشیان باش
نه بییت ئه وه به لاوی نا که نه وه!

کاکی شاعیر یه ک دوو کۆخه ی کردو قورگی خاوینکرده وه، ده سته ی
به خویندنه وه کرد: (به ناوی خودای گه وه ره میهره بان، دانه ری زه وی
و راگری ئاسمان، ئه وه لینینه ئه وه لینینه، مه ندیلی سپیه و که وئ و
سه لته که ی شینه، ئاگاداری بی مه که و مه دینه!) هاوپی مه لا گۆشتی
سه ر پرومه تی هه لبه زییه وه، ئه وه نیشانه ی توپه بوونی بوو، هه تا
ده نگى تیدابوو گوئی (الحکم لله) کوپه برام ئه تو کو ده زانی لینین
مه ندیلی له سه ری بووه و که وئ و سه لته ی له به رکریدییه، ئه و جا کئ
ده لئ لینین باوه پی به مه که و مه دینه ی هه بووه! لا حه وله وه لا
قووه ته ئیلا بیللاه العالیو العه زیم!) ئه وه به من نارین عه لی حاجی
تایه ری، ئه تو ی به زه میله ی له عاسمانی لۆ من هینايته خوارئ؟ یان

حازم علی کوتک

له نیو قۆدی عه تاران! ئه وه کێ ته سقیفی کردووی ئه وهنده
بیمسته وای؟

دوای به پیکردنی کاکی شاعیر، هیشتا نه هاتبوومه وه ژووری،
هاوپی مه لا هاواری کرد: کوپه ئه حمه دۆکا! وه ره هه تیم هه تا کهنگی
ئاقر نابی و واز له وکه تنانه ناینی؟ شرتو شۆی ئه و کوپه ت پیشکاندم!
به شه پهم، ئه ندام قاعیدییه کهت ساله ک دوا ده خری و ده بی
ته و بیخه کی مزر مزیشت بکه ن!
پۆخت شاد مامۆستا له بیرکراوه که م...

عیشق

عیشق، سه مای پوحی په پوله ئاسای وشه یه، که پی په شبه له کی
پسته یه، دوگیانبوونی شیعر و له دایکبوونی گۆرانیه!
عیشق، ئاوانگ و خوناوه ی ئه و نه رمه بارانه یه که فریشته کان نه رم
نه رم ده یبارینه سهر ئه و دلانه ی ده بنه مریدی ئه و پیتازه پاکه، بۆ
ئه وه ی له ژهنگی پاک بکه نه وه و په ونه قیکی سه ره له نوی پی ببه خشن،
بۆیه، ئه گهر لی وردینه وه، ده بینی مرۆفی عاشق نورانیه و هه میشه
ده دره وشیته وه.

عاشقبوون، نه غمه و ئاوازی سروودیکی مه خمه ری هینده نه رمه
وه ک سه مفونیا له گهل سروهی دهمه و به یان و بای بسکان، ئاویزانی
سیما و پوخساری سپیده یه کی په نگ ئه لماسی ده بن، عاشقان لیوی
خۆیان به ئاوانگی سه ره په ره ی گوله نه سته رهن ته په ده که ن، خۆیان له
بالای سنه و به ره کان ده ئالینن، تا به رزترین چله پۆیه. له ترسی ته پلی
فتوای رق و سه ربهرین، گۆرانی بۆ ژیانیکی ئاویزه یی ده چرن.
عیشق، په گه زیکی گرنگی پایه کانی مرۆقبوونه، هه رکه س عاشق

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

نەبىت، لە ھەسرەت تەنھايى پۈھى خۇيدا دەمرى. جياۋازىيەكان ناتوانن عىشق سىندىم بىكەن، ھىچ مىرغەزەبىكى سەربىر عىشقى پىپرام و دەستەمۇ ناكىرى. تەنھا عىشق خەيالى فەنتازىيائى ئەو دىۋوى ئاسوگەي سىنۋورەكان دەبىنى، رەنگەكانى پىشتەۋەي كۆلكەزىرىنە دەلاۋىنىتەۋە.

عىشق، دىارىيەكى خۇزايى بارەگاي يەزدانىيە، بۆيە پەريەكان بە شابللى بەزەيى و بەخشندەيى باۋەشىنى پۈھمان دەكەن. گەر پىتۋايە بىرۋادارى، بىتياز و نەزەرپاكي، ناكىرى بۆي لە پىكۈع نەبى. قەلەمپەۋى مەملەكەتى عىشق بىر تىخوب و بىر سىنۋورە، پابەندى ھىچ پەپەۋىكى نىۋخۇ نىيە، ھىچ جياۋازىيەكى ئۆلى و ئەتىكى و ئايدىۋولۋى و چىنەيەتى نابە رىگر لە بەردەمى.

پۇژىك نىگام لە نىگاي كىچىكى ھاۋتەمەنم ھەلەنگوت، كە خوليايەكى دۈۋر و درىژى لە ناخىدا پەنھاندا بوو، كاتىك نىگاي پەپچوئاساي دەپزانە نىۋ زومى گىلنەي ھەردۈك چاۋانم و پانتايى سەدەفى دىلم، چەند شەپۇلىكى گەرمى خوشەۋىستى لە دىلم چەقىن، تىچەقىن و پۇچۈۋىنىك ھەتا سەر مۇخى ئىسقانى ئازىن كىردم!

نىگاي ئەۋرۇژە، بوۋە سەرەتايەك بۇ پەيۋەستىۋون و گىرۇدەۋىۋىنىكى ئەبەدى. ھىندىك وشەي نىۋەچىل و چەند پىستەيەكى خىكىندراۋ ۋەكو شىلە و پەۋاقى ھەنگۈين زىچىكەي دەبەست و دەچۇرانەۋە نىۋ پۈھم، بەدۋاي وشە نىۋەشەرمەكاندا دەگەرپا پىستەيەكىيان لى بھۇنىتەۋە، ئا لەۋ كاتە ھەستىارەدا دەنگىك ۋەك ھەۋرەترىشقەي بەھار ھەموۋ وشەكانى پىچراند، شەپۇلەكانى نىگاي ھەردۈۋىكىمانى ھەلگىروزاندا، ئەۋە دايكى بوۋ بانگىكىرد.

چەند ئاۋر و نىۋەئاۋرىك ۋەك شىتىكى لە لاي مىن لى بەجى مابىن كە لە چاۋانمدا ون بوۋ، تايەكى گەرم دايگىرتم، ئەۋ شەۋە خەۋ

نەچووە چاوم، هێندەى وشە پچراوەكان پاشوپیش كەم، بە هەموو
بارىك لە نيازى گەيشتم كە پىم دەلى خوشمەدەوى!

لەو پۆژەدا ئەو پازانەى لەو چاوانەدا بەدىم كردن، تابلوى خەمىكى
قوڵە كە هەرگىز بىرم ناچىتەووە لە پرىسكەى ئەندىشە و يادەوهرىمدا
جاويدانىە و زەمەن پى كالى نايىتەووە.

بكوژانى خوشەوئىستى لە هەر سەرا و دەرأوى، لەسەر كۆسپەى
هەر دەرگايى، هەر كۆلانى، وەك ياساوى پراوەستاوى، ئامادەباش بۆ
ئەوەى عىشق سەربىرن. وەك شاعىرى گەورەى فارس ئەحمەدى
شاملو دەفەرموى: (دین بۆن بە دەمتەووە دەكەن، نەكا پۆژىك
گوتبىتت خوشمەدەوى! دین بۆن بە دلتەووە دەكەن...).

پۆژى سەد جار گويمان لىيە باسى سووتان، خنكان، پق، تۆلە،
كوشتن، ئەوەى بلى خوشمەدەوى، سىدارەى بۆ هەلدەبەستن!
داخەكەم، لەترسى جەللادى سەما نەموئرا لە شەپابى خەستى
پوانىنى چاوەكانى بەدمەستى بكەم، نەشمەتوانى هەستەكانم بە
دەستى فەرامۆشى بسپىرم!

پۆژىكى جىاواز، خۆر وەك ياقووت دەدرەوشايەووە، كەسىك تا
عاشق نەبى نە جىهانى بەختيارى فرىشتهكان و نە جوانى پەلكەزىرىنە
و زىندوى پەنگەكان نابىنى! نە لەگەل پەرسىلكەش بال دەگرى.
هەربۆيەش لەو بازارە بىبەزەبىيەى جىهاندا، ئەوەى كرىن و فروشتنى
پىناكرى، تەنها عىشقە!

ئىستا كە من وادەى سەفەرمە و ژيان تىكوەردەدپىچم، ئەو پىشەهاتە
گرنگانەى وئىستەكانى ژيانم، كە كارىگەرى لەسەر دەروونم هەبووە
و برىنىكە لە دلمدا، بە هوى كارىگەرى نەرىتى باوى كۆمەلگا،
نە ئەوەتا ژانى كەم دەكا و نە پىشم فەرامۆش دەكرى. پەنگە لە
پروم نەهاتىن باسى بكەم، چونكە لىرە پق ئازادە و خوشەوئىستى

یاساغه، باجهکهیشی هه‌لوه‌رینه!

ته‌ن‌ها نیازمان ئه‌وه‌بوو ده‌مانه‌ویست به‌ره‌زامه‌ندی گه‌وره‌کانمان بۆ
یه‌کتر بین، به‌لام به‌داخه‌وه له‌ژێر زوڵمی نه‌ریتی کۆنه‌پاریزی، بۆ
چرکه‌یه‌کیش بۆنچه‌قه‌وێری^۱ برژانمان، نه‌گه‌یشته به‌ر کونه‌لووتی
گه‌وره‌کانمان! دوو خه‌م بوونه ئاوه‌لدوانه، یه‌که‌میان خه‌می نیشتیمان
که‌ پۆژ به‌پۆژ تیتیدا ده‌توامه‌وه و له‌ نیو زیکری هاو‌پێیانم جه‌زم
ده‌بووم، دووه‌میان عیشقیکی پاگز که‌ تیتیدا ببوومه سو‌فیه‌کی
نه‌زه‌ریاکی ئه‌وینداری، ده‌بوايه به‌ناچاری، یه‌کیان به‌کیلی خه‌ونه
سه‌ربر‌اوه‌کانم هه‌لبواسم! له‌سه‌ر د و‌پێانی برپا‌ردان، خۆم بۆ یه‌کیان
ساخ کرده‌وه.

دیاره ئه‌وه‌ی مامۆستا گۆرانم هه‌لبژارد که‌ ده‌فه‌رموی:

نه‌لێ خۆی بۆ وه‌ته‌ن کوشت و له‌ پێی عیشقی منا نه‌ژیا

وه‌زیفه‌م بوو له‌ پێناوی ولاتی‌کا سه‌رم به‌خشم

که‌ تۆی په‌روه‌رده کرد بۆ من له‌ داوینی چیا و که‌ژیا!

له‌و پۆژه‌ ددانم له‌سه‌ر جه‌رگی خۆم داگرت، به‌ری خۆمدا
چۆله‌وانی و پشتم له‌ ئاوه‌دانی کرد! ئه‌و برپا‌ره نیگا‌کانی ئه‌بله‌ق
کردین شه‌ر‌ابی کامه‌رانی ق‌لب کردینه‌وه، یه‌که‌م پێکی ئه‌وینیکی
یه‌که‌جار پاگزێ لێ رشتین که‌ هه‌رگیز کۆناکریته‌وه!

۱- بۆنچه‌قه‌وێر: بۆنی برژانی گوشت.

عیشق

که هست دهکەم خەریکە دیتە گوشتار
لەبەر لیوی دەمرم پۆژی هەزار جار

خونچە ی دوو لیوی لەسەریەک تراز
چ بازارپی دوو یاقوت و مرواری نیشان دا!

ساده و دەروون سپی بی فرتوفیلە
گەردنی هەلەکیشتا وەکو ماینی کەحیلە

کۆلی سووری تیشکی زیرینی هەتاو
وەک پەڕە ی گۆل گەش دەبی کاتی شەوانو

لە گرشە ی پۆژی چەرخە ی پوومەتی تۆ
لە شەرمان خۆی پیچاوه گۆلی شەوبۆ

زولفی بادراوی بۆ من بۆتە تەناف
باجی مێرولە یە بجیتە گۆ قوڵە ی قاف

خالی سەر لیوی وەک پیروژە ی شینە
دە جارێک حالی دەستکۆژی خۆشت ببینە

بە تیلە ی چاویکی یاری حەریم گرانم
خەریکە بال دەگرم لەسەر پشتی هەورانم

خاپەرۆكى يادەۋەرىيەكان

كە نايىبىنم دلەي پرىئىش و كۆژان
خەۋم دەتورىنى لەبەر شىن و شەپۆران

دىم لىتوم لىدەكپۆژى دور بەدورى
ئامازىيە نىزىك نەبم لە پەرژىن و سنورى

دىارە شۆفارىكى دىۋوۋە لەو سەراۋ و دەراۋە
بۆيە ۋەكو ئاسكى سرک بەپرتاۋ بوو گەراۋە

بەسرتە پىنگوتم ھەتيو برۆ بەۋلاۋە
دەزانى ئاۋايى ھەموو لىمان بە چاۋە؟

بە سۆزەي باي بەيان سىنەي كراۋە
نارنج و لىمۆ سەريان پىكۈەناۋە

كۆلان سەراپا بۆنى ئەۋى لىدئ
بۆنى پەشەپەيخانە پەرچەمى شى

لەگەل لەرىنەۋەي دوو سىۋى كالى
دەلەرزىنى عەرشى پاشا ۋ قەپالى

بالاي بەرزى نە كز و نە گۆشتنە
پوزى سىي و بى دەرمىنى توكنە

حازم علی کوتک

گه‌نده‌موی بناگوئ و لاجانگ و قوئی
نه‌بروی ده‌ست نه‌خوورده و تیری مژوئی

په‌رچه‌م که‌لافه‌ ئاوریشمی ولاتی چینه
له‌ژیر تیلایکی خواری چین به‌ چینه

بسک و په‌رچه‌م لاجانگی داده‌پوشی
مه‌یلی عاشق بۆ که‌تنیک راده‌کیشی

خوا ده‌زانی چهند په‌ریشان و په‌شیوه‌ حاله‌که‌م
داخه‌که‌م دویتنی نه‌مدیووه‌ دیتنی قه‌للا ده‌که‌م

هینده‌ی پووم له‌ به‌ژنی تو بوو پووم له‌ قاپی خودابا
ده‌بوو په‌واجی خه‌لوته‌ی سوئی له‌ ئاستی من شکابا

چه‌رخه‌ی پومه‌تی هه‌تاوگاز پوگه‌مه
فه‌رزه‌ له‌ ده‌وری بگه‌پیم له‌ جیی به‌ردی که‌عبه‌مه

له‌ دنیا دا چیم له‌ ده‌ست دئ پاونراوو ده‌ربه‌ده‌ر
هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ مه‌گه‌ر بیتمه‌ سو‌راغت پوژی مه‌حشه‌ر

ياسين حاجى تايەر

عەگىدى مالە بابى من ھەيلى!

كەسايەتى و جوامىرى و ھەيىبەتى، پىش زەمەنى خۆى كەوتىبوو!
تاۋەكو دىنيا لە تاريكايى ۋەرنەپىچرابايە، قسەى دلى خۆى نەدەكرد!
لە ترسى زەبرى شەۋانى، ناحەز لى دەپرىنگايەۋە!

ياسين حاجى تاهير، ماللى لە گوندى ئۆمەراۋەى سەر بە ناحيەى
قوشتەپە بوو، ھەر لە نىۋەراستى پەنجاكانى سەدەى رابردوو،
ھەستى بە چەوسانەۋەى چىنايەتى كەردبوو، بۆيە بەدۋاى رېگايەكدا
دەگەر، خەباتى تىدا بكت بۆ كۆتايىھىتان بە چەوسانەۋەى چىنايەتى
ۋ پلەبەندى مەۋقەكان. بە ھۆكارەۋە، خۆى لە نىۋە رىزەكانى حىزبى
شىۋەى دىتەۋە ۋ بوو بە ھەلگىرى ھزرى ماركسى.

لە سەرەتاي ھەفتاكان، دۋابەدۋاى بەيانى رېككەۋتتنامەى ۱۱ى
ئازارى ۱۹۷۰، لە بىرمە لە خوشى ئەو بەيانە مېژويىە، مام ياسين
حاجى تاهير كە من بە كاكە ياسين بانگم دەكرد، ۋەك نەرىتىكى ئەو
سەردەمەۋ سايلى زۆربەى خەلكى كوردستان، يەك يەدەگ فېشەكى
دەمانچەى تەقاند!

لە دۋاى ئەو رېككەۋتتە، ھۆكمپرانى دەۋك ۋ ھەۋلىر ۋ سلىمانى،
بۆ ماۋەى چۋار سال رادەستى پارتى كرا. عبدالوھاب ئەتروشى بوو
بە پارىژگارى ھەۋلىر، شىخ رەزا بە بەرپۆەبەرى پۆلىس.
پارتى، لە رېگاي ئەو بەرپرسانەۋە، كەۋتە ۋىزەى شىۋەىكان ۋ
خەلكى نىشتىمانپەرۋەر، بۆ ئەۋەى دەستبەردارى پارتەكانى خۇيان
بن ۋ بەرەركانى لەگەل دەرەبەگايەتى نەكەن، دژى چەوسانەۋەۋ
پلەبەندى مەۋقەكان نەۋەستەن، تەسلىم بە خواست ۋ كەلكەلەى حىزبى
قائىد بن!

پوژیک بووگواستنه وه بوو له گه په شیخان، ژن بو ساتقی
که چهری خانه یان هادی ئاموزای بوو، ده هات. کاکم یاسین و
هیدایه تی پیرداود کوره ی، بانگیشت کرابوون بوو ته و داو ته ی.
ئه وکات باو بوو نیشان یان داده نا بوو تفهنگانی، پیتشیرکی بوو بوو
ئه وه ی بزانی کئی نیشانشکینه و تفهنگی باشه! کاغه زیکیان له
جه په یه ک پیچا له سه ره یگای گرده سووریان دانا، وهک ئیستم
له بهر چاوه سه یرم ده کرد، هه رچی پیتشمه رگه ی پارتی ئاماده بوو
تفهنگیان هاویشته نیشانه که، که سیان نه یانپیکا! خه لکی گه په شیخان
گو تیان: ئه وه یاسینی حاجی تاهیری هات، ئیستا نیشانه که ده ئهنگیوی.
مه ولود په سول، پیتشمه رگه یه کی پارتی بوو، پیاویکی ئازابوو ناوی
خوی بیستبووه، زوری تفهنگ هاویشته لی نه دا، زور توو په بوو،
تفهنگه که ی به ئه رزی دادا، ده یویست بیشکینی. خه لکه که گو تیان ده ی
یاسین بزانی چی ده که ی؟! کاکم یاسین گو تی: ئه وه نیشانه ی
ده مانچه یه نه ک تفهنگ! ده مانچه ی هه لکیشا، چوارده خوریکی سی
غازی ده سکزه ردی پیبوو، پشتی به له وده ی کای دا، ده مانچه ی
له سه ر ده ستی دانا، یه که م فیشه ک پارچه ی جه په ی برده ئاسمانی!
پارتیه کان زوریان پی ناخوش بوو، شیوعیه ک نیشانی به سه ردا
شکاندوون!

هیدایه ت گو تی له گه ل یاسینی چووین بوو (جدیده ی له کان) بوو مالی
ئه نوهری حاجی عومهری که دواتر به شه هید پوسته م ناسرا. ئه نوهر
پیاند ده لی خزمیکمان بووگواستنه وه یه تی، ده بی بچین بوو مالی ئه وان.
ئه وانیش له گه لی ده چن. چه ند چه کدارو به رپرسی پارتیش له وی ده بن،
که جه په یه کی ئاویان کردو ته نیشانه و به نو ره تفهنگی داوینئ،
که سیان ناپیکن! به رپرسه که ده لی: تفهنگ و فیشه کی بده نه ئه و دوو
براده ره ی بزانی ده زانی تفهنگی باوین! کاکم یاسین ده لی تفهنگمان

ناوێ دەمانچەمان پێیه! بەرپر سه که گاته ی پێدی. هیدایهت گوته: یاسین دەمانچه ی سوار کرد، یه کهم فیشه ک کورته کرد خۆلی به جه ره کهیدا کرد، دوه م فیشه ک جه ره که ی شکاند. بهرپر سه که ی پارتی زۆری پی ناخۆش ده بیت نیشانه ی به سه ردا شکاوه، ده که ویتته بر و بیانوو و ده لێ: ئه وانه کین؟ چۆن ده بی ده مانچه یان پی بیت؟ هیدایهت گوته نانه که مان نه خوارد ئه وتمان به جیه بشت.

بابو، له شایې په شبهه لکه کاتیک پارتیه که دهیگوت فارس باوه
یان سابیر شیخ جامی یان فارس که ریم، شاباااااااااا! ته قه یان ده کرد.
کاکم یاسین له بهرامبه رد عادل سهلیم یان مه لا نه فته یان عه لی
حاجی مه خموری شاباش ده کرد، هیدایه ت ئاسمانی سوور ده کرده وه
به گولله ی! ئه وانه همووی باری پاږورته کانی سهر کاکم یاسینی، له
لاى عبدالوهاب ئه تروشی و شیخ په زای، قورس و قورستر ده کرد،
مانگ نه بوو کاکم یاسین و هیدایه ت له لایه ن پارتیه وه نه گیرین و
ئشه که نه چه نه درتین!

پڙڻيڪ ڏو پڙشمه رگهه ي پارتى، له سهه ر جادهه ي كه ركوڪ هه وليم،
 عه ره بيكيان پروتكر دبووه، كاكم ياسينيان پي تومه تبار كرد و
 دوسييه يان رهوانهه ي مهكه كه مهه ي سهورهه ي به غدا كرد، حوكمى بيسه
 سالى به سه زدا سه پيئندرا. خه لكى ناوچه كه له جياتى كاكم ياسين
 سوينديان ده خوارد، ده يانگوت ياسين حاجى تاهير ره وشته رزه،
 بياوى راووروت نيهو، ريگري كاري شيو عيه كان نيه!

باوكم و مامم حسين شهو پوژ بهدوای بهردانی کاکم یاسین
 وهبوون، بابم یان له ئه‌بوغریب بوو یان له‌لای موکه‌ره‌م تاله‌بانی و
 عامر عه‌بدوالله بوو، دیاربوو ئه‌حمه‌د حه‌سه‌ن به‌کر سه‌رکۆماری
 عیراقیان گه‌یانده‌بووه ئه‌و باوه‌ره‌ی که پارتی به‌زۆر ده‌یه‌وێ ئه‌و
 تاوانه‌ به‌سه‌ر یاسین حاجی تاهیردا ساغ بکاته‌وه! بۆیه مه‌رسومی

جمهوری تایبەتی بۆ بەردانی دەرچوو.

ئەوان سەردەمان وەک نەریتیک، ھەركەس دەھاتە لای ئازادکراو تەقەیی خۆشیی دەکرد. لەبیرمە ھەركەسیش دەھاتە لای کاکم یاسین، وەک عەلی حاجی، مەلا ئۆمەری کوشافی، مستەفا پەمەزان، شەھید پۆستەم و زۆری دی، تەقەیی خوشییان دەکرد، ئەوێش پارتیەکانی ھارتر دەکرد! بۆیە پارتی سەنەگەیان لە سەر ھەلنەگرت، تاوێکو لە ۱۹۷۳/۱۱/۱۴ لە گوندی ئۆمەراو، لەبەردەرگای مائی خۆی، بەبەرچاوی مندالەکانی، شەھیدیان کرد.

پۆژیک، تایەر ھەللاجی باپیرم لە ھەولێر دەچیتە چایخانەیی مام عومەری، لەوێ ھەردوو نەوێ خۆی (شەھید کەریم و جەنگی) دەبینی، پرسیری یاسینی کۆری دەکات. ئەوانیش دەلێن باپیرە! مام یاسین بریندارە. تاوێکو دەیکەیننە نزیک گۆرستانی گوندی ئۆمەرئاوا. ئینجا لەوێ پێدەلێن مام یاسین شەھید بوو و ئەوێش گۆرەکەیت! تایەر ھەللاج، ئامیزی لە گۆرەکەیی دەدا و چەندین جار دەلی خواپە مەرگ! خواپە مەرگم بدە! ئەوێندە بە خپکە بەردان لە سینگی خۆی دەدات، خۆی نیوھەردوو دەکات. بە چەند کەسیک ھەلیدەگرن و لە گۆرەکەیی یاسینی دەکەنەو. لە دواي مانگیك، لە سوێ و ھەسرەتی یاسینی، ئەویش بە زگی دا و مرد. لەو پۆژەو، پارتی بە سەرۆکایەتی بارزانی، قوریکی ھێندە خەستی بۆ بنەمالەکەمان گرتەو، کە لە دواي نیو سەدە لەنێو خوین و فرمیسک دەپلیقینەو! ئەو قورە خەستە، مەگەر ھەر پارتی و بارزانی بۆ مائی ھەمەد ئاغای میرگەسۆریان گرتیبیتەو. یاسین حاجی تایەر ھەلکەوتەیکە زەمەنی خۆی بوو!

ئەو چەند دێرە زۆر کەمە لە ئاست، ئەو زۆلمە و ئەو گەورەییە ئەو مرقۆ! کارەساتیکی ھێندە گورچکەر بوو بۆ خێزانەکەمان، تا

ئىستاش گەرمەبرىنەۋ سارپىژ نابىت! لە دواى ۴۷ سال، شەۋ نىە ۋەك
خۆرە بەرنەبىتە گيانم!

مام سەدىق

لەكۆتايى ھەفتاكان، لە تارىكەشەۋىكى ئەنگۈستەچاۋى زستاندا،
چەند شەۋو پۇژىك بوو باران نمم بەردەوام لىنى نەدەكردەۋە،
بارانىكى ئىقلىمگىر بوو، ھەر ناۋچەكەى ئىمەى نەگرتبۈۋەۋە،
گشتگىربوو. گۈندى قەۋغەى گەرەشپخان خۆى لە سەت مالىك دەدا،
لەو گۈندە زىروح لە دەرەۋە نىيەۋ نوقمى بىدەنگى بوۋە، ھىندە تارىكە
چاۋ چاۋى نابىنى، تروسكايىك بەدى ناكەى تەنھا شەۋقى ئاگرى
نەۋتى بابەگۈرگۈرۈ بىرەنەۋتەكانى سەربەشاخى ئەۋدىۋى
زورگەزراۋ لە بەرزگى ھەرەكانى دەدا بەحال ھەستت بە
پووناكىك دەكرد.

لە دواى نانى ئىۋاران، دەۋايە بۆ كات بەسەربردن، يان بچىە مالىە
دراۋسىيەك يان كەسىك دەھاتە لای تو، ئاخىر نە تەلەفزیۋن نە
پادىۋىيەك نە ئامىرىكى كات بەسەربردن نەبوو، بەناچارى ھەتاۋەكو
كاتى خەۋتن دەچۈىنە مالىە ھاۋسىيەك، بۆيە بە دايكم گوت
دەسوورپىمەۋە مالى مام ەلى كۆيخا قادىر. ئەۋ كاتەى لە مال
دەركەۋتم، گۈندىكى كىشومات، تەنانت سەگەكانىش ناۋەپن، ئەۋەى
گۆيت لىدەبىت نىۋە نىۋە، بە ھۆى بارانى درىژخايەنەۋە، چۆراۋگەى
ئاۋى سولاۋكەۋ سۋانەى خانۋەكانە. جارجارەش، بەھۆى خوسانى
دىۋارە قورەكانەۋە، گۆيت لە شلپەى يەك لە دواى يەكى
كەۋتنەخوارەۋەى چەند تۆپەلەقورپىك دەبىت. مروڤ چاشمىش و
قولاغ دەكات ۋەك ھەستى پىتى بونەۋەرىك دەچىت، مروڤ ئامادە

حازم عهلی کوتک

دهبیت بۆ هەر روداویکی نه خوازاو، کهسیک به دهروهه نیه، له شهویکی تاریکی نممه ی بارانباردا تهلیسمی ئه و بیدهنگیه بشکینئ. هه ساره کان ده رگایان نییه، ئه گهر مالیکیش ده رگای هه بیت، تاوه کو کاتی خه وتنان دایناخت.

ئهو بارانه نه رمه، چهند شهوو پوژی خایاند، که مایه ی دلخوشی جوتیاره کان بوو، به تایبه تی ئه وانه ی تویان کردبوو. له نیتو هه موو خه ته جووته کان ئاو راوه ستابوو. بۆ به یانی هه رجوتیاریک ده دوا ده یگوت وه لالا په ره ی قه بریشی داوه! یانی ئاو هینده به زه ویدا پوچوه ته قولایی زه وی، ته رایه تی گه یشتوته ئیسکوپرووسکی مردوه وکانیش!

له وکاته ی گه یشتمه هه ساری مالی مام عه لی، له پشت ده رگای ژووره وه بانگم کرد: مالی! مالی! پلکه فاتم گوتی: ئه حمه د پۆله ئه وه ئه توی؟ وه ره ژوری کورم خو ئه تو بیگانه نی به قوربانت بم! هه ر زوو ده مانچه که ی لیتوه رگرم و له ژیر که واو چارۆگه که ی شار دیه وه، گوتی نه بادا میوانی دیکه مان بیت! ئاخو ئه وان سه رده مان هه ر کوردیک چه کی پتوه بگیرابوایه بریاری له سیداره دانی بۆ ده رده چوو. پلکه فاتم هه سستی به هه ر جو له یه ک ده کرد به ده مانچه که وه له پشتم ئاماده بوو، بۆ ئه وه ی هه رچی زوو ده ده مانچه که م له چه نگی بنی. بیرم نه ماوه هۆکاره که ی چی بوو، ته نها پلکه فاتم و که وسه ری کچی له مال بوون، که وسه ر ته مه نی هه وت بۆ هه شت سالان ده بوو.

له ناکاو یه کیک به خو و به قوته گۆپالیکه وه خو ی به ده رگایدا داو هاته ژوره وه، مام سه دیق بوو، ئاموزای مام عه لی کوخا قادر. پیاویک لیوانلیو له به رائه تو ساده یی و سوعبه تی خو ش، وه ک هاوته مه نیکی خو ی هه لسوکه وتی له گه ل مندا ده کردو خو شیده ویستم، ئه منیش ده مم لئی سپی ببۆوه، هه موو سوعبه تیکم له گه ل ده کرد. ئه وکاتی باوکم، به

تۆمەتى كوشىتىنىك، كە كوژراۋ بكوژى ياسىنى مام بوو، لە زىندانى موسلى سزاي ھەتھەتايى بەسەردا سەپىنرابوو. مام سەدىق ۋەك ھاۋسىيەك دەيوست خاۋەندارىمان لىبكەت. چەند جار دەيگوت ۋەستا ەلى لە زىندانىرا پىيگوتوم ئەحمەدو مندالەكان ئەمانەتى تۆن، ھىوادارم مامىكى باش بىت بۆيان. من ۋەك گەنجىك ھەمىشە تەشقىلەم پىدەكردو ئەو خالە لاۋازەم بۆ بەرژەۋەندى خۆم بەكاردىنا كە گوايە باۋكەم گىراۋەو دەبى نازمان رابگرى.

مام سەدىق، يەكى سوورەى تىكچەقىۋى قوتەخپەى تۈزىك بەلاى قەلەۋىدا بوو، دوو چاۋى زەقى ھەبوو، چاۋەكانى ۋا بەخىرايى گرپەدا ۋەك لەسەر بۆلبەرىنگ بن، بە قەپىلكى چاۋىدا دەسوراند. پالتۆيەكى ئاۋدامىنى شۆپى سەربازى لەبەردابوو، بەھۆى قسەكردنى بەكوردى ۋا جامانەكەيەۋە نەبۋايە، وات دەزانى سەربازى روسيەۋ لە جەنگى دوۋەمى جىھانى گەراۋەتەۋە! ھىندەى باران بەسەردا بارىبوو، ھەلمى لە جامانەۋ پالتۆكەى ھەلدەستا! ھەردوۋ دەستى لىك دەخشانە بە ئامانجى گەرمكردنەۋەيان. خۆى ۋا ئالقاي سۆپايەكە كەردبوو خەرىك بوو لە ئامىزى بگرى. بە تەۋسەۋە پلكەفاتم گوتى: ئاۋا گەرم ناييەۋە بېرۆ نىۋ سۆپاكەى!

پلكەفاتم بە مام سەدىقى گوت: بۆ كاسبىيەكى ناكەى، ملت دەلىنى قونكەھەۋجارە! ئەۋىش گوتى كۋا كاسبى ھەيە بەۋ زستانەى تاۋەكو من نەيكەم؟ مام سەدىق، كاتىك خىزانەكەى كۆچى دۋايى كرد، مال ۋ مندالىكى گەلەك زۆرۈر پەشۋوۋوتى بەسەردا بەجىماۋو، كۆرە گەۋرەكەى ناۋى بەھرام بوو، لە من گەۋرەتر بوو.

پلكەفاتم گوتى بۆ رەمەزانى ناييە دۆلەنگىۋى^۱ پاشىۋان؟ بە دۆل

۱- دۆلەنگىۋى: دھۆلكوت.

حازم عەلى كوتك

لیدانی خەلکی بە ئاگا بینی پارشیوان! پۆژی پیشی جەژنەى حەقى
خۆتیان لیوهربگره. ئەمنیش ئەو پیشیارەم بە ھەل زانی گۆتم وەللا
پلکەفاتم راست دەکات، ئەو ئیشە ھى زەغەل و عەمەلمەندەو
ملەستوو رو دەستوپى سپیانە، سەرى دیشى بۆ تۆ، دەتوانى کاتیک
شەرمەت شکاو فیرى دۆل لیدانی بووى، پاشى پەمەزانیش بەردەوام
بیت بۆ بووگواستەنەو وە شایى. خولیکی خیرای بە چاوەکانى لیداو
دوو سى جوونی مەزرى پیدام گوتى: ھەى!... بۆ ئەمەن چاوەشم؟
خوات بە قوربانى وەستا عەلى بکات، دەنا ھەویری تۆ ئەوەندە ئاوەى
نابات، بەو قوتەگۆپالەى ھەموو ئازای بەدەم دەشکاندى!

ئەو پۆژە، نازانم کى لە مالى مام عەلى چووبوو شارى، جوتیک
پیتاوى لاستیکی سووریان بۆ کەوسەرئ ھینابوو. کەوسەر ھەر زوو
زوو پیتاوەکەى بەسەردەکردەو و بە کراسەکەى دەیسریەو و
لە شوینی خۆى دادەنایەو و زۆر دلى پى خوش بوو، لى خافل
نەدەبوو. کەوسەر کچى تاقانەى داکی بوو زۆریان ناز دابۆیە،
پلکەفاتم زۆرى خوشدەویست. کەوسەر ھیندە بەپەلە بۆ لای
پیتاوەکانى پۆیشت، کۆسپەیک لەلای دەرگای بوو، پیتاندەگوت
عەتەبە^۱، پەنجەى گەرەى پیتی تیھەلقوچا^۲ بەینی نینۆکو پەنجەى
خوینی لیھات، ھەندیک سۆتەکە جگەرەیان پیداکردو بۆیان پیتا.
بەھۆى ئازارى پەنجەىو، بۆ ماوەیک پیتاوەکانى لەبیرکرد. ئەمنیش
بە فرسەتم زانى گۆتم سەریکی دەرەو دەدەم بزەم ھیشتا ھەر
دەبارى، لەگەل ھاتنەژورەو، ھەردووک پیتاوەکانى کەوسەریم ھیتا.
بەدەم خۆ نزیکردنەو و خۆ تیھەلسوین لە مام سەدیقو پیکەنین، کە

۱- عەتەبە: کۆسپەیکى گلین بوو بەمەبەستى ئەوێ ناوی باران نەیتە ژوورەو، لەبەر دەرگا
دروست دەرگا.

۲- تیھەلقوچا: تیکوتان یان تینالقانى قامکی پى لە شتیک.

گوايا دلی له خۆم رازی ده‌که‌م و سه‌بوریم پینی دی، سه‌رم به شانی کردبوو هه‌ر تاکه پیلایکیانم له گیرفانیکی پالتوی مام سه‌دیق هاویشت. مام سه‌دیق داوای به‌رماله‌ نوێژی کردو نوێژی دابه‌ست. له‌وکاته‌دا سه‌گیك ده‌یلوو‌راند، باو بوو ده‌یانگوت کاتیک سه‌گ ده‌لورینی و لمۆزی له ئاسمان ده‌کات، نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه ته‌نیکي نامۆ له ئاسمان وه‌ک به‌لایه‌ک دیته‌ سه‌ر زه‌وی و ئه‌و سه‌گه ده‌پارێته‌وه به‌لا له گونده‌که‌ی دووربی! که نزیکتر ده‌بیته‌وه، سه‌گه‌که ده‌لی له مالی خاوه‌نم دووربی‌ت، داوی ده‌لی به‌لا ته‌نها له‌خۆم دووربی‌ت! ده‌یانگوت لینگه‌پیلایک ده‌واونخون بکه‌نه‌وه. بۆیه پلکه‌فاتم گوتی: که‌وسه‌ر کچم لینگه‌پیلایه‌کی نخون بکه‌وه! کاتیک که‌وسه‌ر چووه‌ لای پیلایه‌کان و پیلای خۆی نه‌بینی، ده‌ستیکرد به‌گریان گوتی: دایه پیلایه‌کانیان بردووم! که‌وتینه‌ به‌ر لیکدانه‌وه، ده‌یانگوت ئه‌گه‌ر له ده‌ره‌وه‌ بوايه ده‌مانگوت گوجيله تاژیه‌کانی وه‌ستا عه‌لی بردوویانه گه‌مه‌ی پێکه‌ن، به‌لام پیلایه‌کان له ژوره‌وه‌ بوون. ئه‌منیش به‌ فرسه‌تم زانی هه‌تاوه‌کو مام سه‌دیق له‌سه‌ر به‌رماله‌ نوێژییه، خۆم ده‌ربازبکه‌م. به‌ ئاماژه‌، له‌وکاته‌ی مام سه‌دیق له‌ رکوع بوو، به‌ که‌وسه‌رو پلکه‌فاتم گوت ره‌نگه‌ مام سه‌دیق شارده‌بیته‌وه، چونکه‌ کچی هاوته‌مه‌نی که‌وسه‌ری هه‌بوو، ئاماژه‌م بۆ گیرفانی پالتۆکه‌ی مام سه‌دیق کردو گومانم خسته‌سه‌ری و هه‌ستام خواحافیزیم کرد. که‌وسه‌ر بۆ پشتراستکردنه‌وه‌ی گومانه‌که‌ی من، رانه‌وه‌ستا مام سه‌دیق سلای نوێژه‌که‌ی بداته‌وه، له‌پشت ده‌رگای گویم لیبوو، زانیم سواری سه‌ری مام سه‌دیقی بوو، پیلایه‌کانی له‌ گیرفانی پالتۆکه‌ی مام سه‌دیق ده‌ره‌ینا. گویم لیبوو پلکه‌فاتم ده‌یگوت ئه‌تۆ به‌قه‌سه‌ی خۆت ده‌رویشو تۆبه‌کاری، قه‌ت له‌ خوای ناترسی پیلای ئه‌و تفاره‌ی ده‌دزی؟ که‌وسه‌ر ده‌یگوت ئه‌وه ده‌تویست بۆ کچه‌کانی خۆتی

بەرى؟ مام سەدىق حەپەسابوو، ئەرقومى نەدەکرد و ئەلفازى نەدەگەرا. لە دواى مرخیش مرخیشكى زۆر، مام سەدىق گوتى ئەدى كوا ئەحمەدى مام عەلى؟ چى لىهات؟ گوتيان ئەحمەدى فەقىر ھەر زوو پۆيشتەوہ.

كە گویم لىبوو مام سەدىق دەىگوت ئەوہ كارى ئەحمەدىيە، دەمگوت برا بۆ ئاوا خۆم تىهەلدەسووى و ئامیزم لىدەدات! خۆم دزیەوہو بارىكەم دایى. دوو سى جنىوى مزرى پىدام و گوپالەكەى داواکرد گوتى ئىستا دەچمە مالىيان. خۆم بە مالى خۆماندا کرد، سەگىكى رەشى يەكجار درمان ھەبوو، كاتىك مام سەدىق دەيوسىت لە دەرگای حەسارى ئىمە نزیك بىتەوہ، سەگەرەش شالاوى بۆ دەبردو ئەمنیش وەك ئەوہى سەگەكە بە دزو پىاوخراپان بوەرپى، خۆم لە گىلى دەداو دەمگوت: دەى! كس كس كس قەلەى خۆم! ھىندەى دىكە سەگەكە رپشتى دەکرد.

لە دواى چەند جنىوىك گوتى شەرتبى لە سەرت ناچى با لەنىو دوو نانى گەرم بى ھەتا دەتگرم! مانگىك تىپەر بوو ھەمىشە خۆم لە مام سەدىقى دەشاردەوہ. پۆژىك گوتم با بزانم رەكەى دانەمركاوہتەوہ ھەر دوور بە دوورى گوتم: مام سەدىق چووبوومە زىندانى موسلى، بابم و مامم زۆر سەلاميان لىدەکردى! ئەویش گوتى: سەلامى خواى لەوان بى، خوات بەقوربانى وەستا عەلى بكات لە زىندانىيە ئەگەرنا بەو قوتەگوپالەى ھەموو ئازای بەدەنم دەشكاندى، بەلام دەستى وەستا عەلىم برآوہ، چونكە ئەنگوى ئەمانەتى من داوہ ھەتا دىتەوہ، ھەتىمى سەگ ئەتو كەنگى ئاقل دەبى و واز لەو كەتتەنە دىنى؟!؟

كۆپتەرۈ سوتاندنى نامەكان

ھەلىكۆپتەر، بكوژى شەھىد كەرىمى بىرام، ناتوانم شەرحى
كارىگەرىي ئەۋ ھەۋالە جەرگىرە لە سەر ھەستى خۆمتان بۆ بىكەم،
ھەر ئەۋ خۇدايە دەزانىت چەندە پىقم لە ھەلىكۆپتەر، بىرىنىكى
لەناخمدا دروستكردوۋە، لە دواى ۳۸ سال، تاكو ئىستا وشك نايىت،
چەند دەكەم قەتماغە ناگرى، ۋەكو ھەردووك چاۋى دايكم خويىنى
لىدى ۋ ھەردەم تەرە.

ھاۋارتە لە من بىراكەم! نەتگەيشتمى خۆمت بەسەردابەيتىم، مەگەر
لەسەر پەخت ۋ جامانە بەخويىنەكەت ئەشكى سوور داببارىتم. كۆپتەر
لىم بۆتە كولى تىراۋەى، بەبىستنى دەنگى كۆپتەر دووبارە
ھەلدەداتەۋە! ئىستاش شەۋان لە گويمدا دەزرىنگىتەۋە، كاتىك
پىشمەرگەى پاسەۋان، ھاۋارى دەكرد: وريا بن ھەلىكۆپتەرە
ھاۋپىيان!

تا ئىستاش لەگەلدابىت، كۆپتەرى باغە ۋ نايلىۋنى يارى مىندالانىش
ناكېم. گەلىك جاران مىندالەكانم داۋايان كردوۋە، بۆم نەكړيوون،
دايكىان ھەمىشە پىدەگوتن: تەنھا داۋاي كۆپتەر مەكەن! بابتان پقى
لە كۆپتەرە.

خەرىك بوو بىمە (گورەشىت). گورە شىتى ھەۋلىرى، كاتىك نامەى
كوژرانى كۆپەكەى بۆ دىنن، شىت بوو! لەۋە بەدوا، بەيانىان كاتىك
ھەلدەستا، ھەرچى كاغەزى ئەۋ شارە ھەيە ھەر ھەموۋى
كۆدەكردەۋە ئىۋارە ئاگرى تىبەردەدا، وايدەزانى ھەمان نامەى
گۆرىنە، كە ھەۋالى كوژرانى كۆپەكەى تىدا نوسراۋە!

دلىنام ئەگەر ئەۋ پىشمەرگايەتە نەبوايە، مىنىش دەبوۋمە ئەحەشىت!
ھەرچى كۆپتەرى راستى ۋ مىندالانە ھەيە ھەر ھەموۋىم ئاگرەدا! لەۋ

پوژەوه ياخييونىكى شىتانه لە ناخمدا مووتەربە بوو و سەرى ھەلدا. بە بىستنى دەنگى كۆپتەر مووى لەشم رەق رادەوہستى، پىمخۆشە بەرەنگارى بىم، ئاخىر كۆپتەر سەدان خويىنى من قەرزدارە، دەزانن كۆپتەر واتاى چى؟! كۆپتەر بكوژى كەريموكى براى لە داىى و بابىم، بكوژى شەھىد شىرووى براى دەريىم و ھاوپىكانى، كۆپتەر بكوژى شەھىد بەكر تەلانى و ھاوپىكانى، كۆپتەر بكوژى تەواوى خانەوادەى سەھىد بۆلقامىشى، كۆپتەر بكوژى...

زەنگەسۆرە

پايزى سالى ١٩٨٢، پيشمەرگەكانى لقى دەشتى ھەوليئى حيزبى شىوعى، چەند ئوتۆمبىليكمەن ھەبوو، لەوانە، لۆريەكى يابوردەى سەوز كە من لىمدەخوڤى. شەوى دەما دەبوايە بە تاريكى، لە ترسى كۆپتەرى، لە گوندەكان دەربكەوين. دەبوايە لەو ھەلەت و كەندو دۆلانەى دەشتى كۆيە بەتايبەتى ئەوبەر ئەوبەرى بەستى شەرغەى، تا ئىوارى خۆمان ھەشار بدەين. بەلام كاتىك دەگەيشتە شوپنى خۆشاردنەو، ھەر بەتاريكى ئوتۆمبىليەكانمان لە خۆمان دووردەخستەو، نەبادا بەھۆى ئەوان ئاشكرا بىن. بەرامبەرى بەلەبانى، گەليەكى دريژ ھەلدەكشى بۆ لای بايزاغى، ھىشتا تاريك بوو ھاوپىيانى پيشمەرگەم لەو گەليە دابەزاندا. سوورامەو بۆ ئەوھى لۆريەكە ببەمە شوپنىكى دوور لە خۆمان، شەھىد وەيسى ماتۆرپىكى پىبوو بەدوامدا ھات، بۆ ئەوھى لەگەل ئەو بگەرمەو لای برادەران. لە خوار بەلەبانى، كۆزەدارىكى^١ لىبوو، لۆريەكەم لە ژىر

١- كۆزەدار: كۆمەلەىك بارو برەختى تىكچىژاوە كە رەتبوون و رۆيشتن بەنيويدا سەخت بى.

دارەكان پاكىرت بۇ ئەۋەدى دىار نەبىت. گەرەمەۋە بۇ لاي ماتۇرەكە، دىنا ھىشتا تارىكى مابوو، سە و گورگ لىك دەكرایەۋە، لىقى دارىيەكان شۆرېبىۋە، مەن بە ژىرياندا دەپۇيشتەم، سەرم نەۋى كىرد لىقى دارىيەك كەۋتە پىشتى مەلم. مەرۇف كاتىك شىتىكى بە پىشتى مەلى دەكەۋى، مەلى كورت دەكاتەۋە بۇ نىۋىشانى، مەنىش بە دەم رۇيشتەۋە ۋەك شىشە گۆشت دابرنى، ئەۋ ھەموو زەنگەسۇرەم دارپىنە پىشتى مەلم، ھىندەيان پىۋەدام رەخت و جلوبەرگ و جامانەم فرىدا، شەھىد ۋەيسى بەنزىنى لە ماتۇرەكە دەرھىنا لە سەر و پىشتەمەلى دام، جەلەكانى تەكاندەم. گوتەم: ھەتا زوۋە بىگەيەنە لاي ھاورپىيان بەلكەم ھەيىك دەرزىك ھەبىت. ھەتا گەيشتەمە لاي ھاورپىيان ھەموو سەرۋ گوتىلاكم ئەستور بوو، كە گەيشتەمە لاي ھاورپىيان، دەۋرياندام. شەھىد اسماعىل چەمەزەردەرە، شارەزابوو قورەسۋورى گرتەۋە ھەموو سەرۋ مەلى بە قور سواقدام. ھەندىك لە برادەران دەيانگوت: ھاورپى ئىسماعىل ئەۋە سەرى ھاورپى حازمەت بۇ كى لە قورپى ناۋە؟ ئەۋىش دەيگوت: ئەگەر ھەلىكۆپتەر بىت، بىگومان بۇ ئىۋە!

ھاورپىيەك لەمەن بە تەمەنتەر بوو ناۋى تايەرى تەلەمەتارو دىنگاۋەيى بوو، ناۋى پىشمەرگايەتى مەلا كەرىم بوو، برادەرايەتىمان زۆر خۇش بوو، ھەر لەدەۋرەم دەسۋورا، ۋەك زەنگەسۋورەكان بەۋيانەۋەدايىت! بىرمە، لە جادەي قىرپان ھەر شوپىنىك مەترسىي كەمىنى لىبىكرايە، زۆربەي ھاورپىيان ھەۋلىيان دەدا لە پىشەۋە بىرۇن، جا چ بە ھۆكارى خۇبەخشى و فىداكارى يان لەبەر قسەۋ قسەلۇكى دەۋرۋەر و تۆمەتى ترسنۇكى! مەنىش ۋەك ھەر ھاورپىيەكى دىكە، بە نۆبەي خۇم ھەندىكجار دەكەۋتەمە پىشەۋە. ھاورپى مەلا كەرىم كە دەيىنى لە پىشەۋەم، شەيالەي رەختەكەي دەگىرتم پادەكىشامە دواۋە،

حازم علی کوتک

ئەوکارەى لە پوانگەى دلسۆزى بوو، لەبەرئەوہى ئیمە لە
بنەمالەکەمان شەھیدمان زۆر بوو، دەیویست بمانپاریزی. دیاربوو
ویژدانى ئازارى دەدا ئەگەر شەھیدى زیاتر بدەین، دەیگوت: کورە
ئەتۆ ھەتا کەنگى ئاقل نابى؟ ئەدى پیت نالیم (نە نیری بە لە بەرایى
شاخەت بشکى! نە پیرەمەربە لە دواى گورگ بتخوا! لەنیوہ پراستى
بلەوہر!) ئاخەر دەلێى لەبەر تالانى ماویەوہ، بۆ دەتەوئ خۆت بە
کوشتن بدەى!

کاتیک مەلا کەریم دیتی سەر و ملم بە قورە، دەیگوت خەمت نەبى،
ئەوشەو دەتەمە نیو خزمان لە گردەسۆرى سیانان، ھەمووم خزمەن،
دەتشۆم ھەتا ئاوی پۆنت لیدیت!

گۆمەشین، گوندیک بۆ بازگەى پێشمەرگە

یەک لە پۆژەکانى پایزی ١٩٨٢، لقى دەشتى ھەولێر، بە فەرماندەى
شەھید عەباس، خۆمان بە گوندى گۆمەشیندا کرد، بە نیازى
پەراندنەوہى دوو پێشمەرگە، لە شارپنگەى ھەولێر کۆیە بۆ
بەپیکردنى پۆستەو نامە بۆ گوندى مەلەکان. گۆمەشین، بۆ
پێشمەرگەى ھەمو لایەنەکان گرنكى خۆى ھەبوو، تا پادەییەکی زۆر لە
خەلکەکەى دانیابووین. ببووہ بازگەییەک بۆ پەرینەوہو پەیوہندى،
دەشتى ھەولێر بە سەرکردایەتى و بە پێچەوانەشەوہ. لە پرووى
شارستانى و پێشکەوتنەوہ، لەپیش بوون. ئەوہى بیرم ناچیتەوہ،
پیرەمێردەکان، لەبن دیوارى، کۆنکەنیان دەکرد! ئەوکات کەم کەس ئەو
یارییەى دەزانى.

حاجى عەولای مالى لەسەر لیوى کەندى بوو، من پەیوہندیم لەگەلى
زۆر خۆش بوو، پیکەبیکی ھەبوو زۆر جار بەنزینى بۆ لە پیکەبەکەى

خۆى دەردەھىنام بۇ تويىتا شلەخەجىيەكەم. جاريك گوتى: ئەو گىسكەم بۇ تۆ داناۋە، ھەزدەكەم لىيى بخۆى كەى سەرى بېرم؟ ئەمنىش گوتىم: بەيانى بۇ نيوەرۆ بە شلەساۋەر لىيىنن. حاجى عەۋلا گوتى: ھاۋرى عەباس و مەلا كەرىمىش بانگىشت دەكەم. پوژى دوايى من و شەھىد عەباس و مەلا كەرىم، چويىنە مالى حاجى عەۋلا، ھەرىكەۋ لەگەنىك شلەساۋار بەگۈشتيان لەپىش دانايىن. من، كەرتەنانىك بە شلەساۋارى دادا، ويستم لە زارم باويم، پىشمەرگەى پاسەۋان ھاۋارىكرد گوتى: سى ھەلىكۆپتەر بەرەو ئىرە دىن! دەرپەرىن، شەھىد عەباس گوتى: ھاۋرى حازم بېرۆ ھاۋرى ئەبو دىناي بىيىنەۋە لەنيو گوندى، ئيوە بچنە خانوۋى مەلا ئەحمەدى كويخا عەلى، كە شوينەكەى زۆر بەرزە. ھاۋرى ئەبو دىنا بەرگەز عەرەب بوو، پىاۋىكى بالابەرزى ئەسمەر، ئارىيى پىيوو پىشمەرگەيەكى ئازابوو. ئىمە زۆر بە تۆكمەيى دامەزرايىن، وامانزانى بۇ ئىمە ھاتوون. لە دوايى زانىمان ئامركەرتىكى سۆسيالىست بە ناۋى سابىر لاتە، دوو تانكەرى حكومى ھىتاۋە، ئەو ھەلىكۆپتەرەنە بەدۋاي ئەو تانكەرانەۋەن. لە دەۋرلىدانىيان دەھاتنەۋە سەر گۆمەشىن. لە دۋاي چەند دەستپىژىكى دۆشكە، لە گوندى گورزەيى تانكىەكانىيان سووتاند. دوايى بە كاك سابىرمان دەگوت برىا تۇشيان شەھىد كردبايە، ئەو ساۋارەت لە ئىمە كرده قورزەلقوورت! دەيگوت من چوزانم ئيوە خەرىكى ساۋار خواردن!

ئاي خەلكى ئەو گوندانە چەند خۇراگر بوون، چەندمان ئەزىيەت دان، چەند گوناح بوون، چەندان نيوەشەۋ لە دەرگامان دان، نوئىنى سەر مندالەكانىيان دا بە ئىمە، بەشەخواردنى مندالەكانى ئەۋانمان خواردا! تەمەن ھىندەى بەبەرۋە نەماۋە، بۆيە دەمەۋى پىر بەدل داۋاي لىيوردن لە ھەموو گوندىكان بكەم، گەردنم ئازاد بكەن كە بىوومە

ئەرك بەسەرتانەو، ھەست بە تاوان دەكەم بەرامبەر بە ئۆ، بە
گەورەیی خۆتان لیمان ببورن!

شەھید ئیسماعیل چەمەزەردە

سالی ۱۹۸۳، کاتیک لەسەر گردیکی باشووری گوندی نیرەگین
لە بەستی شەرغە، لە شەری براکان شەھید بوو، لەنیو پێژنە ی گولە
تەرمەکەمان خستە نیو ئەو ئوتومیڵە ی کە من لێمەخوپی بۆ
مزگەوتی گوندی بەردەسپی. ئەو ی لە دوا ی تیپەربوونی ۳۷ سال
ھەمیشە دەمکولینتەو، ئەو جووتە پێلاو ی پنی بوو کە ھەرتاکە ی
لە جۆریک بوو یەکیان ئەدیداس و ئەو ی دیکەیان لاستیک. نەمکرد
ھەلیانبگرم بۆ ئەو ی ئیستا لە جیگای وینە ی ھەر بەرپرستیکی مافیا
تاکیک لەو پێلاو ی شەھید ئیسماعیل ھەلبواسم!

براکوژی

مارانگەستە لە گوریسی رەشبەلەک دەترسی! ئەو کابووسە ی ۲۸
سالە، لەسەر سینەم وەلاناچی! چی بکەم، بەکرە ی یادەوەر یە تالەکانم
بە ھیچ جۆریک داناکەلی، وەک زەروو، بە جەستە ی بیرەوەریم
وہنوساوو ھەلناوہری، تابلۆی قولترین ئازارمە و ھەرچەند دەکەم لە
نیگام نابیتەو. یادەوہری ئەو پۆژانە دەرد و کوانی زۆر بەژانی داخی
دڵن، لە قولایی پوحمدا جینیان خۆشکردوو.

لەنیوہراستی مانگی ۸ ی ۱۹۸۳ لە جەنگە ی شەپی براکان لە بناری
قەندیل، دنیای پرنھینی و ئەفسووناوی قەندیل، ھەر دەلیی خودا بۆ
خۆپاراستنی کورد لە ھێرش ی دوژمنەکانی، دروستیکردوو، بەلام

ئیمه خه‌ریکی شه‌قارشه‌قارکردنی دلی بووین بۆ سه‌نگه‌ر لیدان له‌دژی یه‌کتری!

دۆلی باله‌بیان، سه‌ری به‌ پانی قه‌ندیل کردووه و پیننگانی له پرده‌شال و جاده‌ی زارگه‌لییه. وه‌ک پیریکی زونه‌اری که‌نه‌فت، چاوه‌رییه‌ ده‌نگی تفه‌نگان مه‌کس بی و بۆ ئه‌وه‌ی پشویه‌ک بدات! ئیواره‌یه، زه‌رده‌ی خۆر له‌ ده‌ست ئاسمانیکی نارنجی خۆی راپسکاند، وه‌ک نه‌یه‌وی چیدی پووناکی تیریژه‌کانی، به‌رپیی براکوژه‌کان پوناک بکاته‌وه! له‌ مه‌فره‌زه‌یه‌ک ده‌گه‌راینه‌وه له‌ سه‌رووی گوندی ماوانان، تاریکی بالی به‌سه‌ر ئه‌و دۆله‌دا کیشابوو، سه‌ربانی هۆله‌مه‌ریکمان کرده‌ شوینی پشوودانی ئه‌و شه‌وه. به‌ر له‌ نوستن و دانانی پاسه‌وان و نه‌ینی شه‌و، هه‌ریه‌که‌و کولیره‌یه‌کی نیوه‌برژاوی ده‌ستی رامیاری مام غه‌ریبمان خوارد، به‌ لایه‌کی زگمان رانه‌گه‌شت! سه‌یری پشتی هه‌ر پشمه‌رگه‌یه‌کم ده‌کرد ده‌تگوت گه‌چی پێداکراوه، که‌فی ئاره‌قه‌ی چه‌ند رۆژیکی پێیوه‌ وشک ببۆوه. ره‌خت و تفه‌نگه‌کانمان کرد به‌ سه‌رین و لێی خه‌وتین.

لقی ده‌شتی هه‌ولێر، شه‌هید عه‌باس فه‌رمانده‌ی بوو، ده‌بووایه هه‌ریه‌ک له‌ ئەندامه‌کانی لق له‌گه‌ڵ په‌لیک بن بۆ سه‌ره‌پرشتی. شه‌هید عه‌باس له‌گه‌ڵ په‌لی شه‌هید بریار بوو. هاو‌پێ که‌مال له‌گه‌ڵ په‌لی هه‌لکه‌وت بوو، ئه‌و په‌له‌ی من فه‌رمانده‌ی بووم، سادق له‌گه‌ڵمان بوو، ده‌زگای بێته‌لی په‌یوه‌ندی لای سادق بوو، له‌ ده‌نگی په‌یوه‌ندی گرتن له‌گه‌ڵ کانه‌بی گه‌وره‌، خه‌به‌رمان بۆوه. دیاربوو به‌ سادقی ده‌گوت: هێژیکی گه‌وره‌ی یه‌کیته‌ی ده‌یان‌ه‌وی سه‌ری سه‌کران و گۆمی کرمه‌سووران و دوندی قه‌ندیل، که‌ ده‌که‌وتنه‌ پشتی هێژه‌کانی ئیمه‌وه، بگرن. به‌و سه‌به‌ی سال‌حان، هیشتا خێر و شه‌ر به‌شنه‌کراوو، به‌ربه‌یانیک له‌گه‌ڵ ئه‌نگووتنی به‌یان، کزه‌بایه‌کی فینک کاکوولی ئه‌و

حازم علی کوتک

پیشمه‌رگانه‌ی راده‌ژانده‌یشتا خه‌به‌رنه‌کرا‌بو‌ونه‌وه، یه‌ک له‌وانه شه‌هید هیوا.

خۆمان کۆکرده‌وه، بووین به‌دوو به‌ش. هندیک پیشمه‌رگه له‌گه‌ل هاوړئ خه‌یری مانه‌وه، به‌شه‌که‌ی دیکه که ژماره‌یان ده پیشمه‌رگه زیاتر ده‌بوو، له‌گه‌ل من به شاخی هه‌ل‌زانین. له‌قه‌دی شاخه‌که کانیه‌ک هه‌بوو، شه‌هید هیوا که ناوی خۆی (مه‌حمودی حه‌سه‌ن ته‌ها) ی بوو، مه‌تاره‌کانی بۆ هه‌مووان پرتاو کرد.

تازه‌گزنگی خۆر که‌زی زیرپینی وه‌ک لیزگه‌ی مرواری له‌ملی دوندی قه‌ندیل و سه‌ری سه‌کران ده‌هالاند. قه‌ندیل وه‌ک شووره‌ی به‌ردین، چین به‌چینه، به‌سه‌ر لوتکه‌یه‌ک ده‌که‌وی، ده‌بینی لوتکه‌یه‌کی به‌رزتر هه‌یه! ئیمه‌گه‌یشتینه لوتکه‌شاخیک، دیتمان لوتکه‌یه‌کی به‌رزتر هه‌یه.

هاوړئ وشیار که رابه‌رسیاسیی په‌له‌که‌مان بوو، له‌گه‌ل شه‌هید هیوا چونکه پوژئی پینشوو پشوویان دابوو، ئه‌و پوژه ده‌یانویست ئه‌رکه گرانه‌کان ئه‌وان بیکه‌ن، بۆیه گوتیان ئیوه لی‌ره پشوو بدن و ئیمه‌ش ده‌چینه ئه‌و لوتکه و پاسه‌وانی ده‌گرین، چاو‌دی‌ری بارودوخه‌که ده‌که‌ین. کاتی‌ک له‌ئیمه‌نه‌دیوو بوون، له‌ناکاو پینژنه‌ی گولله به‌سه‌رماندا باری، ئیمه‌بی‌ئاگا له‌وه‌ی یه‌کیتی بۆمان له‌که‌میندان به‌ده‌ر له‌وه‌ی هیزه‌ی که پینستر باس‌م‌کرد. هیوا و وشیار به‌سه‌ریاندا که‌وتبوون، ئیمه‌هه‌ریه‌ک له‌بن به‌ردیک دامه‌زراین، شه‌ر دستی پینکرد، شاخه‌وان و سادق که‌وتبوونه ده‌سته‌چه‌پی من، ئیره زۆر به‌رزه و، مامۆستا پشکو گوته‌نی (له‌مالی خودا نزیک بووینه‌وه!)، له‌جیاتی کړنوش بردن، بی‌شه‌رمانه وه‌ک بلنی له‌سه‌ر کۆسپه‌ی ده‌رگای (مسجد الحرام) خه‌نجه‌رمان له‌سه‌ر قورقورپاگه‌ی یه‌کتر داناوه، ده‌ست‌نو‌یژ به‌کوفاره‌ی خوینی یه‌کتر ده‌شوین! داربه‌رووه‌کان به‌ده‌ست‌ریژی گولله‌ی گهرم،

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

گەلاكانيان ھەلدەۋەرىن، نەفرەتيان لەو پۆژە دەکرد لەو مەملەكەتەدا پروان، نەياندەويست چىدى سىتيەرمان لىيەكەن!

بەرلەۋەى شەر دەست پىيەكات، قاسپەى كەو وچەھچەھەى بولبول و كوتەكوتى داركونكەرە، لەو شاخە دەنگى دەدايەۋە بەلام لەگەل گرمە و دوكلەى ئاربىجى و قىرەى بىيەسى و قىمژنى تەنگان، زىندەۋەر لەو شاخەى نەمان، ھەندىك لە زەندۆلان خزان، ھەندىك لە ھەوت كىوان تەقىن، لە چەند براكوژىك زياتر، زىروح لەو شاخەيدا نەما! لەو كاتەى فېشەك سەردەست بى، ھەموو دەنگىك خەفە دەيىت. كانەبى لەسەر شاخى، بە دوربىنەكەى تەماشائى ئەو ھىزەى كىردبوو كە دە بەرابەرى ژمارەى ئىمە بوو، كانەبى نەيدەويست ئىمە لە دەست بدات، بۆيە بە بىتەل بە سادىقى دەگوت: پاشەكشە بكەن، ناتوانن بەرگەى ئەو ھىزە زۆرە بگرن!

من، مەن نەدەدا چونكە نەمدەزانى ئەو ھىزە ھىندە زۆرە، وام دەزانى تەنھا كەمىنەكەيە، بويە سادىق بىتەلەكەى دايەدەستى من و گوتى: ئەۋە ھاۋرپى كانەبى، قسەى لەگەل بكە! كانەبى پىگوتم: من بەرپرستم، دەلىم بكشەنەۋە، ھىزىكى خۆشناۋەتىشم بۆ ناردوون. منىش پروم كىردە ھاۋرپان گوتم: ئەى چارەنووسى ھىۋا و وشيار؟ ھاۋرپىيەك گوتى: بە چاۋى خۆم دىتم لە كەلىنى داران خۆيان غلۇركىردەۋە خوارى. پاستى دەكرد، وشيارى بىنىبوو، واى دەزانى ھىۋاشى لەگەل، بەلام بە داخەۋە كە وشيارمان بىنىۋە گوتى: يەكەم دەستىزى ھىۋا پىكرا و شەھىد بوو. ھاۋرپى كانەبى ناچارى كىردىن پاشەكشە بكەين. دەبۋايە يەكەك تەقە گەرم بىكات تا ئەۋانى دىكە لە مەۋداى تەنگ دەردەچن، ئەگەر وامان نەكردبايە سوارى سەرمان دەبوون و

چیره که یان^۱ له سهر ده کردین، سادق و شاخه وان گوتیان ئیمه لیره ده مینینه وه و تهقه ده که یان، ئیوه برۆن. گوتم: نابئی! ئیوه برۆن، من لیره ده بېم و تهقه ده که م. هه له نه بېم، هاوړئ حاجی ده هامم له گه له مایه وه. که هه موویان له مه و دای تفهنگ ده رباز بوون ئیمه ش خۆمان هه لدا بۆ خوارئ. له وکاته دا ئیمه به بز نه پښتیا کدا ده چوینه خوار، ئاوم پې نه ما بوو، له بن دار به پویه کی گه وړه، شه هید عومه ره په ش وه ستا بوو له چاوه روانی من، گوتی: سه لامه تی هاوړئ ؟ گوتم: به لئ! کاتئ گه یستمه پووباری، هه رچه ندی شه هید عومه ره په ش گوتی ئاو مه خۆوه له خورینئ و ماندوو بوون، گویم پې نه دا، هه تا زگا و بووم ئاوم خوار ده وه. چه ند هه نگاو یک دور که و تمه وه هه موو ئاوه که م هینایه وه، ته ندروسیم خراپ تی کچوو، به شه هید عومه ره په شم گوت هاوړئ برۆ من به جئ بهیله، مه ترسی نه ماوه و من به هیناوشی دیمه گوومی کر مه سووران، رازی نه بوو به جیم بهیلى، گوتی: شه یاله و نیتا که م بگره تا به سه رده که وین، پاتده کیشم. له برسان ئه ژنوم رای نه ده گرتم، به وشیتویه به سه ریخستم.

دروود بۆ گیانی پاکی شه هید هیوا و شه هید عومه ره په ش. ئامانجم له و گیرانه وه پر ئازاره ئه وه یه: با هه موومان یه قینی کمان لا دروست بئ که جاریکی دیکه که س زاتی ئه وه نه کات شه پری برا کوژی چه ند باره بکاته وه!

۱- چیره که: که له گایی، ناماژه به گه له کۆمه کی.

پەسەندنامە

ھاۋىنى ۱۹۸۳، بارەگايەكى پېشمەرگە ژمارەيان دە پېشمەرگە بوو،
لە گوندى سىمىلانى دۆلى پۈستى بارگە و بنەيان خستىبوو. باۈكم
بەرپرسىيان بوو. بارەگاي سەرەكى لە پۈستى بوو، ھاۋپى ئەبو
حىكمەت بەرپرسى گشتى بوو. ئەو ھاۋىنە من و ھەردى و بۆتان، لە
شەپى قەندىل بوۈين، لە باۈكم دوور بوۈين. بەلام ھاۋپى عومەرى
حەۋىزى بەرىد ناسراۋ بە ھاۋپى ئاۋات، لە خىزانىكى
نىشتىمانپەرۋەرى بەناۋبانگى شارى رانىيە، جىگاي ئىمەى بۆ باۈكم
گرتبۈۋە. باۈكم پېشمەرگەى خويندەۋارى خۆشەۋىست، بۆيە ۋەك
ھاۋتەمەنى خۆى ھەلسۈكەۋتى لەگەل ھاۋپى ئاۋاتى دەکرد. ديارە
يەك لە پېشمەرگەكان، بە گوۈرەى رەۋشتى پېشمەرگانە، لەگەل كچ و
ژنانى دەۋرۈبەر ھەلسۈكەۋت ناكات، كوردگوتەنى چاۋباشقالى
كردۈۋە. باۈكم كاتىك ھەست بەۋ كارە نابەجىيە دەكات، دەيەۋىت
بەپى بىكەۋە بۆ لاي ئەبو حىكمەت. بۆ ئەو مەبەستە بانگى ھاۋپى
ئاۋات دەكات، دەلى ۋەرە نامەيەكم بۆ ئەبو حىكمەت بۆ بنۈوسە.
ھاۋپى ئاۋات خۆى بۆى گىرپامەۋە: دەمىك بوو قەلەم لەسەر كاغەز
داناۋو، مام عەلى سەرى خۆى دەخوراند، منىش گۈتم: چى بنۈوسم؟
باۈكم دەلى بنۈوسە: بە پەسەندى دەزانم ئەو ناپەسەندە بىتەۋە لاي
ئىۋە، تاۋەكو كارىكى ناپەسەندى ئەۋتۈى نەكردۈۋە! لەلاى خەلكى
ناۋچەكە پەسەند نەبى و كاردانەۋەى ناپەسەندى لىبىكەۋىتەۋە، بۆيە
مانەۋەى لە لاي ئىمە بەپەسەند نازانم، ھىۋادارم داۋاكارىيەكەمان
پەسەند بىكەن!

كاتىك ئەبو حىكمەت ئەو نامەيە دەخوينىتەۋە، دەلى ئەۋە كى
نوسىۋىۋەتى؟ باۈكم دەلى: من بەشى دوو لاپەرەم قسە بۆ ئاۋاتى

کردییه، چما ئه و به که یفی خۆی، هه ر ئه و سێ پرسته ی بۆ تۆ
نوسیوو ه!

مه مله که تی من بۆنی جیاوازه

زستانی ١٩٨٣ باره گایه کمان له پیزان بوو، له خانووی شیخ
سولیمانی بارزانی. خاره خوله له گه ل چه ند پێشمه رگه یه ک چووبوو ه
لای شان هه رو جافه رکان و سۆرانی دۆلی بیاوئ، هه ندیک به یان و
پۆسته ری له دیوار و ده رگای مالی عومه ر ئاغای سریشمه ی، که
مه پرداریکی سریشمه یی و مالی له که و نه مه کته به که ی سۆراندا بوو،
دابوو. کاتی ک عومه ر ئاغا دیت ه ده ره وه ده بی نی خار ه خوله ئه و به یان و
پۆسته رانه له ده رگا و دیواری ئه وان ده دا، به خار ه خوله ی ده لئ: باشه
خوله! ئیره ته نها منی مه پردار و ئیره ی لێیه؟ خۆ نه بوو یته^١ منه زه مه ی
دیبه گه ی یان دائیره ی ئه منی مه خموری، ئه و هه موو به یان و
پۆسته ره ت لیدا وه! خار ه خوله ش ده لئ: به خوای عومه ر ئاغا شوینیکی
له و دار و دیواره ی ئیره سه لامه تترم ده ست نه که وت!

خاره خوله و پێشمه رگه کان ده گه رپنه وه بۆ شان هه ری، له رێگا
نابینایه کیان له گه ل خویان هینایه وه، پاشان زیاترمان ئه و نابینایه
ناسی به پرستی هه ستیکی زۆر سه رنجراکیشی هه بوو، ئه گه ر له نیو
ئۆتۆمبیلش بوایه ده یگوت ئه وه گه یشتینه شان هه ری، ئیره
ته نگه تۆره، ئه وه گه یشتینه به رده به رازی، ئیره ریزانه! لیمان ده پرس ی
چۆن ده زانی؟ خۆ تۆ چاوت فر نابینی! ده یگوت بۆن ده که م،
مه مله که تی خۆم بۆنی جیاوازه!

١- نه بوو یته: نه بۆته. نه بوو ته.

له دواى شیخ ئه حمه دى بارزان

له بهرده به رازیش له بهینى شانهدهرى و پێزان، پیره ژنیک له بن نایلۆن شوینتیکى بۆ خۆى کردبۆوه، هه موو شتومه کهکانى وهک دیوار هه لچنى بوو، خانویه کى یه کهکه سنى دروستکردبوو، به گهرماى هاوین و به فرو بارانى زستان، له ژیر ئه و نایلۆنه ده ژیا. پێمانده گوت بۆ ناچیه پێزان یان بارزان، له خانویه کدا بژی؟ دهیگوت چۆن له دواى شیخ ئه حمه دى بارزانى ده چمه نیو خانووى بژیم، ناشکوریه بۆ من، دلێ شیخی نارهنجیم! ههردى، هه میشه نانى بۆ ده برد، بۆیه چیدى نه یانده گوت له بهرده به رازى یان لای پیره ژنه که، هه موو هاوړپیان ده یانگوت له لای داکى ههردى. هاوړپ ئه حمه د شاهین پۆژیک ئاگرى پێنابى جگهره دابگیرسینى ده چیته لای ئه و پیره ژنه ئاگرى لێوه ده گرێ جگهره داده گیرسینى، که هاته وه بۆ باره گا دهیگوت ههردى ئاگرم له دایکت وهرگرت، ویستگه یه کى باشه بۆ پێشمه رگه، کاریکى باش ده کهى نانى بۆ ده بهى.

پێوى و چه قه لى دووپى

مه لا جه لالیش نانى بۆ ئه سپه کهى کۆده کرده وه و له توره گه یه کدا به دارینکى هه لده واسى. ئاسۆ و ره شوانى برائى مچهى، شه وان که برسى ده بوون ده چوونه گژ ورتکه نانى ئه سپه کهى مه لا جه لالى، ته ماته و پۆنیان ده کردو ورتکه نانیان تیده گوشتى. هاوړپ مه لا جه لال دهیگوت: ئه من هه ر چه ندی ورتکه نانى کۆده که مه وه ئه و نانه هه ر که م ده کات له جیاتى زیاد بکات! ئاسۆش دهیگوت: هاوړپ ده بى پێوى و چه قه ل نه یخۆن؟ هاوړپ مه لا جه لال دهیگوت: ئه گه ر پێوى و چه قه ل بوايه، بنى توره گه کهى ده دراند یان ده یخسته خواری له و داره به رزه ی، ئه وه

حازم علی کوتک

پړیوی و چه قهلی دووپیښه، دهرسم نه تو بیخوی کورپی علی کوتکی!
له تو به گومانم، ناسوښ دهیگوت: نه گهر نیمه بیخوین پیت دهلین.

مام کاویس

له گهلتانم

هاورپی پوڅه سهخته کانم

هر وهکو نه ستیره ی پیلوو،

له شهوی دهیجوور هه لاتوو،

له خوینی به ناحق پړاویدا ونبوو

به دلکی باوه پبه خو، شانی له شانی مهرگ دا،

بوو به برووسکیک له ناگر،

به نیوده مارمدا گه پرا

بزه ی لیوت، له پی دهستت، له گهشی ههر دووک چاوانت، ثایه ته کانی
یه کسانى و هیواکانت زور به گهشی په لهی دابوو! پله به ندی مروقه کان
و جیاوازی په گهزی ئولی و ئه تنیکی و نه ته وهییت، له ناخه وه
له گورنابوو. تو دهنگی ئه و بلویره بووی، که تووپه یی
تیشه شاخه کانت،

له به رامبه ر بى عه داله تی هه وره کان، ده ژهنی!

چوارنالی پر له غرووری په وه ئه سپیکی سهرکesh بووین،

دژى قامچی، دژى لغاو، دژى سندم،

له پیده شت و له نوالان، له لوتکه و له په وه زان،

ده بووین به دهسمال، بو سړینه وهی فرمیسکی قه تیسماوی چاوی

گهشی بیلاننه کان!

هاوینی ۱۹۸۳ له گوندی کویله ی دۆلی باله ییانی بناری قه ندیل،

بەداخەۋە ئەو رۆژە دوو شەھىدەمان ھەبوو، كە چووبوون ئارد بەيتن لە پشتاشان، كە وتووبوونە كەمىنى يەكيتى. شەھىدەكان، ھاورى مازن بە رەگەز عەرب و سەمىر عەنكاۋە بوون، ئىستەرەكەشيان كوشتبوو.

خوينى ھەردووك شەھىدەكەو خوينى ئىستەرەكە ھەردووك فەردەئاردەكەى كردبوو بەھەوير، بۆ ئەۋەى دايكى شەھىدان، بىكەن بە كولتەرەو بەنان، بۆ سەر كەردە سەر كىشەكان!

مام كاويس لە سەر كانىەكە پىشى دەتاشى، ديارە ھەستى بە ناپەھەتى و غەمبارى من كردبوو، چونكە من بەرپرسى، ئەو پەلە پىشمەرگەيە بووم كە ئەو دوو شەھىدەمان دابوو، بۆيە گوتى: ھاورى حازم گەر تىغت نىە با بتدەمى، ۋەرە پىشتە بتاشە، تىكايە ئەگەز ئەمن شەھىد بووم، ھەمووتان پىشتان بتاشن!

لە چاۋانت دىكىك فرمىسك، لەسەر لىت زەردەخەنەو، لە دلتدا بەئارامى شەھىدەكانت رادەژاند. كاتىك لىت رادەمام! بەخۆم لە خۆم دەپرسى: ئەو يەقىنى سەر كەوتنە!

پايزى سالى ۱۹۸۳ لە رىزان، مام كاويس بانگىكردم: ھەندىك چەك و تەقەمەنى و نەھىنى ھەن، كە دەبىت پايانگويىزىن بۆ بارزان... ئەو گواستەۋەيە بە ئۆتۆمۆبىل دەبى و نابى بەھىچ شىۋەيەك شوفىرەكە بە شوينى ئەو شتانە بزانىت! دەبى من و تۆ ئەركەكە راپەرىنين.

يەك ئۆتۆمۆبىل دەھاتە ئەو ناۋچەيە، ناۋى فارىج بوو. مام كاويس پىنگوت: داۋا دەكەين ئۆتۆمۆبىلەكە تەمان بدىتى و كرىنى خۆشت چەندە بە زىادەۋە دەتدەينى، ھاورى حازم ئۆتۆمۆبىلەكەت لىدەخوپىت و شوفىرەكەى باشە و خەمت نەبى، ھەم بۆ سەلامەتى تۆ ھەم بۆ ئەركەكەى ئىمەش باشترە. رىكەكەوتىن و ئۆتۆمۆبىلەكەى پىداين. چەكوتە قەمەنىەكانمان بار كەرد و خىۋە تەمان لى بەست. لە رىگا نمم

يەكەم بارانى سال دەبارى، بۆنى خاكمان تىر ھەلمىزى، مام كاويس بەكرەيەكى تەسجىلى لە گىرفانى دەرھىناو خستىە سەر تەسجىلى ئۆتۆمۆبىلەكە، گۆرانى ھونەرمەندى كۆچكردو، محەمەد عارف بوو، بە غەزال غەزال دەستى پىكرد. مام كاويس ھەموو دەنگى دابوو تەسجىلەكە، منىش لىك لىك دەنگەكەم كەمدەكرد، ھەتا مام كاويس لىم وەدەنگ ھات: توخودا دەنگى كەم مەكە!

ئەوھى تاوھكو ئىستا دەمكولىنیتەو ھە ئارەزوو سادەيەى مام كاويسە، گوتى: ھارپى ئارەزوومە لە پىشەوھى ئۆتۆمۆبىل سوار بىم و باران نىمىم ببارىت و جگەرەيەكى پۆسمەن دابگرسىتىم و گۆرانىەكانى محمد عارف گوى لىنگرم!

بەھارى ۱۹۸۵ لە گوندى ئىلىنجاغى كۆيە، لە شەپى خۆبەخۇ، شەھىد پىيازى يەكىتى، لە كىتى قەندىل بەغداى ھەژاند، بەشى دووھم لاپەرە ۱۳۶ دەلى: كاتىك شەھىد ئازاد داربەسەرى، ھات، گوتى: مام كاويس لەو پەنايە برىندارەو كەوتوو، يەكسەر چووم بۆ لای، كە بىنىم، ھەموو پۆزانى سەختى سالانى ۱۹۷۸ و ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰م بەبىرھاتەو، كە بەيەكەو جەولەمان دەكرد. مام كاويس دەستى بە قسان كرد: ھەيف! ئەو بىست سال زياترە خەبات دەكەم، كەچى ئىستا لە شەپكى نارەوادا دەكوژرىم، گوتم: دلنابە بە شەھىدىكى گەورەى ئەو گەلەت دەزانم! مام كاويس داواى كرد گوندەكە چۆل بكەن با دكتورى خۇمان بىت چارەسەرم بكات. لەو كاتەى قسەم لە گەل مام كاويس دەكرد، سەلاح شىنە كە لە شەپكە شكابوو، ھات، كە مام كاويسى ئاوا بىنى، گوتى: دەى كەرتى چوار مام كاويس بكوژن! بەو قسەى سەلاح شىنە زۆر عاجز بووم و سەيرىكم كردو بەدەنگىكى بەرز بە پىشمەرگەكانى خۇمانم گوت: ھەر كەسىك مام كاويس بكوژىت، يەكسەر بىكوژنەو جا ھەر كەسىك

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

بیت! گوتم: ته نها پیاوی (حیز و خوێری و ترستۆک دیل ده کوژیت!)
که سلاخ شینه ئه و قسه یه ی بیست، بیده نگ بوو قسه ی دیکه ی نه کرد.
داخه که م، مام کاوینس و عه بدوللا فه قی و ئه بو سه عید که به ره گه ز
عه ره ب بوو له گه ل کاوه ی جه مال هیرانی، له و شه په دا شه هید بوون.
پرسیاری (ئه و شه ره بۆچی؟! هینده ی مه رگت به ئازار بوو؟
ئه و عه ودال و گه ریده ی دوا ی یه کسان ی و خۆره تاو بوو،
بیروهریت برینیکی هینده قوله چیبکه م قه تماغه ناگرئ،
ئه و ئارزووه ساده یه ی تو،
هه تا دواپشوو ی ژیانم پۆژ نیه به رۆکم نه گرئ،
ئیس تا دلم پیشانگایه، وینه و یاده کانی ئیوه
به دیوارو به به رمیچی ئه و حو جره یه م هه لواسرایه،
من چوار مه شقی بۆی دانیشتووم له ناوه پراست،
به س ئه وه ند جیتان ده هیلم،
بۆ حه مله ی داری به یانیان،
یان بۆ پاسه وانی و که مین یان خه فه ریات،
پۆژ نیه من چه وری نه که م تفه نگ و مه خزنه کانم،
تا بۆ نسکینه ی ئیواره بانگم ده که ن،
له گه لتانم،
هاورپی پۆژه سه خته کانم،
له گه لتانم...

تورپه بوونیکی به پووکەش، له نیۆ زەردەخەنە ی ناخدا

خۆزگە منیش بمتوانیبا بۆ یەک پۆژ، حاجی دەهام بم، خەرمانیکی له بهرائەت و خۆشەویستی له ناخیکی سپیدا پەنھان دابوو. لەجیاتی لۆمە ی بەرامبەر، دەکەوتە سەرزەنشتی خۆی!

کۆتایی مانگی ۱۰ ی ۱۹۸۳، له بارەگای پێزانی ناوچە ی بارزان، کە ئەو کاتە برادەرانی سۆسیالیستیش، وەک بورهان بلەیی و عەولابۆرو چەند ئامیر ھەریمیکی دیکەیش، لەوێ بارەگایان خستبوو. ئێمە کە ژمارەمان چواردە پێشمەرگە بووین، بە ئەرکیکی پێشمەرگانە دەبوا یە بچینە ئەوبەری زێی بادینان ناوچە ی زیاریان. نیو پۆکە ی، شەھید عەلی حاجی نادرو کاک مەحمودی برای، کە دوو مەلەوانی لەزەبر بوون، چووبوونە ئەوبەری زێیەکە، بەمەلەکردن یەک گونیه تەماتەیان ھێنابوو، بۆ نیو پۆ کردیان بە شلە لەگەڵ برنج تێرمان خوارد کە دەمیک بوو شلە ی تەماتەمان نەخواردبوو. لە مائی مام حەمە دەمین سرتیشمە ییمان پرسى: ئەگەر بمانەوێت لە زێی بادینان بپەڕینەو، بە کویدا بپەڕینەو؟ گوتیان: ئەو نیو نە بەلەم و نە کەلەکو چووپی لئ نیه پئی بپەڕنەو، مەگەر بچنە بەرامبەری بلئ، لەوێ (بڕیک) بواریک ھە یە ئاوەکە ی لە پشتی تان قوڵترە، بپەڕنەو. ئەو پۆژە، ھەرچی دەمانبینی پرسى یاری پەڕینەو مان لێدەکرد، ھەموویان ھەر ئەو شوێنەیان بۆ دەستنیشان دەکردین.

ئەو شەو ھەمان لە پێزان پۆژ کردەو، بە یانی نان و چامان خوارد، خۆمان چوست و چالاک کردوو، بەرێکەوتین، ھێستریکمان پێبوو، ھەندیک شەکر و چاو فیشەکو نانمان لە تێرێک لێبار کردبوو. لە پردی پێزان، کە ئاوی چامە و شیروانمەزن و کانپۆتی بە گەلی سولئ پێدا دیتەخوار، پەڕینەو. چووینە گوندی بلئ بارزان، تەنھا یەک

خاپه رۆکی یاده وهرییه کان

لاخانوی لیمابوو، ئەگەرنا هه مووی به سه ریه کدا خاپوور کرابوو. چه ند هه نگاوێک له سه روو بلێ، بواره که مان دۆزیه وه. له دم زێیه که سه یریکی به کترمان کرد، که ئەم هاو پێیانه بووین: شه هید عه ونی، به داخه وه له دواي ئەنفال له سێداره درا، حاجی ده هام، غه فه، شاخه وانه سووری ئامۆزای شه هید عه ونی، فورات - کهنجیکی باکووری کوردستان بوو، ئاشتی، ئاری شه قلاوه یی، شیخ مه حمود، پێبوار، به داخه وه له سێداره درا، سه نگر مه سیحی - بریاری له سێداره دانی بۆ ده رکراو پاشان به لیوووردنی گشتی ئازاد کرا، ئاسۆی عه لی کوتک و من (حازم عه لی کوتک). سه نگر، گۆرانیه کانی تایه ر توفیقی بۆ ده گوتین، زۆر خوش ده یگوت. دوو هاو پێی دیکه مان له گه ل بوون، به داخه وه ناویانم له یاد نیه، ئەگەرنا بێ مه به سه ته که ناویان نه نو سه راوه.

به هۆی ئەوه ی له دوو پۆژی پێشوو باران باریبوو، ئاوی زێیه که شلوێ بوو، بۆیه نه مانده توانی قولایی ئاوه که مه زنده بکه ین. شه روا له کانمان دا که ند، که هێچمان ده رپێ قوله مان له پێدانه بوو، ده لینگی شه لوا ره کانمان به سه ت په ختو گۆره و ی و پێلاو، هه موومان خسته نیو شه لوا ره کانمان، دۆخینی نیفۆمان توند گریداو به پشتین له سه ر ملی خۆمان به سه ت، تفه نگه کانمان له ملی کرد، هه موومان هه تاوه کو سه رووی پشتینمان پووت بووین. ده سته یه کترمان توند گرت، ملمان له به ر ملی شه پۆلان نا، ئەوه ی دواوه فورات بوو، جله و ی هێسته ره که ی له دواي هه موان را ده کیشا. ئاوه که، له هه ندیک شوین ده هات هه لمانبقه نی، به لام خۆمان به یه کتری ده گرته وه، به هێچ شیوه یه ک ده ستمان له یه کتری به رنه ده دا. حاجی ده هام بالای له هه موومان به ر زتر بوو، غه فه ش بالای له هه موومان کورتر بوو، هه ر زۆر کورته بالا بوو، ئەگەر له ده سه ته چه پی حاجی ده هامی

بوہستایه، وهک ژماره ۱۰ ی بوون! غهفه، دهم نا دهم دهیگوت هاوړئ
حازم من ناخکیم؟ منیش دهمگوت ئه و کاته تو دهمخکینی ئه گهر ئاو
گه یشته گونی حاجی دهامی، چونکه لووتت له ئاستی گونی حاجی
دههامیه! غهفهش زوو زوو سهیری ئه و ئه ندازه ی دهکرد بوم دیاری
کردبوو! ئه وهش حاجی دهامی توپه دهکرد، چونکه مروفتیکی زور
شهرمن و پاریزبند (موحافزکار) بوو، ئه و جوړه شوخیانه ی پی
خوش نه بوو. کاتیک گه یشتینه ئه و بهری ئاوه که، به دهم له بهرکردنی
جلوپتلاوه کانمان، حاجی له سهر بهر دیک دانیشتبوو پشتی له
ئیمه کردبوو، وهک تووپه بوونیک بولله بولی بوو، که چوون دهبی من
قسه ی وا بکه م و باسی ئه و ئه ندامه ی جهسته ی بکه م! ئاخر منیش
که م حاجیم خوش نه ده ویست، که توپه بونی ئازاری دهمام. به لام که
سهیری دهموچاوم دهکرد تووپه بوونه که پروکesh بوو،
زهرده خه نه ی ناخه سپیه که ی ئومیدی بپنده خسیم. به هه ر حال،
به ریکه وتین، یهک له دوا ی یهک به مه ودای چهند هه نگاو یک. له بهر
توپه بوونه که ی حاجی دهام، که سمان قسه مان نه ده کرد. ئه و
مانگرتنه له قسه کردن، ئازاری حاجی دهامی دها، که به هوی
توپه بوونی ئه وه نه گورانییهک نه قسه یهک دیاربوو، چیدی بهرگه ی
نه گرت، گه یشتینه راستی گوندیکی کاولکراو به ناوی زوره کفان و
گوندی بیره که پران، له ناکاو، به تیله ی چاو دیتم حاجی دهام له
پشته وه را به غار ده هات خوی بگه یه نیته من، منیش خوم له گیلی دا که
گوا یا ئاگام لی نیه! ههر ئه وه ندهم زانی له پشترا ئامیزی لیدام و
ماچیکردم گوتی: ناتوانم له کهستان تووپه بم، ئه گهر یه کتان شه هید
بن، خوا نه خواسته، من به زگ دهمدم و دهمرم! ئه و چهند قسه
نیوه چل و هینکه براوانه ی، ناخیکی سبی نیشان دهمام!
ئیس تاش له مالی ئیمه و براو ئاموزاکانم ئه گهر یه کیک هه موو

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

ئىشوكارەكان بىكات و دوور بىت لە خۆپەرستى، پىتدەلەين بۆ بەتەنھا
هەموو ئىشەكان بە ئەستۆ دەگرى خۆ نەبويته حاجى دەھام؟
زىستانى ۲۰۲۰ لە ھەولير لە مالى ھيمن زەندى خوارزام بووم،
كاتىك نەوتيان بۆ ھيئا، تانكى سەربانەكەى پر بکەنەو، گوتم: ھيمن
با بچين يارمەتى گولچىنى ھاوسەرت بدەين، كورم ئەو ژنە نەخۆشەو
ئەوە كارى ئەو نىە! ھيمن گوتى خارە ليگەرې وەك حاجى دەھامى
لەمەر ئيوە ئىشەكان ھەمووى بەخۆى دەيكات! گوتم: ھيمن تۆ چۆن
حاجى دەھامى دەناسى؟ گوتى لەسەر زارى خارە جەنگى و تۆ و
ھەردى و ئەوانى دىكە!
بۆيە دەلیم، حاجى دەھامبون، ئاسان نىە، قوربانى دەوئ!

نەورۆزى شاخ

نەورۆزى سالى ۱۹۸۴، وەك ویتەو تابلۆيەكى جاويدانى لە ھزرمدا
تۆمارە، لە قولايى پۆھمدا جىگاي گرتوۋە، لە ياداۋەرىم نابىتەو.
نەورۆز، پروگەو پەمزی وردوخاشکردنى تەخت و تاراجى
زۆردارىيە، ملانىنى ئاھورامزە لە گەل ئەھرىمەن، پەيامىكە بۆ
ئەوانەى عەودال و گەپىدەى دواى يەكسانىين. نەورۆز، بەرەنگارىيە
لە گەل زولم و ستەم، خەباتە لە دژى ئەو زالم و زۆردەستانەى
دەيانەوئ، تىرىژى كلاورۆژنەكانمان تاريك بکەن، ئاو سەر بېرن،
ھەناسەكان بخنكىتن، لەدايكبوونمان قەمتەركەن! نەورۆز، لە ماك و
بنچىنەدا نەعرەتەو فرياد و خۆراپسكاندنە بۆ پچراندنى زنجير و
سندى كۆيلايەتى بەرەو ئازادى و دادپەرۋەرى. گەشکردنى ئاگرى
نەورۆز، ئەمەكدارىيە بۆ خويىنى شەھيدان، بەيەكەوە گریدان و
شەتەكدانى تواناي ھەرچوار پارچەى كوردستانە.

يەكەم پوژى بەھارە و جەژنى نەورۆزى كوردانە، ئەو قەدپال و دۆلەنە خەملىون، وەك مەخمەرى ئاورىشىمى سەوز راخراوە، بە سۆزەى باى بەيان لىوى چەقەلەى دارەكان دەپشكوت، وەك بىانەوى جەژنەپىرۆزە لە پىشمەرگە بکەن!

بۆنى حاجیلەو گولالەو كنێر، خانە ھەستیارەكانى بۆنکردنیا تەژى دەکرد، مێروولە لە شارەكانیان دەھاتنەدەر، دار فستقەكەى وارى شىخ عوسمان بارزانى، خەملىبوو بە گولە فستق، وەك شۆرەژنى كورد سەرپۆشكى وەنەوشەى پۆشيبوو. شاتوووەكە لە بەھارى بلوغى خۆیدا دەپشكوت، دارقەزوان و داربەرپووھەكان، ھەريەكەيان لە چەند جۆرى بولبول و پاسارى بەسەرەو نىشتبوو، ھەريەكەيان لە ئاوازيك مژدەى بەھار و نەورۆز و لە دايكبوونىكى نوويان، بە دەورووبەر پادەگەيان. دلۆپەخوناو و ئاونگ لەسەر كولمى گولالەو كەنێر، وەك ئاقىق و كرېستال دەدرەوشايەو، كەوھەكان بە پىكووپە لەبەرخوناو و تەپى گياوگۆل، خۆيان ھەلدەدايە سەر تاشەبەردەكان و غوپرەيان گەرم دەکرد، قاسپەيان لەگەل خووپەى جۆگاوەكانى ئەو بەھارە ئاويزان دەکرد. ئاى چ سيمفونىايەكى شيرين و دلگيرە، پوچى مروقى وە سەما دەخست! ھيوامان دەخواست، نزامان دەکرد، ئەو پوژە تۆپەكانى سەر چىاي پێرس مەكس بن، نەبادا وەك پوژانى بەرى ببنە وەيشوومە، لىزگەى مروارى و ياقووتى گەردنى گاتا و ئايەتەكانمان بپسێن! ئەگرىجەى ركوعى كەنێر بسووتێن، خۆلبارانى بارووتى رەش بەسەر پەرچەم و گەندەمووى لاجانگى حاجیلەو گولەھىژۆدا بپرژێن!

ئاھەنگى نەورۆزى ئەو سالەمان، لە بنارى چىاي شيرنى دەقەرى بارزان بوو، ئەو سالانەى تەنھا پىشمەرگەكانى شوعى و چەند پىشمەرگەى سۆسيالېستى لىبوو. بەو توانستە كەمەى ھەمانبوو،

ٹاھنگھیان دھگوت (حہفلہ) لی خہلکی ناوچہکھ، بھشیوہیہک سھرو گویلاکی ٹھو وشھ عھرہبیھیان شکاندبوو، بتبردبوايھ بؤ عھرہبستانی سعودیش نہیاندهناسییھوھ. لھ ناوچہکھ دھیانگوت: حہپلھیہکی خوش بوو، خودی ھلھکادی شیوعی حہپلھ ی بکھن ٹھم ھمی دی حازر بین، حہپلھ ی شیوعیان گھلھکی بسہبرھ!

مبادھرھ

چیای شیرین وھک باوکیکی کھنھفتو بھسالداچوو، ٹامیزی میھرہبانی بؤ بارزان گرتوتھوھو خوی بھسھردا ھٹناوھ. ماوھ ی سالیک دھبوو، لھ بیرکابھستری ھھواری مھلا مستھفای بارزانی، لھ بارھگای لقی قھرھچووغ، لھ خزمھتی پیاوھ سپیھکھ ھاوپڑی حاجی جھمال، بھ گھنجیکی خوینشیرین و پڑحسوک ٹاشنابووم، ناوی بورھان مھخموری بوو، تھمھنی ھھر پازدھ سال دھبوو. بھداخھوھ، پیٹ وانیھ زوربھ ی بھرپرسان تھفسیری خھونھ پھنگالھییھکانی گھنجیکی ٹاوا بھ زیبکو زاکونیان راقھ کردییتو چووبنھ قولایی مھرامھکانی بوون بھ پیٹمھرگھ ی چھندان گھنجی لھو شیوھیھ.

بارھگای مھکتھبی سیاسی لھوی بوو، چھند سھد مھتريک لھ کانی بیرکابھستری دوورکھوتبوونھوھ، ھاوپڑیان عھزیز مھمھدو ٹھوفارووق و چھند ٹھندامیکی مھکتھبی سیاسی لھو بارھگایھ بوون.

لقیکی پیٹمھرگھ، پاسھوانی و پاریزگارییان لھ مھکتھبی سیاسی دھکرد. ٹھو پیٹمھرگھانھ ی لھ یادم مابن و زھینم یارمھتیم بدات، ھاوپڑیان: حاجی جھمال، ٹھبو ٹھحرار، عھولا پولا، سیامھندی حھمھدھ گھورھ ی، رپاز، شھھید بلھ، ٹھرکان، حھمھ، بورھان مھخموری و چھند پیٹمھرگھ ی دیکھ. ٹھو ھاوینھ، چوار فڑوکھ ی جھنگی جوری سیخوی

خابەرىكى يادەۋەرىيەكان

پووسى سەر بە سوپايى عىراقى، زۆر بەچرى بۆردومانى گوندى بازييان كرد. بەۋەۋىيەۋە بارەگاكانمان چەند سەت مەترىك لە دوورى كانياۋەكان دادەنا، بۆ خۆ پاراستن لە زىيانى بەردوومانەكان. لەو ناوچەيە گرمەيى ھەر تۆپىكەو كەوتنەخوارەۋەي ھەر مووشەكىك، لەدەستچوونى قوتى مندالە ھەژارەكان بوو لە سوتانى كەنگرۆكو قەزوانەكان، قرچەيى سوتانى جەرگى دايكىك بوو، رەشپۆشكردى چەند ژنە كوردىك بوو.

ھاۋرپى حاجى جەمال، كە بەرپرسيارىيەتى ھەبوو، بەرلەۋەي سيۋادى بەيانى بداتو دونيا ڤووناك بىت، لە خەو ھەلدەستاۋ ئاگرى دەكردەۋە بۆ چاليتان، بە گفت و لفتىكى خۆش ھاۋرپىيانى خەبەر دەكردەۋە و بەيانىباشى لىدەكردن، بۆ ئەۋەي بەر لە بۆردومانى تۆپو فرۆكە، لە خەو ڤابىن و خويان ببەستن و ئامادەبن.

ھەروەھا، حاجى جەمال ھەمىشە دەستپىشخەر بوو بۆ دارهيتان و كارى نيو بارەگا، بۆيە ھاۋرپىيان كاتىك حاجى جەماليان ئاۋا دەبىنى، شەرميان لىدەكردو ناچار دەبوون ئەوانىش بەو ئەركانە ڤابىن و چاۋى لىتەكن. بورھان، دەبىنى ھەر نىۋە نىۋە ھاۋرپىيان كۆدەبنەۋەو قسە دەكەن، بەلام بورھان بەشدار ناكەن و زۆرجارىش پىدەلەين بىزەحمەت مەيە بۆ لامان ئىمە كارى نەيتىمان ھەيە. ئەۋىش خۆى لەوان بە دلسۆزتر دەزانى، ھەرچەندە ئەو بەشدارى پىنەكردە بۆى دەبىتە جىگاي سەرسوڤمان و پرسىار!

بورھان، پۆژىك لە چەند ھاۋرپىيەك دەپرسى: دەبىنم ئىۋە كۆدەبنەۋەو قسەدەكەن لەگەل يەكترى، ھۆكار چىە لە منى دەشارنەۋەو ناھيئل لە لاتان دابنشيم و بەشدارى قسەو باسەكان بكەم؟ خۆ خوانەخواستە گومانم لەسەر نىيە ئەو قسانە لە من دەشارنەۋەو؟ لە ۋەلامدا پىدەلەين تۆ تەنھا پىشمەرگەي، بەلام حىزبى

نی، ئەوەی حیزبی نەبیّت و لە پێکخستنهکاندا کارنەکات، ناتوانی لەو کۆبۆنەوانە بەشداربێت! بورهان دەلی بەخوای هەتا ئیستا ئەمن ئەو شتەم نەزانیه، کە ئەمن حیزبی نیم، هەوکه پیمبلین ئەمن چۆن خۆم بکەمە حیزبی؟ هاوڕێیان پێدەلین: ئیستا ئەتو دوستی حیزبی، دەتوانی بچیه نێو سیاسەت و دەشتوانی نەچیه نێو سیاسەت! بورهان دەلی: ئەوجا سیاسەت و حیزب چیه! خۆ بە منیش دەکرێ! هاوڕێیان دەلین: دەبێ بپالێوین بۆ ئەوەی لە دواى شەش مانگ ئەگەر هیچ موشکیلات نەبێ، دەبیه ئەندامی حیزبی! ئەویش دەلی: دە بمنووسن! ئەوانیش دەلین: دەبیّت بەخۆت پاپۆرتیک بنووسی و داوا بکە! بورهان بەهاوکاری هاوڕێیان پاپۆرتیک دەنووسی و دەیداته راپەر سیاسیی لق. پێدەلین ئەو ماوەی حیزب چاوی لەسەرت دەبێ، بزانی هەلسوکهوتت لەنێو بارهگا و هاوڕێیان چۆنە؟

بورهان، لەو بەدوا لەکۆبۆنەو گشتیهکان بەشدارى دەکات وەک گوینگر، هەموو جارێ دەلی: ئەرێ ئەمن زۆرم ماوه بيمه ئەندام؟ هاوڕێیان دەلین: ئەگەر بتهوئ ببیه ئەندام و ئەو ماوهیه زوو ببێ، دەبیّت هەر زوو زوو مبادەرە (دەستپیشخەری) بکە! بورهان دەلی: بەخوای ئەمن نازانم مبادەرە هەر کوشەو چۆنیشە! هاوڕێیان دەلین: ئەگەر کاریک هاتەپیش، خۆبەخشانه دەبێ بلی من ئەو کارە دەکەم، ئەو هەستکردنە بە بەرپرسیاریەتی! بورهان دەلی: ئەوجا ئەگەر وایە لە من گەرین بزائن دیلّم مبادەرە وەبەرکەستان بکەوئ! پیاوم دەوئ لەبارەى مبادەرەى شانم لە شانی بدات!

بورهان هیندە بەپەلهبوو تا دەبیته ئەندامی حیزبی، بۆ هەموو ئیشیک دەستی بەرز دەکاتەووە دەلی ئەمن مبادەرە دەکەم. هەموو پۆژیک نێو بارهگا پاک دەکاتەووە داری وشک دەشکینێ و مەنجەل و قاپەکان دەشواو هەویری دەشیلێ و بە دوو تەنەکان لە کانێ ئاوی

دینئ. دهستپیشخه ریه کی لیوانپژ له بهرائهت و پاکی و خۆنه ویستی
پیشکش دهکات!

ئێوارهیه و تیشکی خۆر خۆی له گهردنی چیاى شیرین وهرپچاوه و
دهیه ویت دواين ماچی نارنجی له لیوی تهړی کانى بیرکابه سترى
بکات. حاجی جه مال دهلیت: هاوړپیان پۆست (بهريد) ی حیزبى هاتووه
له مه کته ب سیاسى، ئیستا گه یشته دهستمان، بهریدی لقی کویه ش
هاتوته لای ئیمه بۆ ئه وهى بۆیان په وانه بکهين. کئ ئامادهیه مبادهره
بکات ئه و بهریده بگهیه نیته دهستی هاوړئ محهمه د حه لاق؟ بورهان
وهک پیشه ی هه میشه یی خۆی، هه رکه گوئى له وشه ی مبادهره
دهبیئت دیسان دهستی بهرزه کاته وه و دهلی: هاوړئ من مبادهره
دهکهم! هاوړپیانیش دهلین زۆرباشه. به و ئێواره درهنگه خۆی
دهبه ستیو تفهنگی دهست ده داتئ و کۆله پشٹی پر له ئه ده بیات و نامه و
بهريد له پشٹی هه لده داو دهکته و تهړئ. به و توله رینگایه ی قه دپالئ
چیاى شیرنى، سه به ره ژیر دیته خواری، دهگاته نیو ئه و دۆله ی پشٹی
گوندى هه مدوولا که لیژه واریکی زۆر چره، تاریکی بالئ به سه ر ئه و
نیوه دهکیشئ.

دیاره له وکاته ی به پینچه کانئ ئه و دۆله دا ده چیته خواری، که یفی
سازده بئ که خوا ئه و مبادهره ی به نه سیب کردووه! له چرئ
داره کان و تاریکی و تنۆکی ئه و دۆله ترسیکی لیده نیشئ و دهست به
گۆرانى محهمه د جه زای دهکات. به و دهنگه ناسازه ی که سیک نییه
پتیبلی کر به! ئه وه که ی دهنگه! دهلیتى میزی به ته نه که ی به تالدا
دهکه ی! دهیه وئ و نیشان بدات که ناترسئ!

بورهان گوئى: کاتیک گه ی شتمه لای گۆرستانه که، ئه و هه موو داره
گه ورانه ترسیکیان له هزرمدا چاند، تفهنگم له شانم هینا خواری و
فیشه کم لیخوړییه بهرته نگی. به مندالئ هینده یان له هزریدا چاندبووم

حازم عەلى كوتك

كه مردوو زىندوو دەبنهوهو دەست له زىندووكان دەوهشىنن، زۆر كەس بەو ھۆيهوه شىت بووه! غيرەت دەداتە بەرخۆى و لەبەرخۆيهوه دەلن: چۆن دەبىت پىشمەرگە بترسى؟ لەو چركەساتە ھەستيارەدا، دوو تەفەنگان بە گۆرستانەكەوه دەنىو سويند لە مردووكان دەخوات، ھەرچى خۆى قىت بكاتەوهو بيهوى زيانم پىنگەيەنى، دەبىت تەختى بكەم! ئەو ھەمەيدان، كام مەيت خۆى پى پياوھو قارەمانە، با سەرى قىت بكاتەوهو بزانی چۆن ھەك سەگ دەيتۆپىنم! گۆرستانەكە تىپەردەكات و ھەر گورگەئاوپان دەداتەوه بزانی كەسى بەدواوھى؟ لەناكاو گوئى لە مرخەمرخى پەوھەرازىكى دەبىت، لەو شەو تارىكە ئەنگوستەچاوھ بەتەنىشتيدا تىپەردەبن. تەفەنگىكىش بەوانەوه دەنى! بەھەزار نارى عەلى، بە پىشتى بارزاندا تىپەردەبىت، دەكاتە خوار گوندى ھۆستان، بارەگای حىزبى سۆسياليسىت لەسەر پىنگايە، بەلام ئەو، پىنگاي ھەلەكردووھو بەنىو لىزەواريدا دەپوات. گوندى ھۆستان تەنھا مالى مام خواجەو مالىكى دىكەى لىبوو.

لە خوارووى گوندى ھۆستان، كانياوىكى لىبوو، پىياندەگوت كانى كفرى، ھەرچەندە ئاوى زۆر كەم بوو، ئىمە پىنجسەد مەترىك لە دوورى كانىكەكە پەرمان كردبوو. بەرلەوھى بگەيتە كانى كفرى، لەلای بارزانرا لىزەوارىكى زۆر چەرە، لە دارى بەپوو و مازوو و گىوژ. بورھان پىنگاي لى وون دەبىت و سەر دەرناكات، دەزانى پىنگاكەى و ن كەردووھ. لەوكاتەدا لە كەلپنى دارەكان، تروسكايى ئاگرىكى كز بەدى دەكات. ئەو تروسكايە بۆى دەبىتە جىنگاي ئومىدو پوو تىدەكات. بۆ ئەوھى دلىابىتەوه لە دروستى پىنگاكەى بچىتە سەر ئەو پىنگايەى دەيگەيەنیتە بارەگای لقى كۆيە لای محەمەد حەلاق و ھاوپىيانى.

زۆربه‌ی شه‌وان له‌ دوا‌ی نانی شیوان، له‌ که‌پره‌که‌ دوورده‌که‌ و تمه‌وه‌ له‌سه‌ر تاته‌به‌ردیک‌ راده‌کشام، چاوم‌ له‌ ئاسمان ده‌ب‌ری ته‌ماشای ئه‌ستیره‌کانم ده‌کردو له‌نیو ئه‌ستیره‌کاندا گه‌لاویژم ده‌دی پرشنگی داوئ، چیژم له‌ ته‌نهایی و وردبوونه‌وه‌ له‌ ئه‌ستیران ده‌دی. له‌و شه‌وه‌ تاریکو تنوکه‌ ئه‌نگوسته‌چاوانه‌دا کاتیک له‌ ئاسمانی راده‌مام، له‌به‌رخۆم ده‌مگوت ئه‌و ئاسمانه‌ هی هه‌موومانه‌، ئه‌گه‌ر وایه‌ بۆ ده‌نگی چه‌ک، ده‌نگی دارمان و مه‌رگ مه‌کس ناکه‌ین؟! ئه‌و شه‌وه‌ش، له‌سه‌ر به‌ردیک‌ دانیشتبووم هه‌ستم به‌ نزیکبوونه‌وه‌ی که‌سیک ده‌کرد، گویم له‌ چرپه‌ی پیتی بوو هه‌ر زوو زانیم ئه‌و که‌سه‌ چه‌کداره‌، زرينگه‌و چرکه‌چرکی ئاوه‌زینه‌ی قایشی تفه‌نگه‌که‌ی و چرکه‌ی مه‌خزه‌نی کلاشینکو فیه‌که‌ی وایان پنده‌گوتم. کاتیک نزیک ببوه‌وه‌ هیچکام له‌و بزنه‌ریگایانه‌ی نه‌گرتبوو که‌ بۆ لای که‌پره‌کانی ئیمه‌ ده‌هات، به‌لکو به‌ لاریدا ده‌هات. ئه‌وه‌ش گومانی مرقفیکی خراپه‌کاری له‌لا دروست کردم، بۆیه‌ خۆم له‌ په‌نای به‌رده‌که‌ قاییم کرد، لینگه‌رام هه‌تا زۆر لیم نزیک بوویه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی ده‌رفه‌تی هه‌لاتنی نه‌مینی بۆ دواوه‌. که‌سه‌که‌ زه‌ینی هه‌ر له‌سه‌ر ترووسکه‌ ئاگره‌که‌ بوو، بیئاگا له‌وه‌ی که‌سیک خۆی بۆ له‌ که‌مین ناوه‌، له‌ناکاوه‌ به‌ ده‌نگیکی گر له‌گه‌ل تفه‌نگ راکیشان گوتم: کئی زه‌لام؟ نه‌جولیی ئه‌گه‌رنا کوژراوی! دیاره‌ بۆ بورهان چاوه‌روانه‌کراو بوو، گوتی: پیشمه‌رگه‌م. گوتم: نه‌ینی شه‌و؟ گوتی: نه‌ینی شه‌وم بیرچۆته‌وه‌. گوتم: وه‌ره‌ پیش! هاته‌ پیش، دیاربوو بورهان ده‌نگی منی ناسیبوو، گوتی هاوړی حازم منم، بورهان مه‌خموری. که‌ هاته‌لام، به‌تاقی ته‌نهاوو، کۆله‌پشتیکی به‌ پشتیه‌وه‌ بوو، منیش له‌و ده‌موده‌سته‌ گومانم په‌یداکرد که‌ بورهان

حازم علی کوتک

دهیه ویت ته سلیم به پڙتیم بیته وه. گوتم: بورهان کورپه وهره راستم
پن بلن، بابی خوم دته وئ ته سلیم بییه وه؟ وهک پیم بلن ناشنیر^۱ له
خه یاله کی و ناشه وان له خه یاله کی، لیم زیت بؤوه گوتی: چؤن
ته سلیم ده بمه وه ئه من ئه وه مبادهره م کړدیه بؤ ئه وهی زوو بومه
ئهندامی حیزب، ئه وه به ریدی حیزبه بؤ لقی کویه! ده ستیکم گه یانده
کوله پشته که ی بؤ دلنیایی، راستی گوت، هه مووی ئه ده بیات و نامه و
کاغه زبوو. که باسی مبادهره ی کرد سهرم باداو پیکه نینم هات بؤ ئه و
مبادهره ناوهخت و سهقه ته ی هاوړئ بورهانی و گوتم: ویزدانیان نییه،
ئهی خوا کویرتان کات و مالتان کاول بکات، ئاخر چؤن دلتان هات
به و شه وهی به ته نها به نه شاره زایی، بورهانی به ړئ بکه ن! ئاخر
ته مهنی زور مندا ل بوو. گوتم وهره باب به ئه وه ړنگای لقی کویه. برده
سهر ړنگاکه و گوتم: هر ئه و بستووه سهرکه وه لقی کویه یه، ئه گهر
دوور بایه له گه لته ده هاتم! بورهان مبادهره که ی سهرکه و توانه
ئهنجامداو ئه و شه وه له لقی کویه لای محمه د حه لاق و هاوړتیان
مایه وه و به یانی گه پایه وه بیرکابه ستری. له دوا ی چاوه پوانییه کی
زور و له پای ئه و هه موو مبادهره ی هاوړئ بورهان، خوا دهرگای
خیرانی لیکرده وه و گزنگی هیوا له ئاسوی ژیانی ئه نگوت، که پیی
وابوو زیاتر پرووناکی به ړیره وئ تیکوشانی ده به خشن، شه ړه فی
ئهندامیتی له حیزبی شیوعی پن به خشرا.

به پیتشنیاری شه هیدی فه رمانده بله، بریار دده ن ئاهه نگیک بؤ بوون
به ئهندامی بورهان بگیړن، ئه و شه وه له قه دپالی چیای شیرین،
ته نه که و دؤلکه ی به تالی ماستی و مه نجه ل ده که نه ئامیزی مؤزیک و
ته پل لیدان. بورهان کاتیک ده بینن ئاهه نگو گورانی بؤ ده لنین و

۱- ناشنیر: نه و کسه یه که باراش (باره گنم) دمباته ناش بؤ هارین.

دهزانی تازه له دایكى خۆى به وهله د بووه! هینده كه یفخۆش ده بیئت، كه به رهه می ئه وهه موو مبادهره ی به دريژایی ٦ شهش مانگ کردوویه تی، ئیستا دهیچنیه وه، ئیدی له کۆبونه وه كان هه لئاویردری!

یه کهم کۆبونه وه، بورهان ته نها گوئ ده گری، خالی سیاسی و سه ربازی و ئیداری هه مووی باس ده کهن، بهر له کوتایی کۆبونه وه که ده پرسن کئ پرساری هه یه، بورهان نووقه ی ناکات، ده ترسی پرساریک بکات یان شتیگ بلئ په یوهندی به سیاسهت و حیزبایه تی و نیوه پۆکی کۆبونه وه که وه نه بیئت و هاوړیيان گالته ی پیتکه ن و پئی پیتکه نن، بۆیه بیدهنگی پئ باشتەر ده بیئت. ئه وه، هه ر به بۆچوونی خۆی وای مه زهنده کردبوو پئی پیتکه نن.

کۆبونه وه ی دووهم، بورهان ده بیینی باسی شۆرشی ئۆکتۆبه رو به لشفیکو لینین و ستالین و جولانه وه ی شیوعیهت له جیهان به پیتشه نگایه تی یه که ته ی سۆقیهت، ده کهن، بورهان گوئی: دیاربوو ئه بو ئه حرارو ریازو هاوړیيانی دیکه، زۆر شاره زابوون له میژووه کان و شروقه ی پووداوه کان و شیيان ده کرده وه زۆر به باشی لیکیان وهرده گرتوه، وهک بولبول باسی (نه زعی سیلاحی نه وه ی) دامالینی چه کی ناوه کیان ده کرد، به لام من فری لی تینه ده گه ی شتم و امده زانی گوێزانم بۆ ده ژمیرن! گوئیان هاوړیيان! له کۆبونه وه ده بیئت هاوړیيان موشاره که (به شداری) بکه ن له قسان و پرساریان هه بیئت. منیش له دلئ خۆم گوتم خوايه ئه من مبادهره م هینده به حاله کی خوش ته واوکرد، ئه وه جاره نۆره ی مشاره که یه! گوتم: چۆن مشاره که بکه ین؟ هاوړیيان گوئیان: پرسیار یان شیکردنه وه ی بابه تیک بکه ی. بورهان گوئی: ئه وه پرسیاره ده میک بوو میتشکی ده کۆلیم له زهینم ده خولایه وه دهستم بهر زکرده وه له به دبەختی من هه ر زوو گوئیان هاوړیيان گوئ بگرن، هاوړی بورهان قسان ده کات و مداخله ی هه یه. پئیان وابوو

بیرمه ندىكى هزرى ماركسى قسه يان بۆ دهكات، يان وهك لالېك به موعجيزه فىرى قسه بووبى، سه رنجيان خسته سه رم، هاوپتيان هه موو جهسته يان بوو به گوئ. گوتيان فه رموو هاوپئ بورهان! منيش به ناخبرى گيانم نه مهيناو نه مبرد گوتم: پرسياره كم هه يه. گوتيان: فه رموو! گوتم: ئيوه ده لىن يه كيه تى سؤقيه تى پزگار كه رى گه لانى بنده ستو پشتيوانى چه وساوه و مافخوراوانه، ئه گه ر ئه و قسه راسته لؤ سؤقيه تى چه كى ده داته سه دام حسىنى و پؤژانه ئيمه به سيخوى پووسى و چه كى پوسى بؤردوومان ده كرىن و ده كوژرىن! ئه وه نييه ئيمه گه ليكى مافخوراوو بنده ستو چه وساوه ين، بۆ يارمه تى ئيمه نادات؟ به پيچه وانه وه يارمه تى سه دامى ديكتاتور ده دات! هه ر ئه وه نده م خؤشبوو تاوه كو له پرسيارو په خنه كم بوومه وه، وهك دارم له شاره زهنگه سؤره ي وهردايت و له خؤم وروژاندين، هاوپئ ئه بو ئه حرار ده يگوت پاره ستن من وه لامى ده ده مه وه، پياز ده يگوت نا من وه لامى ده ده مه وه، هاوپتيانى ديكه ش به هه مان شيوه. هه ستم له خؤم پاكرت به ته نها كه وتوومه سه نكه ريك له به رامبه ر هه موو هاوپتيان! هاوپتيان گوتيان: يه كيه تى سؤقيه تى بؤيه چه كى ده داته سه دامى، ده يه ويّت ته وازن قوه (هاوسه نكى هيژ) له ناوچه كه پابگرى. منيش گوتم ئه و جا ته وازن قوه چيه! وه لالا ئه من پيم هيچ نييه! هه ر نازانم ئيوه باسى چى ده كهن! ئه و جا (ته وازن قوه) چ په يوه ندى به پيشمه ركه وه هه يه؟! هاوپتيان گوتيان: ته وازن قوه يانى ئه گه ر له شه رى ئيران و عىراق بزانن عىراق ده شكى ئه وه سؤقيه تى چه كى به عىراق ده فروشى و يارمه تى ده دات، ئه گه ر زانيش ئيران ده شكى ئه وه چه كى به ئيران ده فروشى! بورهانيش بى ئه وه ي بزانى ته وازن قوه چيه و ماناى چيه، ده لى: ئه و جا ئه وه كه نكى ته وازن قوه يه وه لالا ئه وه تجاره تى چهك فروشتنه! بورهان گوتى: هه ر

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

كەباسى تىجارەتمەن بولۇپ قەسەنە ھەر يەككەرى گۇمۇم لە ئىشەكەي كىردى! ھاپىرىيان گۇتىيان ئەگەر ۋاپىت ئەتۈپ يەككەتەن سۇقۇپەت بە تاجىرى شەپ ئەژمار دەكەي! مەنىش گۇتم ئەرى ۋەللا دەق ۋايە! بەسەرى تۆلە كۆبۇنەۋە دەرىيانكردم، گۇتىيان ئەۋە خەلەلى فەكرى ھەيە ۋە سىياسەتەن ھىزب ۋە ئومەمىيەت ھەزەم ناكات، دەپىت تەسقىف بىرى!

بەداخەۋە، ئەۋ ئومەمىيەتە تاكلايەنەۋ ئايدۇلۇژيە گۇمۇمىراۋ ۋە قەللىدراۋە، كە خۇي لە ھىزىر ھەلسۇكەۋتە ھەندىك لە ھاپىرىيان ھالاندېۋ، ۋاي لىكردېۋون لە دەۋەۋەي خۇيان ۋە بىر كىردىنەۋەيان كەسىكى لە خۇيان جىۋاۋ قېۋل نەكەن، پەخنەگرتن لە سىياسەتەكانى سۇقۇپەت ئەۋكات ھىلى سۇر بۇ، بە ھىچ شىۋەيەك قايىلى قېۋل نەبۇ، ھادەنگى ۋە ئومەمىيەتە ساختە، تەنھا پىستىك جىكايەتە ۋەھمى بۇن، مېشىكى ئىمەي پى ئازىن دەكرا!

مەزەنە مەۋف

مانگى ۱۰ ۱۹۸۳، چەند پۇژىك بۇ بارگەۋ بىنەمان لە بارزان ۋە پىزان ۋە ۋەروپەرى، خىستېۋو. بارانىك بارى، ۋەك لە چەند نۇسىنىيىكى دىكەش باسكردۇۋە، بۇنى يەكەم بارانى سالىم زۇر پى خۇشە كە نەرم نەرم دادەبارىتە سە قەسەل ۋە خۇلەپۇتى بىزەرىگاۋ كىرىلەي سە شەرە مېروۋلەكان. زۇر ھەز دەكەم لەۋكاتەدا لە دەۋەۋە بىم پى بە سىيەكانم بۇنى ئەۋ بارانە بىكەم، تاۋەكو خانە ھەستىارەكانى بۇنكردىمىيان لى پىدەكەم. ئەۋ بارانە بەرىپى پىشمەرگەي نەرمكردىۋو بۇ پۇشتىن. ئىمە چەند پىشمەرگەيەك، لە بارزان بەرەۋ پىزان بەرىكەۋتىن، دۇۋ پىۋاۋى بارزانى كە لە برا

قورشیدیه کان بوون، قورشیدیه کان بالئیکی بارزانیه کان، له قوشته په هاموشوی لای باوکمیان دهکرد، ئەو دوو پیاوه قورشیدیه دیاره بهخت یاوه ریان بوو له ئەنفالی بارزانیه کانی قوشته په پزگاریان ببوو، به ئەسل خەلکی گوندی شری بوون، شری کەوتۆته ئەوبه‌ری زیی بادینان به‌رامبه‌ر پیزان، له‌و پێ پۆیشتنه بووینه هاوپی پێگا که‌مان بۆ پیزان. دیاربوو، چونکه ئیمه له بارزان بووین، ده‌یانویست بینه بارزان نیشته‌جئ بن، به‌لام به‌هۆی ئەوه‌ی که له چپای پێرس دوو تیشه‌شاخی به‌رز هه‌بوو به‌ناوی بووک و زاوا، په‌بیه‌کانی سوپای عێراقی له‌سه‌ری جێگیربوون و له‌سه‌ر ئەو دوو تیشه هه‌لتۆقیبون، پۆژانه بارزان و ده‌ورو به‌ریان تۆپباران ده‌کرد. بۆیه بپاریاندا بچنه‌وه له شری نیشته‌جئ بن که زیدی باب و کالان^۱ بوو. پاش ئەو پێککه‌وته، زۆرجار ده‌چووم بۆ شری. بانووی شری، به‌هاران ده‌بووه یه‌ک پارچه گۆله نیرگز، بۆنی ده‌مار به‌ ده‌مار ده‌پۆیشت. کۆچه‌ره‌کانی سورچی و هه‌رکی که مه‌ردار بوون، ده‌هاتنه ئەو بانووه بۆ چه‌راندنی^۲ مه‌پومالاتیان، به‌لام به‌داخه‌وه زۆرجار به‌هۆی تۆپباران مه‌پی زۆریان لی ده‌کوژران و په‌شماله‌کانیان گری تیبه‌ر ده‌درا .

ئەو دوو پیاوه، زۆر شارەزای پێگا و ناوچه‌که بوون، گوتیان به‌ پێگای ئۆتۆمبیل، به‌هۆی پێچه‌کانه‌وه، دوور ده‌کاته‌وه. واچا که قه‌دبێ برۆین. ئیدی به‌ده‌سته‌چه‌پی پێگا که ملمان له‌ گردیکی پووته‌ن نا، به‌لام چه‌ند داره‌به‌نکی لیبوو که له‌ فستق موتر به‌ کرابوون. یه‌کیان گوتی سارداوێک وه‌ک سارنج^۳ لێره هه‌یه، با پشوو یه‌ک بده‌ین و ئەگه‌ر

۱- باب و کال: باب و کۆپ. باو و باپیران.

۲- چه‌راندن: له‌وه‌راندن.

۳- شوینی کلانه‌وه‌ی ناو، که سه‌ری گیراییت وه‌ک کانیه‌ک، گۆمیلکه‌یه‌ک، بۆ نه‌وه‌ی سارد بێت.

ئاۋى تىدا مابىت ئاۋ بخۆينەۋە. لە دەۋرى سارداۋەكە دانىشتىن، يەك لە بارزانىيەكان كە بەتەمەندا چوۋوبوۋ گوتى: ئەۋ غەرەبەردە^۱ دەبىنن لەسەر ئەۋ گىردە پوۋتەنە؟ گوتمان: بەلى. گوتى چىرۆكى ئەۋ داستانەتان بۇ دەگىرپمەۋە كە حسىنى حەمەد ئاغاي مىرگەسۆرى لىرە تانكەكانى حۇمەتى بەغدا و جاشەكانى زىيارى شەھىدىان كرد. منىش ھەموو گيانم ببوۋ بە گوى بۇ ئەرشىفكردى ئەۋ چىرۆكە. ئەۋ پىاۋە پىرە بارزانىيە، لەسەر بەردىك ھەلكورمابوۋ، ۋەك پىرەھەلۆيەك لۆچ و كورىشكى پزۋوى دەۋرى چاۋى، ئازارى پۇژگارىكى زۆر مەلەۋونىان لە گىجەكانىاندا ھەشار دابوۋ! چاۋەكانى ھىندەيان ئەشكى سوور ھەلپشتىبوۋ، بەھال لە بنەبانى قەپىلكەچاۋى ۋەك ئەلماس دەتروسكايەۋە. زەمەن ئاسەۋارى نەھامەتيەكانى خۆى لەسەر پوخسارى حىيەشتىبوۋ. قەلشەكانى لەپى دەستى، گەۋاھىدەر بوون بۇ پەيداكردى نانى ھەلال بۇ مندالەكانى. ئەۋ مندالانەى لە ۋەيشوۋمەى پەشى ئەنفال فاشىستەكانى بەعس، لەگەل خۆيان لولوياندىن بۇ ھەتەتايە نەيدىتنەۋە! تەتەلەى لىۋەكانى چىرۆكى زەمەنىكى يەكجار دوورىان بۇ دەگىراينەۋە. شەتوگىرېۋونى بالەكانى، شايتەى ئەۋەيان دەدا ۋەك ھەلۆ و شىمقار بۇ تروپكى دوندە بەرزەكان زۆرى خۆ ھەلكوتابوۋ. دىاربوۋ دەيوست چىرۆكى فىداكارى مىرخاسىكى كورد بۇ ئىمەى گەنج بگىرپتەۋە. نىۋەنىۋەش سەرنجى دەۋرۋبەرى خۆى دەدا بۇ دلىابوون لە گوگىرتنى ئىمە. بەردەۋام بوۋ لە گىرپانەۋە، بە دەم پىچانەۋەى سىغارىك بە دەستە لەرزۆكەكانى، لەگەل يەكەم ھەلمژىنى دوکەلى سىغارەكەى ۋەك مارمژ^۲، بەلام ھەرچەندى چاۋەروان بووم دوۋكەلەكە لە سىيەكانى

۱- غەرەبەرد: كەلەكەبەرد. چىلەبەرد.

۲- مارمژ: كەسىك كە ژەھرى شوينى مار پىۋەمان دەمژى، بەمەبەستى راكىشانى ژەھرەكە و

نەهاتە دەرەووە لەوێ پەنگی خواردەووە. ئاخیک لەگەڵ پاشماوەی دوکەلەکە لە ناخیدا هاتە دەرەووە گوتی: ئای کورپنە ئەگەر وەک من دەتانزانى حسینى حەمەداغای میڕگەسۆرى چ میڕخاسیک بوو! کاتیک شیخ ئەحمەد بارزانى بە حسینى حەمەداغای دەلى: لەگەڵ مەلا مستەفاى برۆنە پیش ئەو هیژەى حکومەت و جاشە زیباریەکان، پێگەیان نەدەن بگەنە بارزان و بیسووتین. حسین دەلى: ئەزبەنى! ئەگەر دوکەل لە بارزان هەستا و سووتیندرا، جەنابت دلنیا بە حسینى حەمەداغای لە ژياندا نەماوە!

گوتی، کاتیک تانکەکانى حکومەتى بەغدا گەیشتنە ریزان، بۆ سەنگەر دابەشکردن و دامەزران، مەلا مستەفاى بارزانى لە بیداروون دادەمەزرى و بە حسینى حەمەداغاشى گوتبوو: حسین تۆ لەگەڵ ئەوانەى لەگەڵتن، لە ملێ ساریجی^۱ دامەزرىن پیش لە تانکەکان بگرن نەگەنە نیو بارزان. حسین دادەمەزرى و ئەژنۆى خۆى دەبەستى، هاوپیکانى پێدەلێن: کاک حسین لەو گەردە پووتەنەى کوا بە تەفەنگى برنۆ شەپى ئەو تانکە دەکرى و پیشیان پێدەگیرى پیشپەوى نەکەن؟ شاخیک لیژە نییە بەرگرى لە پەنایدا بکەین! حسینى دەلى: من باش دەزانم بارزانى منى بۆ دوو چارەنوس لیژە داناوە، ئەگەرنا هیندە نەشارەزا نییە لە پرووی سەربازى نەزانى لیژە شەپى تانک بە برنۆ ناکرى، یەكەمیان ئەگەر سەنگەرەكەم چۆلکرد، لە مەجلیسان بە چاومدا بداتەووە بلى تۆ هەلاتى، ئەگەر سەنگەرت بەرنەدابوایە تانکەکان نەدەگەیشتنە بارزان، ئەوێش بۆ من هەموو پوژیک مردنیکە! دووهمیان ئەگەر پانەكەم سەنگەر بەرنەدەم، تانکەکان بەسەرم دەکەون و دەمکوژن. بەلام من بۆیە ئەژنۆى خۆم بەستووە،

پزگارکرنى ماریتوهرائو لە مەری.

۱- ملێ ساریجی: ملێ ساریجی، کلکەى ساریجی.

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

پښتای دووهم هه لده بژیرم، مردنم زور لا شه رافه تمه ندانه تره له وهی سهرم له بهر خوم بنیم له مه جلیسان و به چاومدا بدریته وه، وه خوشم به لښم به شیخ ئه حمده داوه پښتای بکه م له سووتاندنی بارزان. پیاوه به تمه نه که به رده وام بوو له و گیرانه وهیه و به هه ناسه یه کی سارده وه گوتی: ئه و به رده نه ی به خوینی خوی سوور کردو تانکه کان گه یشتنه سهری.

به راستی چیرۆکی شه هیدبوونی حوسینی هه مه د ئاغای میرگه سوریم وا به وردی و به پښتو جی، نه ده زانی. گوتم ئای خودایه کورد مروقی چه ند به وه ج و میرخاس و مه زنی هه بووه، ئاماده بووه خوی بداته کوشتن نه که له پاشان باسی به ترسنوک بکری. خه مبارم که ئه و هه موو داستانه لیوانلیو له شانازییه که سیک نایاننوسیته وه و خاوه نداریتیان لی ناکات!

یه کسان

پایزی ۱۹۸۴

یادی ئه و پوژانه ئه رکه کان به ئه ندازه ی به رپرسیاریه تیه کان بوون، به خیر... له وان پوژان، باری گران له سهرپشتی به رپرسان بوو. کاتیک شیخ محمه د خالید بارزانی و پارتی، پښمه رگه کانی حیزبی شیوعی و سوشیالستیان، به بیانوی ئه وه ی ناوچه ی بارزان، شوینیکی پیروژه و نابیت پښمه رگه ی تیدا بژییت، شاخبه ده ر کرد، به ناچاری خه ریکی باره گا دروستکردن بووین له (گه لی خه لک) گوندی کافی ناوچه ی زیباره تی. سی وه ستامان هه بوون، شه هید بله، خوا لیخوشبوو هاوپی مچه، هاوپی جه نگی. ئه وان، فه رمانده و بپیارده ر بوون بو ئه رکه دارکردنی هه مووان له کاتی خو له بانکردنی

چیشتهخانه ی باره گای که رتی هه ولێژ. وهستا جهنگی دهستور دهدات
خۆله که له کوێ پۆبکه ن، محسین یاسین بهرپرسی بهتالیۆن، به گونیه
و به پشتی خۆی خۆله که دهکیشی. ئهوی پۆژی، دهبی چ ئهوینیکی
ئهزهلی و ئامانجیکی گهورهو پیرۆز، عه ره بیکی باشووری و
مه سیحیه کی عه نکاوهو، پرووستاییه ک و، دوو هه ولێژی له سه ر ئه وانه
سی به چواره کو ی کردبئه وه لهو گه لیه تهنگه به ره؟!

دهمه ویت مونهیتمان پی بناسینم، ئه و پیاوه ره شه سه مه ره
بالا به رزه ی شانه شانی شه هید سه عدوون دهیانویست گاتا و سرودی
(هل وطن شرکه لاکراد والعرب) فیری مندالانی کورد بکه ن، هاتبوون
داری به پوو و داری خورما له یه کتر مووتوربه بکه ن، هاتبوون
به ردی تخوبه کان وردوخاش بکه ن، هاتبوون ئه و شوناسنامه نه ی
مه زه بیان له سه ر نووسرابوو دپ دپ بکه ن. ئه و سه رده مانه، هیوا
گه ش بوو، له ناخمدا په له ی دابوو، روح و جه سه تم له نیو کوپی
په فیکانا له زیکردابوو. له تاریکایی شه ویکی ئه نگوسته چاودا، تو
هه لهاتی. من ئه و چه په م، گه نجیی خۆم کرده قوربانی چرویه کت،
چیبه کم ئیستا ئه و چه تره نیت خۆم له سایهت ببینه وه! به یادی
سه ده ی پابردوو له گه لته تیه له جمه وه، چیتر تو ئه و سه به ته نیت
هیلکه ی خۆمت تیدا دانیم تا ده ترووکین، ئه وه ی پۆژیک موریدی
ته ریه ته ت بوو ئیستاش له خۆم خوشتر دهوین، ئیستا تو وه ک
دوکانداریکی بی کرپار، دۆش داماو ی، ده مت له پابردوو ناوه وه ک
می شه هه نگوین ده یخو یته وه، ئاخو چه ندانی وه ک من نیگای چاوی بی
سو مایان بریوه ته دم و فلچی کاویژکارو وته گێژو باوه ر شوپرت، که
بوونه پینه چی و ئاوقات، بۆ مافیاو دزهکانی ده سه لات. ئیستا، وه کو
به ری برم پیت ناشکی، ئیستا هه ر ئه وه نده م له ده ست دی، سه ری
کاسی سه رسوپمانم بله قینم! باوه ر به چاوانم ناکه م، گویم ه یچ

تەلقىنىك نابىستى. گەر دەمزانى گويىيەكانم ئەو نەغمەيەت لىدەبىستى،
مىسرىژم دەكردن، گەر دەمزانى بەو چاۋانەم پۈژگارى ئىستا دەبىنم،
بى دوودلى، ھەردووكيانم دەردەھىتا!

سەراۋىن

سالى ۱۹۸۵، بارەگامان لە (گەلى خەلك) ناۋچەى كافىيى بنارى گارە
بوو. لوتكەكانى گارە و مەتىن، تازە سەرپۇشى زىوينيان پۇشيبوو.
سىرەى ھەلۋكانى لوتكەى گارە، ھۆشدارى ۋەرزى سەرمايان بە
بىچۈەكانيان دەدا. ھەناسەى ئاۋى سەربوۋپكى، ھەلمى لىتھەلدەستا،
دەستى پىگايەكى دوورى گرتبوو، بى ھەدادان مىلى نابوو بە (گەلى
نېن)، شانى لە شانى (چەمشىرىت) و (چەمى چالى) دەسوو، خۋى لە
دامىنى چىاي گارە ۋەردەسوراند، بەرلەۋەى لەگەل شەپۈلەكانى ئاۋى
غازى ئاۋىزى يەكتر بىن، ۋەكو ئەسپىكى سەركەش ھەلدەستايەۋە
سەرپاشوو، بە حىلەيەك بوۋنى پىشمەرگەى لەو سەرەۋە بە چىاي
مەقلوبى شىخان رادەگەياند. دوكلەى لوولە سۇپاكان، ئاسمانى گوندى
كافى و بىركەكۇريان شىن شىن ھەلگىراپوو. بۇنى سووتانى دارەبەن
و داربەپوو لەو دۆلە داۋىستابوو، ئومىدى ئاگرو دوۋى بە
سەرمابوو و كەسىرەكان دەبەخشى. ژىر ساپىتە و نوای بارەگامان
پەر لە دارى قەلاشكەرى كىردبوو. ۋەك ئەندامانى يەك خىزان، لە يەك
ھۆلى گەۋرە لە كاتى پاكشان بۇ خەۋتن، ۋەك جگەرەى پاكەت
فلتەرەكانمان لە يەك لايە. لە پىكھاتەى ئەو خىزانە، كورد، عەرەب،
توركمان، مەسىحى، ئىزىدى جىگايان گرتبوو. تاكو كاتى خەۋتن بە
گۆرانى ھاۋپى ھەژار پۇستى و ئەبو مىلاد و دلاۋەر لە لايەك و،
بەزى ھاۋپى خەيرى و فەھد پۇلا لەلايەكى دىكە، بەسەردەبرد. ئىمە

بئىئاگا لەوھى تەنھا بەشى ئىمە پاراستنى نىشتيمانە، وەك (مەحمود دەرويش) دەلى: نىشتيمان بۆ دەولەمەندەكان، نىشتيمانپەرورەرى بۆ ھەزاران!

ھۆلەكە زۆر دريژ و پان بوو، دوو پىز پىشمەرگە، ھەر پىزەى سەرمان بە لای دیوار دەکرد، پىيىنگانمان لە لای يەكتر بوو. ھاوپى ھاوارى برام لە تەنىشت من خەوتبوو، دواى نيوەى شەو بوو، زۆر بە تەنگاوى بانگى کردم: ھەستە! منىش گوتم: پاسەوانى خۆم سەر لە ئىوارى گرتووە! گوتى: بۆ پاسەوانىم نىيە، سەيرى خۆت بکە سەراوبن خەوتووى، پىت ھىتاو تە لای سەرى ھاوپىيان! ھەستام کە سەيرم کرد تەنھا ھاوار لەگەل گەوزداندا سووپاوە، ئىمە ھەموو سەرمان لە لای دیوارەكەيە. منىش بانگى ھاوپىيانم کرد گوتم ھەستە! ھاوپىيان گوتيان چى قەوماوە؟! گوتم: شەرى بەينى من و ھاوپى ھاوارى بکەن، ئەو بەمن دەلى سەراوبن نوستووى، کەچى خۆى سەراوبنە! بەو نيوەشەو بوو بەپىكەنين، ھاوار لە ھەموان زياتر پىدەكەنى.

ئەو بابەتەم بۆيە وەبىرھاتەو، ھەر حىزبىكى باشوورى ولات، کە دىتە گۆ، دەلى ھەموو حىزبەكانى دىكە سەراوبن سىياسەت دەكەن، تەنھا حىزبى ئىمە نەبىت!

پۇلا پواندى

پېشمەرگە يەككى نابىست و لال، بەلام زىرەك، چاپوك، ھەستىار، بەئاگا زۆر لىزانانە بە زمانى جەستە و ئاماژە، ھەندى بلىنى يەكو دوو، بەرامبەرەكەي ھالى دەكرد، بارودۇخى سىياسى شىرۇفە دەكرد و پاى خۇي دەردەبىرى. بارەگا بۇ ھەر شىۋىنىك بگوازىراپاويەو، پۇلا تەندورى دادەمەزىراند بۇ نانكردن. كەم پېشمەرگە ھەبوو نانى گەرمى دەستى پۇلاي نەخواردىت، بەلام ھەرگىز وەك ئەو بەرپىرسانەي ئىستا ئامادە نەبوو يەك نانى زىادە لەسەر بەشى يەككى دىكە، بدات بە پېشمەرگە يەك!

لىم دەپرسى: ھارپى تۆ چۆن بووى بە پېشمەرگەي ھىزبى شىۋەي؟ بە ئاماژە و زمانى جەستە يا بە نووسىن لەسەر زەوى، دەيگوت: لە كۆتايى شەستەكان و سەرەتاي ھەفتاكان، دەچوومە بارەگاي پېشمەرگەكانى پارتى،

زۆربەيان گالتيەيان پىدەكردم دەيانگوت: مېنەكەپ ھات. كە دەچوومە بارەگاي بەرسىرىن و ھافىزى ھىزبى شىۋەي، دەيانگوت: بچۆ ھەمام گەرمە خۆت بشۆ، فرچەي ددان و تىغ و سابوونيان دەدامى، لەگەل خۇيان نانيان دەدامى، كەس بۆي نەبوو بە مېنەكەپ بانگم بكات، بۆيە بووم بە پېشمەرگەي ئەو ھىزبە و ناوياننام فەھد پۇلا، مەنىش لەوساۋە نانى گەرم بۆ پېشمەرگە دەكەم، مېنەكەپيان لە يەخەي كەردمەو ھەكە زۆر پېنى دلتەنگ دەبووم.

پۇلا، زۆر كاريگەرى شەھىد خدر ھوسىن پواندى لەسەر بوو، كاتىك دەستى چەپى بەرزەدەكردەو و دەيلەرزاند بۆ ئەو ھەي سەعاتە بە زنجىرەكەي بىننيتە سەرەو ھەي باسكى، ئەو ھەيماي خدر ھوسىن بوو. مەلەوانىكى لە زەبىر بوو. لە پىزان و بارزان چوين بۆ (گەلى

حازم علی کوٹک

سولئ) نارنجوکی دهنگيمان بؤ راوه ماسی خسته پروباری، دنیا ساردبوو، ماسی سهرئاو نه ده كهوت، پؤلا خوئی فجوق ده كرده نیو ئاوه كه، له بنی ئاوه كه له قولایی سئ مه تر، سئ ماسی دهرده هینا، ماسیهك به ددانی دوو ماسیش به دهسته كانی، بؤ ئیمه ی هه لده دا دهره وه. ئیستاش له بهرچاومه سهری راده وه شانده بؤ ئه وه ی ئاوی له قز و ده موچاوی بته كینی.

له باره گای گه لی خه لك له كافئ، شه وان كاتیک چرامان نزم ده كرد بؤ خه وتن، من و هاوړی خه یری به هاوړی یانمان ده گوت: هه مووتان له ژیر په توكانتان هه ستنه سهرپئ و رڅخه كانتان به ستن و تفهنگ به دهسته وه راکه ن بؤ دهره وه، بزانی پؤلا چی دهكات و، دهست دهكات وه؟ به لام پؤلا هینده زرنګ و وشیاربوو، ته نها ئه و له شوینی خوئی نه ده جوولا و گوپی پر با ده كرد و په نجه كانی لیده دا، به ئاماژه ی یانی درؤ ده كه ن! ئه گه ر دوو كه س باسی ئه ویان بكردبوايه، په نجه ی بؤ هه ردولا ده جو لاند، ده یگوت ماره!

له ئاههنگی جه ژنی نه وړؤز و یه کی ئایار و بؤنه نیشتمانیه كان، پؤلا قسه و پیهه لدان و هوتافی تایبهت به خوئی هه بوو، كاتیک دلسؤزی بؤ نیشتمانی له دهروونی به كول ده هات، هه لده ستا به زمانی جهسته و ئاماژه رای خوئی دهرده بړی، بانگی یه كړیزی و ته بایی و یه كگرتنی بؤ هه مو پارتیه سیاسیه كان ده كرد. له زور كه سی زماندریژ و هیچ له باردانه بوو، باشتر هه مومانی حالئ ده كرد: به ئاماژه دهستی بؤ خه نجه ری بهرپشتینی ده برد، ئه وه هیما ی مه لا مسته فاو پارتی بوو. به ئاماژه ی دوو په نجه ی، چاویلکه پراست كردن، ئه وه هیما ی مام جه لال و یه كیه تی بوو. ئاماژه ی په نجه ی بؤ ماسولوكه ی قولئ وهك دهرزی لیدان، ئه وه هیما ی دكتور مه محمودو سؤسیالیست بوو. ئاماژه ی گرتنی ریش و چه ناگه ی، ئه وه هیما ی لینین و حیزبی

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

شيوعى بوو. بەۋ دوايىيە پارتىكى دىشى بۇ زىاد بوو، ئاماژەى سېرىنى ئارەقەى نىۋچاۋانى ھىماى زەحمەتكىشان بوو.

ھەردوك دەستى لەنىۋ يەكتر دەگوشى و بەرزى دەكردەۋە، ۋەك تكايەك لەۋانەى سەرەۋە بۇ يەكگرتن و برايەتى. بەلام دياربوو ئەۋ فريادە خنكىندراۋ و نىيەتە بسميلكراۋەى پۇلا، لەگەل ئاۋاتەكانى نەھاتە دى. حىزبەكانى باشوور، كەمئەندام و كەر و لال بوون. گوييان لەۋ داخۋازىيەى پۇلا نەگرت. بۇ تاقە جارىك دەنگى نەگەيشتە سەركردە كەرۋالەكانى پاۋانخۋازى و خۇنەبوون و يەكتر كرۋشتن. ھەرۋەك چۇن جوانى و تەمەنى گەنجى، كرد بە دارى قەلاشكەرى، بۇ سووركردنەۋەى تەندوورى بارەگاكانى پىشمەرگە. ئەۋ ئاۋات و داۋاكارىەشى بۇ يەكگرتن، بىن بەزەييانە لە نىۋ ئاوردانى براكوژى و دووبەرەكىدا كرا بە قەرەبرووت.

پۇلا شەھىد نەبوو، بەلام بەداخەۋە ئىستا بارى تەندروستىى ناجىگىرە!

زریکھی هه والیک که نانوسریتته وه

شه هید علی حاجی نادر... شه هید بوونت ناخی ئه نجن ئه نجن کردم،
بیره وه ریت گۆره شاری رۆحم ده دات. من ده زانم یادو ناوت به قه له م
و له سهر دووتویتی په ره ی کاغه ز قه ت نانوسریت، ده بی پیته کانی
ناوت، له ئالتوون و برۆنز دابریژری!

نازانم چی بنوسم لایق به که سایه تیی به وه ج و به هه یبه ت و
به سامت بی، شایانی ده ستوتفه نگ و رامالی پلنگئاسات بی!
ناتوانم من له یادتکه م، تا ئه و رۆژه ی نیوچه وانم له به ردی ئه لحه دم
نه ده م!

یاده کانت تیشکی خۆرن من ناتوانم تیریژ تیریژ بیگیژمه وه، چونکه
هه موو به ندی له شم وه کو به فر له به رده متدا دلۆپ دلۆپ ده توینه وه.
یه که مپۆژی به رهنگاری و یاخیوونت، له چوارقورنه، له ق کاته بوو
کابووس و دیوه زمه ی به عس بالی ره شی به سهر ولاتدا کیشابوو.
عه یامیکه نوزه ی کزه بایه کی سپیده له هه یچ لایه که وه نایه، هه وری
ره شی بیئومیدی زگی به ئه رزه وه نایه وه، کتییی قوتابخانه کان، بازار،
مزگه وت، دیواری قاوه خانه کان، له خمخانه و پهنگی ره شی به
به عسیبوون هه لکیشرایه!

سال سالی ٧٨ بوو، به چواره خۆری به رپشتت، زنده ق و نه تره ی
پیاوانی به عست ده برد!

له سهر دهستی جوتیاریکی زه حمه تکیشتدا، شکۆی به عسیه کان شکا،
که شه و داهات، شریقه ی تفهنگی برنۆ بانگه وازی به رهنگاری به گوینی
خه لکی شاردا ده دا.

له و شه وه وه ئومید له ناخی هه ژاران چرۆ ده کا. ئیوه زهینی خۆ
به ده نی، کورد مرقۆی چه ند مه ردی هه یه!

خاپەرۇكى يادەۋەرىيەكان

لەبىرمە ھاۋىنى ۱۹۸۳ لە شەرى خۆبەخۆ، لە كۈنەكۈترى قەندىل، كاتىك (شەھىد نازمى ھەمەى سلىمان)ى يەككىتى، بە ھاۋرئ شاخەوان ھەسارى دەلىت: جىھازى بىتەل بدە ەلى حاجى، با قسەى لەگەل بکەم! ھاۋرئ شاخەوان پىدەلى: نایدەمە ھاۋرئ ەلى، چونكە دۈىنى پىشمەرگەيەكتان جنىۋى بە ھاۋرئ ەلى دا. نازمى ھەمەى سلىمان دەلى: راستە ئىمە لەبەرامبەر يەكتردا شەپ دەكەين، بەلام ھەر كەسىك قسەى نالايەق بە ھاۋرئ ەلى حاجى بلىت، ھىشتا لە دايكى خۆى نەبوۋە، گەر بزانم كىيە، بۆ ھەوت پىشتى تەمبىتى دەكەم!

بەداخەۋە نازمى ھەمەى سلىمان لە شەرى قەندىل شەھىد بوو. تەماشى كەن سەركردەكان، چەند پىاۋى بەۋەج و مەردى ۋەك ەلى حاجى نادرو نازمى ھەمەى سلىمانيان كرده قوربانى بىرى تەسكى پاۋانخۋازى خۋيان!

ھاۋرئ مەحمۇد حاجى گوتەنى يادى بەخىر، بەسەرى تۆ كا ەلى، قەت جارىكم لىنەبىستى بلىتى برۆن منىش وا دىم، ھەمىشە دەتگوت ۋەرنەدوام! لەبىرمە ئىۋارە بوو، ھەندىك ناپاك، لەۋ چەقەلە شاخەى بەرامبەرى رىزان، تەقەيان لە چەند پىشمەرگەيەك كرد، ۋەك شىر لە بىشەى راپسكى، خۆت بە ئاۋى ساردى زىيەكە دادا، گوتت: ۋەرنەدوام، ئىرە برە، ناھىلم كەستان بخكىت، زوو بگەينە گوندى ئالكان بەلكو لەۋى بيانگرين!

چ شانازىەكى گەۋرە بوو، پىم لەجى پىتى تۆ دادەنا! كى ۋەك منى بۆ دەرەخسىت، قەلغان و زرى پۇلايين لە پىشى بىت، شۈىن پىكانت ھىزى بالاكردم بوو! تاسەت دەكەم، چەند تامەزرۋى دىدارتم شەھىدەكەم!

۱۹۸۳/۱۱/۲۸... ئىرە گوندى ھەنارەيە، جىتى تۆمارى داستانىكى كەمۈىنەيە، لەسەردەستى ۶۰ پىشمەرگە، بەلىن بەسەركردە دەدەن، تا

کۆتایی، یاری به پۆلوی ئاگری مەرگ بکەن!

سەرکردەبوون بە ھەریە، پێشەنگایە تیکردن ھونەرە. خالەکانی بوون بە سەرۆک لە کاک عەلیدا لە لوتکەدایە. لە گەڵ یەكەم دەستپێژی بیکەسی، بێدەنگی ئەو سپێدەیی گوندی (ھەنارە) دەقەلێشی. ھاوێی عەلی، لە بلێندگۆی مزگەوت بانگ لە پێشمەرگەکان دەکات: قوربانتان بم، باش دامەزرێن، بیانکوژن!

کاتیەک شەپ گەرم دەبێت، ھەزاران جاش و سەربازو دەیان تانک و تۆپ و ١٣ ھەلیکۆپتەر و چەند فڕۆکەی پیلاتۆن، ئەو گوندە بۆردوومان دەکەن و دایدەبێژن. ھاوێی عەلی داوا لە خەڵکی گوند دەکا، بۆ سەلامەتی خۆتان گوندەکە چۆڵ بکەن، ئێمە ئەمڕۆ لە گەڵ ئەو ھیزە نابەرابەرە یەکلایی دەکەینەو. داوا لە جاش و سەربازەکان دەکات، خۆتان بە دەستەو بەدەن، سەنگەری خیانت جێبھێژن. دەبێ ئەمڕۆ لەو مەیدانە بیسەلمیتین کێبە بەرخ و، کێ بەرانە!

لەوساتە وەختە ھەستیارە، بە محەمەد ئەبوشواری دەلی: بڕۆ دوو سێ ھەیرانی سەرچیاڵی بەسەر پیرەھەولێرا شوێرکەو! ئەو داستانە کە مۆینەییە، بەخوێنی ئالی پێشمەرگەییەکی بە ڕەگەز عەرەبی شاری بەسرا، بە ناوی شەھید ئەبو شوھدی و ١١ بریندار، تۆمار دەکری.

پێشمەرگە کەلک لە تاریکایی شەو وەردەگرن، ھەروەک حسن زیرەک دەلێت: شەو قەلای مێردانە شەو. ١١ بریندارە کە بەو گۆیدیزانە گوند دەگوێزرێنەو. دێ بە ھیزی دووژمن دەدەن، بەرھو دەشتی کۆیە دەرباز دەبن.

بە ھەلی دەزانم لێرەو دڵگرانی خۆم نیشان دەم، کە بە بێچووی ئەو گۆیدیزانە بریندارەکانیان گواستۆتەو، بگوتریت جاش! بۆیە نابێ ئەو ناو بەرھو ببیندریت بۆ خاين و خۆفروشان!

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

بەداخەۋە، ۱۹۸۶/۶/۲۷ ھەۋالەت كە نانوسىرىتەۋە، زىركەى ھىند بە
ئازار بوو، دواى ۲۴ سال ئازارىكە ھىشتا لە گوئىدا دەزىنگىتەۋە،
لە گۆرەشىر گۆرى شىران،
شەھىبوو دەستقەلىشىۋەكەى، چىنى جوتيارو رەنجەران،
گلا مەردو سوارچاكى كورد!

نەخۇشى ھەلمەت و دكتورە ساھىرە

ئەۋرۇژانەى خەباتى پىشمەرگە سادەو ساكارەكان، كىتومت لە لە
جەۋھەر و جوانى بەفر و ھەتاو و تىرىژى پوناكى كلاۋرۇژنە و
گولەگەنى قەندەھارى دەچوو، دەستى رەشى پىسخۇران مېژوۋى
ئالوودە نەكردبوۋىن، توفان و گەردەلوۋى بەعس، لە تەغرىب و
تەبعىس و تەھجىر لوۋى دابوۋىن بەرەو شاخ، بەرەو گەران بەدواى
ئاسۋى سىپىدەيەكى رەنگ شەفەقى.

ھاۋىنى ۱۹۸۶، بارەگامان لە ناۋچەى كافىتى بەرى گارەى بوو.
كەرتى ھەۋلىر لە گەلى خەلك بوو. بەھۋى ئەۋەى ھەموو
خزمەكانمان بىزار كردبوو لە ھەۋلىر، ھىندەى خىزانەكانمان پەۋانەى
لاى ئەۋان بگەين، سەرەپاى مەترسى گرتن لەسەريان لە لايەن پڙىم،
بە تۆمەتى دالەدانى خىزانى پىشمەرگە، بىرپارماندا ھاۋىنەكەى لە ژىر
كەپر ژيان دەكرى، بۆ ماۋەيەك خىزانەكانمان بىن لە نىزىك بارەگاكان
كەپر دروست بگەين، ھالىان ھالى پىشمەرگە! قەدەرەك بوو
مندالەكانم ھاتبوۋن، پەتايەك بلاۋبويەۋە، مندالانى يەكسالى
ھەتاۋەكو سىسالى دەيانگرت، زۆرىشان پى دەمردن. چەند پۇژىك
بوو ھەلمەتى كورم دوۋچارى ئەۋ پەتايە ھاتبوو، پۇژ بە پۇژ
تەندروستى خراپتر دەبوو. (نايلە) خىزانم گوتى: حازم ئەگەر

چارەسەرێكى ئەو كۆرەى نەكەين، وەك جیهانگیرى كۆرم، چۆن لە (كۆيسە)ى بەودەستانەم شارەدەو، ئەو كۆرەش ئاوا دەشارمەو! هەرچەند سەیری نایلەم دەکرد، فرمیسكەكانى لە من دەشاردەو، نەبادا كارىگەرى لەسەر ورە و خۆپاگیرى دابنێ، یاخود من بە ھۆكارى ئەو ژيانە ناھەموارە دابنێ. پاشنیوەرۆ گوتیان دكتور چۆتە ئەو بارەگا كاتییەى، سەر (چىاى گرىن) بەرامبەر ئامىدى. تەنگەكەم دایە نایلەى، ھەلمەتم لەپشتى كرد، ملمان بە پىگاوەنا. لى تايەكەى ھىندە گەرم بوو، وەك سۆپاى پىر لە پشكۆم بەپشتیو بیت! جارجار نایلە تەنگەكەى دەدایەو، من، ھەلمەتى لە پشتى دەکرد. بەھۆى گەرمى لەشیو، ھىچمان نەماندەتوانى بۆ ماوہیەكى زۆر لە پشتى بكەين. بە ھەرحال، بە شاخیدا ھەلزانين گەيشتىنە بارەگا. لە سىبەرى داربەرۆيك پشووماندا، ئاویان بۆ ھىناين، ھاوپیان دەموچاوى ھەلمەتيان شوشت، گوتیان دكتورە ساھیرە ئىستا چۆو خوارى. ئىمەش بەرەوخوار بووینەو، ھەركە گەيشتىن، كەپرىكيان بۆ ئىمە چۆل كرد، ھاواری برام دوو منداڵەكەى دىكەى بۆ ھىناين. دكتورە ساھیرەو دكتور سادق زۆریان گرنكى پىدا. ھەرچەندا دەرمانى منداڵانىان نەبوو، حەب و دەرمانى گەورانیان بۆ دەکرد بە دوو بەش. سى پۆژ ماينەو بەدیاریو، لى قەت پۆژىك لەو ژنەى خۆم گویم لىنەبوو، من بەھۆكارى ئەو ھەموو نەھامەتیىە بزانیتم، یان گلەیی لە بەختى خۆى بكات، بلى بۆ ئىمە لە ژيانى سەردەمى خۆماندا ناژين وەك ھەر كەسىكى دىكە!

پۆژى سىيەم ھەلمەت داواى ماستى كرد و زۆر باشتەر ببوو. لەو كاتەدا بەرامبەر نىشتيمان و گەلەكەم وىژدانم ئاسودەبوو، وەلى

خابەرلىكى يادىدە ۋەزىيەت

ھەرچەندە لە چاۋانى ئايىلە ۋە مىندالەكانم دەۋرۋانى، كە مىن ھۆكۈرى ئۇ ۋە
ژيانە سەختەيان بووم، جگە لە سىتېرى ۋە نېۋى خەتايەك، ھېچ
شۈبھى دىكەم شەك نەدەرد خۇمى لە پەنا خەشار بەدەم!

ئىمە لە ۋە دىۋى دىۋارەكانى خۇشەختى ۋە ھىكمەتەكانى ژيانىكى
سەردەميانە بارۋىنەمان خەستىۋو! ئۇ ۋە يادۋەريانە سەفەرىكى بۇ
بەردەرگى ياخىيۋىنىكى زۇر پىرۇز، تىرامانى شۈبھىۋارى ھەردوۋ
ئەژنىۋى پەكۈيىكى پراۋپ لە يەقىنى سەركەۋتن!

دەكتۇرە ساھىرە باۋەشى ۋە فادارى ۋە مۇقۇدۇستى بۇ ئاۋەلاكرىدىن،
جامى لىۋىرېژى خۇشەۋىستى ھاۋىيانە ۋە خۇشەۋىستى بۇ
پىشەكەي، دەپزاندە سەر ئازارەكانمان. لەۋان سەردەمان، خەلكانىك
لىك كۆبۈيىنەۋە، ھەر ھەموومان ھەۋدەي دۋاى تىشكى خۇر ۋە
ئاۋازى ھەقىقەت ۋە فرچكى ئازادى ۋە يەكسانى ۋە پىكەۋەژيان بوۋىن.
دەكتۇرە ساھىرە، بەۋ سۆز ۋە گىرەپىدەنەي، دەۋىست پىمان بلى
كاتىك ئىۋە خۈيى تەپى خۇتان دەچۈپىنەۋە نىۋ ئىنجانەي پىزگارى
گەلىكى سەتەملىكراۋ، لە پىناۋى ئازادى ۋە دۋارۋىزىكى گەشتىر
تەدەكۈش، شايانى لەۋەزىياتىن ئىمە بۇتانى بەكىين!

دەكتۇرە ساھىرە، ئىستە لە ھالى ھازىر كە ئۇم چەند دىپە
دەۋوسىم، لە نەخۇشخانەيەكى سەتۈكھۆلىمى سۈيد كارى دەكتۇرى
ئەنجام دەدا.

هۆکی، گوندی پشیلەکان

سەرەتای مانگی ئازاری ١٩٨٦ بارەگای پێشمەرگەکانی هەولێر لە گەلی خەلک، ناوچەی کافی، بەری لای نزاری چیاى گارەیه، ئیواران هەر زوو تاریک دادی. خۆر خەریکە خۆی دەپێچیتەو و مائاواى لەو گەلیە دەکات. نانی ئیوارە، بەهۆی نەبوونی چرا و پووناکییەو، دەبێت بە پووناکی بخورێ.

پۆلیک پێشمەرگە ئاگادار دەکێنەو، بۆ بەیانی بە ئەرکیکی پارێزوانی لە ئەندامیکی لیژنەی مەرکەزی و بەرپرسی هەموو پێشمەرگەى دەشتی هەولێر بە ناوی هاوێ ئەبوسىروان و، بەرپرسی پێشووی بەتالیۆنی پێنج هاوێ کانەبى گەرە و ملازم رابەر، بۆ پرۆیشتن بەرەو بارەگای بەتالیۆنی ٣١ى ئازار لە گوندی ئیروان. ئەو پرۆیشتنە دەبواىە دوازدە گوند تیپەرینی، کە زۆربەیان چۆل کرابوون.

هاوێ ئەبوسىروان جیا لە هەر بەرپرسیکی سەربازی، نەیدەویست پۆلی هیچ کەس پشتگوێ بخت، بۆیە هەر ئیوارەکەى گوتی: هاوێ حازم دەبێت تۆ بەرپرسیاریەتی خواردن و پشودان و جوولەکردنی ئەو مەفرەزە بگریە ئەستۆ، کارت بە من و کانەبى و رابەر نەبێ و ئەو پرۆیشتنە چۆن رێکدەخەى، ئازادى! گۆتم! بە چاوان!

نان و چەند قوتوو گوشت و شەکر و چام لە حاجی دەهام وەرگرت کە ئیدارەمان بوو، کە بەشى دوو ژەم بکات، لە ئیستەرەکەى بارەگا پێداویستیهکانم بارکرد. تازە گزەنگی خۆر لوتکەى چیاى گارەى رادەمووسى و لیوی گەرمى دەخستە سەر پەوێزەکان.

بەپێ کەوتین. بە داخەو بە هۆی ئەوێ سى و پێنج سال بەر لە ئیستا بوو، ناوی پێشمەرگەکان لە شیروانی برازای ئەبو سىروان

زیاتر که سم له یاد نه ماوه، به لام له ده کهس زیاتر بووین.
له گوندی بانی شۆربووینه وه بۆ گهلی پلینگان، له وی دانیشترین
پشوویهک بدهین، ملازم رابه ر وهک پیشه ی هه میشه یی، به
زهرده خه نه وه متاره ئاوه که ی دهره ینا و به رله وه ی خۆی بیخواته وه
فهرمووی له هه موان کرد. من خوشه ویستی شه هید مه حموودیشم
به ملازم رابه ری برای به خشیبوو. شه هید مه حموود چه ند سال پیش،
له ته نیستم شه هید ببوو!

بریارمان دا بۆ فراوین خواردن بچینه گوندی هۆکی که چۆل
کرا بوو. چه ند رۆژیک به ر له ئیمه دهسته یه ک له پیشمه رگه کانمان که
هاوار و شه هید هه ژار و چه ند پیشمه رگه یه کی دیکه بوون، چووبوونه
گوندی هۆکی، به رله وه ی بگه نه نێو گوندی، هه شاماتیکی له پشیل به
پیریانه وه چووبوون، هاوار و هه ژاریش له گوندی نانیا ن له نێو چه ند
که ندوویه کدا دۆزیبووه و بۆ پشیله کانیا ن رۆکردبوو. ده میکی بوو
هه والگیرى سه ربازی سوپای عیراق به چاوساگی سه رۆکجاشه کانی
ناوچه که ده یانه ویست په یوه ندی مرۆفی کورد به خاکه وه بیچرینن، بۆ
ئه وه ی شوناسی خۆی ون بکات!

دوژمنان باش ده زانن هه ر گه لیکی له سه ر خاکی خۆی
دوورخایه وه، واتا ریسوا و بی ئیراده و له رزۆک ده بیت. گریدانی
مرۆفی کورد به خاک و زمان و چاند و کولتوره وه، پایه ی به
زیندوو مانه وه ی گه له که مان و هه ر گه لیکه. هه روه ها خاکیش، به
جاویدانی خه لکه که ی که له سه ری ده ژێ، هه ناسه ده دات.

چه ند هه نگاوێک ماوه بگه یه گوندی هۆکی، له پشیله کان به ده ر ئه و
گونده زیروخی تیدانه بوو پیشوازیما ن بکات، بۆیه پشیله کان به ئه رکی
خانه خوێیایه تی هه لده ستان، خاوه نداری شه ش دانگی گوندی هۆکی
بۆ پشیله کان به جێما بوو. به ده م به ده ره قه کردنه وه سکا لای به ته نها

هیشته وهی خویان بۆ ئیمه دهگیرایه وه!

دهرگاكان له سه رپشت بوون، ته نها دهرگایه کی زۆر به ته مه ن که به بزماری سه رپانی جه نه جهر دروست کرابوو، به هۆی داخرانی سه رنجی پاکیشام، شمشیره ی^۱ راپیش کرابوو، بۆیه له سه ر سیوسیوه م^۲ ترازاند و له ریسهم برد^۳، یه غدانیکی که چه و چه پره ک، وینه ی بۆراق و شامارانی له سه ر نه خشینرابوو. فانۆسیک به سنگولکه یه ک هه لواسرابوو، په ره سیلکه هیلانه ی له سه ر گیزه ره که ی کردبوو، چه ند جوجه که یه کی تیدابوو. ته شکه به په یه کی ده ستردی ژنی کورد له نیوه راستی ژوره که پاخرابوو، هینده دلۆپه ی به سه ردا چکابوو، که پرووی هه لئینابوو، ده ستم گه یانده چه مکیکی، گوشه که ی به ده ستمه وه هات، دیاربوو ئاوا چنگی له خاک دابوو گریدراوی خاکی خۆی بوو، هه لئه قه ندرا! گوتم خۆزگه مروۆفی کوردیش ئاوا به خاکی خۆیه وه ده چه سپا!

هه موو هاوړپیان رازی بوون بۆ خۆمان که میک نان بخۆین. هه رچی نانی پیمان مابوو هه موومان دا به پشيله کان. کاتیک خۆمان پێچایه وه بۆ رۆیشتن، میاو میاوی مائئاوایی پشيله کان سکا لای ده نگیکی ناشاز بوو. هه میشه ئه و چرکه ساته له یاده وه ریمدا زایه لئه ی دئ. ده یانگوت گونا همان چیه ئیمه پشيله ی کوردانین! بۆ که س نیه ده ستمان به پشتی دابینئ و بلئ: پشه که! ماری ره ش چی ده کات؟^۴

۱- شمشیره: ناریکی تاشراو و له له کراوه بۆ ناخستنی بهرگای به کاری ئ له دیووی ژووریوه.

۲- ۱) بهرینیکی به ده ست قوولکراوه، ئه و ناره ی بهرگای پێوه به ستراره به خریته نیوی و له کاتی کرینه وه ناخستنا له سه ری ده سووړئ. ۲) کونی ته نیشتی راست و چه پی باگرانی بهرین که قولایی په تی باگرانه که ی پێوه به ستراره بۆ هینان و برن و گیرانی باگرانه که. لێره نا مه به ست له یکه میانه.

۳- له ریسهم برن: ترازاندنی له شوینی خۆی.

۴- پشه که ماری ره ش چی ده کات؟: جۆریکه له لاواننه وه و ده سته ننان به پشتی پشيله نا.

كاتىك ئىۋەش ئوغرى دەكەن، لە ھەسرەتى تەنھايى پوحى خۇمان،
دەمرىن، كى نامەى پارانەۋەمان دەباتە بارەگای يەزدان؟! ويژەوانان
و ھۆزانوانان! ئىۋە لەكوپن؟ پۇمانى گوندى پىشلەكان بنووسنەۋە!

پىشمەرگە و شوپنەۋار

پۇژىكى زىستانى سالى ۱۹۸۸، چوار ھاۋرپى پىشمەرگە: مام ەلى،
ئەردەلان، ھاۋارو خۇم، بە نيازى گەيشتن بە خۇرھەلاتى كۆيە، لە
شارپىگەى بەينى تەقتەق كۆيە پەپىنەۋە. مەنزلەمان لە مالى يەك لە
جوتيارەكانى گوندى باغەجنير، گرت، نان و تورىكى لە تىرىمان
خوارد.

بۇ شەۋى، گوندى بۇگدەمان تىپەپراند، لە سەر زىيى بچوك بانگى
كەلەكوانمان كرد ناۋى تەحسین بوو، ئىمەى بۇ (پەنى كانى بى)
بۇلاى خىزمانى كلىسە و بۇلقامىش، پەپاندەۋە.

ۋەك ھەستى شەشەم يان لە غەيبەۋە پىمان بلىن، جارىكى دىكە ئەۋ
خىزمو كەسوكارە نابىننەۋە، بەداخەۋە ئەۋ ھەستە راست دەرچوو،
ئەۋ مەرۋقە خىزمۇستانەمان كەۋتنە بەرشاللاۋى ئەنفالى پەشى
بەغسىيەكان و لە بىبابانەكانى خواروو گۇرغەرىب كران!

لە دواى چەند پۇژ خىزمەتكردنمان، مۇلەتمان لى ۋەرگرتن
سەردانى كاك ھەمە عارف و مامزى ئامۇزامان بىكەين لە
سورقاۋوشان و دوو ئاۋان. لە دواى ئەۋ دىدارە، مامز بە دوو
مندالەۋە ئەنفال كرا. ئەۋ شەۋە لاي ئەۋان ماينەۋە، بەيانى گوتيان
پىاسەيەكى ئەۋ دۇلە بىكەين كە بەرەۋ چەمىرىزان ھەلدەكشى.

لە نىك گوندى زەرزى، تاق و زىارىكى بەرز پوۋى

حازم عەلى كوتك

كەوتۆتە خۆرەلەت، بە قەد ئەو شاخەو دەرگای ئەشكەوتىكى دەستكرد ديارە، ھەيوانىك و دوو ژور و ستوون و كۆلەگەى دەستكرد و داتاشراو. لە ژوورەو وینەى دوو كچى دەست بەشمشیر و سككەى پارە و لوگۆى ئاھورامزدا و دوو گۆرى تىدايە، وینەى خۆرىك لە سەردەرەى دەرگاكة ھەلگەندراو.

ئەو ئەشكەوتە، ناوە كوردیيەكەى (كچ رفين)ە، بەلام عوسمانیەكان، لەو پۆژگارەى كە لیڤە حوكمیان كردوو، ئەو ناوەیان گۆریوہ بۆ (قزقاپان). تورك، چونكە پيشالى میژووییان لە ناوچەكەو لەو خاكەدا نییە، دەیانەوئ بوونی خویان لە دەستبەسەرداگرتنی شوینەوارەكانی كورد و ئەرمن بەسەلمین!

بەداوای لیڤووردن لە شوینەوارناسان و پسپۆرانى ئەو بوارە، من شارەزایم نییە لەو بوارە، ئەو ئەركى پیتۆل و شوینەوارناسانە ژیرانەو زانستیانە پشکنین و کەنەى لیڤكەن.

ئەو وینە ئازار بەخشەى ئەو پۆژە، لە دواى ۳۳ سال لە پووپەلى پۆحمدا تۆمارە و كال نابیتەو! كاتیک گەشتینە بەرامبەرى ئەشكەفتەكە، یەك لەوانەى لەگەلمان ھاتبو گوتى: ھاوړئ حازم بزانیڼ چۆن تڤەنگچییكى؟! وینەى ئەو خۆرەى لەسەر دەرگای ئەشكەفتەكە ھەلگەندراو بکە بەنیشانە! منیش تووشى سەرسوپمان و شوک بووم، گوتم: بۆ كەس ھەيە تڤەنگ بە شوینەوارە میژووییەكانى خۆى و تەواوى مرقایەتیەوہ بنى؟! یەکیان دەیگوت: ئەو خۆرە، ھیمای ئاگرپەرستان و غەیرەدینانە. یەكى دى دەیگوت: خۆ ھى ئیسلام نییە! كە لىنى ورد بوومەوہ وینەى خۆرەكە شوینەوارى چەندەھا گوللەى پتوہبوو، تەنانەت ئاڤ بى جیشیان بە ئەشكەفتەكەوہ نابوو، ھەندىك لە وینەكان شیۆیندرا بوون. پيشمەرگەو چەكدارى زۆربەى لایەنەكان ئەو كارەیان دەكرد. بیتاگا لەوہى كە

بەو كارە، نەخشەى داگىركەران، لە سەپىنەۋە و شىۋاندنى مېژوۋى كەۋناراي گەلەكەمان، جىيەجى دەكەين! حىزبەكانى شاخ پىشمەرگەيان ۋا پەرۋەردە نەكرد، خاۋەندارى لە ژىنگە و خاك و شوپىنەۋار و كولتوور و زمان و نەژاد و ھونەر و سىماى كوردبوونمان بكەين. لەوساۋە تاكو ئىستات، ئەو بىپەرۋەردەيىيە، ھۆكارە بۆ ئەۋەى خاكفروشى و دەستكىشى داگىركەران و براكوژى بە ئاسايى ۋەربگرين! ئاى چ ئازار بەخشە مروڤ پىشالى پەچەلەكى مېژوۋى خۆى نەناسى و گوللەى پىۋەبىنى!

كىمىاباران

ھاۋىنى ۱۹۸۸، باۋكم ماۋەيەك بوو بە دەست ئازارى ددانەكانىەۋە نارەھەت بوو، بە ناچارى بپياريدا بچىتە ئىران بۆ كىشانى ئەو چەند ددانەى مايپوون و تاقمىكى ددان دروست بكات، ئاسۆى براشم بچىت بۆ چارەسەرى گوڭى، كە بەھۆى تەقىنەۋەى موشەكى فېرۆكە لە بارزان، پەردەى گوڭى درابوو، لەگەلياندا ھاۋاريش بۆ خزمەتى بابم و ئاگالتيوونى، چونكە باۋكم نەخۆشى گورچيلەشى ھەبوو زۆر جار خوين دەمىزت. بابم بەر لە پويشتنى، بە ھاوتەمەنەكانى گوت: بەيانى دەچم بۆ ئىران، چىتان پىۋىستە بۆتان بىنم؟

ئەگەر ھەلە نەبم و لەبىرم مايت، ھەر ئەو سەفەرە بوو، مام پۆستەم خەلكى ۋلاتى كوڭى بوو، داۋاى (بەرخەنجەر) ى كرد. بەرخەنجەر بەو قەلەمبەر، يان چەقۇيە دەگوترى، خاۋەن خەنجەرى دەبانى جەۋھەردار، بۆ پاراستنى خەنجەرەكەى ھەلیدەگرى، ۋە بۆ

۱- بەرخەنجەر: بەو چەقۇيە سەگوتريت، كە بۆ پارىزگارى لە خەنجەر ھەلیدەگىريت. بۆ ئەۋەى خەنجەر بۆ نار و ھەر كارىكى پىۋىست بەكارنەيت.

دارجگهره و برپین و تاشینی ههرشتیک، له جیاتی به کارهینانی
خه نجه ره که ی. ههرچهنده بابته تی بهرخه نجه رم له کتیبی (په نجاو
حهوت سال خولانه وه له ژیر وه همی شوپشدا) باسکردووه، وا لیژدهش
دهیگیرمه وه: خه نجه ره که ی مام پوسته م زور خراپ بوو هی ئه وه ی
نه بوو بهرخه نجه ری بو هه لبرگی، ههرچهندا بهرخه نجه ریکیشی
هه بوو، دیاربوو دلی به یهک بهرخه نجه ر ئاوی نه ده خوارده وه، بابم
گوئی: قه له مبریکی راگیزت بو دینم ههرچهندا ئه وه خه نجه ره هی
ئه وه ش نییه بهرخه نجه ری بو هه لبرگی!

له و سه فهره، ده بوايه پيشمه رگه یه کی برینداریش، که به ره گه ز له
هاورپینانی عهره ب بوو به ناوی سه عیده ره ش، له گه ل خویان به رن
بو باره گای گوژی و دوله کوگه. سه عیده ره ش له لقی کویه بوو، له
کاتی ئه نجامدانی چالاکیه که له سه ر شاپیگای هه ولیر کویه، گولله یه که
به ر سه ری که وتبوو، له باره گای به تالیون ماوه یه کی زور بوو
فریشته ی چاره سه ری پيشمه رگه (دکتور سادق) به سرنج خواردنی
ده دای. سه عیده ره ش دوو چاری له بیرچونه وه ببوو، ته نها کاتی به ر له
پيشمه رگایه تی له بیرما بوو که له به سه ره له کوژی کشتوکال بوو.
بابم و ئاسو و هاوار و غه ریب و توانای شه قلاوه و سه رکه وته ره ش،
خه ریکی خو ئاماده کردن بوون، غه ریب و توانا زور شاره زای
بارکردنی بریندار بوون، دوو گونییه کایان کرده بنبار،
سه عیده ره شیان له سه ر بارکرد، دکتوریکیان له گه ل پویشته، به داخه وه
نازانم کی بوو. کاتیک ده گه نه پردی پشتناشان به ره و سوره دی
بناری قه ندیل، ئه وه پرده له دار دروست کرابوو به به رزایی هه شته
مه تریک، باوکم و توانا ولاخناس بوون، به پيشمه رگه کان ده لین ئه وه
ولاخه به ئاسانی له و پرده ی ناپه رپته وه. بریار ده دن سه عیده ره ش
دابه زینن به ده ست بیپه رپتنه وه. چاوی هیستره که به پشتین

خاپه رۆکی یاده وهرییه کان

ده به ستنه وه، ئاسۆ جله وی هیستره که راده کیشی، له نیوه راستی پرده که پشتین له چاوی هیستره که ده بیته وه، هیستر دهره ویته وه و خوی هه لده دیری، لرفه و نیله ی شه پۆلان ئاومالی ده کات، سه ری به گابه رده کان ده که وی و ده ته قی. به ناچاری و لاخیک به کری ده گرن به ۲۵۰ دینار بۆ گویزی، سه عیدی لی بارده که ن. باو کم هه موو جاریک ده یگوت چاک نه بوو سه عیدمان دابه زاندا! له گویزی سه عید ته سلیم به هاو پیتیان ده که ن، تفه نگه کانیا ن له باره گا داده نین، به رگه ی به ناوی سۆسیالیستیان بۆ ده که ن. بابم و نه وانه ی له گه لی بوون ده چن بۆ ئیران. چه ند رۆژ دوا ی نه وان سه عید ده به ن بۆ ئیران، له خالی پشکنینی پاسدارانی ئیران، به رگه کانیا ن نیشان ده دن، له سه عید ده پرسن ناوت چیه؟ نه ویش ناوی راستی خوی و شاری به سه ره و کۆلیژی کشتوکال و نه داما بوونی له حیزبی شیوعی دینیته زمان. یه کسه ر ده گرن به داره مه یت ده یبه نه زیندانی ورمی، له سه ر زه وی فرییده دن تا گیانی له ده ست دا و له گۆرستانی غه ریب و بیکه سان ده ییژن.

باو کم نزیکه ی مانگیکی پیچوو، له دۆله کۆگه له کاتی گه رانه وه بۆ دۆلی باليسان، ده بنه ۲۵ پيشمه رگه به فه رمانده یی هاو پي ئه بو سه وه سن. رۆژی ۱۹۸۸/۷/۳۱، کاتیک گه یشتنه دۆلی باليسان، فرۆکه جه نگیه کانی پژی می به عس، به چه کی کیمیاوی قاسما وه و خه تی و وه ری و ده ورو به ری باليسانیا ن بۆردومان ده کرد. له و کاته دا ئاسۆی برام له پيشه وه ی هه مو ان ده بیت، بۆیه کاریگه ری له سه ری که متر بوو، به دوا ی ئاسۆی، شه مال و هاوار ده گه نه گوندی ده لاش، جامانه کانیا ن ته رده که ن له ده مو چاویان ده پیچن، ئاگرو دوکه لیک له گوندی ده لاش ده بینن، هه ردوکیان غارده دن ئاگره که بکوژینه وه، کاتیک ده بینن سی مندال به دیار ئاگره که هه لکورماون به و گه رمای

هاوینه! لییان ده پرسن ئه و ئاگره تان بۆ کردۆته وه؟ مندا له کان ده لێن له بهر کاریگه ری کیمیا، ئه وانیش ده لێن: چۆن ده زانن کیمیا به؟ مندا له کان ده لێن: ئه وه نه به بۆنی سیوی رزیوی لیدیت! مندا له کان ده لێن: داک و بابمان چووینه نیو رهزو کیلگه ی، خوابکات سه لامهت بن! له و کاته ی ئیمه چاوه پروانی مردنیکه به کۆمه لمان ده کرد، پارتی و به کیتی و ئه و حیزبانه ی په یوه ندییان له گه ل ئیران هه بوو، ده رزی و ده مامک (قیناع) یان له ئیران وه رگرتبوو بۆ خۆپاراستن و چاره سه ری کیمیایی، ته نها ئیمه و هاوولاتیان هیچمان نه بوو! ئه و پیتشمه رگانه ی به رکه وتن، ماوه یه ک چاویان نه یده بین. دکتۆر بژاری برای شه هید کۆچه ر، چاره سه ری بۆ ده کردن.

پله به ندی مرۆفه کان

١٩٨٧ باره گامان له ئه شکه وتی دۆلی باليسان و کانی ته لانی چیا ی هه ورئ بوو، من و مسته فا وه ستاو تالب ده رگه له یی و زۆرگو چه ند پیتشمه رگه یه کی دیکه بووین. به داوای لیبووردنه وه ناوی هه موام له یاد نه ماوه ئه گه رنا زۆرم مه به ست بوو ناوی هه موام بنووسم. ئیمه به ئه رکیک ده چووینه لای که پکی حه مه دنئاغو به نی هه ریرئ، کاتیک بۆ حه سه انه وه له خوار زینه تیرئ، له ژیر داربه پروویه کی گه وره و به ته مه ن وه ک داربه پرووه که ی کاکه جه لالی مه له کشا، دانیشیتین. ئه و کاته مه لبه ندی سیی یه کیتی، باره گا که ی له گوندی خه تی بوو، کاک کۆسره ت به رپرسی بوو. تراکتۆریک عاره بانه ی به دواوه بوو له زینه تیرئ شوپبووه، عاره بانه که ی دیاربوو باری تیدا بوو، خیه وتی به سه ردادرابوو، کاتیک

١- جه لالی مه له کشا: نه و شاعیره پایه به رزه یه که له سه ر داربه پروو شیعریکی نایابی هه یه.

لە ئىمە نىزىك بوۋەۋە، گوتىم ھاۋپىي مستەفا ئەۋ تراكتۇرەي پابگرە
 بزانە بارەكەي چىيەۋ بۇ كىي دەبا! ئاخىر مستەفا ۋەستا ھەر بە
 خانەۋادە شاخەۋان ۋ تەنەنچىن، زۇرجار چەند فېشەكمان بىدابوۋايە
 مستەفاي ئەۋەندە كەۋەي بۇ دىنەينەۋە. ھەندى بلىي يەك ۋ دوۋ،
 گەيشتە سەر پىگاو تراكتۇرەكەي پاكىرت. سەرەكەۋت خىۋەتەكەي
 ھەلدايەۋە، بەدەم پىكەنەنەۋە بانكى مەنى كىرد: ھاۋپىي ھازم ۋەرە!
 كاتىك چوۋم سەيرم كىرد ھەموو بارەكەي خوارەنەۋە بوۋ. لاي
 پىشەۋەي ۋىسكى گرانبەھاۋ گرېنتس ۋ لەۋ جۇرانە بوۋ كە خەللى
 دەۋلەمەند دەيانخواردەۋە. لاي دواۋەي عەرەقى فەلى ھەرزان بوۋ.
 لىمپىرسى: ئەۋ مەشروۋبە بۇ كوۋ دەبەي؟ گوتى: بۇ مەلەبەند. گوتىم:
 بۇ؟ دوكانى مەشروۋباتيان دانائە؟ گوتى: مەن زۇرجارى دىكە
 مەشروۋبەم ھىناۋە كەس پەينەگرتوۋم، ئىۋە پىشمەرگەي كىن؟ گوتىم:
 ئىمە ھەر ۋىستمان بزانىن بارەكە چىيەۋ لە كوۋە ھاتوۋە بۇ كوۋ
 دەچى ئەگەرنا پاماننەدەگرتى. گوتى: كاكە ئەۋ مەشروۋبە
 گرانبەھايانە، ۋىسكىەكان، بۇ كاك كۆسەرەت ۋ ئەندامانى مەلەبەندە.
 عەرەقە فەلەكەش بۇ پىشمەرگانە. ناۋى پىۋىكى چەكدارى كوردى
 بەعسى ھەلدا، گوتى كاك فلان ناردوۋىيە. بەداخەۋە ناۋەكەم لەبىر
 نەماۋە، دەنا ناۋەكەم دەنوۋسى. پەنگە ئىستا بە لىۋا خانەنشىن بى!
 خىۋەتەكەمان بۇ بەسەر مەشروۋباتەكەدادايەۋە، ھەر بۇ پىكەنەن ۋ
 تەنە گوتىم: كاكە سلاۋ لە كاك چەكدار بىكە بلى لەۋ دۆلەي باليسان
 چەند حىزبى دىكەشى تىدايە، با ھەندىك تىراك ۋ ھەشەش ۋ
 ھىرۋىنىش بۇ ھەرىكە لەۋ حىزبانەي دىكەش بىئىرى!
 ئەۋ پۇژە لەبەرخۆم ھەر ئەۋ سىروۋدەي لە پادىۋىيە يەكەتەي
 پۇژانە گوتىم لىدەبوۋ (گىرى ھىۋاي پەنجەران ۋ ھەژاران)،
 دەمگوتەۋە، دەمگوت (عەرەقى فەل بۇ پىشمەرگانە، ۋىسكى باش بۇ

بەرپرسەكان). بەرپرسان لە ماكو بنچینەدا باوەرپیان بە یەكسانی چینیەتی و دژایەتی پلەبەندی مرۆفەكان نەبوو، ئاخەر ماركسییوون و چەپبوون، خۆ حەبی گولاج نیە قوتی بدەى، بەلكو دەبیّت لە ھەلسوگەوت و کاری پراكتیکى پۆژانەت ڕەنگ بداتەو! بۆیە لاتان سەیرنەبیّت ئەو کارەكتەرەنەى شاخ، ئیستا ئەو دکرەساتە^۱ بە شار دەکەن.

من پیم وایە بۆ ئەو حیزبانەى لە بنەڕەتدا ھەلگری عەقڵیەتی دواکەوتووی دۆگمای خێلەکین، ئەو جۆرە پلەبەندی و ئاغا و کرمانجیە جینگای سەرسوڕمان نیە، بەلام بۆ سەرکردەکانی کۆمەلە، کە خۆیان بە ئالاھەلگری گەشەپێدانی خەسلەت و پڕەنسیپەکانی مارکسی دەزانى، ئەو جۆرە لە دیماگۆگیەتیەیان، جینگای سەرسوڕمان و نیگەرانی بوو!

لە کانى تەلان بۆ گوێزى

ئێوارەيەکی کۆتایی ھاوینی سالی ۱۹۸۷، فرۆکە پیلاتوزەکانی پڕییمی بەعس تازە دەستیان لە بۆردوومانی دۆلى باليسان ھەلگرتبوو پایدۆستیان کردبوو. سیبەری چپای ھەورئى بالى بەسەر گوندی چپووەی حاجی بەدیعی و چپووەی خواریدا کیشابوو. کانى تەلانى ناوی خۆی بەخۆیەو یە دەلێی بەردی مرازانەو بەقەد تەلانى چپای ھەورئى وە نوسیئندراو. بە دووربین سەیری گوندی دەلاشو گوندەکانی دۆلى باليسانم دەکرد، شوێنەکەى من نسیی گابەردیکی گەورەبوو سیبەری ھاتبوو، بەلام ھیشتا خۆر لە گوندەکانی دەدا بۆ دووربین زۆر خۆش دەبینرا. مەبەستم ئەو ھەبوو بزەنم فرۆکەکان چ

۱- دکرەسات: کارەسات.

زیانیان به پیشمه‌رگه‌و هاو‌لاتی گونده‌کان گه‌یاندووه، یان نا! له‌ناکاو، چهند که‌سیک بوونه جیگای سه‌رنجم که له‌خواره‌وه ده‌یانویست به هه‌ورازی چپای هه‌وری به‌ره‌و کانی ته‌لان هه‌ل‌زنن. دیاربوو میوانی باره‌گای ئیمه ده‌بوون، له‌په‌نای دره‌خته‌کان بۆم ساغ نه‌ده‌بووه‌وه، به‌لام هه‌ر له‌خۆمه‌وه وام مه‌زنده کرد په‌نگه برینداریان هه‌بیت، ده‌یان‌ه‌وی بیگه‌یه‌ننه لای دکتۆری ئیمه بۆ چاره‌سه‌رکردنی. به‌لام کاتیک له‌نیو لی‌ره‌واری سه‌ریان وه‌ده‌رنا، دیاربوو هه‌موویان ساغ بوون و به‌پیی خۆیان پێیان ده‌کرد. ئه‌و میوانانه کاتیک گه‌یشته باره‌گا، چوار که‌س بوون له‌پێک‌خستنه‌کانی شه‌قلاوه‌پا هاتبوون. کو‌پێکی گه‌نجیشیان له‌گه‌ل بوو ئیمه وامانزانی ئه‌و گه‌نجه بۆ پیشمه‌رگایه‌تی هاتووه. دوایی زانیان ئه‌و گه‌نجه ناوی ئه‌مجه‌ده، له‌پێگای پێک‌خستنه‌کانی شاری به‌غدا یارمه‌تی دراوه بۆ ئه‌وه‌ی بگاته ئێران لای مالی فه‌له‌که‌دین کاکه‌یی. ئه‌مجه‌د کوردی فه‌یلی بوو، به‌لام کوردی باش نه‌ده‌زانی چونکه هه‌ر له‌به‌غدا گه‌وره‌ببوو له‌ویش به‌عه‌ره‌بی خویندبووی. ئه‌گه‌ر له‌قه‌سه‌کردن له‌سه‌ر بابه‌تیک تیک‌ئالقان و لیک‌حالی نه‌بوون ده‌هاته‌پیش، من وه‌کو دیلماج (مترجم) یارمه‌تیم ده‌داو به‌عه‌ره‌بی قسه‌م له‌گه‌ل‌دا ده‌کرد. ئه‌مجه‌د به‌و هۆیه‌وه په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل مندا باشت‌ر بوو تا هاو‌پێیانی عه‌ره‌بیان نه‌ده‌زانی. ئه‌مجه‌د هه‌یچی له‌باره‌ی ژبانی پیشمه‌رگه‌و شاخ‌و گوندنشینیان نه‌ده‌زانی، نه‌یده‌زانی چ چاره‌نووسیک ئه‌وی گه‌یاندۆته کانی ته‌لانی. ئه‌مجه‌د به‌نیازی پیشمه‌رگایه‌تی نه‌هاتبوو، ته‌نها داوایان له‌پێک‌خستنه‌کان کردبوو یارمه‌تی بدن بۆ چوونه‌ئێران. بۆیه هه‌ر نێوه نێوه ده‌یوست به‌کوردیه‌شه‌ره‌که‌ی، حالیمان بکات ته‌نها داواکاری ئه‌وه‌یه بیگه‌یه‌نینه باره‌گا‌کانی سه‌رسنووری ئێران، بۆ ئه‌وه‌ی بگاته مالی فه‌له‌که‌دین کاکه‌یی و، ئه‌و، په‌وانه‌ی ده‌ره‌وه‌ی ولاتی ده‌کات، چونکه خزمی

خۆيەتى. فەلەكەدىن كاكەيى، مالى لە شارەكانى ئىران بوو. لە دواى چەند پۇژىك لە بارەگا، چەند پىشمەرگەيەك ئەركدار كراين بچين بۇ بارەگاكانى پىشمەرگە لە گويىزى و دۆلەكۆگەي سەرسنورى ئىران واتا خۆرەلات. پىيانگوتىن: ئەمجەدىش لەگەل خۇتان بەرن بۇ گويىزى لەوى ھاوپىيان بەپى دەكەن بۇ خۆرەلاتى كوردستان. ئىمەش لەگەل خۇمان بردمان.

لە دەرەشىرى بەسەرگەوتىن، بۇ نانى نيوەپۇ چووينە ويىجى پىرانان و ماخۆبزان. ئەمجەد بە موو لەمن دانەدەبرا، پىي لە شوينىپى من دادەنا. منىش ئاگادارى بووم و دىلماجىم بۇ دەکرد لە كاتى قسەکردن. ئەمجەد مەتارەي ئاوى نەبوو دۆلكەيەكى پىئاو كىردبوو بە دۆخىنىك حەمايلى كىردبوو. هيشتا كاتى پالتۇ لەبەركىردن نەھاتبوو، بەلام لەبەر ساردى شەوانى قەندىل و گويىزى و سەرسنور، ئەمجەد شەوان پالتۇيەكى پۇمانى بە كلاوى لەبەردەکرد. لەو رېرۆيشتنە، ئىمەي پىشمەرگە بارمان قورس بوو، تەنگو حەوت مەخزەنى پىر فېشەكو مەتارەو نارنجۆكو دووربىن و پادىو زۆر پىداويستى دىكەش، بەلام ئەمجەد بارى سووك بوو هېچى پىنەبوو.

تىشىكى خۆر نارنجى خۆي بەرەو مالتاوايى لە تىشەشاخەكانى قەندىل نىشان دەدا، كەوەكان خۆيان فجوق دەکرد بۇ شوينى مانەوەي شەوانيان، لەژىر تاویرەبەردەكان و شاخى پەوئەزەكان هەرچى بالئەدەيە دەھاتنەو بۇ هیلانەو شوينى مانەوەي شەوانيان.

نەيتىنى شەو داندراو دوو پىشمەرگە كران بە قفلى مەفرەزە، يانى ناھیلن كەس لە دواوەي ئەوان بەجى بمىنى. ئىمەش چەند پىشمەرگەيەك، بە حوكمى ئەزموونى پىشمەرگەيەتى و شەورۆيى و شارەزايى ناوچەكەو رېگاوبانەكان، لەپىشەو كەوتىنەپى. بانگى ئىوارە لە گوندى ئىندىزى و بۆلى دەبىسترا. تارىكى كەوتە نىو

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

لېڧەۋارى، ئەۋ بەندەنە خۆى لە تارىكايى ۋەرىپچا، دەۋايە كەلەك لە تارىكايى شەۋ ۋەرىبگرين بۆ پەرىنەۋە لە جادەى قىرى ئەۋ دۆلە بەرەۋ بنارى قەندىل. لەكاتى پەرىنەۋە لە جادەكە، ئىمە تەنگمان لەنىۋ لەپى دەستى بوۋ، ئامادەباش بۆ ھەر ئەگەرىكى نەخۋازراۋ. چەندىن جار بە ئەمجدەم دەگوت بىكىشۋە دۋاي ئىمە، خۆ تۆ تەنگىشت پىنىيە بەرگرى پىيكەى! بەلام لەۋ گۈيى دەچۋو ۋ لە گۈيى دىكەى دەھاتەدەر، قسەى دەکرد لەكاتىك قسەکردن لەۋ شۋىنانە قەدەغەيە. دىاربوو دلى بە كەس ئاۋى نەدەخۋاردەۋە بە من نەبى، ۋاي دەزانى تەنھا من پارىزگارى لىدەكەم. نەيدەۋىست بەھىچ شىۋەيەك لىم دوۋرىكەۋىتەۋە، نەمدەزانى چۆنى حالى بكەم بىرواتە دۋاۋە. ناچارى كردم، لەۋكاتەى لەپىش من دەپۆيى، چەند بەردىكى دوۋ كىلۋيى ۋ كەمتر، بىخەمە نىۋ كىلاۋى پالتۇكەى، گوتم ئەگەر بارى گران بىت، بەلكو تۈزىك دۋابكەۋى! ئاخىر ئەۋ ھەستى بە مەترسى كەمىن ۋ شتى ۋا نەدەكرد.

بەرلەۋەى شۆرىبىنەۋە. لەۋ بىزنەپىگا پىچاۋپىچانە نوۋكى پىلاۋە ئەدىداسەكەم كۈن بىۋو، پەنجەى گەۋرەى پىم ھاتىۋوۋە دەرەۋە لە پىلاۋ، بە دىكو دارو بەردى دەكەۋت، زۆرى ئازار دەدام، چۈنكە پىلاۋى باش چاكتىن پىداۋىستى پىشمەرگەيە. بە ھەرحال، لە جادەى قىر پەرىنەۋە چۈينە گۈندى ئىندىزى. لەۋى ئەمجدە پالتۇكەى داكەند كاتىك غىرپەى بەردان ھات، گۈتى ئەى خۋايە من دەمگوت ئەۋ پالتۋىەم بۆ ۋا قورس بوۋە، ئەۋە كى ئەۋ بەردانەى تىھاۋىشتۋوۋە؟ ھاۋپىيان گۈتيان ھاۋپى حازم بۆ ئەۋەى بارت گران بىت ۋ لە پىشەۋە نەپۆى، ئەۋە بۆ سەلامەتى تۋيە بۆ ئەۋەى ئەگەر پىكدادان لەگەل پىاۋەكانى پىم پىۋىدات، تۆ بى تەنگ لە پىشەۋە نەبىت، ئەۋجا ئەتۆ پىشمەرگەش نىت!

له گوندی ئیندزی کۆبووینهوه. بهر له دابه شبوون به سهر ماله کاند،
 من له خه می جووتیک پیلای ئه دیداسدا بووم، دوکانیکی بچوکی
 لیبوو ته نها جووتیک پیلای ئه دیداسی ژماره ٤١ ی مابوو. هه رچه ندا
 من ژماره ٤٢ له پی ده که م، به لام چونکه پیلایوم به پته وه نه مابوو،
 به ناچار ی کریم. گوتیان ته ری بکه ی و پی برۆی تۆزیک گه وره ده بیت.
 ده بوايه به سهر ماله کاند دابه ش بین و پارووه نانیک بخۆین و تۆزیک
 پشوو بدهین، من و چه ند پيشمه رگه یه ک چوینه مالی یه ک له
 پيشمه رگه کانی حیزی دیموکراتی ئیران، له هۆزو ره چه له کی سَمْکۆی
 شکاک بوو، خه لکی زیوه و مه رگه وه ری ورمی بوو، جاری دووه مم
 بوو له و ماله دابه ش بم، ناوی مه لا ره سۆی شکاک بوو، چاویکی
 که مبینابوو، زۆر ریزی گرتین. ئه گه ر زه یین و یاده وه ریم یارمه تیم
 بدات، له من به ته مه نتر بوو، کادیریکی پيشکه وتوو بوو. له دۆای
 پشودان و نان و چا خواردن مالئاواييمان له خانه خوی خانه دان کرد،
 هه موو پيشمه رگه کان له شوینی دیاریکراو گردبوونه وه، که سمان
 دوانه که وتبوو، به ره و کونه کۆتر به ریکه وتین. له قه د لاپالی کونه کۆتر،
 له پشتی (بۆلی) گۆراییه ک هه بوو پووشه لێن بوو، بریارماندا تاوه کو
 سیوادی رۆن ده بیت، له وئ بخه وین و، به رله وه ی به ته واوی پرووناک
 بیت، به ریکه وین. هه ریه که و نانی به یانیمان له کۆله پشته کانمان
 گریدا، گه یشتینه شوینی مه به ست، تۆزیک پووشه که مان ته خت کردوو
 لئی خه وتین. پاسه وانمان دانا یه ک به دۆای یه ک یه کترمان ده گۆری.
 ئه مه جده له ته ک من شوینی بۆ خۆی چاککرد. تازه خه وم لیکه وتبوو
 بانگی کردم: ئه و هه شه ره چیه به قاچمدا هه لده گه ری؟! ئه و شه وه
 چه ندجار به ئاگای هینام، خه وی لینه ده که وت، ده یگوت چۆن له سهر
 ئه و زه ویه ره قه بخه وم بی سهرین! پیی وابوو ئیمه له هوتیلی پینچ
 ئه ستیره خه وتوین! ته نها پاسه وان به ئاگابوو. سیوادی به یانی دابوو

پاسەۋان بانگىكردين، خۇمان پىچايەۋە، بە قەد چىاي قەندىل
 ھەلزانىن، لەسەر كانىاۋىك نانەكانى خۇمان دەرھىناۋ نانمان خوارد.
 بەلام من بەھۋى تەنگى پىلاۋەكانم، زۆر بە ئازار بووم، لە ھەموو
 كانى و جۇگا ئاۋەكان بە پىلاۋەۋە بەنىۋ ئاۋەكەدا دەرپۇيشتىم. بۇ
 ئەۋەى نەرمىيىت و تۈزىك گەۋرەيىت بەنىۋ ھەر جۇگە ئاۋىك دەكەۋتم،
 ھەتا گەيشتىنە پروبارى قىرناقۋ پىشتاشان، ئەمجد لە دۋاى من
 شىلپەى لە ئاۋەكە دەھىناۋ تەباى من بەنىۋ ئاۋەكەدا دەكەۋت بە
 پىلاۋەۋە بىئەۋەى پىلاۋەكەى تەنگ بىت، ئەمن چىم دەكرد لاساىى
 منى دەكردەۋە!

ئىۋارە گەيشتىنە بارەگاي لقى پشدر لە پەزگەۋ مارەدۋى. لەبەر
 ئازارى پىم ژانەسەرم گرتىۋو زۆر شەپرىۋو بووم، پىگايەكى زۆر
 دوورو درىژمان برىبوو. ھاورپىيانى پشدر ۋەك چاۋەپۋانى
 پروداۋىك بكن، گوتيان ئىستا رەنگە دەست پىيكات، ۋا چاكە بلۋەى
 بكن. ئىمەش تەباى ئەۋان لە خواروۋى بارەگا لەژىر چەند
 تاۋىرەبەردىكى گەۋرە خۇمان پەناداۋ، تۈپباران دەستى پىكرد.
 بە قسەى برادەرانى ئەۋى، ئەۋ جارە تۈپبارانىكى زۆر خەست بوو.
 ئەۋ تۈپانە تۈپى نەمساۋىى ھەرە زەبەلاھەكان بوون. لە
 بەردقەلشىۋو ۋ چەند ناۋچەيەكى پشدرپا، لەۋ شاخەى پانەسەرىۋ
 كۈرەشىۋو ئاغاسەرى دەداۋ دەتەقىنەۋە. ۋەك بىانەۋى ئەۋ شاخە
 بەسەر پىشمەرگەدا برۋخىتن. گرمەۋ رەقەى ئەۋ تۈپانە ۋاى
 لە ھەرچى زىروح ھەيە كىردىۋو خۋيان لەژىر پەسارۋ پەستىۋان،
 لەژىر گەۋەرە شاخەكان پەستىۋون. كەۋ ۋ سۈيسكە فجوقيان كىرد ۋ
 لووربوونەۋە بۇ كۈن ۋ كەلىنى رەۋەزەشاخەكان ۋ ژىر گابەردە
 گەۋرەكان. لە ھەموۋى سەرنجراكىشتىر، كاتىك گوللەتۈپەكان لەۋ
 قەدشاخەى ۋەك دىۋار ۋابوۋ دەتەقىنەۋە، زىنگەى ئاسنەۋالەى

پاشماوهی ته قینه وه که لهو شاخه‌ی ده‌نگیکی زور سامناکی به ده‌وروبه‌ر ده‌به‌خش‌ی، له‌به‌رخومه‌وه ده‌مگوت ئه‌وه‌یه ده‌سه‌لاتی ئاگرو ئاسن! دوکه‌لی ره‌شو بۆنی بۆگه‌نی باروت له‌و خرودۆلانه‌دا داو‌یستابوو، پارچه ئاسن و ساچمه‌ی توپه‌کان ئاگریان له‌و په‌وه‌ز و به‌نده‌نه به‌رده‌دا به‌تایبه‌تی ئه‌و گاوانه‌ی^۱ پووشه‌لین بوون.

له‌ کاتی گهرمه‌ی توپباران له‌بن گابه‌ردیک خۆمان قایم کردبوو، ئه‌مجد به‌جۆریک ده‌هاته بن باڵم وای ده‌زانی توپه‌کان ئه‌من نابرن! پشتی به‌رنه‌ده‌دام ئاوه‌ها خۆی به‌ پشتمه‌وه چه‌سپاند بوو، نه‌مه‌ده‌توانی خۆم بسوورپنم، منیش پیمگوت بۆ پیتلاوه‌کانت دانه‌که‌نی و خۆت شوپکه‌وه نیتو گه‌ده‌و هه‌ناوم! له‌و کاته‌دا هاو‌پیته‌ک له‌ نزیک ئیمه‌ ده‌یویست ئه‌مجد دلتیابکاته‌وه‌و نه‌ترسین، گوتی ئیره (زاوییه مه‌ییتیه) یانی گۆشه‌ی مردوو. له‌ یاسای سه‌ربازی ئه‌وشوینیه‌ی توپباران نه‌یگریته‌وه پیتده‌لین زاوییه مه‌ییته. ئه‌مجد که گویی له وشه‌ی (مه‌ییته) بوو، گوتی: منو مات؟ (کی مرد؟) هه‌تا تیمانگه‌یاند که‌س نه‌مردوو زه‌په‌ی کردبوو!

به‌ پای من ترسان پیتزه‌ییه، له‌ مروفتیک بۆ مروفتیک جیاوازه، ئه‌گه‌رنا هه‌موو که‌سیکی عاقل به‌ پیتزه‌یه‌ک ده‌ترسین. ئه‌زموون نه‌کردنی ئه‌و جۆره پۆژگارانه زیاتر مروفت ده‌سته‌پاچه‌و دووچار‌ی ترس ده‌کات، ده‌نا پیم وایه تیفکرین و وردبوونه‌وه و خۆپاراستن له مه‌رگ، به‌ مانای لیترسیانی نیه، به‌لکو هه‌ول‌دانه بۆ به‌جیه‌یتانی ئه‌رکه به‌جیم‌اوه‌کان. خه‌سله‌تی مروقه‌کانه هه‌رچه‌ندی هه‌زو خۆزگه و ئاره‌زووه‌کانت هه‌لکشین، ئازاره‌کانت زیاتر ده‌که‌ن. بۆیه ئیمه هه‌ستمان ده‌کرد بۆ له‌وین؟! لی ئه‌مجد بیخه‌به‌ر بوو بۆ له‌وییه‌و چ

۱- گاو: قه‌دپال و په‌وه‌زی چیا، که پووشی لی بیت و پیتگی نه‌ییت بۆی بجیت.

ئەركىكىڭو چارەنۈوسىڭ ئەۋى گەياندۆتە بن ئەۋ گابەردە! بۆيە
هەستى بە ترسان دەکرد.

تاۋەكو زەردەپەرى و ئاسۆ سوور ھەلگەرا، سىرە ھەلگىرا، دەستى
لە تۆپباران ھەلنەگرت. لىتان ناشارمەۋە گەر بە بەزىن ۋ ھەلاتن لەۋ
واقىيە زەقنەبووتەم بۆ ئەژمار نەكراۋايە، دەپۆيشتەم سەرى خۆم
ھەلدەگرت بۆ دوورتىن گۆشەى جىهان، لە پانتايى ئەۋ زەمىنە
ھىلانەيەكى ئارام بۆ خۆم دروست دەکرد. ھەر بۆ ئەۋەى بە
ئاسودەيى ھەناسەيەك ھەلمژم بۆنى بارووت ئالودەى نەكردىت،
لە شىرىن خەۋدا بە دەنگى گرمەى تۆپو موشەك لە خەۋ
رانەچلەكم، ھاۋرىكانم بە جەمەدانى ۋ جلى خويناوويەۋە بۆ
ھەتاھەتايە ژىر گل نەكەم ۋ نەيانشارمەۋە.

ھاۋرىيانى پشتەر شارەزاي كاتى تۆپبارانەكە بوون، بۆيە بانگيان
كرد ھاۋرىيان ۋەرن نان بخۆن تۆپباران تەۋاۋ. ھەر يەكە چەند
نانيكمان بە نسكىتەى خواردو چامان خواردەۋە. بەھۆى ماندووبون ۋ
ھىلاكى رىگا ئىمەيان لە پاسەۋانى دانەنا، شوينى خەۋتنيان
نیشانداين ۋ ھەريەكەۋ پەتۋيەكيان پىداين ۋ ئەمجەد لەتەك من خەۋت.
من ئەۋەندە ھىلاك بووم، لەجياتى سەرىن سەرم بەرەختەكەم كردو
جەمەدانىەكەم لە ژىر سەرم دانا، ۋەك حەبى قالپوم خواردىت،
خەۋم لىكەۋت!

كات لەنيۋەى شەۋ تىپەرىبوو، ئەمجەد بانگىكردم: ھاۋرى حازم ئەۋ
حەشەراتانە چىن؟ ناھىلن بخەۋم! بەزۆرى چاۋم بۆ ھەلنەدەھات، كە
سەيرمكرد، چراكەى ھىناۋوۋە لاي خۆى ۋ بە لايتەكەش خەرىكى
پشكىنى جلى ژىرەۋەى بوو، ھەموو جلەكانى داكەندبوو تەنھا
شۆرتى لەبەربوو، كە دىقەتم دا چەند ئەسپىتەكى گرتبوو لەنيۋ لەپى
بوون، گوتى: ھاۋرى ئەۋانە چىن؟ ناھىلن بخەۋم! منىش زۆرى لى

پهست بووم، گوتم: ئەوانه ناویان ئەمجەدە که ناهییلی من بخەوم، ئەگەر تۆ لەمن بگەرپی، قالدوڤچەو سیسرکەم بینە باخەلی، خەبەرم نابیتەو! هەر چاوم بەخەووەو بوو نەمزانی چۆنی لە یەخەیی خۆم بکەمەو، ناچاری کردم هەندیک لە ئەسپیئەکانم دەستنیشان کرد، گوتم: ئەوانه بکوژەو پانیانکەو، دوو دانە ئەسپی زۆر گەرەش که لەسەر ئەو بوون گەرپشک دابنن، گوتم: ئەو دووانەش با لەنیو باخەلت بن، ئیمەش هی ئاوامان هەیه، ئەوانه، هەر حەشەرەیهکی بیتە باخەل و نیو جلەکانت، بۆکساننی لەگەڵ دەکەن! بەو شەپەرەبۆکسە دەتپاریژن! بەجوژە ئەو شەو لە یەخەیی خۆم کردەو، گوتم: ئەگەر ماریش بتخوا، لە خەودا بانگم نەکە! خەوتەو.

بەیانێ زوو لە خەو هەستاین و نان و چامان خوارد. پیم زۆر ئاوسابوو، بەتایبەتی پێی راستم پەنجەیی گەرەیی پیم، بەهۆی تەنگی پیتاوەکەم گریی کردبوو. بەهەر جوړیک بیت بە هاوپیانیام گوت ئەو پیتاوەم دوینی کرپووەو نوییە، بەلام تەنگە بۆ پیم ئەگەر ژمارە ٤٢ یکی کۆنیشم بدەنێ پازیم. بەوشیوەیە گۆریمەو، بەلام کاری خۆی لەگەڵ پیم کردبوو. ئیستاش، کاریگەری لەسەر پێی راستم ماو.

زۆر چلکن و تۆزاوی ببوون، هەموومان پشتمان وەک دۆورۆنت پیتاکردبیت سپی بوون. جلەکانمان، هیندەیی لە پێگا ئارەقەیی پیتا برژئی و وشک بیتەو، پەق ببوون. دەمزانی گویژێ کویستەنە و خوشۆردن و جلشۆردن لەوئ ئەستەمەو بۆمان ناپەرەخسێ. بۆیە گوتم هاوپیانی دەتوانین خۆمان بشۆین و جلەکانمان بشۆین، بەیانێ بەرێکەوین بۆ گویژێ. هاوپیانی پشتدەر پەناو پەستیویکیان نیشاندا، مەنجەل و تەشتیان بە سابوون و تایتەو بۆ دابین کردین و ئاومان گەرمکرد. هەریەکە کۆنە شەرواریکمان لێ وەرگرتن و لەبەرمانکرد، تاوێکەو جلەکانمان وشک دەبیتەو. جلمان

شوشتو ھەلمانخست بەسەر تەراشانەۋە. دەستمانکرد بە
خۆشۆردن. ئەمجد ھاتبۈۋە تەك من سابوونەكەى من كە ھى بارەگا
بوو، زۆر باش كەفى نەدەكرد زۆر خراب بوو. بەلام ئەمجد دىتم
سابوونىكى دەرەجە يەكى زۆر بۆنخۆشى دەرھىناۋ خۆى
پىندەشوشت. پىم وابوو لە بەغدا لەگەل خۆى ھىنابووى. بەدەم
قسەكردنەۋە خۆمان دەشوشت ئەمجد گوتى: ھاۋرى حازم بۆ
حەشەرات نايەلن من بخەوم؟ لەكاتىكدا ئىۋە پرخەى خەوتانە؟!
دەرفەتم بۆ رەخسا شتىك بلىم سابوونە بۆنخۆشەكەى دانى و
دەستىكى پى لەخۆم بدەم. دەمىك بوو بەو جۆرە سابوونانە خۆم
نەشوشتبوو، گوتم: ئەمجد گيان ئىمە مانكى جارىك ئەو
قورەسوورەى لە خۆمان ھەلدەسووين. بۆ ماۋەيەك ئەو قورەمان
بەجەستەيۋە دەمىنى و ئەوكات خۆمان دەشۆين. بۆيە ھىچ
حەشەريەك ناتوانى لە خەومان بكات. گوتى ئەو قورە دەبىت؟ گوتم
زۆر باشە. باش بوو ئەمجد سابوونە بۆنخۆشەكەى دانا و جامىك
قورى گرتەۋەو لەخۆى ھەلسوو، منىش دەستمدايە سابوونەكە و
خەرىك بووم خۆم پى دەشوشت. نىۋەنىۋە لە منى دەپرسى تاكەى
قورەكەم پىۋەبىت؟ بۆ ئەۋەى حەشەرات وازم لى بىنن؟ كاتىك بە
باشى خۆم بە سابوونەكە شوشت، ئەوسا گوتم: ئەمجد ئىستا
دەتوانى قورەكە لەخۆت بكەيتەۋەو خۆت بشۆى!

ئەو پۆژەشمان لەگەل تۆپبارانىكى خەست بەپىكرد. شەومان
پۆژكردەۋە. بەيانىەكەى ھەندىك نانمان ۋەرگرتو دەستى رىگاي
گويزىمان گرت. بەجۆرىك پىم لە پىلاۋى تەنگ ترسابوو
تۆپبارانەكەى رەزگەم زۆر پى خوشتربوو لە رىرۆيشتن بۆ گويزى،
تا ئىستاش ئەو پەنجەم نىۋەسەقەت بوۋە. شۆرپوینەۋە بۆ
دۆلەكۆگەى. دۆلەكۆگە ھىندە قول و تەنگەبەرە ئاسمان بەقەد

بیژینگیک دهبینی. بهه رحال، خومان گه یانده گوئیزئ. ئەمجه دمان هەر زوو ته سلیمی دهستی هاوړپیان کرد بۆ ئەوهی پهوانه ی ئیرانی بکه ن بۆ مالی فهله که دین کاکه یی. ئەو شه وه له گوئیزئ له جیاتی گهرما، بگره ساردیش بوو، به یانی چهند که سیک دهچوون بۆ کونه مشکئ و ئالواتان، ئەمجه دیان له گهل خویان برد. بهش به حالئ خۆم وام دهزانی باریکی سهنگینم له سهershانی سووک بوو!

ناپاکیک، له دهریای تاوانهکانی خۆیدا خنکا

که سیک له خهسلهت و ئاکاری مرۆفانه دامالدر، دهبیته چ درندهیهکی سامناکی دهم بهخوین! کاتیک ناپاکی هیلی سووری سنووری پهوشت و ویزدانی که سیک ده بهزینی، کاتیک که سیک خالی و سفر دهبیته وه له مۆرال و تایبهتمه ندیهکانی کائینیکی سوودبهخش به مرۆفایهتی، ئەو که سه دهچیته خانه ی نه فره تلئکراوه قیزه ونه کان. له ناخ و پۆحیدا هیزیکی ئەهریمه نی، ختوکه ی بهزاندنی سروت و گاتاکانی ئاهوراموزدا ده دات، که خۆی له بیرى باش و کرداری باش و گوشتاری باشد دهبینیته وه، ئەو مرۆقه، له جوغزی مرۆقبوون ده رده چیت.

گهر وای لیها ت نه ئاهونزوله ی دایکیک بۆ پۆله که ی، نه فرمیسکو هه نسکی کچۆله یه ک بۆ باوکی، نه چاوه پروانی هاوسه ریک، عاشقیک بۆ مه عشوقه که ی له ناخه وه ئازاری پۆحیان نه دات، ئەو که سانه مه گهر لات وایه ئینسانن! نه خیر له بیچمدا وهک مرۆن، به لام له ئەقل و که مالدا وهک درنده ی بیابان، وهک قهله په شه خۆی له تاریکایی وه رپچایی. ئیمه مانان بیئاگابووین، بیئه وه ی به خومان بزانی، ههروهکو دوشکیکی رهش له بهختی هه مووماندا بوو، دهیویست

قېرىنمان تېخات ئۇ كاتەى ھات ۋەك شۆفارىك دووپوۋانە ئىجرامى
پېشىمەرگايەتى بەست. ژيانى ئىمە ھەموومان لەنىو لەبى پەشىدابوو،
لە سىبەرى خىانەتەكانى خۇيدا گەراى تاۋانى دادەناو توخمى گوناھى
دەتروكاندا!

ويژدان و ئەخلاقى چ مرقۇئىك پىگا بەخۇى دەدات كەللەسەرو
پەراسوۋى ئۇ مرقۇئەنى كە باۋەريان بە تۇ ھەبوۋەو پۇژانە بەيانى
باشيان لىدەكردى، بۇ پەرىنەۋەيەكى ناجوامىرانە، بگەى بە پرد؟ گەر
ئۇ كەسە، بە قورسايى كىۋىك ئەحمەق و دلپەقىش بىت!

نوسىنەۋەى ئۇ چىرۋكە پىئازارنە، ھىچ سوود و بەھرىەكى
كەسى، بەمن ناگەيەنى، ئەگەر زىانم لىنەدات! لى ناكىرئ ھەگبەو
بوخچەى يادەۋەرىەكانم پىيىت لە دوۋپشكى پەش و مارى
دووسەرو ھەموو شەۋىك پىمەۋە بدەن و كەس لە ئازارەكانم بەئاگا
نەبىت! بۇيە دەمەۋى يادەۋەرى تەۋقى ئۇ تاۋانەپەشانە لە مىلى خۇم
دارنم بە مىلى مېژۋوۋىەكى شەرمەزارىدا ھەلبواسم! ھەرچەند ناتوانم
چارەسەرى زامەكانى پۇخمى پى بگەم، ۋەلى لە كۆل خەيالى خۇميان
دەكەمەۋەو دەيانخەمە دوۋتۋى لاپەپەكانى ئۇ كىتپە. پىگا نادەم،
بەرگەش ناگرم، ئۇ يادە زەقنەبوۋتىانە خۇيان بە ھەناسە
ماندوۋەكانى ئىستامەۋە ھەلبواسن، چونكە ئىستاش، دەرەو كولو
كوفانى نىشتمانەكەم كەم نىن، بەشى ھەوت پىشتم دەكەن!

لە كاتى ھەرخلىسكانى سەركردايەتى حىزبى شىۋەى بۇ
دروستكردنى بەرە لەگەل حىزبى بەسەو، ئاشكرابوۋنى ھەموو
پىكخستەكانى حىزب بۇ دامودەزگا ئەمنى ۋ ھەۋالگىرەكانى بەسە،
دەزگا ئەمنى ۋ ھەۋالگىرەكانى بەسە توانيان كۆدى ئۇ تەلىسم
نەپنى تۆكمانەى پىكخستەكانى حىزبى شىۋەى بەتال بگەنەۋەو دەرگا
بەنە سەرىشت و بزەنن لە بنەبانى، چى دەگوزەرى. بۇيە دەپىنىن

ئەوانە ی خیانەتیان لە حیزبو بیروباوو پەکیان کردو بوونە باوە پینکراوی ئەمنو دەستگا هەوالگریەکان، زۆربە ی هەرەزوریان لە سەردەمی بەرە، زەفەریان پیترا. وەک خائینان: ئەبو تالب، مەمۆ، ئەبو تەها، ئەبو هیمن، ئەبو محەمەد، نائب زابتی خانەنشین، کامل محسن الخفاجی نەقیبو چەندانی دیکە کە تا ئیستا لە نیهاندا ماونەتەووە ئیمە نایانزانین.

ئەبو تالب، خەلکی تکریت بوو. بەرپرسی پیکخستنهکانی دەورووبەری بەغدا بوو لە هەفتاکان، کادیڕیکی پر ئەزموون و شارەزابوو لە پیکخستن. سەرەتای هەفتاکان لە جەیشی عێراقی نائب زابت بوووە بە دەستی دەزگاکانی هەوالگری و دائیرە ی ئەمنی بەدناوی بەعس لەنێو پیکخستنهکانی حیزبی شیوعی دەکپردی و خۆی مەلاس دەدات. هاورێ سەباح کونجی ئەو زانیارییە گرنگانە ی پێدام، ئیستا لە ژياندا یە.

ئێبراهیم ئەحمەد، نووسەر و پۆژنامەنوس، ئیستاش لە ژياندا ماو، خاوەنی چەندان نووسین و کتیبە، لە سەرەتای هەفتاکان لەگەڵ هەرەکە ی قەومیین العرب کاری کردوو و نزیك بوو لە حیزبی شیوعی هەر لەو سەردەمەو لە زەمەنی جەبەه ی وەتەنی حیزبی شیوعی و حیزبی بەعس، بە حیزبی شیوعی پراگەیان دوو کە ئەبو تالب باوە پینکراوی بەعس و نێردراوی دائیرە ی ئەمنە، بۆ نێو ریزەکانی حیزبی شیوعی. بەداخەو سەرکردایەتی حیزبی شیوعی ئەوکات، گرنگیان پێنەداووە لەسەر ئەو هەوالە لیکۆلینەووە بەدواداچونیان نەکردوو.

ئێبراهیم ئەحمەد، لەژێر کاریگەری هزری مارکسیدا بوو، بۆیە لە لایەن عامر عەبدوللّا ئەندامی م. س تەسکییە کراووە بوو بە ئەندامی حیزبی شیوعی.

خاپەرۆکی یادهوهریبهکان

له سالی ۷۹ - ۸۰ له کاتی هێرشێ حیزبی به عس بۆ سه ر حیزبی شیوعی و پاوه دوونانی شیوعیهکان، ئه بوتالب رۆلی هه بووه له دهستنیشانکردنی شوینی عائیده یاسین بۆ ئه من. ئه بوتالب له گه له فهخری که ریم زهنگه نه له به یرووت له مه کته بی حیزب کار ده که ن. فهخری که ریم وهک به رپرسی یه که م، ئه بوتالب وهک جیگری فهخری که ریم ده ست به کار ده بی ت. ئه وه مه کته به به رپرسی ریکخسته کانی بلغاریا و سوریا و لوبنان ده بی ت. هه ول ده دن له رینگای منه زه ماتی ته حریری فه له ستینی مه شق و راهی تان به هاو پێیان بکه ن له پرووی سه ربازی و ئاماده کردن و په روه رده کردنیان بۆ پێشمه رگایه تی و په وانه کردنه وه یان بۆ کوردستان.

فهخری که ریم، له رینگای منه زه مه ی ته حریری فه له ستینییه وه دوو پاسپۆرت دروست ده کات بۆ هه ریه ک له سه فا ئه لحافز و سه باح ئه لدوره دوو به رپرسی بالا و کادری حزبی شیوعی، بۆ ئه وه ی له ژێر هه ره شه ی به عس رزگار بکری ن و بگه نه سوریا و به شداری له دروستکردنی مه فره زه سه ره تاییه کانی پێشمه رگه شیوعیه کاندای بکه ن.

فهخری که ریم، ئه بوتالب ئاگادار ده کات دوو پاسپۆرتی له رینگای فه له ستینییه کانه وه دروست کردووه بۆ دوو هاو پێ، بۆ ئه وه ی سه فه ری پێ بکه ن و له ژێر هه ره شه ی به عس رزگاریان بی ت، به لام ناوی ئه وه هاو پێیانه ی پێ نالی. ئه بوتالب له نیو جانتای فهخری که ریم هه ردوو پاسپۆرته که ده بین و ده زانی به چ ناویک دروستکراون، داموده زگای هه والگری به عس له کاتی سه فه رکردنی ئه وه دوو هاو پێیه ئاگادار ده کاته وه، هه ردووکیان له بازگهی هیزه ئه منیه کانی به عس ده ستگیر ده که ن. له دوا ی چه ند رۆژیک له ژێر ئه شکه نجه شه هیدیان ده که ن. هه روه ها به در له وه، ده ستی له به شه هیدانی (عائیده یاسین)ی هاوسه ری تیکۆشه ری گه وره ی کۆچکردووی گه له که مان (به هائه دین

نوری)یشدا هه بووه.

له کاتی دروستکردنی هیزی پيشمه رگه ی حیزبی شیوعی و دانانی چهند بنکەیهک، ئەبوتالب له قاتعی بادینان، که بهرپر سه که ی ئەبو جه میل تۆمه تۆماس بوو، بهرپر سیاریه تی پیده درئ و ئەندامی سه رکردایه تی قاتعه که و مسته شاری سیاسی قاتعیش بووه.

سه ره تای ناسینم بۆ ئەبوتالب، ده که پیتوه بۆ پایزی ۱۹۸۳ له باره گای زیوه ی قاتعی بادینان، له دوا ی گه رانه وه مان له شه پی قه نا که و پشتناشان. ئەو کاته ئیمه ۸ پيشمه رگه ی قاتعی هه ولیر بووین وهک پاسه وان و پاریزه ری ملازم خدر له گه لی چووبوین بۆ ئەوه ی به روات بۆ قامیشلو له سوریا، تاوه کو سه ردانی خیزانه که ی بکات. ئەوه کات چهند پوژیک له زیوه ماینه وه. ئەبوتالب جلوبه رگیکی خاوین و ژووریکی خو شی هه بوو، ده تگوت ریوی نیو پاوانیه! له هاوپیانی ئەویمان بیست که گوایا سه ره په رشتی ریکخسته کانی شاری موسل و تکریت و چهند شوینیک ده کات. من هه یج ناخافتنیکم له گه لیدا نه بوو، که سیکی مۆن و که مدوی بوو، به لام من پیم وابوو زۆر ترسنۆکو و بيجورئته، بۆیه تیکه لاوی له گه ل ده ور به ر لاوازه!

سالی ۱۹۸۶، باره گای قاتعی هه ولیر له گه لی خه لک ناوچه ی کافیتی به ری گاره ی بوو، ئەبوتالب له قاتعی بادینان گوازا رابۆوه قاتعی هه ولیر وهک ئەندامی قاتع ده ست به کاربوو. جیگای داخه هه ندیک له هاوپیانی، هه ر بابا بوو له راس ته خو یه وه هه ندیک تاییه ته ندیی وه همیان بۆ ئەبوتالب داده تاشی، هه بوو ده یگوت خه لکی ناسریه یه و خزمی هاوپی فهدی سکر تیزی له سیداره دراوی حیزبی شیوعیه. هه بوو ده یگوت یهک له رزگار بووانی (قطار الموت)ه. هه بوو ده یگوت یهک له و زیندانیانه یه که له ناسریه له نیو زیندان تونیلیکی بن ئەرزیا ن لیدا و رزگاریان بوو، هه بوو ده یگوت له (حه ره که ی حه سه ن سه ریع)

بەشداربۈۋە. بەلام ئەوانە ھىچيان راست نەبوۋن. بەداخەۋە ھەندىك
لە ھاۋرپىيانى ھىزبى شىۋەش لە ژىر كارىگەرى كۈلتۈۋرى
گەۋجانەى خورافىياتى كۆمەلگەى عىزراقى دەر بازىيان نەبۈۋ، ۋەك
ھەموو پۇژىك بە بەرچاۋى ھەموومانەۋە ئىستاشى لەگەلدابى
دەبىنىن لەژىر كارىگەرى ھزرى قوفلدرۋى ئەقلىەتى دۆگمەى
خىلەكى ۋ خورافىياتى بەناۋ ئايىنى، چۈن كۆمەلگە، ساختەچى ۋ
قۇلپ ۋ شىخ ۋ دوعاگۇ ۋ فالگرەۋە ۋ درۋزەكان دروست دەكەن ۋ
دەيانكەن بە پىشەنگى خۇيان، كۆترانە بە شان ۋ بالياندا ھەلدەدەن ۋ
ھەزار سۈيىندى بە درۋيان بۇ دەخۇن كە ئەقلى مروقى ژىر قەبۈلى
ناكات. پىنھەلدانى ئەبوتاللىش، ئەۋ ماۋەيە كە لەبەينى قاتەى بادىنان ۋ
ھەۋلىر ھاتوۋچۇ دەكرد، ھەر ھەمان شىۋەبۈ!

لە كۆتايى مانگى تەمۈزى ۱۹۸۷ مەفرەزەيەك كە پىكھاتبۈۋ لە
شەش كەس ھەريەك لە ئەبوتالب، عەلى شاھىر، شەھلە، مزەفەر،
ئومىد، ئەبوعەلى، لە بارەگەى قاتەى بادىنان لە زىۋە بەرپىدەكەۋن
بەرەۋ ئەۋ بارەگەيانەى ئىمەى لىۋوۋىن ۋاتا قاتەى ھەۋلىر لە كافىيەى
بەرى گارەى، ھىستىركىيان پىۋە كە بەرىدى لى باركرۋە.

ھاۋرپ شەھلە (دكتۇرە جومانە القورەۋى) كە يەككە لە ئەندامانى
ئەۋ مەفرەزە بوۋ، گوتى: لە دۋاى پۇژىك پىكردن، گەيشتىنە چەند
پەشماللىك لەسەرپىگەى خۇمان، دەبۋايە ئىمە يەك شەۋ لەۋ شۈينە
پشۋو بدەين، نازانم ئەبوتالب مەبەستى لە پىداگىرىكردى چى بوۋ
دەيگوت دەبىت دوو شەۋ لەۋ شۈينە بىمىننەۋە! بەۋ ھۈيە دوو پۇژ
لەۋ پەشماللانە، كە شۈيىنكى ھەستىار بوۋ، ئىمەى دۋاخست.
ھەرچەندە بۇ ئەۋ پىرۋىشتە ھاۋرپ ئومىد ئامر مەفرەزە بوۋ. ئەبوتالب
تەنھا يەك دەمانچەى مىكارۋفى پىۋو، لە دۋاى دوو شەۋ
مانەۋە، ۱ ى ئابى ۱۹۸۷ بەپىكەۋتىن بەرەۋ جادەى ئامىدى لە (بىنگەلى

حازم علی کوٹک

سەرگه‌لی) له‌سەر کانیه‌ک ئاومان خواردوه‌و مه‌تاره‌کانمان پڕئاوکرد. ئیمه‌ وامان زانی شوینی مه‌ترسیمان تپه‌پرکردوه‌، له‌و کاته‌دا ئومید زۆر له‌پیش ئیمه‌ ده‌رۆیشت، له‌ناکاوه‌ ده‌ستپڕی گولله‌یان لیکردین و ئومید پیکرا. که‌مینه‌که‌، مه‌فره‌زه‌ی ئیستخبارات بوون، تفه‌نگه‌که‌ی ئومیدیان بردوو رۆیشتن. مزه‌فه‌ر به‌ر له‌ هه‌موان چوه‌ سه‌ر ئومید، ئومیدی له‌ پشتی کرد، به‌لام به‌داخه‌وه‌ شه‌هید بوو. هیستره‌که‌مان چووبوه‌ لای ره‌بایه‌ی جاشه‌کان که‌ ئیزیدی بوون، به‌لام که‌سیان ته‌قه‌یان لینه‌کردین، ته‌رمی ئومیدمان له‌ هیستره‌که‌ بارکرد به‌ره‌و گوندی سپینداره‌. ئومید خه‌لکی ئه‌عه‌زمیه‌ی به‌غدا بوو ناوی راستی (حسام کازم) بوو. هه‌ر له‌وئ شه‌هید ئومیدیان به‌ خاک سپارد. گوندشینان نانی ئیواره‌یان بۆ هه‌تاین له‌ په‌رۆشیمان بۆ شه‌هید ئومید که‌سمان نانمان پڕ نه‌خورا. ته‌نها ئه‌بو تالب نانی خوارد!

کاتی‌ک گه‌یشتنه‌وه‌ لای ئیمه‌ له‌ قاتعی هه‌ولێر، هاوپیانی له‌ چۆنیه‌تی ئه‌و که‌مینه‌و شه‌هیدبوونی شه‌هید ئومید و ده‌ربازبوونیان په‌رسیاریان له‌ ئه‌بو تالب ده‌کرد. له‌ وه‌لامدا ده‌یگوت من به‌ تفه‌نگی مزه‌فه‌ر ته‌قه‌م کردوه‌. مزه‌فه‌ر ده‌یگوت راست نیه‌ من تفه‌نگی خۆم لای خۆم بووه‌، ئه‌و جاره‌ ده‌یگوت به‌ تفه‌نگی ئومید ته‌قه‌م کردییه‌، له‌ کاتی‌کدا نه‌ تفه‌نگه‌که‌ی هه‌تابویه‌وه‌ جاشه‌کان تفه‌نگی شه‌هید ئومیدیان بردبوو. ناچار ده‌یگوت رمیت بالمس‌دس مالی (به‌ ده‌مانچه‌که‌ی خۆم ته‌قه‌مکرد). هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ به‌س بوو بۆ لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی ورد له‌و بابه‌ته‌، به‌داخه‌وه‌ که‌سی‌ک نه‌بوو بۆ کوا چهند فیشه‌کی ده‌مانچه‌ته‌ ته‌قاندوه‌؟ که‌ یه‌ده‌گه‌کانت پڕ له‌ فیشه‌کن! ئه‌گه‌ر وایه‌ ئه‌و فیشه‌کانه‌ت له‌ کوئ کرپته‌وه‌، یان کئ بۆی پڕ فیشه‌ک کردیه‌وه‌؟

ئه‌وانه‌ هه‌موو په‌رسیارگه‌لێک بوون ده‌بوایه‌ هه‌لۆیسته‌یان له‌سه‌ر بکری، ده‌کرا زۆر به‌ئاسانی په‌رده‌ له‌سه‌ر زۆر شت هه‌لمالدری،

بەداخەۋە كەس خۆى بە خاۋەن نەكردو گەۋجانە بەسەرماندا تېپەرى. ھەرچەندە من لەو بابەتە ھىچ بەرپرسىيارىيەتتىكم نەبوو، تا بتوانم پرسوجوى لەسەر بكەم!

بارەگای قاتعى ھەولتەر لە كافى گوازرايەۋە ئەشكەفتەى دۆلى باليسان. ئەو مەفرەزەى ئىمەى لەگەل بووين، خۆى لە ۳۰ سى پىشمەرگە دەدا. بەرپرسى مەفرەزە ھاۋرى محسن ياسين بوو، دەبوايە لە (گەلى بىخە) بە كەلەك بپەپىنەۋە، ئەۋەش دەبوايە بەشەۋ ئەنجام بدرىۋ ئەو رېرۆيشتەنە چەند شەۋو پۆزى دەخاياند. لە ئەشكەفتىكى چىاي كۆرىس بە دىۋى بەرپۆزى، ماينەۋە. رەبايەى سەربازەكانى سوپاي عىراق لىمان دوور نەبوو، بۆيە دەبوايە لە جموجۆل سنوردارىين. لى ئەبوتالب زۆر دەرەساۋ زۆر لە خەمى سەلامەتى خۆيدا بوو، ھەندىك مىنگەمىنگى كرد، ھاۋرى محسن ياسين لى توپەبوو پىنگوت دلىابە ئەگەر ئەو ۳۰ سى پىشمەرگە ئازاو جوانانەت ھەموو بە قوربان بكەم، بە سەلامەتى لە ئاۋى بىخەت دەپەپىنەۋە دەتگەيەنمە دۆلى باليسانى، تەنھا جەنابت سەلامەت بى، سندان لە ئىمە بدات!

ئەبوتالب پىي وابوو بە ھاى ژيانى ئەو بەنرخترو بالاترە لە بە ھاى ژيانى ھەموومان، دەيوست خۆى بە خاۋەنى ماقولتەرىن و ماھىيەتتىكى ئەفسووناۋى و جادوۋىي لە قەلەم بدات!

لە چىشتەنگاۋى پۆزى چۈرەمى رېرۆيشتەكەمان، گەيشتە سەر زىنەتيرى، تەمومژ خۆى لە (دەرەشیر) و (دەرەدار)ى و ۋەرپىچا بوو، ھەتا پىشتى گوندى مىرگەسەرى ھاتبوۋە خوار.

لە بارەگای ئەشكەوتە و كانى تەلانى چىاي ھەورى، ھەرکە ئەبوتالب گوىي لە دەنگى فرۆكە دەبوو، زەندەقى دەچوو. خەرىك دەبوو زراۋى بېرژى، لەژىر ھىچ گابەردىك يان ئەو شوپىتەنەى بىنكۆل

کرابوون بۆ خۆپاریزی له بۆمباران، ئۆقره ی نه ده گرت و حه جمینی نه بوو! من و شه هید عه ونی هه ر به گاته ده مانگوت موشه ک ئه و به رده ی وه ک ئارووی شه ق ده کات! ئه و به په له له و شوینه ده یگواسته وه بۆ شوینیکی دیکه! وه ک مریشکی به هیلکه دانه دۆزه ی^۱ ده کرد بۆ ئه وه ی شوینیکی قایمتر بدۆزیته وه. جاری وا هه بوو له سه ر نانخواردن هه ر بۆ ئه وه ی بیترسینین، ده نگ ی فرۆکه ی پیلاتوزمان ده رده یینا، ئه بوتالب قولاغ و چاشمیش ده بوو، به جۆریک هه تره شی ده چوو، نه یده زانی چۆن نانه که ی ده خوات! جاری واش هه بوو له سه ر نانخواردنه که ی ده رۆیشت و نه یده خوارد. هاوړی کانهبی ده یگوت عه ونی و حازم ئه و پیاوه ی شیت ده که ن هینده ی ده ترسینن! کتومت لاسایی ئه و میتشولانه مان ده کرده وه که ده چونه په ناگوئی گایه ک ویزه ویز ده که ن، گایه که ش ده فیشقینی و هه لدیت و ئالیکه که ی ناخوات! دوا به دوا ی ئه نفال، هاوړی ئه بو په بیع، بانگی هاوړییان غه زیب و توانا ده کات: ده بیت ئه بوتالب بگه یه ننه نیو شاری شه قلاوه بۆ مالی یه ک له پیکه سته کانی حیزبی شیوعی. ئه وانیش له گوندی (به ره که) وه، ئه بوتالب له گه ل خویان ده به ن بۆ شه قلاوه. چونکه کوړی ناوچه که ن، به سه لامه تی ده یگه ی ننه شه قلاوه و ده گه پینه وه. ئه بو په بیع دلنیا ده که ن که ته سلیمی شوینی مه به ستیان کردوه. له دوا ی چه ند پوژیک، ئه بوتالب له ریگای پیکه سته کانه وه ده گه یه ند ریته هه ولێرو، له گه ل هاوړییان له نیو شاره کاند ده ست به کاری پیکه سته نه یینی ده که ن.

له سا لی ۱۹۹۱ له شاری هه ولێر، به ئاماده یی ئه بوتالب و به ئیشرافی ئه بو فاروق ئه ندامی مه کته بی سیاسی و چه ند کادی ریکی

۱- دانه دۆزه: کاتیک مریشک ده یه وی هیلکه بکات، بۆ شوینیکی ده گه ری هیلکه که ی تینا بکات.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

دىكە، چەند كۆبۈنەۋەيەكى حىزبى پىكىدەخەن. لە كۆبۈنەۋەيە ھەولير، ھاوپرى سۈھىل زەھاۋى (مامۇستا كەمال) كە لە سالانى ۱۹۷۳-۱۹۷۵ سكرتيرى يەكەتە قوتايىانى گشتى كوردستان و، لە ھەشتاكان رابەرى سىياسى سلىمانى و كەركوك و ئەندامى سەركردايەتى قاتەى سلىمانى و كەركوك و، ۱۹۹۸-۲۰۰۳ ئەندامى مەكتەبى سىياسى بوو و ئىستا لە ژياندا ماو و نىشتەجى و لاتى نەروىجە، وەك بەرپرسيك بەشداربوو. راستگويانە زورى يارمەتيدام لەپيدانى زانيارى و دروستى ئەو تراژيديايە خيانەتكارىيەى ئەبوتالب، بە نيازى نوسىنەو و تۆماركردنيان. زانيارىيەكانى مامۇستا كەمال، كە خۆى يەك لە كارەكتەرەكانى نيو ئەو روداوئە، ھەر لە سالى ۱۹۹۱-۱۹۹۲ بە موعجيزە لەبەردەمى چەقوى بەعس رزگارى بوو لە شارى بەغدا!

لە سالى ۱۹۹۱ بە نيازى سەرپەرشتىكردنى پىكخستەكانى بەغداى پايتەخت و خواروى عىراق، برپار دەدەن دەستەيەك لە ھاوپريان بنيرنە بەغدا كە ئەو ھەشت ھاوپريە بوون: ئەبو فارووق ئەندامى مەكتەبى سىياسى، عادل حەببە (ئەبوسەلام)، ئەبو عادل، دايكى بەھار، ئەبو يەسار، ئەبو عەلى، جەلال دەباغ، سۈھىل زەھاۋى (مامۇستا كەمال).

لەپيش ھەمويان، ئەبوتالب دەچيتە بەغدا. خانوويەك لە گەرەكى كەپادە بەكرى دەگرى بۆ ئىشوكرارى پىكخستنى حىزبى و مانەو تىيدا. كورە ئەفسەرەكەى ديدارى بۆ پىك دەخات لەگەل وەتبانى براى سەدام و مودير ئەمنى عام، خانوويەكو سەيارەيەكى پىدەبەخشن. ھاوپرى سۈھىل گوتى: دەمويست ئۆتۆمبىلەكەم بفروشم، ھاوپرى ئەبو فارووق گوتى: ئۆتۆمبىلەكەت بدە بە ئەبوتالب بۆت بفروشى. منيش دام پىنى، دوو رۆژ دواتر ئۆتۆمبىلەكەى بۆ ھىنامەو،

حازم علی کوتک

کاتیڭ سەیری ئۆتۆمبیلەكەم کرد، داشبولو زۆر شوینی دیکە ی دەستکاریکراپوو، وەك شتیکی وەكو دەزگای تۆمارکردن و جاسووسیان تیدا شارددیتەوه. منیش بە ھاوپی ئەبو فارووقم گوت: ئەو ئۆتۆمبیلە ی من دەستکاری کراوهو گومانم لە ئەبوتالبە. کاتیڭ ئەبوتالب زانی من لە دەستکاری ئۆتۆمبیلەكەم بە گومانم شەوی دواتر ئۆتۆمبیلەكەم دزراو ئیستاش نەمدۆزیەوه! گومانم لەو دوو گەنجە بوو كە پۆژانە چاودیریان دەکردم، ھەلبەتا بە پیشنیاری ئەبو تالیب!

لە بەغدا، پۆژیک ھەموومان دانیشتبوین لە خانووەكەمان، پادیۆو تەلەفۆن کاریان نەدەکرد، گوتم: ئەو خانوو دەزگای چاودیری و تۆماری جاسووسی تیدا جیگیرکراوه. ئەبوتالب پەنگی تیکچوو، گوتی لەخۆتەوه ئەو قسە مەكە، چۆن دەزانی؟ گوتم ئەو نییە پادیۆو تەلەفۆن کارناکەن! ئەبو تالب بە دەنگی بەرز وەك بیەوی کەسی سییەم حالی بکات، گوتی: کوا پادیۆكەم بدەرئ! منیش پادیۆكەم دایەدەستی. تومەز لە شوینی کۆنترۆلی دەزگاگە گوئیان لە ئاخافتنی ئیمەیبوو، دەزگاگیان کۆژاندبوویەوهو پادیۆو تەلەفۆن دەستیان بە کار کردەوه. ئەبوتالب گوتی: ئەو نییە ھەردووکیان کار دەکەن! لە دوا ی ئەو قسانە، ھاوپی سوھیل بە ئەبوفارووق دەلی: ئەبو تالب خائینەو جاسووسە!

ھەموو پیکخستەکان کەوتبوونە ژیر چاودیری چری دائیرە ی ئەمنی بەعس. زانیاری دروست دەگاتە دەست حیزب کە ئەبوتالب باوەپیکراوی ئەمنی پژیەم. لە دوا ی ئەو ی بەرپرسیکی دائیرە ی ئەمن لە بەغدا، کە ئیشی لەسەر مەلەفی ئەبو تالب کردوو، پادەکات بۆ دھۆک بە نیازی ئەو ی لەویوہ رابکات بۆ ولاتی تورکیا. لەوی، چاوی بە ھاوپی سەباح کونجی کەوتووہو ئاگادار کردۆتەوہ کە

ناوبراو باوه پینکراوی ئەمنی پڕییمه.

به ده‌ر له‌وه، ته‌نانه‌ت ژووره‌که‌ی ئەه‌ب‌ف‌اروق‌یش له‌ به‌غدا، کامی‌رای چاودیری و تۆماری ده‌نگی تێدا نه‌سبکراوه، شه‌فره‌ی تایبه‌تی مه‌کته‌بی سیاسی و کۆپی کلیلی ژوره‌کان و ده‌رزله‌ی ده‌مانچه‌کانیان له‌به‌رده‌ستی دائیره‌ی ئەمندا بووه.

دوا‌ی راپه‌رین، حیزب چه‌ند پارچه‌ چه‌کی له‌ سووریاوه هینا بۆ هه‌ریمی کوردستان. بۆ گواسته‌وه‌یان له‌ که‌رکووک‌وه بۆ به‌غدا، چه‌ند گه‌نجیکی سه‌ر به‌ ئەه‌ب‌و تالب راسپێردرا که هه‌موویان سه‌ر به‌ دائیره‌ی ئەمن بوون، له‌ رینگا ده‌رزله‌ی ته‌واوی چه‌که‌کانیان ده‌رهینابوون.

له‌ سا‌لی ١٩٩٢ له‌ دوا‌ی دلنیا‌بوون له‌ خۆف‌رۆشیی ئەه‌ب‌وتالب، هاو‌پێیان بیر له‌وه ده‌که‌نه‌وه چۆن بتوانن ئەو هاو‌پێانه‌ی له‌ به‌غدان، له‌ ژێر چه‌قوی به‌عس پزگاریان بکه‌ن و ئەه‌ب‌وتالب‌یش بگه‌پێننه‌وه کوردستان بۆ لیکۆلینه‌وه له‌گه‌لیدا. ئەه‌ه‌بوو، نامه‌یه‌کی فریوده‌رانه‌ی مه‌به‌ستدار ده‌نوسن، تێیدا ته‌ماعیکی زۆر گه‌وره ده‌ده‌نه به‌ر ده‌زگا داپلۆسته‌یه‌کانی به‌عس. هاو‌پێ چه‌مید مه‌جید موسا نامه‌که ده‌نوسی. وه‌ زانراوه که ئەو که‌یسه‌ پاسته‌وخۆ له‌ ژێر چاودیری و سه‌رپه‌رشتی خودی سه‌دام خۆیدا بووه. له‌ نامه‌که‌دا ده‌نوسن: ده‌بێت هه‌مووتان بگه‌پێنه‌وه کوردستان بۆ ئاماده‌بوون له‌ کۆبونه‌وه‌یه‌کی فراوان، به‌ جۆریک هه‌موو ئەندامانی مه‌کته‌بی سیاسی و لیژنه‌ی مه‌رکه‌زی بگه‌پێنه‌وه، چونکه له‌نیو‌ پزیه‌کانی سه‌رکردایه‌تی حیزبی شیوعی دوو بۆچون و دوو ئاراسته‌ی جیا په‌یدا‌بووه، ئاراسته‌یه‌کیان رایان وایه حیزب وه‌ک ئیستا بمینێته‌وه و ده‌زێ ده‌سه‌لاتی به‌عس درێژه به‌ خه‌باتی خۆی بدات، ئاراسته‌ی دووه‌میش که‌وا به‌ زۆرینه مه‌زه‌نده ده‌کری، رایان وایه له‌و کاته‌ی

سەر بە خۆیی نیشتمان لە ژێر هەپەشەدایە، پێویستە گفتوگۆ (مفاوەزات) لە گەڵ سەدام و حکومەتە کەیدا بکری بۆ دەربازکردنی نیشتمان لەو تەنگەژەیە. لە دواى کۆبونەوه کەش، بڕیارە هاوێڕى حەمید مەجید موسا و تەواوی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و لیژنەى مەركەزى بچینه بەغدا بۆ ئەوێ لە پێگای یەك لە كەناله كانی سییەم گفتوگۆ لە گەڵ سەدام و حکومەتە کەى بکەین!

ئەو نامەیە بە جۆریك ناردرا بوو، بەر لەوێ بگاتە دەستی هاوڕێیان، بگاتە دەستی دائیرەى ئەمن. دیارە ئەوانیش هەموو ئەو نامە گرنگانە کۆپی دەکەن و شروۆفەى دەکەن. هەر بۆیە دائیرەى ئەمن بەسەرپەرشتی و ئیشرافی سەدام خۆی، لەبەر دوو ھۆکار چاوپۆشی لە گەپانەوێ هاوڕێیان لە بەغدا بۆ هەولێر دەکەن. یەكەم ئەگەر پێك بکەون لە گەڵ حیزبى شیوعى، پەنگە ئەو گفتوگۆو پێککەوتنە بێتە فریادەرەسى سەدام و حکومەتە کەى لەو دابراپانە نێودەولەتییەى تێیکەوتوو، بەتایبەتى بەدەستھێنانى پشتگیری حیزبە چەپەکانى دونیا و کۆتەلە دارزاوێکانى پاشماوێ ولاتانى سۆسیالیستى بۆ ئەوێ ئەو بەیانى پێککەوتنە بگاتە پەشتەمارێك بۆ داپۆشینى عەورەتى خۆى. خو ئەگەر پێکیش نەکەوتن، ئەوا گرتنى تەواوی ئەندامانى سەرکردایەتى حیزبى شیوعى لە بەغدا، پاروێكى چەورترە و بۆ یەكجارەكى لە سەرئێشەى حیزبى شیوعى پزگارى دەبێت.

ئەو نامە ئامانجدارە، زۆر زیرەکانە پێکخراوە. هاوڕێیان بە بیانووی ئامادەکاری بۆ کۆنگرەى پێنج، بڕیارى گەپانەوێ بۆ کوردستان دەدەن، خۆیان ئامادە دەکەن بگەپنەوێ کوردستان و بەغدا جێبھێژن. ئەبوتالب یەكەمجار نایەوێت لە گەڵیان بگەپنەوێ کوردستان، بەلام دائیرەى ئەمن پێیدەلێن بڕۆ لە گەڵیان، چونکە کەسمان نییە دەنگوباسى نێوھەرۆکو بڕیارى نێو کۆبونەوێ کەمان بۆ بێتێتەو،

بۆیه ئه ویش خۆی ئاماده ده کات و له گهڵ هاوڕێیان ده گه پێته وه شه قلاوه. هه رچه ند زۆر درهنگه وخت بوو بۆ ئه و گرتنه، به لام له ئه نجامی لیکۆلینه وه هه ر زو و دانی به هه موو تاوانه کاندایبوو، به هاوڕێیانی گوتبوو کاتیک سه یری ئاوینه م ده کرد وای نیشان ده دام نیوه ی ده موچاوم په ش په شه! وه ئه وه ی په شتراسه ت کرده وه که له میژه پیاوی باوه رپینکراوی دائیره ی ئه منی به عسی بووه و ئه و هه موو سالانه له ریزی پێشمه رگایه تی و حیزبایه تی، گورگ بووه له پێستی مه ردا. هه ر بۆیه ش له ده ریای تاوانه کانی خۆیدا خنکا!

داخه که م، ئاخۆ که ی ده بیته ئه و ژیا نه له دار بکه مه وه! بۆ ئه وه ی چیت ره وان ئه و یاده وه ریبه تالانه وه کو کابووس به رۆکم نه گرن و وه ک ته ونی جالجالۆکه خۆبیان له زه ینم نه هالێتن! هه ر چه ند ده که م ده کریتم، له یاده وه ریم به رنابنه وه خوار!

خۆشه حالی ئه و چاوانه ی له دوا ی ئیمه خائینانی پێ نابین! ژانو هه سه رته له مۆخی ئیسقانه کانم بروسک ده دن، من نامه و ئ ژانه کانی نیشتمانم له ناخدا قه تیس بمیته ین و بچه ژیرگل. هه ره وه ک ورچیکی بریندار له نیو ئازاره کاندا جینگل ده دم، نه جامی خه ستی شه رابو نه سه ماو هه لپه پینی یاران، هه رگیز ئه و خه مانه م بیر نابه نه وه! نه مو یستوه و قه تیش نامه و ئ وه ک پشیله، قه رخه ی ئه و میژوه شه ره زاره کوناوکون پێکه م و، له نه وه کانی داها توومی به شارمه وه، بۆ ئه وه ی ئه و واقیعه زه قنه بوته ی که ئیمه ژیا نمان تیدا کرد، ئه وان دوو چاری نه بنه وه! هه رچه ندا، زۆر پوو داوی خویناوی دیکه ش، تا وه کو ئیستا له نیهاندا ماونه ته وه و بوون به پخوست! ئه وانه شی که له بوته ی ئه وینی خودا ناسیدا پالئورا ونو قالبوونه وه، گشت بینه ده نگ، ته حریمی که ن، ته جریمی که ن، بپرای بپرای چیدی قابیله کان هابیله کان نه کوژن!

حازم علی کوتک

ئیمه باجی سهرکردایه تیه کی په ککه وتەو هه لاهه لاهه لاو رژیووی وهک
داری کرمۆلمان دەدا، که توانای سهرکیتشی ئەو هه موو مرقه ی
قالبووی کورە ی خه باتی چینه یه تی و پیشمه رگایه تیان نه مابوو،
مهیدانیشیان بۆ گه نه کان چۆل نه ده کرد. ئەوهش هۆکار بوو توفانی
خوینه پاکزه کان هه لبستی و نه جامی نه بی!

کانه بی گچکه

شهید کانه بی هه مه په شهید گه په شیخانی، هاوپی مندالی و
یاریه کانی نیو گوند و قوتابخانه و پوژگاری پیشمه رگایه تیم، ناسراو
به کانه بی گچکه، له کاتی راپه پاندنی چهند ئهرکیکی ریکخستن و
پیشمه رگایه تی، له گه ل شهید ئازاد مه لا قه ته وی ناسراو به مه لا
ئاشتی، به هاری ۱۹۸۸ له گوندی (گه په به شه) ی سهر به شارۆچکه ی
قوشته په، سه لاح شینه و تاقمه پیشمه رگه کوژه که ی، به فیل ده یانگرن و
ته سلیم به دائیره ی ئەمنیان ده که ن، که به زندووی مرقه یان
که ولده کرد. مخابن ئەو دوو پیشمه رگه قاره مانه له ژیر
ئه شکه نه یه کی زوردا شهید ده بن، ئیستاش گۆرغه رین.

گهر دهمزانی (به له بان) ی به سستی شه رغه، دوا مه له باندی دیدارمانه،
دلم به روه سستی نه ده دا به جیت بیلم و هه ییپی لیبکه م برۆم له بۆ (زینی
سهران)! گهر دهمزانی بۆم ده بیته دوا یین دیدار، له گلینه ی چاوه کانمدا
ده مشاردییه وه له ده ست شو فار!

۱- سهرچاوه کانی نه م بابه ته:

(۱) ههریک له پیشمه رگه ی نیرین، هاوپی سه باح کونجی، هاوپی سو هیل زه هاوی (مامۆستا
که مال)، بکتوره جومانه القوره وی (شه له).

(۲) کتیی: دور و تأثیر الأجهزة الامنية و المخابراتية على حركة الانصار الشيوعيين في العراق، فيصل الفوادي،
ط ۱، دار الرواد ۲۰۲۰، ص ۱۲۳، ۱۲۴.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

لەبىرمە پلكە قەدرىيە دەيگوت: بە قسەى ئىۋە دەكات، ئاۋاتمە بىكەم
بە زاۋا، ئەمنىش ۋەك ھەردايكىكى دى، لە ئامىزكەم نەۋەى ساۋا.
من ۋەك لاۋانەۋەكەى پەزازى، قەت پىت ناليم دە ھەستەۋە!
نەۋەك بكوژ و جەللادت، بە تەشتىك دال و ئەستىرەۋە، لەسەر
كورسى بىيىنەۋە!

دەترسم برىنى جەستەۋ جى قامچىانت بكولىنەۋە!
ھۆ ھۆ براۋ!

ئەگەر زۆرت زەرەر نەبى، ئەمن ئەۋژيانەى ئىستام، بە ئوغرت
دەگۆرمەۋە!

مەلا جەلال و مامز و زوھرە، كىن؟

ئەگەر ھەموو گەلاۋەرىيەكانى ۋەرزى پايز كۆبەكەمەۋە، بىكەم بە
دووتوئى پەراۋىك، ئەگەر ھەموو خاۋەن قەلەمە بوير و راستگۇ
تيرۆركراۋەكان زىندووبەكەمەۋە، مەگەر ئەۋ كاتە بتوانم، چەند رىستەۋ
پەرەگرافىكى ژياننامەى سى راھىيى تەركەدنيا لە پىناۋى ئامانجە
پىرۆزەكانى ھەژاران، ۋەك گەردەنبەندى قەنەفر، بۇ مىلى خوشكە
مامزى بھۆنمەۋە. گەر دەتەۋى ژياننامەى ئەۋ جۆرە مرقۇقەنە بزانى؟
كتىبى خواۋەندى ھەلەمووت/ جولانەۋەى ھەسەن سەباح، ژياننامەى
فەدايىيە خەستىندراۋەكانى بخوينەۋە!

ئەۋ سى تىكۆشەرەش خۇيان تەرخانكرد، بۇ تىكۆشان لە پىناۋى
ئامانجە پىرۆزەكەيان، ھەر بۇيە نەپرژانە سەر ئەۋەى بتوانن برا ژن
بىنى و خوشك مىردى بكن!

ئەۋ چەند رىستەى من دەينووسم، لە ئاستى گەۋرەى قوربانيدان و
تىكۆشانى ئەۋ خىزانە، شتىكى زۆر بچوۋكە، بەلام بۇ ئاسوودەى

حازم عەلى كوتك

ويژدانم، وهكو فه پزىكى پىنج ئەركان بەجىيىتم، هەر بۆ ئەوهى له بهرانهر تىكۆشه راندا وهبالى سهرشانم سووكييت!
بۆ گهيشتن به ئامانجه پىروژهكهيان، نهغدينهى گيانى خويان و چىژى دنيايان پنبهخسى! ئەو مەزنه مرۆفانه، ههریهكهيان خويان كرده، خستىكى ديوارى ميژووى خهباتى ههوليريهكان و گهلهكهيان، وا ههستدهكهه نه دووباره دهبنهوه، نه كهسيش توانست و لايهقى جيگرتهوهيانيان ههيه!

خدر عبدالله ناسراو به مهلا جهلال، خهلكى گوندى ماجيدى دهشتى ههوليره، لهنيوهراستى پهناكان بۆته شيوعى، ههميشه خاوهنى راو بۆچوونى تايبهت به خۆى بوو، بۆيه بهردهوام لهگهڵ بهرپرسهكان بهركهوتنى ههبوو. له ١٩٧٩/٥/١٠، لهگهڵ بهريزان مام خدر پووسى، شههيد سهفهه، ئەبو حيكمهت، له بهغداوه له ريگاي كهريم خانى برادۆست و شيخ جهنگى براى مام جهلال تالهبانى، دهگهيه ندرينه سيدةكان، پاشان بۆ نيوزهنگ و نوكان، لهوئ چهكى شهههف دهكات هه شانى و دهبيته پيشمهركه.

سالى ١٩٨٨، له بارهگاي نوكان و نيوزهنگ، نهخۆشى شهكرهه ههبوو، نهيدهتوانى برنج له تيرى بخوات، بانگى هاوارى عهلى كوتكى دهكرد، كه پيشمهركهيهكى زۆرخۆر بوو، دهگوت وهره لهگهڵ من نانى بخۆ! هەر بۆ ئەوهى بهشى خۆى دهرخواردى هاوارى بدات!
له كاتى چوونيان بۆ دهرهوهى ولات به ريگاي پووسيدا له (دۆمهديخه)ى شارى چوارجووى توركه مهنستان، زۆرى يارمهتى هاوپتيان داوه وهك، هاوپتيان عارف و هاوار و زۆرى ديكهش.
كاتيك دهگاته كۆبنهاگن، ئەو بهريزانه: پيپوار عهرهب، ئەبوچه مشه له برا ئيزيديهكانه، مامۆستا ههژار، هاوارى عهلى كوتك، يارمهتى دهدهن و بيره وهريى خۆشيشيان له گهليدا ههيه.

سەبەند

ئەو ئامىرەى لە دواى ۳۵ سال تەمەن، زانىم ناوى چىە و بۆچى
بەكار دىت!

ئاي فەرەنگ و زمانى كوردى چەند دەۋلە مەندە! بە ھۆى
خۇخۆرى و بى خەخۆرىيەۋە كۆنەكراۋەتەۋە، بۆ ئەۋەى زمانىكى
ستاندارى كوردى لىدروست بىرى!

ئىمە لەو پوۋەۋە، ھىچمان لە نەتەۋە سەردەستەكانى دەۋرۋبەرمان
كەتر نىە. گەلانى دەۋرۋبەرمان چەندان سالە كەنە لە كىۋى زمانى
ئىمە دەكەن و لە ئۇقيانوسى زمان و كولتورى ئىمە وشە ھەلدىنچن،
كەچى ئىمە چاۋ لە مۆلەق بەدىار دزىنى خەرمانى فەرەنگى
خۇمانەۋە دەستەۋەستان وەستاۋىن، ۋەك تەماشىچى لىدەرۋانين!

پايزى ۱۹۸۸ لە دواى پرۇسەى بەدناۋى ئەنفال، پىشمەرگە بە
تۆمار كىردى چەند داستانىك و قونەشەرىك لەگەل ھىزەكانى پىژمى
بەعس، بەھۆى نابەرابەرى لە پوۋى سەربازى و لۇجستى،
ھەموومانىان بىردە سەرسنورەكان، ھەندىك ئاۋدىۋوى خۆرەلەتى
كوردستان كراين. مەن لە پىرانشار (خانى) گىرسامەۋە. بە چاۋساغى
شەھىد سەمەد تىكالۋو خالىد غەرىب، چوۋىنە نەغەدە، لە پىشانگاى
ئۆتۆمۆبىل (ماشىن)ى عەبدولرحمانى حاجى عەلى و مەھمەد
بەربەيار، ماشىنىكى لەندىرۋقەرم كىرى، كارى كىرى نەفەرم پىدەكرد
بۆ دابىنكىردى بۆيۋى مەندالەكانم. شايانى باسە بابم و ھەردى براشم
لەگەل ئىمە دەرمان.

بە پىاۋىكى گەلەگەتى رەشئەسمەرى چوارشانە ئاشناۋوم، تەمەنى
لە شەست سال تىپەرىيۋو كەۋتۋوۋە قۇناغى پىرىيەۋە،
كورتەكوشەروالىكى رەشى موراخاننى لەبەرداۋو، سەعاتىكى

حازم علی کوتک

به زریزه‌ی، به قوچچه‌ی کورته که که یه وه هه لواسیبوو، شه ده‌یه کی کوردانه‌ی له سه‌رناپوو، به‌راستی پایه‌ی پیاوماقوولی له خوئی حه‌لال کردبوو، له به‌رئه‌وه‌ی هه‌میشه له‌نیو چاره‌سه‌رکردنی کیشه کومه‌لایه‌تیه‌کاندا بوو، که له خوهره‌لات به‌وانه ده‌لین که یخوداو پیاوی سولح و مه‌سه‌لتان. ناوی ئه‌و به‌ریزه حاجی شه‌فیع بوو. مه‌رداریکی گه‌وره‌بوو، مالی له پیرانشاربوو، خه‌لکی گوندی گرده‌شینانی به‌ری نه‌لینی مه‌نگوپایه‌تی بوو، مام حه‌سه‌نی برای و کوپو برازاکانی له‌گرده‌شینان خه‌ریکی مه‌رداری و کشتوکال بوون، واتا حاجی شه‌فیع دووماله‌کی کردبوو.

پوژیک هات گوتی: کاک حازم با برۆین! سه‌رکه‌وتین بو خیابانی ئیمام. دوکانی عه‌جه‌میکی قه‌له‌وی لیپوو، گوتی رایبگره! چوینه ژووره‌وه. ئه‌و دوکانه وه‌ک هه‌ولیزی گوته‌نی (سه‌ری هارو ماری تیدابوو) پشده‌ریش ده‌لین (سه‌ری مارو میرووی تیدایه)، زور شتی کپی. ئه‌و به‌وشتانه‌ی ده‌گوت حه‌واجی مالی، به‌لام دوو ئامیزی کپی ئه‌من نه‌مبینیبوون و وه نه‌شمده‌زانی بوچی به‌کاردین! له‌ریگه، لیمپرسی مام حاجی ئه‌و ئامیزه ناوی چیه‌و بوچی به‌کاردیت؟ گوتی: ئه‌وه پییده‌لین سه‌به‌ند، دوو سه‌گمان هه‌یه، هه‌ردووک توتکه‌ی یه‌ک کوخیشن خو‌به‌خویان شه‌ر ده‌که‌ن، بوون به‌قاندپی^۱ یه‌کتری، چه‌ندجار یه‌کتریان که‌لوکرۆم کردوو، ئه‌گه‌ر ئه‌و سه‌به‌نده‌یان له‌ ملی بکه‌ین، به‌هۆی ئه‌و دپکه تیزانه‌وه، ناتوانن شه‌ر له‌گه‌ل یه‌کتر بکه‌ن! گوتم مام حاجی من ناوی لغاوو قه‌لیته‌و ده‌مه‌بدو بزموک و گوڵکمژم بیستوو، به‌لام ناوی سه‌به‌ندم نه‌بیستبوو! پیمگوت مام حاجی زورجار سه‌گ له‌سه‌ر خواردن به‌شه‌ر دین، ئه‌و سه‌گانه‌ی ئیوه

۱- قاندر: دوو بوونه‌وه‌ر نه‌گه‌ر له‌گه‌ل یه‌کتریا هه‌لنه‌کن و به‌شه‌پین. هه‌ر کاتیک یه‌کتریان بین. به‌ره‌نگاری یه‌کتر بین.

برسى نين؟ گوتى: نه وه لالا له تير و تهسه ليان غرور بوون و چاويان
سوور بووه، له سهر ئه وه حالهش جوجكانيش ددزن و دهخون،
مه گهر ئه وه سه بهنده چاريان بكات!

هيوادارم هه موو ئه وه وشه په تي و په سه نانه ي زمانى كوردى، كه
واتاى په سه ن و فهره هنگيان هه يه، نوسهران و خه مخوراني زمانى
كوردى بيان هيننه وه نيو باوه شى په سه نى داىكى خويان.

سروه، بو مه رگى په په سيلكه يه ك

پيژنه ي ته رزه پي نه داوم ده كه بارانه سووره كان كو بكه مه وه!
ئاخر به خو شم ده تر سام، نه بادا له هه ردووك چاوى ئازيزانم، گوماوى
سوور سوور داوه ستى! به لام چييكه م لي مانگه پي ن، هه داناده ن،
ده يانه وي سكر^۱ و به ندى ئه وه به ربه سته بشكي تيم، عه يامي كه به غه درى
پوژگار قه تماغه ي گرتووه!

ئه وه ناسوره دي تر يانه ئه گهر ده ربن، ئه وه نيوه سه ره له بهر ده كه ن به
زووخاوا! چر نووك گرتن له وه قه تماغه نيوه چله سار پيژانه، هه روا
ساده و هاسان نيه، خواردن ده كات به ژارى مار!

ناتوانم دلتان بشكي تيم، ئي ستا كاتى ئه وه هاتووه، به رى گريانه
خنكي تندر اوه كانى ناخم به ره ه لالا كه م، به شى هه موو دنيا ده كا ئه گهر
به سه ريان دابه شم! ئيدى، چيدى فرميسك و سووتانى ناخم، له
پسي به رى ئه وه غرووره ساويلكه يه م، له ئازيزان ته قهت ناكه م و
ناشارمه وه!

لاره و بله هاوته مه ن و خزمى يه ك بوون، به ئيجازه ي
گه و ره كانيان، هه رييان به يه كتر دابوو ئه گهر پي گيان پييده ن و له

۱- سكر: نه توپه له قورپه كه به مه به ستى به نكرنى ناو. له نيراو يان جوگه ناو دا ناهه نرى.

دوای پەزامەندی گەورەکان، پیکشە هاوسەرگیری بکەن. لەو سەرۆبەندە هەستیاری، باوک و برا پێشمەرگەکەى خاتوو لارە، بەیەک پەت لە سیدارەدران! هەر لە دوای ئەو کارەساتە، باوکی بلەش شەهیدکرا، بۆیە پڕۆسەى دروستکردنى ماله نوێیەکە دواخرا. پۆژیک لە نێو هەلەلەو هەنێسک و نزگەرەى گریان، بریارەدەن هاوسەرگیری ئەنجام بدەن، بۆ ئەوەى تەریک نەمێنن و، بەردەوامى بدەن بە ژیان!

ئێستاکە مانگی زەرەندیی^۱ بووکی ژیر تارای قەترانە. پەردەیهک، تەژی لە بۆنسۆو هەلکپوزان، هەر بابایە فرمیسکی خۆی لەویدی دەشاریتەو، ئامیزیکى خەلەتینەر بۆ یەکتى دەکەنەو، مەرۆف چ بوونەوهریکى قایمە! چۆن لەگەل ئازارەکان رادى!

پۆژیکیان بلەى دەستوەشێن، لەگەل لارەى، هەرۆکو دوو بەجێماوی دوای تالان، بریارەدەن بچن بۆ شاخ و ببنە پێشمەرگەى کوردستان. لەو پۆژەو، بلە دەبێت بە هاوپی جەنگی و لارەش بە هاوپی نایلەخان.

لەو کاتەدا، نایلە^۲ دووگیانە، ژوریکى گوندی پەرکانە، بۆ خۆیان دەکەن بە لانە. چەتەولەکانى بەعس، ئەوەندەشیان پێ پەوا نەدیتن، بە هەردووک چاوی خۆم بینیم، بە ئار بى جى ژورەکەیان لى پڕوخاندن! نایلەى دووگیان، بۆ سەلامەتى کۆرپەکەى، سەرى هەلگرت بۆ گوندی گەنیاکی ناوشوان، لەوێ کچیک لەدایک بوو، بە ئومیدی سروەى بەیانیکى ئارامتر، ناوی لیدەندری (سروە)!

سروە، لە شاخەکانى کوردستان و لەنێو پێشمەرگە هەراش بوو،

۱- زەرەند: وەکو شەمامکە وایە لە زەویى دیم شین دەبێت و بەرەکەى زۆرە و لە هەندیک شوین پێی دەلێن: گووژاک.

۲- مەبەستم نایلەى خێزانە.

خاپه رۆکی یاده وه ریبه کان

ئه قلی پیتش ته مه نی که وتبوو، خۆشه ویستی محمد حه للاق و محسین یاسین و من بوو. له دواى حه وت سال پیتشمه رگایه تی و کاره ساتی کیمیاو ئه نفال، بریارماندا هه ر هه موومان سه ر هه لگرین بۆ ولاتیک، گولله و سیداره نه ناسی، به لام ئه فسووس، له دواى سه فه ری پۆحیکى شه که ت و ماندوو، جه سته یه کی ئه نجنکراو، به سه ر ولاتیکدا که وتین، ره جم و شه للاق و سیداره شوناسی بوو!

سروه، سه رباری ئه وه ی له گه ل ده نگى بۆمب و فپۆکه و بۆنى کیمیاو سه فه زی نیو تیرى سه رپشتى ولاخ، له سۆران و بادینان و ولاتى ئێران راهاتبوو، تالى و سویرى زه مه نیکى پر له ئازارى چه شتبوو، له هه شت سالی دا توشى غودده ی شیر په نه جش بوو! جه نگى به کۆلى خۆى گێپای، تاران، ته ورین، ورمی،... له و کاته دا، نایله کورپیکى دیکه ی بوو. له خۆشه ویستى ئاسۆى مامى سروه، ناوى لینا ئاسۆ. له بیمارستان ده ریان کردو ناچار هیتامانه وه مال. بیرمه جاریک جه نگى به هه ردی گوت: بپۆ ده رمانى بۆ سروه ی بکړه! سروه گوتى مامه هه ردی! خۆتان به منه وه ماندوو مه که ن، من که شیر په نه جمه ده رم، به لام توخوا گه ر مرده له چکه به ریشه وه که م به سه ر گۆره که مدابه ن، دارگولیکم له ژوورسه ری بپوینن! کاتیک ئه و قسانه م لی بیست، شه رمم له گه وره بوونم کرد!

ئومیده کانمان ته زیبوون وه ک چلوره ی گوینى سوانه کان، نزاکانمان هه ر له ئاسمان شه خته یان به ست، ئه و شه پۆله چه تووانه پریان نه دام جاریکى دی، کۆشى پر نوقل و چوکلێت بکه م! له وهیشه ومه ی ولاتیکى به سته له کدا، پیلووی چاوه کانی لیکن. نه مانتوانى ده ست به ته مه نیه وه بگرین، زریان له گه ل خۆى رفاندی و شه خته بردی!

ماف و ئەرک

خۆزگە ھەموومان سنوورى ئەرک و مافەکانى خۆمانمان دەزانى!
لە بەھارى سالى ۱۹۸۹ مالم لە پيرانشار بوو لە خۆرەھەلاتى
كوردستان، ئەركى بەخيوکردنى نۆ سەر خيزانم كەوتبوو ھەستۆ،
سەرەپاي ميوانداریش. ناچار ماشينىكى لەندەويرم كړى بۆ كړى.
پۆژىك لە پيرانشار ھو دەبوايە سەرنەشين سوار بكم بۆ
سەردەشت، پياويكى گەنجى چوارشانە، رانكوچۆخەيەكى مەرەزى
سوورى لەبەردابوو، كلاًشيكى ھەورامى لەپى بوو، ھاتە لام و گوتى:
ئاغاي رانەندە ھەردوو كوشنەكەى پيشەو ھە بۆ من دابنى! گوتم:
بەسەرچاوا! چوار سەرنەشينى دى پەيدا بوون و بەپىكەوتىن بۆ
سەردەشت. ئو پياوھى بە تەنھا كوشنەكانى پيشەو ھى گرتبوو ھەر
زوو پاكەت و شەمچەى لەسەر داشبولى دانا و جگەرەيەكى
داگيرساند و كاتىك دەيكيشا سەرى بەرز دەكرد و دوگەلەكەى
بە شىوھى دو سى ئەلقە ھەلدەدايە بنمىچى ماشينەكە.
ئەنگوستيلەيەكى زىڤى گەورەى لە پەنجەى بوو، پشتى دەستى تاتوى
دلىكى لى ھەلگەندرابوو، بە تيرىكى سەربەقولاى ھەك تيرى
جومونگى، پىكرابوو!

ھەموومان كە گويمان لە گۆرانى ھەسەن زيرەك گرتبوو و لەپەر
بەكرەيەكى لە گيرفانى خۆى دەرھيناو لە شوپىنى بەكرەكەى ھەسەن
زيرەك خستىە سەرى و دياربوو گۆرانى ئىبراھىم توركى بوو. گوتم
ئەو گۆرانىبىژە كىيە؟ ھىندە بە تاموچىژەو ھە گوتى: ئەو ھە برايمە، چۆن
نايناسى؟! گوتم: ئەو خەلكى بەرى مېرگانە يان دۆلى سماقولى؟!
ئەوجا تىيەگەى چى دەلى؟! گوتى: نا نا، خەلكى توركيایە و تىيناگەم
ھەر ئاوازەكەم پىخوشە! گوتم راستدەكەى ئاوازەكەى بۆيە بە

دهمارهكانتا پوچۆته خواری چونكه كوردیه و دزراوه!
لهوكاته دا، بۆنێکی ناخۆش و قورسی له گیرفانی ده رهیتا و به
خۆیدا پرژاند و خۆی هه لکینشا بۆ بهرئاوینهی ماشینهکه و قژی
داهیتا، کلاشهکانی لهپێ داکهاند و تهسییحی باده دا، وهک له چۆلی
پیا سه بکات! زۆر دهترسام گولینگی تهسییحهکهی به لوتم بکهوئ!
لاجه ولاج^۱ دانیشتبوو لاقی خستبووه سه رلاقی و پرووی که وتبووه
لای من، هیچکس له سه ر فه رشی مالی خۆشی ئه وه لگیر و
وه رگیره ی به سه رینی ناکا! به وه لسوکه وتانه ی زۆر نیگه ران بووم،
گوتم کاکه پرسیا ریکت لیکه م؟ گوتی: فه رموو ئاغای رانه نده؟ گوتم:
به وه جاره را چه ند جاری دیکه سواری ماشین بووی؟ گوتی:
زۆر جار، بۆ وا ده لئی؟ گوتم: کاکه ئه تو چوار سه د ته منت داوه به من،
له بری ئه وه ئه و مافانه ت لای من هه یه:

* له سه ر ئه و دوو کوشنیه دانیشی تا ده گه یه سه ر ده شتی.

* بۆت هه یه بلێی تیژ لئ مه خوره.

* رایگه ره، ئاو ده خۆم، میز ده که م، سه ر و دلم تیکه ل دئ! ئه و

رێگایه، هی دوو کاتژمیره، بۆ کردت به سی؟

به لام دانیابه نه ک به و چوار سه دتومه نه، ئه گه ر به ری می رگانم
هه موو له سه ر تا پۆ بکه ی، رێگه ناده م بیری زیم پێ بکه ی، بۆیه ئه و
پاکه ت و شه مچه و به کره یه ی برا ییم تاتلیسی بخه وه گیرفانت،
کلاشه کانت له پێ بکه و به رپێکی له سه ر کوشنیه کان دانیشه! ئه وانه ی
پیمگوت هه مووی جیه جی کرد، منیش ئه و جار به پروویه کی گه شه وه
پیمگوت: ئیستا لیم بیر سه ئاغای رانه نده ده نگوباسی کوردان له
عیراقی چیه؟ ئه و جار گوێ له کاکی خۆت بگره بزانه له هه فتا کانه وه

۱- لاجه ولاج: له سه ر لا، ته نیش، خوار له سه ر تی- ته نیش.

تا ئیستا چۆنت بۆ شروڤه دهکه م!

پێخوستکردنی کهرامهت

لهو پۆژهدا به چاوی خۆم بینیم کهرامهتی مروڤو کوڤه
ئهخلاقهکانی کۆمه لگا، بهسهریه کدا شکیندراو نغرووی تاوانیکی رهشی
فهتوای کهلله وشکو داوینته پهکانی دهسهلاتی مهزهه ب کرا!

له پیرانشار (خانئ) بووین. به خیابانی حاجی سهید برام به رهو
فلکه ی خوای دهچوومه خواری. له نیوهندی ئه و مهیدانه، به ته نه کهیه کی
بریه دار (الله) یهکیان نوسیوو، له سه ر په یژیکێ بڵندیان چه سپاندبوو،
بۆیه به و مهیدانه دهگوترا (فلکه ی الله!).

که گه یشتمه ئه و شوینه، خه لکیکی زۆر له نیوه راستی مهیدانه که
پاوه ستابوون، تهختیکی خهوتن دانرابوو پیاویکی نیوه پرووتیان له سه ر
زگ درێژ کردبوو. له چه ند که سێکم پرسی: ئه وه لیتره چی
پرووده دات؟ گوتیان: ئه و پیاوه شه للاقکاری ده که ن، واتا جه لده ی
لێده ده ن، به تاوانی ئه وه ی که گوا یا ماوه یه ک به ر له ئیستا له گه ل ژنی
(ح. ح) که به سیج (جاش) ی جمهوری ئیسلامی بوو، بیندراوه و
په یوهندی سۆزداری له گه لی هه بووه. وه گوا یا جاریکی دیش له سه ر
ئه و کیشه کۆمه لایه تیه گرتویانه و ناوفه کی (ناو پستیری) شهرواریان
برپوه، که ئه و کرده یه ئه تککردنیک قیزه ونه له گه ل ئه قلیه تی سهردهم
ناگونجی. منیش ته بای ئه و خه لکه له چاوه پروانی وه ستا بووم. کاتیک
ئاخوندیک به قورئانیک و قامچیه ک له ماشین دابه زی، پۆلیس
به دره قه یان کرد بۆ لای پیاوه نیوه پرووته که، سه لاواتیکیان له دیداری
پنغه مبه ر لێداو به قامچی کهوته لێدانی پیاوه که. هه ر که ده قامچی
ته واو ده کرد، هه موو ئاماده بان سه لاواتیکیان، به دهنگیکێ به رن، بۆ

پېغەمبەر لىدەدا. ھەتا ۳۰ قامچى لەو شوپىنە ۋەستام. ئىدى بەرگەى تەماشاكردنى ئەو سووكايەتتە بە مرقۇشى كوردم نەگرت، كە لەگەل ئەقل و لۆژىكى ئەو سەردەمە نەدەگونجا. ھەستەم دەكرد ۋەبەرھىنان لە ئاين دەكەن بۇ سووكايەتتىكردن بە گەلى كورد!

بەرەو دوكانى مەلا عوسمانى سولەيمانى رۆيشتەم، كاتىك گەيشتەمە دوكانى مەلا عوسمانى، ئەو دىمەنە تراژىدو پر ئازارەم بۇ گىزايەۋە، كە لەگەل چەمكو تىگەيشتى ئەو سەردەمەيدا ناگونجى. ئاخىر ئەمەن زۆرم باۋەر بە مەلا عوسمان ھەبوو، ھەموو گرىتى دەروونم لەلاى ئەو دەكردەۋە، چونكە پياۋىكى نەيتى پارىزبوو.

لەۋكاتەدا، سەرۋەندى ھەلپژاردن بوو بۇ شوراي شار. لە پىرانشار يەك لە كاندىدەكان ناۋى عەۋلا بوو. ئەو پۇژە بپياربوو لە مزگەۋتى مىعراج قسە بۇ ئامادەبوان بكات، بۇ ئەۋەى بەرنامەى كارى خۆى بۇ ئامادەبوان بخاتەرۋو. مەلا عوسمان گوتى: دەبىت لەگەلمان بىنى بۇ مزگەۋت. منىش گوتەم مەن نە مافى دەنگدان و نە مافى قسەكردنم ھەيە، نايەم. ديارە مەلا عوسمان دەيوست ئەو خەمەى پېشۋوم لەبىرباتەۋە بۆيە گوتى: دەبىت بىنى! منىش گوتەم: باشە، مەيلى جەنابتە.

بپارمدا بچم ۋەكو گويگر دانىشم. چوۋىن، لە مزگەۋت دانىشتىن، عەۋلا ھات چوۋە لاى مىحراب دەستى بە قسان كرد: مەن عەۋلام! دەيوست توانستەكانى لە پروۋى خزمەتگوزارى بۇ ئامادەبوان پروون بكاتەۋە. ديسان گوتى: خزمىنە مەن عەۋلام! ئاخىر ئەو شارە بچوكە ھەموو خەلگ يەكترى دەناسى، بەتايىبەتى عەۋلا پۇژ نەبوو بە سواری پاسكىلەكەى دوو سى جار بە بەردەمياندا تلاسكەى نەكاو تىنەپەرئى. ھاتە سەرئەۋەى دەيوست بلى لە ھەر شوپىنىك بۆم دەستنىشان بكەن مەن كار لەسەر جىيەجىكردنى دەكەم! گوتى: خزمىنە

حازم علی کوتک

ته ماشای که لینی ئەو پەنجانەم بکەن، ئەگەر قەلشیک یان درزیکی ئەوەندەم نیشان بدەن، ئەوجا لە کاکی خۆتان بگەڕین چون گەورە دەکەم و دەیکەمە دەلاقە! هەردوو باسکی کردە ئەلقە گوتی: ئەگەر ئەوەندەم لێنەکرد، پێم بلێن تۆ عەولانی!

ئەمنیش بە سەرتە بە مەلا عوسمانم گوت: ئەمن کە خەلکی باشوورم، بۆم نە قسە بکەم، تۆ پێی بلێ هەموو کەس درزی بچوکی پێ گەورە دەکری! ئەگەر دەتوانی هی گەورە بچوک بکەو، بۆ ئەوەی دەنگت پێ بدەین!

ئەو جارە گوتی: خزمینە هەق دەبێت بللری. لە جیاتی ئەوەی بلێ بگوتری. دیارە دەبیوست دەستکاری زمانی کوردیش بکات! ئۆبال بە ملم ئەو وشە بە لە داهێنانی عەولایە لە قەبریش ئەو شاهیدیە بۆ دەدەم!

پاشان گوتی: خزمینە وا نەزانن ئەگەر بووم بە ئەندامی شۆرای شار خۆم لێدەگۆڕی، خۆم پێ لە ئێوە گەورەتر دەبێت، ئەمن عەولام و هەر بە عەولاش دەمینمەو، هەمیشە هەولێدەدەم عەولایەکی خۆتان بم، هەر بە عەولاش بانگم بکەن!

هەفتەیک بوو لەلای مەلا عوسمان دەمگوت: قەتم تۆ پێ عەولانی، بە عەولاشت نازانم، ئەتۆ زۆر لەو بچوکتی عەولانی، هیچ مەرجهکانی عەولابوون لە تۆدا نابینم، عەولایەتی هێندە ئاسان نیە، بەمرۆفی وەک تۆ ئەنجام بدری! هەتا لەو شارەیدا بژیم لەزاری منت گوی لیتابێت پێت بلێم عەولانی!

مامۇستام ھاوپىزى عەلى كوتك

چ غوربەتلىك لە ناخى مرقۇدا دەگەپىز، كاتىك سىبەر ھەلدەۋەرى! جەستە بۆچى داغون نەبىز، كاتىك سەرى لى ون دەبىز! گەر قىبلەنومات لى ون بوو، نە پەكات و نە پەكوعىش بەرناكەۋى! پووخانى پەسارگە و نما و، سووتانى دەفتەرپابەر و، پەپەپەبوونى پەپەۋى نىوخۇى خىزانىك، كوا قەرەبوو دەكرىتەۋە؟! جۆگەلەيەك خوین و فرمىسك، ۋەكو تابلۇ دىلۇپ دىلۇپ، بۇ خوینەر شىدەكرىتەۋە!؟

ئاخر ئەمەن چۆن دەتوانم بىتۈوسمەۋە! پەپ بە پەرى ھەلوستنامەۋ سەرجهلەى نىو سەدەى خەبات، تا دەگاتە ھەلوەرېنت لەلەى يەكتر كۆبكەمەۋە!

عەلى حاجى تاھىر ھەللاج، ناسراۋ بە عەلى كوتك، لە ۱۹۲۸ ھاتۆتە دونىا. بەر لە پىشمەرگايەتى، ژيانى بە كشتوكال و مەردارى و ھەللاجىيەۋە بردۆتەسەر.

لە سەردەمى پىشمەرگايەتى عىراق، كە قوناغى كۆمەلگا دەربەگايەتى بوو، ھەر زوو ھەستى بە چەوسانەۋەى چىنايەتى كردوۋە، بە دواى پىكخستىكى ئەۋتۇدا گەپراۋە خۇى تىدا بدۆزىتەۋە، لەگەل باۋەپ و ھەستە فكريەكانىدا بگونجىت، ئامانجە تاكتىكى و ستراتىجىيەكانى، ۋەلامگۆى داخوازىەكانى بىت. بۆيە لەگەل مامەكانم بوونەتە ھەلگرى ھزرى چەپ و ماركىسى.

باۋكم لە خەباتى چىنايەتى و بەربەرەكانى لەگەل كۆنەپەستى، بۇ بەرەۋپىشبردنى كۆمەلگاۋ پۆشنىبىرکردنى و دەرپازکردنى لە دىۋەزمەى خورافىيات، پۆلى گرنگى گىپراۋە، خاۋەنى قوربانىدانىكى گەلىك زۆرو زەۋەندى پىگاي ئەۋ ئامانجە پىرۆزىيە و، ھەمىشە

حازم عەلى كوتك

سوارچاكيكى قوچاغى^۱ ئەو قوشەنە^۲ بوو.

بە دريژايى ئەو ژيانە قەفاوقەف و پىچاوپىچەي، بەھۆي ملنەدان بۆ
چەوسىنەران و بەرەنگاربوونەوھيان، قەت كوچاگرى لە ھىچ شويتىك
پەش نەبوو! ھەمىشە بوزگورپى لەسەرپشتى كەري بوو، لەو گوند
بۆ ئەو گوند.

لەو گوندانەي كە تىياندا ژياو: گردلانكەي گەورە بنارى
زورگەزراو. لەو گوندە، لەسەر سويتندخواردنى جوتيارانى دەشتى
دزەيياتى ھەولير سالى ۱۹۵۳، لەگەل باپيرم و مامەكانم
دوورخراوھتەوھ بۆ مەخمور. دوايى بۆ گوندى قولتەپە، ئىنجا
گردلانكەي بچووك، لەويتشرا بۆ ئۆمەراو، پاشان گوندى
گەپەشيخان و دواتر قوشتەپە.

زۆر ھەزى بە پراوكردن بوو و پراوچيپەكي زۆر كارامە و شارەزا
بوو. ھەمىشە تاژى مامزكوژى ھەبوو. ئەسپىكى بە زين و لغاوى پى
لە ئوتۆمبىل باشتەر بوو. بستەزەويپەك لە بنارى زورگەزراو، شەناغە،
قەپران و گردەسۆرى سيانان نەماو، ئەسپ و تاژيپە مل بەقەریتەو
چوارپەل بە خەنەكانى بابم پىيان لەسەر دانەنايىت!

لەو دەشتە پان و بەرينەي دزەيياتى، پشتپى و بەرپى، كەم پەريز
ھەيە گويى لە زرينگەي داس و قەيناغ و گۆرانى گازيى عەلى حاجى
تايەرى نەبوويىت!

قەمتەرە و قۆنگرە^۳ و ھەسار و ديوارى قولغە و سەردەرە دەرگەي
كام ئاغاى زالم ھەبوو، جيگەي گوللەي كوپەكانى حاجى تايەر ھەللەج

۱- قوچاغ: سوارچاكيكى بە زيبك و نازاي مەيداننارى.

۲- قوشەن: سوپا، لەشكر.

۳- قۆنگرە: مەتەريز و سەنگەري دروستكراو بە بەرد بە شىوھى بازە، بەمەبەستى خۇپاراستن
يان شەركىرن.

و لە نىۋىشيان عەلى كوتك، پىۋەنەبىت!

كام تاريكەشەۋى ئەنگووستەچاۋ ھەبوۋە شىرقەى تەنكى حوسىن
و عەلى و ياسىن، بىندەنگىيەكەى نەقەلاشتىي و، ئۆخزنى نەخستىتە
دلى جوتيارە ھەزارەكانەۋە سەت جار خۇيان بە قوربانى دەست و
تەنگيان نەكردىت! كام مىلەى زىندانەكانى ئەبوغرىب و موسل و
ھەولير ھەيە، حاجى تايەر ھەللاج و كۆرەكانى نەناسنەۋە و گەۋاھى
خۇراگرييان بۇ نەدەن!

ئىستاش قووبەى دادگاي تاوانە قورسەكانى ھەولير، كە بە ناھەق
حوكمى قەرەقۇشى ھەتاھەتايىتان بەسەردا سەپىترا، نەعرەتەى
نارازىبوون و جنىۋەكانت بۇ سەرۆكى دادگاي تىدا دەزىنگىتەۋە. كام
قەفەزى مسەلەھەى شورتەى ھەيە، بە قۇلبەستراوى ئىۋەى
تىنەئاخىرايىت!

سەرەسەدەى كام زەۋى ھەيە، جىي خشكەى گاسن و قونكە
ھەۋجارى، ھۆدانەۋەى جووتە ھىستىرى تۆى پىۋەنەبىت؟ كۋا؟ قەرەنگ
و باۋشە مەلۇى تىلەكىش ھەيە، ھەيرانت بۇ نەگوتىت؟ چىغى
رەشمال و كولین و كۆتان^۱ ھەيە، نەتكردىتە دۋابەندى ھەيرانەكانت؟
لەبىرمە، لەگەل حوسىنەكوردى قولتەپەى، ھەتا بەيانى ھەيرانتان بۇ
يەكتى دەگووت. بەردەوام لە ھەيرانەكانتدا، دەتويست قەرەج و
كەندىناۋە شەمامك و سەنىەۋە مركىيە بەيەكەۋە بىسەتەۋە. لە
زورگەزراوى شۆپتەكردەۋە تەنگانەى جاستانى و قوناۋى گورگەى
سەرۋچاۋەى ئاۋى شەعەلى، بىرىي مەحمودى سەنان، سەر پىي كۆچ
و كۆچبارى مامەسىنيان. لە بووگواستەۋەكان، لە دۋاى نانخواردنى
ئىۋارى، ميوانەكان دەيانگووت: كۋا عەلى حاجى تايەرى بۇ ديار نىيە

۱- كولین و كۆنان: دوو شۆينە لەناۋ رەشمال بۇ كار و بەرخى ساۋا گەرم بەكرىت.

حازم علی کوتک

بیت که ره مستانی بکهین؟ کاتیک دهسته گولت لیده دا، ئه نگوستیله یان
فیشه که ده مانچه که ت دهر دینا، چاکم له بیره ئو حهیرانه ت ده گووت:
ئهنگو زهینی خو بدهنی، گهواره کی دههینا چهند رهشی تار،
رایده گرت له ناوهندی عاسمانی،
ته پی ده کرده وه چه ولنگی پردی، بهستی شاقازی، بانین
قهره قاچدانی!

ئهن دوو عایان ده که م،
ئهو ی گهواره ی رهشتاری بیتافاتی له بهر ئهو ی قه له ره شماله ی
ئیواره پوژ گه له ک درهنگه، هه لیانده داوه له دۆرین خان!
ئهن ده چمه سهر برندان زهینی خو م ده داین،
به زنی باریک دهستی خو ی دایته وه کوتکه کی دار مه رحه م،
چهنده شیرنه ده یکوتا وه کۆزین کاران، ناوه لالا گهرمی ده کرده وه
کولین و کوتانی!

زۆرجار، به خوشیی ئو حهیرانه ی، یه ده گه ده مانچه ی چواره خۆر
خالی ده کرا!

هه لویست و خۆپاگریت له کاتی هه والی پرووداوه گورچکبره کان،
وهک: شههید بوونی یاسین حاجی تاهیری برات، شههید که ریمی
کوپت، شههید حوسینی براگه ورهت، شههید واحیدی کوپت و باقی
شههیدهکانی دیکه ی بنه ماله که مان، کیمیا باران و ئه نفال و هه لکشان
به ره و سنووری خۆره لات، هه میشه (لاوکی خدری ئومه ری) یت
له به رخۆت زه مزه مه ده کرد و ده تگووت:

کوپو که زه بی ته پۆلاو، نه حه لیاو نه ره قیاو!^۱
له سالی ۱۹۸۱ وه، به هه موو کوپ و برازاکانیه وه، ۱۲ کهس بووینه

۱- کوپو که زه بی ته پۆلاو، نه حه لیاو نه ره قیاو: کوپه! جهرگی تو پۆلایه نه توایه وه نه
هه لپاتی!

خابه رۆکی یاده وهرییه کان

پیشمه رگه. له ژيانی پیشمه رگایه تیدا، له و شوینانه: په لکانه، بهستی شهرغه، دۆلی سماقولی، مه له کان، هیران و نازهنین، سناوه، ئەشکه و تهو کانی ته لانی چیا ی هه ورئ، سمیلانی پوستی، لۆلان و خواکورک، ریزان و بلی و بارزان، بهری گاره و دهشتی کافی، گوێزی و دۆله کۆگه، نیوزهنگ و نوکان ماوه ته وه. له ۱۹۸۸، ته بای ئاواره کانی دیکه ی باشوور چۆته پیرانشار.

ئهو، عه وداڵ و گهریده ی دوا ی به کسانیی وهک خۆره تاو بوو. له زۆر کتیب و بیره وه ریی خه لکانی شوڤشگێڤدا ناوی عه لی حاجی تاهیر نووسراوه و، وهک شوڤشگێڤیک ناویان هیناوه. ئەوانه ی له یادم بن: (گوله ستیره کان کوژانه وه، - که ریم کاکه)، (دهسترازه ی حیکایه تی ئالای شوڤش - حاجی مه مۆ)، (هه لکشان به ره و سنوور - چه تو به پانه تی)، (پاپه پینی جوتیارانی دهشتی هه ولیر وهک خۆی).

له دوا ی پاپه پینی به هاری ۱۹۹۱، ئەندامی به ره ی کوردستانی بوو له ناحیه ی چوارقورنه. له ریکه وتی ۱۹۹۳/۱/۱۸ له ته مه نی ۶۶ سالی، به هۆی خوینبه ربوونی میشک، بۆ دووایینجار چاوی لیکناو مالئاوایی له ئیمه و براده ره کانی کرد.

یهک له تایبه ته مندی تیکۆشه ره راسته قینه کان ئەوه یه، له پووی ماددییه وه، هیچ میراتیک له دوا ی خۆی به جیئا هیلی، ئەویش، ته نها تهنگیک و ته زینحیتی که زوان و کیسه توتنیک بۆنداری لی به جیما، ته نانه ت بایی کرپی خانووه که یشی، پاره له گیرفانیدا نه بوو! به لام له پووی مه عنه وی و شوناسی که سییتییه وه، خه رمانیک له میژووکی لیوانلیو له شانازی به تیکۆشانی، بۆ به میرات به جیهیشتین! له پیش ئیمه هاوړی و براده ره کانی شانازی پیوه ده کهن، که به هیچ گه نجینه ی دنیا به راورد ناکرئ. زۆرجار ده لیم ئای خۆزگه بمتوانییا بۆ یهک چرکه وهکو تۆبم! هه میشه شانازیت پیوه ده کهم، به بیستنی

ناوت گەزگەز بالا دەکەم! حەزیک لە گیانمدا دەگەرێ کە کوپی مەروڤیکی وەک تۆم! ۱/۱۸ ی هەموو سالتیک، بەلێن دووپات دەکەمەو بە موو لە پینوینیەکانت لانەدەم! بە گەرەیی خۆت بمبەخشە کە نەتوانی پراوپر لە کەسایەتی و خەسلەتەکانی تۆ بم! بەلێن دەدەم ئەگەر نەشتوانم وەک تۆ بم، لە زەمەن و کاتی خۆمدا، لە خەلکی دەورووبەری خۆم کەمتر نەبم! پۆخت شاد، یادت بەخێر! مەروڤە سپیەکە ی نیشتیما! خەبات و هەلوێستە پسمیلکراوەکە ی جووتیاران! باب و هاوپی و مامۆستام، هاوپی علی کوتک!

پراویژکار

زستانی سالی ۱۹۹۵ زستانی زۆر سەخت بوو، مالممان لە ئۆردوگای (دیلزێ) ی سەر بە شارستانی خانێ بوو. ئێمە سەر بە بەرپۆهەرایەتی کاروباری پەناھەندان بووین، بەرپرسەکە ی ناوی ئاغای مرادی بوو. دیارە بە گوێرە ی یاسای ئەوێ، هەر پەناھەندەیک، خەتایەک بکات، سنوورداشی دەکەنەو. بەلام دامودەزگا هەواڵگرییەکانی ئێران، ئەو یاسایەیان بۆ مەبەستی خراپی خۆیان قۆستبۆو لە دژی پەناھەندەکان بەکاریان دەهێنا، هەتاوەکو شەپی نیوان پارتی و یەکیەتی لە دیووی باشوور گەرمتەر دەبوو، ئەوان لەوێ فشارەکانیان لەسەر پەناھەندەکان زیاتر دەکرد، بە هەپەشە ی سنوورداشکردن بۆ باشووری کوردستان و نیو کوورە ی شەپی براکوژی، بۆ ئەوێ بە چۆکیاندا بێتن و جاسووسییان پێکەن. مام سمالەپەش^۱ یەک لەو پەناھەندانە بوو بێک فیشەکی لێگیرابوو.

۱- مام سمالەپەش: ناوی نەسلی خۆی نییە و خاوازاو. نەم بابەتە. یان نەم نەزلیەلە ژێر کاریگری چەواشەکاری و بەلاپێدا بێنی هاوڵاتیان. لەلایەن

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

دەزگای بالای پەناھەندان لە ورمى، بەوشتەى زانیبوو، بېریارى سنورداشکردنى مالى مام سمایله پەشى دەركردبوو. مام سمایل، لە ھەولێ ئەو دەابوو پازییان بکات، ھەتاوھکو بەھاری مۆلەتى بدەن.

پۆژیک من و کاک مەجید، چووین بۆ ئوموری پەناھەندان، لەبەر پەنجەرەکە وەستابووین. گویمان لە پارانەوھى مام سمایل بوو، بە مرادی دەگوت: تەنھا ھەتا بەھاری مۆلەتم بدەن، چونکە بەفرىكى ئەستور لە حاجى ئۆمەرەن کەوتوو، لە دیوى عیراقیش خانووم نیە. مرادیش دەگوت: لە دەست من نیە ئەمرى ئۆستانە دەبیت بارکەى! مام سمایل کە بێئۆمید بوو، ھاتە دەرى. ئیمەش وەک گویمان لە ھەپەشەى مرادی و پارانەوھى مام سمایل نەبووین، لیما پرسی مام سمایل ئەو ھەپەشەى لێرەى؟ گوتى: ئەو بە مرادیم گوت: ناکرێ من چاوەروانى کامیۆن بێم ھەتا لە ئۆستانێرا دیت بۆ بارکردن، چونکە ئەمن بەپەلەم بۆ پۆشتن! ئەو چەند پۆژە مەسعوود بارزانى، ئەو کۆپژگەى برازای بە ماشینەو ناردۆتە مەرزى حاجى ئۆمەرەن، لە چاوەروانى مالى مندان! مرادیش دەپارێتەو دەلى نابیت بپۆى، بۆ من بەرپرسیاریەتى تێدا، جەھورى اسلامى دەپرسن: مام سمایل، چ گەلێ لە جەھورى اسلامى ھەپەشە بار دەکات! تەکا دەکەم با تووشى لى پێچینەو نەبم!

داوا لە سەرۆکایەتییەکانى ھەریم و حکومەت دەکەم، تەکا، سوود لە بەھرە و توانایى لە پادەبەدەرى مام سمایله پەش وەرگیرى بۆ پۆژکاری!

پۆژکاریكى بارزانیهو، بەناوى (م-ج) نووسراو، کاتیک وەفدىكى بەغدا، بەمەبەستى پادەستکردنى مەلەفى نەوتى ھەریم، ھاتبوونە ھولێر. پۆژکار لە جیاتییى نەوھى پاستییەکە بلى. خۆلى لە چاوى خەلک نەکرد و نەگوت کە ھاتوون تا سوود لە ئەزموونى بەرپۆھەربىنى حکومەتى ھەریم لە خەمەتکردنى ھاوڵاتیانیدا، بێنەو بەغدا.

ئەو پياوھى كە بېوۋە باوكمان

يەك لە پۆژە نارنجىيەكانى پايزى ۱۹۹۹... كزەبايەك بەھال فووى لە پشیلۆكەكان دەکرد و لە گۆشە و كەنارەكانى سەر پىڭا كۆى دەکردنەو. ئاسمانىكى شىن، ھىندە شىن، ھەر لە قولايى دەريا دەچوو. چەند پەلەھەورىكى سىپى، بە وىنەى رېشى پەشمەكى پياوچاكان، ھورەى لۆكەى پەرەكراو. رېزىك گەلای زەردى ئالتوونى، توپۆلىكى ۋەكو فەرش، سەر شۆستەكانى شارى داپۆشيبوو.

بازارچەى خانىي خۆرھەلات، جمەى دى لە خەلكى ورمى و تەوريز و تاران، بەتايبەتى پۆژانى پىنجشەم و ھەينى، بازارچە پەرە لە كالای جوانكارى و ئامىرە كارەبايىەكان و پىداويستىيەكانى مال، كە بەپشتى كرىكۆلە كوردەكان لە باشوورەو دەگوازانەو.

پۆژى پىنجشەم بوو، كە لای دوكانى مراد دانىشتبووم. گوتم مراد بەيانى دىنەو بۆ دوكان؟ گوتى بەيانى ھەينىيە، ئىمە پۆژانى ھەينى دوكان ناكەينەو، لەگەل حاسلى برام ھەموو پۆژانى ھەينى دەچىنە مەھاباد، بۆ سەرگلكۆى ئەو پياوھى بېوۋە باوكمان!

قسەيەكى سەيربوو بەلامەو، ئەو جارە پرسىارەكانم بوون بە دوو پرسىار: بەيانى دوكان ناكەيەو؟ ئەو پياوھ كىيە بېوۋە باوكتان؟! مراد گوتى ئەو زۆر ھەلدەگرى. پۆژىك لە دەرفەتلىكا وردو درشتى ئەوھت بۆ باس دەكەم.

من ئەو پۆژە ھەر لە خەيالى ئەو دابووم، يەعنى چى ئەو پياوھى بېوۋە باوكمان؟! دەرفەت ھەلسووپا و چوومەو لای مرادى، گوتم ئەو ھاتووم و بە ورد و درشتى بۆم باس بكە! مراد گوتى: لە خزمەتدام و فەرموو دانىشە با بۆت باس بكەم. ئىمە، خىزانىكى چوار كەسى بووين، بايزى بابم و خەجىي دايكم و من و حاسلى برام.

سالانىكى زۆر بەر لە ئىستا، ئەو كاتە زەمانى شا بوو، مالىمان لە مەھاباد بوو. باوكم زۆر دەستتەنگ و ھەژار بوو، ھەموو ژيانى بە كرېكارى و ھەمبالي بەرپىكرد. بەھاران دەچووينە كورەخانەكانى ھەمەدان و مەلاير بۆ خستەبرين. پايزانىش كاتىك كارى كورەخانە تەواودەبوو، دەگەرپاينەو ھەمەلايى (مەھاباد). بەپاستى كارى كورەخانە زۆر سەختە، شەوى ھەر دەمىنى كە ھەلدەستن لە خەو. ئەو كاتە من و براكەم زۆر بچووك بووين، دايكم و باوكم ھەلدەستان مليان بە كارەو ھەمەلايى. دليان نەدەھات لە ژورەو ھەمەلايى و ھەمەلايى بە خەوتووى جىيىلن، بە نوینەو ھەمەلايى بۆ سەرئىش و لە تەنىشت خستە ريزكراو ھەمەلايى كە (فەنەر)يان پىدەگووت، داياندەھانين. لام سەير بوو كە شەو دەنوستم لە ژورەو ھەمەلايى، كە بەھەمەلايى ھەلدەستان لە ژىر سىيەرى فەنەرەكان خۆمان دەبىنەو! من و ھەمەلايى برام، پۆژ تا ئىوارە لەنىو خاك و خۆلى ماسە و خاكەستەرى كورەخانە دەگەوزاين، بىخەبەر لە ماندووبوونى داك و بابمان!

دايكم، خەجى پىرۆتى، زۆر ئازا و بەناوبانگ بوو بۆ خستەبرين. ھەرچەند دووگيان بوو، بەلام ھىچكات لە پياوان دانەدەمالا! كاتىك كچ بوو لە مالى بابى، ھەر كارى كورەخانەيان پىكردوو. خەجى دايكم گوتبوو: ھەركوپىك پۆژى پىنج ھەزار خستى نەبرى، من مىردى پىناكەم! ديارە باوكم گەنج و ئازا بوو و بۆى چۆتە مەيدانى و پىنج ھەزار خستە تەواوكردوو. خەجى پىرۆتى خاوەنى بەلئىنى خۆى بوو و مىردى بە باوكم كردوو.

ديارە لەو پۆژەو مىژووى پر لە ئازار و چەرمەسەرى و برسەيتى و بەشمەينەتى دوو مەروڧى نەگەت دەست پىدەكات. ئەوانىش بايز و خەجى پىرۆتين. مەروڧ ھەر لە گىرپانەو و بىستنى، بىتاقەت و خەمبار دەبى. ھەرگىز ئەو جۆرە ژيانە بۆ ھىچ مەروڧىكى سەر ئەو

ههسارهیه به ئاوات ناخوازی! باوکم ئەو پاره و پولهی له کورهخانه پهیدای دهکرد، کاتیک پایزان پارهکهی وهردهگرت و دهگهپاینهوه بۆ مههاباد، زۆر به پهله بهسەر ئەو کهسانه دا دهگهرا که زستانی قهرزی لیکردبوون و قهند و چا و چهواجی مالینی به قهرز له لای هینابوون. زۆر جار هیچی بۆ نهدهمایهوه بهلام کاتیک له مالهوه لهسەر گازی پشتی رادهکشیا، دهیگوت: ئۆخه‌ی خه‌جی، ویزدانم ئاسوده‌یه قهرزی خه‌لکم دایه‌وه! بهلام ئەوه‌ی لهسەر قوربانی دلم بۆته گری ئەوه‌یه که بۆ جاریکیش نه‌متوانیوه بلیم با بچینه شار و دوو ده‌ست جلی جوان و به دلی خۆت، بۆ خۆت و منداڵان بکری! به‌یانی داشقه‌ی دینمه‌وه مه‌یدانی شاری و به‌شی خه‌رجی ئێوه په‌یداده‌که‌م، خوا که‌ریمه!

هیندی جاریش له کوره‌خانه ده‌یگوت: ئەوسال ئەگه‌ر له دوا‌ی قهرزان شتیکم پاره بۆ مایه‌وه، کو‌تیک‌^۱ که‌رم ده‌کرم و تایه‌ی داشقه‌که‌م ده‌گۆرم، ئەگه‌ر تایه و بۆلبه‌رینگه‌کانی نو‌ی بیت، هینده تاقه‌تی شان و پیلانی نا‌وی و به ئاسانی بۆم پال ده‌دری و پ‌ی ده‌کات.

ئه‌ربابی کوره‌خانه‌که‌مان نا‌وی غولام ره‌زا پاشالوو بوو. پ‌وژیک گویی له بابم بوو که ده‌یه‌وی کو‌تیک بکری، غولام‌ره‌زا پاشالوو له مالی خ‌ویانرا کو‌تیک‌ی کو‌نی ده‌ستی دو‌وی خ‌وی، که بۆی بچوک بب‌ووه، بۆ هینا. باوکم له کوره‌خانه هینده کز بب‌وو، کو‌ته‌که بۆی گه‌وره‌ش بوو، به‌لام زۆری به دل بوو. باوکم دوعای زۆر بۆ غولام‌ره‌زا پاشالوو‌ی کرد. پاش هه‌موو نو‌یژان له‌به‌ر خودا ده‌پارایه‌وه خوا ده‌ست به‌بالیه‌وه بگری، سه‌د هینده مال و سه‌روه‌تی بداتی، خودایه قه‌ت بانی که‌م نه‌خوات، خودایه مال و مندا‌لی بپاریزه، یاخوا

۱- کو‌ت: سه‌ربه‌گ، قاپووت، قه‌مه‌سه‌له.

ئىسكى بە ئاگرى جەھەندەمى نەسوتى و....

پۇژانى ھەينى لە كورەخانە پشوو. غولامپەزا پاشالوو بە باوكمى
گوت: بەردەرگاي كووړه پاك بكاڼه وه. باوكم لە جياتى پشوو بدات،
ئەو پۇژە تا ئىۋارە لە تكه خستەى كۆكردنە وه و فرپيدان. پۇژە كارىكى
ديكەشى بۇ كړدبوو. لە كوتايى ھفتەدا كاتيك برىك پارەى بۇ
خەرجى پۇژانە لە غولامپەزا پاشالوو وەرگرت و گوتى: ئاغا پارەى
پۇژانەى ھەينى تا ئىۋارە كارم كړدوو و كړى پۇژىكى ديكەشت
لايه! ئەر باب گوتى: ئەو دوو پۇژەم بۇ وەبەر كۆنە كۆتەكەى خۆم
خستووى. زور زياترم پيدا بوو، قەيناكە تۇ ھەژارى، ھەمووت
ليۋەرناگرمە وه دەنا قەرزدارىش دەبيتە وه! بابم زور دەھرى بېوو.
بەلام ھېچ دەسلەلاتى نەبوو، لە بەرانبەر ئەر بابەكەى و ئەو
بتيۋىژدانىەى لەبرى ئەو كۆتەى كړدى. باوكم لە مال لە چۆكى خۆى
دەدا و دەيگوت: خەجى تەنھا پەرۋشى ئەو ھەموو دوعا كەسك و
سۆرەيمە دواى نوږزان بۇ ئاغام دەكرد. ئەو ھەموو ئايەتولكورسيەم
دەخويند. تۇ بلىى خودا ئەو ھەموو دوعايانەى قەبول كړدې؟! ھىندە
بە دل ئەو دوعايانەم بۇ دەكرد، وامزانى بەزەيى پيتمدادى، نەمزانى
دەيەوى ئەو كۆتەكۆنەم بە كړى دوو پۇژ كارگەرى پى بفرۋشيتە وه!
دايكم خەجى پيروتى، دووگيان بوو، بەلام تاقە يەك پۇژ پشووى
نەدەدا، ھەميشە لە مەيدانى لەگەل باوكم خستەى دەبړى. ھىندە قالبى
خستى پينج خستەيى بە زگى خۆى دەچەسپاند، مندالەكەى نيو زگى
مردبوو. كاتيك لە مەيدانى دايكم كەوتە سەر زەوى لە ھۆش خۆى
چوو، ژنانى كورەخانەكە دەوريان دا، ئاخىر ھەموويان دايكميان زور
خۆشەدەويست، دەيانگوت خەجى پيروتى ژنىكى سالار و كەحيلە!...
دايكم بۇ ئيمە دايكىكى ماندوو و شەكەت و ئەو گاتا و سروتە بوو
كە ماناى بە ژيانى ئيمە دەبەخشى!

بهههرحال، گهيانديانه شار و له نهخوشخانه نهشتهرگهرييان بؤ
کرد. منډالهکهيان به مردووی له زگی دهرهینا، بهلام بؤ خویشی
هینده خوینی له بهر رۆیشتبوو، بؤ شهوئ گیانی سپارد. ئای که
شهویکی ناخۆش بوو، ئای که شهویکی دريژ بوو! قهت ئهو ديمه نهی
بابم بيرناچيته وه به بیستنی ههواله که به ههردوو دهستی به سهر و
پوته لاکي خویداده دا، دهنگوت ئاگر له ههناویدا کراوته وه و بؤی
ناکوژیته وه، پر به قورگی دهیگوت: خه جئ مالت لی ویران کردم، ئهو
دو تفارعت بؤ کئ به جیهیشت؟ بؤ ته نهات کردم؟ خه جئ گیان مردنت
له غه ربیی زؤر به ئازاره ژنه زهحه تکیشه کهم! ژنه سه لاره کهم!
پۆژیک نانیکت له تیری نه خوارد، کراسیکی به دلی خۆت له بهر نه کرد،
بؤ پۆژیکیش به ئاسووده یی نه خه وتی! ئهو پۆژگار ه زالمه دهر فعتی
نه دام ژيانیکی شایسته ت بؤ فه راهه م بکه م، ئیستا قوری کویت بؤ
وه سه رکه م؟ جه نازه که ت چۆن بهر مه وه کوردستان؟

به تیرامانی من، مرقف سه سه ختترین بوونه وه ری سه رزه ویه! له
دوای بینینی ئهو هه موو نه هه مه تیه، له ژيانی ئاسایی خوی ناکه وئ.
له ده ستدانی دایکم فریادیکی خنکیتندراوه بؤ هه میشه، زیرکه و هاواریکه
له قوولایی روه مڊا، له پانتایی ده روونمڊا، هه رگیز ئهو پرووداوه م بؤ
فه رامۆش ناکرئ و له یاده وه ریم نابیته وه!

له سه ر وه سیه تی دایکم که داوای کردبوو له گۆرستانی سولتان
بوداغی شاری مه هاباد بینيژن، جه نازه ی دایکميان له سه ر مینه بوس
دابه ست و باوکم دهستی ئیمه ی گرت و سواری مینه بوسه که بووین
به ره و مه هاباد. ته واوی ئهو شه وه به رپوه بووین. ئیمه خه وتبووین.
کاتیک باوکم ئیمه ی له مینه بوسه که دابه زاند، سیوادی دابوو. سه و
گورگ لیک ده کرایه وه. ئه وه نده ده زانم به رده رگای مالی ئامۆزایه کی
دایکم بوو که ئیمه به پور ئامان بانگمان ده کرد. جه نازه ی دایکميان

له سهه مینه بوسه که دابه زاند و له مزگهوت نویژی مردوویان
له سهه رکرد و به رهو گۆرستانی سولتان بوداغ به پریان کرد. لهو
پۆژه وه بۆ من و حاسلی برام، ژیانیکی وهکو هاوته مه ن و مندالانی
ئاسایی بۆ ئیمه مه سهه نه بوو. تاكو ههفته یه ک، ئیمه یان زۆر به ناز
به خێوکرد، دهیانگوت سهه غیر (ههتیو)ن. مه لای مزگه وته که،
کۆلکه مه لایه کی خزمی دایکم بوو، دهیگوت: مندالی سهه غیر ئه گهر
دهستی چه وریشیان به سههردا بسپیه وه، خیرت دهگاتی، چونکه ئه و
سههیره وا دهزانی له خۆشه و یستیان دهست به سهه ریدادهیتی. بۆیه،
ئه و چه ند پۆژه هه رچی به لاماندادهات دهستی به سهه ریدا دههینان و
نازی ده داینی. له گه ل ته و او بوونی تازیه و سهه ره خۆشی دایکم،
نازه لگرتنی ئیمه ش ته و او بوو. ئه وهی ته و او نه بوو ته نهایی و
په ریشانی باوکم بوو. باوکم ئه و تۆزه ته سکینییه ش که هه ییوو به
هۆی ئیمه بوو که دهیگوت مراد و حاسل یادگاری خه جین و بۆ من
جیماون، دلخۆشکردنی ئه و دوو کوپه، ئاسووده کردنی روحي
خه جییه!

دوای ئه وهی سێ پۆژ پرسه که ی دایکم ته و او بوو، سێ چوار
پۆژیش خه لک تاک و ته را له دووره وه دههاتن. ئه وهی له بیرم
ناچیه وه دوو کهس له دهشتی شاروێرانپرا هاتبوون، به ره له وهی بچه
ژوورئ، یه کیکیان به وهی دیکه ی گوت: هه مه د بۆ نه هاری له کن
بایزی نامینییه وه، ئه و بۆخۆی له سهه سه روگوێلاکی خزمه کانیه تی، له
هه ژاریان بکۆخی دۆخینی ده پسئ! خۆ ده زانین که بایز پیاویکی
نانده ره، به لام هه ژاری پشته شکاندووه، با توشی شه ره مزاری
نه که ی، فاتحه یه ک ده خوینین و هه لده ستین، ئه گهر په له یان کرد
ده لئین له شوینیکی دی هه ریمان داوه.

وای ته و او بوونی سهه ره خۆشی، پۆژیک بابم دهستی ئیمه ی گرت و

چو وینه سەرگۆری دایکم، هەندیک تەتۆکە و پەڕۆی پەنگاوپەنگ و
فەخفوری و ژیریپالەیی شکاوی هینابوو بۆ جوانی لەسەر سینگی
گۆرەکەیی ریز کرد. ئەو سەردەمە ئەو جۆرە جوانکاریە بابوو بۆ
گۆرەکان... پەرۆکەکانی لە کێڵەکەیی ژوور سەری پینچایەوه، فاتیحایی
بۆ خویند گوتی: چبکەم پارەم نیەو کەسیش بە قەرز خەتمی قورئانی
بۆ ناکات، دەنا خەتمیکم بۆ دەکرد، گەردنت ئازابیت ژنە زەحمەتکیش
و ماندوووەکەم! ئای کە نایبینی نەبوونت چۆن بالی شکاندوم! قەت
وەک ئیستا دەستەووەستان نەبووم خەجی! نازانم من بەو دوو مندالە
سەغیرەوه پوو لە کوێ بکەم! خەجی! ئەمانەتی ئەو چاکوپیرانەت
دەکەم. لەسەر دڵم بۆتە گرێ، قەرارابوو بۆتەمە زیارەتی شیخی
بورھانی، بۆم جور نەبوو، ئەو ئاواتەت برده ژیرگل و برینەکەشت بۆ
ئەبەد خستە سەردڵم! قەت لە خۆم نابوووم کە بازنەو گوارەو
تەنانەت حەلقەیی پەنجەت فرۆشت بۆ ئەو هیندەیی دی من
شەرمەزاری مندالەکان نەبم! خەجیی خۆم! ئای چەندە شوکرانەبژیری
ئەو ژیانە سەخت و ناخۆشە بووی کە لەگەڵ منت بەریکرد! هەمیشە
دەتگوت: بایز لە دواي تەنگانان فەرحانی هەیه، هەموو هەورازیک
نشیویکی لە دواوه هەیه، ئیمە دەبیت خۆراگر بین و نابیت دەستان
بەخۆدا شۆرپکەینەوه و تەسلیمی ئەو زروفە تالە بین!

هەموو ئەوانە وایان لە باوکم کردبوو بە دواي پرسەیی مەرگی
خۆیدا دەگەرێ. لە سۆراغی تیکەنانیک نەغزۆی تالاوێک ببوو کە
شایەنی هیچ مەزۆفیککی سەر زەوی نییە. بابم هەمیشە دەیگوت: باوەر
ناکەم ژنیک هەبیت وەک خەجی دەستباری ئەو ژیانە سەختەو ئەو
پۆژگارە مەلعوونە لەگەڵ هاوسەری خۆی بگرێ!

باوکم دەستی ئیمەیی گرت و گوتی: مندالینە با برۆین پۆژمان
درەنگ کرد! حاسلی برام دەستی لە دەستی باوکمەوه بوو و باوکم

بە دۋاي خۆيدا پەلكىشى دەکرد. ئەۋىش زوو زوو ئاۋرى دۋاۋەي دەدايەۋە، ۋەك بىيەۋى دايىم بەجىنى نەھىلى! حاسل بە باۋكىمى گوت: بابە ئەي دايىم؟ دايىم نايەتەۋە؟

باۋكىم گوتى: تا تۆ گەۋرە نەبى دايىكت نايەتەۋە!

حاسل گوتى: ئاخىر دايىم نەيەتەۋە ئەمن كۈا گەۋرە دەبىم؟!

باۋكىم گوتى: دەبىت بچىنەۋە ھەمەدان بۆ ئەۋەي حىسابى كارەكەمان لە غولامرەزا پاشالو ۋەربگرىن.

كاتىك چۈۋىنەۋە ھەمەدان بۆ كورەخانە، پۆژى دواتر كاتىك باۋكىم لەگەل ئەربابەكەمان حىسابيان كرد. ھىچى ۋاي بۆ نەمايەۋە، چونكە ئەۋ نەشتەرگەرى ۋ دەرمان ۋ ناردنەۋەي جەنازەۋ زۆر شتى دىكە ھەمۋى نوۋسىبو، پارەكەي گىترايەۋە، شتىكى ۋاي نەدايە باۋكىم، بەۋ حالەشەۋە منەتى بەسەر باۋكىمدا دەکرد: ئەگەر لەبەر ئىۋە نەبوۋايە خانەۋادەيەكى دىكەم دەگرت، ئىۋە كارەكەي مىتان زۆر دواخست! باۋكىم لەبەر خۆيەۋە دەيگوت: چتۆ ناۋى دوۋرو درىژى زەۋت كردۋە: غولامرەزا پاشالو! يەككى نەيناسى دەلى باۋكى ھەژارانە ۋ لوقمەي ھەرام ناچىتە زارى!

گەرپايەۋە مەھاباد، باۋكىم داشقەكەي لە مالى خزمىك دانا بو، دەريھىنا ۋ ئىمەي سۈاركد. چۈۋ لاي دوۋچەرخەسازى، تايە ۋ بۆلبەر يىنگەكانى گۆپى. ژوۋرىكى بچۈكى سەرگلى بەكرى گرت. ئىمە لەۋ ژورە بچۈكە دەژايىن. چونكە بچۈك بوۋىن، باۋكىم دلى نەدەھات ئىمە لە ژورەۋە بە تەنھا جىيىلى، زۆرجار سۈارى داشقەكەي دەكردىن ۋ كارى گۈاستنەۋەي پىدەكد. گەر بارى داشقەكە گران بوۋايە، من، لە براكەم ھەراشتەر بوۋم، لە دۋاي باۋكىم بە پىيان دەۋىشتىم، حاسلى براشم لەسەر داشقەكە سۈار دەبوۋ.

شەۋان زۆرمان سەرما دەبوۋ، بە نۆرە پىشتمان بە سىنگى

باوكمانه وه دهناو دهچوینه ئامیزی بۆ ئهوهی گهرم بینه وه. باجم نهیده زانی، نه به کاری پهیدا کردنی بژیوی خهریکی، نه به پاک کردنه وه و پهروه ده کردنی ئیمه. هه میسه دهیگوت: له دواى خهجی ژنی هه موو دنیا له من هه رامه. مندا له کانم تووشی زردایک ناکه م. ئه و جا باوه ر ناکه م، ئه وه ی خهجی له منی قه بول ده کرد و شوکرانه بژیوی ئه و ژیا نه سهخته بوو، ژنی ئیستا بهرگه ی بگری! باوکم به در یژی بی ژیا نی هه رگیز له ژیر سیبهری ئه و دنیا بی پهرحمه، به زگی تیر و خاترجه می دانه نیشت! دیوه زمه ی قاتوقری، وه ک کابوس و قه له پهرشه خوی به سه رماندا کیشابوو. نیو له پی باوکم، به هوی کار و سه رماوسۆ له وه، هه موو قه لّش قه لّش ببوون. هه میسه ئه و کاته ی دهستی به ده موچا وماندا دهیئا بۆ شو ردن، دهسته کانی هینده زبر ببوون دهتگوت کار تیخ به ده موچا وماندا دینی! فه له ک به ناز کیشانی ش برینداری ده کردین!

ئیمه تو زیك هه راش ببوین. باوکم له بهر ئه وه ی توشی نه خووشی سیل ببوو، کاتیك هه ناسه ی دها، خره خر له سینگی ده هات. به جو ریک کز و بی هیز ببوو، چیدی نهیده توانی ئیمه له سه ر داشقه که بگری و کاریش بکات، بویه ئیمه ی له مائی جیده هیشت و به هاوسی کانی دهگوت به خیرا خۆتان چاوی کتان لیا ن بیت!

ژووره که مان زور ساردوسر بوو، له کاتی به فر و باراندا، شه و و پوژیک دوا ی بارانبارین، بۆنکه پرووی لیده هات. سه ربانه که مان هه ر دلۆپه ی ده کرد. ئای که بیرم دیته وه ده بینم ئه و دنیا یه زور به پروماندا دلّره ق بوو، ئه و ئازارانه ی دووچارمان ده بوو له تاقه تی ئیمه ی مندا ل به ده ر بوو. هه رگیز ئه و پوژگاره مه لهوونانه له بیرنا کرین!

باوکم هینده کز و لاواز ببوو، تاوه کو داشقه که ی ده گه یانده بازاری

ئاردى، دوو سىن جار دادەنىشت. كەس كارى پېنەدەكرد، دەيانگوت
نەۋەك بە ملماندا ساغ بېتەۋە و بمرئ!

لە پۇژىكى ساردو شەختەۋ بەند، دارو بەردى لىنك بەستبوو،
چلوورەى گۆيسوانەكان ھەتا سەر زەۋى داكشاپوون. ئەۋ سەردەمە
گيانبرژىنەى كە ئىمە توۋشى ھاتبووين، كەلى دوولا دەھىنايەۋە! كەم
كەس ھەبوو بەرئاگردان و كوورەكان بەجى بھىلى و سەر ۋەدەر
بنى، مەگەر يەكىكى ۋەكو باۋكم بۇ گەپان بە دۋاى ناندا!

ئەۋ پۇژگارە، زەردەخەنەيەكى بۇ ھەموو سەردەمى مندالىي ئىمە
بە پەۋا نەبىنى، ئەۋ باۋكەى كە جىگاي دايكىمى بۇ گرتبووينەۋە، ئەۋ
باۋكەى كە ھەرگىز نەيتۋانى مەلۇى ئەۋ ھەموو ئارەقەى رشتى،
بچنىتەۋە، ئەۋ باۋكەى دەستە قەلىشبوۋەكانىشى بۇ ئىمەى مندال گپو
تىن و ئومىد بوو، پۇژگار ئەۋەشى ھەر پى زۆر بوو و دىمەنىكى
ۋەك تابلۇى لەسەر بەرد ھەلگەندرايىت، بۇ ئەبەد لەسەر پوحى من
ھەلگەند! ئەۋ دىمەنەى قەت لە بىرم ناچىتەۋە، يەك لە ھاۋسىكانمان
داشقەكەى باۋكمى پال پىۋەدەناۋ بەرەۋ مال دەھىتايەۋە، چاۋى بە
ئىمە كەۋت، ۋەك گۆزەى سەرەۋنخونكراۋ ئاۋى لە چاۋان ھاتەخوارو
گريا. داشقەكەى راگرت و دەستى ئىمەى گرت، گوتى: ۋەرن بچىنە
لاى باۋكتان. ئەۋ كاتەى ئىمە چوۋىنە مزگەۋت، لەسەر تاتەشۋار
لاشەى بىگيان و ساردوسرى باۋكميان دەشۋرد! لەۋ كاتەى باۋكميان
دەشۋرد، پلىكانەكانى پەراسۋوى، لە گوناھى برسپەتيدا ببوونە
قەفەزىك بۇ زىندانىكردنى خۆزگە و ئارەزۋەكانى! باۋكم ھىشتا موۋى
لى سىپى نەببوو. بەلام بەرداشى ژيان ۋاى ھارپبوو دەنگوت پىرىكى
ھەشتا سالىە! كۆچى دۋاى باۋكم ۋەك ئەۋە ۋابوو بەرەى لەسەر
ھەتيۋان لابەرى و بکەۋنە ئەۋ گۆرەى. فرمىسكم زۆر داباراند، زۆر
زگم بە خۇم و حاسلى برام سووتا. لە ناخى دلمەۋە پووم لە ئاسمان

کرد و گوتم خودایه ئیمه بهو تهمه نه بچووکه وه، کهى کاتمان هه بووه
ئو هه مووه به دبەختیه کۆبکهینه وه؟! زۆرمان فرمیتسک داباراندا، زۆر
شیوه نمان کرد، به لام مردوو کوا به شیوه ن زیندوو ده بیته وه؟ نه
پرسه و نه سه ره خوشتی. که سیک نه بوو پینی بلین ئه تو خوش و
ته مه نی بۆ تو جیهیشتی!

مالیکی خواپیداوی زۆر ده وله مه ند له و گه ره که بوون. کوپیکی
گه نجی بیستو دوو ساله یان هه بوو، ناوی کاک که ریم بوو، خوینده وار
بوو. وه لی خویندنی ته واونه کردبوو. کاک که ریم بۆ ئه وه له ژياندا بوو
جیهانی خوێ و خه لکانی دیکه ش پۆشن بکاته وه. له بوون و
حه قیقه تیکه یشتبوو. به ها و نرخى مرۆقبوونی خوێ نه دۆراندبوو.
مرۆقدۆستی، له به هاری بلوغیدا پشکوتبوو. زۆر مرۆقی بلنډه گه زو
پاکم دیت، به لام نه ک به و ئه ندازه یه. ئه وانه ش که له بۆته ی ئه وینی
خوداناسیدا قال بوونه ته وه، هه رگیز به و پله یه ناگه ن. ئه و سو فیانه ی
جه زم ده بن و له سه ر خو لی وشک مه له ده که ن، هه رگیز به و پله یه
ناگه ن.

ده ستی من و برا که می گرتو ئیمه ی برده وه مالی خو یان. باوکی
کاک که ریم خه ریکی بازرگانی بوو، پیاویکی سووره ی چاوشینی
که له گه ت، ناوی حاجی شه فیق بوو. کاک که ریم، هه ردوو کمانی له
گه رماو شو رد و جلی نویشی بۆ کپین. کاک که ریم، دیار بوو
ده یو یست شابالی به زه یی و به خشه نده یی به سه ر ئیمه دا بکیشیت و
جیگه ی دایک و باو کمان بگریته وه. وه بۆ ئه وه ی نه که وینه سه ر
شه قام. هه ولی ده دا به باشت رین شیوه په روه رده و ئامۆژگاریمان
بکات. شه وان چیرۆکی مندا لانه ی بۆ ده گو تین تا وه کو خه ومان
لیده که وت. هه رگیز مال و شوینیکی وا خو شمان نه بینیبوو. ژووره کان
گه رم و پووناک، ئه و هه موو گلۆپه کریستالیه گرانبه هایانه ئه و

ژوورانەيان دەكرده چراخان. چىشتى گەرم و پر له گۆشتمان دەخوارد، لەنىو نوینی گەرمدا دەخەوتین. تاوەكو هەفتهیهك، مام حاجى شەفيق زۆر مېهرەبان و باش و بەبەزەیی بوو لەگەلمان. لە دواى هەفتهیهك مانەو لەو ماله، مام حاجى بە كاك كەرىمى گوت: كورم هەتاكەى بەتەماى ئەو منداڵانە بە من بەخێو بكەى؟ ئەگەر خێرە، ئێمە خێرى خۆمان كرد بە زیادەو! كاك كەرىم گوتى: بابە ئەو دوو تفارە كەسیان نیه، ئێمە وێڵیان بكەین لە دواپۆژ خودا دەزانى دەبنە چ بەلایەك بۆ كۆمەلگا!

كاك كەرىم دەیویست خەيال و خەون و خولیاو هەموو هەستەوهرى ناسكى گەنجانەى بكاتە قوربانى گەورەكردن و پەرورەكردنى ئێمە، كە هەر واشى كرد. پۆژ بەپۆژ پەيوەندى لەگەڵ مام حاجى باوكیدا خراپ و خراپتر دەبوو، ھۆكارەكەشى تەنها ئێمە بووین. دوو منداڵ لەسەر شانى ببوونە سەربار. لەو پۆژگارە، خەلك منداڵى خۆى لى بەلا بوو، چ جاي منداڵى خەلك!

هەر چەند جارێك دەبوو بە كێشه لەنیوان كاك كەرىم و باوكى، ئێمە بارىكەمان دەدايه و دەچووینە ھۆلەكەو ھەلدەكورماين. من دەمزانی ئەو كێشهیه لەسەر ئێمەیه بەلام حاسلى برام بچوكتەر بوو. ھۆشى ئەوھى نەبوو. ھەستم دەكرد ئێمە بووینە ھۆكارى تىكچوونى نێوان ئەو باب و كورە. گویم لیبوو مام حاجى دەيگوت: كورم كەس نازانى ئەسل و فەسل و پەچەلەكى ئەو منداڵانە چیه، منداڵى خەلكى لە برسامردوو، بەمن بەخێو مەكە! كاك كەرىم دەيگوت: بابە ژيانى منداڵە پەشورپووت و برسێەكانى ھەژاریك، دروست ھێندەى منداڵى سەرمایەدارەكان لە لام نرخ و بەھای ھەیه!

دیاربوو پۆژ لە دواى پۆژ پەيوەندى باوك و كور بەرەو خراپتر دەچوو. كاتىك كاك كەرىم ھاتە ھۆلەكە ئێمەى بینى كە سەرمان

خستۆته بهینی ئەژنۆکانمان و چاوه‌ریی یه‌کلابوونه‌وه‌ی چاره‌نووسی
خۆمان ده‌که‌ین، ده‌ستی گرتین و بردینه ژووره‌که‌ی خۆی، گوتی:
کو‌پینه ئه‌و ده‌نگه‌ده‌نگه‌ی من و باو‌کم په‌یوه‌ندی به ئیوه‌وه‌ نیه،
خه‌متان نه‌بیت هه‌موو شتیک به دلی ئیمه‌ ده‌بیت، تا مردن ئیوه‌ له‌گه‌ل
من ده‌ژین، ڕیگه‌ ناده‌م هه‌چ که‌س ئیوه‌م لی جیا بکاته‌وه‌.

مام حاجی باوکی کاک که‌ریم، پۆژیک پیکو راست به کاک که‌ریمی
گوت: دوو ڕیگات له‌ پێشه، یه‌که‌م، ئه‌و دوو منداله‌ له‌و ماله‌ نه‌مین و
ب‌پۆن. چونکه‌ ئه‌وه‌ مالی منه‌ و ئه‌و‌کات ده‌توانی وه‌کو کو‌پی من
سوود و چێژ له‌و ژیا‌نه‌ شازاده‌یه‌ وه‌رگری که‌ بۆم فه‌راهه‌م
کردووی. ڕیگه‌ی دووه‌م، له‌گه‌لیان ب‌پۆی و ئه‌و ماله‌ به‌جییلی و من
حاشات لیده‌که‌م. تۆ به‌ ڕیگای خۆت و منیش به‌ ڕیگای خۆم! کاک
که‌ریم زۆر مه‌ردانه‌ گوتی: ده‌پۆم و ئه‌و ماله‌ شاهانه‌یه‌ جیده‌هیل‌م که‌
جیگه‌ی دوو مندالی ب‌یشوینی تیدا نه‌بیته‌وه‌، هه‌موو ژیا‌نیشم ته‌رخان
ده‌که‌م بۆ ئه‌و دوو منداله‌، ئه‌وینی جوانی پووکه‌شی ئه‌و دنیا‌یه
ده‌که‌مه‌ ئه‌وینیکی راسته‌قینه‌، ئه‌ویش حه‌قیقه‌تی مرۆقبوونه‌!

ده‌ستی ئیمه‌ی گرت و ئه‌و چه‌ند بوزگو‌په‌ی هه‌مان بوو هاویشته‌
سه‌ر داشقه‌که‌و له‌ گه‌ره‌کیکی هه‌ژارنیشینی مه‌هابات ژو‌ریکی سه‌رگلی
به‌کری گرت. و به‌ داشقه‌که‌ی بابم کاری پۆژانه‌ی حه‌مبالی
ده‌ستپیکرد. هه‌موو ئیواران که‌ ده‌گه‌رایه‌وه‌، شووشه‌یه‌کی ده‌رمان
پێبوو، پێش ئه‌وه‌ی نانی ئیواره‌ سازبکات، ئه‌و ده‌رمانه‌ی له‌
په‌رداخیک ده‌کرد و هه‌ندیک ئاوی تیده‌کرد، وه‌ک ماستاوی لیده‌هات!
دوایی زانی‌مان ئه‌وه‌ عاره‌قه‌. له‌ دوا‌ی عاره‌قخواردنه‌وه‌و سازکردنی
ژهمی ئیواره‌، گۆرانی مندالانی بۆ ده‌گوتین. دوا‌ی له‌نیو‌یه‌ک له‌گه‌ندا
هه‌رسیکمان نانمان ده‌خوارد. فیزی کردین له‌ دوا‌ی نانخواردن ده‌ست
و ده‌مان بشۆین. ئیمه‌ی له‌ قوتابخانه‌ ناو‌نوس کرد. برا بچوکه‌که‌م

حاسل زىرەك بوو، باشى دەخويند. بەلام من لە خویندن باش نەبووم. زۆر جار كاك كەرىم وەك باوكيىك، دوو سى زللەى لە بناگووى دەدام.

ئەو دەبوو براكەم خویندنى تەواو كرد. بوو بە كارمەندى پۆستەو گەياندن. بەلام من نەمخويند و بووم بە دوكاندار. داشقەكەى بابم ببوو وەسىلەى ژيانى ھەرسىكمان. پۆژيىك ھاتەو، داشقەكەى لىدزرايوو، كە نانى ھەرسىكمانى لەسەربوو. بە ناچارى كۆپانىكى ھەمبالى كرى. كە دەھاتەو كۆپانەكەى لە ژوورى دادەنا، دەيگوت با ئەو وەسىلەشم لى نەدزن و تەپيش نەبىت. دواى زانىمان خەمى تەربوونى كاغەزەكانى نىو كورتانەكەى بوو! شەوان لە دواى دو سى پەرداغ ئارەق، سەرمەست و دەورون كەيل پادەكشا. پۆژيىك گلەيى لە بەختى خۆى نەكرد، يا ئىمە بە ھۆكارى ئەو ژيانە سەختە بزانى. ھىچكەس نەيدەزانى باوكى راستەقىنەى ئىمە نى، چ لە پووى سۆز و خۆشەويستى، چ لە پووى پەرورەدە و تەمىگردن.

كاك كەرىم، لە دوو بۆ سى برادەر زياترى نەبوو كە يەككىيان بە تەمەن بوو. دوو دانەكەى دىكەيش ھاوتەمەنى خۆى بوون. زۆر جار ئەو كاغەزانەيان لىوەرەگرت كە لەنىو كورتانەكەدا ھەشارى دەدان. دياربوو كاغەزى قەدەغەكراو بوون، بۆيە بە سرتە و چپەو دەيانخويندەو و بەيەكتريان دەدا. دواى كە گەرە بووم زانىم لەگەل گرووپيىكى چەپ پەيوەندى پىكخستن و ئۆرگانى ھەيە. بەلام ھەموو جارى لای برادەرەكانى دەيگوت: ئەركى سەرەكى من خاوەندارىكردنە لەو دوو مندالە و پەرورەدەكردنەيان، دەبىت بەخاترى ئەو دوو مندالە خۆم لە چاوى ساواك و ھىزە ئەمنىەكان بپارىزم.

كاك كرىم ھىندە بە ئەمانەتەو ئەو كەلوپەلانەى دەگەياندە ئەو مالانەى ھەمباليان پىدەكرد، بەپىوہەرى پۆستەو گەياندن زۆرى

کاک که ریم خۆشده ویست، بۆیه له به پۆیه به رایه تییه که ی، دایمه زران دو پاسکیلیکیان بۆ کپی. نامه و پاسپارده کانی ده گه یانده شوینی مه به ست. زۆرجار، به تایبه تی ئه و نامه ی هه والی دلخۆشکه ر و هیندیک که سانی ئه ویندار که نامه ی خۆشه ویسته کانیان به ده ست ده گه یشته، یان ئه و دایکانه ی هه والی سه لامه تی پۆله یا میرده سه ربازه کانیان له دوره ده سه ته وه پینده گه یشته، مزگینیا نه شیان ده دایه.

ورده ورده ژیا نمان با شتر بوو. کاک که ریم که زانی من بۆ خویندن مل ناده م و خوینده وارییه کم په یدا کردوه. پێگه ی پیندام له قوتا بخانه بێمه ده ره وه. منی کرد به شاگردی کوتا لفرۆشیکی گه وره، بۆ ئه وه ی به رده سه تی بکه م. دوکانداره که ناوی حاجی ره فعه ت بوو. کاک که ریم پێیگوت: گوشت بۆ تۆ و ئیسقان بۆ من! ته نها ئه و کو په م بۆ بکه به به شه ر و فیزی کاسبی بکه!

هه ر له لای حاجی ره فعه ت، ئه لفو بێی دوکانداری فیتر بووم. هینده شاره زا و کارامه بوو له دوکانداری، هه یچ جوله که یه ک باشاری نه ده کرد. له کرپن و فرۆشتن نه ده خه یچا و که س لێی نه ده برده وه. زۆری متمانه پینده کردم. تا وای لیهات زۆربه ی کاره کانی به من ده سپارد. به تێپه ربوونی کات و کو کردنه وه ی ئه زموون، پارهی پۆژانه ی بۆ زیاد ده کردم. حاسلی براشم زۆر به زیره کانه خویندنی ته واکرد. کاک که ریم ئه ویشی دامه زراند له به پۆیه به رایه تی پۆسته بوو به کارمه ند، تا وه کو ئیستا به رده وامه. له گه ل تێپه ربوونی کات، باری ژیا نمان با شتر و با شتر ده بوو، سنی که س کارمان ده کرد. ئه و پارانه ی ده ستمان ده که وت، هه مووی له ده سه تیکی ئه مین و خه مخۆر کو ده کرایه وه. کاک که ریم به راستی بۆ ئیمه ببوو به دایک و باوک. هه ر زوو خانویه کی بۆ کرپن و له کرینشینی پرزگارمان بوو. که نیوه ی ته مه نمانی له گه ل خۆی لولدابوو. پۆژیک هه رسیکمان

دانیشتبووین، کاک که ریم گوتی: کورینه ههتا له ژياندا ماوم، ئاره زوومه به زاوايه تی بتانينم و ژنتان بۆ بئيم. ئه وه بوو يهک له دواي يهک ژنی بۆ ههردوو کمان هینا و سه رچۆپی داوه تی وهک باوکیک بۆ گرتین. هیندهی نه خایه ند خانه نشین بوو له به پێوه به رایه تی پۆسته و گه یانندن. ئیمه زۆرمان شه رم لیده کرد، هیند گه و ره بوو له لامان، هه رگیز له به رچاوی ئه و جگه ره شمان نه ده کیشا. زۆرمان هه ز ده کرد ژنیکی بۆخوی هینابا، چونکه ئه و ماله ته نها له دایکیکی که م بوو. له پێگای هاوته مه ن و دۆسته کانییه وه، ئه و په یامه مان به گویدا ده دا، به لام هه میشه له و لامدا ده یگوت: دوو کورپی باش و دوو بووکی جوانم هه یه، هه رچواریان ده سته و نه زه ر پاره ستاون خزمه تم بکه ن، ده ترسم ژن بئيم و ئه وانه له ده ست بده م، ئه و جا ته مه نیش هیندهی به به ره وه نه ماوه و هه موو ژنیکی به پیاوی پیر پازی نابێ! هیندی کجاریش بیانوی ئه وه ی بۆ براده ره کانی ده هینایه وه: با خانویه کیش بۆ حاسل بکړم و له بار يه کيان ده ربئيم، بۆ ئه وی برایه تیه که یان هه ر بمینی.

ئیمه هه رگیز نه مانده زانی چه ندمان پاره و پول هه یه، له ناکاو خانووی جیرانه که مانی بۆ حاسلی برام کړی. کاک که ریم گوتی: ئه و دیواری نیو بپێیه به ئه ندازه ی ژوریکه بروخینن، ئیمه ش پروو خاندمان. وه ستای هینا و گوتی: ژوریکم له و شوینه بۆ دروست بکه نیوه ی بکه و یته زه وی ئه و خانوه ی مرادی و نیوه که ی دیکه یشی بکه و یته نیو خانووی حاسلی، بۆ ئه وه ی به یانیان که ده چن بۆ کارێ چاوم لیتان بیت. ئیوارانیش که گه رانه وه سلاویکم لیبکه ن و بچه وه لای مال و مندالی خۆیان. ئه وه بوو ژوریکه خۆشمان دروستکرد هه ردوو مالی من و حاسلی لیه دیار بوو. شه ویک، که خۆزگه له نیو شه وه کانی سالدا نه بووايه، ده مویست بنووم، کوربه که م نارد گوتم بزانه

حازم علی کوتک

باوه گه وره هیچی ناوی بهر له وهی بخه وم؟ کوږه که م به په له هاته وه
گوتی: بابه گه وره ده لی نه خو شم. با مراد بی کارم پییه تی. کاتیک
چووم، باری ته ندروستی باش نه بوو، به په له بردمانه لای دکتور،
ئه وهی نه ده بویه دکتور بیللی، گوتی: یه ک کاترمیری دیکه ده ژی!
خوینږیژی میښکی کردوه. له وکاته دا ده مویت میلی کاترمیری سهر
دیواره کان ږاگرم! ده مویت ئاوابوونی مانگ ږاگرم! توخوا وهرن با
هه رچوار وهرزه که سندم بکه یڼ! هه رچوار تایه ی سال په نچه رکه یڼ!
ږیگه نه ده یڼ ویژدان بمری! میهربانی بو حوت ته به قه هه لفری! ئاخر
له توانای کتدایه بهرگه ی هه نکه هه نکي دوا هه ناسه کانی سومبولی
مرو قایه تی بگری!

کاتیک چاوه کانی بو ئه به د لیکن، ئه ستیره ی گه شی ئومیدمان له
تاقی ئاسماندا داچرژا. دارتله کانی سه رږیگا نوشتانه وه، دار
ئه رځه وان کړنوشی برد. گه وره م تو دواسه رنج بده، دارو به ردی ئه و
ږیگایه سه ریان هیناوه ته به رپیټ، چاک ده زانن تهرمی شانازی گشت
جیهان دیت و لیږه تیپه ږده بی. بو؟ که س هیه بیت و ږیگه به خوی
بدات له ئاست گه وره یی تو سوجده نه بات!

ئیستا، له و پوژوه من و حاسلی برام هه موو پوژانی هه یڼی
ده چینه سه ر گلکوی کاکم که ریم، (ئه و پیاوه ی ببووه باوکمان)
گوله کانی سه ر گوږه که ی و زه یتونه که ی ژوور سه ری ئا و ده ده یڼ،
کړنوش بو گوږه که ی ده به یڼ!

مژدە

بازنەكانى پەپولەيەك...

ئىۋارەيەكى درەنگۈەختە و زەنگى تەلەفۇنىك گرىا!... من ئىستاشى
لەگەلدابىت كاتىك زەنگى تەلەفۇنەكەم لىدەدات، دەلىم ياللىه! خىر
دىسان! ناھەقم مەگرن، چونكە تاكو ئىستا لە ھەۋالى ناخۇش زياترم
بۇ نەھاتوۋە!

حاجى، براگەۋرەي جەنگى و ئامۇزاي من، تازە شەھىد كرابوو،
ۋەك نەرىتىكى كۆمەلگا ھىشتا پىشمان نەتاشىبوو و تازىەبار بووین،
تەلەفۇنەكەي نایلەي ھاۋسەرم بوو، گوتى: ئاراس و نایلەي
ھاۋسەرى جەنگى (مژدە)يان ھىتاۋەتە پىرانشار بۇ دكتور، جەنگى
ئاگاداربكەۋەو بېۋنە لايان. ئاخىر مژدە پىشىنەي نەخۇشى نەبوو.
كاتىك من گەيشتە لايان، شىكارى خوينى بۇ كرابوو، ئاراس گوتى:
بابە تاكو ئىرە ۋەرە، دكتور دەلى: شىرپەنجەي خوينىتەي و دەبىت
بىبەن بۇ ورمى.

بە ئەمبۈۋولانسەكە، جەنگى و نایلەو ئاراس لەگەل مژدەي
بەپىكەۋتن بەرەو ورمى. من و كاك مەحمود زوۋدى بە ماشىنى كاك
مەحمود بەدۋاياندا، گەيشتىنە بىمارستان.

دوۋەمىن كچى جەنگى بوو، تەمەنى ۹ نۆسالىيان تەۋاۋ نەدەكرد.
من چوزانم لە مەملەكەتى پەجمدا، كچانى ئىرە، لە ھەيفى ياساى
فەتۋاى ېق نايانەۋى بىبە نۆ سال.

دكتور گوتى چەند كاتژمىرىكى ماۋە!... كاتژمىرە لەغەتەكەي سەر
ئەو دىۋارە ناۋەستى، ھەر چركەي دى و پەكى خۇي لە سەر كەس
ناخات!

چ ئازارىك ۋەكو كابووس گۆرەشارى پۇحى دەدام، كاتىك

حازم علی کوتک

زهق زهق ده مپروانییه هه لوهرینی دوا هه ناسه کانی به رائهت، خه تی سه ر ژمیریاری شاشه ی، ترپه ی دلی ریک راوه ستا! ئا له وکاته تیگه یشتم له مه مله که تی سیپه ره^۱ و به سته له کدا، کچان نایانه وی عازهب بن، له دژی ئه و فه توا نه گریسه ی، مه رگی سووری شه وی پیش له سینداره دان^۲.

ته رمیان برده ساردخانه. ئه و شه وه به قه د خه می ئیمه مژده ش له وینده ر سه رمای بوو! به نایله م گوت: ده زانم تو وه کو دایکیک نابیت هیچ کات لئی دابریی، تکام وایه له گه ل ئاراس و کاک مه حمود برۆنه وه، بۆ به یانی گۆره که ی له ته نیشت سروه ی خوشکی بۆ هه لکه نن!

هه رچه ند له جه نگی ده پروانم، وه ک ته ندووری گرگرتوو سووربوته وه و له دووره وه تین و هالاوی دی. پاسته ئیمه له قۆشه ن و له مه دانا، گه لیک شوپره سوارمان بینین له ته نیشت ئیمه تخیل بوون، به لام هه ر برینیکی ژانی تایبته به خۆی هه یه، له و شه وه دا هه روه ک هه سه ن هه یران ده لی: برینی که ون و نووم لیکرا کولاه!

له و شاره، نه که س ده ناسین نه شوینیکی هه یه بۆی برۆین. ئیستا کات دوازه ی شه وه، هه موو دنیا نوقمی خه وه. ته له قۆنم بۆ براده ریکم کرد به ناوی ئاغای دانش، له هۆزی شکاکی ره چه له کی سمکوی شکاک، نیو کاتژمیتری پینه چوو خۆی و خال و چه ند پیاویک گه یشتنه لامان. ئه و هاتنه بۆ ئیمه که له زیدو هیلانه ی خۆمان ته ره ببووین، زۆر گرنگ بوو. له و گه شته دووره ی ژیانم، زۆر مروقی

۱- سیپه ره: کاتیک له وه رزی زستان، به سته له ک ده ی. له سه ر لق و چل بره ختان ده یه ستن و وه ک کریستال به رده ی.

۲- له ده ستووری ولاتی کۆماری نیسلامی ئێران، کچی زیندانی مه حکووم به له سینداره دان. شه وی پیش سینداره، لاقه ده کریز نه بابا له و دنیا بچه به هه شته وه!

بىلندېرەگەز و پاكم بىنى، كە تايىبەتمەندىيەكانى كوردى ڤەسەن، لە
وجوودىان لىۋانرېژ بوو.

ئەو پىاۋە مەردو ڤەندەنە، بۇ پېچانەۋەى ئەو شەۋە، بوون بە
ئاۋدەنگىكى زۆر باش، ئەو شەۋەمان پوژ كىردەۋە. بەيانى لە
بىمارستان تەرمەكەمان ۋەرگرتەۋە. ئاغاي دانىش بە پەيكەنەكەى خۆى
لە گەلمان ھات، من و جەنگى لە سەر كوشنى پىشتەۋە، تەرمەكەمان
لە باۋەش گرت تاۋەكو گەيشتىنەۋە دىللىزى. لەۋىش لە چىانە، لە
تەنىشت سىرۋە بە خاكمان سپارد، گوتىم با ئەو دوو كچەشمان لىترە
بنوون!

لەو خەۋە قول و ھەتاهەتايىيە، مژدە سى تاك بازىنەى ۋەك يادگارى
لىبەجىما...

ئەۋەى زۆر ئازارم دەدات، گۆرەكانىشمان لە تەك يەكەۋە نىن، ھەر
لە ئۆمەراۋە، گەڤەشىخان، كلىسە، چىانەى خۆرەھەلات، گىردەڤەشە،
چۈارقورنە، شەقلاۋە، گۆرمان گەيشتە بىابانى خواروو سى
گۆرپىشمان لە عەرەرە.

خوينەرى قەدر گران...

سالانىكە دەمەھەى فتراقم^۱ لەمەڤ ئەو چىرۆكە پى ناسۆر و ئازارانە
داخەم و، بە كامى دل بىانگىترەۋە، ئەۋىش، نە بۇ ئازاردانى ئەو
پۇجە پاكەى ئىۋەيە، نە بۇ مەتكىردنە بەسەرتاندا، بۇ فروشتەۋەش
نىيە، نە لە تواناي كىريارە گرگن و قەزەمەكانىشدايە، بىنە ژىربارى
ئەو نرخەو خۇ لە قەرەى بەھاي لە بەھانەھاتوويان بدەن! بەلكو تەنيا
لە ترسى وونبۈونە دەياننوسمەۋە.

حكومەتى ھەرىم بىريارىكى دەرکرد، ئەۋەى لە ئاۋارەيدا بمرى بە

۱- فتراق: تىربوونى ڤوۋجى.

شەهید ئەژمار دەکړئ، واتا نایله و جهنگی، دایک و باوکی دوو
شەهیدن!

حه سه نه گیل

له نیوه پراستی نه وه دهکان مالمان له خۆره لاتی کوردستان بوو.
له وان سالاندا، شەپنکی نه گریس و قیزه ون له باشوور له مابهینی
یه کیتی له لایه ک و، پارتی و بزووتنه وهی ئیسلامیش له لایه که ی دی،
به پتوه دهچوو. ئەو ئیسک کرۆشتنه ی یه کتری، کاریگه ری و
کار دانه وهی له سه ر تاک به تاکی ئاواره کانیش کړدبوو، هه رکه سه و
ئویدی به دوژمنی باوه کوشته ی خوی ده زانی، پارتی سیاسیه کانیش
بیمروه تانه خه لکیان لیک تیژ ده کرد.

کۆماری ئیسلامی، هه رجاره و به بی جیاوازی، یارمه تی لایه نیک
به شه پره اتووی دها. هه ر لایه نیک لاواز ده بوو و ده هات بکه وئ،
ئێران و تورکیا به نۆبه ده ستیان به پشتیه وه ده گرت بۆ ئەوه ی
نه که وئ و بۆ تاوێک له گه ل به رامبه ره که ی یه کتری ته واو بکه ن!
له و کاته دا یارمه تی پارتی و بزووتنه وه ی ئیسلامی دها له دژی
یه کیتی.

له سالاره و داره شمانه^۱ شه پ گه رم بوو. جه لیل فه یلی و به ختیار
هه لشیوی و مه لا علی باپیر و عه باس بايز، که هه ر کامیان سه ر
به لایه نیک بوون، له دژی یه کیتی له ختیه تی کدا بوون له سالاره. به
هاوکاری ئێران، پشده ری زیدی باپیرانی خویان موشه کباران ده کرد.
هیندیک ناسیاوم، که یه کیتی به روپشت ئەتله س بوون، ئەوانیش له

۱- سالاره و داره شمانه: دوو گوند یان دوو شوینن. ده که ونه نزیکه ی ۲۰ کلم باکووری
خۆره لاتی شاری قه لازی و ده که ونه سه رسنووری شارستانی سه رده شت.

خاپەزكى يادەۋەرىيەكان

پشدر خەلگى قەلادزى و سەنگەسەر و دەۋرۋەرى بوون، لەگەل
عەباس بايز لە دژى يەكيتى شەريان دەکرد. لىم پرسىن: باشە ئۆۋە
يەكيتىن و ۋەك بۇ خۇتان دەللىن خوينىستان سەۋزە، چۆن لە دژى
يەكيتى شەپ دەكەن؟! دەيانگوت: كاكەباس تەكلىفى لىكردووين، ناكړئ
قەسە بشكىتىن و ئەو شەپەرى نەكەين!

مەبەستم ئەۋەيە كە بريارى سەرۋكخيل، چۆن ديسپلىنى حيزبى
دەشكىنى!

مام پىرۆت ۋەكو ئىمە ئاۋارە بوو، پىاۋىكى زۆر وردىن نەبوو،
كارەكەى، كە ئىشى كړين و فروشتنى شتومەكى عىراقى و ئىرانى
دەکرد بۇ ھەردوۋ دىۋوى سنوور، لە قەلەمپەۋى ھەر كامەياندا
بوایە، دەيگوت: ئەو لەسەر ھەقە!

مام پىرۆت، شەرىكىكى ھەبوو خەلگى شارى نەغەدە بوو، ناۋى مام
ھەسەن بوو، بە ھەسەنەگىل دەناسرا، دەيگوت: دايكم لە
خۆشەويستيان، بە مندالى پىيگوتووم ھەسەنەگىل! بەلام دايكى ديارە
ژنىكى سەرناس بوو!

ھەسەنەگىل پىاۋىكى سوورەى كەلەگەتى نەفرەجاۋ^۱ ھەتا خوا
ھەزدەكا گىل! لۆچە گۆشتەكانى پشەسەرۋ پشەملى ۋەك بارىنە^۲
لەسەر پشەملى كۆپەرەنەى^۳ كړدبوو! سمت و قونى ۋەك ئاخوړى
ئەسپى پۆلىسى سۋارە بوو، ريشوۋى شەدەكەى دەچۆۋە نيو زارى،
ھەميشە قۇچەكانى كراسەكەى لاتەرقەۋچ^۴ دادەخستن، گىرفانى
شەروارى ھەميشە پر لە شت بوو، ۋەك گونەبەرەن جۆلانەى دەکرد!

۱- نەفرەجا: زەبەلاح، بە ھەيكەل، زلىكى ناناسايى.

۲- بارىنە: ئامىزىكە لە كاتى جووتكرىندا لە مىلى ۋلاخەكە دەكړئ.

۳- كۆپەرەنە: ئامىزىكى ناموورى جووتكرىن و زەۋى كىلانە لە ۋلاخ دەكړئ.

۴- لاتەرقەۋچ: پىچەۋانە، نارىك، نارسوت.

خەتى شەرۋارەكەى لە پشتەۋە، يان دواز دە و چارەگ بوو، يا چارەگى دەۋىست بۆ دواز دە!

شەپى خۆبەخۆى باشوورىان ھىنايە بەرباس، ھەسەنە گىل گوتى: ئىۋە بە قسەى كۆمارى ئىسلامى ناكەن بۆيە ئاۋا خراپتان لى بەسەرھاتوۋە ! ئەمنىش گوتم: چۆن بە قسەى ناكەين، ئەۋە نىە ھەموو پۆژىك تىكۆشەرىكى خۆرھەلاتى لە ژىر قەلەمپەۋى يەكىتىدا بۆ كۆمارى ئىسلامى تىرۆر دەكەين! ديارە بە ھەمو عەقلى، بە پارسەنگى خۆى پىى وابوۋ ئىمە ئەۋ شەكرشكاندنانەى جەناپى بۆ دەزگاجاسووسىيەكان دەگىرپىنەۋە! ئاخىر چى لەۋە ناخوشتەرە گىلپىك ئاموژگاريت بكات و بە جاسوۋست بزانى! گوتم: كەس ئەۋ قسانە بۆ دەۋلەت ناگىرپىتەۋە، بۆچى بە بەلاش خۆت ماندوۋ دەكەى؟!

نووسەر و ئەدىبى ئىرلەندى (ئۆسكار ۋايلد) كە لە سەدەى ھەژدەدا ژياۋە، دەلى: خەفەت شتىكە مرقۇى بىئەقل دەرخواردى مروقى عاقلى دەدات!

لەۋكاتە دا خەرىكى باركردنى كەلوپەل بوون، ھەسەنەگىل لەگەل خۆ چەماندەۋە، نىومتر شەرۋارى چۆبۋوۋ نىۋو قونى، منىش پلايسىكەم بەدەستەۋەبوو چاۋەرپى كارەباچى بووم، بانگى كۆرەكەى مام پىرۆتم كرد گوتم: ئىبراھىم ۋەرە كارم پىتە، ھاتە لام و گوتى: فەرموۋ! گوتم: ھا ئەۋ پلايسە بگرە پىت لە پەفيسكى مام ھەسەنى گىربكەۋ بەۋ پلايسە ئەۋ شەرۋارەى لە قونى دەرپىنە! ئەۋىش توورە بوو گوتى: ئەى بۆ خۆت بۆى دەرناھىنى؟ گوتم: بە ھەموو پىۋەرپىكى ئەخلاقى و تىجارى، دەبى ئىۋە بۆى دەرپىنن، چونكە شەرىكى بابتە، ئەۋجا ئەۋ شەرۋارە تا ئىۋارى دە ۋىدابى، ئارەقە دەپىزىنى و زىانى ئابوورىتان پىدەگەينى!

پۇيشتن بەنيو دۆزەخدا بۇ لەتېك نان

براكوژى، كە گىرى بە ئىمە دابوو نەگەرېينەۋە بۇ باشوور خۇمان
بپارېزىن لە لايەنگىرى و لە ئىران بمىننەۋە. سالى ۱۹۹۸ مالىمان لە
ئوردوگاي دىلنەزى سەر بە پىرانشەر بوو. دىلنەز، خۇي بە بنارى
چىاي قەندىلەۋە نوساندوۋە بە دىووى خۇرەھەلات، سىسەد مالىكى
باشوورى تىدا دەژيا، ۋەك پەناھەندەۋ ئاۋارە. ديارە خىزانى ئىمە
پىكھاتبوو لە حەوت كەس، تەنھا خۇم بژىوى ژيانم دابىن دەكردن. لە
ئىران بەگشتى و لە بەشى كوردستانەكەى بەتابەتى، بەخىوكردى
حەوت سەرخىزان، مبارەزەۋ بەرەنگاربوونەۋەيە لەگەل دىو درنج!
لەو سالەدا، ئەو پارەيەى بەدەستمەۋە بوو، بەھۆكارى شەرىكبوونم
لە جەلەبى كاوپى كە قەت كارى من نەبوو، ھەر ھەموويم
زەرەركردبوو، بە ناچارى دەبوايە پەنا بۇ كارىكى دىكە بىم.
كرىكارى، زۆر سەخت بوو لە ئىران ھىچ ياساۋ رىسايەكى كاركردن
نەبوو، كە دەبوايە كاتژمىرى كار ديار بىت. لەوان سالان لە باشوور
گرانى و قاتى و قىرى بوو، شەرى براكوژى پارتى و يەكەيتىش سەربار!
خەلكىكى زۆر ۋوويان لە ئىران دەكرد بۇ كرىكارى، بە جۆرىك
ھەموو شارەكان و ھەموو كورەخانەكان خەلكى باشوورى تىداۋو.
پۆژىك دوو گەنج ويستبويان لەگەل كاروانچىەكانى بەينى حاجى
ئۆمەرەن و پىرانشەر بىن بۇ ئىران، لەۋى كرىكارى بكن. كاتىك
دەگەنە سەر شاخى، لە دىوى ئىرانىش كاروانچىەكان دەگەنە يەك
دەيانەۋى بچنە حاجى ئۆمەرەن، گەنجىكى باشورىان لەگەل دەبى كە
دەيەۋى لەدەست كرىكارى لە ئىران رابكات! ئەو دوو گەنجەى
دەيانەويست بچنە ئىران، دەرکەوت دەيناسن، لىى دەپرسن: بۇ
گەرايەۋە؟ كرىكارىت دەست نەكەوتوۋە؟ ئەۋىش دەلى كاكە كرىكارى

حازم علی کوتک

له ئیران وهک لای خۆمان ٨ کاتژمێر نیه، کووره، شەش بۆ شەشە،
مستەمەرە، زەلامگانە! بەقسەم دەکەن دەگەرێنەوه!

پۆژیک، بریک پارەى قەرزی کۆنم دەستکەوتەوه که برهکهی زۆر
کهەم بوو. که سیکم دەناسی به ناوی (مینەپرەش) مائی له میراوئ بوو
له خیزانیکی زەحمەتکێش و کاسبکار بوون. خیزانەکهی خاتوو کوبرا
کچی پیاویکی دیاری میراوئ بوو به ناوی (کاک پرەسوی حاجی
حسین) که کۆماری ئیسلامی له سێدارەى دا. مینەم چاوپێکەوت
به زۆری بردمەوه مائی خۆمان بۆ نیوه پۆ. هەندیک پرسیری کاسبی و
کڕین و فروشتنم لیکرد، ئەویش به منی گوت: کاک حازم چۆن دەبییت
بیئیش دابنیشی له کاتیک ژیان له ئیران زۆر سهخته! گوتم: پارەکهەم
زۆر کهمه بهشی هیچ ناکات. مینە گوتی: کاک حازم خەلک ئامادهیه
هەموو مائی خۆی به قەرز بدات به تۆ!

له گەل مینەى ریک که وتم به یه که وه کڕین و فروشتن بکهین. مینە
خەلکی گوندی (بهلکی) پشدهرو دانیشتوی میراوئ بوو. بۆ کاروان و
هێنان و بردنی کالای ئیرانی بۆ عێراق و عێراقی بۆ ئیران، کوپیکی
هەلسوپا و به دەسته وه بوو. منیش متمانهی خەلکم هەبوو شتم به
قەرز بدەنئ. واتا هەردوو کمان سوودمان له یه کتری ده بینی. راسته
له پرووی فکری سیاسی و ئایدیاهه هیچ ئەشیامان بۆ یه کتری
نەدهبوو، به لام چاره نووس بۆ پهیدا کردنی نان به یه کتری به وه
گرێدابووین. بهر له وهی له گەل مینەى ببمه هاوبهشی کڕین و فروشتن.
ده مویست هەندیک ورده و آلە بکڕم به گونده کاندای بگهڕیم، چونکه
پارەکهەم هەر بهشی ئەوهی ده کرد. به لام ئەوهی پهشیمانی کردمه وه
ئەوه بوو پۆژیک کوپیکی ئاواره که بهر له ئاوارهیی خەلکی ئەو
بنارهى پشتی قەلادزی بوو ناوی سمه بوو، ماوه یهک بوو ده سنگێر
بوو لهو گوند بۆ ئەو گوند، دوو بوخچهی پراو پر له ورده و آلەى

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

پېيىو، بەزۆرى بابەتى ژنانە بوو، ماۋەيەك بوو چاۋدىرىم دەكرد
بزانم چۆن ئەو شتانە ساغ دەكاتەۋەو چۆن ھەلسوكەوت لەگەل
كېيارەكانى دەكات كە ھەمويان ژن بوون.

پۇژىك لەبەر پەنجەرەى ژورەكەمان ۋەستابووم كە خانوۋەكان
ھىچيان ھەسارىان نەبوو، پەنجەرە راستەوخۆ لەسەر كۆلانى بوو. لە
بەرامبەر پەنجەرەكە وردەوالەكەى دانائو ژنى گەپرەكى دەورىاندا،
منىش پەنجەرەكەم تۆزىك ترازاند بۇ ئەۋەى گويىيىستى چۆنەتى
فرۆشتنى وردەوالەى سمەى بم. دىاربوو ژنىك دەرمان ھەمامى
دەويست، چەند جۆرىك لە دەرمان ھەمامى بەدەستەۋەبوو، دەيگوت:
براژن ئەو جۆرەيان كە ژاپۇنىيە ئەۋەتا لىرەم داۋە بزانە چۆنى لووس
كردو! قولى راستى ھەلدەكرد ھەتا ئانىشكى. ئەو جارە قولى چەپى
ھەلدەكرد دەرمانىكى دىكەى نىشان دەدا دەيگوت ئەۋە ئالمانىيە لە
قولى چەپم داۋە، دەستى بكەيە بزانە چۆنى لووس كرىد! ھەروەھا
ھەردوو پووزى بەلەكى خۆى ھەلدەكردو ھەريەكەيان بەقەدەر ژىر
پىالەيەك تووكى پىۋە نەھىشتىبوو، باۋەرتان بىت ھىندەى دەرمان
ھەمام بە ھەموو جۆرەكانىيەۋە لە باسك و قاچى خۆى دابوو،
دەتگوت پىۋىيە گەپ بوۋە و تووكى فېنداۋە!

لەو پۇژەۋە بېيارمدا ئەۋە كارى من نيە و سەرکەوتوو نابم، وازم
لەو بىرۆكە بازىرگانييە ھىتا. پۇيشتىم بۇ مىراۋى بۇ لاي مىنەى خۆم،
پاش نيۋەپۇ بەرپىكەوتىن بۇ داۋداۋە لەۋىشەۋە بۇ تۆكان و نىۋزەنگو
چوۋىنە مالى حاجىيەپرەش، مالى لەنىۋ نەخۇشخانەكەى زەمانى بەناو
شۆپش بوو، كە يەك جۆگەلەئاو، باشوور و خۆرھەلات لە يەكتەر
جىادەكاتەۋە، دەتوانى پىيەكت لە عىراق دابىتى و پىيەكەى تىرىشت لە
ئىران. ۋەك داگىركەران دەيلىن.

حاجىيەپرەش گوتى: ئەۋە بۇ ھەندىك مافوور (فەرەش) تان لەگەل

حازم علی کوتک

خوتان نه هيتاوه؟ فه پش له خوارئ، مه به سستی پانيه بوو، چاک ده فروشی. مینه گوتی: کاک حازم با بگه پښینه وه بچین چهند مافوریک بینین. گه پانيه وه. بۆ شهوئ چووینه مالی ئیمه، به یانی پوښتین بۆ ورمئ. لهوئ چهند مافووریکمان کړی، له پیرانشهر چهند مافووریکي دیکه مان کړی. نیوه به پاره ی حازر و نیوه ی به قهرز. مافووره کانمان له دوو ماشین بارکرد بۆ سهردهشت که شوفتريکیان علی میرزای ئالواتان بوو. شهوئ له مالی علی میرزا ماینه وه، به یانی هر ئه و دوو ماشیننه، به پښکوتین بۆ قهله پرهشی و گورپه لکی، لهوئ باره که مان له تویتاگاز دووته نی برابم هیرویی بارکرد بۆ قهلا دزی، پاره ی گومرگمان دا. پاش عه سړیکي درهنگ گه یشینه پانيه، باره که مان له مالی محمده دی مام په سووی سوورهدی خالیکرد. به لام چونکه دوو سی جار له پښکای قهله پرهشی ماشیننه کان له قور چه قین، هه موو گیانمان له قورپ هه لاتبوو، به که لکی دانیشتنی سهر هیچ راخه ریک نه ده هاتین، بویه گوتیان برۆن له حه مامئ ئه و جلانه دابنئ با بۆتان بشوین و خوتان بشوئ. به نۆبه له گه ل مینه ی خومان شۆرد. ده تگوت له ترسی بینینی فرۆکه به قور سواق دراوین!

مافووره کانمان به حاجی ئه حمده ی سهرسیان و خدری فه قی په سووی فروشت. نیوه ی پاره مان وه رگرت و نیوه ی بۆ کاتی گه پانه وه له هه ولیر. چوینه نیو بازارپ پانيه، مینه پالتویه کی سه وزی له به ربوو، که به هیچ شپوهیه ک بۆ هه ولیر نه ده بوو ئه و په نگه ت له به ربیت. نه په نگي زهر د بۆ پانيه و سلیمانی ده بوو، نه سه وزیش بۆ هه ولیر و ده روبه ری!

ئاخر ئه و کاته ی له بازارپ مهاباد لیستی پارچه کانی ئوتومبیل و ده زگا کانمان وه رده گرت، ئه و پالتویه سه وزه ی کړی، هه رچه ندی له گه ل کاک مه حمود چیره ی هاوپښ پیمانگوت: ئه و پالتویه بۆ هه ولیر

نابى! مېنە دەيگوت ئەۋە زەيتوۋنىيە، سەوز نىيە. ئەمنىش گوتىم: ئەۋە بازگەكانى پارتىن برىارى لىدەدەن ئەۋ پالتۇيە سەوزە يان زەيتوۋنى! بەلام مېنە نەھاتە ژىربارى ئەۋەى كە ئەۋ پالتۇيە سەوزەۋ، بىگۆرئ. لە رانىيە پىمگوت: بۇ دەيگۆرئ؟ خۇ زەيتوۋنىيە! مېنە گوتى: نا كاكە لە ھەولير با نەمگرن! بۇيە بەناچارى مېنە پالتۇي گۆرپىيەۋە كە لە رانىيە رەنگى سەوز رەۋاجى ھەبوۋ، ئەۋەى سەوزى بېۋشيا ۋەك برازايەكى مام جەلالى چاۋى لىدەدەكر! گوتى: دەچم لە بازارى دۆلارەكە لەسەر قولى، دەيگۆرپەۋە بە رەنگىكى دىكە. لەۋ سەروبەندە لەچۈارقورنە چەكدارەكانى يەكيەتى پياۋيكيان گرتبوۋ چونكە تەزىيچەكەى زەردبوۋ، لە دۋاي لىدانىكى زۆرو شكاندنە دەستۋ لاقى، ناچارىيان كوردبوۋ دەيىت ھەموۋ دەنكە تەزىيچەكە بخوات! ئەۋىش دەستدەكات بە خواردنىيان، بەلام چونكە ئىمامى تەزىيچەكە گەۋرە بوۋە، ناتۋانى بىخوات، تىكايان لىدەدەكات كە لىيىگەرپىن ئىمامەكە بشكىنئ ئىنجا بىخوا، چەكدارەكان رېنگاي پىدەدەن بىشكىنئۋ بىخوا! ئەمنىش بە جەفەنگ بە مېنەم دەگوت: ئەگەر نەتگۆرپيا دەبۋايە ئەۋ پالتۇيە سەوزە لە زۆنى زەرد ھەموۋى بخۋى، خۇ مانگاش پىي ناخورى!

ئەۋ باشۋورە ۋا شىۋابوۋ، لەگەل شەپرى براكان ۋ دەستى تىرۋرى ۋلاتانى دەۋرۋوبەر، يەك ھەۋالى دىلخۆشكەرت نەدەيىست. ھىندىك لەۋ ھەۋالانەى لەبىرم مابن:

- ھىرشى پارتى لە كەپكى ھەمەداغى شكا تەرميان لى بەجىماۋە.
- پارتى سەفىنى گرت يەكيەتى تەرميان لى بەجىماۋە.
- دوۋ كەس ھاتوۋن مەلا چەتەى بكوژن بۇ ئىتلاعاتى ئىران.
- سبەى تانكەكانى دەۋلەتى توركى داگىركەر پارتى دىننەۋە دىگەلەى.

-ئىران له پشت يه کيەتيه وه يه.

-دوو تىکۆشه رى خۆره لاتى تيرۆر کران.

-که سيکیان کوشت نایلۆنیکى رهشی به دهسته وه بووه، وایان زانیوه
پارهیه، دوایی که سهیری دهکهن دوو قالب سابونی کۆری زیاتر
نه بووه.

-دوو جه نازه له مزگه وتی گه وره دريژکراون کهس نایانناسیته وه.
-مالیکی ۱۲ سهر خیزانیان بردۆته سهرو گوێلاکی ماله پارتیهک، که
دهبی له گهڵ ئهوان له سههر سفره و خوان بن، تا ماوه یهکی نادیار،
چونکه پارتی له زۆنی خۆی ده ریکردوون. ههروهها له ههولێرش
پارتی وایده کرد.

-پیاویک له سههر جیاوازی فکری به بلۆک کوژرا.
-ئه و پیره ژنه که ده بیینی دهگری و کانی سومای چاوه کانی خه ریکه
وشک ده بن، دوو کوپی پيشمه رگه ی دیرینی له زیندانی ئاکری
له لایه ن جه لاده کانی پارتیه وه بی سهروشوینکراون.
جیرانیکی کاک محمه د به تراکتۆره وه ده چیت گازه دووته نیه که ی
که یه کیه تی به سوخره بردوویه بۆ ئالانه ی، مه کینه ی سووتاوه، له
راستی ئه شکه وته ی به جیانی نه یلاوه .

- لۆرییه کی پر له چه کداری پارتی لیره له رانیه، کۆمه لکوژکران.
-چه ند کۆمۆنیستیک له سلیمانی تیرۆرکران، به رچاوی
به رپرستیکیان گرتبوو.

له گهڵ مینه ی، پۆژی دوایی به ریکه وتین بۆ هه ولێر. له گه راجی
رانیه - هه ولێر، ئاسایش پرسى: کاکه بۆ کوئ ده چن؟ له وه لامدا
هه ولێر. باشه بۆ ده چنه هه ولێر؟ که سوکارمان له ویه و کاسبین،
که فیلتان هه یه بگه رینه وه؟ به لئ!

له هه ولێر چوینه مالی هه ردی برام، له داره توو که له گه ل دایکم و

تانىيائى خوشكىم بەيەكەۋە دەژيان. پۇژى دوايى چوۋىنە لاي ھوتىل
مىرگەسۆر، كە شوينى كىرىن و فروشتى پارچەي ئۆتۈمبىل و
دەزگاكانى دىكە بوو. مېنە لىستىكى ئەو وردەۋالانى كە خواستى
لەسەر بوو لە ئىران، ۋەرگرتىبوو، لىستە بۆرەمان دەرھىناو
پرسىارمان كرد ئەو شتانه لە كوئى ۋەدەست دەكەون؟ دوكانىكى
ژىرزەمىنەكەيان نىشانداين كەوتىبوو گۆشەيەكەۋە. سلاۋمان كرد
گوتيان دانيشن، پرسىارى كالاكانمان كرد، گوتيان ھەمانە دوو سى
كەس دانيشتىبون، ۋەلاميان دايىنەۋە ۋەرموون دانيشن. كەسى
يەكەم بەپىزو ھىمىن و ئارام دىاربوو، لە برا كەركوكىەكان بوون،
يەكيان ناۋى خەتاب و لەگەل برايەكى، ئەۋانى دى، ھىكمەت و عەلى
عوبىد. من ئەو كاتە ئەو بەپىزانەم نەدەناسى. كاتىك قسەم دەكرد
دىاربوو دەنگ و شىۋازى ئاخافتى منيان لەلا ئاشناۋو. خەتاب گوتى
خەلكى كوئى؟ گوتىم بە ئەسل ھەۋلىرىم، بەلام ئىستا لە ئىرانم، گوتى
برات ھەيە لە دارەتوۋى، گوتىم بۆ؟ گوتى دەنگت بە كاك ھەردى
دەچى، گوتىم كاك ھەردى چۆن دەناسى؟ گوتى ھەردى خوئى بە من
بەخشىۋە كاتىك برىنداربوم. گوتىم كەۋاتە خوئى خىزانى ئىمە لە
دەمارەكانتدايە، ناتوانى فىلمان لىبەكەي بەتايىبەتى خوئى ھەردى برام،
لە ھەر دەمارىكدا بىت، جىگەي فىل و ساختەي تىدا ناھىل. گوتى
ئەگەر وايە تۆ براگەۋرەكەي كاك ھەردى، كە دەيگوت لە ئىرانە. گوتىم
بەلئ ھەۋم. گوتيان ئەۋجا كەۋاي لىھات تۆ دەستور بدەۋ ئىمە
جىبەجىي بىكەين. دىاربوو مېنە زۆر خۆشحال بوو بەۋ ناسىنەۋ
لىستەبۆرى دەرھىنا گوتى: ئەو شتانهمان دەۋى.

بە دوو پۇژ ھەموو شتەكانمان كرى، نىزىكەي ۶۰۰۰ شەست
ھەزار دىنارى سويسرى قەرزاز بوۋىنەۋە، چۈنكە پارەكەمان كەم
بوو. گوتيان كەي لە ئىران فروشتان، جارى داھاتوۋ پارەكە بىننەۋە.

له کاتیکدا ئیمه سهرقالی کۆکردنه وه و پێچانه وهی شته کان بووین و
کات له بهرژه وهندیماندا نه بوو، پیاوێکی که له گهتی ره شهئه سمهری
ته بهش^۱ پان جه مه دانه کی به ریشوو و کلاوێکی زهردی له سهر بوو،
پشتینێکی گرێچن، خه نجه رێکی کرمانی ده سک سپی، ته زبیحێکی
دهنگ زهردی گه وهی له ده سکی خه نجه ره که ی ئالاندبوو،
پهسته کیکی له به ربوو، وینه یه کی که پس کردبوو به یه خه یه وه
هه لواسیبوو، به دیکۆرو قه دوقیافه شه یتان شه رمی لیده کرد! نیوه نیوه
مینهی له من دوورده خسته وه فسکه فسکی له گه ل ده کرد. مینش بانگی
مینهم کرد: کاکه مین ئه وه له دیکۆریرا وا دیاره پارتیه و چه کداره،
ئیمهش کاسبین و بیتایه نین له حالی حازر. که من پیشمه رگی
دانه برام تۆش پارتی بووی به شداری شه پری خواکورکت کردییه،
به لام ئیستا ئه وه نایخوا، لای حیزب ئیستا دیکۆری ئه و پیاوه ی
ده یخوا! تکت لیده که م لێی دووربکه وه، ئه و پیاوه به
که سێکی خراپه کار ده چی، ئه و وینه یه ی بۆ ئه وه یه خۆی له ژیردا
بشاریته وه و خه لکی هه ژاری پی بترسین. مینهش یه ک پیکه نینی
بیزارکه ر گرتبووی به ری نه ده دا، تاوه کو من لێی تو ره بووم گوتم: ئه و
قسانه ی من بۆ ئه و پیکه نینه بیمانایه ده بن؟ مینهش نه یوست له وه ی
زیاتر ئازارم بدات گوته: کو ره کاک حازم ئه وه ده لێ وه ره ژنی
له شفرۆشی چاکم له ژیره ستدایه با برۆین ئه و براده ره ی (واتا من)
سه رف بکه، ئه قلم نایگرێ! ئه و جا ما ئه من پیکه نم به و وینه و
دیکۆره و به هه له حالیبوونه م..

به ر له گه رانه وه بۆ رانیه، گوتم مینه با سه رێکی هیدایه تی خزم
بده ین له باداوان، پاشان ده گه رینه وه. چوینه مالی هیدایه ت. له

خاڤه رۆكى ياده وه ريبه كان

كاتيكدا كه ئيمه چامان دهخوارد وه، مندالتيك خۆى به ده رگای داداو وهك كه سيك به دواوه ی بى، هه ناسه سوار! هيدايت گوتى ئه وه چى قه و ماوه؟ خهريك بوو به نيو پيالان بكهوى! شيلانى ئامۆزام هه به په له جامه ئاو يكي به دهوى منداله كه ی وه كرد، له گه ل يا الله و يا هه زه رتى غه وسى گه يلانى، نيوه ی ئاوه كه ی به ده موفلچ و به خه يدا كرد. منداله كه هه ناسه ی ها ته وه به ر، هيدايت گوتى كوپه چى بووه؟ گوتى له سه ر جاده ی به سه لآوه ی، مالى (ع. ق.) كه فه رمانده يه كى چه كداره كانى پارتيه، سه يته ره يان دانايه، ئه وه ی به چيرى برى مانگا ده يگرن، به كسه ر لۆ ئاكرى، توخوا ئه گه ر چونه ده رى به چيرى مه رين مانگا، به خواى ده تانگرن!

دوايى زانيمان مالى (ع. ق.) ه، خه لكى به سه لآوه ش زۆر به يان به كيه تى بوون و خه لكى ده قه رى سه ليه ی و شوان و كه ركوك بوون، له وئيش به چيرى ده لين مانگا. بۆ ئه وه ی بزائن كامه به كيه تيه! دياره ئه و جياوازي به يان به هه ند وه رگرتبوو، چيرى كيان له پۆخى ريگاي به سه لآوه ی راگرتبوو، هه ر ئۆتۆمبيليك سه رنشيني تيدا بابه، به تا به تى پاسه كانى ريگاي به سه لآوه ی، رايانده گرت، خه لكه كه يان داده به زانده به نۆبه يه ك يه ك لينا نه ده پرسى: ئه و ئاژه له چيه؟ ئه وه ی بيگوتبا به چير، به خت يا وه رى بوو، ئه وه ش بيگوتبا به مانگا، به شه ق و زله له ئۆتۆمبيلى چه كداره كان توند ده كرا، چاره نو سى به وشه ی مانگا وه به ندبوو. دياره ئه من كيشه م نه بوو، چونكه هه ر له منالى به خت يا وه رمه و ده ليم چير، به لام، وهك ته لقيني مردوو بده م، نيوه نيوه له مينه ی دووپات ده كه مه وه:

ئه ی مينه!

دوو چه كدارى پارتيت دينه سه ر، نه كه ی زمانت ته تله ی بكاو تيك به اليت و بترسى! وه لاميان بده وه به زمانى كى كوردى ره وان پتيان

بلى:

ئاژەلم چىرە، ئالام زەرەدە، حىزبم پارتىيە، دووژمنى بابەكوشتەم
جەلالىيە، سەرۆكم بەرزانييە، ۳۱ى سى و يەكى ئابم پى ناپاكي
نيشتماني و نەتەوھىي نىيە، بەگەواھىي ھاوپىيانم بەشدارىم لە شەپى
خاواكوركى كردييە، لەوھتاي دەستى راست و چەپى خۆم ناسيە، نە
قوتابىم پى خویندكارە، نە ئافرەتم پى ژنە، حىزبى ئىوھ نەبى ھىچيانم
پى حىزب نىيە، تا دواڤلۆپى خوینم بەلین دووپات دەكەمەوھ قەت
چىزم پى مانگا نىيە، منداڤم وردن و مەمكوژن، ھېرى لەبېرى دەرناكەم
و ئاگام لە عەشتەباي نىيە!

لە ھەولنر لەنىو قەيسەرى، لەلاى حاجى سىروانى دەرمانفرۆش،
ئەحمەدەسوورى خەياتمان دىتەوھ، بېياربوو لەگەل ئىمە بگەپىتەوھ بۆ
خۆرھەلاتى كوردستان. پارەى لاى حاجى عەلى پىلاوڤرۆش بوو، لە
تەورىز چەند قالبىكى پىلاودروسىتكردى بۆ ھىتابوو، پارەكەى
وھرگرتبوو لەترسى ژيانى و بۆ سەلامەتى، نەيدەويست بەتەنھا
بگەپىتەوھ، چونكە لەو سالانە كەسىكى خۆرھەلاتيان بۆ دوو پالتۆ
كوشتبوو و زۆر شتى ھاوشىوھى لەوجۆرھش ڤووياندابوو. دايكو
باوكى ئەحمدى پىيان گوتبوو دەبى لەگەل كاك حازمى بگەپىتەوھ،
وھك بلى لە ئەمانەتى مندابوو.

من و مینەو ئەحمەدەسوورى خەيات بېيارماندا بەيانى بگەپىتەوھ بۆ
رانيەو لەویشەوھ بۆ ئىران، تەنھا بارى دوو ھىستىرمان پارچەى
وردى ئۆتۆمبىل كړىبوو بەرپىمانكرد بۆ رانيە. بەيانى كە چووينە
گەراجى ھەولنر - رانيە، گوتيان ئەتۆو مینە دەتوانن بڤۆن، بەلام
ئەحمەدەسوورى خەيات خەلكى ئىرانە، دەبىت قائىمقامى قەزای
مەركەز بىبىنى و كاغەزى گەرانەوھى بداتى. ئىمەش چوینە لاى
قائىمقام ھەندىك كۆرەجاش و بەعسى لىبوو، بە ھەزار دەردەسەرى

چوۋىنە ژوورى قائىمقام، بۇ ئىۋەى من بىمە دەستەبەر (كەفيل)ى ئەحمەدەسوورى. كاتىك چوۋىنە ژوورى داۋاكارىيەكەمان بە قائىمقام راگەياند، دياربۇو بە لىنگاۋقۇچى ھالى بىۋو، بۇيە پوۋى لە من كرد گوتى: مۇلەتم نەدەدای بچىيە رانىيەى، بەلام لەبەر خاترى ئەو براىيەى كە مەبەستى ئەحمەدەسور بوو، بېرۇ، كىشەت نابى، ئەو كەفيلت بى. ھاتىنەۋە بۇ گەرەجى. مینە و ئەحمەدەسور دەيانگوت لەبەر خاترى ئىمە قائىمقام مۇلەتى دای بۇ رانىيە! لە ئاسايشى گەرەجى رانىيە. گوتيان: ھا چىتان كرد؟ گوتمان: ئىۋە كاغەز كاكە ئەو برادەرە خزمى قائىمقامى دەرچوو، كە ئىۋە نەتانهىلا بېروا، ئەو بوۋە كەفيلى ئىمەش! ديار بوو ئاسايشەكان نەۋەكو ئەحمەد نانبراوپان بكات لەلای قائىمقامى، ئاسايشىكى بە گەلداین گوتى: ھەتا ئەو خزمەى قائىمقامى بەرپىدەكەى بۇ رانىيەى، نەگەرپىيەۋە!

لە چوارقورنەى، ميوانى شەھىد عەزىزى پورزام بوۋىن. شەۋى پىاۋىكى خەلكى چوارقورنە كە ئەندامى كۆمىتەى يەكەتەى بوو، ھاتەلای شەھىد عەزىز، لە دۋاى ھەۋالپرسىنى يەكتر، گوتى: خىرە ھاتۋنە باشوور؟ چىتان بەدەستەۋەيە؟ گوتم ھەندىك فەرېشان ھىنابوو، بېرىكىش ئىشپاى سەيارە لەگەل خۇمان دەبەينەۋە، ئەگەر لەو دۈزەخە پزگارمان بىت! (كىشەيەكى كۆمەلايەتى لە گۆرپى بوو، نامەۋى ناۋى بىنم) گوتى: بۇ نايەن ھەموو دەزگای كارگەى بلۆكى مالى (سەفیری ئەحمەدى خالە)تان بدەينى، لە ئىران پارەى چاك دەكات. نيۋەى بۇ ئىۋە نيۋەى بۇ يەكەتەى! گوتم: بەھۋى خۇپاراستنمە لە تالانى، بۇيە ملم لەو كارەسەختەى ناۋە، ئەۋە مالى خەلكە بە من قوت نادرى!... ئاى چ سەربوۋنەۋەيەكى ئەخلاقيى مرقۇقى كوردە، دەستبردن بۇ مالى جىرانى خۇت، تەنھا لەسەر جىاۋازى فەكرى و سىياسى!

حازم علی کوتک

کاکی خوین سەوز گوتی: ئەوە باسی چیدەکە ی کاکی حازم! ئەوە مائی پارتیانە، پارتی سەرو مالیان حەلەلە!... ئای چ ئازار بەخشە بە چاوی خۆت ببینی نیشتمان بەستەلەکی نەزانین و ھەر سەھینانی پەوشتە!

ئەو شەو بە باسی پیاویکیان کرد لە رانیە، گویا بە پارە بۆمبێ نارنجۆک دەخاتە نێو ھەر خیزانیک خۆت بۆی دەست نیشان بکە. دیارە یەکیەک داوای لیکردبوو دوو نارنجۆکی بۆ ھەڵداتە نێو دوو خیزان، ئەویش پەزنامەندی نیشاندا بوو. داوای ئەوێ لە سەر پارەکە پیکھاتبوون، نارنجۆکەکان و پارەکە ی لێوەر گرتبوو. لەوکاتەدا پێدەئێ: نابێ پەلەم لێبکە، چونکە خەلک زۆر لەپێشە بۆ ئەوکارە، دەبێ سەبەرت ھەبێ تاوێکو نۆبەت دێت، وەک مەلاکان دەئێن (الصبر من الرحمن)، کاتیک نۆبەت ھات ئەوکات سەیری کاکی خۆت بکە چۆن شین و پۆ پۆ دەخەمە نێو مالا کانیانەو!

لە رانیە چووینە مائی محەمەدی مام پەسوی سوورەدیی، کاکی محەمەد گوتی: منیش لەگەڵتان دیم بۆ ئێران، بەلام پۆژەکە ی زۆر سارد و سەختە، وا چاکە نەپۆین! مینە ئەو قەسە ی پێخۆشبوو، چونکە لە شەوی رابردووە ھەولێ دەدا کە نەپۆین! مینە گوتی: کاکی حازم، دەئێتی دەستبەخەنە ی لە مائی بەجێھێشتوو ھێندە بەپەلە یە! مینە دەردی منی نەدەزانی کە لە ترسی جاسووسەکانی ئوردوگای دیلزی، خواخوام بوو زوو بگەڕیمەو بەر لەوێ گوزارشم لە سەر بدەنە ئیتلاعاتی ئێران و بلێن حازم چۆتە باشوور کاری سیاسی دەکات، وەک ھەموو جارەکانی دیکە بانگم بکەن و ئازاری پۆحیم بدەن و چەند داواکارییەکی بێمانام لێبکەن، کە لەگەڵ وێژدان و ئەخلاقم نەدەگونجاو لێک ھەڵدەبەزییەو!

ئۆتۆمبیلێکمان بە کریگرت بۆ قەلادزی، وردەوالە کەمان لێ بارکرد،

لە پاستى غاباتى پانىيەو كىۋەپەش، بەفر كپىۋەى دەكرد. لە قەلادىزى چوۋىنە گەراجى سونى و قاسمەپەشى، شۆفىرىك لەندىكۆزەرىكى مۆدىل ۷۹ پىپو، ناۋى ھەمزەى حاجى سوورەى شىنىى بو، بەكرىمانگرت بۆ سونى، پىاۋىكى دىكەش سواربوو.

بەرىكەوتىن بۆ سونى. ھەتا زىاتر بەسەردەكەوتىن بەفر زىاتر دەبارى، باى توندترو ساردتر دەكرد، لە سەيدەحمەدان پەت بوۋىن، گەشىتىنە سەر زىنۋى شىۋەپەزى، ئۆتۆمبىلەكە زۆر بە ئەستەم دەيتۋانى ئەو بەفرە ئەستۋورە بىپى. لە ھەموۋى ناخۇشتىر ئەو زىيان و كپىۋە بوو كە شوۋشەى ئۆتۆمبىلەكەى سىپى دەكردو ببوۋە ماشىنى بەفرىن! شۆفىرەكە زۆر بەزىمەت پىگاكەى دەشكاند، دوو سى جار چەقى و پاش و پىشى پىكرد، كەسمان نەماندەتۋانى دەرگەى ئۆتۆمبىلەكە بىكەنەۋە. بۆ دواىنچار لە ھەورازى گارەقەى، ئۆتۆمبىل چەقى، مەكىنەى كوژاۋە. ئىدى لەگەل زەۋى لىكى بەست و بوو بە بەشىك لەو گەردە بەفرانەى قەراغ پىگا. لە ئۆتۆمبىلەكەدا لە سەرمان نەمانتۋانى ئارام بگرىن، من و مینە و ئەحمەدەسوور و محەمەدى مام پەسوۋى، لەگەل ئەو پىرەمىردەى كە ھىشتا ناۋى نازانم، پىرەپىاۋىكى كەلەگەتى پەشئەسمەرى پەقەلەى دالەبوو. لەنىو ئۆتۆمبىلەكە تەگىرمان كرد، يەكتر بەجىنەھىلەن بەرەو گوندى دوۋى كە سەرەونشئو بوو، بېۋىن.

پەلەى سەرما، بە مەزەندەى من پەنگە زۆر ژىر سفر بوۋىت. ھەرچەند ھەنگاۋىك دەرۋىشتىن، ترسى بەفر بەسامتر دەبوو، بە گەردەلولى زىيان ببوۋىن بە پەيكەرى بەفر. ھەموو گىانمان خەرىك بو بىتە چلوورە، سىمىلمان شەختەى كردبوو، پۇژىكى ۋەشىۋومەو تىكۋەشان! مینە ئاۋرىكى لە من دايەۋە، بەفرى سەر برۆو دەموچاۋى سىرى بە زمانى جەستە ھالىى كردم كە لە سۆنگەى پىداگىرى تۆ بوو،

خه ریکه چاره نووسیکی نادیار چاوه پیمان دهکات، منیش به سهرله قاندنیک تیمگه یاند که راست دهکهی ئه من هۆکاری ئه وهم! تهنها به حال تارمایی پینگاکه دیاربوو، له دواي چهند جار خلیسکان و سهرهنگریبوون، محهمه له پیشه وه دهرواو مینه له دواي محهمه دی و ئیمهش به دوايانه وه، چهند ههنگاوێک و له چاوانمان ون دهبن، شوین پیکانیان هه زوو زریان پری دهکاته وه. من دهمتوانی له گه له ئه وان برۆم، به لام ئه و پیره میترده ی له گه لمان بوو، که وتو هه لئه ستایه وه، ئه حمه دهسووریش له لایه ن داک و بابیه وه ئه مانه تی من بوو، نه ده بوو به جینی بهیلم، نه شمانده زانی چهندمان ماوه بو گوندی دووبی. محهمه د پویشتو ون بوو له چاوان، مینه پشتی کرده زریان و گوتی ناتوانم له سهرتان پاوهستم، رهق هه لدیم، ده پۆم! ئه منیش گوتم بیویژدان ئه و پیاوه پیره به جیهیلین ده مرئ، قسه ی پی ناکرئ و ناتوانی له سهر لاقه کانی بوهستی. مینه ده لی من تهنها ده توانم خۆم پزگار بکه م و ئه و پرسته یه و له نیو کرپوه و زریان پیچرایه وه و له چاوان ون بوو. من و ئه حمه دهسوورو پیره میترد ماینه وه. باش بوو پینگاکه سهره وژیر بوو، له دواي خۆمان پیره میترد مان پاکیشا، پیلاوه کانی له پیی داکه لاو هه لمگرته وه له بهر پشتینی خۆمپاکرد. له و چرکه ساته سهرنویشتسازهدا، تاهیری عه لی والی و هاوړیکانی و ئه و پیشمه رگانه ی پارتی، که پییه کانیان رهش ببوو له به فرداو پییان برینه وه و، هه ره موو ئه وانیه ی له به فردا رهق ببونه وه وهک فیلم دهاته به رچاوم! مه دای بینین له چهند مه تریک زیاتر بر ناکات، برژانگ بوته سوانه ی چاوو، سمیل چلووره ی ساپته ی خانوو.

چ هه والیک! چ له دایکبوونیکي نوئ، تارمایی دوو ده رگا و به ره یوانی رهش، وهک کونه که پووی به فر، چ ئاوازیک و سه مفونیای ژیانه وه!

حەپەي سەگىك، بە ئەحمەدەسۈر دەلئىم: تەماشاكە ئەۋە مالىك و
ۋەرىنى سەگىك! ۋەرەمان بەرز دەبىتەۋە. ئەۋ پىاۋە پىرە زۆر
سوۋكتر لەدۋاي دەستمان دىت. خۇمان كرد بە يەكەم مالد، بەر لە
هەموو شت ئەۋ پىاۋە دەبەينە ژورئ و گۈرىەكانى كە دىرەبون لەپىي
دادەكەنن و درىژى دەكەين و بەفرەكەي لى دادەتەكتىنن، پىلاۋەكانمان
دادەننن، ژورەكە ھىندە تارىك بوو تەنھا لە كۈنى سۆبەكەۋە پۆلۋى
داربەپوۋە سوۋرەكان مژدەي ژيان و ئاۋەدانى پىدەبەخشىن. ھىچى
دى بەدى ناكەين لەناكاۋ كاك محەمەدو مېنە پىمان دەلئىن: باش بوو
گەشتن! ئەۋان ھەر لەۋ ژوۋرە بوون، بەلام نەمانىنىبوون. نابى لە
ئاگر نىك بېنەۋە! كاتىك پىرەپىاۋەكە جولايەۋە بەفرى پىۋەنەما،
كچى مالەكە گۈتى: ئاي بابە ئەۋە ئەتۋى؟! ئەۋىش گۈتى: كچم ئەتۋ
بۇ لىرەي؟ كچە گۈتى: بابە ئەۋە مالى خۇمانە، چۆن نازانى؟ دىاربوو
گۈندى دوۋبى بوو، ئەۋ پىاۋەپىرەش ناۋى مام برايم بوو. بۇ شەۋى،
حاجى حەمەشەلەي مامەش ئىمەي برە مالى خۇيان، چونكە ئەۋ
مالەي لىي بوين شوپىيان بچوك بوو.

بۇ بەيانى كەشۋەۋا تا رادەيەك ئارام بوۋىەۋە. كاك ھەمزەي
شوفىر تراكتورى بەكرى گرت، ئۆتۈمبىلەكەي ھەتا دوۋبى پاكىشا،
بەلام محەمەدى مام پەسوۋى، گەپاۋە بۇ پانىيە، گۈتى ۋا زوۋ پىگاي
ئىران نابىتەۋە! ھەمزە بارەكانى بۇ ئىمە گەياندە سۈنى كە ئەركى ئەۋ
بوو. پارەمان دايى، بارەكانمان لە مالى فەقى عەزىزى دانا لە سۈنى.
چۈينە بەردقسلئ، نازانم مالى كى بوو، چايەكمان خواردەۋە. گۈتم:
مېنە ئەۋ مالە زۆر نەدار ديارن با باريان گران نەكەين! مېنە گۈتى:
پاشنىۋەپۇ دەچىنە گۈندى زىۋكەي. لە گۈندى كۈنەمارەي كە دوو

سئ مأل بوو، نژیک بوینه‌وه. کورپکی که له‌گه‌تی سووره، چاوی به ئیمه کهوت، دیاربوو مینه‌ی ده‌ناسی، به‌لام منی نه‌ده‌ناسی، له‌تفه‌نگه‌که‌ی نژیک بووه، منیش گوتم: مینه ئه‌گهر من هیچی لی‌یزانم ئه‌و کورپه‌ دوژمنداره. مینه گو‌تی: ئه‌و‌سال پیاویکی کوش‌تووه له‌سه‌ر کیش‌ه‌ی کومه‌لایه‌تی.

سلاومان لیکرد، ماندوو نه‌بونی لیکردین، گوتی: فەرمون بچینه‌وه
 مائی ئیمه له زیۆکه‌ی. مینه‌ش گوتی: هەر بۆ مائی ئیوه ده‌هاتین.
 چووینه زیۆکه‌ی، منیش ئه‌و ماله‌م زۆر پێ خانه‌دان و میواندۆست
 بوو. بۆیه له‌گه‌ڵ مینه‌ی بریارماندا دوو هیستەر به‌کرێ بگرین بچن
 ئه‌و دوو باره‌ له‌ سونێ بێنن. مینه‌ش دوو هیستری به‌کرێگرت که
 یه‌کیان باش بوو، به‌لام یه‌کیان هی منداڵیکی ۱۰ سالان بوو، که
 باوکی به‌ر مینی که‌وتبوو شه‌هید ببوو. داکی ئه‌و منداڵه‌ هیستریکی بۆ
 کۆره‌ ده‌ سالانه‌که‌ی کریبوو کرێباری پێبکات.

کاتیک که گه پانه وه له سونئ، تهنه یهک باریان هینابوو، گوتمان ئه ی باره که ی دی؟ گوتمان له بهردقسلی په پینه وه، شینکه کی لیوو، هیستر به باره وه هلدیرا بۆ نئو پووباری، له نئو پووباری باره که ی لیبۆوه و هیستره که هاتبۆوه ده ری. ئه و باره هه مووی بووش و رینگ و یاتاغ و پستۆن و شتی ورده و به نرخ بون. ئه و شه وه به خه یالی ئه وه ی یه کی چه ندمان زهره ر به ر ده که وئ و چه ند له سه رمایه و قازانجی قه رزاری خه لک ده بینه وه، خه ومان لیته که وت. ده م نا ده م ده مگوت: مینه فلان شت له نئو کامه باری بوو؟ ریک ده یگوت ئه وه ی نئو پووباری! واته شته به نرخه کان هه مووی له پووباری کرا!

به يانی که له خه وهستام، چوممه سه رئاوی، سه یری ئاواپی زیوکه م کرد، دوکه لی داربه پرووی سوپاکان تویرا لیک شینیان له سه ر ئه و گونده دروست کردبوو، لوله ی هه موو سوپاکان نیشانه ی

ئاۋەدانىيان پىندەگوتى، كاتىك سەيرى ئاسمانم كىرد دەتگوت پىۋى
لىستىتەۋە، گىزىكى تىشىكى خۆر تازە لىۋى خىستبە سەر چەرخەى
پرومەتى سەرى مامەندەى و باسكى لە مىلى چەكوچ و سادىرى
دەھالاند. قەدپالەكانى جاسووسان و قۇتەمان و مامەندەۋ دەشتى
سەرخانى، ھىندەى بەفر لىبارىبو، لووس لووس گىرى تىدا نەمابو،
دەتگوت خوداۋەند بە مەبەست دەيەۋى مىژۋى پەشى خراپەكارى
براكوژەكان و نۆكەرانى داگىركەران، كە پرووى نىۋ مرقاىەتپان نىە،
لەژىر ئەۋ بەفرە تاقتە بىكات و بۆ ھەتاھەتايە بىشارىتەۋە!

كە دەمپوانىە ھەردوۋ بەرى ئەۋ دۆلە، لە قەدپالەۋ نوالەكان، ۋەك
دوۋ توۋى دەفتەرى خوداۋەند سىپى بوون، سىپى ۋەك نىۋلەپى موسا،
چاۋەپوانى دەستوقەلەمى خوداۋەند بوون. گاتاۋ سىروود و ئايەتەكانى
ئاشتى و پىكەۋەژيانى مرقاىەتى لى بنوسىتەۋە و نەفرەت لە
خوینپىژى بەينى قابىل و ھابىلەكان بىكات!

ئەۋ دىمەنە دلرفىنە خەرىك بوو خەمى ئەۋ زەرەرۋ زىانەم لەبىر
بىباتەۋە، كاتىك بانگىيان كىردم نانى بەيانى بخۆم. دىارە محەمەدى
پەسوۋى ئەحمەد باپىرى، لەگەل ژن و مندالى خۆى و خەيالى
خوشكى، كە خەيال خان خىزانى ھەسەنى كوڭخا ەۋلاى زىۋكەى
بوو، پىكەۋە دەژيان. لەگەل نانخواردن تەگىرمان كىرد چۆن بچىن
بارەكە دەربىنن لەنىۋ پوبارى! لە دواى نانخواردن من و محەمەدو
مىنە و چەند كەسىكى ئاۋايى، شۆپوینەۋە بۆ سەر پووبارى
بەردقسلى. پووبار داۋاي خوینى دەكىرد! نىلەى شەپۆلان لەگەل
گابەردەكان ئامبارو بەرانگىزى يەكتەر دەبوون، مىنە گوتى: كى دەتوانى
ھەتا پىشتىنى بچىتە نىۋ ئاۋەكە؟ پارەى دەدەمى!

پىۋىك بەناۋى ھەمەپەش كە پىشەى كورتاندوۋرى بوو، خەلكى
بەردقسلى بوو، گوتى من دەچم. مىنە گوتى: سەت دىنارت دەدەمى.

خه لکینکی زۆرمان لی کۆبۆوه، کاتیک حه مه پرهش چوه نیو ئاوه که،
هر زوو هاته وه ده ری، بایه که ی هینه ساردبوو، ده سته جی
شهرواری پهق بوو، وهک چلوورهی بهستی! ئه و جاره مینه گوتی
بۆت ده که مه دوو سهت دینار، ناردیه وه نیو ئاوه که ی. مینه
شهرواره که ی گرتبوو نه بادا ئاو بیبات له ده لینگی هه تا نیفۆی
شهرواری در، چونکه به ستابووی، ده توانم بلیم شکا نهک در! دیسان
نه ی توانی بچینه قولتر. ئاسنیکمان کرد به قولاب گوریسمان لی به ست.
گوریسیکمان له نیوقه دی حه مه پرهشی هالاند، ئه و جاره چۆوه نیو
ئاوه که، مینه گوتی: بۆت ده که مه سیسه ت دینار، پالی پتوه نا بۆ نیو
ئاوه که، من لینی تو په بوم گوتم: کاکه ئه وه بخنکی ده بی خوینه که شی
بدهین! ئه و جاره قولابی له گونیه ک گیرکرد گوتی: پایکیشن، که
پامانکیشا، یهک تای بن باره که بوو، ئومیدمان په یداکرد که دوو
تایه که ی دیکه ییش ده دۆزینه وه. ئاگریکی گه وره مان کرده وه، بۆ ئه وه ی
حه مه پرهش چهند جاری هاته ده ره وه له پرووباری، خۆی گهرم
بکاته وه. ئه و جاره یان سه رباره که ی ده ره ی ناو جاری سییه م تای
سییه م. حه مه پرهش خۆی گه رم کرده وه، مینه سیسه ت دیناری دایه
حه مه پرهش. خه لکه که گوتیان: بۆ ئه و باره بایی چه ندیه؟ سیسه ت
دینارتان دا به حه مه پرهشی؟! ئیمهش بۆ ئه وه ی ته ماعمان لینه گرنه وه و
داوای زیاترمان لی نه که ن، گوتم کاکه نزیکه ی ده هه زار دیناری
سویره ی ده گری، نیوه مان به قهرز هیناوه. حه مه پرهش شهرواره که ی
وهک که وای مه لایان شاقه لی په یداکردبوو، گوتم: مینه پارهی
شهرواریکیشی بدی!

چوینه وه مالی محه مه دی له زیوکه ی، سۆبه یان گهرم بوو، ده بوایه
ئه و هه موو رینگو ورده و الهیه وشک بکه ینه وه، نه بادا ژهنگ بینئ.
به پیکیان بۆ راخستین، ئه و پۆژه هه ر خه ریکی وشک کرده وه ی

شته کان بووین. پارهم دا به مینه ی گوتم: برۆ له نیو گوندی قه لیک
بکره سه ری بره با بۆمان لیتین. کاتیگ خه یال خان بینى پارهم دا به
مینه ی، گوتی ئەوه بۆچه؟ مینه ش هه رچه ندی کردی لیتی بشاریته وه
تا ده گه پیته وه، به لام کاتیگ ژنی خانه دان و دل ئاواله ی کوردان
خه یال، به وه ی زانی، چاکم لی تو وره بوو، گوتی تو به پیاویکی
دنیا دیده ده چی. ئەمن قه لم سه رب ریوه وه له سه ر ئاگریبه، میوانی خۆم
ده ناسم، به لام ئەتو دیاره قه ت میوانت نایه، بۆیه له مالى خه لکی وا
به رخورد ده که ی! من له راست مه ردایه تی ئەو ژنه ده مم بووه ته له ی
ته قیوو، زانیم کاریکی باشم نه کرد، به لام مینه گوتی به خوای خوشکم
خه یال ئیوه مان زۆر ئەزیه تدا ئەگه رنا کاک حازمیش مالى بی میوان
نیه! به لام ئەو پاساوانه لاواز بوون له ئاست ئەو کاره ی من کردم.
کۆمه لگای کورده واری ژنی چه ند چاوتیرو مه زنی هه یه!

ئەو شه وه مینه گوتی: به یانی ده پۆینه وه داوداوه وه ده چینه وه مالى،
رێگا به فره له دواى چه ند پۆژیکی دیکه من دیم دوو ولاخدار له گه ل
خۆم دینم و باره کان دینمه خانى. له ویش ئەو شه وه مان پۆژ کرده وه.
گه راینه وه بۆ دیوو ی ئیرانى. جاسووسه کانى دیلزى که کوردی لای
خۆمان، باشوور، بوون، هه ر زوو خه به ریان لیدابووم.

یه ک شه وه له مال بوم، کاغه زیکی ئاگادار کردنه وه یان له ئیتلاعاتی
پیرانشهر بۆ هینام که ده بیت به یانی بچم بۆ ئەو شوینه ی مه به ستیان
بوو. من هه رچه ند جاری بانگ ده کرام، به مه لا عوسمانم ده گوت ئەگه ر
گیرام: مالى ئیمه و منداله کانم ئاگادار بکات.

پۆژی دوا یی چووم، له دواى کاتژمیریک وه ستان به پیوه،
بانگیان کردم. گوتیان بۆ چووبوو یه عیراقی؟ ئەتو ۱۵ پۆژه له عیراقی،
له ماله وه نیت! گوتم چه ند مافوریکم بردبوو بۆ فروشتن، منداله کانم
وردن و ده خوینن ئەگه ر نانیکیان بۆ په یدانه که م چۆن بژین!؟

من زۆرم گوت، ئەوان بەگوڤياندا نەچوو. هينده ئازا نەبووم، بەلام
هيندهيان كونه جەرگ كردبووم هيندهى بانگم بکه، بپارمدا بوو
ئەوھى لە دلمدايه پتيان بلیم. گوتم: ئەوانەى گوزارشيان لەسەر من
داو، کاتى خۆى جاسووسى سەدام بوون، گەر بچنە پاکستان و
هيندستانیش، بى مەردووم ئازاردان ناتوان، ئەزىەتدانی خەلکى لەگەل
خوينيان تیکەلاو بوو! ئەو کاتەى ئيوە شەرتان بوو لەگەل سەدام،
منیش دوژمنى سەدام بووم شەرم لەگەلدا دەکردو، ئەوانەى
گوزارشيان لە منداو، ئەوکات جاسووسى بەعسى بوون، واتا
دوژمنى من و ئيوە بوون، ئەگەر وەفایان بۆ ولاتى خویان نەبى، بۆ
ئيوەشيان نابى. خۆى توورە کردو گوتى: ببەنە سلولى تاکەکەسى،
هاتن بمبەن پيليان گرتم، گوتى: لینگەپڤڤ! دەستى بەقسەى بيمانا
کردهو، گوتى: تۆ بەو هەموو پڤگا ترسناکە هاموشۆى عىراق
دەکەى، ئەگەر لەگەل ئيمە هاوکارى بکەى، بە ئازادى بەرگەت بۆ
دەکەين، بۆ هاتوچۆى عىراق. وا دەکەين لەنيو يەکیەتيش يارمەتیت
بدەن. ئەوھى ئيمە دەيلپڤڤ لە بەرژەوەندیتە، هەرچى داواکاریت هەيە
داوا بکە بۆت بکەين! منیش گوتم راستيتان پڤدەلیم مانەوھى من لڤرە
دوو ھۆکارى هەيە، يەکەم شەپى يەکیەتى و پارتي، دووھم خويندنى
مندالەکانم، کە خزمەتى فەرھەنگى فارسى دەکەن. مانەوھم زەرەر بە
کۆمارى ئيسلامى ناگەيەنى، نە دەرکردم قازانجى پڤدەگەيەنى. من
دەتوانم هەتا لڤرەبم زەرەرم بۆ خەلکى ئيران نەبيت. سوپاستان
دەکەم چەند سالە لڤرە گیرساومەو وەک پەناھەندە، ئەگەر بپاریش
لەسەر دەرکردم بدەن، دەرۆم. کە زانى هيچم لى هەلناکړئ گوتى:
بړۆ مالت بپڤچەو بۆ بارکردن. گوتم: بەسەرچاو، بەلام کەس ميوانى
بى زەرەر لە ماللى خۆى دەرناکات. پڤيشتم لەلای دوو برادەرى
خۆشەويستم باسکرد کە خەلکى چەپ و کۆنە سياسى خۆرھەلاتى

بوون، يەكيان گوتى: دەرت ناكەن. گوتم: ئەۋەنىيە دەلەن دەبى بېرى. برادەرەكەم گوتى: نايانەۋى خەلكى ۋەكو تۆ بچىتەۋە نەبادا بەرپرسىيارىيەكتىكە بىدەننى لە باشوور. مەنىش پىكەنەم گوتم: كاكە مەن خۆم لە ھەر كەسكى دى باشتر خۆم دەناسم، ھەتا مەن لەسەر ئەۋ بىروبۇچوونەم بىم لە ئىران ۋە عىراق ئالىكى دوو كەرم بەدەست نابىت! كاتىك گەرەمەۋە دىلەن، لەپەنە دىۋارى ھەمامى خەلك خۇيان دابوۋە بەرتاۋى، يەك لە جاسوۋسەكان لەنىۋيان بوو، ئەمەنىش سىلاۋم كەرد، گوتيان دە ۋەرە كاكە حازم لە شارى ۋە لە رادىۋى دەنگوباس چىيە؟ ئەمەنىش ھەر پىشم دەخوارد بە بىنىنى ئەۋ كەسە. گوتم: يەك پىرسىيارتان لىدەكەم، ئەگەر ۋەلامتان دايەۋە، ھەموو دەنگوباستان بۇ دەگىرەۋە، گوتيان: باشە بلى! گوتم: كى دەزانى ژنى ئەۋ كەسانە دى جاسوۋسى دەكەن بۇ دەبنە لەشفرۆش؟ ھەمويان سەيرى ئەۋ كەسەيان كەرد، ھەريەكە شتىكى گوت. ئەمەنىش گوتم: نەتانزانى! ھۆكارەكەى ئەۋەيە ژن كاتىك سەيرى عىزەت ۋە شەھامەت ۋە وىژدانى ھاسەرەكەى دەكات، ئەۋ كارە قىزەۋە دەكات، ئەۋىش دەلى خۇ لەشفرۆشى باشتەر، مەن بۇ نەيكەم! كاكى جاسوس مى شۇپكەرد نىۋ پىۋانى جىھىشت.

جاسوۋسەكەى دىكەم ۋەبەر دەستى نەكەوت. ھەتا پۇژىك لەگەل مەمەدى مەلەنەبى ۋەستە سەعدوللاۋ نەبى جەبارى پاۋەستابووم، ھات داۋاى پارەى كارەباى كەرد. ئەمەنىش لەخوام دەۋىست بىنۋى پىبىگرم، گوتم پارەى مەن زۆرە بۇ ئەۋەندەم بۇ ھاتوۋە؟ قەسەيەك لەۋى يەك لە مەن، گوتم: سەگى سەگىباز زەيەكت لىدەم يەك كوندە مىزەت پىدەكەم! ھەندىك جىنوم پىدا بۇ ئەۋەى نابى لىرە بىاننوسم! ھىچ دەنگى نەكەرد مى شۇپ كەرد. ئىستاش بە مەمەدى مەلەنەبى دەلەم: بۇ دەست نەگەرم؟ ئەگەر لىم بدابايە؟! گوتى: دەمزانى دەست

ناكاتەو مەروڤى دز حيزە!

لە دواى دوو پوژ لە دەزگای (كاروبارى پەناھەندان) بانگیان كردم،
گوتیان: لە ئیتلاعات دەلێن با مالى نەپچیتەو، بەلام نابى بچیتەو
عیراق، مەگەر بە مۆلەتى رەسمى نەبیت!

مینە گوتى: بۆرەخزمیکمان لە مهاباد ئەو پارچانەى ئۆتۆمبیل
دەکپێ و دەفرۆشێ. با سەریکی بدەین بزانیان لێمان ناکرێ! گوتم: بۆ
نا؟ ئیمە بۆ فرۆشتنمان هیناوه، کى بیکرێ بۆ ئیمە جیاوازی نیه.
گوتم: ناوى چیه مینە؟ گوتى ناوى مەحمودە سوورە.

چوینە مەهابادى، لەوێ سەرمان لە دوکانى ئەو کەسەدا. دیاربوو
کاتیک زانى بارەکانمان پەواجى هەیه، هەر خۆى کردە داگیرای
مینەى! گوتى: بەخۆم لێتان دەکرم، با خەلکى ساختەچى قۆلتان
نەبێ! بەهەر حال، خۆى کرد بە فریشتەو پیاویکی دەستپاک. ئیمەش
هەمومان پێفرۆشت. گوتى: پارەکەى، کەمیکى ئیستا دەتاندەم
باقیهکەى ۱۵ پوژى دیکە. ئەمنیش گوتم: ۱۵ پوژ زۆرە، با ۱۰ پوژ
بیت، با ئیمە بێبەلێن دەرنەچین لەلای ئەو برادەرانی هەولێر، چونکە
۶۰۰۰ دینار قەرزاری ئەوانین، یەکەمجاریشە شتیان لێدەکپن، با
متمانە لە دەست نەدەین لەلای ئەوان. گوتى: بەسەرچاوا! لەکاتیک
خەریکی ژماردنى شتەکان بووین، دوو عەجەمى تەوریزی چاویان
پێکەوت، گوتیان: پێمان بفرۆشن! مەحمودەسوور گوتى فرۆشراوه!
مینەش گوتى: ئێو بە چەندى دەتانهوێ؟ نرخیکیان گوت کە
مەحمودەسوورە قازانجى دەکرد. ئەمنیش گوتم: کاک مەحمود ئەو
عەجەمانە قازانجت دەدەنێ بە پارەى نەقد، بۆ نایاندەیی؟ ئیمەش
شەرمەزاری هەولێرى نابین! کردییە شیلەوبیلە پێى نەفرۆشتن. گوتم:
ئەو شتانە بۆتە مالى تۆ، پێم خۆشە هەر ئیستا لە ئیمە زیاتر قازانجى
لێبکەى. گوتى: کپیارى تاییهتیی خۆم هەیه.

گه راینه وه پیرانشهر، من هه ر له خه یالی ئه وه بووم ده بی که ی ئه و
پاره مان بداتی، شهرمه زاری ئه وانه ی هه ولیر نه بم. مینه له دوا ی چه ند
پۆژیک چۆ وه مه هاباد، کاتیک ده چیت دوو دهسته کپیار له سه ر
شته کان ده بن، قازانج ده دهنه مه حموده سووره، به لام نایانداتی. ۱۲
پۆژ تییه پی، خه به ریک له پاره که نه بوو. ئیمه له سه ر ئاوو ئاگر بۆ
دانه وه ی قهرزی هه ولیر، به لام مه حموده سووره میش میوانی نه بوو!
هه رچه ندی ئیمه به نه رمی و تکاو پارانه وه ده ماندواند، بیسوود بوو،
له کاتیکدا بییه لینی و له ده ستدانی متمانه له لای هه ولیرییه کان له
ناخه وه پۆحی ده گه ستم و قولپیکی ده ستبردن بۆ هه له یه ک به رامبه ر
مه حموده سووره وه ک په شه با له گه ل خۆی لولیده دام! به نیو ئه و
تونیلی دۆزه خه دا بگه یه مه اباد، له ویش ئاوا به ناشی و کالفام
بیده سه لاتت بزانی! په نگه له دوا ی چه ندان سالی دیکه ئه و خوینه ره ی
ئه و پوپه رانه بخوینیته وه، بلێ ئه و مروقه بۆ ده بی ئاوا توندوتیژ بیت!
بۆیه هیوادارم شیتهل و لیکدانه وه یه کی ژیرانه بۆ کۆی پووداوه کان
بکات، ئه وکات بپیار بدات ئه وه کۆمه لگا و ژینگه و ده ور به ره پالنه ری
توندوتیژییه، ئه گه رنا که س زگماک توندوتیژ نییه!

دیاربوو مینه ده یزانی مه حموده سووره تیکه لی له گه ل ده زگا
سیخوپیه کان هه یه و ده ستی ده پوا، بۆیه هه ر به نه رمی هه لسوکه وتی
له گه ل ده کردو هه موو شیوازیکی له گه ل به کارده هیتا بۆ ئه وه ی
ده ستمان له بن سه ری بیته ده ره وه، پاره که ی لی وه ربگرین. مینه
ده یگوت: کاک مه حموود من شهرمه زاری کاک حازمیش ده بم، چونکه
تۆ خزمی منی و من تۆم به کاک حازمی ناساند! به لام ئه و هه موو
شیرورپۆی هیتانه وه ی من و مینه ی نه ده بووه هۆی جولانی ویژدانی
مه حموده سووره!

ئه وه ی زیاتر هه راسانی کردبووم، ئه و جه نگه ده روونییه بوو که

حازم علی کوتک

مەحموودەسوورە پەنای بۆ دەبرد بۆ تۆقاندنمان، دەیگوت ئەو پۆژە دوو کەسی وەک ئێوە کەلوپەلی عێراقیان هینابوو بۆ فرۆشتن لەو بازارپە، هەردووکیان گرتن مალەکەشیان چوو. کەسیکی دیکە دوو سالا لە عێراقەو هاتبوو بۆ مافورکەین ئیستاش شوینبزرە!

ئەو شەو چووینە مالی مەحمود چیرە. تا بەیانی جینگلم دەدا لە داخی ئەو زولمە مەحموودەسووری. بیرم لە سەد کاری توندوتیژی دەکردهو بۆ وەرگرتنەو ئەو مافە پەوایە. پەنگە ئەو پستەیه گران لەسەرم بکەو، بەلام نامەوێ وەک هەم خۆم نیشان نەدەم. هەمیشە ئەو جۆرە مرقانە بێو شیوەیەو لە پەنای دەزگایەکی سیخوپی داگیرکەرەن دەیانەوێ مافی خەلک زەوت بکەن. بمبورن ئەگەر بلییم، وەک کوردگوتەنی، ئەگەر بتوانم، پیمخۆشە وەک چۆلە کە سەریان هەلقەنم!

پۆژی دوایی چووینەو لای مەحموودە سووری، پیمانگوت ئەگەر پارەکەمان نادەیتی شتەکانمان بدەو، خۆمان دەیفروشین. دیاربوو فرۆشتبووی. بەلام ئەو پۆژە تۆلە پقتیکی زۆر پیروژ لە ناخدا قوڵی دەدا. ئەوێ زیاتر بەرچاوی تاریک کردم، ئەو قسە مەحموودە سوور بوو کە گوتی من ئەو شتانەم لە ئێوە نەکپیووە! ئەوئەندە لەبیرم مابێ جیتیوکی زۆر بازارپیم پێداو تقم لیکرد، ئاسنیکێ لە دەست خۆشم پاستکردەو لە تەپلی سەری بدەم، مینە توند ئاسنەکە گرتو بەرزەفتی کردم، مەحموودەسوور بەسەر کورسی بۆ پشتهو بەربۆو. ئەو خەریکی پاستبوونەو بوو، سویندیکێ گەورەم خوارد گۆتم لەو هەفتەیه ئەو پارەیهت لێوەرنەگرم دەتکوژم! ئەو سویندەم زۆر بە یەقین بوو، دیاربوو دەستی بۆ تەلەفۆنەکە برد کە ئەوکات تەلەفۆنی تۆرمال بوو، بۆ ئاگاداری دەزگا سیخوپیەکە خۆی، بۆ ئەوێ بمگریت. بەلام هەر زوو مینە

فېشى تەلەفۇنەكەى دەرھىناۋ نەيھىلا پەيۋەندى بگرى. بەزمانى
جەستە حالىي كىردىم: بە گىرتىت دەدا تۇ بىرۇ!

من پۇيىشىتم. ئەۋ پۇژە چوۋمە لاي سىمايل قەرەداغى لەترسى
گىرتىن. مېنەش لەلاى مەحمۇدەسۋورى مايەۋە. بۇ ئەۋەى تۇزىك
ساردى بىكەتەۋە، نەۋەك بەگىرتىمان بدات. بەلام ديارە مېنە زۇرى
ترساندېۋو كە من ئەۋ سۈيىندەم بە راستىيەۋ دەيكۇژم! مېنە، لە زەينى
مەحمۇدەسۋورى وىتايەكى (خولەپىزانە)ى بە مىندا بوۋ، گوتبۋوى
براىەكانى ھەر باسىيان ناكىرى! ئەۋە گىرىمان ئەۋىشت بە گىرتىندا، دواى
چىدەكەى لە دەست براىەكانى!

لەترسى ئەۋەى لە بازگەى دارەلەكى بە گىرتىم بدات، ئەۋ پۇژە
لەلاى سىمايلى قەرەداغى مامەۋە. پۇژى دواى پۇيىشىتم بۇ پىرانىشەر.
دىاربۋو لە بازگەى دارەلەك بە ئاسانى تىپەپبۋوم، لە
مەحمۇدەسۋورى خەبەرىك نەۋەۋ. گەيشمەۋە مالى لە ئۇردوگاي
دىلزە، ھەستىم دەكرد ئەۋ توندوتىژى و نادادىيەى كۆمەلگا لەنىۋ مالى
خۇم دەمكەتە تاكىكى توندوتىژ، بە ھەموو شتىك توۋرە دەبىم،
لە خىزان و ھاۋسەرى مېھرەبان و ھاۋەندى مالەكەم نايلىخان و
دەست بەسەر مىندالەكان بەرز دەكەمەۋە! لە كاتىكدا ئەۋان نازانن من
لە پىتاۋى نانى ئەۋان خەرىكە كەسايەتى خۇم ون دەكەم و دوۋچارى
ئەۋەبۋوم بە تۇنىلى تىۋكى دۇزەخدا دەپۇم لەپىتاۋى بەدەستەيتانى
پارۋەنانىك بۇ مىندالەكانم و ژيانىكى شەپافەتمەندانە. لە دواى
ھەفتەيەك مېنە پارەكەى لىۋەرگىرت و بۇى ناردىم.

لەۋ چىرۇكە پىرئازارە، پىشناۋى كاكىم بۇ مېنەى بەكارنەھىناۋە،
لەبەرئەۋەى نىيە كە پىم واپى مېنە شايانى كاك نىيە، بەلكو زياتر لەبەر
دوۋ ھۆكارىيەكىيان مېنە ۲۰ سالىك لە مىن بچوكتىرە، دوۋەمىيان خۇى
ۋەك ئاسۋو ھەردى بەرامبەر بە مىن ئەژمار دەكات، ئەگەر نا

ئىستاش پەيوەندى كۆمەلايەتى و خىزانىمان ھەيە. لە خۆشەويستىيە،
كە مېنەم لەسەر زارى راھاتووھو ئەويش واى پىخۆشەو پىزى من
زۆر دەگرى، مالى ئاوا بىت.

نغۆبوونى كۆمەلگا

لە خۆرھەلاتى كوردستان، لەلايەن چەند برادەرئىكى يەكئەتتەيە،
ليستى ناوى ئەو كەسانە نووسرا كە دەيانەويى بگەرئەنەو باشوور.
گوايا يەكئەتى لە پاداشتى چەندان سال ئاوارەبوونمان خانوومان بۆ
دروست بگەن. ئيمە لە سەرھەتاي مانگى ٩ى ٢٠٠٤، گەرپاينەو، من لە
شارى رانيە نىشتەجى بووم. نەك خانوو، خىوەتەشيان پى رەوا
نەديتين!

لە دواى ھەولئىكى زۆر، ھەكو گولى دوور ئاوايى، لە سايەى ليستى
دوكاندارو فەشفرۆش و چيودارى ناوچەكە، كە ناوى ئەوانيش بە
ئاوارە نووسرابوو، ھەريەكەو پارچە زەوييەكيان پىداين. ئيمە ١٧
سال ئاوارەبووين، پيشمەرگەى دىرئىنى دانەبراو بووين، كەچى ھاتينە
پىزى قاچاخچى و جاشى زەمەنى بەعس. زەويەكاني ئيمە لە دواى ١٥
سال ئىستاش خزمەتگوزارى نەگەيشتوتى و بۆ ئەو جيلەى ئيمە ھەر
نايگاتى! ئەوكات ١٥٠٠ دۆلار واتا پازدە گەلاى دەکرد، يانى لە
بەرامبەر ھەر ساليكى ئاوارەبوون ٩٠ دۆلار!

پۆژىك من و ھەستا موکەپەم كەركووكى و شىرزاد عەبدولپەزاقو
ھەستا سەعدوللا چووين بۆ سەنگەسەر، كە گوايە پىكخراويكى بيانى
دەيەويت خانوو بۆ ئاوارە گەرپاوەكاني ئىران دروستبكات. گوتيان لە
كۆميتەى يەكئەتى ناوھەكان دەنوسن. مەبەستيان لەو ناوونوسينە لە
كۆميتە ئەوھبوو كە گوايا يەكئەتى خاوەنى جەماوەرئىكى لەبننەھاتووھ!

دووباره کردنه وهی کولتووری به عس به جلی کوردییه وه! کاتیک که چوینه ژوره وه، ئه و ناوه پربوو له گونیه فایل و فۆرمی پرکراوه، ژووره کهش پراوپر له خه لکی چه کداری زهمانی به عسو قاچاخچی و مه پدارو هه موو فیئه کانی کۆمه لگا به مه لای ئایینی شه وه! له وئ فۆرمیان پرده کرده وه که گویا ئاواره ی گه پاره ی ئیران. من زور بیتاقه ت بوم له وه ی گه له که م ئاوا ده گه وجیندری و فیری بیکه رامه تی و درۆکردن ده کری! به هه ر حال، براده ره کانم هه ندیک دلی منیان دایه وه. گوتم کاکینه ئه و پرۆسه ی ئاوه پوو تکردنی که رامه تی مرۆقه کان له دوا ی چه ندان سالی دی، نه وه کانی داهاتوو باجه که ی ده دن. ئیمه نه ده بوايه بیتین، چونکه هه ر له ئیستاوه ده زانم هیچمان بۆ ناکرئ. گوتیان چۆن ده زانی؟ گوتم کاکه ئه و پیکخراوه وای داناوه ۳۰۰ خیزانیک گه پابیته وه، که له بنچینه دا که متریشین. به لام ئیستا که ده بیینی میلله تیک، سه رتا پا خۆی ناو نووس کردیه. ئه ی نا پرسى ئه گه ر ئه و هه موو خه لکه ئاواره ی ئیران بوون، زه مه نی به عس کئ کشتوکال و مه پداری و جاشایه تی کردووه له و باشووره؟ هه رواش ده رچوو، پیکخراوه که گوتبووی ئیمه ناتوانین خانوو بۆ ئه و هه موو خه لکه دروست بکه ین که له سه دا دوو ۲% ی له ئیران نه بووه!

دواتر جاریکی دیکه گوتیان تۆو شیرزادمان ده ستنیشان کردووه به نوینه رایه تی ئاواره کانی گه پاره ی ئیران، بچنه لای عومه ر فه تاح جیگری سه رۆکی حکومه ت له هه ولیر. چاوپیکه وتنه که له لایه ن ئاریز عه بدوللاو نیاز ده رگه له یی پیکخراوه. ئیمه ش چوینه لای عومه ر فه تاح و داواکاریه کانمان پاده ستی حکومه ت کرد. دیاربوو ئاریزو نیاز زۆر به ویژدانه وه ئه منیان به عومه ر فه تاحی ناساند، گوتیان: خاوه نی شه هیده و خۆی و برایه کانی هه موو پيشمه رگه ی دانه برآون و زه وییان وه رنه گرتووه. عومه ر فه تاح گوتی: ناویان بنووسنو زه وییان

حازم علی کوتک

پتدە دەین. کاتیک که چوینە دەرەو. گۆتم زەوی ئیمە شتیکی دیکە،
با لە پەنای داواکاری ئاوارەکان ناوی خۆمان نەنووسین. ئەگەر
شتیک بکری با بۆ هەموان وەک یەک بیت!

پۆژیک ھاوڕێیانی حزبی شیوعی لەگەڵ مامۆستا ئیسماعیل
حمدامین سەرستانی، لە رانیە هاتنە مالی ئیمە و گوتیان: ناوت لەسەر
لیستی پیشمەرگە ی حزبی شیوعی نوسراوە بۆ زەوی، ئیستا ناوت
دەرچوو، خەریکی بەناوکردنی زەویەکت بە! منیش گۆتم: کاکە من
زەویم بەناوی ئاوارە ی ئێرانەو وەرگرتوو! ئەوانیش ئاگادار بوون،
گوتیان: ئەو زەویە بەناوی پیشمەرگە ی دێرنەوێ بە! منیش گۆتم: کاکە من
بە پەنای زەوی ئاواران که ١٥٠٠ دۆلار دەکات مافێ نەفەوتی!
گۆتم: کاکە من پێم وایە ئەگەر وەریبگرم، گەندەلییە، چونکە هەر
کەسێک مافی یەک پارچە زەویی هەیە وەریبگری. منیش بە
وەرگرتنی ئەو زەویە مافم سووتاوە. ئەو زەویە بدەن بە یەکیکی دی،
که زەویی وەرنگرتوو. هەرچەندی ئەوان لە دڵسۆزی و خەمخۆریان
بۆ من هەولیاندا، پازی نەبوم. گوتیان: ئەگەر وابێ ژمارە ی زەویەکت
دەگۆڕینە سەر ناوی ھاوڕێیەکت که زەوی وەرنگرتوو، گۆتم: زۆر
باشە!

ئەو ھۆکارە ی ھانیدام ئەو بابەتە بنووسم، ئەو بۆو لە چەند پۆژی
پاڤردوودا، یەک لەو وێژدانمردو و ئەخلاقشۆڤو چاوچنۆکانە ی
بەیانیان لەپێش پاککەرەوکانی شارەوانی رانیە و چوارقورنەو
حاجیاوا لەدیوێخانێ بەرپۆیە بەرایەتی شارەوانی ئامادە، بۆ ئەو ی
دەست بەسەر چەند پارچە زەویەکی مۆلکی گشتی یان مۆڤیکی
ھەژاردا بگری، بێشەرمانە دەگوت: من و تۆ جیاوازیمان چیه؟!

ئازارەكانى گەوجاندن

ئاۋەپووتكردن كۆمەلگا لە بەها جوانەكانى مرقۇقبوون، شىۋاندنى كولتوورى كەوناراي گەلىك، پىخوستكردن وىژدان و عىزەت و كەرامەت و ئەخلاق لەژىر پىنى ھەتيۋچەكەى سىياسەت و دەسەلات و پياۋە گرگنەكانيان...

چەند ئەحمەقەنەيە پلەى شەھىدو مافدارو ئازادىخوازو بەرائەت بىبەخشى بە كەسىك كە خۆت كوشتوتەو، لەوھش خراپتر ئەوھەيە كەسوكارى قوربانىيەكە شوكرانەبژىرى ئەو گەوجاندنە بن، لىتى قبول بكەن!

بۇ قوربانىيەكانى خۆپىشاندانەكەى ۲۰۱۷/۱۲/۱۹ ى رانىيە، كاربەدەستانى رانىيە برىاريان دابوو، يادى چلەيان بۇ بكەنەو، ديارە بۇ ئەو پۆژە منىش بانگەيشت كرابووم.

دەسەلاتداران (ھۆلى زىن)يان بەكرى گرتبوو، بۇ بەرپۆەبردنى ئەو يادە. كاتىك كە چوومە ژورى ھۆلەكە، رىزىك لە تەقەكەرەكان وەستابوون، بۇ بەخىرەيتانى ميوانەكان. لە دەرەوھو لە ژورەوھ ھەريەكەو وىنەيەكى كەپسكراوى قوربانىيەكانيان بە يەخەى تەفەنگچىە بكۆژەكان ھەلواسىبوو! چەند لافىتەو پۆستەرى قوربانىيەكان ھۆلەكەى پى رازىيندراپۆوھ. لە ژورەوھ چەند رىز كورسى لە دواى يەكتر دانرابوون.

رىزى يەكەم: بۇ بەرپرسى ئەو حىزبانەى فەرمانى كوشتنو تەقەكردىيان دابوو.

رىزى دووھم: بۇ بەرپرسى حىزبە سىيسەر و ھەزارپىتە بودجەخورو ھەلويسىت شىرتىنەكانى دەرەوھى دەسەلات (ژىر دۆراوھەكان). رىزى سىيەم: بۇ مامۇستا رىاكار و فاسقەكانى دىندارى و رىشسىپى

و كەيخوداۋ بەگ و دەرەبەگ و ئاغاۋ سەرۆكخىل و گەرەھى بەناۋ
بەنەمالە ماقولەكان!

پىزى چوارەم: بۇ چالاكوانانى كۆمەلگاي مەدەنى و مافى مرۇف.
پىزى پىنجەم: بۇ ئەوانەى لە پىگاي نمايشىكى درۆزنانەى
چەۋاشەكارى دور لە پەۋشت، خۇيان ۋەك خەمخۇرى شارو
ستەملىكراۋان نىشان دەدەن لەناكاۋ دەبنە (بىفرۇش).
پىزى شەشەم: چەند كورسىەك بۇ دايكو باوكو كەسوكارى
قوربانىەكان، نىۋەنىۋەش، بكوژانى پۆلەكانيان ئاۋى سەفەرييان بۇ
دەبردن!

كورسى قەپات...

لەلاى چەپى پىزەكورسىەكانەۋە، چەند گەنجىكى خىر لەخۇنەديو،
گىرفانخالى لەسەر زەۋى، سەريان خستۆتە بەينى ھەردووك
ئەژنۇيان، ھۇن ھۇن فرمىسك دەبارىن بۇ ھاۋپى قوربانىەكانيان و
بۇ بىسەرپەرشتى و پىشەنگى و بىدەسەلاتى خۇيان، بەكول دەگرىن.
تەقەكەرەكان بە چاۋپكى تۆلەسەندەۋە دەيانپوانىە ئەو گەنجانە،
لەناخەۋە ھەستم دەكرد بە زمانى ئاماژە پىياندەگوتن ئەگەر داۋاى
نان و ئازادى بكەن نۆرەى ئىۋەش دىت!

دەستپىكى بەرنامە... چەند ئايەتىك لە قورئانى پىرۇن، خولەكىك
ۋەستان بۇ گىيانى شەھىدان. پارچە بلوئىرىكى خەمناك، پىتھەلدان و
لاۋانەۋەى قوربانىەكان، بۇ ئەۋەى ئەو چەند دلوپە فرمىسكەى
لە چاۋى دايكو باوكو كەسوكارى قوربانىەكان قەتس ماۋە،
بىچۆپىننەۋە، تاۋەكو سۆماى چاۋانيان وشك دەكات!

يەكەم وتار، بۇ ئەوانەى دەستۋورى كوشتىيان دابوون، ژياننامە و
چەند پىتھەلدان و باسى نىشتمانپەرۋەرى قوربانىەكان، ۋەك ئەۋەى
خۇى دەستۋورى كوشتى نەدايت و قوربانى بە فرۆكەى توركىا يان

خاپەرزکی یادەوهرییهکان

لەشەپی داعش شەهیدکرا. چاوەڕوان بووم باوکی یەک لە قوربانیەکان هەستیتە سەرپێ و پێیان بلێ ئەو کۆرەیی من ئەگەر هێندە کۆری چاکی نیشتمان بوو، ئێوە لە پای چی کۆشتان؟! خۆ لە نانێکی رەق و قومێک ئازادی زیاتری لە ئێوە داوا نەکردبوو!

لەو شەویدا، لە حەیرەتی ئەوانەیی بێشەرمانە و بێوێژدانانە پێوانەیی ئەخلاقیان لاسەنگ کرد، رِق و کۆلی دلی خۆم بەو چەند دێرە نووسینە رشت، کە تەنھا بەو کاغەزە دەوێرام.

کوان ئەو کۆمەڵناسانەیی ئێمەیی کورد وەکو عەلی وەردی، بێن شیتەلی ئەو کۆمەڵگایەیی باشووری کوردستان بکەن! کە سی سالی دەگەوجیندری و لە ئاکارە جوانەکانی مرقۆببون ئاوەرووت دەکری!

گەواهی تیرۆرکردنێکی بەکۆمەڵ لە دواي ٢٧ سال

بە پێیستم زانی، لە دواي مۆلەت وەرگرتن لە هاوێ و مامۆستا پەوهند، گەواهی لەسەر تیرۆرکردن و زیندەبەچالکردنی ١١ پێشمەرگەیی دێرین و قوتابیەکی زانکۆ، لەو کتێبە تۆماربکەم. هەرچەندە ٢٧ سالە بەسەر ئەو تیرۆرەدا تێپەریووە، لی دياره لە کاتی خۆی لە پێناوی سەلامەتی گیانی یان هەر هۆکاریکی دیکە، نەبویستوووە وەک ئێستا بلای بکاتەو، هەرچەندە بۆ ئەو کات گرنگیکی تایبەتی هەبوو، بەلام بۆ ئێستا و ئایندهش تۆمارکردنی باشتەر و گرنگی خۆی هەیە. لە (پێگای کوردستان)ی هەفتەنامەی سیاسیی گشتی حزبێ شوعی کوردستان ژمارە ١٢٢١ لە ٢٠٢٠/١١/١٧ لە گۆشەیی (بیرو را)دا و بە قەڵەمی پەوهند، کە مەبەست لە مامۆستا پەوهندە، نوسراوە، بلای بوووەتەو بەم شیوەیەیی خوارەو:

(له پیناو راستیدا)

(حه قایق ده بی بگوتری، به لام مه رج نیه هه مووی له یه ک کاتدا
بگوتری - عه زیز محهمه د)

په وهند

له کوتایی مانگی ئه یلوی ۱۹۹۵ هه ندیک هه والی پچر پچرمان له
بیرویی سیاسی پارتی کاری سه ره بخویی کوردستان دهرباره ی
هه ولدان بو کوشتنی هاوپی (محمد حه لاق) پیگه یشت، هه واله که مان
به هه ند وهرگرت و بریارماندا به دوا داچوون بکه ی و، په یوه ندی به
هه ندی دوست و برادرانه وه له ریزه کانی یه کیتییه وه بکه ی، به
مه به سستی وده سه ته یانی هه ندی زانیاری دهرباره ی بابته که.
هه واله کان که دزه یان پیکرابوو له لایه ن کادیر و ئه ندامانی یه کیتییه وه،
پاش ماوه یه کی که م ده نگوباسه که فراوان بوو به پروونتر ده گوترا
(کوسره ت ره سول علی) ئه م کاره ئه نجام ده دات. له بیرویی سیاسی
پارتی کار هه واله که مان له ریزه کانی پارتی کار به فراوانیی
بلاوکرده وه، له ناو جه ماوه ریش ده نگوباسی هه ولدانه که له ئارادا بوو.
هاوپی (محمد حه لاق) یش به وریاییه وه هاموشوی باره گای بیرویی
سیاسی پارتی کاری ده کرد و شه وانیش پیشمه رگه کانی له ماله وه له
گه لیدا ده مانه وه. هاوپی (محمد حه لاق) ئاگاداری کردمه وه که ئه و
هه والهی باس ده کریت دهرباره ی کوشتنی منه و راستن و به رده وام
بوو گوتی: له یادته که به یه که وه له سالی ۱۹۸۹ له ناوزه نگ بووین
من هه ستم به مه ترسی ده کرد و شه وان له که پره که ی خوم
نه ده نوو ستم و دوورده که وتمه وه و ئاگاداری تو شم ده کرد و، ئینجا
حزبیش (حزبی شیوعی عیراق) ت ئاگادارکردو پاشان به بریارپی
حزب په وانیه ی دهره وه کرام، ئیمه له بیرویی سیاسی به رده وام بووین

لە كۆكردنەۋەى ھەۋال و دەنگ و باس و گەيشتىنە ئەو ئەنجامە كە ئەو ھەموو پرۇپاگەندەى دەكرىت راستن و پىلاننىك لە ئارادايە، بەلام ئەو پىلانە چۆنە و چۆن جىبەجى دەكرىت كى ئەنجامى دەدات؟ نەيتى پىلانەكەمان نەدەزانى. ئىمە لە بىرۆى سىياسى پارتى كارى سەربەخۆى كوردستان بەردەوام بووين لە پەيوەندى لە گەل ژمارەيەكى زۆر لە كادىر و ئەندامانى يەكيتى لە ھەولير و كۆيە و كەمتر لە سلىمانىش، ھەموو ھەۋالەكانىش ۋەك يەك بوون و دەگوترا قسەى وا ھەيە (محمد حەلاق) بكوژرى.

تا ناوھراستى مانگى تشرىنى يەكەمى سالى ۱۹۹۵ كاتژمير ۱:۳۰ دواى نيوھەڤۆ بە تەنيا لە بارەگاي بىرۆى سىياسى پارتى كار بووم، كە لە شەقامى ۳۰ مەترى نزيك ئامادەيى كوردستان بوو، لە ناكاو بەبى ئاگادار كوردنەۋەى پىشۋەختە بە جلى كوردىەۋە كاك (كۆسرەت) ھاتە ئەو ژوورەى كە لىنى بووم، ئەو كاتە بەرپىزيان سەرۆك ۋەزىرانى كوردستان بوو، دواى ئەۋەى پۆژباشى كرد و منىش بە گەرمىەۋە پىشۋازىم لىكرد و لاي خۆم زۆرم پىخۆش بووكە بە سەردان بۆ بارەگاي بىرۆى سىياسى پارتى كار ھاتوۋە و بوار دەبىت باسى پرۇپاگەندەكانى كوشتنى ھاوڤى (محمد حەلاق)ى لەگەلدا بكەم، كاك كۆسرەت ھەندى پرسىارى بارودۆخمان و ھاوڤىيانى كرد و باسى بارودۆخى سىياسى ئەۋكات و شەڤى ناوخۆ و ھەژارى و بىكارىمان لەگەلدا كرد، بەرپىز (كۆسرەت رەسول عەلى) ھاتە قسەكردن و گوتى: ھاوڤى رەۋەند باش بوو لىرە بووى، حەزم دەكرد برادەرانى ترىشتان لىرە بوونايە، من بۆ كارىكى گرنگ ھاتووم ئەۋىش ئەۋەيە ئىۋە واتە پارتى كار پرۇپاگەندەى زۆر لە دژى من لە ناو جەماوەر بلاۋدەكەنەۋە كە گوايە من ھاوڤى (محمد حەلاق) دەكوژم. بۆ زانىنتان من كاكە ھەمەى حەلاق بە ھىچ جۆرىك ناكوژم لەبەر ئەو

هۆيانه:

محهمەد حەلاق كۆپى خىزانىكى ديار و نىشتمانپەرۆەرە و هەموو ئەندامانى خانەوادەكەى تىكۆشەرن.

هاوړئ محهمەد حەلاق سەركردهيهكى ئازا و لىهاتووى پارتىزانى و پيشمه‌رگايه‌تى و ئىستاكەش سەركردهيهكى ديارى حزبىكى نىشتمانپەرۆەرى كوردستانه.

دايكى، شه‌هيدى پىگاي ئازادى كوردستان و به‌خته‌وهرى ميلله‌تى كورده.

برايه‌كى به‌ته‌مه‌ن بچووك و پيشمه‌رگه‌يه‌كى ئازاي شه‌هيدى كوردستانه.

هاوړئ محهمەد حەلاق نىشتمانپەرۆەرىكى دلسۆزه. ئاگادارتان ده‌كەم كه‌مام، له‌ده‌ره‌وه‌ى كوردستانه و له‌به‌يروته‌وه‌ فه‌رمانم پىكراوه‌ ده‌بىت هاوړئ محهمەد حەلاق بكۆژریت، به‌لام من ئەو كارە ناكەم و پەتم كړدۆته‌وه، به‌لام شتىكى گرنه‌گ هه‌يه‌ ده‌مه‌ويت ئاگادارتان بكه‌مه‌وه كه‌من ناتوانم ده‌سته‌به‌رى ئەوه بكه‌م كه‌له هه‌ولير و له‌ده‌ره‌وه‌ى هه‌ولير ئەو كارە ئەنجام نه‌دریت، له‌به‌ره‌وه‌ى يه‌كىتى حزبىكى گه‌وره‌يه و به‌هه‌زاران ئەندام و لايه‌نگر و كادييرى هه‌يه و كه‌سانى واش هه‌نه‌كارى وا بكه‌ن.

بۆيه‌تكايه‌چاره‌يه‌كى (محهمەد حەلاق) بكه‌ن و هه‌رچه‌نده ئەو بابته‌په‌يوه‌ندى به‌ئيه‌وه‌هه‌يه، به‌لام من به‌باشى ده‌زانم كاكه‌حه‌مه‌ى حەلاق سه‌فه‌رى ده‌ره‌وه‌ بكات و جه‌وازى هه‌يه، ديسان داواكارم بايه‌خ به‌م بابته‌بدەن و هاوړتيان ئاگادار بكه‌يته‌وه و خۆتان چ به‌باش ده‌زانن ئەوه ئەنجام بدن.

سوپاسى كاك (كۆسره‌ت)م كرد و گوتم: ئەو پرۆپاگه‌نده‌يه‌ى له‌سه‌ره‌تاوه‌كرا، ئيمه‌نه‌بووين چونكه‌ئيمه ئەو هه‌واله‌مان نه‌ده‌زانى،

خاپەرۆکی یادهوه ریبه کان

به لکو براده رانی یه کیتی دزه یان به هه واله که کرد و بلاویان کرده وه، ئیمه ناوی تۆمان نه بردو وه و باسما نه کردو وه، چونکه ئیمه چون ده زانین ئیوه ئهم کاره ده کهن، ئه وهش هه ر سه رچا وه که ی ئه ندامانی یه کیتی بوون، دووباره سوپاس بو به پزیتان و هیوادارین سه رکه وتوو بن.

له باره گای بیرووی سیاسی مامه وه و به ته له فۆن ئاگاداری ئه ندامانی بیرووی سیاسیم کرد که پزویسته بو کاریکی گرنگ کۆبینه وه. ریککه وتین به یانی کاتژمیر ۱۰ بیرووی سیاسی له مالی هاوپی محهمه د حه لاق کۆبینه وه، له م کاته دا هاوپی وریا سه عید که سکرتری پارتی کار بوو له کوردستان نه بوو.

له کات و شوینی دیاریکراوا هاوپیانی بیرووی سیاسی که بریتی بوون له م هاوپیانه (مامۆستا له شکری، موحسین یاسین، سه لاح مه زن، ئه بو حکمه ت، محهمه د حه لاق و په وه ند).

له کۆبوونه وه که دا به دریزی و به ووردی باسم له سه ردانه که ی به ریز کۆسره ت په سول عه لی کرد و بابه ته سه ره که که م پوون کرده وه، هه روا جدیه تی مه سه له که م خسته پوو و مه ترسی خۆم له به رامبه ر برپا په که ی یه کیتی پیشاندا و پیشنیاره که ی به ریز کۆسره تیشم خسته به ر دیدی هاوپیان. به دریزی بیروپا له لایه ن هاوپیانی بیرووی سیاسی ئالوگۆرکرا و هاوپی ئه بو حکمه ت پیشنیاری ئه وه ی به باش زانی که هاوپی حه مه ی حه لاق سه فه ری سوید بکات، به ر له هاوپیان هاوپی حه مه ی حه لاق هاته گۆ و گو تی: من سه فه ری ده ره وه ناکه م و کوردستان له به ر هه چکه س و لایه نیک به جیناهیلیم و ئیمه له پیناو کوردستانیکی ئازاد خوینمان رشتوو، تکایه واز له م بیروکه یه بێن. وتووێژ به رده وام بوو پاشان هاوپی مامۆستا له شکری پیشنیاری کرد که باشه هاوپی محهمه د حه لاق

بچیتہ دھوک و مالہکەشی بۆ ئەوئ بگوازیتهوه، ئەم پیشنیارهش سەری نەگرت و پەسند نەکرا.

دیسان وتووێژو پیشنیار و بۆچوونی جیا جیا خرایه پوو بەلام هیچی پەسند نەکران، پاشان من هەندئ قسەم دەربارەى بابەتەکە کرد و مەترسی خۆم بۆ هاوپیانی پوون کردەوه و گوتم:

هاوپی مەحمەد حەلاق ھاتووچۆ نەکات و ھەر لە مال بیت چۆن دەبیت و چۆن وا دەژی؟ و لە مالەوه خۆی بەند بکات، بۆیە من بە باشی دەزانم بە مالەوه بچیتە پەواندوز خانوویەک بکپین و هاوپی مەحمەد سەرپەرشتی ناوچەى سۆران و دھۆکیش بکات، ئیمەدەتوانین هەندئ جار کۆبوونەوهی بیروى سیاسى لە پەواندوز ئەنجام بدەین، ئەم پیشنیاره پەسندکرا و هاوپی مەحمەد حەلاق لەگەڵ ھاوسەرەکەى و پێشمەرگەکاندا سەفەرى سۆرانى کرد، خەوت پۆژ لە سۆران مایەوه و پاشان گەپایەوه ھەولێر و لە مالەوهیان لەگەڵ هاوپیانی سەردانمان کرد و گوتی: لە سۆران لە بارەگا بووین و شۆینەکە بۆ خێزان گونجاو نیە و ھەتاکو خانوویەک پەیدا دەکەین و ئیمە خۆمان ئامادە دەکەین و بۆ سۆران دەچین.

لەم کاتەدا پارتى کار خەریکی خۆئامادەکردن بوو بۆ ئەوهى دووھمین کۆنگرەى پارتى کارى سەربەخۆی کوردستان گری بەدات، بۆ ئەم مەبەستە پۆژى ۱۹۹۵/۱۱/۲ لەگەڵ هاوپی ملازم پابەر چووینە پەواندوز بۆ ئەوهى کۆنفرانسی ناوەندى سۆران گریدەین، دواى تەواوبوونی کۆنفرانسەکە ئیوارە بۆ ھەولێر گەپاینەوه و بۆ بارەگای بیروى سیاسى چووین، کاتێ گەیشتین چیمان دیت، خەلکیکی زۆر لە نێر و مێ و ئەندامانی بیروى سیاسى و ناوەندى سەرکردایەتى لە بارەگا بوون، ھەموویان خەم و پەژارە بە سیمایانەوه دیاربوو، گوتیان هاوپی مەحمەد حەلاق و هاوپیانی لە

بازگەى كۆيە كەوتونەتە ناو كەمىنى چەكدارانى يەكەتە نىشتىمانى كوردستانەۋە و شەپ پوۋىداۋە و نازانن سەرەنجامى ھاۋرپىيانمان چىە و ئەو ھىزە لە بازگەى كۆيە بوۋە بازگەكەيان چۆلكردوۋە و وادىيارە ھاۋرپىيەكانيان لەگەل خۆياندا بۆ لايەكى نادىيار بردوۋە، پادىۋى نىشتىمانى پارتى كارى سەرەخۆى كوردستان كە ھاۋرپى ھندرىن ئەحمەد بەرپۆەبەرى بوو، ھەۋالەكەى بلاۋكردەۋە و داۋاى كرد كە فشار بخەنە سەر يەكيتى بۆ ئەۋەى ژيانى ھاۋرپىيانمان بپارىژى و ئازادىان بكەن.

سەرەتا يەكيتى نكۆلى لەم تاۋانە كرد و بى دەنگى ھەلبۇارد، بەلام كە تەۋاۋى حزبە كوردستانىەكان و جەماۋەرى گەلەكەمان ھاتنەگۆ يەكيتى ناچار بوو دان بە تاۋانەكەدا بنى و شوپىنى زىندەبەچالكردى ھاۋرپىيان ئاشكرا بكات و ھاۋرپىيان و خانەۋادەى شەھىدان و جەماۋەر تەرمەكانيان لە (مەعەسكەر سەلام)ى نزيك سلىمانى لە ژىر خاك دەرھىنا. ئەگەر فشارى حزب و لايەنە كوردستانىەكان و جەماۋەر نەبوۋايە ئەستەم بوو يەكيتى دان بەم تاۋانە دابنى.

ھاۋرپى (مەمەد حەلاق) پۆخت شاد و يادت نەمرە، خۆزگە لە ژيان دەبوۋىت و پۆلەكانى گەلەكەت دەدەيت كە چۆن ۋەكو پۆژى جەژن بەرەو سىندوۋقى دەنگدان بۆ سەرەخۆى كوردستان دەنگياندا. پۆختان شاد شەھىدانى پىگاي ئازادى كوردستان و بەختيارى گەلەكەتان.)^۱

شايانى باسە، لە دۋاى دەرھىنانەۋەى تەرمەكان و پادەستكردنەۋەيان بە دەستى ھەرىەك لە كەسوكارەكانيان و بەخاسپاردىيان، لە كاتى ناشتنى تەرمى شەھىد مەمەد حەللاق لە

۱- رەۋەند، پۆژنامەى پىگاي كوردستان- ھەفتەنامەى سىياسىى گشتى حزبى شىۋەى كوردستان، ژمارە ۱۲۲۱ پۆژى ۲۰۲۰/۱۱/۱۷، لاپەرەى گۆشەى بىرورا.

(گۆرستانی دەرۆیش خدر) له شاری کۆیه، هیزیکى چه کدار، بهمه بهستی چاوترساندن و بلأوه پیکردنیان، به دۆشکا تهقه به سهر ئاماده بوانى مه راسیمی به خاکسپاردنه که دا ده کات. دروود له گیانی پیروزی شه هید محهمه د حه للاق و هاوړیکانی و ته وای شه هیدانی ریگای ئازادی و سهر به خویی گهل و نیشتمان.

جاش

له سهره تای حه فتاکانی سه دهی پابردوو، مالی خالم حاجی عبدالله له گه په کی سیتاقان بوو له شاری هه ولێز. مندالانی گه په کی سیتاقان و سهیداوه، پۆژانه شه په بهردیان بوو، که ندىکی زۆر پان و به رین و قوول ئه و دوو گه په که ی لیک جیاده کرده وه، پربوو له کوچکه به رد. گۆنگه ری ئه و شه په بهرده ده که وته ئه و که نده، ده تگوت جهنگی مه غلوبه یه! ده بوون به دوو دهسته ی شه، دهسته یه ک پيشمه رگه و دهسته که ی دیکه جاش، به لام هیچیان ئاماده نه بوون بینه دهسته ی جاش، چونکه له فرههنگ و ئه ده بییاتی میژووی گه له که ماندا ناویکی قیزه ونه! بۆیه وا پیکه وتبوون هه ر پۆژه ی دهسته یه کیان بینه جاش. پۆژیک چوومه مالی خالم، دیاربوو ئه و پۆژه نۆره ی مندالانی سیتاقان بوو بینه جاش. کورپه خالیکم به ناوی سه میر له شه په بهرد زۆر ئازابوو، هیزشی کردبوو مندالانی سهیداوهش وهک جاشیک به دیلیان گرتبوو. کاتییک هه ردوو دهسته ی سیتاقان و سهیداوه که وتبوونه دانوستاندن، یه کهم خال مندالانی سیتاقان داوی ئازا کردنی سه میریان وهک دیلی جهنگ کردبوو، ئه وانیش گوتبوویان بیه رامبه ر ئازادی ناکهین، که ریکی به ره لا له ژیر قه له مپه وی ئیوه یه، له کاتی خۆی ئه و که ره هی سهیداوه ی بووه، بۆمان بینه وه سه میر

ئازاد دەكەين، ئەوانىش رازى بوون كەرەكە بە سەمىر بگۆرپنەۋە. كاتىك لە سەرى كۆلانى مالى خالم، سەمىر دەرکەۋت، يەك پەۋە مندالى بەدوۋاۋەبوو، خالۆزىم گوتى: ئەۋە چۆن بوو ئازادىان كىرد؟! گوتىيان: ۋەللا بە كەرە بەرەلەيەكەمان گۆرپەۋە! خالۆزىم گوتى: ئەيەپۇ بۇ؟ كۆرەكەم ھەر كەرەكى دەينى؟! بىرا ھەر دىل بوۋايە باشتىر بوو. سەكەچەل گوتى: پلكەبەگىسى! ئاخىر ئەۋرۇ ئىمە جاش بوۋىن! خالۆزىم گوتى: دە ۋەللاھى ئەگەر جاش بوۋىن، كەرەكىش ناھىتى!

خوتنەرى قەدرگران! ئەۋ كۆرە خالەم سەمىر، ئىستا پىۋايىكى ماقول و خىرخۋازى شارى ھەۋلىرە، بۇيە مۆلەتم لىۋەرگىرت بابەتەكە بگىرپمەۋە ناۋەكەي ۋەك خۇى بنووسم.

بەداخەۋە لە دۋاي ۵۰ پەنجا سال، لەۋ چەند پۆژەي رابردوۋ، بىنيمان لە شارى كۆيەي ئەنفالستان، چ سووكايەتيەك بە پىشمەرگە دىرىنەكان و چ ئازاردانى پۇحيانەتى ۶۱ شەستويەك شەھىدەي پىشمەرگە كرا، لە ميانەي ئەۋ گرنگى پىدانەي يەكەيتى، بە پرسەي (مەلاع.) جاشى بكوژى ئەۋ پىشمەرگانە!

سالى رابردوۋش لە شارى ھەۋلىر، بىنيمان پارتى و كۆيلە گەۋجىندراۋەكانى، چۆن بۇ كۆرى (ش. ھ.) سى پىشت جاش، مۆل ببوون و ۋەك گاگەل بۇ شىخەكەيان دەيانبۇراند، تەرمەكەيان بە ئالاي كوردستان داپۇشىبوو، ئاي لەۋ پۆژە پارتى چ سووكايەتيەكى بە ئالاي كوردستان كىرد!

جىگاي داخە ئەۋە سى سالى رەبەقە، دەسەلاتدارانى ھەرىم، پرۇسەيەكى زالمانەيان دەستپىكرىدوۋە كە من ناوم ناۋە پرۇسەي بە تىكۆشەركىردنى خائىنان! ۋەك پەشىۋى مەزن دە فەرموى: قەچپەۋ گەۋادىشتان بەشكرىد!

خوينەرى قەدرگران!

هەمووی دووسی سالیكە، منیش وەك ئەندامیكى تۆپە
كۆمەلایەتیەكان، لەتاو دارمانی بارودۆخی سیاسی و ئابووری و
زانستی و تەندروستی و دادگەری و كۆمەلایەتی و ئەخلاقى و...
هەفتانە لەسەر پوداوە گەرمەكانى ناوچەكە بەتایبەتى كوردستان،
ئەوانەى کاریگەریی راستەوخۆیان لەسەرم داناییت و چرنۆکیان لە
ویژدانم گرتیبت، بەتایبەتى نادادی و بەرتەسكکردنەوهى ئازادی و
گەوجاندنی هاولاتیان، بە گوێرەى توانا هەستاوم بە نووسینی چەند
بابەتیک، بە ئومیدی ئەوهى بێتە زەنگیکى جارێكەر بۆ گوێی
بەرپرسان و ئاشناکردنی هاولاتیان بە ئەرک و مافەکانیان، بێ ئەوهى
كەوتبمە ژێر کاریگەریی هیچ حیزب و ئایدۆلۆژیایەكى دیاریکراو، یان
وەك تارمایی لایەنێكى سیاسى بمبین. هەولمداوە بێ جیاوازی پەخنە
لە تەواوی لایەنەكان بگرم، هەلۆیستەكانم لە جۆگەلەى هیچ حیزبیک
نەكاتەوه لە دژی بەرامبەرەكەى. هەولمداوە زەختە^۱ لە ملی ئەوانەوه
بوەژینم كە نیشتمانیان كردۆتە دۆزەخ و زەمەریر بۆ ئەو
هاولاتیانەى بەیعت بە پیسخورى حیزبەكانیان نادەن و نابنە كۆیلەو
ئەلقەلەگوێیان.

بە پێیستم زانی لە كۆتایی ئەو كتیبه، هەندیک لەو بابەتانەتان بۆ
بنووسمەوه، ئاماژە بە كات و پالنهرو ھۆكارى نووسینیان بدهم.
مەبەستمە خوينەرى بەرپز لەوه تیبگات ئیمە زۆرمان ھاوارکرد،
سەرانمان كەمیان گوێگرت.

۱- زەختە: ئەقیزە.

حازم علی کوتک

له زیندانه کان ببینین و لیپرسینه وه یان له گهل کرابا! ئیستا هاوولاتی مافی خۆیه تی بپرسیت ئه وه ههشت ساله به وه هه موو دهسته لاتو بودجه ی بۆ ته رخان کراوه چیتان کردووه؟!

سه روکی دهسته جه نابی حاکم!

دنیام نیو ئه وه ندهی به رپرستیک به دواى بالندهیه کی دهگمه ندا وێله، بۆ ئه وه ی له باخه کهیدا له قهفه زی بکات، ئه گهر به پزیتان نیو ئه وه نده، به دواى پیسخوره کانه وه بای، ئیستا دهیان به رپرست، له زیندان تووند کردبوو، یاسای (من این لك هذا) ت، به سه ردا جیه جی کردبوون! پهنگه بلنی واقعی هه ریم دهستوپیی به ستوون! له بیرته په فیک سابیر له په رله مان که له دهسته ی نه زاهه بوو، له دواى ماوه یه کی کورت، که تیگه یشت ناتوانیت لیپچینه وه له گهل ئه و فیرعه ونانه بکات، کۆنگره یه کی رۆژنامه وانی کرد، گوته: چهند که یسی گهنده لیم جولاندووه، ده بینم دهسته لاتم به سه ر دزه کاندنا ناشکی، بۆ ئه وه ی پروزه ردی به رده می هاو نیشتمانیان و میژوو نه بم، هه ندیک پێوانه ی ئه خلاقی و وێژدانی هه یه، نامه ویت پیشیلیان بکه م! بۆ ئه وه ی نه بم به پاشدن، پێگه ناده م دهسته لات وه ک ده سمالکاغه زی له دواى پیسخورى دهم و فلچی خۆیم پی بسرپته وه!

من، ئازادیه کانم و ئه و چاوپروانیانه ی هاو نیشتمانیان هه یانه له من، به هیه چ پله و پۆستیکی ناگۆر مه وه، ناشمه وه ی پاره ی ئه و گه له مالوێرانه به هه در بده م، بۆیه ده ست له کار کێشانه وه ی خۆم راده گه یه نم.

ئای چ میژوویه کی شه ره فمه ندانه و سه ره به رزانه ی بۆ خۆی تۆمار کرد، که به داخه وه هه موو که س ناتوانیت له ئاستی ئه و

بهپرسیاریه ته دابیت!

بهپرز سهروکی دهستهی دهستپاکی!

باوهپ بکه هیندهمان ئومید له سهر بهپزتان و دهسته که تان
هه لچنیبوو، ههنگاو ههنگاو دهمانزانی گهیشتوویت بهکوئ، ههر بۆ
ئهوهی باوهپ بکهیت که نائاگا نین، لهو سهردانهی بهو دوایهت له
گهڵ چهند پریشسپی و پیاوماقوولی سیاسی بۆ سهری رهش کردت،
ئیمه ی ماف زهوتکراوو چهوساوهی دهستی دهستهلات و
پیسخۆرهکان، دوا ی نوێژی تهپاویح، نزاو پارانه وهمان بۆ کردی لهو
سهردانه مهیدانیهت چهند دز و پیسخوریک له بلیندایی دهستهلات
بهئینیهت بهردهم دادگای گهڵ، بۆ ئیمه ی چاوله دهستی ئیوه، بیته
حه بیکی هیوهرکه رهوه بۆ چهند پۆژیک، دوا ی زانیمان که بهداخهوه!

سوتانی به رهه می جوتیاران

به بهرچاوی حکومهتی ههریمه وه دهغلو دانی جوتیارانی ناوچه
دابپزناوهکان (ناوچه ئه تککراوهکانی دهستی حکومرانی ههریم)
دهسوتیندری و جوتیارهکان شهید دهکن، له ههریم بهپرسان،
میش میوانیان نیه!

دهسهلاتدارانی ههریم، له جیاتی پاریزگاری له دهغلو دانی جوتیارانی
کوردی ناوچه ئه تککراوهکانی دهستی دووبه رهکی، خهریکن (زینی
وهرتی ئه ستیرۆکان) دابهش دهکن. له تیقیهکان بینیم دهغلو دانی
خه لکی مهخموور دهسووتاو، له خانهقین و دهووبه ری چوار کهس
به دهستی کۆنه به عسیهکانی دوینی و داعش و ههشدی ئه وړۆ،
شهید کرابون، کاکه ییهکانی (داقوق و عهلیسه را) مهترسیی
فرکردنیان له سهره. ههر له وکاته (تهله فزیونی پوناھی) زمانحالی

كوردانى پوژئاوا گوتى: ١٤ ليژنهى ئاگركوژينهوهو فرياكهوتنى خيرا،
كه ههمويان راهيندراون، بو ئهوهى بهرهمى جوتياران بپاريژن،
ژمارهى موبايلى ئهه ليژنانه لاي ههمو جوتيارىك بهردهسته!
من بيرم كردهوه شتيك بنوسم بهلام ئهوهبوو لهنيو دهفتهرى
سالى پارمدا ئهه بابتهه دوزيهوه، كه پيك ئهه پووداوه دهشيت:
لهداقوق و عهليسهراو خانهقين و سهرگهپان، تهبارهى گهمى
كوردان دهسووتاو جوتيارهكان بهدياريانهوه دهگريان، بهرهمى
پهنجى ساليكيان تهها سووتماكيكى لهدوا بهجى ما، سووتماكيكى
پهش، وهكو ميژووى حوكمپانيى سى سالى پابردووى ههريم!
ههر لهه كاتهى جوتيارهكان دهگريان، لهنيو پههلهمان، بهبونهى
دانانى سهروكى نوئ بو ههريم، شايى و لوغان و سهماو سوپدان
بوو! منيش زووخاو و دهردهللى خووم لهه پهخشانه شيعرهه
ههلهشت:

لهبهرههمى ئهه شازادهيهى ئيوه سمتى بو بادههه
له پههلهكانهه له سهرگهپان
مرادخانى و كلاوى به سيم، جهمهدانى پينج ريز جهه
وهك ههيرانى سهههچيائى، قهدهغهيه
ههكارهكهى ليتيكيچوونى كهلهباب و
ئهه بانگدانه ناوهختهيه!

لهساي سههه سهرسههريانى سههههه كورده ئيستاكه
له داقوق و عهليسههرا
كاكهيبوون، له گوناھى كهبيرهيه
چهكى دهههستى جوتيارى تهبارهسووتاو
بهس گريان و نزگريهيه

خاپەركى يادەۋەرىيەكان

بەرپرسان كۆيىن نابىنن
مەقامى عەلى مەردان و سەلتەۋ كەۋاي سەلاح داۋدەۋ
ئاۋەركراسى مالى خۇيان
بەسەر نوكى شمشىرەكەي قەققاعەۋەيە!

دىل كۈشتىن

لە تىقىيەكان، چاۋپىكەۋتنى مەلا بەختىار لەسەر كىتەيەكەي (لە برى
بىرەۋەرى)، باسى دىل كۈشتىن نەۋشىروان و قىرچوبىر كىردى
مىرۋقەكان لە زەمەنى بەناۋ شۆرشى شاخدا...
بابە تۆ چەند دىلت كۈشتۈۋە؟!

لەۋ پۇژانە چەند پىرسىياريك، بوۋنەتە دەردۈ كۋانى زۆر بەژانى
سەر دىلم، لە قولايى جەرگىدا جى خۇش دەكەن! ئىمە ۋەك
پىشمەرگەي دىرىن، ھەمىشە نىركەۋ ئالەمانە، زوخاۋ و خۇيناۋيان
پىشەلىناۋىن بەرپىرسەكان! ئاخىر ئەۋان پىشمەرگەيەتيان ۋەك تەزىيىچ و
بەرمال، كىردىۋەۋە رازپۇشى خۇيان، لەپەنايدا ھەرچى ئارەۋايىيە،
ھەرچى بىرەۋىشتىيە، كىردىيان. ئەۋ سەردەمە گىيانىرژىتە كە ئىستاكە
توۋشى ھاتم، ئەۋە كارى ئەمىرۋ نىيە، تەمەنىكە دەمسوۋىتىنى!
ئەمانە ئەۋ پىرسىيارانەن كە مىندالەكانم نىۋەنىۋە بەپروۋمدا دەدەن و،
ناخمى پى دەئەنجىن:

بابە تۆ چەند دىلت كۈشتۈۋە؟

يەكەم دىل كە كۈشتى كى بوۋ؟

بابە ئەۋانە بۆ كۆژران؟ سەئىد ئىلچى و دىكتۇر شۋان، مەمەد
حەللاق، وريا، سولىمانى موعىنى، ۷۰ پىشمەرگەي پىشتاشان، مالى

حەمەداغای میزگەسور، دیلەکانی قەراسنجی، ٨٠ گەرێلای نیو
هەولێز، رێبازو مەلا سولێمان، سەدان پیشمەرگە ی هەکاری و،
سەدانی دیکە...

بە هەموو وجوودمەو، بەو پرسیارانە خەریکە وەکو بەفری سەر ئاگر
دەتویمەو، پرسیارەکان هەر تاسان و ناھومیدیم نیشان دەدەن، دۆش
داماوم لە حەبیەتان، بەناچاری، خۆم لە وەلامەکانیان دەدزمەو!
بابە پیشمەرگایەتی یانی چی؟

پیشمەرگایەتی: ئەو کردەییە بوو نەغدینە ی گیانی خۆم پێ بەخشی
بۆ داگرتنی خۆری ئازادی، شانمان لە شانی مەرگدا. ئێمە عەودال و
گەرێدە ی دوا یە کسانیی وەک خۆرەتاو، بووین. ئێمە وەکو
وشکەسووفی لە سەر خۆل مەلەمان دەکرد، خەبەرمان لە دەریا نەبوو!
لە دوا ی چل سال بیتئەو ی بەخۆم بزنام، لە دەریای تاواندا خنکام،
تینووی لاوانەو یەکی خودام! ئەو کەسانە ی لایان وایە هەوساری
کارو ژیانمان لەنیو لەپی خۆماندا بوو، ئوبالی نەزانیمان لە ئەستۆی
شۆپی سەرکردەکانماندا یە! ئەو تا، وەک ماری بیابان گیان دەگەزن،
ژیان ژاراوی دەکەن. بەبیترس لە خودا، بێ سڵەمینەو لە میژوو،
هەرچی ناپاکیان هەیه، بە گەردنی خەونە سەربراوەکانی ئێمە ی
پیشمەرگە یەو هەلدەواسن!

دەستیکی خاوی و نوورانیمان دەوێ پاک و پیسمان لە یەکتری
هەلاویژی، ئەو مەحەکە دەزانێ کامە زیتریکی بیتخەوشەو، کامە پیس
و خەوشدارە!

ئەو ی هانیدام ئەو بابەتە بنووسم، کۆری یەک لە پیاوەکانی بەعس
کاتیک چاوپیکەوتنەکە ی مەلا بەختیاری بینبوو، نوسیوو ی چاک
نەبوو پیشمەرگە نەبووین!... ئای خودایە گیان هیژم پێ ببەخشە!
وەک ئێمە ی پیشمەرگە، ئێمە ی بەو فەتیرین و حەلالتیرین پۆلە ی دایکی

نیشتمان، که تنیکمان کردبیت!

دانپیدانانی چه ند گورگه میشتیک

ئه شهکه نجه دان و ناچارکردنی گهنجی کورد، بۆ چوونه نیو دهزگای هه والگری بیگانه و تیرۆرکردنی تیکۆشه رانی پارچه کانی دیکه ی کوردستان و، دانانی ئامیری (جی پی ئیس)، دامالینی کۆمه لگا له به هاکانی مرۆقبوون، کۆمه لگا هه لۆه شیننه وه و کتومت هه ر وه کو خۆتان، هه موومان کۆپی بکه نه وه!

لیدانی دلمان بژمیرن، پرووناکی چاومان قه مته رکه ن، فیلمی زوومی گلینه مان بشۆنه وه، نه وه ک گرتیه شه وی سووری ئیوه ی تیادا تۆمارکرا بیت، یان پلیکانی په راسووی برسییتکمان نیشاندایت. نه بادا له نیو وینه کانی چه ته ی ده ریاو مافیاکانی پاترۆل و پاره سپیکه ره وه کان، چه ندین وینه ی ئیوه شی تیدایی، فالچی بینن هه موو برگه و په ره گرافی خه ونه کانمان شیکه نه وه، نه وه ک شه ویک خه ونمان به مه رگی ره شی ئیوه و فه نابوونتانه وه بینیبی! هه نگاوه کانمان سندم بکه ن، نه وه ک ده ستی رێگایه کی ئه وتۆ بگرین، هه لکشان بۆ ئازادی یی! خوانه کانمان لی سه راوبن که ن، نه وه ک تیر بین به دوا ی سه پکتاندا رانه که ی!

هیوا بۆ دوا پۆژیکه گه ش چوار میخه که ن، کفنی چلووره ی له به رکه ن، په روبا لی پیکه نینمان بسووتینن، ولات بکه نه وه رزی شه خته، زه رده خه نه با بیبه ستی، قاقا به سه ره پی نه که وی، بزه له خویندا نقوم که ن، زیندانه کانمان لی پرکه ن! که رامه ت ئه نجنه نجن که ن، کۆیله بوون و بیعیزه تی و جاسووسی له سه ر هاو زمان له ناخی مرۆقی کورددا موتربه که ن! کلاو پۆژنه ده رخۆنه که ن، رێگا مه ده ن ستوونی پرووناکی خۆریش پروپه ری تینووسی منداله کانمان

پۆشن بکات!

وا خەریکە تەمی مەرگ و مەمکەمژەى قوولایى لمى بیابان، لە یادی
نەوەى ئەم پۆژگارە، دەبنەو. تاوانى فەتواى پق و چەقۇ بە
خوینەکانى سەربرپىن و قرىشکەى لەکچکردنى پاکیزەکان دەسپنەو!
ئێو، بارانى پەشى مەرگ و نەهامەت بوون... ئایەتەکان بپنویژ
دەکەن، بەردى پەجمى بەخوین سووربوو دەشۆنەو. لەژێر ئەو
ئاسمانەى ئێو دا هەورەکان هەرنابرىنگین، بەهار نایە، گىژەلولکە و
کپتوہیە، ئاپۇرایەک هەتاکو چاومان بپدەکات، تابوور تابوور کۆلەوار
و نەخویندەوار بەپتوہیە!

گەر قەتماغەى سەر برینمان هەلدەینەو، هەگبەى تاوان و بوخچەى
گوناهتان دانە دانە بکەینەو، بپگومانم کە تۆفانى خوین هەلدەستى.
ئاخر، عەورەتى گوناھى کەبیرە، بە پەشتەمارى هیچ عوزر و
بەهانەیک، ناشاردريتەو!

نەبیستراوہ و نەدیتراوہ، لە دواى سى سالى دەسلالت، مروفتیک وا
پەرورەدە بکەى، وەکو (محمود مەپەکانى) نیتفەک و مەمکى دایکى
خۆى بۆ قپۆشتیک بپريتەو، گرته قیدیۆ وینە لەسەر ھاوزمانى بۆ
داگیرکەر بنپريتەو!

ئێو کورپى دایکى نیشتیما و پۆحیانەتى نەتەوہ نین،
سەرمایەدارى دایکتانە، لە پشکتان بەدگومانم؟! من دلنپام لە دواى
ئیمە خویندەوارى باخۆشتر دین، پۆمانى دۆراندن و ئەتککردنى
نیشتیمانیک، لەسەر دەستى چەتەکانى بەناو کوردایەتى و
هەتیوچەکەى سیاسەتکردن دەنوسنەو! من گەشبینم خەونە
پەنگالەبیەکانمان لە پەراسووى موعجیزەیک شین دەبنەو!

دلنپابن بەرگەى ئەو ئازارەش دەگرین، تا دواى دەمیننەو! لەلام
یەقینەو دلنپام، ئەو خەمەش دەپنچینەو!

کۆچ

له دهست بيمروه تی دهسه لات بهرام بهر کۆچی به کۆمه لی
گه نجه کانمان و خنکانیان له دهرياکاندا، خاوه نداري نه کردن له و
سهروه ته مرويه ی گه له که مان.

ديسان کۆچ ۰۰۰

کۆچ له تاو نيشتيما نيکی دزراو،

په و به ئومیدی ژيان نيکی ئاسووده...

گه نچ، هيزو شنگ و توانای هر گه ليکه، چي له وهی ناخو شتره
زه قه زهق له چۆرانه وهی ئه و هيزه بۆ نيو دهريای بي بن پروانی! به و
پايزه له په رپروچکهي ئاسمانی، قازو قورینگ و مراوی، پۆل پۆل به
عیشقی گهرمه سیر دینه وه، بالنده غه مگین و په نگاله ييه کانی ولاتی
من، به پیچه وانه کۆچ ده که ن.

دهستم دامیتان په و مه که ن! مه ردی خودا و مه ردی مه يدانی
نیشتيما بن، وهرن با به هر هه موومان، په و به و مافیا خودانه ناس
و ولاتنه ناس و نامووسنه ناسانه بکه ين، چۆک به کتوی فشۆل و خالی
له غيرت و عيزه تيان دابده ين، که دهستی رهش و چلکن و هوکاري
کۆچی ئیوه ن!

ئاماری کۆچی گه نجان له ده قهری پاپه رين، له هه لکشانيکی
تاقه تپروکيندايه. له ماوه ی پابردوو، ژماره ی لی دانی فیزا، گوایا ۱۲۰۰۰
دوا زده هه زار که سی تپه راند!

پۆژیک له مالی خزمیکمان، یه ک له ئامیر مه فره زه تايبه ته کانی
به عسی سالی هه شتا کان، دیار بوو له لیستی (به تیکۆشه رکردنی
خائینان) دا ناوی هه بوو بۆیه کرابوو به ئامیر فه وجیکی چه کداری
حیزبێکی فه رمان په و!! لاقی خستبووه سه ر لاقی و یاری به سوچی

ئۆتۈمبىلە دوامۇدىل و گرانبەھاكەى دەكرد، دەربارەى كۆچى گەنجان
شەكرىكى شكاند گوتى: خەلك لە مەغرورى دەپوا، ژيان قەت
هيندەى ئىستا خۆش نەبوو، ئىستا سلفى لە وەنەوشەى بدەم، كۆيم
پى خۆشبيت بۆى دەچم!

پاستى دەكرد، بۆ جەنابى زۆر خۆش بوو، چونكە بە مووچەو
دزىنى ئازووقەى فەوج و بەو ھەموو دزى و حىزىيەى دەيكرد،
مانگانە لە ۵۰۰۰۰۰۰ پىنچ ملوین دىنار پەتى دەكرد، ھەرسىك
كۆرەكەى كە خویندكارى نىوہندى و ئامادەى و زانكو بوون، بە
نەقىب و ئەفسەر لەلای خۆى مووچەيان ھەبوو. ژنەكەى، چونكە لە
ھەشتاكان ئەندامى (اتحاد نساء العراق)ى بەعس بوو، بە ژنى شاخ
خانەنشىن كرابوو! ھەردوو كچەكەشى بەناوى پەيامنیرى تىقى
حىزبەكەيەو، مووچەيان ھەبوو!
دلىك، ھەرچەندى گەورە بىت، توانای ھەلگرتنى ئەو ھەموو
غەدرەى قەت نىيە!

ئەمنىش پىم وابوو شىكردنەوہى زانستیانەى ھۆكارەكانى كۆچ و
ھەلھاتنى گەنجان، لەگەل ئەو كۆنەھىنە، وەك ئەو وایە قەتارو ئەللا
وہىسى بۆ كابرايەكى ئەرجەنتىنى بلىم، ناچار بووم بەقەدەر ئەقلى
خۆى بىدوینم، بۆيە گۆتم:

دەگىرنەوہ پۆژىك رىويىك گۆيى لە بانگدانى كەلەبابىك دەبىت، بە
سۆراغى ئەو دەنگەدا دەپوات، دەبىنى كەلەبابىك لەسەر دىوارى
كاولەئاشىك. مام رىوى سلاوى لىدەكات، پىدەلئى: من تۆبەم كردو،
لەوہبەدوا دەمەويت كشتوكال بكەم، ئەگەر تەشرىفت بىتە خواروہ
لەو ھەموو زەوييەى ھەتانە، برىكم بۆ دىارى بكەى، دەبم بە
نىوہكارى ئىوہ. كەلەبابەكەش پىدەلئى: كاكم براگەورەمە
لە ژورەوہيە، زەوى دابەشكردن لە دەسلەلاتى بەرىزياندايە، رىوى

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

خەنى دەبىت دەلى رەنگە كاكى كەلەبايىكى لە خۆى قەلەوتر بىت!
كاتىك دەچىتە ژورەۋە دەبىنى پىرەسەگىكى كەنەفت، سۆمى
چاۋەكانى، چىرۆكى زەمەنىكى دوور دەگىرنەۋە. رىۋى سىلاۋى
لىدەكات پىدەلئ: بەو برا بچووكەت بلى بىتە خوارەۋە زەۋىم بۆ
دىارى بكات، دەبم بە جوتىارى ئىۋە. سەگەكە دەلى: گويم گران بوۋە،
ۋەرە پىشەۋە با گويم لىت بى! رىۋى دەچىتە پىشەۋە، سەگەكە
پەلامارى دەدات، بەلام چونكە گىرەى نەماۋە، ھەندىكى ھەلدەگرۆفى.
رىۋى خۆى رادەپسكىنى رىزگارى دەبىت. كاتىك بە لاي كەلەبابەكەيدا
رادەكات، كەلەباب لىدەپرسىت: ھا! كاكم زەۋى بۆ دىارى كرى؟ لە
ۋەلامدا رىۋى دەلىت: بەو خاۋىيەى، خاۋەنى ئەو براگەۋرەيەى بى،
دوور جوتىاران لەنىۋ زەۋى خۇتان نابىنى!

بەداخەۋە، ئەو ھەموو تاقەتە مۆيىيە، بە بەرچاۋمانەۋە لە
نىشتىمانى دايك رادەكەن! باۋكىك ئەگەر تۆسقالىك كەرامەت و
ويقارى باۋكانەى تىدابت، كاتىك يەك لە مندالەكانى لە داخى باۋكى
مالەكە جىدەھىلىت، ئەو باۋكە پروۋى خۆى رەش دەكات و مالەكەيان
بۆ چۆل دەكات! كەچى مافياكانى كوردايەتى مىش مىۋانىان نىيە!
ئەم پارچە ھۇنراۋەم لە ۲۰۱۵ نوۋسى، كاك عادل عەزىز، بە دەنگى
خۆى تۆمارى كرى و بىلاۋى كرىدەۋە. پىشكەشە بە ھەلاتوۋەكانى
دەستى رەشى غەدرى جەردەكانى ۋلات!

لەم ھەرىمى كوردستانە، بەرپرس ويژدانىان ئىفلىجە،
ھەندىك قەرەقۇلى تورك و، بىرىكىش پىاۋى بەسىجە،
بازرگانى و قىتلاكرىن لە ھەندەران، نەرىتى شىخى خەلىجە،
بۆ من جىاۋازى چى ھەيە!
مافىيا لىرە قوتم بدا يان قرش لە دەرياي ئىجە!

***

بۆ ئه و مندا له کوردانهی، له ده‌ریای ئیجه‌دا خنکان،
له داخی مافیاکانی کورد، سه‌ریان هه‌لگرت بۆ هه‌نده‌ران،
مه‌به‌ستیان گه‌شتیاری نه‌بوو، پاكردن بوو به‌ره‌و ژیان،
له ته‌مه‌نیکی به‌هاری وه‌کو په‌په‌ی گۆل هه‌له‌وه‌ران

***

قرشیکی ناو ده‌ریای ئیجه، پرسیا‌ری کرد له سه‌گیکی
نوگره‌سه‌لمان،

پیمبلی چ شتی‌ک زۆر خۆشه! بۆ شه‌وه‌چه‌ره‌ی نیوه‌شه‌وان،
سه‌گه‌ گوتی: زۆرم خواردووه‌ گۆشتی گیسک و گۆشتی به‌ران،
به‌لام هه‌یچ شتی‌ک ناگاته، تامی گۆشتی کۆرپه‌ی کوردان!

***

قرشه‌که‌ قه‌پی هاته‌وه، گوتی: به‌زیادی‌ت له یه‌زدان،
کو‌رپکی ده‌شتی کۆیه‌م خوارد، کۆتایی شه‌و ده‌مه‌و به‌یان،
سه‌گه‌ پییگوت: ئه‌و خه‌زانه به‌ بنه‌ماله، خۆشه‌ گۆشتیان،
منیش باوکی ئه‌و کو‌رپه‌م خوارد له زیندانی نوگره‌سه‌لمان

***

بۆچی هه‌نده بی به‌زه‌یین شه‌پۆله‌کان!
ده‌لیم ئاو له خۆم هه‌رامکه‌م، دووای دیتنی ته‌رمی ئالیان،
کاره‌ساتیکی به‌ سۆبوو، هه‌موومانی به‌ کۆل گریان،
ته‌نها ئه‌وه‌ی پێی نه‌جولا و یژدانی دز و جه‌رده‌کان

پېشمەرگە

ئازارەكانى سوكا يە تىكردن بە ناۋى پىرۈزى پېشمەرگە...

پېشمەرگە، يان...؟

پېشمەرگە، بەۋ كىۋە ئەفسانە يىيە دەگوتىت مەرگى خۇي پېش
مەرگى كەسانى دىكە دادەنىت. ئەۋ مرقۇقە دلتازا ۋ بەخشندە يەيە، كە
تاكە موۋچە ۋ بەراتى، ئازادى ۋ خۇش بەختى گەل ۋ
نىشتىمانە كەيەتى. لە پۇژگارى تەنگانەدا چەكى شەرەف لە دژى ئەۋ
داگىركەرو رەگەزپەرستانەى نكۆلى لە بوون ۋ مافى نەتەۋەيىمان
دەكەن، دەكاتە شانى. پېشمەرگە، ناۋىك ھىندە پىرۈزە لەسەر زارو
ويژدان ۋ يادەۋەرى كوردان.

ھىچ زما ۋ قەلەمىك ناتوانى لە (پېشمەرگە) زياتر، ھىچ تارىف ۋ
پىناسە يەكى دىكە بە بالاي ئەۋ ديارىي خودايەدا بېرى، كە كورد زور
بەسادەيى، ناۋيان ناۋە پېشمەرگە!

پېشمەرگە، ئەۋ ناۋە ئەفسووناۋىيە، بەرگ ۋ پۇشاكىكە لە نوورى
خودا، پاكز ۋ بە نويز، لايەقى ھەموو كەس نىيە بېيۇشى، تەنھاۋ تەنھا
بە بالاي رۆلەي ھەللازادەى نىشتىمان بېراۋە، چونكە، بەھاكەى خوين
ۋ فرمىسكە!

دەمىكە خەمىك، خەمىكى يەكجار سەخت ۋ ئاگرىن، ۋەك ئەژدىھاي
ھەۋتسەر دەمى ناۋەتە ھەناۋمەۋە، كاتىك دەبىنم بە كۆيلەۋ
خزمەتكار ۋ پاسەۋانى كۈنەبەسىيانش، دەگوتى پېشمەرگە!

من، لە پېشمەرگە دىرىنەكانى ھەموو لايەنەكان دەپارېمەۋە، با
ئەمپۇق نەخەينە سەبەينى، ۋەرن بە ھەموومان، ناۋى پىرۈزى
پېشمەرگە، لە بەكرىگىراۋەكانى حىزب ۋ بكوژى ھاۋپى
پېشمەرگە كانمان، بستىنەۋە.

حازم علی کوتک

تاوانیکی نه به خشراره: له سهر ناسنامه و پیتاسی باخهوان و، پاسهوانی شهوانی سوورو، خزمهتچی میزی شهراپ و، مهیتری ئه سپ و، به خیکه ری سهگ و توله و تاژی و، دایبگوری مندالی بهرپرسان و نیشتمانفرۆشان، بنووسریت پیتشمه رگه!...وای! چ گوناحیکی که بیره و، چ کوفریکی نه به خشراره!

ئاخر ده کری، ئاخر به چ دین و چ مهزه بیک ره وایه: ئه و جرو جانه وهره، هه لگری هه مان ناوی شه هیدان، خه لیل و، سهید فهتھی شاخۆران و، پیتازو مه لا عه لی و، مامه پیشه و، عه لی حاجی و، به کر ته لانی و، عباس و، سه عدی گچکه و، سهید سه لیم و، سهید سه لاج ئیلینجانی و... بن.

لیتان ناشارمه وه، که خه ونم به و پۆژه وه ده بینی، ببینم تابلوی ئۆتۆمبیل له سه ری نوسرابی پیتشمه رگه! به داخه وه ئیستا، که کوره بهرپرسه مه فره زه خاسه کان و بکوژانی پیتشمه رگه، لییانده خوړن! وه ک ئۆتۆمبیلی مه نزوومه ی شیمالی به عس و دائیره ی ئه من ببینم!

سه رنج بدهن: زۆربه ی ئۆتۆمبیله کان، دزیاری و تۆزوبا و، وه ک خۆیان بی داک و بابن! ئه ویش هه ر بۆ ئه وه ی له کامیرای چاودیری هاتوچۆ دهر نه چن و، له سه ر کوپی خه لکی هه ژاریش، خۆیان به هه یبه ت نیشان بدهن!

هیچ دوژمنیکی گه لی کورد نه یتوانیوه، به قه دهر جه لاد و ده سه لاتداره خۆفرۆشه کانی هه ریم، ناوی پیروزی پیتشمه رگه له بهرچاوی خه لک و خۆیش و بیگانه، سووکو ریسوابکات!

بیرم کرده وه ناویکی پر به پیستی خۆیان لیبنیین: ناویان بنیین پاسهوانی سنوور، به لام ده بینن سنووره کانیان رادهستی داگیرکه ران کرد! گوتم ناویان بنیین پاریزوانانی گه ل، بینیمان له شه نگال و مه خمورو که رکوک و عه لیه رای کاکه ییه کان و خورماتوو و

خانەقەين و...، چۆن بېشەرمانە ھەلاتن و خەلكى بېدىفاعيان، بە ئەھلى ئەنفال و چەتەكانى بىابان سىپارد! گوتەم ناويان بىنەين پاسەوانى دەستكەوتەكان، ئەۋىش، خۆتان دەبىنن دەستكەوتەكانيان يەك لە دواى يەك دۆراندو نەيانتوانى بىيانپارىزن!

من، ۋەك پېشمەرگەيەكى دىرىنى ئەۋ گەلە، داۋاتان لىدەكەم، داۋىنتان دەگرم، دەست لەسەر وىژدانتان دابىنن، بویرانە ناۋىكى پىر بەپېستى خۆيانيان بۇ دابىنن...

رەۋشەت

زۆرجار مەۋداى بەرپەۋشەتى و بېرپەۋشەتى تاقە مەترىكە. ئەۋەى ھانىدام ئەۋ بابەتە بنووسم ئەۋەبوو، بەيانى لە مال ھاتمەدەرەۋە دەمويست باخچەكەى بەرامبەر مالى خۇمان ئاۋبەدەم. ھەر تاقەمەترىك دوور لە سەتلى خۆلەكە، دابىيەك فرېدراۋو، منىش خستەم كىسەيەك و لەنىۋ سەتلەكەم دانا.

بەداخەۋە، كە ناۋى بېرپەۋشەتى دىت، رېك وئەنى كىردەيەكى چەند خولەكىمان دىتە بەرچاۋ، كە پىدەلەين سىكس، لەبەينى دوو پەگەزى جيا بە ناشەرى و دوور لە نەرىتى كۆمەلگاكەمان. بەلام من، ۋەك زۆر كەسى دىكە، تىرۋانىم بۇ بېرپەۋشەتى فرەپەھەندە. زۆر كىردەۋە ھەيە بېرپەۋشەتى، بىئەۋەى ھەموو كەس پى بزانىت ۋەك فرېدانى ئەۋ دابىيە، شكاندەۋەى نەمامىك، شكاندى شوۋشە لەسەر جادەۋ پىگى ھاتوچۆى خەلك و شوئە گشتەكان، گەۋاھى بەدرۆ، دزى و گەندەلى و پىسخۆرى، قەلەمفرۆشى، خاكفرۆشى، شوڧارى (جاسوسى)، ساختەكارى بە ھەمو جۆرەكانى، ناپاكى نىشتىمانى، بەلېنشكىتى، دىلكوشتن، خىانەت و دەستكىشى بۇ داگىر كەران، قەزاۋەتى

نادادپەرۋەرانە، خۆنەبوون و...

پووداۋىكى راستەقىنە: لە ھەفتاكانى سەدەى رابردوو لە يەكەتەى سۆڧىەت، بۇ پارتە كۆمەنىستەكانى دنيا زەمالەى خويندن ھەبوو، ھەر پارتەى چەند كورسىەكى بۇ دادەنرا. لەو بەينەدا ھاوپىيانى حىزبى شوەبى عىراقىش دەچنە سۆڧىەت. يەك لەو برادەرەنە، برادەىكى كچى ھەبوو و ھاموشۆى مالى كچەى كردوو، پۆژىك ژنىكى جىرانى كچەكە، بەو ھاوپىيە دەلى: تۆ كورپىكى كۆمەنىست و نىشتىمانپەرۋەرى، ئەو مالى جىرانەمان كە تۆ ھاموشۆيان دەكەى، بىرەوشتن، بۇ تۆ جوان نىيە بچىە مالىان. كورپەكەش دەلى: كچەكەى ئىوەش برادەرى ھەيەو دەيھىننەو مالتان، بۇ بەوانە دەلىى بىرەوشت؟ ژنەكە دەلى: لەبەرئەو پىيان نالىم بىرەوشت كە كچەكەيان تۆى خۆشدەوئ، ئەوانە بەر لە ۳۵ سال لە شەپى دووەمى جىھانى، گەنمىان شارەوئەو، نەيانداوئەتە لەشكرى نىشتىمانى كە پارىزگارى لە خاك دەكرى! واتە بەشدارىيان نەكرىو لە پاراستنى نىشتىمان، بۆيە خەلك بە بىرەوشت ناويان دەبەن و كەس ناچىتە مالىان!

ئەوئە پىوانەى گەلىكى وشىار بۇ بىرەوشتى!

پیس و پاک

سەنگەر یان لەوەرگا؟

بۆ مەزادخانەیی مەرۆقە بوودەلەو سوکەکان... بۆ ئەو دەسەلاتدار و پارەدارانەیی، بەسەر ئیش و ئازاری شان و ھەیبەتی پیشمەرگە دیرینەکانی وەکو ئیمەدا ھەلکشان!... بۆ ئەوانەیی لەودیووی دیوارەکانی دانایی و خۆناسین و بەھای مەرۆقبوون ژیان دەکەن، یان خۆیانی لێ نەبان دەکەن، بیشەرمانە کەرەمەتیان ھەرچ دەکەن! ئەو جۆرە لە سیستمی مەرۆفکەری، ھەرەشەییەکی ترسناکە لە سەر رەوشت و غروورو کبریای تاک بە تاکی مەرۆقی کورد.

سەنگەر...

لە فەرھەنگ و ئەدەبیاتی کوردیدا، بەو شوێنە یان بەو کەلەکەبەرد و مەتەرێزە دەگوتری، مەرۆقی جەربەزە بە چەکەو خۆبەخشانە، شەپری تێدەهکات و داکۆکی لەسەر مافی رەوای گەلیکی تێدا دەکات. زاراوەییەکی سەنگین و پیروژە لە ئەدەبیاتی شاخ. بۆیە داوا لە راگەیاندنکاران و نوسەران و پۆشنفکران دەکەم، گەشتیک بە نێو دونیای زەین و فکردا بکەن، دەست لەسەر ویژدانان دانین، ناکرێ ئەوانەیی پیروزی و سەرەبەخۆبوون و کەرەمەت و حەقیقەتی مەرۆقبوونی خۆیان، لەبەر تەرازووی فروشتن دادەنێن و تەنھا مال و سامان پووگەیانە، بێ ویژدانی و تاوانە، پێیان بگوتری (سەنگەری گواستەو)، بەلکو تەنھا و تەنھا دەستەواژەیی (گواستەو) لەوەرگا) شایستە و پڕ بە پیستی کەسایەتی و عیززەتیانە. بە ھەمان شیوە، بۆ ئەو بەناو نوسەرانش کە لە زەمەنی بەعسدا

له پوژنامه و گوڤار و بلاوكراوهكانى پوژيما، وتار و پيداھەلدايان بۆ سەرۆك زيرە بە ۱۰ دە دینار دەنووسی، ئیستاش زۆربەیان لە پوژنامه بیخوینەرەكانى دەسەلات، بەكری و دەستموست راستوچەپ بیتەرمانە دەنووسن، ناكری بەوانەش بگوتری نوسەر، بۆ ئەوانیش دەستەواژەى (قەلەمفروش، قەلەم چاوشۆر، جاشقەلەم) كالاى پر بەبالایانە!

لاى ھەموان پۆشنە كە ئەو جوړە لە ئیدارەدانى مەملەكەت، بەرھەمى پاشخانى ئەقلیەتى دوگمای خیلەكى و جاشایەتیە. گومانى تیدانییە، ئەو چارەنووسە دەستكردە ژاراوییە، ھەست و ناخى پۆشنفكران ویران دەكات. بارى ئەو شەرمەزارییەش، تەنھا پووقایمى كاسەلیس و كۆیلەفرۆشراوەكان و كریارە ھیچ و سووكەكان، ھەلیدەگرن!

نادادى

چاوشكاندننى چالاكوانان و ئازادیخوازان بۆ پاشگەزبوونەو لە داواكارى مافەكانیان، بە داتاشینی تۆمەتى بێبنەما بۆیان و، بەنارەوا زیندانیکردنیان، گومان لە ئازادبوونی خۆم دەكەم. خاوەنداریکردن لەو چالاكوانانە، ئەركىكى ئەخلاقی و وێژدانیه.

دەگێرنەو، ئەحمەد ناویك زۆر لە دەسەلاتداران و دادگاكان و مەلایانى سەردەمى خۆى ناپازى بوو. لەسەر نادادى، ناپەزایەتى دەربڕیوو، بەرپرس و دادوهران و كەسانى ئایینی، دەیانگوت: ئەحمەد كوفران دەكات! بۆیە ناویان نابوو (كوفرنەحمەد). مەلایەك، ھەر لەخۆیەو لە نوێژی ھەینیدا دەلى: ھەر كەسێك كوفرنەحمەد بكوژى، بە مال و مندالەو بە پێلاوھو دەچیتە بەھەشت! دیارە

یه کێک له و کالفامانه ی که له گه وره یی مرۆف ناحالییه، بیرده کاته وه ده لئ: و اچاکه ئه و به هه شته بۆ مال و مندالم مسۆگه ر بکه م، ده بیت بچم کوفرئه حمه د بکوژم! خه نه ریک له به رپشتی ده نی، که له تیژیان زری هه لده گرئ! ده روا و پرسیا ری کوفرئه حمه د ده کات، یه کێک پییده لئ: ئه مرۆ دادگاییکردنی چهن د تۆمه تباریکه له مهیدانی شار، کوفرئه حمه د، بۆ ئه وه ی بزانی دادگاییکردنه که تا چ ئه ندازه یه ک دادپهروه رانه یه، له وینده بی.

کابرا ده چیته مهیدانه که و به ریکه وت پرسیا ر له کوفرئه حمه د ده کات و ده لئ: ئه ری کاکه کوفرئه حمه دت نه دیوو ه له و ده وره به ره؟ کوفرئه حمه دیش زیره ک بووه، که چاوی له و پیاوه کردوه زانیویه تی به نیازی که تنیکه، پییده لئ: راوهسته با ئه و دادگاییکردنه ته واو بی، ئینجا کوفرئه حمه دت نیشان ده ده م. کابراش له ته ک کوفرئه حمه د، ده ست له سه ر پشکه ی خه نه ر و، به خه یالی مسۆگه رکردنی به هه شت، را ده وه ستئ!

دادگایی ده ست پییده کات، پیاویک که لاقی هه لبه ستراره، داوی تۆمارکردوه له سه ر خاوه نمالیک، که چوو ه دزی له و مال ه بکات، به لام دیواری به سه ردا پووخوا وه و لاقی شکا وه! دادوهر بانگی خاوه نمال ده کات و پییده لئ: ئه و دیواره ت بۆ و به تره که له ک دانا وه؟ کاتیک ئه و دزه هه ژاره هاتوو ه دزیت لیتکات، به سه ریدا پووخوا وه لاقی شکا وه! ده زانی به ماده ی... ده بی سه رت به ریندرئ؟! خاوه نمال ده لئ: گه وره م من تاوانم چیه؟ وه ستاو کریکار دیواریان دانا وه! دادوهر ده لئ: پاسته، برۆن وه ستایه که بیئن! وه ستا دی و ده لئ: گه وره م ئیمه هه ر که سی نانی باشمان بداتی، به هیز ده بین و دیواری پتهوی بۆ داده نین، ژنی ئه و مال ه تاوانبار ه، چونکه خواردنی باشی نه داوینئ! دادوهر ده لئ: پاست ده که ی، برۆن ئه و ژنه بین! ژنه دی و

دهلئ: گه وره مندالئکي زيره کوشيتم هه يه هه تاوه کو لای نيوه پړو
گرووی گرتبوو، ژير نه ده بووه، هر ئه وهنده فرياکه وتم
نانوماستیکيان بدهمئ! دادوهر دهلئ: ئه ویش راسته، بړون ئه و منداله
تاوانباره بينن! منداله که دينن، دادوهر دهلئ: ئه ی مندالی تاوانبار بو
ورکت گرتووه و لينه گه پای داکت نانو چيشتي باش بو وه ستاو
کريکاره کان سازبکات؟ منداله کهش زور ساوايه و قسه نازانئ، تا
داکوکی له خوئی بکات. دادوهر دهلئ: بزائن! چونکه به کهتن و تاوانی
خوئی شک دئ، ئه رقومئ ناکا و نقه ی لئوه نابه! بيهن ملی بيه ريتن!

کاتیک جہلادہکان دہیہن سہری پپرین، دہینن منالہ کہ ملی
زور کورته و بہ شمشیر سہری ناپہریندری، دہگہرینہوہ لای دادوہر
دہلین : گہورہم! تہو منالہ ملی زور کورته، شمشیر نایگریتہوہ، بو
کہسیکی مل دریت نہبہین لہ جیات تہو منالہ سہری پپرینین؟
دادوہر دہلی زور باشہ، یہکیکی ملدریت پپیدا بکہن!

جہ لادہ کان، لہو نیوہ چاودہ گیرن و ئو پیاوہ خہنجر بہ کہ مہرہ
دہ بینن کہ چووہ کوفرئہ حمہ دی بکوڑی، ملی لہ ہہ موان دریژترہ.
بانگیدہ کہن، ئو ویش کہ ئو شتانہ دہ بینن، ہہ تا پئی تیدایہ رادہ کات.
کوفرئہ حمہ دیش بہ دواى دہ کہ وئی و بانگی دہ کات: کاکہ وەرہ، مہ پو،
ئہ من کوفرئہ حمہ دم! ئو ویش بہ دم راکردنہ وہ دہ لئ: توخوا ئو جارہ
ئہ گہر نارہ وایہ تی و بیویژدانی دادگا کانت بینن و کوفرت کرد، ناوی
منشی تنکہ!

لیپرسینه وه

به نیازی ئه وهی خه لک روحیه تی لیپرسینه وهی له بهرپرسان، لا دروست بیت...

کفته به کفته پیتان ده بژیرین!

هادیاغای گوندی (سه ره شاخ)ی، له خێلی به وهج و ئازای (سیان)ن. زۆر به سه ره هاتی خوشی ههیه، یهک له وانه، زۆری پق له و که سانه هه ستاوه، له تازییه ده بوون به بارگرانی بۆ خاوه نمردوو، ئه وانه ی نانیان له مالی خاوه نمردوو ده خوارد.

له گونده کانی نزیک گوندی (سه ره شاخ) یه کێک ده مرئ. ژنانیش له خویان ده وئ تازییه هه بیت، کۆده بنه وه ده چن بۆ ئه و تازیانه یه، نیوه پۆش بۆ نانخواردن له مالی مردوو که دایده کوتن. هادیاغاش پنده زانی، پاش نیوه پۆ خۆینده واریک بانگ ده کات، پێیده لئ ده فته رهک و قه له میکی بینه و له گه لم وه ره!

ده چن بۆ سه ر پێگای ژنانی ئاواپی، ده بینن له بستووچ، وهک په وه قه لی رهش به دیارده که ون، ده گه نه لای هادیاغاو ئه ویش ماندوونه بوونیان لینه کات، لێیان ده پرسى ئه وه نیوه پۆ له مالی خاوه نمردوو نانتان خوارد؟ ئه وانیش ده لێن به لئ! ده پرسى شیوی چیان لێنا بوو؟ ئه وانیش ده لێن کفته، به نووسه ر ده لئ بنووسه هه ری که و به رامبه ر ناوه که ی، ژماره ی ئه و کفتانه ی خواردوو یه تی! ده لئ وه ره فاتم چه ند کفته خوارد؟ ده لئ دوو، نووسه ر ده نووسی. به وشێوه یه هه مین، خه جیج، به گم، سافیه، زاری و... ئێواره هه موو خه لکی گوندی کۆده کاته وه، ده فته ره بۆری حه ق و حیسابان ده ردینی، هه ری که ی چه ند کفته ی خواردوو، کفته و دیناریان جه زا لیده ستینئ! هیوادارم هه ولده ی هه موو توانا کانمان یه که خه ی، بۆ ئه وه ی هه ر

کھسیک کفته و قوتی ئه و نیشتیما نه دزراوهی حه په لوش کردووه، کفته به کفته حساب پرسیان لینکهین!

شوفار

نیشاندانی چهند کهسیک دانیان به تیوه گلانی خویان له گهل میتی تورک، نا.

جاسووس، سیخوپ، شوفار، خائین، ناپاک، گورگه میش. ئه و ناوانه، هه مویان به کاردین، بو ئه و که سانهی که ویزدان و ئه خلاق و نامووسی خویان له بهر ته رازوی فروشتن دهنین، که به زوری کری و دهستموستی ئه و خراپه کارییه، خوی له وهرگرنتی چهند قروشیکدا ده بینیته وه.

من پیم سهیره کاتیک ئه و هه قدهسته، که له بهرانبهر به کوشتدانی چهند مروفتیکدا وهریده گرن، چون نیوله پیان کون نابیت! ئاخر، به هه موو پیوه ریکی ئاینی و ئه خلاق و ویزدانی و مروفایه تی، یهک له کاره ههره دزیوه کانی نیو کۆمه لگایه!

هاوولاتی به ریز! تو ئه گهر دینداری، خودا له قورئان و له هه موو کتیبه پیروژه کانیدا، نه هیی له ئیشی خراپ کردووه و ده فهرموی (جاسووسی مه که ن!) ئه گهر چه پیت، مارکس ده ئی: ههر گهلک جه لاد و خوینرپیژ به رزگار کهر بخوینته وه، ئه و گه له وهک گوئیک وایه چه قوی قه ساب بلیسته وه!

وه بیرتان دینمه وه، کاتیک ئیمه پیشمه رگه بووین و به و شاخ و کیوانه وه بووین، راسته زور فایلدار و خائین له نیو ریزی هه موو حیزبه کاند، خویان حه شاردا بوو، به لام شوپشگێرانی راسته قینهی هه موو لایه نه کان، به دوا ی بنبرکردنی ئه و دیارده دزیوه وه بووین. له

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

هەشتاكانى سەدەي رابردوو، چەند موختارىكى جاسووس بە قەۋانى
فېشەك گوڭيان كونكرا، چەندانىان گوڭيان بېردراو چەندانىان بەسزاي
گەل گەيەندران. بە داخەۋە، دەسەلاتدارانى ھەرىم، ئەو ھەستە
شۆرشگىرپەيان خنكاندا!

كەسايەتى كەسى جاسووس، موۋى نەرمە! لە سەردەمى ئاۋارەييدا
لە ئىران ئەۋانەي بوۋنە جاسووس، زۆربەيان ژنەكانىان دەستيان بە
لەشفرۆشى كرد، چونكە تەماشاي بېشەھامەتتى مېردەكانىان دەكرد!
داۋا دەكەم لە خىزان، لە مامۇستايانى ئايىنى، مامۇستايانى
قوتابخانە، پۇشنېيران، لەبەرتان دەپارېمەۋە نەۋەيەك پەرورده بكن،
جاسووسى بە تاۋانئىكى نەبەخشاۋ بزانئىت، نەفرەتى لىككات و بە
لووتكەي كارە ھەرامەكانى بزانئىت. ئەركى تاك بە تاكى مرقۇقەكانە،
ئەو سىخوړانە دەستىنشان بكن.

گورگەمېش

چاوساغى و دەستكىشى لەشكرى داگىركەرى تورك بۇ نىۋ خاكى
بابوكالان.

ناسۆرى نىشتىمان

پېژنەبارانى نەگبەتبوون، دابارىنە سەر ئەو خاكە...
لەو پۇژەۋەي بۇ داگىركەران بوون بە پرد، ھەرچى پېرۆزىمان
ھەيە دەستتان بۇ برد، چىتان نەكرد؟! چىتان نەبرد؟! نىشتىمانىكتان لە
كچ كرد، كەرامەتى مرقۇقى كوردتان ئەتك كرد، كانياۋەكانتان بېنوۋژ
كرد، پووبارتان لە تىنۋان خنكاند، بوون بە چاوساغى رەشەبا،
تەزرەو ۋەيشوومەو زىرانتان بە قوژبنى مالمان فېركرد!
لەسەر دەستى رەشى ئىۋە، ھەردوو پاشوۋى شەپۇلەياخىيەكان

حازم علی کوتک

شکان، پرووحییەتی خاکپاریزی لە ناخی گەنجەکانمان مرد،
سەرجه‌لە میژووی گەلیکتان گومانپێژ کرد!

بەرەبابە مەلعوونەکان، هەتا لە ژياندا مابن، وەک سەگی ڕاو
پستمان دەکەن، لە برای خۆمانمان بەردەدەن، فێری دیلکۆشتنمان
دەکەن، نیشتمانیانمان لە بەرچاو دەکەن بە دیو و درنج! کاتیکیش
دەمرن، هەریەک گەردێک داگیردەکەن!

چ بۆنساردێک ئەو ولاتە ی داگرتوو! هەر هەموو بۆنساردتان لێ
دیت!

گومان دەکەم کە ئێوە کوپی هەتاو بن! من دانییام لە گەل
حەججەگە ی بە عس، یەک توخم و تۆرمە و، دەرھاوێشتە ی یەک
هەناوین!

ئومێدەکانیان لە دینگە ی بەرەهە یوانی داگیرکەرەکان شەتەک داوین،
پۆژیک نییە بە نووسینی قەڵەمفرۆشان و پەللاری کەللەوشکان بەر
شەللاق و ڕەجم نەکریین!

ئامانجە پێرۆزەکانمان وەک عیسا لە خاچ دران، ئەوە ی نەدەبوا یە
بکری هەمووی کرا!

هەركەس دەرخۆنە ی میژووتان هەلداتەو، بێگومانم دەپشیتەو!
هێند دەستپیس و داوینپیس، قورئانیکتان بە ئەمانەت لە لا دانیم چوار
پەپی لێدەکەنەو! هەموو چەنگو نینۆکم چوو هێندە ی گەلای
هەلۆه‌ریووی هیواکانم کۆبکەمەو! هەردوو شەویلاکم شل بوو
هێندە ی خەونە سەربراوەکانم، بۆ منداڵان حینجە بکەم و بگێرمەو!

لە پاییزی تەمەنمدا کە و تەمە دەست شەللای و لۆمپەن، دەبنە
چاوساغ بۆ داگیرکەر، وەک چاوساغ ئالا بۆ تورکان هەلدەدەن! من
دانیام کە نەفرەتی ئەو شەوگەرە ڕەشە و تووک و نزای دایکانی
ڕەشپۆشی نیشتمان، نەروێ ئازاریکتان دەکات! لێم یەقینە پۆژیک

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

دادى دەستى زولم و سەركوتکردن و ناپاكى، بە شكاۋى بىكەنە
ۋەبالى ئەستوتان! رۆژىك دادى بە زەلىلى دەكەۋنە دەست خزمەتكار
و گارسۇنى مىزى شەراب و دەرگەۋانەكانى خۇتان!

بىھەلويسىتى

لە داخى ئەۋ بىدەنگى و بىھەلويسىتىھى ھاۋلاتيان لە بەرانبەر ئەۋ
بىدادى و ناحەقى و زولمەى لە چالاكۋانانى بادىنان دەكرى لە
زىندانەكانى ئاسايشى حىزب.

گمەى كوكوختىيەكان...

ئەى ئەۋانەى لە زمانى كوكوختىيەكان ھالى دەبن و تىياندەگەن،
دەمەۋبەيان گوپرادىرن چ پەيامىك بە گوئى مرقۇقەكاندا دەدەن، لە
ھەژمەتى بىدادى ئەۋ مەملەكەتە، چ مەحشەرىك بەرپا دەكەن! ئا بەۋ
سەبای سالىھانە، كوكوختىيەكان، ئايەتەكانى يەكسانى و دادپەرۋەرى
ئەزبەر دەكەن!

توخا ئۆۋە تىياندەگەن!؟

لە گمەى زكرىك، شىنىك بۆ كۆچى پۆل پۆلى نەۋرەسەكان، بە
گوئى خالقىاندا دەدەن!

لەگەل ئەنگوتنى سىروھى دەمەۋ بەيان، لە عەرش و مەحشەرى
خوداكانى زولم و بىدادى، زىندۋوۋەكان تەلقىن دەدەن، پىمان دەلەن:
توخا ئۆۋە شەرمناكەن!؟

كوندەبۆكان، ئەۋ بولبولانەى كە نەغمەى ئۆۋە دەچىرن و بۆ ئۆۋە
يەخە دادەدەن، بە بەرچاۋتانەۋە لەنىۋ قەفەز قايم دەكەن، كەچى ئۆۋە
سەر شۆرپەدەكەن! دار دەقەلشەت و بەدەنگ دى، و بەرد دەقەلشەت و
بەدەنگ دى، كەچى ئۆۋە ئەلفازتان لە زار ناگەپى!

کوکووختیه کان ته فسیری ئه و قه بیحاته ده خویننه وه، مه گهر ئیوه نابینان و کهرو لالین! بۆ بیدهنگن؟! به بهرچاوتانه وه، داگیرکه ری هه رامزاده ی ده وروبهرتان، هه رکات ویستیان ستیانی ئه و نیشتیما نه بترازینن و کراسه که ی هه لده نه وه!

کوکووختیه کان پیمانده لێن: سه رمان له ئیوه ده رناچی! نازانین چ مه خلوق و مه عده نیکن! گومانده که یه ئیوه له جنسی مرو ف بن! له جینات و له شه جه ره و سه رجه له تان به گومانین!

توخوا وهرن وه کو عیسا، خه ونه سه ربپراوه کانمان له په راسووی موعجیزه یه کدا، هه ر هه مووان زندوکه یه وه! توخوا وهرن با وپینه کان به ئاگا بیتینه وه، ده رگا و قه مته ره و دووده ری ئه و خاموشیه و ئه و بیهوشیه له پێسمه ببه یه، کو دی ته لیسمه ژه نگرته وه کان بشکینین و بکه یه وه! مرو ف ی کوردی یه قین و راست، له بناغه را دروستکه یه وه! به ر له و پۆژه ی هه لوه رین و ژیان له دار بکه یه وه، ئه و ئاینده و ئاقیه ته تیکشکاوه به ئومید مو تر به بکه یه وه! پوو باره کانمان بسمیلکه یه وه، غوسل و چلکی به حیزیبوون ده رکه یه، ئابرووی خۆمان بشوینه وه! نیشتیما نمان به په نگی پیش ئالووده بوون، به په نگی سه رده مانی زوو، سه رده می پاکیو به رائه ت، به په نگیکی ئاو یزه یی په نگ بکه یه وه! زکریکی نو ی دابه ستین، ته می یه ئس و ئا ئومیدی بره وینته وه!

ده خیلتان بم وهرن با هه موو پیکه وه، ده ست له نیو ده ست به لێن بۆ ئه و نیشتیما نه دزراوه مان نو ی بکه یه وه، به رگیکی نو ی به به ردا که یه به خه می دایکی شه هیدان، به ده ستی پێشمه رگه دوورایی و لایه ق به سیمو قه لافه تی خۆی و شه هیده کانی بیت، له جیهان بدره وشیته وه! ئه و عه زیا حه و تسه رانه ی نیشتیما نکیان قووتدا وه، پیمان له سه ریان داگیرین، ئاینده ی مندا له کانی خۆمانیان پی قیکه یه وه! داگیرکه ر و

نۆكەرانىيان ئابروۋوبەدەر بىكەين، لە ھەوت كىۋان خۆنەگرەنەۋە!

مرۆڤە كاللا

بۆ ئەوانەى ۋەك كاللا كرىنو فرۆشتىنيان پىۋەدەكرى و،
دەستەۋنەزەرىشن بەۋ سووكايەتيە!
ھەراچىردنى خود...

لە مەزادخانەى كرىنى مرۆڤە يەكبارمەسرەفەكان، ئەوانەى ۋەك
تيغى سەفەرى دەكەۋنە سەر گوفەك و زىلدان.
مرۆڤ كاتىك بەھاو نرخی خۆى لەدەستدا، واتا ھەموو دنيای
دۆراند! مرۆڤى وشيار ئاستى بەرزى دنيابىنى، پىي پىنادات
ئازادىيەكانى بىبەھاو، كەرامەتى ئەتك بىكرىت!
خوينەرى قەدرگران!

ئەۋەى سىخورمەى لە خالىكەو بنەنگلى كوتام و پالىپىۋەنام ئەو
بابەتە بنووسم، دوو پۆژ بەر لە ئىستا يەك لە تىقيە پۆبۆتەكان،
ۋىنەى سى خۆفرۆشى كۆنەجاشى سەردەمى بەعسى نىشاندا، گوايا
لەۋەرگايان گواستۆتەۋە!

ئاي چ سووكايەتيەكە بە مرۆڤى كورد دەكرى!
ئەو كرىن و فرۆشتە، بە قووتى مندالى ئىمە، بە پارەى موۋچەى
مامۇستا، دەكرى و، گىرفانى پىاوكوژ و نۆكەرى بودەلە ئاوس
دەكرى!

چ خەسلەتيكى نامۆيە، چ ئەتكىكە بە كولتوور و كەوناراي گەلى
كورد دەكرى!

ئەو بازارگانەى كرىنو فرۆشتن بە مرۆڤەۋە دەكەن، ھەرگىز
چاۋەپى ناكرى بىنە ەلەمدارى ئازادى و دادپەرۋەرى!

حازم ەلى كوتك

لە حىزبە قۇنتەراتچى و سەرمايەدارەكان تىكا دەكەم، نەزىفى ئەو
سووكايەتییە پاكىرن بە مرقۇقى كوردى دەكەن!
لەجیاتى ئەوئەى بىن مرقۇقى كورد فیرى ئەلفویبى خۆشەویستى
نىشتیمان بکەن، بە خاکەوئە گرىى بدەن، بىشەرمانە فیرى سوال و
فیرى سەبەتەى نانى چاوشۇپى دەكەن!
لىتان دەپاریمەو... چیدى تاكى سادەو نەخوئندەوار، مەكەن بە
پەشتەمار، بۇ داپۇشىنى ەورەتى خەلکى مەلعوون و ستەمكار!
ئەو دکرەساتەى سى سالە دەسلەتدارى نەزان و خۆسەپىن، بەو
گەلە مەزلۇومەى دەکا، نە پەشەبا بە دەوارى شپى دەکا، نە دوژمن
باشاریان دەکا! ئەى ئەوانەى سەرکویرانەو بىشەرمانە، لەبەر لىزمەى
پىژنەدرۆ وەك مریشك لەسەر ەىلکەى پىسو بۆگەن كریان
خستوون، لە پاداشتى ئەو ەموو خوین و فرمىسكە، ئازادییان
قەمتەر كردوون، ئاوازی ەلفرىنیان لى زەوتكردوون!
ماكى نىگەرانیەكانم، قوولترین ئاؤمىدیەكانم، دامالینى مرقۇقى كوردە
لە بەها جوانەكانى مرقۇقبوون. وەرن با پىكەوئە یەكپى ەستىن،
مرقۇقبوون بکەین بە چەق، بىكەین بە مىحوەر بۆ ژیان! پىیان بلین:
ئیدى بەسە! مەمانكەنە دەسكى تەورى برپنەوئەى قەدى خۇمان!

مرۆڧە بېسەرەكان

وردبۈنەۋە لە ھەشىمەتېكى بېئامانچ و بېرۇئيا و تېڭقۇزئانېكى
بېتەرنامە.

كە ئىۋاران لەو بازارە بېرەحمەى باشۈر دەپوانم، كەسى دووپوو
و چرووكى ئەوتۇ دەبېنم، لە ناسىنى پەشىمانم! سەرنج دەدەمە
چواردەورم، لە سېبەرى خۆم بەشك و بە گومانم! مافى ئەۋەم نىيە
خۆم بم، غەۋارەم لە نىشتىمانم! ئەۋ ھەشاماتەى پۇژانە دەبېنم،
زۆربەيان بېسەر دەگەرېن، ھەيە بەدۋاى نانېكدا وئە! ھەموويان
تېڭدەقۇزئان، ھېندېك دەپۇن، ھېندېكيان دېن، ھەندېك سفوورى
نيۈەرۈوت، چەند شەرۋار كورتى بە پدېن!

ئەۋ خەلكە ھەر كېشەۋەى دەكات، دەلتى مېشى كۈورەى ھەنگە،
ھەيە سەرى خۆى ھەلدەگرى، لە داخى مافياكانى كۇرد نىشتىمانى
خۆى جى دېلى و مەملەكەتى خۆى پى تەنگە. ھەركەس پەپۇتو
ناكەسە، نانى ئەۋ خەلكەى لە چەنگە، زۆر پياۋى مەردىش دەستتەنگە!
ھەندېكيان سالاھەى سالاھ، عەۋدالى دۋاى دادپەرۈەرى و
دىموكراسىن، لىيان بۆتە دىدار ھەسرەت، پۇژانە خۆى دەخواتەۋە،
لەگەل دارو بەرد لە جەنگە! ھەيە مەستى پارەۋ پۇستەۋ، مېرۈوى نىۋ
پەۋسە دۆلارەۋ، پېش دەرگەى پې لە دەبەنگە. ھەركەس پەۋشت و
ويژدان و كۆ بەھاكانى لە دەستدا، بەرپرسىكى بېنەزىر و زۆر گرنگە!
لەبۇ مانەۋەى دەسەلات، سەنتەر و پاىەۋ پارسەنگە! زۆربەى قەۋارەۋ
ھىزبەكان، كەۋتۈنە بەر لىزمەى گومان، بۆيە بايگۇت دەريايەكى
يەجگار قوۋل و كپ و مەنگە. ھاۋارى ئەۋ ھەشىمەتە، فرىادىكى زۆر
بېدەنگە! لە داخى ئەۋ دەستپىسانەى، نىشتىمانيان لە دەريايى
سووكايەتى و بېمروەتى ھەلېژاردندا نغۇكرىد، بايگۇت لىرە

حازم عەلى كوتك

له شكريكى بى جەنرال و بى تەنەنگە! ئاپۇرايەكى نارازى بىر كىخستىن،
پەرتوبلاو، بىسەرپەرشت و پىشەنگە! بى پۆستەر و، بىر كىلام و، بى
لۆگۇ و، بى ئالاو بىرەنگە! له تنوكى تاريكى ئەو شەو زەنگە، ئاى له
كويىە ئەو ھونەرمەندە چەلەنگە؟! بىت كۆمەلگا بەردەشۆر كات،
لەوھى نەنگە، لەوھى لەنگە، بۆمان يەكخا ئەو تابلۆيە ھەمەرەنگە! دنيا
گەواھيمان بۆ بدات، كوردستان دەردەوشىتەو، خاوەن مرقۇقى
دەستپاك و چاپووك و چەلەنگە!

كۆپىي بەعس

ئەو چالاکوانەى بادىنان دوو پەنجەيان شكاندبوو له ئاسايشى
پارتى.

فوغان بۆ ئومىدە ھەلەوەر يندراوھەکان...

كاتىك بەيانى ھەلدەستم، له حەژمەتى ژان و مەراقى سفتاحىكى
زۆر له دويىنى بە ئازارت، دەرگای مالى دەكەمەو. خەمەكانمان
ئەوھەندە قورس و سەنگىن بەربا نادىن، مەگەر فرىيان بدەينه
قوولايى گۆمەكانەو.

دەلاقەكم بۆ نەماو ھەناسەكى سارد و سېرى لى ھەلگىشم. كە
بە چاوى خۆم دەبينم ئەتوارتان چەند شەرمەو، من خەجالەتى
دەكىشم! پايز با زەحمەت نەكيشى، ئىمە خۆمان وەكو قابىل يەكترى
ھەلدەوەر يىن. ھاوین گرت خەرج مەكە! گەورەكانمان نامەى بەختى
ھەر ھەموومان دەسووتىن! زستان سايەقەت كۆكەو، سەرانی ئەو
مەملەكەتە داھىنەرى بەستەلەكى نەزانىن، ژەھرى ئىفلىجى پەروەردە
دەپژىن.

ھەر كەس فېرى كېرەش نەبىت، يان تۆمەتى بۆ دەتاشن، يان بۆ

خاپەرۆکی یادهوه ریبه کان

چاره نووسیکی نادیار دهیره تین. له دهره وهی حاشیه تان په نجه کانی ههر نووسه ریک، چاوشوړی دهرگاتان نه بی و ناپاکی ئیوه بژمیږی، یهک یهک و دوو دوو دهشکینن.

کاتیک له فکرانرا دهچم، ئه وه موو خوین و فرمیسک و کوړی شینه بهر با در، له سهر دلم بوته مهراق. خه ونه په نگاله ییه کانم، له فه لاقه و له داربه سته ئه منیه کانی نه وهی خیل شه ته ک دراون، پوژ نییه به بهرچاومه وه نه درینه بهر قامچی و شه للاق!

ولایتکتان به سهرخان و ژیرخانه وه به سهریه که وه هه راج کرد، دهنگمان نه کرد. له سهر قه له مپه وهی شاخیک، گهنجی کوردتان قرحوېر کرد، دهنگمان نه کرد. به زیندوویی سهرانگاو هاوینه هه واره کانتان داگیر کرد، دهنگمان نه کرد، به مردووییش هه ریه ک گردیک داگیر ده که ن، دهنگمان نه کرد! دوژمنی بابیه کوشته ی کوردتان، ئه وانیه به خوینمان تینوون بیره فیر کرد، دهنگمان نه کرد. لیره بهس مردن هه رزانه، باج و خه راج هه موو شتیکتان گران کرد، دهنگمان نه کرد. دادگاو دادوهر و یاساتان هه موو لچه و دهسته مو کرد، دهنگمان نه کرد.

چیتان نه کرد؟ چیتان نه برد، پیرۆزییه کانتان ئه تکر کرد، که رامه تی مروقی کوردتان که ول کرد، بهو حالهش ههر دهنگمان نه کرد! ئه ری ئیوه له باوکتان نه بیستووه چی پووده دات؟! کاتیک پشیلته ته نگاو کرد! من دلنیام ئه مجارهش به هار دیته وه، به سته له ک ده تاو یته وه، گژوگیا ده پو یته وه، ناگری خه رمانی کوردان ده کوژ یته وه، ناوی ئیوه له مانشی تی پوژنامه کان ده سپر یته وه، ئه و میژووه شه رمه زاره به سهر تاندا ده رشیته وه!

هه راجکردنی نیشتمان

پادهستکردنی سامان و خاکی کوردستان، به دوژمنی بابەکوشتەیی کوردان ئەردۆگانی فاشیست.

هه موومان له یادمانه به پاساوی ئابووری سهربهخۆ، له تهسلیمبوونیکی ۵۰ سالهدا، له لایەن ههرزەیهکی سیاسی و تاجیریکی دەستپیس و کۆلهواریکی ئابووری، بهناوی (پێککهوتن) بیئەوهی کهسی سێیهم نیوهروکی ئەو دزی و پاشدزییه بزانیته، نهوت و دارو بهردی ئەو مهملهکهته، له قه بهر دووژمنی تینووی خوینی کوردان، ئوردۆگان کرا. لهو پۆژوهه، سفرهههه موو ماله کوردیک سهراوژیر کرا، موچه برپا، حالو گوزهرانی پێشمه رگهه هاوالاتی شیویندرا.

له سهنگه رهکانی پرووبه پرووبونهوهی لهشکری ئیسلامی له عیراق و شام (داعش)، پێشمه رگهیهکی خیزاندار که مندالی شیرهخۆرههه بووه، به شیرری قودوو منداله کهی بهخیوکردوووه، فیشهکی به رهکانی شهپیش ههه بهخوی کپیوویه، لهوکاتهی داعش هیرش دهکهن، ئەویش تهباي هاوپیکانی، دهستپێژیک دهکات. کاتیک لهگهڵ هاوپیکانی دینهوه شوینی ههوانهوه، تهماشای مهخزهنی فیشهکهکانی دهکات، بۆ ئەوهی بزانی چهند فیشهکی تهقاندوووه، لهناکاوشهپیک له پانی خوی پادهکیشی و دهلی: پهککووو! ههه بهلاش بهلاش لهو گۆپههه دوو قۆدی شیرری مناله کهمم هاویشته!

ئاخر ئەو هه موو فیشهک و چهکه پێشکهوتوووهی، له سهروپخانهکهی ههولیر و، دهستپێژی دۆشکه له ئاسایشی سلیمانی لهسهه کچی بهرپرسیک و، ئەو هه موو هیزو جبههخانهیهی ناردووتانه سهه گهریلاکان، ناچارکردنی گهنجی کورد بۆ سیخوپی میتی تورک، بۆ له پارێزگاریکردنی خدر جیجه و شهناغه و سهه رگه پان و لههیان و

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

كولەجۆۋ عەلىسەراي كاكەيىەكان بە خەرج نادەن؟!
تاكەي كۆرە شەللاتىەكانى بەرپىسان، لە يانە شەۋانەكان و
قەھپەخانەكان، شاباشى دۆلارباران بەسەر كچە لە شفرۆشە
مۆدىلەكاندا ھەلدەن و بەرپىيان سەوز بىكەن لە دۆلارى ھەرام؟!
كۆپى ھەژارانش لەنىو سەنگەرەكان، بەرپىيان سوور سوور
ھەلگەرئ لە گۆماۋى خوينى خۇيان؟!

دەكرئ ھىزى بەناو پىشمەرگەش بدرىتە كەرتى تايبەت! بىدەنە
كۆمپانىيائى ئەو مستەشار و ئەنفالچىانەي زەمەنى بەعس و لىۋاكانى
ئىست! ئەوان شارەزان، چونكە لە رابردودا بەر لەۋەي ئىۋە
خانەنشىيان بۆ بىكەن، شاخەكان و گىردەكانيان بە قۆنتەرات لە بەعس
ۋەردەگىرت، بۆ دەرپەراندنى ئىمەي پىشمەرگە و ئەنفالكردى
ھاۋلاتىيان!

ھىۋادارم مەۋقى كورد قۇناغى گەۋجاندىن تىپەپىنى!
ژىرانە پىككەۋتنى ژىربەژىرى مەلەۋونەكان بىينى، كەۋا ۋەك
كۆرەي مەنجەنىق داگىركەران بۆيان داخستۋىن!

خهون

پیشبینی له لیواری ته قینه وهیه کدا وهک بۆمبیککی قورمیشکراو!
خهونم دیووه...

سه رهقه له می هه ندیک خهونی چرچر و جرنافرناتان بۆ ده گێرمه وه. خهونه کانی شهوی پابردوو به مانشیتی جۆراو جۆر خۆیان له زهینم هالاندوو. رۆژی ئەمڕۆ هه رچه ند ده کهم، په ره گرافی خهونه کانم نه له یادم به رده بینه وه، نه بۆشم کۆده کرینه وه، نه کۆلکه مه لایه کم ده سته که وئ ته فسیرم بۆ لیکداته وه! له و خه وهدا، ده ستم نابوو به رچه ناگه م، به سه رسورمانه وه ده مپروانییه شکاندنی ئەو بیتدهنگییه وه ره زو جارزکه ره. هه نگامه و ئاپورای هه شیمه تیککی یه کجار زۆر له مندالانی گه ره کئ، گاییکی خوداری زه به لایان له ئەرزیدابوو، به رزه فتیان کردبوو، پرزه یان لیبریبوو، مندالان هاواریانکرد: مردا! هه ر که سئ له ولارا ده هات به هه شتاوی دری به خه لکه که ده دا، پیتی له پشتی پییان ده نا، بۆ ئەوهی له مردنی گایه خوداره که دلیا بینه وه. یه کیک ده یگوت: با وای لیبیت بیستانی ئەو منداله بیباوکانه ی هه ر به برکه وه لووش ده دا! یه کیک ده یگوت: کاغه زو تینووس و ده فته ر رسمی مندالانی هه ر هه موو خوارد! یه کی دیکه ده یگوت: ئاوی کانی به رمالانی هه لقۆراندوو وه ئەوه تا خه لک ته ریفه بووینه له تینوان! پیریژنه دوکانداره که ی گه ره کئ، که رته بلۆکیکی پیداداو گوتی: ته ماشاکه ن ئەو گێرکه و میروستانانه ی ده چنه زاری و له که پوو ی دینه ده ره وه، هه ری که یان ده نکه بریشکه یه ک یان گه نمه شامی یان گوله به رۆژه یه ک له لووتی دیننه ده ره وه، ئەوه هه مووی هی دوکانه که ی منه که دویننی هه په ولوشی کرد! چه ند مندالیک به به رده قانی و دارلاستیک، ئەو شیتیه یان دابوه پیش خۆ، که

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

ھەرپۇژەي شووشەبەندى دوكانىكى دەشكاند، يان گۆبەندىكى سازدەكرد، ئەۋىش يەكبەخۇي دەيھاراند: ھەموۋى خەتاي دايكم بوو فېرى كردم ئەۋ زەپۇ كەتتانه بكم!

لەۋلاۋە رېزىك مەلای پېشنوئىژى بېدەستنوئىژ، بە گورىسىك لە يەكتىرى جەلە كرابوون. ئەۋەي سەرنجى پاكىشام ھەريەك مەندىلى رەنگىك بوو، دياربوو دەيانگوت: ئەۋ پېشنوئىژانە سىپارەۋ ئايەتەلكورسىيان بەراۋاۋوۋ خويندۋتەۋە و پاشنوئىژەكانيان فرىوداۋە! ئەۋ پېشەنگى و پېشنوئىژىيە لە سەريان فەرز بوو بىكەن، نەيانكردوۋە!

ھەندىك خويندەۋاريان ھېنان، ھەريەك بارستە فائىلىكى نوسىنەكانى لەمەپ خۇيانيان دابوۋە دەستيان، سەربەپكيان پىر لە قەلەمى دوو نوک بوو، دياربوو سەرەچەنگيان دەدان، گوتيان: ئەۋانە بىروانامەيان ساختە كىردوۋە و چاۋى مېژوۋيان بەستاۋە. سور سور دەيانزانى ئەۋ ماركىتە ھىلكەي بى زەردىنەۋ ماستى ھەلبوزپكاۋ و چىس و كىكى ماۋەبەسەرچوۋى ژەھراۋى توركى، بە مندالى ھەژاران ساغ دەكەنەۋە، ھەبى گەچيان پېدەفرۋشن، كەچى ئەۋان مۆرى ساختەي بۇ لىدەدەن، بەروارى بۇ تەزۋىر دەكەن!

ھەندىك ئەفەندى ملەستوۋرى عەبا بەشانيان ھېنان، ھەريەكەيان تەرازۋىكى لاسەنگى بە دەستەۋەبوو، ھەر ھەموۋيان زنجىر لەپى، گوتيان: ئەۋانە دادوۋەرن، سويندى بە درۆيان خواردوۋە، گوايا: سەرۆك لە بەشى خۇي زياتر ساۋار و گەنمەكوتا و داندۆك و ترخىنەي بۇ مالى خۇي گل نەداۋەتەۋە! گەۋاھى درۆيان داۋە گوايە: دەرمانى سەرۋ سىمىلرەشكردنەۋەۋ مكياجى ژنى بەرپىرسانى حاشىيەي سەرۆك، ھەموۋى بە پارەي ھەلال كپاۋە! دادوۋەرىكيان ھەر بە تەنھا پاگرتبوو، گوتيان: ئەۋە، لەجياتى ئەۋەي دزەكان بگرى،

حازم علی کوتک

هه‌رچی بولبول و که‌ناری هه‌یه له‌نیو قه‌فه‌زی باخه‌که‌ی، هه‌ر
هه‌مووی زیندانی کردوون!

هه‌ر له‌خۆوه ترسم لێ نیشته، ئەمنیش له‌خۆم که‌وته‌ گومان، تۆ
بۆی پێیان زانیییت؟! له‌ کولێره‌خانه‌که‌ی گه‌ره‌کی له‌ جیاتی ۸ کولێره‌،
۹ کولێره‌م خستبووه‌ کیسه‌که‌مه‌وه‌!

کاتیک به‌خه‌به‌ره‌اتم، هه‌موو گیانم شه‌لا‌لی ئاره‌قه‌ی ببوو، به‌ده‌م
چاوه‌ه‌لگۆفان و له‌رزینی ده‌سته‌کانمه‌وه‌، دۆکه‌ئاوه‌که‌م به‌سه‌ر
زارمه‌وه‌کرد، چه‌نده‌م ئاوه‌که‌ خواردوه‌وه‌، دووه‌ینده‌م به‌ سینگمدا‌کرد!

شه‌قوه‌شین

ئهو دیمه‌نه‌ی هه‌موومانێ تاساند... کۆیله‌یه‌کی حیزب به‌ پله‌ نه‌قیب،
شه‌ق له‌ سه‌ری خویندکاریکی زانکۆ هه‌لده‌دات، به‌ تاوانی ئه‌وه‌ی
داوای مافیکی سه‌ره‌تایی خۆی ده‌کات.

ده‌مه‌وێ به‌ شیعرێکی شیخی سه‌عدی ده‌ست پێبکه‌م، شیعره‌که‌، به‌
هۆی پرمانایی و به‌رزیه‌که‌یه‌وه‌، وه‌رگێردراوه‌ته‌ سه‌ر زمانی
ئینگلیزی و، ده‌فه‌رموێ:

ئاده‌میزادان ئه‌عزای یه‌کترن،

له‌ دروستبوونا له‌ یه‌ک گه‌وه‌ه‌رن،

ئه‌گه‌ر ئه‌ندامی که‌وته‌ به‌ر ئازار،

ئه‌ندامانی تر ده‌وه‌ستین له‌ کار،

تۆ که‌ له‌ ده‌ردی کۆمه‌ل بێخه‌می،

ناشی که‌ ناوت بنین ئاده‌می!

منیش ده‌لێم: فریاکه‌ون بمانگه‌نی، من ته‌نها داوای نان ده‌که‌م،
پاسه‌وان و کۆیله‌ و چلکاوخۆری به‌رده‌رگای مله‌وهره‌کان، پ‌اوم

خاپەرزكى يادەۋەرىيەكان

دەنى، دەست بە قامچى رەپىم دەنى! سالەھايە، ھەدا نادەم، لە پىتاۋى ئازادى و نان دەدەم باجم، كاتىك بەيانى ھەلدەستم ئىستاش لە ژىر پىي حەججام!

نيوسەدەيە دەمانەۋى، ئازارى رەشى بەعسىيان، بە ئىسفەنجىك لە ديۋارى زەينى گەنجان بىرپىنەۋە، كەچى بەيانى ھەلدەستىن، نەۋەى خىلى ئەمنى كوردى، پۇستالەكەى عەلى مەجىد، سىي سىي دەكەنەۋە. دەريايەك خوين، كىۋىك كەللەسەرى شەھىد، لە خەباتى چىنايەتى و نەتەۋەيى، بۇ يەكسانى، نىكەى قەرنىكى رەبەق!

بەيانى كە ھەستام بىنىم، پۇستالى تىر زارى برسى دايتە بەرشەق! دەستم دامىنتان ھەستەنەۋە، داۋەپرچى دەرھىندراۋى ھەموو كچە خويندكارەكان كۆكەنەۋە،

كەلافە ئاورىشىمى قژى ئەو كچۆلە كۆچبەرانەى، بە تەلدروۋى سنورەكانى بەلاپوس و پۆلەنداۋە بەجىماۋە، داۋ بە داۋى، ھەر ھەموۋيمان بۇ بىتنەۋە، بۇ مىلى ئەستورۋى زولم، تەناقى لىن بھۆننەۋە!

خۇساغنەكردنەۋە

تاۋانى حىزبەكانى دەرەۋەى پارتى و يەككىتى، لە بابەت پىشەنگىنەكردن و خاۋەندارىنەكردن لە ھاۋلاتيانى مافخوراۋ و نارازى...

زۆرمان ھاۋار كرد، كەمتان گۈيلىگرت! گەر دەرەۋەى بزانى بارەگاي حىزبەكانى دەرەۋەى پارتى و يەككىتى، بۇ سوۋتېندران؟!

تكايە ئەو بابەتە بخوينەۋە كە ھەوت مانگ و دە پۆژ بەر لە ئىستا نووسراۋە، ۋەك ئاۋىنە، وىنەى ئىستام نىشان داۋن.

حازم عەلى كوتك

مامۇستا عەلى باپىر، لە چاوپىڭكە وتنىڭى كەنالى NRT فەرموۋى: دەسەلات، مللەتى ئاۋا بىندەنگى دەست ناكەۋى! چەند پۇژىكىش بەر لەۋ فەرمایشەى بەپىزىيان، سۆران عومەرىش گوتى: ئەۋ مللەتە شایەنى ئەۋەيە خراپترى بەسەرىپىن!

ئەۋ نوۋوسىنە، لەبەر ئەۋ دوو بەپىزە نانۋوسم و پروۋى دەمم تەنھا لەۋان نىيە. دەمىڭكە ھەست بە ھاۋارىڭى خنكىندراۋ دەكەم لە ناخى مەۋقە برسېيەكان، بۆيە بە پارتە سىياسىيەكانى دەرەۋەى پارتى و يەكەيتى واتا گۇپان و يەكگرتو و كۆمەل و شىۋەى و زەحمەتكىشان و چەند حىزبۇچكەيەك رادەگەيەنم: ئەۋە ئىۋەن بوۋنەتە پكەى بەر دىۋارى دەسەلات و مانەۋەى، ئەگەرنا ئەۋان دەمىڭكە لەبەردەم نارەزايەتتى خەلك نەتەيان^۱ بەرداۋە! دەيانەۋى ئەۋەى لەۋ مللەتە بىخودانەيان دزىۋوۋە، بچن لە گۆشەيەكى ئارام، لەگەل مندال و نەۋەكانىيان بىخۇن، بەرلەۋەى خەلكى مافخوراۋ پىيان لەسەر زگى دابگرى ۋەكو بۇق لە زارىيان بېھىننەۋە دەر، بە ئاشكراكردى چەند كەيسىڭى گەندەلى دەسەلات ناگۇپدرى، بەلكو بە پىشەنگايەتى و بە پىكخستنى كۆمەلگا كە ئەركى ئىۋەمانانە، دەگۇپدرى.

ئەرى پىم نالین مىللەت سەيرە؟ يان ئىۋە بە ئەركى ئەخلاقى و ويژدانى خۇتان پانابن؟ بۇ ئەۋەى بەرەيەكى ئۇپۇزسىۋن پىكىپىنن لەئاست چاۋەروانى ئەۋ خەلكە ستەملىكراۋە بن كە ئەركىڭى پىرۋى ھەنوكەيىيە.

ئىۋە دەزانن لە سالى ۲۰۱۷ كاتىك لە پشندەرو بىتۋىن خۇپىشاندانى بىپىشەنگ كرا، خەلكى نارازى بارەگاي لق و مەلبەندىيان سووتاند، بە ھۆكارى گەندەلى و كېكردى ئازادى. بەلام لە خۇتان نەپرسى:

۱- نەتە: ۋرە، نىراۋە، نەترە.

بارەگای گۆپان و يەكگرتوۋ كىتابخانەى حزبى شوعى و چەند شىۋىنىكى دىكە لەسەر بىئىرادەيى و بىجورئەتى و سەرپەرشتىنەكردنى مىللەت سوتىندران!

لە ھەموو دىنيا ئۆپۆزسىيۇن پووداۋ دەئافرىنى بۆ ئەۋەى خەلك بىننىتە سەر شەقام. بەلام لەو مەملەكەتە ئەتكرارەى ئىمە، بە پىچەۋانەۋە پووداۋى زۆر گرنگ پودەدەن، كەچى لەلاى ئەو حزبە عاجباتيانەى بەناۋ ئۆپۆزسىيۇن، نە باى دىت و نە باران! ئىنجا لەسەر ئەۋحالەش، چاۋەپوانن مىللەت فەرموۋى دەسەلاتيان لىيكات! شاعىر دەلى:

ئىش بەبى زەحمەت مەحالە بوۋى

پىاۋ ماسى بگرى تەپدەبى قونى!

ھەر ئۆپۆزسىيۇنىك دروست بىت، باجى تەسلىمبوۋنى گۆپان و دەست بە كالاۋەگرتنى ئىۋە دەدات! من ۋەكو پىشمەرگەيەكى دىرىنى گەلەكەم، لە پايزى تەمەندا ئوبالى ھەر پووداۋىكى نەخۋازراۋ و پىشۋى، چەند دەكەۋىتە ئەستۋى گەندەلكاران، ھىندەش دەكەۋىتە ئەستۋى شۆپى ئىۋەۋە! من لە پوانگەى ھەستكردنم بەۋ مەترسىيە، ئەگەر پوو بدات، دلنىام بارەگاۋ بەرژەۋەندى ئىۋەش سەلامەت دەرناچى! پىشنىار دەكەم ئەۋ پارتانەى ناتوانن، ئەۋ ئەركە پىرۋزە كە خۋى لە پىشەنگايەتى مىللەتدا دەبىننىتەۋە، دوور لە توندوتىژى و خراپەكارى بەجى بگەيىنن، لەۋپۆ زووتر نىيە خۇتان حەل بكەن و دەست لەيەخەى مىللەت بەردەن!

ئەزمون

خوینەری قەدر گران!

مروڤى ژير و ئاقل، دەبى پەند و وانە لە ڤاڤردووى خەلکانى پيش
خوى ببينى بۆ ئەوەى هەلەکانيان دووبارە نەکاتەو. ئەو چەند خالەى
نووسىومن، مەرج نيه هەمووى لە خودى خۆمدا بەرجەستە بووبن،
وہ يا هەر هەموويان تەنھا من نووسيبمن، ڤەنگە تاکوتەرا لە ئاکامى
خويندەنەوہو بەرگوڤکەوتن و وتەى خەلکى زانای تیکەوتبیت، وە يا
دوبارەبن و بە وتەى خەلکى دیکە بچن. مەبەست لە نووسينيان، تەنھا
ئامانجمە ئىوہ وەک من لەسەر سەت ڤەنگر هەلەکزين و دەستان
نەسووتى، چونکە من گاشەبەردى گەورە گەورەم ھاتۆتە سەرڤى و
نەدیتە لىيان هەلنگوتووم و، لەڤ سەرانگى نىو کەندو زەندۆلان
بووم، خۆم تەکاندووە و هەستاومەتەوہ. ئىستاش لە کاتیکدا ماشەرى
ھەوداى تەمەنم وا ھەلدەکرى، بۆ ئوغر زۆرم نەماوہ، لە ئىوارەى
تەمەندا زەردەڤەڤو، بەرەو ئاواوون ڤادەخوشى. ئاخىر ناکرى
مروڤىک کە ٦٧ سالى تەمەنى لە نىوہى دووہى چەرخى بىست و
سەرەتای سەدەى بىستويەک، بەسەربردبیت، ھەگبەکەى ڤرەبى لە
کەوتنو ھەستانەوہ ھەلەوڤەلەو ئەزمون و وانە، نەخاسمە لەو
سەردەمە ڤر لە شەڤوشۆڤو بگرەوبەردەو کىشمەکىش، بە تايبەتى
ئەگەر ئەو مروڤە خوى لە سياسەت ھەلقورتاندى و قەرە بە قەرەى
کوردايەتى ھەنگاوى ھەلئىتابیت و ئاوارە بووبیت، تیکەلاوى
دابونەرىتى ڤارچەکانى دیکەى کوردستان بووبیت.

بريا، ئەو وانە و ئەزمونەى لە ڤەوتى ژيانم ھەلمويزنيوہ،
کراسىک بوایە و لەبەرخۆم دادەکەند و لەبەر مندالەکانم و
ھاوتەمەنەکانيانم دەکرد. بريا، ژيان وەک يارى گۆلین دوو گيم بوایە،

حازم علی کوتک

۱۸. قومار مه که ئیستا و ئایندهت دهسووتینی.
۱۹. ریز له کهسانی گهورهت بگره، دهنگیان بهسهردا بهرزمهکهوه، پیشیان مهکهوه، له بهریان ههسته.
۲۰. مندالی کهس مهگریینه له پیناوی مندالی خۆت پینکهنی.
۲۱. درۆ مه که مهگهر بۆ پاراستنی گیانی خۆت یان مروفینکی دیکه نه بیت.
۲۲. به گۆرانی و ههلبهستیک مهلی خوشه تاوهکو تیی نهگهی چی دهلی.
۲۳. ئاگریک مهکهوه نهتوانی بیکورژینهوه.
۲۴. ئهگهر مهلهوانیکی له زهبر نیت، مهچووه قوولایی ئاو، گرنگه مهلهوانی فیر بیت.
۲۵. بۆ خویندن و فیربوون هیچکات درهنگ نیه.
۲۶. له توانسته داراییهکانت کهمتر و زیاتر خهرج مهکه.
۲۷. تهنایه کجار پینگه بده پارهی چایه کهت بۆ بدهن جاری دووهم تۆ پاره که بده.
۲۸. وهلامی هیچ پرسیاریک مهدهوه تا به وردی له پرسیاره که تینهگهی.
۲۹. پهره به توانستهکانت بده، ئهوهی دژایهتیت دهکات به ناچاری ده بینه شاگردت.
۳۰. ههمیشه بهر له چهند خولهکیک له و کاتهی دیاریت کردووه چاوت به یه کیک بکهوی له شوینیک که ههریت پێداوه، ئاماده به بۆ بینینی.
۳۱. گهر دهتهویت منداله کهت درۆزن دهرنه چیت درۆی له گهل مهکه.
۳۲. وهلامی سلاوی ههرکهست دایه وه ناوی بینه.

خاپەرىكى يادەۋەرىيەكان

۳۳. ئەھلى دىن و سىياسەت لەيەكتەر جيا بکەۋە.
۳۴. ئەگەر ويستت ئامۇژگارى كەسنىك بکەى با بە تەنھا بيت.
۳۵. ئەزمونەكانت بنووسە با لە دواى خۆت سوودى لى بىينن و رۇحيانەتت شاد دەكات.
۳۶. لەو كاتەى ھاوسەر ديارى دەكەى ھەولە پىكھاتەى خىزانى لە خۆت نزيك بيت.
۳۷. بە دواى شتى لاۋەكى مەكەۋە و دەستبەردارى ئامانجە سەرەكەكە بيت.
۳۸. دوورى لەو كەسانە بکە شتىكيان پى نەماۋە بۆ لەدەست دان
۳۹. ئەگەر نزيكەكانت نەتشكىتن بە كەس ناشكىتى.
۴۰. بۆ ئەۋەى لە دەرەۋە سەرکەۋتوۋ بيت لە مالەۋە يەكگرتوۋبە
۴۱. ئەگەر ھەموۋيت دەست نەكەۋت، دەستبەردارى ھەموۋشى مەبە.
۴۲. سووكايەتى بە ھىچ ئاينىك مەكەۋ گەمزانەش پەپرەۋەى لى مەكە.
۴۳. لە سەر مافەكانت بىدەنگ مەبە و ئەركەكانت پشتگوۋ مەخە.
۴۴. ھەر پرووداۋىكى ناخۆش دووچارى بوۋى، سەرەتا زۆر گەۋرەيە و دوۋايى بچووك دەبىتەۋە.
۴۵. لە بەلئىنەكەت خاۋەندارى بکە، كەسايەتت بەھىزدەكات.
۴۶. پىت بە پىلاۋەۋە لە پىش كەس دامەنى پىلاۋت بۆ بۇياخ بكات
۴۷. لە پىناۋى مشتىك پارە يان پلەۋ پۇست قوربانى بە ئابروۋ و كەسايەتت مەدە.
۴۸. ئەگەر تىكشكاي و كەۋتى، باۋەرپت بە تواناي خۆت بيت بۆ ھەستانەۋە چاۋەرپى بەھىزىك مەكە ھەلتبستىنئىتەۋە.
۴۹. داننان بە ھەلەكەت بەرامبەرەكەت ھىۋر دەكاتەۋە.

٥٠. لەو شىخانىە نزىك مەبە كە بە خوئىنى ھەژاران دەستىوێژ دەشۆن.
٥١. بېرىارى بەپەلە و عەجولانە مەدە بەرلەوھى پەشىمان ببىتەوھ
٥٢. تا دەتوانى نەيتى خەلك بپارىزە و كەموكوپيان بۆ داپۆشە.
٥٣. بە ئەقل و وێژدانى خۆت بكە، بۆى ھەيە زۆرىنە ھەلە بىت.
٥٤. ھىچ كارىك بۆ بەيانى دوامەخە، بۆى ھەيە بەيانى كارى دىكەت بۆ پەيداىت.
٥٥. ئەو شادى و خوشگوزەرانىھى لە گىلىدا ھەيە، لە وشيارى نايتەپىت.
٥٦. گەشتەكەت گەر ژنى تىداو، لەو كاتەي بە نيازى جوولەي، ٦ كاترۆمىر زووتر بۆ ژنەكان ديارى بكە، ئەو كات پەنگە زۆرت دوا نەخەن.
٥٧. ھەمىشە تايبەتمەنديە باشەكانى مندالەكەت بخەپو و بۆ ئەوھى ھەولى باشتەرىن بدات.
٥٨. ھەلەكانى ژيانەت بىنەوھ پىش چاوت بۆ ئەوھى دووبارەيان نەكەيتەوھ.
٥٩. خوشباوھ و ساويلكە مەبە وابزانى ھاوپىكانت تا دوايى لەگەلت بمىننەوھ و پشنت تىناكەن.
٦٠. گەر لىبوردينىك قەرزار بووى، ھەول مەدە بە گلەيەكى بىنەما خۆت دەرباز بكەي.
٦١. دەلەين ئەوھى چەند زمان بزانى ئەوھندە كەسەيە، من دەلەيم چەند كەسى باش ھاوپىت بىت تۆ ئەوھندە كەسەي.
٦٢. كەم بدوئ زياتر گوى بگرە.
٦٣. ھەرشىتەك كرى بۆ نمونە جووتە گۆرەويەك، گەر بايى پارەكەي لەبەرنەكەي و كەلكى لىوھرنەگرىت واتا گىليت كردووه.

۶۴. رېزگرتن لە بۇدەلە و دەستوداۋىن پىسەكان بېرىزىيە بە خەلكى پاكىرەۋشت.
۶۵. زانىت ھەر كەسىك خۇي پى لە تۇ گەۋرەترە تىيىگەيەنە منىش لە تۇ بچوكتىر نىم.
۶۶. بزانه قەرز دەدەيت بە كى بۇ ئەۋەي بەرلەۋەي پىيى بلېي، بۆت بگەرىنئىتەۋە.
۶۷. گەر خانووت كرى بزانه دەبىيە جىرانى كى.
۶۸. تاۋەكو كاريكى چاكتىر نەدۆزىيەۋە كارى پىشۋوت بەجى مەھىلە.
۶۹. گەر پىت ناخۇشە بېرىزىت پى بگرى، بەرىزەۋە ھەلسۈكەۋت بگە.
۷۰. باسى چاكەي خەلگ بگە بۇ ئەۋەي خەلكانى دىكە چاۋى لىنېكەن.
۷۱. گەر شتىكت لە يەكىك ۋەرگرت ھەۋلبدە بەرلەۋەي داۋاي بگاتەۋە بۇي بگەرىنئەۋە.
۷۲. قسە بۇ يەكىك بگە گويت بۇ بگرى.
۷۳. گفۇگۇ لەسەر شتىك مەكە كە بەرامبەرەكەت نىەتى .
۷۴. لەسەر شتىكى كەم لەگەل ناسىاۋەكەت تىكى مەدە، پەنگە رۇژىك فرىات بگەۋى ھەرگىز بىرت لى نەكردۆتەۋە.
۷۵. كاتىك لە سەر ھۇشى، مەھىلە كەس لە جىياتى تۇ بىريارت بۇ بدات.
۷۶. ھەتا زىندوۋى، بىھىۋا و ئامانچ مەژى.
۷۷. ئەگەر كىشەت لە گەل يەكىك ھەبوو خۇت بخەرە شوينى، ئەۋكات بىريار بدە.
۷۸. زۇر پەزىلى و دەست پىۋەگرتن زىانى زىاترت پىدەگەيەنى.

ههروهک له کوردهواری دهلین: پهزیل ههمیشه نانیکي زیاتری دهپوات!

۷۹. داکوکی لهسهر ههلهکانت بهرامبهرهکته زیاتر توورپه دهکات، دانپیدانان ئارامی دهکاتهوه.

۸۰. نه چاکه له یاد بکه و نه خراپهش.

۸۱. ههولبده ببیه جینگای متمانهی خهک به ههر نرخیک بیت.

۸۲. کاتیک بۆ خهوتن پاکشای کاره باشو خراپهکانی ئه و پرژهت بژمیره و پاقه بکه.

۸۳. شهوان ئه و کارانهی یهکهینهکانن بۆ بهیانی دهستیشانیان بکه

۸۴. ههر کهسیکت بینی زوو مهبه برادهری که بووی به برادهری ههر کهسیک لهسهر شتی بچووک لهگهلی تیک مهده.

۸۵. ساویلهکه مهبه، خۆت پادهستی دوکاندار مهکه کالایهکی باشت بداتی، چونکه ئه وه بۆی نافروشی به تۆی ساغ دهکاتهوه.

۸۶. بۆ ئه وهی خزمیکت یان دۆستیکت له دهست نهدهی، هاوبهشی بازرگانی لهگهلهکه.

۸۷. به ماندووبوون ههسانهوه بهدهست دههینی.

۸۸. ههتا دهتوانی گهشت بکه، چاوی مرووف دهکاتهوه دهزانی لهودیوی کتیهکان چی دهگوزهری.

۸۹. دایک یان باوک کاتیک مندالهکهی سزادا ئه وهی دیکه لهبهرچاوی مندالهکه داکوکی لی نهکات باشه.

۹۰. له گهرمهی ههنديک پيشهاتدا ئه قه و فکر حوکم ناکا ههولده خۆت بهرزهفت بکهی.

۹۱. خاک و نيشتمانی خۆت خوشبووی و گریدراوی زیدی خۆته.

۹۲. تو تهنها بۆ خواردن و پیتن لهسهر ئه و خاکه ناژی، بهلکو ئه رکت لهسهرشانه.

۹۳. كاتىك ھەلسەنگاندن بۇ مروفىك دەكەي گەر تەنھا ترسنۆكە تۆمەتى دىكەي مەدە پال.
۹۴. بازارگانی و ھاوبەشى لەگەل كەسىكى لە خۆت بەھىزتر مەكە كە نەتوانى مافى خۆتى لىۋەرگى.
۹۵. ھەولبدە ھاوپىكانت يەكتريان خوشبويىت.
۹۶. گەر بە ھىچ شىتېك توورە نەبووى گومان لە بوپىرىت بكة.
۹۷. ئەگەر ھىچ نادادى و زولمىك لە ناخەۋە پۇخى ئازار نەدايت گومان لە مروفىبونت بكة.
۹۸. گەر لە گەل ئازارى خەلك فرمىسكت دانەبارى، گومان لە سۆز و بەزەيىت بكة.
۹۹. رىز لە ئاو بگرە و لە پىۋىستى خۆت زياتر ئاو بە فېرۇ مەدە .
۱۰۰. تۆ بۇ ئەۋە لە ژيانداى جىھانى خۆت و خەلكانى دىكەش پرووناك بكةيتەۋە.
۱۰۱. تاۋەكو دايك و باوكت لە ژياندا ماون دلىان مەشكىنە كە مردن كىليان بۇ مەپازىنەۋە.
۱۰۲. ھەمىشە لە دژى دەسەلاتداران بە ئەگەر لە بەرژەۋەندى خەلكى ھەژاردا نەبوون.
۱۰۳. دەۋلەمەندى و پارەى زۆر مايەى خوشبەختى نىيە.
۱۰۴. سەنەتېك بزانه، لەۋپەپى دنيا ۋەك بازىبەندى زىر فرىات دەكەۋى.
۱۰۵. گەر لە پىداۋىستىت زىادبوو ھەندىك پارە پاشەكەۋت بكة.
۱۰۶. ئەۋ پىلاۋوچلوبەرگ و شتانەى بەكارىيان ناھىنى بىدە بەۋ كەسەى بەكارىيان دىنى.
۱۰۷. ديارى بۇ كەسانى خوشەۋىستت پىشكەش بكة.

حازم علی کوتک

۱۰۸. دەستی ھاوکاری هیچ کەس مەگیرەو.
۱۰۹. کەلوپەلی ھەرزان مەکرە کارەکەت راھی ناکات.
۱۱۰. پیشووخە پارەى کرێکار مەدە، تاوەکو کارەکەى تەواو دەکات.
۱۱۱. خۆت بە کەس بەراورد مەکە پەنگە بەرامبەرەکەت زۆر نارۆشنییر بیت.
۱۱۲. دوورکەو ەلەوانەى پارەیان لە ئابروو لا گرنگترە، چونکە ھەموو بێئابروییەک لەپێناو پارەدا دەکات.
۱۱۳. ئەوێ ئازادى لا گرنگ بیت ناتوانى بە کۆیلەى پازى بیت.
۱۱۴. چەند دنیا بەرووتدا دلرەق بوو نەکەى بشکێ.
۱۱۵. خالى لاوازی خۆت بۆ کەس دەر مەخە.
۱۱۶. مروڤ بە ھەموو کەس دەوێرێ تەنھا بە مندالى خۆى نەبیت.
۱۱۷. خو له خەلک بە گەورەترزانين نیشانەى قەزەمى و گرگى کەسایەتیه.
۱۱۸. بەرلەوێ دەست بە ھەر کارێک بکەى ئەو ئامێرانەى پێویستن بۆ ئەوکارە ئامادەبکە.
۱۱۹. خوشى و شیرینی ژيان قوتدانى ئاسانە، مروڤى راستەقینە ئەوێ تالیەکان قوتبدات.
۱۲۰. گەر خۆت بەدەستھێنا و اتا دنیات بەدەست هینا، گەر خۆت دۆراند و اتا ھەموو دنیات دۆراند.
۱۲۱. رابردوو لە کۆلى ئایندە شەتەک مەدە.
۱۲۲. ئازادى شایەنى ئەو ژنەى، ئازادى خۆى لە کۆیلەکردنى بەرامبەرەکەیدا نابینیت.

تېيىنى:

خوينەرى بەئاگا و وردبىن! دەكرىت پرسىيارگەلىكت لەلا دروست بوويىت، وەك: بۆچى ويىستگەكانى ژيانى نووسەر، پچرانى تىگەوتووە؟ بۆچى نووسەر لەو ھەموو سال پيشمەرگايەتەي، ياداشتى چەند داستانىكى نەكردووە كە بەشداربووە تىياندا!!؟

چونكە، سالى ۲۰۲۰ يەكەم كىتىم بەناوى (۵۷ سال خولانەو لەژىر وەھمى شوپشدا)، كە ياداشت و بيرەۋەرىيەو، لە ۵۰۹ لاپەرەدا چاپ و بلاوكراوەتەو، لەو كىتەيدا زۆربەى داستان و ويىستگەكانى ژيانى تىدا تۆماركراو. ئەو كىتەي لەبەردەستتدايە، تەنھا خاپەرۆكى بەجىماوى چەند ياداۋەرى و ياداشتىك و، چەند ھەلويسىتەك لەمەر پروداۋەكان، كە لە كىتەي يەكەمدا پەريزپاكر ياداشت نەكراون و، وەك خاپەرۆك جىماون بۆ ئەم كىتەي.

يان دەكرى بېرسى: بۆچى زمانى پەخشان بەسەر ئەدەبىياتى ئەم كىتەيدا زۆر و زالە؟ ھەندىك لە ھاوپى نزيكەكانم شانيان لە شانى كردوومە ركە، دەيانەوى لەسەر سكهەى نويسىنى زەمەنى خەباتى شاخ و پەرگى ئايدۆلۆجى و حزبايەتى و سياسەت بمترازين و بمخەنە سەر سكهەى نووسىنى بابەتى ئەدەبى پەخشائامىز. ديارە، وەك دەلەين دۆست ئاوينەى دۆستە! ديارە زياتر من لەو گۆشەيە دەبينەو. نمونەيەك لەو بەريزانە كە زۆرم لى نزيكەو پايەكانى بەلامەو ڤىرنگن، شاعير و جواننوس ھاوپى (بەكر ئالەي)يە، ھەميشە وەك ناپازىبوونىك زۆر جار دەلەيت: "دىسان سياسەت!" ئەو ھيش بە ھۆكارى ناشرىنكردنى سياسەتە لە باشوور و دلسۆزىيەكە بۆ من!

ئەلبوومى ويّنهكان

گوستان ماموژنی نووسەر

حاجی تاهیر هه‌للاج

شهید یاسین حاجی تاهیر

حاجی سمایل سوراحی

شہید نیسماعیل

له راستموه: ټاوري هملکوت، سشيخ لمټيف و شهيديد کمریم

شهید مام کاویس

شهید کانهبی گچکه

نوسر

شهید سه عیده رش

دانیشتو مگان له راستموه: علی چاوسور، شهید هیوا.
و مستاو مگان له راستموه: سادق، هه لکمو ت و حازم..

له راستموه دایکی نووسمر لمگمل هاوسمر کهی..

هاورئى على كوتك

نوروزى بارزان ۱۹۸۴

شەھید علی حاجی نادر لەگەڵ چەند پێشمەرگەیکە

نەورۆزی بارزان ١٩٨٤

نوسر

شهید حسین حمیدناغای میرگسوری

له پېښوره : حازم، کانبی گوره، ملکوت تنیا و چاند پېښمرگه.

۱۹۸۳ زیوکه و ماشکانی روژه‌ه‌لات

نوسر له روژه‌ه‌لاتی کوردستان ۱۹۸۹

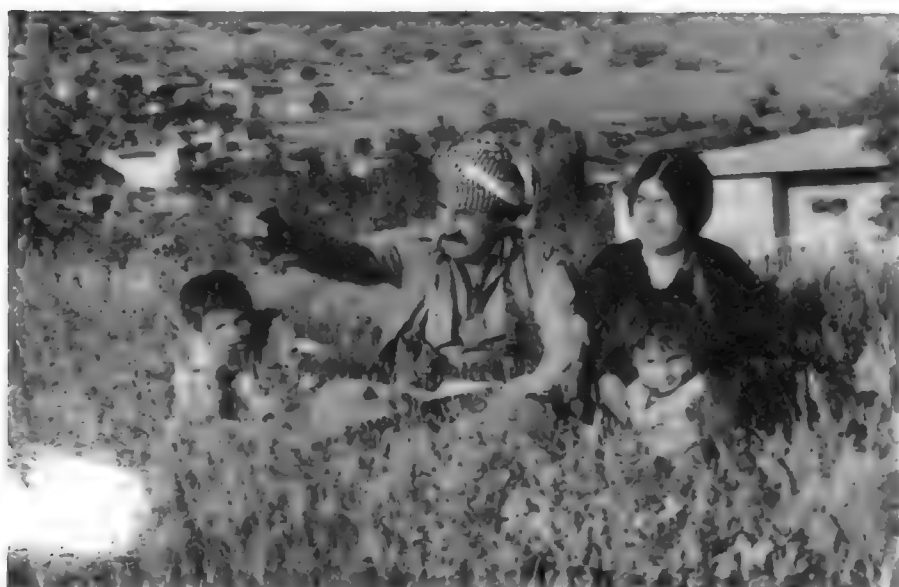
نوسار

شهید محمد حلاق

له راستموه: همدی، وریا، حازم و ناسو..

نوسمر و هاوسمیری و دوو مندالمکھی (۱۹۸۴ بارزان)

فهد پؤلا (کیره)

له راستمه: نېمو نهحرار و حاجی ده‌هام

له راستهوه: نهرده لان و بورهان مهخموری

له پيشهوه: حازم، كانهبي گموره، ملازم رابهر و نهبو سيروان
١٩٨٦ هوكي و چوار بوټ..

له راستموه: مه لال و شاخمان حساری

هاوار عملی کوتک

مژده جنگی..

شوینهواری قزقایان چهمی رهمان

خاپەرۆك، پاشه‌رۆك و پاشه‌به‌ره ... هه‌موو ئه‌و ناوانه، ده‌كرێ به‌كاربێنن بۆ باقیمانده، یان پاشماوه‌ی به‌ره‌مه‌یكی ساغ‌كراوه‌ی دانه‌ویلێ وه‌ك: گه‌نم، جۆ، برینج، قه‌زوان، ترش ... بۆیه منیش هاتووم ئه‌و یاده‌وه‌ریانه‌ی وه‌ك خاپه‌رۆك له‌ دوا‌ی چاپ و بلا‌وكردنه‌وه‌ی كتیبی (٥٧ سا‌ڵ خولانه‌وه‌ له‌ ژێر وه‌م‌می شو‌پشدا + ٢٠٢٠) لێم به‌جێما‌بوون، كۆیان بكه‌مه‌وه و به‌ جو‌ریك می‌شکی خۆم بگو‌وشم و ئه‌و روودا‌وانه‌ی له‌ زه‌یندا تۆمارن، بیانچۆ‌پێتمه‌ سه‌ر دووتویی ئه‌و كتیبه‌ی له‌ به‌ردستت دایه و چۆ‌په‌ریان بكه‌م.

له‌ دوا‌ی ئه‌وه‌ی ده‌ستم له‌ بنی جێخونی گێ‌را و ئه‌سكو‌یم له‌ بنی مه‌نجه‌لی زه‌ینم وه‌ردا، هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م لێ هه‌لك‌راند و ئه‌و خاپه‌رۆكه‌م به‌ ده‌سته‌وه‌ هات، كه‌ به‌ چاك‌م زانی ئه‌ویش وه‌ك كتیبی یه‌كه‌مم (٥٧ سا‌ڵ) كه‌، مه‌جلیسی نازیزانم رو‌شن ب‌كانه‌وه.